

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL

PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ Humanities and Social Sciences

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564

Vol.12 No.1 January - June 2021

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ACADEMIC JOURNAL PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564

Vol.12 No.1 January - June 2021

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาชุมชน การบริหารและพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์และการละคร ดนตรี นิติศาสตร์ ศิลปกรรม บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ การจัดการทั่วไป/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การท่องเที่ยวและการโรงแรม นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและการสอน เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสาร สารสำคัญ ประสบการณ์การวิจัยแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสาร

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ หรือบทความวิจารณ์หนังสือ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเรียนตามรูปแบบของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน ทั้งนี้ บทความที่ตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ

3. บทความที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสองท่านต่อหนึ่งบทความซึ่งทั้งผู้ประเมินบทความและผู้แต่ง จะไม่ทราบชื่อบทความ (Peer Reviewed) ซึ่งกันและกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี เกษมสุขพิพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล ศุขะวาที
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.จิราภา อากาศ
นาวาโท ดร.กำพล ภิบาลกุล
อาจารย์ ดร.ปิยะดา จุลวรรณา
อาจารย์ ดร.ธัชหุต เทียมธรรม
อาจารย์นันทน์ แยมวงษ์
นางสาวจิราภรณ์ เพื่องฟู

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางเดือนเพ็ญ สุขทอง
นางสาวมัธนา เกตุไธทอง
นางสาวศุภราพร เกตุกลม
นางสาวทัศนีย์ ปิ่นทอง
นายรัชตะ อนุวัชกุล
นายจักรพันธ์ ก้อนมณี
นางสาวฐมลวรรณ หินกล้า
นางสาวจิราภรณ์ เพื่องฟู

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์/โทรสาร 0 - 2544 - 8629, 0-2544-8532-34
E-mail: editor_academic@pnru.ac.th
และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/login>

กำหนดออก

2 ฉบับ ต่อปี (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/issue/arcguve>

พิมพ์ที่

หจก. ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์
44/132 ถนนกำนันมนัน แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทรศัพท์ 0-2802-0377, 0-2802-0379, 08-1566-2540

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.นิภาพร ชุตินันต์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ รอดจันทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิตา เยี่ยมขันติถาวร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ สามารณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์ ตีบวงษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญณภัทร นิธิศวราภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ ไชยนิทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษ ศรีโวหาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จ้อยทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไททัศน์ มาลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิต อรรคศรีวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ เจริญสถาพรกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทุมพร เปี้ยถนอม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรเดช หวังทอง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญาวิช ทัพภวิมล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอภาส เพี้ยนสูงเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน

ดร.รัชฎา เทียมธรรม

ดร.อภิศักดิ์ คู่กระสังข์

ดร.ปิยะดา จุลวรรณา

ดร.พงษ์เทพ ภูเดช

ดร.พลกฤต รักจุล

ดร.อังคณา อุดมพันธ์

ดร.สุไม บิลไบ

ดร.พิชชา ใจสมคม

ดร.นิภาพร เกลินิรันดร์

ดร.พิมพ์กมล เกษแก้ว

ดร.สกลกานต์ อินทร์

ดร.นิภาพร เกลินิรันดร์

ดร.เอกนรี ทุมพล

ดร.วิลาสินี ยนต์วิทย์

ดร.อัครา ขุนทองจันทร์

มหาวิทยาลัยชินวัตร

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

วิทยาลัยดุสิตธานี

สำนักงานอัยการสูงสุด

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและการวิจัย ของนักวิชาการ นักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อันจะนำไปสู่การขยายวงแห่งการประยุกต์ การใช้ผลงานวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมในวงกว้าง โดยกำกับคุณภาพและกระบวนการของการจัดทำวารสารให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการของนักวิชาการ นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 27 เรื่อง ครอบคลุมประเด็นความรู้สำคัญทั้งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ ที่ปรึกษาภายใน และภายนอกทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การ สนับสนุนทรัพยากร และให้คำแนะนำ จนทำให้วารสารฉบับนี้ มีบทความที่น่าสนใจ และได้มาตรฐานมีคุณค่าทางวิชาการ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ และเป็นข้อมูล อ้างอิงทางวิชาการได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบวงศ์ กาพวงศ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

- รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี
ทิศพร เกตุคุณอม 1
- สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ
การจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา
ในจังหวัดนครนายก 13
อัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี ธัชชฤต เตียมธรรม กษศรณ์ นุชประสพ นันทวรรณ แก้วโชติ
ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ และ ศศิธร โสภารัตน์
- แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 32
เมธาวี แผ่นโพน และ สัตตาวัลย์ เพชรโรจน์
- แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก 43
พัชัญพิชา จันทา และ ทิมลพรรณ เพชรสมบัติ
- การจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 55
ศุภโชค มณีนัย
- STUDENTS' PERCEPTIONS TOWARDS THE USE OF ENGLISH LANGUAGE
ON SOCIAL, ACADEMIC AND PROFESSIONAL CONTEXT 70
Yongyut Khamkhong
- THAI EFL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS ENGLISH LANGUAGE LEARNING:
A CASE STUDY OF WEEKEND NON-ENGLISH MAJOR STUDENTS
AT PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY 88
Chanisa Pengwichai
- THE APPLICATION OF IMMERSION TEACHING METHOD
IN LEARNING CHINESE SPEAKING SKILL FOR GRADE 5 THAI STUDENTS 104
Rong Xie

- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท 124

สุทัศน์ พนมรัมย์ นพพร แหยมแสง และ วรณัฐ แหยมแสง
- การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย 139

ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณม์ ปรียา สมพิช นิคกรรัตน์ วิไลลักษณ์ สิริเมธน์ พึ่งสังวาลย์

ปรัชญา ทองชุม อภิศักดิ์ คู่กระสังข์ หัสพร ทองแดง และ นิษฐา หรุ่นเกษม
- การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ เพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวล 151

พุกกัน สายด้วง และ นราธิป ทับทัน
- รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด ของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 166

นันทัชพร ปานะรัตน์
- การพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก 185

อุดมศักดิ์ เชื้อวชาญ วัชรินทร์ อินทพรหม และ วณิศา ศิริวรสกุล
- ผลกระทบของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน ต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย 203

กมล ดันจินวัฒนกุล
- มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน แก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง 214

ชนกฤต อธิปการักษ์
- ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเป็นเท็จ 227

สุจิรา สุขจิต
- ผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ของบุคลากรกรมศุลกากร 242

ณัฐินี สุรกาญจน์กุล แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์ และ ประยงค์ มีใจซื่อ

- ความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย
ที่มีต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซีย
ไฮดา สุนิตปริดา และ บงกช กมลเปรม 261
- รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพของชุมชน :
กรณีศึกษาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี 273
สุชาดา โทผล สมศักดิ์ เจริญพล ณัฏฐพัชร เกียรติวรกานต์ เอกอนงค์ ศรีสำอวงค์ จันทรกานต์ ทรงเดช
ณัฐธิดา กิจเนตร เมธิ์นีย์ นัยสุด และ สุกัญจน์ ด้านตระกูล
- ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร 287
ธิดารักษ์ ลือชา

บทความวิชาการ

- รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ 305
ศุภวรรณ เล็กวิไล และ เรียม ศรีทอง
- การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารแบบคาร์บอนต่ำ 319
ชาคริต อ่องทูน
- การบริหารขององค์การชั้นนำสู่ห่วงโซ่อุปทานสีเขียวเต็มตัว 329
วุฒิภาศ พูลบัว พัทธี ผาสุข และ นงเยาว์ อุทุมพร
- ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
ผ่านระบบดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
ผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 345
นภัสสรพี เดชาขงูร
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่
ในโรงพยาบาล 361
จิรวดี อินทกาญจน์ และ ฉัตรชัย ราคา

- มาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน 371
อรุณ ชัยนทา ศิริวรรณ วิสุทธิรัตนกุล และ ชีรุตม์ เกตุลอย
- การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทย 384
สมถวิล เอี่ยมโก้ และ วิกรม บุญนุ่น

การเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์

- รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์ 399
- ขั้นตอนการพิจารณาบทความ 405
- รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการราชภัฏพระนคร 406
- จริยธรรมในการตีพิมพ์ 409

รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี

THE MODEL OF MORAL ESTABLISHING FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN NONTHABURI

ทัศพร เกตุพนอม*

การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Thasporn Kettanom*

Educational Administration, Southeast Asia University

*Email: kettanom23@gmail.com

Received: 2020-12-07

Revised: 2021-01-30

Accepted: 2021-02-18

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเป็นคนดีของนักเรียนประถมศึกษาโดยศึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยกระบวนการเดลฟาย 2) นำเสนอรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรีโดยมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบการวิจัยและตัวชี้วัด ขั้นตอนที่ 2 พัฒนางค์ประกอบและตัวชี้วัดด้วยกระบวนการเดลฟายกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 21 คน ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาโดยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 150 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์

ผลการศึกษามีดังนี้พบว่า 1) องค์ประกอบการเป็นคนดีของสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 21 คน มีความเห็นตรงกันว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับนักเรียนประถมศึกษา คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความรักในชาติไทยและความรักในความเป็นไทย 2) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปได้ ดังนี้ 2.1) การทำเดลฟายกับผู้เชี่ยวชาญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 21 คน ผลปรากฏว่าทุกคนเห็นด้วยกับรูปแบบโดยพิจารณาจากค่ามัธยฐานของแต่ละข้อตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา 2.2)

การจัดสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับผู้เชี่ยวชาญ 8 คน ผลปรากฏว่าทุกคนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเหมาะสมในระดับมาก และ 2.3) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยรวมมีความเห็นเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the study were: 1) to determine the factors and indicators on Moral Establishing Model for the primary school students. ; 2) to propose the Moral Establishing Model for the primary school students in Nonthaburi. The research methodology consisted of four steps: Step 1: analyzing the documents concerning the student morality to set up the conceptual framework; Step 2: developing the factors and indicators with Delphi Technique of 21 experts; Step 3: testing of model agreement on moral establishing to primary school students with a focus group discussion of eight experts; Step 4 evaluating the opinions of 150 school administrators and monks. The analysis of the data was accomplished by the computation of percentage and standard deviation. The median and interquartile ranges were also computed to test the agreement postulated in the study.

Research findings of this study, it was concluded that: 1) The Moral Establishing Model for the primary school students for an excellent Thai citizen, the 21 experts agreed with the seven factors and 34 indicators of Moral Establishing Model for the primary school students for an outstanding Thai citizen including diligence, honesty, helpful, discipline, responsibility, democracy and proud to be Thai. 2) The Moral Establishing Model for the primary school students for an excellent Thai citizen, the researcher can conclude as follows: 2.1) Delphi Technique, the 21 experts agreed with the seven factors and 34 indicators of the moral establishing model by considering of median and interquartile. 2.2) Focus Group Discussion, the eight experts also agreed with establishing a moral model for primary school students. 2.3) The evaluation of possibility on the Moral Establishing Model for the primary school students, overall the school administrators and the experts were agreed with high level.

Keywords: Model, Moral Establishing, Primary School Students

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่ถูกห้อมล้อมด้วยกระแสแห่งวัตถุนิยมและบริโภคนิยมได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทยที่จะเป็นพลังสำคัญของชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบที่รุนแรง อันเป็นผลมาจากความเปราะบางของครอบครัวและชุมชนซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะปัญหาการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาที่ถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่เด็กนักเรียนทุกคนจะต้องมีและถือว่าเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองซึ่งในเรื่องนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษานั้น มีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาทั้งสองฉบับคือ พ.ศ.2542 และ พ.ศ. 2554 ทั้งยังปรากฏในนโยบายการศึกษาของชาติซึ่งดูเหมือนกับว่าเรื่องคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ผู้มีอำนาจในการจัดการศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่ในทางกลับกันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมยังคงปรากฏอยู่ตลอดเวลาและเหมือนจะรุนแรงขึ้นตามลำดับ เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กอาชีวะศึกษา หรือแม้แต่ปัญหาการตบตีกันของนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่น่าหนักใจเป็นอย่างมาก ยิ่งในช่วงเดือนที่ผ่านมาเป็นข่าวทางสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ติด ๆ กันในหลายกรณีซึ่งยังไม่รู้ว่าจะหาทางออกและแนวทางแก้ไขกันได้อย่างไรเพราะรู้สึกว่ปัญหานี้ได้ถูกหมกหมมมานานจนหยั่งรากลงลึกเป็นปัญหาที่ไม่รู้จักจบสิ้น (Pravanprueg, 2008)

ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นอีก

ปัญหาหนึ่งที่ท้าทายการแก้ปัญหาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าจะหาทางออกที่ลงตัวอย่างไร ระหว่างประเพณีวัฒนธรรม การรักษาวลสงวนตัวที่หลายคนเห็นว่าล้าสมัย คร่ำครึ กับการเปิดเสรีทางความรักของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน นี่ยังไม่ได้กล่าวถึงปัญหาที่ตามมา จากปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนที่มีอยู่มากมาย ปัญหาการติดเกมส์เป็นปัญหาที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน ปัญหานี้ถือว่าเป็นศัตรูที่ร้ายกาจที่ดึงเยาวชนออกจากการศึกษา ออกจากคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนบางคนใช้เวลาอยู่ในร้านเกมส์มากกว่าอยู่ที่โรงเรียนหรืออยู่ที่บ้าน สิ่งที่ตามมาคือการสะสมความรุนแรงจากการเล่นเกมส์ ที่นำไปสู่การแสดงออกถึงความรุนแรงของเด็กและเยาวชน เช่น การทำร้ายคนขับแท็กซี่เพื่อชิงทรัพย์โดยเลียนแบบมาจากเกมส์ นิสัยที่เอาแต่ชนะไม่รู้จักการแพ้หรือให้อภัย ปัญหาที่กล่าวมาส่งผลถึงปัญหาการไม่สนใจในการศึกษาเล่าเรียนที่ได้จากผลการเรียนรวมทั้งประเทศของเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นวิชาภาษาอังกฤษ ที่คะแนนต่ำทุกทักษะคือการฟังการอ่าน การพูด การเขียน หรือวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น นับวันปัญหาเหล่านี้ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนในสังคมที่มีหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชน ดูแลเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนทั้งในระบบราชการและองค์กรภาคเอกชน น่าจะพบทวนการทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาว่ามีความสำเร็จหรือล้มเหลวประการใด เป็นสิ่งที่น่าคิด ทั้ง ๆ ที่เรามีนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในส่วน

ขององค์กรทางศาสนาเรามีโครงการครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทั่วประเทศประมาณ 20,000 รูป จึงนำคิดทบทวนกันใหม่ในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในระบบการศึกษาไทยว่ามีปัญหาหรือไม่อย่างไร (Riyotha, 2013)

การแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กล่าวมานั้น “ครอบครัว” เป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคม แต่เป็นสถาบันที่มีพลังมากที่สุดที่จะขับเคลื่อนการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน แต่ปัจจุบัน “สถาบันครอบครัว” ในสังคมไทยล้มเหลวในแต่ละวัน พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะอยู่กับลูกปล่อยให้ลูกอยู่คนเดียว พ่อแม่ให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพมากกว่า ด้วยความเปราะบางของครอบครัวเช่นนี้ ทำให้เด็กและเยาวชนมีเวลาอยู่กับเพื่อน เกมมือถือต่าง ๆ มากกว่าพ่อแม่ เด็กและเยาวชนจึงเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจของตนเองและเรียนรู้จากเพื่อนซึ่งมีวุฒิภาวะพอ ๆ กัน การจะแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้วิจัยเชื่อว่าสังคมต้องย้อนกลับมาให้ความสำคัญของครอบครัว พลิกบทบาทครอบครัวให้มีพลังเหมือนในอดีตพ่อแม่ต้องให้ “เวลา” และ “ความอบอุ่น” แก่ลูก ๆ มากกว่าการให้ทรัพย์สินโดยปราศจากความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากครอบครัวแล้วผู้วิจัยเห็นว่าการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนนั้นมีความสำคัญมากในการช่วยแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนโดยต้องเริ่มต้นจากตัวของเด็กและเยาวชนเองจนก้าวไปสู่ครอบครัว ชุมชนและนโยบายแห่งรัฐ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการบูรณาการแบบทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นที่ตัวเด็กและเยาวชน ภายใต้แนวคิด “เริ่มต้นที่ใจ สู่สายใยครอบครัว ล้อมรั้วชุมชน รวมพลังภาครัฐ” ผู้วิจัยเชื่อว่าสิ่งแรกที่ต้องทำคู่ขนานกันไปกับการทำงานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรต่าง ๆ

รวมถึงการทำงานขององค์กรทางศาสนา คือ “การสร้างความตระหนักรู้ให้เด็กและเยาวชนเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนลุกขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยตนเอง” เพราะไม่ว่าจะมีนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแค่ไหน งบประมาณมากขนาดไหน แต่เด็กและเยาวชนกลับมองไม่เห็นว่าเป็นสิ่งที่เขากระทำอยู่ เป็นปัญหากับตนเองและส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม นโยบายและโครงการต่าง ๆ ก็ไม่สามารถสำเร็จได้ ไม่ว่าเราจะระดมทุนทางปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม หรือทุนทางสังคมขนาดไหน สิ่งแรกที่ควรเร่งดำเนินการคือทำให้เด็กและเยาวชนเห็นปัญหา และลุกขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนคอยให้การสนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน (Salayachivin, 2013)

ศาสตราจารย์ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี ได้ให้ความเห็นว่าการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยต้องดำเนินการในสองลักษณะคือการ “ปลูก” และการ “ปลุก” ในส่วนของการ “ปลูก” นั้น ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่เปรียบดั่งผ้าขาวซึ่งจะเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคตให้เจริญงอกงามเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งคุณธรรมจริยธรรม ส่วนการ “ปลุก” นั้นใช้กับผู้ใหญ่ที่บางครั้งได้หลงลืม ละเลยการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดการระลึกนึกถึงความสำคัญและนำคุณธรรมจริยธรรมกลับมาใช้ในการดำรงตน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนต่อไป ทั้งนี้ศาสตราจารย์ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร ได้ยกตัวอย่างให้เห็นว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศอังกฤษสามารถดำรงมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมที่สูงส่งเอาไว้ได้

ตลอดมา คือ ชาวอังกฤษได้รับการปลูกฝังคตินิยม 7 ประการ มาตั้งแต่เด็ก (ข้อ 1-7) เมื่อบุคคลใด มีคตินิยมทั้ง 7 ประการครบถ้วนก็ถือว่าเป็นผู้มี “Integrity” หมายถึง การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม) ซึ่งเป็นคุณธรรมอันสูงส่ง มีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวางมากอันเป็นการรวมความถูกต้องทั้งหลายทั้งปวงที่น่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับการฝึกอบรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนหรือบุคคลทั่วไปในสังคมไทยให้มีคตินิยมครบทั้ง 7 ประการ และฝึกอบรมเด็กไทยโดยควรเพิ่มคตินิยมอีก 5 ประการ (ข้อ 8-12) เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมอันดีของสังคมไทย คตินิยม 12 ประการ คือ สัจจะพูดความจริง (Truth) ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty) ความระลึกในหน้าที่ (Sense of Duty) ความอดกลั้น (Patience) ความเป็นธรรม (Fair Play) ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Consideration for Others) เมตตาธรรม (Kindness) ความกตัญญูตเวที (Gratitude) ความสุภาพนุ่มนวล (Politeness) ความเคารพต่อผู้มีอาวุโส (Respect for Elders) รักษาคำพูด (Promise) จิตสำนึกสาธารณะเสียสละเพื่อส่วนรวม (Public Conscience) (Kraivichian, 2007)

ปัญหาที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม

จริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี

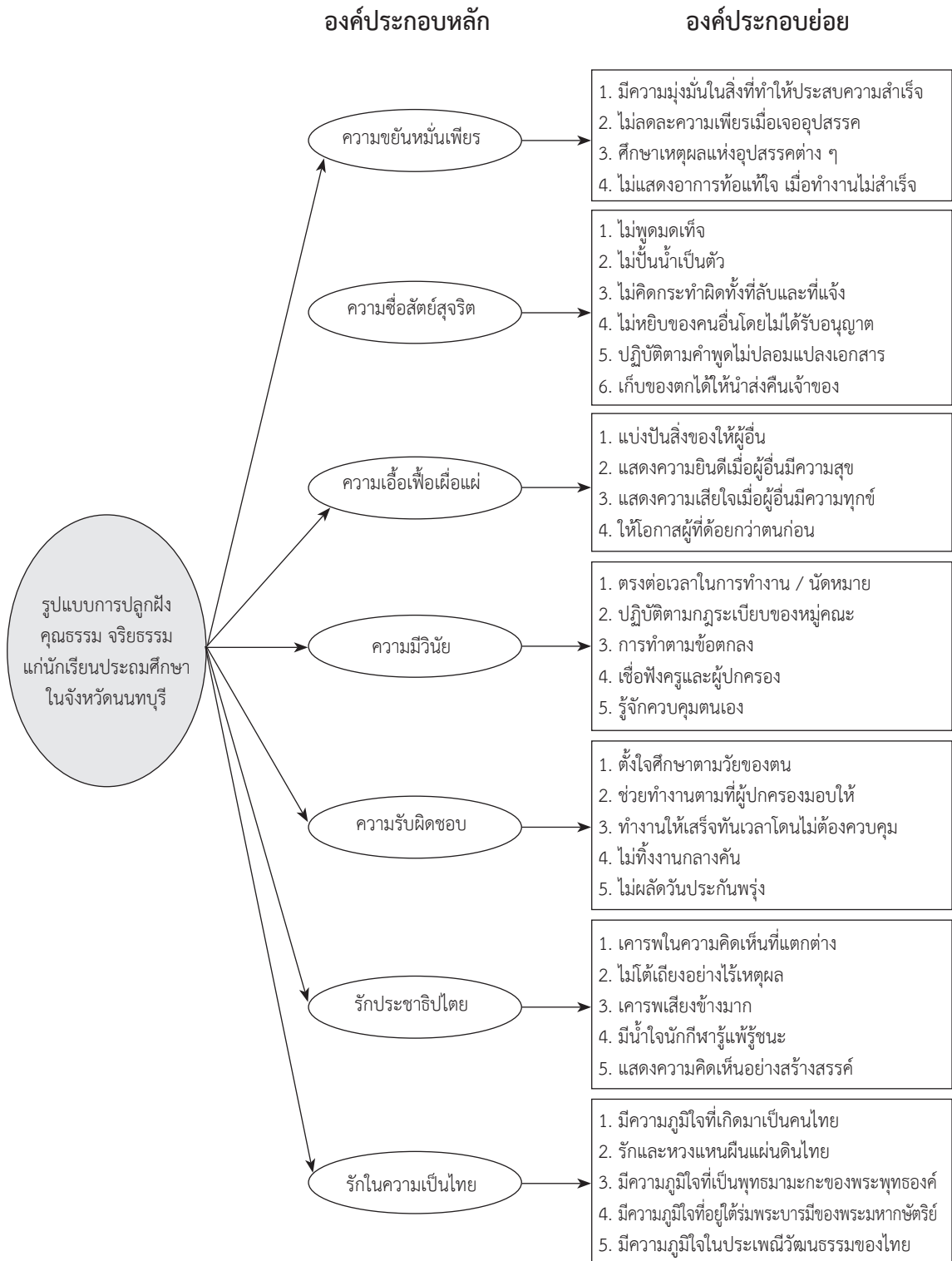
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการบอกต่อ (Snowball Technique)
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์ประกอบของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี มีองค์ประกอบหลัก 7 ด้านได้แก่ 1) ความขยันหมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ความมีวินัย 5) ความรับผิดชอบ 6) ความรักประชาธิปไตย 7) ความรักในความเป็นไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดสัดส่วน (Proportional Random Sample) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคเคลฟาย ผู้วิจัยพิจารณาประเด็นที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. ขนาดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะใช้ 21 คน เพราะมีผลการวิจัยยืนยันว่าใช้จำนวนนี้จะมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด (0.02) และไม่ควรมีมากเกินไปเพราะอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าในการติดตามและอาจได้บุคคลที่ไม่เชี่ยวชาญในประเด็นนั้นจริง (Srisuthitnaragoon, 2010)

2. วิธีเลือกผู้เชี่ยวชาญจะใช้วิธีวิพากษ์

ประเด็นปัญหา (Critical Incident Technique) กล่าวคือจะเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติด้านคุณวุฒิ วิทยุและประสบการณ์มากกว่า 10 ปีมา 1 คนก่อน แล้วขอเรียงให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นระบุรายชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีกท่านละ 3 ชื่อ หรือมากที่สุดเท่าที่จะมากได้จากนั้นขอเรียงให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านนั้น ระบุชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีกท่านละ 3 ชื่อทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนผู้เชี่ยวชาญมากพอจึงนำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมานับความถี่ที่ซ้ำ ๆ กันเรียงลำดับที่ซ้ำกันจากมากไปหาน้อยจนได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตามที่ต้องการ ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการศึกษาคนแรกได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปมีประสบการณ์ด้านคุณธรรม

จริยธรรมอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไปจากนั้นใช้เทคนิคการบอกต่อ จนครบ 21 คน

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ครั้งที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

(Semi Structured Interview) ในลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์และวิจารณ์อย่างกว้างขวางในทุกประเด็น การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการพูดคุยสนทนากับผู้เชี่ยวชาญโดยมีรายการตั้งคำถามเปิดนำ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ

ครั้งที่ 2 ใช้แบบสอบถามฉบับใหม่ที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบคำถามเปิดในครั้งที่ 1 มาสร้างเป็นคำถามปิดมาตรฐานค่า (Rating Scale Questionnaire) แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ

ครั้งที่ 3 ก่อนส่งให้ตอบครั้งที่ 3 จะต้องนำคำถามครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์หาคำมีมาตรฐานและคำพิสัยควอไทล์ของคำถามแต่ละข้อแล้วใช้ข้อคำถามเดิมนั้นสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่โดยเพิ่มคำมีมาตรฐานกับคำพิสัยควอไทล์ไว้พร้อมกับบอกให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นทราบว่าการตอบครั้งที่ 2 ท่านตอบอยู่ตำแหน่งใดและให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นทบทวนคำตอบและตอบกลับอีกครั้ง ซึ่งในการตอบครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าตนมีความคิดเห็นแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพียงไร จะได้พิจารณาว่าตนเห็นด้วยกับความสอดคล้อง

ในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ หรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบเพื่อยืนยันคำตอบเดิมนั้น

ครั้งที่ 4 นำคำตอบที่ได้ในครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ใหม่ และจัดพิมพ์ค่าใหม่เช่นเดียวกับครั้งที่ 3 แล้วจัดส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบใหม่อีกครั้งเป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งทำเหมือนครั้งที่ 3

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า เพื่อประเมินองค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 150 คน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนของ Likert

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

2. สร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่าเกี่ยวกับองค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 7 ด้าน คือ 1) ความขยันหมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ความมีวินัย 5) ความรับผิดชอบ 6) ความรักประชาธิปไตย 7) ความรักในความเป็นไทย

3. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาก่อนที่จะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบอีกครั้ง หลังจากนั้นนำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence :

IOC) ซึ่งผลที่ได้อยู่ในระดับ 0.80-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีเนื้อหาสอดคล้องกัน

4. การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือวิจัย โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับ ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจว่า ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าใกล้เคียง 0.80 ขึ้นไปจะไม่แก้ไขแบบสอบถาม ถ้ามีค่าสัมประสิทธิ์ ต่ำกว่า 0.80 ลงมา ก็ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ในที่นี้แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.91 จึงถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้สามารถนำไปใช้ได้

จากการทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริหารที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า เครื่องมือวัด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

5. ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพเหมาะสมและปรับปรุงการใช้สำนวนภาษา จากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยควอไทล์ (Inter Quartile Range) ของแต่ละข้อคำถามที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจากนั้นส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 พร้อมทั้งรายงานให้ผู้เชี่ยวชาญทราบเกี่ยวกับค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าพิสัยควอไทล์ของแต่ละข้อคำถามที่วิเคราะห์ได้จาก

คำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและที่วิเคราะห์ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญคนนั้น รวมทั้งคำตอบเดิมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคนนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคำตอบของตนเองและของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับนำมาใช้ประกอบการพิจารณาทำการตัดสินใจ ยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบของตน หากผู้เชี่ยวชาญยังยืนยัน คำตอบเดิม แต่เป็นคำตอบที่มีค่าอยู่นอกพิสัยควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญคนนั้นต้องให้เหตุผลประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูลเทคนิคเดลฟาย

1) หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์จากแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่ตอบโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในรอบที่ 2 ลงในแบบสอบถามรอบที่ 3

2) นำค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์มาแปลผลซึ่งอาจพิจารณาพร้อมกับค่าฐานนิยม

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บข้อมูล 3 รอบ

รอบที่ 1 นำแบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นข้อความที่แสดงถึงองค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความขยัน

หมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ความมีวินัย 5) ความรับผิดชอบ 6) ความรักประชาธิปไตย 7) ความรักในความเป็นไทย ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมใช้ค่าคะแนนร้อยละและลำดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

รอบที่ 2 นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 7 ด้าน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 21 คน ทำแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมในรอบที่ 2 มีข้อที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีค่าพิสัยควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา จำนวน 7 ด้านขององค์ประกอบหลักนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

รอบที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 7 ด้าน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 21 คน ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับครั้งนี้มีการแสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ของกลุ่มพร้อมทั้งคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนยืนยันคำตอบเดิมหรืออาจเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ได้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมด้านองค์ประกอบหลักตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 ทั้ง 7 ด้าน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

ตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

จำนวน 8 คน มาร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ผลการสนทนากลุ่มพบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 คนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันพร้อมทั้งเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์

ตอนที่ 3 การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 150 คน พบว่าทุกคนมีความเห็นสอดคล้องเหมาะสมในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างองค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คนเห็นด้วยกับองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน คือ 1) ความขยันหมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ความมีวินัย 5) ความรับผิดชอบ 6) ความรักประชาธิปไตย 7) ความรักในความเป็นไทย

2. การสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 คน ทุกคนเห็นสอดคล้องกันและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์

3. การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 150 คน พบว่า ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องเหมาะสมในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การเรียนการสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียน

ไม่ส่งผลด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ เช่น วิชาศีลธรรมมีคะแนนน้อย นักเรียนไม่สนใจและไม่เอาใจใส่ในวิชานี้เท่าที่วิชาอื่น ๆ ซึ่งมีคะแนนมาก ครูส่วนใหญ่ก็ไม่อยากสอนวิชาศีลธรรมเพราะสอนยาก หาอุปกรณ์ลำบากและไม่ได้เก้เท่าครูที่สอนวิชาอื่น เช่น ครูสอนวิทยาศาสตร์ ครูสอนคณิตศาสตร์ หรือครูสอนภาษาต่างประเทศ มีหน้าซ้ำครูที่ต้องจำใจต้องสอนเพราะหาคนสอนไม่ได้หรือแม้แต่การรับอาสาสอนเพราะมีใจรักในวิชานี้อยู่บ้าง ก็ยังถูกมองว่าเป็นคนหัวโบราณ คร่ำครึอีกทำให้เกิดความท้อถอย ยิ่งนักเรียนมักเห็นว่าวิชานี้ไม่สำคัญ ไม่สนใจเรียน ก็ยิ่งทำให้ไม่มีใครอยากสอนผลที่ตามมา คือ การขาดแคลนครูสอนศีลธรรมและยิ่งซ้ำร้ายหนักขึ้น เมื่อวิชาศีลธรรมหายไปจากหลักสูตรทั้งระดับประถมและมัธยมแล้ว ทำให้น่าเป็นห่วงอนาคตของเด็กไทยและปัญหาของสังคมไทยมากขึ้น (Nuansri, 2014) สอดคล้องกับแนวคิด Vuthijan (2011) ที่ว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนเป็นเรื่องใหญ่ ทำยากและน่าเบื่อ แต่เป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกฝ่ายไม่ควรมองข้ามซึ่งคุณธรรมจริยธรรมจะเกิดขึ้นในจิตใจของคนได้ต้องเกิดจากปัญหาที่ช่วยให้เห็นความจริงเห็นสัจธรรมด้วยตนเองไม่ใช่เกิดจากการท่องจำการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนจึงควรเป็นไปตามธรรมชาติเป็นปกติ ควรหลีกเลี่ยงการสั่งหรือการบังคับ ควรทำโดยการสอนตรง ๆ แต่ค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่องโดยเน้นพื้นฐานความรัก ความเข้าใจให้เสรีภาพและให้โอกาสเด็กในการคิด ใช้ปัญญา ให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกจากภายในจิตใจสู่ภายนอก

เทคนิคการสอนที่ได้ผลยั่งยืนนั้น ครูหรือผู้สอนต้องไม่สำคัญผิดคิดว่าตนเองเป็นพระเอก

นางเอกหรือศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เหมือนแต่ก่อน แต่ครูต้องเปลี่ยนเป็นครูผู้เตรียมสถานการณ์ วางแผนกิจกรรมร่วมกับศิษย์ ชี้แนะแนวทาง ทำตัวอย่างให้เห็น ตลอดจนต้องเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนแสดงเอง ค้นคว้าหาความรู้เอง เช่น

สถานการณ์ที่ 1 การจัดสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สงบและสวยงาม เพราะการอยู่ในที่ที่เหมาะสมย่อมเป็นมงคลอันประเสริฐ การจัดบ้านและโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่สะอาดร่มรื่น เย็นสบาย ด้วยร่มพฤษาและบุปผาชาติที่งดงาม ปราศจากแหล่งสกปรก โสโครก บรรยากาศสงบเงียบ ห่างไกลจากความวุ่นวายทั้งปวง สิ่งแวดล้อมเช่นนี้ย่อมນ้อมนำจิตใจของผู้อยู่อาศัยให้สงบเงียบได้ส่วนหนึ่ง เมื่อนักเรียนได้มีความคุ้นเคยกับความสะอาด สงบ และสวยงาม จนเกิดเป็นความเคยชินและติดเป็นนิสัยแล้ว สุขภาพกายก็ย่อมดีไปด้วยจึงส่งผลให้สุขภาพจิตดีตาม ทำให้ง่ายต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรม

สถานการณ์ที่ 2 การแสดงแบบอย่างที่ดีอยู่เป็นประจำ คติของครูมีว่า “สอนอย่างไรจงทำอย่างนั้น” วิธีการดำรงชีวิตและความประพฤติของครูจึงเป็นตัวอย่างที่เด็กคอยเลียนแบบ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนนั้น ครูควรให้ความรู้ ความเข้าใจและทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีนอกจากนี้ ครูจะต้องสามารถหาตัวอย่างของคนดีในสังคมมาแสดงให้เห็นจริงเป็นประจำ พร้อมทั้งให้เห็นโทษของการประพฤติชั่วด้วยเช่นกัน

สถานการณ์ที่ 3 การสร้างสถานการณ์จำลองให้เด็กได้ฝึกการเลือกและการตัดสินใจ ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร และเป็นผู้นำการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ กิจกรรมเหล่านี้เป็นวิธีทางที่จะปลูกฝังจริยธรรม

และค่านิยมแก่นักเรียนได้ เช่น เมื่อครูเริ่มสอนบทเรียนต่าง ๆ แทนที่ครูจะบอกให้นักเรียน คัดลอก อ่านตามครู ตลอดเวลา ครูก็อาจสมมติสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กได้ฝึกตัดสินใจ ฝึกเลือกกิจกรรมจากสถานการณ์โดยครูเป็นผู้ชี้แนะว่า สิ่งไหนดีควรปฏิบัติหรือไม่ดีเพราะเหตุใด

สถานการณ์ที่ 4 การจัดให้เด็กมีประสบการณ์ก่อนสัมผัส นักเรียนจะต้องเติบโตขึ้นเป็นสมาชิกของสังคมซึ่งในสภาพชีวิตจริงนั้น นักเรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น มีความอดทนเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักยอมรับและให้อภัยผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ประสบการณ์เช่นนี้ จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่า งานจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือกันและเรียนรู้ความแตกต่างทางความคิด ลักษณะนิสัยของเพื่อน ซึ่งจะเป็นแนวทางไปสู่การปรับตัวของเด็กต่อไป

สถานการณ์ที่ 5 การสร้างเสริมกำลังใจให้ประพัตติ ทุกครั้งที่เด็กทำดี ครูควรกล่าวชมเชย ยกย่องให้เป็นตัวอย่าง บางครั้งครูให้รางวัลด้วยการติดดาวสีต่าง ๆ ที่ป้ายชื่อ ชักชวนให้เพื่อนปรบมือ รับรองความถูกต้องหรือให้บัตรเกียรติยศและกล่าวสรรเสริญต่อหน้าที่ประชุม เป็นต้น การสร้างเสริมกำลังใจดังกล่าวนี้ เป็นการสนองความต้องการทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก เขาจะรู้สึกอึดอัดใจเกิดความปิติ ในการทำความดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรจะปรับปรุงหลักสูตรในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเสียใหม่โดยเอาวิชาหน้าที่ ศีลธรรม บรรจุ

ในหลักสูตรการเรียนเช่นเดิมและเพิ่มคะแนนให้เท่ากับวิชาอื่น ๆ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย 1.2 ควรสรรหาครูผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและศีลธรรม 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	2.1 ควรจะทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเพราะว่าเด็กในวัยนี้กำลังศึกษาค้นคว้าและสร้างปัญหาให้แก่สังคมไว้มาก 2.2 ผู้ปกครอง โรงเรียน และวัดต้องร่วมมือ จัดอบรมขัดเกลาจิตใจเด็กและเยาวชนในสังคมอย่างใกล้ชิด

REFERENCES

- Kraivichian, T.(2007). **The Moral and Ethics of Administrators**. Bangkok : Office of the civil Service Commission. (In Thai)
- Nuansri, P.(2014). **The Guideline Development of Behavior on Moral Principle and Worth of Huahin Pithayacom School Students**. Thesis Bangkok : Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Pravanprueg, K.(2008). **The Development of Moral and Ethics on Democracy Discipline**. Bangkok : Kuroospa Ladprao. (In Thai)
- Riyotha, P. (2013). **The Development of Moral and Ethics for Early High School Students**. (By using Banfagnonesamran School Project) Office of Primary Education
- Ampurchiangyuen, Mahasarakham, Graduate School, Khonkan University. (In Thai)
- Salayachivin, S. (2013). **The Development of Reasoning Moral Principle**. The Faculty of Education : Chiangmai University. (In Thai)
- Srisuthitnaragoon, B. (2010). **The Development of all Index on Educational Management of Nurse Curriculum Quality**. Dissertation Bangkok : Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Vuthijan, C. (2011). **The Moral and Ethics Establishing for Students**. Bangkok : Religion Department. (In Thai)

.....

บทความวิจัย

สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู
ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก

PROBLEMS, ESSENTIAL NEEDS, AND GUIDELINES FOR QUALITY DEVELOPMENT
OF TEACHERS' LEARNING MANAGEMENT ACCORDING TO THE PERSPECTIVES
OF TEACHERS AND SCHOOL ADMINISTRATIVE STAFFS
IN NAKHON NAYOK

อัจฉรวรรณ จันทร์เพ็ญศรี* ธัชทฤต เทียมธรรม กษศรณ์ นุชประสพ นันทวรรณ แก้วโชติ
ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ และ ศศิธร โสภารัตน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Atcharawan Chanpensri*, Thattharit Thiamtham, Kasasorn Nuchprasop, Nantawan Kaewchote,
Prasert Sae-iab and Sasithorn Soparat
Phranakhon Rajabhat University

*Email: Atcharawan.c@gmail.com

Received: 2021-01-28

Revised: 2021-02-27

Accepted: 2021-03-05

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ด้วยการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ผู้ให้ข้อมูลคือครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2561 เลือกแบบเจาะจง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามครูและผู้บริหารสถานศึกษา ประชากรจำนวน 2,456 คน กลุ่มตัวอย่างสุ่มอย่างง่าย ได้ 948 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัญหา คือ 1) ผู้ปกครองทำงานต่างถิ่นไม่สามารถเอาใจใส่ด้านการเรียนของบุตรหลาน
- 2) นโยบายการศึกษาของประเทศเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง 3) นักเรียนขาดความกระตือรือร้น/ความรับผิดชอบ/ความเอาใจใส่ต่อการเรียน 4) ด้านครูผู้สอนที่ต้องแบกรับภาระงานอื่น

ที่นอกเหนือจากภาระการสอน 5) โครงการคุปครองครูไม่ตอบโจทย์การผลิตและพัฒนาครูและ 6) ชุมชนไม่เข้าใจบทบาทในการสนับสนุนการศึกษา

2. ความต้องการจำเป็น คือ 1) มีระบบการคัดสรรและมีโควตานักเรียนที่อยากเป็นครูจากโรงเรียนในพื้นที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (PNI = 0.686) 2) การพัฒนาคุณธรรมและมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนของนักเรียน (PNI = 0.490) 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนของครู (PNI = 0.214) 4) การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู (PNI = 0.181) 5) การมีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนของผู้ปกครอง (PNI = 0.025) และ 6) การสนับสนุนของชุมชนในการจัดการศึกษา (PNI = 0.173)

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายก โดยใช้ความต้องการจำเป็นและความร่วมมือร่วมใจเป็นฐาน คือ 1) จัดให้มีการนิเทศติดตามและกำกับเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และวิธีการจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการความรู้ของครู 2) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการคิด และมีเป้าหมายในชีวิตของผู้เรียน 3) ติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน พัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ 4) พัฒนาบัณฑิตครูในด้านความเป็นครู ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์บ่มเพาะความเป็นครู และพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง 5) ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน และส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ของครู ความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนาคุณภาพ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study problems, the essential needs, and the guidelines for quality development of teachers' learning management according to teachers and school administrative staff's perspectives in Nakhon Nayok. Mixed-method research was carried out, and focus group discussion was conducted two times. The informants included teachers and school administrative staff in the 2018 academic year, using a purposive sampling method. For quantitative research, questionnaires were used to obtain the responses from the teachers and the school administrative staff. The research population was 2,456 people, derived by simple random sampling; the sample group consisted of 948 respondents. The content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and modified priority needs index: (PNI Modified) were used for the data analysis.

The results of this research were:

1. The problems which were found the most were 1) the parents worked far from home so they could not pay attention to the children's study, 2) changing the Nation's

Educational Policy many times caused the lack of continuity, 3) the students were lack of responsibility and enthusiasm, 4) the teachers had to handle other responsibilities besides teaching, 5) Coupons for Teachers Project were not beneficial for teacher production and development, and 6) the community did not understand its role to support education.

2. Needs which were the most were 1) system development for selection and quota for students to be teachers from schools in the responsible area of Rajabhat University. (PNI = 0.686), 2) development of morals and clear life goals of students (PNI = 0.490), 3) the teachers' need in participating in the administration (PNI = 0.214), 4) development of ethics, morals, and spirit of teachers (PNI = 0.181), 5) the schools wanted the community to support the education (PNI = 0.173), and 6) the parents' participation in taking care of students (PNI = 0.025).

3. Guidelines for quality development of learning management were Model of Learning Development by Necessary Needs and Collaborative Based Learning the most were 1) arranging supervision and monitoring to develop teaching and instruction as well as learning management method to integrate with teachers' knowledge, 2) cultivating morality in the aspect of discipline and responsibility, thinking skill, and learners' life goal, 3) installation of internet system in schools, development of libraries and learning resources, 4) graduate teacher development in terms of being teacher, using schools as learning incubators to develop teachers, and cooperation development between supervisors and mentors, 5) promoting schools as learning resources of the community, creating a network of parents and the local community to take part in school activities, and promoting using learning resources outside schools.

Keywords: Teachers' Learning Management, Necessary Needs, Guidelines for Quality Development, Teachers, and School Administration

บทนำ

จังหวัดนครนายก มีการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานในการทำงานในประเทศไทยโดยได้พัฒนารอบการดำเนินงานที่มุ่งสนับสนุนให้จังหวัดมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างยั่งยืนซึ่งกรอบแนวคิดสำคัญนั้นได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ

โดยใช้โครงการกำหนดให้เกิดกลไกการจัดการในพื้นที่ซึ่งจะเริ่มต้นที่การพัฒนาภาคความร่วมมือระบบสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและผลักดันให้เกิดแผนยุทธศาสตร์จังหวัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามข้อกำหนดของแนวคิด “จังหวัดจัดการศึกษาด้วย

ตนเอง” โดยให้มีการกระจายทรัพยากรลงสู่พื้นที่ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดรูปแบบวิธีการและตัดสินใจสนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถสนองความต้องการตามความจำเป็น ของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและมีคุณภาพ ที่สำคัญ ผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 แนวโน้มการจัดการศึกษาของ จังหวัดนครนายกเป็นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปการศึกษาภายใน พื้นที่จังหวัดนครนายก ประกอบด้วยภาครัฐ ภาค เอกชน ภาคท้องถิ่น ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม ภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว และหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การศึกษาเพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นได้ศึกษาต่อทั้งสายสามัญศึกษาและสาย อาชีวะมากขึ้น เพื่อผลิตกำลังคนในอนาคตให้เป็น แรงงานที่มีฝีมือเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและการ ท่องเที่ยวที่มี การขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิด การสร้างงานสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ รวมถึง เพิ่มค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ให้สูงขึ้น ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแก่ประชาชนในจังหวัด นครนายก รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในด้าน แรงงานระดับฝีมือเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ เอเชีย (AEC) (Nakhon Nayok Provincial Office, 2017).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 กำหนดให้พลเมืองไทย ต้องจบการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อยที่สุดระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และต้องเข้ารับการศึกษา

อย่างช้าที่สุดเมื่ออายุ 7 ปี และเป็นการจัดการ ศึกษาโดยรัฐภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวง ศึกษาธิการ แบ่งช่วงระดับการจัดการศึกษาเป็น ระดับชั้นประถมศึกษา 6 ปีและมัธยมศึกษา 6 ปี ซึ่งรัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ (Krueasaeng, 2015) การจัดการศึกษาระหว่าง เมืองใหญ่และชนบทที่มีความแตกต่างกันสูง ทั้งในด้านการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เท่าเทียมและ การจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ยังเป็นปัญหาที่ทำให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ยังคงกระจุกตัวอยู่แต่ในเมืองใหญ่ อีกทั้งปัญหา เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนยังมีความเกี่ยวข้องกับ คุณภาพของครูเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนอกจาก ปัญหาการขาดแคลนครูที่ทำให้ครูต้องสอนมากกว่า หนึ่งชั้นเรียน สอนไม่ตรงจุดแล้ว ครูที่อยู่ในระบบ การศึกษาของไทยยังมีการระงำนนอกเหนือจาก การสอนมากจนไม่มีเวลาการจัดการเรียนการสอน ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ไปด้วย (Thairath Online, 2018) กระบวนการ จัดการศึกษาจะมีคุณภาพได้นั้นเกิดจากหลายบุคคล และหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง วัด องค์กรปกครอง ท้องถิ่น ตลอดจนรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ แต่การศึกษาของไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ ควรจะเห็นได้จากผลการประเมินนักเรียนร่วมกับ นานาชาติ (Programmed for International Student Assessment) หรือ PISA ซึ่งเป็น โครงการการทดสอบความรู้นักเรียนอายุ 15 ปี จาก 70 ประเทศ พบว่าเด็กไทยติดอันดับ 54 โดยทำคะแนนความรู้ด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ในด้านการอ่าน เด็กไทยถึงร้อยละ 74 มีปัญหาการอ่านภาษาไทย

ตั้งแต่การอ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ ตลอดจนอ่านแล้ววิเคราะห์ความหมายไม่ถูก สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์นักเรียนไทยเพียงร้อยละ 1 ที่ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และจากผลการสุ่มทดสอบความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ในระดับผู้ใหญ่ทางระบบออนไลน์ จาก 80 ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในปี ค.ศ. 2017 ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยลำดับที่ 53 ซึ่งอยู่ในกลุ่มระดับทักษะต่ำ เช่นเดียวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดวิเคราะห์ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา องค์กร World Economic Forum ได้จัดให้นักเรียนไทยอยู่อันดับที่ 86 และอันดับ 101 ความสามารถด้านนวัตกรรมอยู่อันดับที่ 704 (School of change makers, 2016)

สภาวะปัญหาการอ่านภาษาไทย ตั้งแต่การอ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ ตลอดจนอ่านแล้ววิเคราะห์ความหมายไม่ถูก ตลอดจนสภาวะปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีทักษะวิชาการ และทักษะชีวิตที่จะเอื้อให้นักเรียนได้รู้ได้เรียน มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตที่จังหวัดนครนายกกำลังเผชิญอยู่เช่นเดียวกัน ทั้งนี้สืบเนื่องจากการร่วมประชุมระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดนครนายกกับอธิการบดีและผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดนครนายก และในคราวประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาของจังหวัดนครนายก เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 พบว่าจังหวัดนครนายกกำลังประสบปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาจึงได้ขอให้มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางการศึกษา

ของจังหวัดฯ ซึ่งแนวทางการร่วมมือกับจังหวัดนครนายกมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยได้รับพระบรมราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ด้านการศึกษาในการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีบทบาทในการยกระดับการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งจึงได้ร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาท้องถิ่น 2) ด้านการผลิตและพัฒนาครู 3) ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา และ 4) ด้านระบบบริหารจัดการเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนและพัฒนาครู ยกระดับคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควบคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวนั้นในเบื้องต้นจังหวัดนครนายกได้ขอให้มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนและครูในการจัดการศึกษาให้นักเรียนในจังหวัดนครนายกในมีคุณภาพ มีความสามารถเรียนรู้ มีทักษะที่จำเป็น มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และมีเป้าหมายในการเรียนและอาชีพ วิทยาลัยการฝึกหัดครูซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครอื่นมีภารกิจในการผลิตบัณฑิตครูและพัฒนาครูให้มีความรู้และมีทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และมีสมรรถนะต่าง ๆ ในการเรียนการสอน จึงได้รับมอบหมายให้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของครูและการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแต่ละสังกัดในจังหวัดนครนายก ซึ่งข้อค้นพบจะเป็น

แนวทางในการดำเนินการด้านศึกษาของจังหวัดนครนายกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก

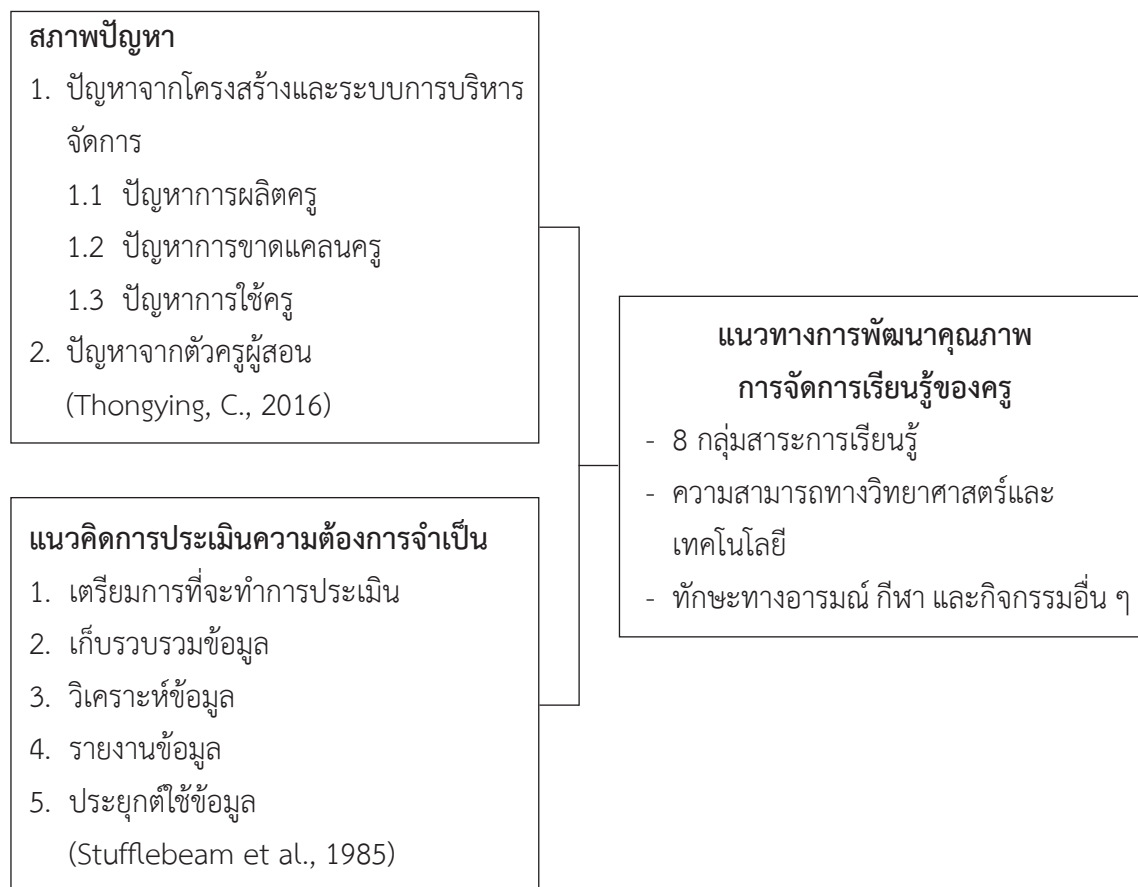
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในจังหวัดนครนายกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 กำหนดเนื้อหาในการศึกษาตามกรอบที่ทางคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดนครนายกเป็นผู้กำหนดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 3) ด้านการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ กีฬา และกิจกรรมอื่น ๆ ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการของวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ใช้แบบสอบถามทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการจำเป็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

โดยการตอบแบบสอบถามครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทุกสังกัดของสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2561

ประชากร

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทุกสังกัดของสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จากสถานศึกษาจำนวน 270 แห่ง ประกอบด้วยครูและผู้บริหารสถานศึกษา 2,456 คน

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 2 ครั้ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทั้ง 2 ครั้ง ไม่ซ้ำบุคคล โดยการประชุมสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 8 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 12 คน เป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 13 คน ระดับประถมศึกษา 11 คน ครั้งที่ 2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน เป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 11 คน ระดับประถมศึกษา 10 คน

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการตอบแบบสอบถามประกอบด้วยครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทุกสังกัดของสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2561 จากสถานศึกษาจำนวน 270 แห่ง คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 948 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคำถามสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้วิจัยสร้างแนวคำถาม (Guideline) ที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มตามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ตามกรอบที่ทางคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดนครนายกเป็นผู้กำหนด โดยตั้งเป็นข้อคำถามที่มีระดับปานกลาง (Moderately schedules) เป็นข้อคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

และให้ผู้เข้าร่วมสนทนาตอบคำถาม ที่มีลักษณะเดียวกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องคุณภาพการจัดการเรียนรู้ใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) คุณภาพการจัดการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การพัฒนาความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) การพัฒนาทักษะทางอารมณ์ กีฬา และกิจกรรมอื่น ๆ และสามารถเพิ่มเติมข้อคำถามเพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่น่าสนใจได้ และดำเนินการหาคุณภาพของประเด็นคำถามโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ขอบเขตของเนื้อหา และสิ่งที่ต้องการมุ่งวัด และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แบบสอบถามสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก ผู้วิจัยสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 รวบรวมประเด็นจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสนทนากลุ่มจำนวน 2 รอบ และข้อมูลจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ร่างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย สถานภาพ เพศ อายุ สังกัด ขนาดของโรงเรียน ระดับการศึกษา วิทยฐานะ สถานะครู ประสบการณ์สอน และคุณวุฒิ ที่สำเร็จการศึกษา ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายก ด้านครู 6 ข้อ ด้านนักเรียน 6 ข้อ ด้านการบริหารและจัดการ 6 ข้อ ด้านผู้ปกครอง

6 ข้อ ด้านชุมชน 5 ข้อ และด้านการผลิตและพัฒนาครู 6 ข้อ เลือกตอบแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายก เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น เลือกตอบแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 6 ด้าน ด้านครู จำนวน 30 ด้าน ด้านนักเรียน 15 ข้อ ด้านการบริหารและการจัดการ 36 ข้อ ด้านผู้ปกครอง 6 ข้อ ด้านชุมชน 7 ข้อ และด้านการผลิตและพัฒนาครู 6 ข้อ ส่วนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายก ด้านการพัฒนาครู 5 ข้อ ด้านพัฒนาผู้เรียน 10 ข้อ ด้านการจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้ 8 ข้อ ด้านการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 6 ข้อ ด้านบริหารและการจัดการ 7 ข้อ

2.3 ดำเนินการหาคุณภาพแบบสอบถามโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ขอบเขตของเนื้อหา และสิ่งที่ต้องการมุ่งวัด และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 ผู้วิจัยปรับแก้ไขเนื้อหาของข้อคำถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครนายก โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

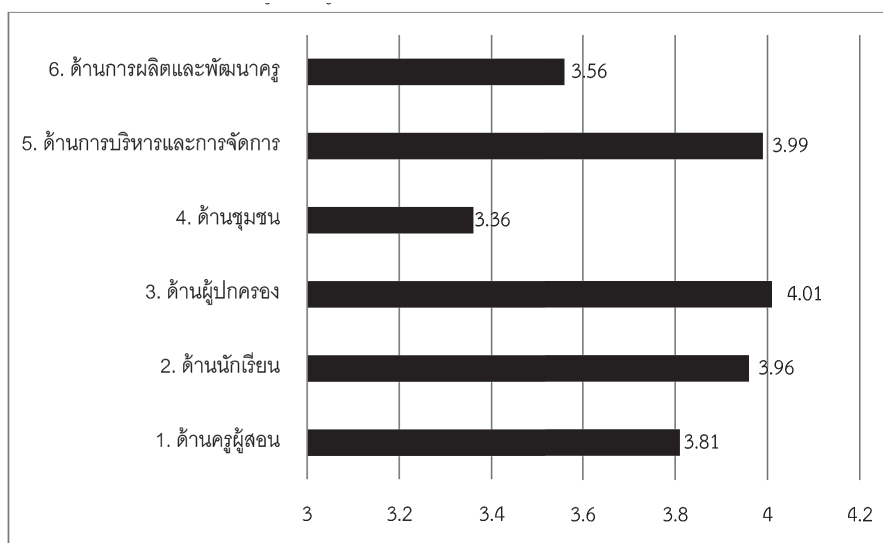
1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูจากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1) ด้านครู มีการขาดแคลนครูจนต้องให้ครูมาสอนในวิชาที่ไม่ถนัด ครูไม่มีความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุปกรณ์ สื่อ “วิทยาศาสตร์มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในการทดลองแต่ครูที่สอนไม่มีความรู้ทางด้านอุปกรณ์ในการสอนจึงไม่ได้เอาอุปกรณ์มาใช้ แต่ใช้เปิดสื่อทางวิดีโอทัศน์ให้ดูทำให้เด็กไม่ได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์จริง” ครูขาดความรู้และทักษะการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางอารมณ์ กีฬา และกิจกรรมอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียนมีภาระงานมาก และซ้ำซ้อนทำให้ดูแลนักเรียนไม่ได้ทั่วถึง “ขาดครูสอนตรงวิชาและครูที่สอนอยู่เขาก็ไม่ตรงวุฒิ เขาขาดความรู้ในสายที่ไม่จบ” “ครูไม่ได้สอนอย่างเดียวนะ มีภาระงานอื่นเยอะมาก เช่น การประเมินจากหน่วยงานภายนอกงานธุรการ แล้วก็นานโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้รับมอบหมายมาอีก” 2) ด้านนักเรียนขาดเป้าหมายชีวิต ทำให้ไม่มีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบต่อการเรียน ทำให้พื้นฐานด้านวิชาการอ่อนแอ ทักษะการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมจนทำให้มีพฤติกรรมใช้โทรศัพท์อยู่ตลอดเวลาและมีอาการติดเกม “นักเรียนมีนิสัย

เกียจคร้านไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชอบเล่นเกม” ระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ไม่สนใจการรับรู้ข่าวสารในสังคมที่สำคัญ ไม่ใส่ใจเกี่ยวกับข้อมูลใกล้ตัวที่มีประโยชน์ “เด็กขาดความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ต่อการเรียน เขาสนใจอย่างอื่นมากกว่า” “เขารู้ว่าเรียนอย่างไรก็จบทำให้ขาดความกระตือรือร้น” 3) ด้านผู้ปกครองสภาพครอบครัวของนักเรียนไม่สมบูรณ์ การดูแลนักเรียนจึงมีทั้งละเลยและเลี้ยงดูแบบตามใจทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านชีวิตความเป็นอยู่ การเรียน และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ผู้ปกครองไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ทำให้ไม่สามารถช่วยโรงเรียนในการส่งเสริมศักยภาพในตัวผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองมักเป็นพ่อแม่ที่อยู่ในช่วงอายุยังน้อยจึงขาดวุฒิภาวะและความรู้ในการเลี้ยงดูลูก ขาดการเอาใจใส่ดูแลและอบรมมีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว “สภาพแวดล้อมของเด็ก เช่น ครอบครัว เศรษฐกิจ ความล้มเหลวของสภาพครอบครัว เด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ทำให้ไม่มีผู้ควบคุมดูแล” “เด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจนมีปัญหาขาดแคลนอาหารทุกมื้อ” “พ่อแม่เด็กย้ายบ้านบ่อย ทำให้เรียนไม่ต่อเนื่อง” “ผู้ปกครองบางคนอายุน้อย ขาดวุฒิภาวะในการเลี้ยงดู การเลี้ยงดูมีผลต่อปัญหาของนักเรียน” 4) ด้านชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา ชุมชนที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาสภาพชุมชนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของนักเรียนค่อนข้างด้อยคุณภาพและแตกต่างจากสภาพแวดล้อมในเมืองอย่างสิ้นเชิง ชุมชนมีปัญหายาเสพติด “ชุมชนที่เราอยู่ก็ไม่ปลอดภัยเลยมีแต่ปัญหาด้านยาเสพติด เด็กก็คลุกคลีอยู่ในนั้น” 5) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนครูผู้สอน สื่อ และวัสดุอุปกรณ์

ระบบการประเมินผลโรงเรียนที่ไม่สะท้อนความเป็นจริง “กระบวนการประเมินไม่ตรงกับสภาพการเรียนการสอนจริงหรือขณะ เช่น ระบบประเมิน O-net ไม่สอดคล้องกับนโยบายการสอน ทำให้โรงเรียนเน้นแต่วิชาการ ไม่เน้นการส่งเสริมเด็กด้านอื่น ๆ O-net ไม่เป็นธรรมต่อโรงเรียนขนาดเล็กหรือไม่ผ่านเกณฑ์ คะแนนน้อยและเอามาลงโทษโรงเรียน” ปัญหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนขาด ระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรและไม่เชื่อมต่อครูในการเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ระบบห้องสมุดมีความล้าสมัยอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ขาดงบประมาณ และขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่เน้นด้านวิชาการ ขาดการส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ “กระบวนการศึกษาของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทุกอย่างบ่อยตามไปด้วย ซึ่งบางทีก็มากเสียจนเหนื่อย เพราะนโยบายหลายอย่างผลักภาระให้ครูมากเกินไป” และ 6) ด้านการผลิตและพัฒนาครู “ครูฝึกสอนมักจะเลือกโรงเรียนใหญ่ในการฝึกสอนทำให้ไม่รู้ว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ มีสภาพปัญหาอย่างไรบ้าง ทำให้เวลาไปสอนจริง ๆ เกิดปัญหา เขาควรดูบริบทการเป็นครูหลาย ๆ บริบท” ครูระดับมัธยมมีความเห็นว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่ควรได้ศึกษาหรือมีประสบการณ์การเป็นครูให้รอบด้าน ควรพัฒนาครูให้มีความรู้และตระหนักในการพัฒนานักเรียนด้านการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ “งานแนะแนวควรมีการบรรจุครูที่จบจิตวิทยา มาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน หรือนักจิตวิทยา มาอยู่ภายในโรงเรียน”

ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้อันมี 6 ด้านจากแบบสอบถามพบว่า พบว่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 1) สภาพ

ปัญหาด้านผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.01$) 2) สภาพปัญหา ด้านการผลิตและพัฒนาครู ($\bar{X} = 3.56$)
 ด้านการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 3.99$) ลำดับ และ 6) สภาพปัญหาด้านชุมชน ($\bar{X} = 3.36$)
 ที่สาม 3) สภาพปัญหาด้านนักเรียน ($\bar{X} = 3.96$) ดังภาพประกอบ 1
 4) สภาพปัญหาด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.81$) 5) สภาพ

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิคะแนนเฉลี่ยสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์ลำดับค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) จากสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็น
 แต่ละด้าน

ความต้องการจำเป็น	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ด้านครู	3.69	0.36	มาก	4.48	0.15	มาก	0.214	3
ด้านนักเรียน	3.18	0.31	ปานกลาง	4.34	0.09	มาก	0.366	2
ด้านผู้ปกครอง	3.29	0.18	ปานกลาง	3.38	0.75	มาก	0.025	6
ด้านชุมชน	3.59	0.22	มาก	4.21	0.57	มาก	0.173	4
ด้านการบริหารและการจัดการ	3.63	0.35	มาก	4.41	0.35	มาก	0.214	3
ด้านผลิตและพัฒนาครู	2.82	0.45	ปานกลาง	4.14	0.17	มาก	0.467	1

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นจากสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นแต่ละด้าน

จากตารางที่ 1 วิเคราะห์ลำดับค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เรียงตามลำดับค่า PNI จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการผลิตและพัฒนาครู (PNI = 0.467) รองลงมาได้แก่ ด้านนักเรียน (PNI = 0.366) ด้านครู (PNI = 0.214) เท่ากับด้านการบริหารและการจัดการ (PNI = 0.214) ด้านชุมชน (PNI = 0.173) และด้านผู้ปกครอง (PNI = 0.025) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์รายด้านแล้วมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการผลิตและพัฒนาครู

1) ต้องการให้มีระบบการคัดสรรและมีโควตานักเรียนที่อยากเป็นครูจากโรงเรียนในพื้นที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้มีการเตรียมตัวอย่างมีคุณภาพตั้งแต่เรียนในระดับมัธยม (PNI = 0.686) 2) ต้องการให้สถานศึกษามีการทำ MOU กับมหาวิทยาลัยในการส่งนักศึกษาเข้ามาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู (PNI = 0.659) และ 3) ต้องการให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจัดอบรมครูเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับครู (PNI = 0.616)

2.2 ด้านนักเรียน แยกความต้องการจำเป็น ด้านคุณธรรม มีความต้องการให้มีการพัฒนา ด้านคุณธรรมนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน (PNI = 0.490) ด้านความรู้ความสามารถ ต้องการนักเรียนมีผลการสอบ O-NET ใน 5 สาระการเรียนรู้ที่จัดสอบเป็นที่น่าสนใจ (PNI = 0.392) ด้านการพัฒนาทักษะ ต้องการให้

นักเรียนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษา อังกฤษ (PNI = 0.579 ด้านอื่น ๆ ต้องการให้นักเรียน มีโอกาสเสนอความคิดเห็น และติชมการดำเนินงานของสถานศึกษา (PNI = 0.315)

2.3 ด้านครู แยกความต้องการจำเป็น

ออกเป็น 5 ด้าน 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องการให้พัฒนาและส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เอาใจใส่ต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มความสามารถ (PNI = 0.181) 2) ด้านความรู้ความสามารถ ต้องการพัฒนาครูมีความรู้ และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ (PNI = 0.430) 3) ด้านปฏิบัติการสอน ต้องการให้ครูสามารถวางแผน และเขียนแผนการจัด การเรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตนเองเขียน (PNI = 0.265) 4) ด้านการวัดและประเมินผล ต้องการให้ครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (PNI = 0.248) 5) ด้านอื่น ๆ ต้องการให้ โรงเรียนมีครูพลศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬา นักศึกษาฝึกสอน (พลศึกษา) ช่วยฝึกสอนกีฬาประเภทต่าง ๆ ให้กับนักเรียน (PNI = 0.444)

2.4 ด้านการบริหารและการจัดการ

คือ 1) ด้านผู้บริหาร ต้องการให้ผู้บริหารมีนโยบายลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครู (PNI = 0.286) 2) ด้านการบริหาร ต้องการให้มีการบริหารจัดการโครงการคุปองครูให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน ครู และโรงเรียนมากที่สุด (PNI = 0.200) 3) ด้านโรงเรียน ต้องการให้โรงเรียนมีครูแนะแนวหรือครูจิตวิทยาในโรงเรียน (PNI = 0.583) 4) ด้านบุคลากร ต้องการให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนสามารถตรวจสอบการใช้จ่าย

งบประมาณของสถานศึกษาได้ (PNI = 0.186)
4) ด้านอื่น ๆ ต้องการให้มีการดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดครู โดยขอสนับสนุนนักศึกษาฝึกสอนมาสอนในโรงเรียน (PNI = 0.575)

2.5 ด้านผู้ปกครอง คือ 1) ต้องการให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ต่อการเรียนและการใช้ชีวิตของบุตรหลานของตน (PNI = 0.434) 2) ต้องการให้ผู้ปกครองมีความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะในการดูแลบุตรหลาน (PNI = 0.403)

2.6 ด้านชุมชน คือ ต้องการให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนในการจัดการศึกษาจากชุมชน (PNI = 0.291)

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายกพบว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้มี 5 ประเด็น ได้แก่ พัฒนาคูณาภาพครู การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพของแนวทางในการผลิตครูและพัฒนาครู การปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในจังหวัดนครนายกพบว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.04$) 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพครู ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.01$) 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 3.94$) 4) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.92$) 5) แนวทางการพัฒนาคุณภาพของแนวทางในการ

ผลิตครูและพัฒนาครู ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาแนวทางพัฒนาคุณภาพของแต่ละประเด็นของแต่ละสังกัด มีดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาคุณภาพของแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X} = 4.03$) เท่ากับ ด้านการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน ($\bar{X} = 4.03$) และส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพของครูพบว่า ประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาครูในด้านความเป็นครูและการปฏิบัติงานครู ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ($\bar{X} = 4.13$) และวิธีการจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการความรู้ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

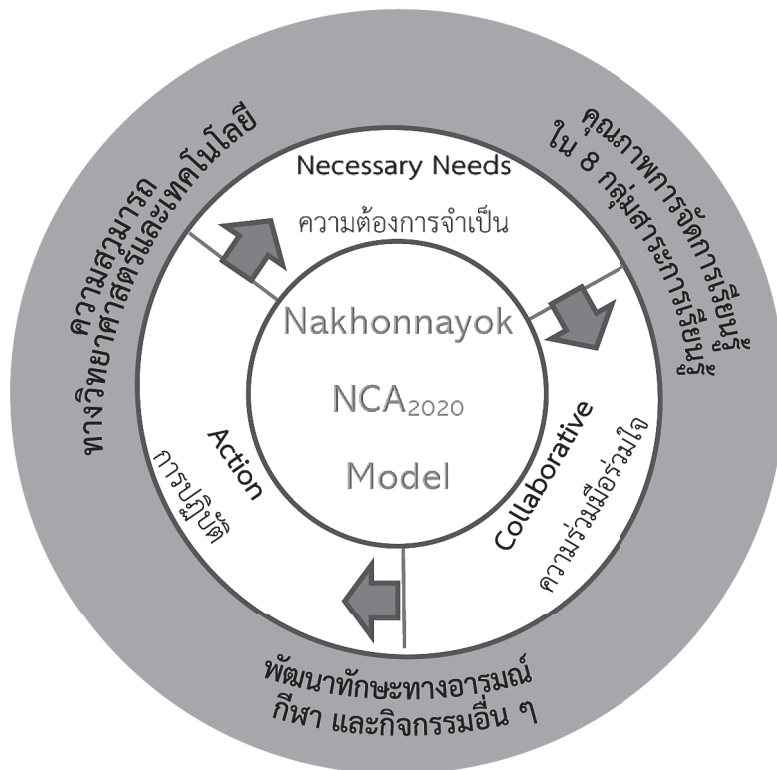
3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาได้แก่ ด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$) 3) และด้านทักษะการคิด ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียน ประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุดได้แก่ การติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาได้แก่ พัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ตามมุมต่าง ๆ ของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.07$) และวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ

5. แนวทางการพัฒนาคุณภาพของแนวทางในการผลิตครูและพัฒนาครู ประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุดได้แก่ นิเทศติดตามและกำกับเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาได้แก่ ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์บ่มเพาะความเป็นครูแก่นักศึกษาฝึกสอน ($\bar{X} = 3.88$) และพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ($\bar{X} = 3.82$)

จากสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ดังกล่าว ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้รูปแบบรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายก โดยใช้ความต้องการจำเป็นและความร่วมมือร่วมใจเป็นฐาน (Nakhonnayok NCA₂₀₂₀ Model) ดังภาพประกอบที่ 4 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพประกอบที่ 4 รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดนครนายก โดยใช้ความต้องการจำเป็นและความร่วมมือร่วมใจเป็นฐาน (Nakhonnayok NCA₂₀₂₀ Model)

1. ความต้องการจำเป็น (Necessary Needs) ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ในจังหวัดนครนายก ต้องดำเนินการศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนเพื่อให้การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีความต้องการจำเป็นด้านการผลิตและพัฒนาครูมากที่สุด ซึ่งความต้องการด้านนี้เป็นผลสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่พบจากการวิจัยปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนในบางสาขาวิชา ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และครูผู้สอนต้องสอนในรายวิชาที่ไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมาส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสอนและคุณภาพผู้เรียน

2. ความร่วมมือร่วมใจ (Collaborative) เป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมดำเนินการจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาประสบความสำเร็จลงไปได้ ทุกฝ่ายจึงควรใส่ใจต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงและเป็นรากฐานในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในชุมชนนั้นเสียก่อน ชุมชนก็ควรจะมีกำลังสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อการบริหารสถานศึกษา มีเวลาใส่ใจและเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมเรื่องการจัดการศึกษาของนักเรียนในชุมชนมากขึ้น แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน และส่งเสริมให้มีการใช้แหล่ง

เรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

3. การปฏิบัติ (Action) เมื่อทุกฝ่ายได้รับรู้ร่วมคิดแล้ว จะต้องร่วมกันลงมือทำ ทั้งการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน และส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ กีฬา และกิจกรรมอื่น ๆ ของผู้เรียนโดยเน้นให้นักเรียน ได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และด้านทักษะการคิด

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครนายก ทำให้ทราบความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้พบว่า มีความต้องการด้านการผลิตและพัฒนาครูมากที่สุด ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนในบางสาขาวิชา ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และครูผู้สอนต้องสอนในรายวิชาที่ไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมาส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสอนและคุณภาพผู้เรียนก็ยังเป็นปัญหาที่สำคัญของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในการพัฒนาด้านการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับครูรุ่นใหม่ การใช้สื่อและอุปกรณ์ช่วยสอนส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือรูปภาพ สมุด ปากกาหรือดินสอ และการสนทนาตอบโต้ ควรมีการนำระบบครูพี่เลี้ยงกลับมาใช้อย่างจริงจังก็จะเป็นประโยชน์ทั้งครูใหม่ ครูพี่เลี้ยง และโรงเรียน

ในด้านการพัฒนาครูผู้สอน เริ่มจากการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้ครูในโรงเรียนมีจิตวิญญาณของความเป็นครู บทบาทของครูที่สำคัญที่เป็นแบบอย่างแก่เด็กนักเรียน สถานศึกษาถือว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมเรียนแบบของนักเรียนคือ ครู ซึ่งถือว่าสำคัญมากที่มีอิทธิพลต่อการเรียนแบบของเด็ก ครูจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กนักเรียน พระครูปลัดจักรพันธ์ ปญฺญารโ (แช่เตียว) (Panyanataro, 2017) ส่วนด้านความรู้ความสามารถ ต้องการจำเป็นให้ครูมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษปัญหาการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม นวนและคณะ (Nuen, et al, 2017) นอกจากนั้นด้านปฏิบัติการสอน ต้องการจำเป็นให้ ครูสามารถวางแผน และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตนเองเขียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ นุ่นชูคั่น และคณะ (Nunchukun et al, 2016) พบว่า ในการจัดการเรียนรู้ และด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในด้านพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้เร่งด่วนที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ในการจัดการเรียนรู้ และด้านเจตคติ

ต่อการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านการวัดและประเมินผล ต้องการให้ครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยของ อรุณฯ ศรีคำ และคณะ (Srikham, et al, 2018) พบว่า ครูมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากครูผู้สอนตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ต้องการใช้กระบวนการวิจัยควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้และทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู

การพัฒนาคุณธรรมนักเรียน ในการส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษานั้น ครูมีหน้าที่สำคัญมาก เพราะจะต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพฤติกรรมไปตามทิศทางที่กำหนดครูสอนจะต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนเป็นอย่างดี จึงจะหาแนวทางการจัดกิจกรรมได้ตรงกับความสามารถของผู้เรียน พระครูปลัดจักรพันธ์ ปญฺญารโ (แช่เตียว) (Panyanataro, 2017) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน การที่นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตจะช่วยให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจที่จะมีพลังและกระตุ้นให้ลุกขึ้นมาฟันฝ่าเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการและมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ปล่อยให้ชีวิตล่องลอยอย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย สามารถวางแผนและบริหารเวลาในชีวิตทางในการใช้ชีวิตและประกอบสัมมาอาชีพในอนาคต ซึ่งนักเรียนที่มีเป้าหมายจะมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนทุกสังกัด ในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

1.1 ในด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และทักษะตามศาสตร์อย่างลึกซึ้ง สามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อและเทคนิค การสอนที่หลากหลาย ทำวิจัยในชั้นเรียนและนำ ผลการวิจัยมาใช้แก้ไขปัญหและพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มศักยภาพและสามารถบูรณาการเนื้อหาสาระ ได้ทั้งภายในและข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมพฤติกรรม เชิงบวกของครู ปลุกจิตสำนึกความเป็นครูให้ตระหนัก ในบทบาทและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ มีความปรารถนาดีต่อศิษย์ ปฏิบัติตน อย่างคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นครู

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจ ความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูในโรงเรียน โดยให้มีการวางแผนการพัฒนา ตนเองรายบุคคล (Individual Plan) เพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการและมีความมุ่งมั่น ในการพัฒนาของครูส่งผลต่อการนำความรู้และ ประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ ของครูได้ต่อไป

1.3 ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ครู จึงควรให้ความสนใจและให้ออกาสนักเรียนเหล่านี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญโดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ กิจกรรมที่มีความหลากหลายจะช่วยดึงดูด ความสนใจ ส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ และ สร้างสรรค์จินตนาการ ทำให้นักเรียนแสดงความ

สามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ และยังช่วยให้ครูได้ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้เรียนได้อย่าง เป็นธรรมชาติแทนการควบคุมกำกับอย่างเข้มงวด

1.4 ด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน โรงเรียนควรยังคง ยึดหลัก “บวร” ซึ่งเป็นหลักในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ยังใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการมีบทบาทในการจัดและกำหนดทิศทางการ ศึกษา การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการ ศึกษาและการกำกับติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนให้ชุมชน เป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การสร้างความสัมพันธ์อันดีเช่นนี้จะ ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ลดปัญหาความ ขัดแย้งระหว่างกัน และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครนายก

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครนายก ควรนำบทสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบทิศทางการบริหาร ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครนายกควรการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการสนับสนุนการพัฒนาครูต้นแบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครูผู้สอนในการนำไป ประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครนายกควรวางแผนการใช้งบประมาณอย่างเป็น ระบบให้สอดคล้องกับนโยบาย ปัญหาและความ

ต้องการของโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนด้านสื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายทันสมัยเพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกควรให้ความสำคัญกับปัญหาการขาดแคลนครู โดยวางแผนในการบริหารอัตรา กำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนทุกขนาดก็จะทำให้เกิดการแบ่งเบาภาระงาน ช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายและการขับเคลื่อน

3.1 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพื้นที่การศึกษาและเอื้อต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครู ควรมีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการดำเนินการตามนโยบายอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ทั้งนี้ นโยบายไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อยจนส่งผลกระทบทางลบต่อการปฏิบัติงานของผู้รับนโยบาย

3.2 ในประเทศไทยใช้การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) เป็นเครื่องมือวัดผลการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม O-NET ไม่ใช่เครื่องมือตัดสินผู้เรียนว่าเรียนอ่อนหรือเก่งเพราะวัดได้แค่ความรู้ ความจำและการคิดวิเคราะห์ไม่อาจวัดทักษะหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในมิติอื่นได้ครอบคลุม ผู้นำการศึกษาควรพิจารณา

ในประเด็นนี้และควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นประสิทธิภาพการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้เพื่อสอบ

3.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา ควรมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติในเรื่องของการประกันคุณภาพที่ถูกต้อง จะทำให้สถานศึกษาตระหนักและทำงานให้ได้มาตรฐานการศึกษาที่สูงขึ้น

3.4 จากผลการวิจัยมีเสียงสะท้อนถึงนโยบายอบรมครูหลาย ๆ โครงการที่ไม่เห็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงควรพิจารณาให้รอบด้าน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา ผู้เรียน ตลอดจนความคุ้มค่ากับงบประมาณ เมื่อเทียบกับผลที่ได้รับจากโครงการอบรมเหล่านั้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันผลิตครู

4.1 โรงเรียนคือศูนย์บ่มเพาะความเป็นครูแก่นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยจึงควรส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนทุกขนาดทุกระดับเพื่อให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์สอนในสถานศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้สามารถปรับตัวได้ดีเมื่อต้องประกอบวิชาชีพครูจริง ๆ

4.2 สาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการครูเป็นอันดับต้น ๆ คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา และ จิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว เหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยและสถาบันการผลิตครูในการพัฒนาหลักสูตร

REFERENCES

- Department of General Education. (2002). **The National Education Act 1999**. Bangkok: Teachers Council of Thailand Publishing House. (In Thai)
- Krueasaeng, P. (2015). Quality of the Thai Education and Directive Principle of Fundamental State Policy. **Executive Journal**. 35(2). 46-60. (In Thai)
- Ministry of Education. (2008). **Basic Core Curriculum B.E. 2551**. Bangkok: The Agricultural Cooperative Assembly of Thailand. (In Thai)
- Nakhon Nayok Provincial Office. (2017). **Nakhon Nayok Province Development Plan (2018-2021)**. Duplicate document.
- Nuen, A. Chaiboonreang, S. & Purisarn, K. (2017). Guidelines for Developing English for Communication Teaching Skills Institute Affiliated.the Secondary School of Service 25: A Case Study at Nongkhampittayakom School,Khon Kaen Province. **College of Asian Scholars Journal**. 7(2). 150-160. (In Thai)
- Nunchukun, C., Sangprateetong, V. & Krongyod, P. (2016). An assessment of the needs for teacher development on learning management of Schools under Bangkok Metropolitan Administration. **Veridian-E-Journal, Silpakorn University**. 9(1), 87-99. (In Thai)
- Panyanataro, J. (2017). Promoting Ethics in Educational Institutions. **Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU**, 4(1), 45-54. (In Thai)
- School of change makers. (2016). **Situation problems of Thai education quality**. Retrieved October 24, 2018. from <https://www.schoolofchangemakers.com/knowledge/9938>
- Srikham, O., Sirimakha, W., Wattanasuk, S., Wongtongcharoen, B., Romyen, K. & Jojokkruad. (2018). The Development of Classroom Action Research of Educational to Develop Students in Teacher training Programs **Academic Journal of Buriram Rajabhat University**. 10(2) 157-169. (In Thai)
- Stufflebeam, d. L. and Antony J. Shinkfield.(1985). **Systemic Evaluation**. Boston: Kluwep – Nijhoff Publishing.
- Thairath Online. (2018). **Education reform It must come before other reforms**. Retrieved on October 24, 2018. from <https://www.thairath.co.th/news/society/1015444>
- Thongying, C. (2016). **Teacher problems: Problems that await reform**. Retrieved October 24, 2018. From <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

THE GUIDELINE OF ADMINISTRATION PROMOTION OF THE SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY IN DIGITAL AGE OF SCHOOLS UNDER NONTHABURI
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

เมธาวี แผ่นโพน* และ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ นนทบุรี ประเทศไทย

Metawee Penphon* and Laddawan Petchroj
The Master of Education in Educational Administration,
Rajapruk University, Nontrabiri, Thailand

*Email: puipui_2536@windowslive.com

Received: 2021-05-17

Revised: 2021-05-27

Accepted: 2021-06-10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงาน เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และเสนอแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 310 คน จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือ คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $t - test$, One – way ANOVA, LSD และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมาด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ 2) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน ในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการ

ส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อรองรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ และควรส่งเสริมครู บุคลากรทางการศึกษาให้ใช้สื่อหรือแอปพลิเคชันต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ปลูกฝังความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษาในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างเหมาะสม มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ: การบริหารงานในยุคดิจิทัล ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นนทบุรี

ABSTRACT

The objectives of this research were to study, compare and propose a guideline for promoting management in the digital age according to the Sufficiency Economy Philosophy in schools. Under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 2. The sample group was school administrators. And 310 teachers under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The tools were structured questionnaires and interviews. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, LSD, and content analysis.

The research results were as follows: 1) Administration in the digital age according to the philosophy of sufficiency economy in schools The overall picture is at a high level. The highest average is general administration. They are followed by academic administration, Budget management, And personnel management, respectively. 2) The opinions of administrators and teachers on digital age administration according to the philosophy of sufficiency economy in educational institutions by gender, education level, and overall school size differ. When classified by work experience as a whole, there is no difference. And 3) Guidelines for promoting management in the digital age according to the sufficiency economy philosophy in educational institutions. Executives should have a vision of bringing technology to be used in the school's direction to support innovation and new technology. And should encourage teachers Educational personnel to use media or applications to benefit oneself and the public with caution. They are fostering modesty, reasonableness, and good immunity for school personnel to use social media properly. There is transparency in management. And promote educational institutions to be a learning organization.

Keywords: Management in The Digital Age Sufficiency Economy Philosophy, Nonthaburi

บทนำ

ปัจจุบันสังคมได้มีความเปลี่ยนแปลง ค่านิยมวัฒนธรรมความเป็นอยู่สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์บริโภค สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และอุปนิสัยใจคอของบุคคลเป็นอย่างมาก การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ปรัชญานี้ไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ชี้ให้เห็นว่าการมีความรู้เท่าทันที่จะสามารถรองรับ ปรับเปลี่ยนต่อความผันผวนสิ่งต่าง ๆ ได้แม้แต่ในยุคที่สื่ออุปกรณ์หรือเทคโนโลยีมีต่าง ๆ มีผลต่อการดำเนินชีวิต ที่เราเรียกกันว่า “ยุคดิจิทัล” ก็สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้เช่นเดียวกัน และเนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 เป็นหน่วยงานการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ซึ่งทางเขตพื้นที่ได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์ คือ “จัดการศึกษาตามมาตรฐานสู่ระดับสากล ด้วยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยบนพื้นฐานความเป็นไทย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

จากการศึกษางานวิจัยของ สุจิตรา ทิพย์บุรี (Thipburi, 2016) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยในหัวข้อเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนนทบุรี ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านงบประมาณ 4) ด้านบริหารทั่วไป ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง จังหวัดนนทบุรี โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในปัจจุบัน ส่งผลให้ครูและนักเรียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่

คือ “การจัดการเรียนการสอนออนไลน์” อินเทอร์เน็ตจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักในระบบการศึกษา ณ ช่วงเวลานี้ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์นั้น นอกจากจะเป็นการลดความเสี่ยงการติดเชื้อจากการพบปะผู้คนยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักเรียน ที่สำคัญนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาดังนั้นการมองหาคำตอบความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยในเรื่องการบริหารหรือการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจึงเป็นอะไรที่สำคัญมาก และอาจจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดแนวทางการบริหารหรือการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ ได้ในอนาคต

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลจากการวิจัยนี้จะช่วยเป็นแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงานของกลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มการบริหารงานบุคคล กลุ่มการบริหารทั่วไป เพื่อให้โรงเรียนได้มีแนวทางในการปฏิบัติการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของทางโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนที่สังกัดอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการวางนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งงานวิจัยนี้สถานศึกษายังสามารถนำไปวางแผนเพื่อพัฒนากลุ่มงานทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้เกิดความสมดุลในการทำงานและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางวัตถุ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชน หรือแม้แต่ประชาชนทุกระดับ นอกจากการนำมาใช้ประโยชน์ในสายงานแล้ว

ยังสามารถนำไปเป็นกรอบการปฏิบัติตน เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร

1.1 ตัวแปรต้น สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียนที่สังกัด

1.2 ตัวแปรตาม การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล ขอบข่ายงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) การบริหารทั่วไป

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำนวน 63 แห่ง จำนวน 1,523 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการแบ่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 310 คน ผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้เวลาในการศึกษาระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2563 - มีนาคม พ.ศ. 2564

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากแผนพัฒนาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ระยะ 4 ปี พ.ศ.2559-2562 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 (Nonthaburi Primary Education Service Area Office 2, 2015) ซึ่งมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นแนวทาง เพื่อให้ผู้บริหารนำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร วิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารบุคคล สรุปเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 แยกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 14 โรงเรียน จำนวน 160 คน ขนาดกลาง 35 โรงเรียน จำนวน 666 คน และขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ 14 โรงเรียน จำนวน 697 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,523 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 1,523 คน แล้วนำจำนวนประชากร

ตัวแปรต้น

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

- เพศ
- ประสบการณ์ทำงาน
- ระดับการศึกษา
- ขนาดโรงเรียนที่สังกัด

ตัวแปรตาม

การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในยุคดิจิทัล ขอบข่ายงาน 4 ด้าน ได้แก่

- ด้านการบริหารวิชาการ
- ด้านการบริหารงบประมาณ
- ด้านการบริหารบุคคล
- ด้านการบริหารทั่วไป

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา

เทียบกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 310 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครู 295 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน และได้เลือกจำนวนโรงเรียนที่จะศึกษาโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 25 จำนวนทั้งหมด 17 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิดคือ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi Structured interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล ขอบข่ายหลัก 4 ประการ ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ

ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา โดยข้อคำถามที่ใช้จะนำหัวข้อที่มีผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด นำมาเป็นที่ประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยที่แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างได้รับการตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลวิเคราะห์โดย ค่าทดสอบค่าที (t-test) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรต้น 2 กลุ่ม และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรต้นมีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ LSD (Least Significant Difference) และนำเสนอข้อมูลแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยกำหนดการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

4. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้การ งานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมาด้านการบริหาร

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา จำแนก ตามเพศ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน ในภาพรวม แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล

การบริหารงานตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.08	0.61	มาก
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.08	0.81	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.03	0.71	มาก
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.14	0.63	มาก
รวม	4.08	0.64	มาก

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัล

เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา	F-Ratio	Sig
จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	1.14	0.32
จำแนกตามขนาดโรงเรียน	12.01*	0.00

3. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการในสถานศึกษาเพื่อรองรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และควรส่งเสริมครู บุคลากรทางการศึกษาให้ใช้สื่อหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ปลูกฝังความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษาในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างเหมาะสม มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการการดำเนินการวิจัย การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 2 ข้างต้นผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 2 มีการตั้งกลยุทธ์ ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และมีการปลูกฝังความเป็นไทยโดยดำเนินตามวิถีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับวิจัยของ ล้วนรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ (Chaikitthanaporn, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 2 มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานสู่ระดับสากล ด้วยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยบนพื้นฐานความเป็นไทย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับวิจัยของ ล้วนรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ (Chaikitthanaporn, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงโดยสอดคล้องไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนอาจมีนโยบายส่งเสริมการบริหารงานโดยเชื่อมโยงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุภาภรณ์ ระเบียบ (Rareng, 2016) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียง โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารงานบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนครูและบุคลากรสถานศึกษาในปริมาณที่จำกัดเมื่อเทียบกับภาระงาน จึงต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับอัตรากำลังคนให้มีความ

เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัย รัตนา หลวงกลาง (Luangklang, 2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทาง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ใน ระดับมาก และด้านการบริหารงานทั่วไปในภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีการบริหารจัดการภายในองค์กรตามมาตรฐาน คุณภาพที่กำหนดไว้ หรืออาจมีการพัฒนาสถาน ศึกษาให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศข่าวสารต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการโดยยึดหลักเศรษฐกิจ พอเพียง 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ และ คุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา หลวงกลาง (Luangklang, 2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทาง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ใน ระดับมาก

2. การบริหารงานตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะในสถานศึกษานั้นมีการ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใส่ไว้ในหลักสูตร แต่ไม่ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในทุกกลุ่ม สารหรือการนำมาปรับใช้ไม่เห็นผลเท่าที่ควร สำหรับบางวิชา ซึ่งครูเพศชายอาจสอนในวิชานั้น ๆ

สอดคล้องกับ ล้วนรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ (Chaikitthanaporn, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า เพศ แตกต่างกัน

การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาตามความ คิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสถิติที่ .05 อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการ ปฏิบัติงานเหมือนกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานในยุคดิจิทัลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษาไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นพรัตน์ คำสุทธิ (Comsutthi, 2020) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถาน ศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ .05 อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาโทมีความเข้าใจเกี่ยวกับการ บริหารงานในยุคดิจิทัลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษามากกว่า หรืออาจเป็น หัวหน้างานที่ได้รับมอบหมายงานมากกว่าครูที่จบ ปริญญาตรีทำให้มีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน

มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุเทน เจริญภูมิ (Jarernpoom, 2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมแตกต่างกัน

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ .05 อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กถึงแม้ว่าจะอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แต่อาจมีจุดมุ่งหมายในการบริหารงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองดี พิมป์สาลี (Pimsalee, 2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนายูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามขนาดโรงเรียน ภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการดังนี้

1. ต้องเป็นผู้มีความรอบรู้และสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อลดการเกิดปัญหา

ในการบริหารจัดการงาน และสามารถพาองค์กรบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

2. ต้องยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการงานสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการใช้งบประมาณ

3. ต้องมีความพอประมาณในการจัดอบรมและมีความรอบรู้ในการบริหารจัดการ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่สอดคล้องในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบาย ขนาด ประเภท หรือสถานะทางการเงินของทางสถานศึกษา ฯลฯ อย่างเหมาะสม

4. ต้องให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เพื่อเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรสถานศึกษาได้นำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยปรับให้มีความพอดี พอประมาณเหมาะสมกับบริบทของทางสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานในยุคดิจิทัลที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการบริหารงานโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

REFERENCES

- Chaikitthanaporn, L. (2017). Management of School Sufficiency Economy Philosophy in the Opinion School of Administrators and Teachers under Chaina Primary Educational Service Area Office. Journal of Education. **Journal of Education Mahamakut Buddhist University** 5(1), Abstract. (in Thai)
- Comsutthi, N. (2020) The study of School Administration based on Sufficiency Economy Philosophy in School under Ubon Ratchathani Primacy Educational Service Area Office 3. **Bua Bundit Educational Administration Journal**, Ubon Ratchathani University, 20 (2), Abstract. (in Thai).
- Jarernpoom, U. (2018). A Study of Application The Philosophy of Sufficiency Economy Foracademic Administration in Schools Under The Secondary Educational Service Area 31 Office. **Journal Research Community** 12 (1), Abstract. (in Thai)
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30 (3), Page 607-610.
- Luangklang, R. (2015). The guidelines for school administration with the Philosophy of Sufficiency Economy in office of the Basic Education commission schools under Udonthani primary Education. **Journal of Education, Mahasarakham University**, 9 (Special edition), Abstract. (in Thai).
- Nonthaburi Primary Education Service Area Office 2. (2015). **4year basic development plan 2016-2019**. (Policy and Plan Group). Nonthaburi Primary Education Service Area Office 2, Nonthaburi, (in Thai)
- Pimsalee, T. (2015). **Education Administration in According to Sufficien Economic Philosophy of Schools in Amphoe Nayung Under Udonthanee Primary Educational Service Area Office 4**. (Master of Education Thesis). Burapha University, Chonburi, (in Thai)
- Rareng, S. (2016). **Sufficiency School Administration Using the sufficiency economy philosophy of schools under the Secondary Educational Service Area Office 1**. (Master of Education Thesis). Suansunandha Rajabhat University, Bangkok, (in Thai)
- Thipburi, S. (2016). Problems and Impediments to Sufficiency Economy Schools' Administrator in Nonthaburi Province for Thailand 4.0 Policy. **Journal of Graduate Studies M**. 14 (2), Page 19. (in Thai)

บทความวิจัย

แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครนายก

THE GUIDELINE FOR ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATOR IN NAKHON NAYOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

พัชัญพิชา จันทา* และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปทุมธานี ประเทศไทย

Patpicha Chanta* and Pimolpun Phetsombat

Department of Educational Administration, Faculty of Industrial Education, Rajamangala University
of Technology Thanyaburi, Bangkok, Thailand

*Email: patpicha _c@mail.rmutt.ac.th

Received: 2021-02-16

Revised: 2021-03-16

Accepted: 2021-03-19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน 306 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม และผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน 8 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (5) ด้านการ

พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (6) ด้านการนิเทศการศึกษา และ (7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก

ABSTRACT

The objectives of the research are aimed to 1) study the current and desirable condition affecting to academic administration of school administrators in Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office and 2) study the guideline for the academic administration of school administrators in Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office. The research sample was 306 government teachers in Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office by using Cluster Random Sampling. All essential data required for this research have been assisted by eight school directors who have taken this position over five years. The research instruments were questionnaires and interviews. The statistic used for data analysis includes frequency, percentage, mean, standard deviation, PNI modified, and analytical data analysis.

The results showed that.

1) The overview of the academic administration of school administrators has been in the high state. The desirable condition was in the most satisfying stage.

2) The Guideline for Academic Administration of School Administrator was (1) A school curriculum development which was analyzed and working parallelly and accordingly with the Basic Education Core Curriculum and School Curriculum. (2) In the term of learning process development. (3) In the term of the assessment process. (4) In the term of research for developing the quality of education system. (5) In the term of development and usage information technology (IT) for education. (6) In the term of educational supervision. And (7) In the term of development of internal quality assurance and educational standard.

Keyword: The Academic Administration of School, Administrators, Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office

บทนำ

สถานศึกษาโดยมีกรอบภารกิจในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ การบริหาร งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป สำหรับสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจและขอบข่ายงานเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผู้เรียน ตั้งแต่ผู้เรียนสมัครเข้าเรียนจนจบการศึกษา ทั้งด้านการเรียนการสอนและเอกสารหลักฐานการศึกษา ผู้บริหารสถาน ศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากที่สุด ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม และ ติดตามการทำงานของครูเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องทำการบริหารอย่างเป็นขั้นตอน และจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ต่อเนื่องเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยหลักการบริหารเป็นเครื่องมือในการที่จะช่วยให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ถึงแม้ว่างานวิชาการมีความสำคัญมากกว่างานใดในสถานศึกษา แต่ยังคงพบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่า ดังที่ผลการนิเทศโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า ผลการทดสอบโอเน็ตของผู้เรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ได้คะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 36.21 ซึ่งต่ำกว่าปีการศึกษา 2561 (-5.28) ส่วนผลการทดสอบ โอเน็ตของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 ได้คะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 32.35 ซึ่งต่ำกว่าปีการศึกษา 2561 (-0.85) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่างานวิชาการต้องได้รับการพัฒนากว่าเดิมทั้งระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้น

เราควรทราบถึงสภาพการบริหารงานวิชาการ และแนวทางการปฏิบัติงานวิชาการจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำให้สูงขึ้น แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางพัฒนาทางการบริหารงานวิชาการอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ขอบข่ายงานวิชาการ 7 ด้าน กลุ่มตัวอย่าง เป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา นครนายก จำนวน 306 คน กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามอำเภอของสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูลในและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา นครนายก จำนวน 8 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จากการสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการ 7 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

กำหนดขนาดตัวอย่างจากตาราง (Krejcie & Morgan, 1970) เป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน 306 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามอำเภอของสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก จำนวน 8 คน

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และอายุราชการ ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Phetsombat, 2018) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประเด็นการสัมภาษณ์ นำมาจากข้อมูลที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ ข้อมูลเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุราชการส่วนใหญ่ 10-14 ปี และสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการ

วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครนายกโดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษาและด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็น ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาเป็นลำดับแรก และด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนิน การเทียบโอนผลการเรียน เป็นลำดับสุดท้าย

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ประกอบด้วย

2.1 แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2.2 แนวทางการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้

2.4 แนวทางการนิเทศการศึกษา

2.5 แนวทางการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2.6 แนวทาง การพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา

อภิปรายผล

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครนายกมีประเด็นสำคัญสามารถ นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการผู้บริหาร สถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถาน ศึกษาจะต้อง รับผิดชอบงานวิชาการเป็นอันดับแรก ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และติดตามการทำงานของครู เพื่อให้ การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากการบริหารงานวิชาการมีความ สำคัญอย่างยิ่งต่อ ผู้เรียน ตั้งแต่ผู้เรียนสมัครเข้าเรียนจนจบการศึกษา ทั้งกระบวนการเรียนการสอนและเอกสารหลักฐาน การ ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Suntorn, 2017) พบว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.2 แนวทางการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก พบว่า (1) แนวทางการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในการทำวิจัยใน ชั้นเรียนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ตามระเบียบวิธีการวิจัย ใช้ผลการวิจัยในชั้นเรียน มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของผู้เรียน มีพื้นที่ ให้เผยแพร่งานวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาครูและนักเรียน ให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้ กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ นำผลวิจัยมาใช้บริหาร

จัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทำการวิจัยค้นคว้าเทคนิควิธีการสอน ปรากฏผลงานในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนการยกย่องเชิดชูเกียรติ กำหนดให้การทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประกวดแข่งขันบนเวทีระดับชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวิจัยเป็นวิธีการศึกษาที่เป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน ผู้ทำการวิจัยต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า รวมถึงศาสตร์ด้านภาษาและสถิติในการวิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา กระบวนการวิจัยที่มีความละเอียดอ่อนทำให้ครูรู้สึกยุ่งยากและไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร จึงควรมีการส่งเสริมการทำวิจัยด้วยวิธี การหลากหลาย เช่น การจัดอบรม ตลอดจนการเสริมแรงทางบวกด้วยการใช้ผลงานวิจัยประกอบการพิจารณาความดีความชอบการยกย่องเชิดชูให้เป็นแบบอย่างสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Seehawong, 2015) เสนอว่า ควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูต้องให้ความร่วมมือในการวิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัยและสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Siripin, 2015) เสนอว่า ควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับคณะครูในเรื่องของงานวิจัย (2) แนวทางการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ ควรส่งเสริม สนับสนุนอบรมการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอนสำหรับครู ให้ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้ตามหลัก สูตรสถานศึกษาและสภาพ

ผู้เรียนรายบุคคล พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง แนะนำให้ครูนำผลการประเมินการใช้สื่อเทคโนโลยีมาพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไปปรับปรุงเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา สนับสนุนการค้นคว้าออนไลน์ จัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเว็บไซต์อันเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดทำงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการ ศึกษา มีมากมายหลายรูปแบบ ควรสนับสนุนให้ครูแสวงหา ค้นคว้า หรือสร้างสรรค์สื่อให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอนทั้งด้านเนื้อหาวิชาและธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ครูแนะนำเทคนิควิธีการค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต เช่น แนะนำแหล่งข้อมูล เว็บไซต์ที่เชื่อถือได้ การใช้คำสำคัญค้นคว้าเรื่องที่ต้องการศึกษา เป็นต้น และสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับผลงานวิจัย (Patapee, 2016) เสนอว่า ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับชุมชนองค์กรอื่นในการผลิต จัดหาสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ เพื่อพัฒนางานด้านการเรียนการสอนและงานวิชาการ รวมถึงส่งเสริมให้ครูเห็นความ สำคัญในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา สนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง และสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Suwaluck, 2016) เสนอว่า ควรจัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนในเรื่องการจัดหา และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา มีการพัฒนาห้องสมุดของสถาน ศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถาน ศึกษาและชุมชน สถานศึกษา

มีการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ (3) แนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ คือ ควรระบุโครงการเกี่ยวกับการจัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตพร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วงตามศักยภาพของสถานศึกษา ติดตามดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ตรวจสอบและประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการระบบการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนตามจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่ทำการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงหรือสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ขยายผลต่อยอดให้ผู้เรียนสามารถสร้าง นำเสนอผลงาน โดยการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาห้องปฏิบัติการและส่งเสริมการใช้อย่างต่อเนื่อง สร้างกำลังใจให้ครูและผู้เรียนที่ใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบและหลายช่องทาง โดยเฉพาะทางสื่อออนไลน์ซึ่งมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนอาจปรับเปลี่ยนจากรูปแบบการบรรยายเป็นรูปแบบเกม คลิปวิดีโอสาธิต การทดลอง การค้นคว้าหาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ทันทีที่มีประเด็นสงสัยในห้องเรียน และทดสอบออนไลน์ ซึ่งทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความน่าสนใจมากขึ้น สอดคล้องกับผลงาน วิจัย (Seeksoda, 2015) เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ขวัญกำลังใจและ

ยกย่องชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จด้านการเรียนการสอน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรเพิ่มการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ครู และสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Bindusmita, 2017) ทำการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถม ศึกษาในจังหวัดปทุมธานี เสนอว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก มีการสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อเสริม สร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ (4) แนวทางการนิเทศการศึกษา คือ ควรกำหนดปฏิทินและหลักเกณฑ์การนิเทศให้ชัดเจน ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ดำเนินการนิเทศด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นกัลยาณมิตรและมีความยุติธรรม เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษา มีระบบพี่เลี้ยง มีวิธีการนิเทศในรูปแบบที่หลากหลาย นำคณะครูศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และสถานศึกษาดำเนินการนิเทศภายในตามระบบและกระบวนการ ติดตาม ประเมินผลการจัดระบบกระบวนการนิเทศของสถาน ศึกษา สรุปและนำผลการนิเทศมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระบบการนิเทศร่วมกันมีการประเมินความสำเร็จของการจัดระบบรูปแบบการนิเทศแล้วนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สรุปผลการนิเทศและรายงานผลการนิเทศแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและต้นสังกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการติดตาม

กระบวนการเรียนการสอนในขณะที่ครูปฏิบัติหน้าที่สอนจริง ดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและมีความยุติธรรม ควรให้ความเห็นหรือคำแนะนำตามหลักการนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษา การใช้ระบบพี่เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Promwangkhwa, 2015) เสนอว่า ผู้บริหารควรมีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน มีการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับครูให้ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา และมีประสิทธิผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษา ในสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Fuengsila, 2015) เสนอว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนการนิเทศ กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีเอกสารประกอบการนิเทศและปฏิทินการนิเทศ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ควรมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่ (5) แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา คือ ควรมีโครงสร้างและระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ศึกษา มาตรฐาน ตัวชี้วัด กำหนดมาตรฐานการศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ มาตรฐานเขตพื้นที่ และความต้องการของชุมชน ประชุมบุคลากรเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา วางแผน และดำเนินการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา เมื่อได้ข้อมูลผลการวิเคราะห์แล้วนำมาจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและการยอมรับ

ของผู้เกี่ยวข้องเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดระบบการวางแผนการดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงาน ที่เน้นการปรับปรุงพัฒนาอย่างสมดุลรอบด้าน พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อย่างเข้มแข็งและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ ของสถานศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก จัดทำ รายงานผลประเมินให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ นำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา มาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สะท้อนถึงผลการจัดการศึกษาในสถาน ศึกษา อย่างรอบด้าน มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนแสดงให้เห็น ถึงการพัฒนาสถาน ศึกษา ผู้บริหารควรวิเคราะห์ จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาเพื่อกำหนดแผนการ ดำเนินงาน ด้วยการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนา สถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรของ สถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัย (Seehawong, 2015) เสนอว่า ควรสร้างความตระหนักแก่ครู จัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเห็นความ สำคัญ และความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา และจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนา คุณภาพการ ศึกษาของสถานศึกษา และสอดคล้อง กับผลงานวิจัย (Souykakao, 2018) เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ ควรกำกับติดตามการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ ภายในอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้

(6) แนวทาง การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา คือ ควรมีการประชุมวางแผน และแต่งตั้งคณะทำงาน ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ร่วมทำการ วิเคราะห์สภาพสถานศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตร สถานศึกษาที่มีอยู่ว่าสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนกับผู้ปกครอง ชุมชนและ สังคมหรือไม่ ควรเพิ่ม เติมหรือปรับลดสาระเนื้อหา หรือรายวิชาใด พร้อมกำหนดแนวทางการประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนด ขอบข่ายและหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อกำหนด โครงสร้างหลักสูตรแต่ละรายวิชาและแต่ละระดับชั้น ให้ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และศิลป วัฒนธรรมของท้องถิ่น จัดทำคำอธิบายรายวิชาและ หน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการ เรียนรู้ และราย ละเอียดต่าง ๆ ทำให้สถานศึกษา ต้องจัดกระทำปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่แล้ว ให้ดีขึ้น หรือจัดกระทำหลักสูตรสถาน ศึกษาขั้นใหม่ อิงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น ปัจจุบัน พิจารณาคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการ เรียนรู้ว่าควรเพิ่มเติมหรือปรับลดสาระเนื้อหาหรือ รายวิชาใด ตลอดจนการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ พร้อมกำหนดแนวทางการประเมินผลการใช้ หลักสูตรสถาน ศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัย (Charong, 2017) เสนอว่า ควรดำเนิน การจัดให้มี

วิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับผลงาน วิจัย (Bindusmita, 2017) เสนอว่า สถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (7) แนวทางการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียน คือ ควรจัดทำระเบียบ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมให้งานวัดผล มีฐานข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้น และปรับปรุง รายงานผลการเรียนเป็นปัจจุบัน ทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้อง และครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และ เขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนของ ผู้เรียนที่เรียนรู้จากสถาน ศึกษา ทั้งนี้การเทียบโอน ผลการเรียนให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน แรกหรือต้นภาคเรียนแรก กำหนดรายวิชา จำนวน หน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม จากการพิจารณาของคณะ กรรมการ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการวัดผลประเมินผลมีความสำคัญมาก เพราะเป็นข้อมูลที่แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนา ความก้าวหน้า และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนควรเป็นไปอย่าง เป็นระบบ มีการทดสอบความรู้ความสามารถของ ผู้เรียนแล้วนำผลที่ได้จากการวัดมาตัดสินแล้วสรุป เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังสามารถนำผล

ที่ได้ไปเทียบเมื่อมีการย้ายหรือโอนไปต่างสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัย (Namtavee, 2013) เสนอว่า ควรมีการประเมินผลอย่างเป็นระบบชัดเจน ตามสภาพจริงและเป็นระบบ และมีการวัดผล ทั้งความรู้ ทักษะพฤติกรรม และมีการพัฒนา ปรับปรุง โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองในรูปแบบ การทดสอบให้หลากหลาย เน้นการวัดผลเพื่อนำมา พัฒนาระบบการเรียนรู้นี้มากกว่าการตัดสินใจ และสอดคล้องกับผลงานวิจัย (Suntorn, 2017) เสนอว่า ผู้บริหารและครูร่วมสร้างระเบียบ แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนร่วมรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างภาคเรียน ร่วมวัดและประเมินผล การเรียนของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมประเมินผลการสอน และร่วมนำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติแนวทางการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้ 1.1 ด้านการพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพ สถานศึกษา และวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีอยู่ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้นี้ มีการระบุ โครงการเกี่ยวกับการจัดหา ผลิต และพัฒนา สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ให้ครู สามารถพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างยืดหยุ่นตาม ความสนใจ และความถนัด ตรงตามจุดประสงค์และ เนื้อหาสาระ 1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และ

ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ครูต้องประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และประเมินตามสภาพจริง ทั้งด้านความรู้และความคิด ด้านการแสดงออกและ กระบวนการปฏิบัติ และการประเมินแฟ้มผลงาน 1.4 ด้านการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ครูใช้กระบวนการ วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทำการวิจัยใน เรื่องที่สนใจหรือต้องการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้นี้ พัฒนาครูและผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูป การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ วิจัยเป็นสำคัญ กำหนดให้การทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผล การปฏิบัติงานของครู 1.5 ด้านการพัฒนาและใช้ สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการติดตามการใช้ และประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครู นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา มีการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาของแต่ละโครงการ เพื่อนำมา กำหนดจุดพัฒนาแต่ละโครงการ วางแผนและ กำหนดทางเลือกพัฒนาแต่ละโครงการ วิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ สรุป รายงานและเผยแพร่ผลงาน และการพัฒนางานนิเทศภายในต่อไป 1.7 ด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวิเคราะห์สภาพ ของสถานศึกษา แล้วนำมาจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี จัดระบบการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับ ติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอก จัดทำรายงานผลประเมินให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ นำผลการประเมินระบบประกัน คุณภาพการศึกษามาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ต่อไป

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้ง ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
ต่อไปคือ ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ของผู้บริหารสถาน ศึกษาสังกัดอื่น หรือศึกษาปัจจัย ประถมศึกษานครนายก

REFERENCES

- Bindusmita, P. (2017). **Academic Administration Performance of the Primary School Administrators in Pathum Thani Province**. Master of Educational Administration, Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, (In Thai)
- Charong, M. (2017). **The Academic Administration of School Administrators as Perceived by Teachers in Taling-Chan Network Center under Yala Primary Educational Service Area Office 2**. Master of Education Field in Educational Administration Graduate School Yala Rajabhat University, (In Thai)
- Fuengsila, K. (2015). **Academic Administration of Watprongmadua School**. Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University, (In Thai)
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and psychological measurement**, 30(3), 607-610.
- Namtavee, K. (2013). **Academic Administration of Primary Schools Administrators in Chomtong District Under Bangkok Metropolitan**. Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Dhonburi Rajabhat University, (In Thai)
- Patapee, P. (2016). **Problem and Guided Development for Academic Affairs of Primary Schools in Sriracha Cluster Under The Chonburi Primary Educational Service Area Office 3**. Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Burapha University, (In Thai)
- Phetsombat, P. (2018). **Educational administration research**. (1st Edition). Bangkok: Tripple Education Co.Ltd.
- Promwangkhwa, R. (2015). **Relationship Between Academic Affairs Administration and Students' Quality in Schools Under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3**. Master of Education (Educational Administration)

Department of Educational Administration Graduate School, Kanchanaburi Rajabhat University, (In Thai)

Seeksoda, T. (2015). **Problems and Guideline for Academic Affairs Administrative Development for of Benchamarachutit Chanthaburi School of The Secondary Educational Service Area Office.** Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Burapha University, (In Thai)

Seehawong, R. (2015). **Problems and Guides Solution on Academic Affairs Administration of Primary School in Wangsomboon Cluster Under Sakaeo Primary Educational Service Area.** Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Burapha University, (In Thai)

Siripin, H. (2015). **The Guideline for Academic Affairs Administration Development of Bankrathumlom (Nakhon Rat Pasit) School.** Master of Education Program in Educational Administration Department of Educational Administration Graduate School Silpakorn University, (In Thai)

Souyakao, K. (2018). **Academic Affairs Administration of Rachineeburana School Secondary Education Service Area Office 9.** Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University, (In Thai)

Suntorn, P. (2017). **Participative Academic Management in Basic Education Institutions Under the Secondary Education Service Area Office 4.** Master of Education Department of Education Management College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University, (In Thai)

Suwaluck, S. (2016). **Problems and Guideline Development of Academic Affairs Administration of School in Hauyrang Cluster Under the Trat Primary Educational Service Area. Office.** Master of Education (Educational Administration) Department of Educational Administration Graduate School, Burapha University, (In Thai)

การจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
GRADE SUBMISSION SYSTEM MANAGEMENT OF THE FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ศุภโชค มณีมัย*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Suppachock Maneemai*

Faculty of Humanities & Social Sciences Phranakhon Rajabhat University

*Email: deanyai23@gmail.com

Received: 2021-05-31

Revised: 2021-06-05

Accepted: 2021-06-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการระบบส่งผลการเรียนและพัฒนาขั้นตอนปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพ และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานแบบพรรณนาเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล และเจ้าหน้าที่งานวิชาการ จำนวน 5 คน เก็บข้อมูลโดยการระดมสมองและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากทั้งผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยนำประเด็นมาจัดลำดับจากมากไปหาน้อยเพื่อค้นหาความถี่สะสม และคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดโดยใช้ผังพาเรโต พบว่า “เอกสารผลการเรียนสูญหาย” มีความน่าสนใจที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาดังกล่าวนั้นใช้การวิเคราะห์โดยใช้ผังกางปลาแสดงสาเหตุและผลสรุปพบ 4 สาเหตุ คือ 1. จากเจ้าหน้าที่ส่งส่งขาดความชำนาญการแยกรายวิชาตามสาขา 2. จัดเก็บผิดกลุ่มสาขาวิชา 3. ลงรหัสเอกสารผลการเรียนผิดกลุ่มสาขาวิชา และ 4. การขาดเครื่องมือช่วยการสืบค้น โดยแนวทางแก้ไขมี 2 แนวทาง คือ 1. ตรวจสอบเอกสารผลการเรียนโดยจัดหมวดหมู่โดยใช้การแยกเป็นสาขาวิชาและจัดรวมเข้าให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน 2. ลงรหัสกลุ่มแฟ้มเอกสารผลการเรียนที่จะจัดเก็บที่มุมบนด้านขวามือตามรหัสกลุ่มที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นสร้างแผนงานเพื่อดำเนินการแก้ไข ซึ่งมีแผนงานแก้ไข 7 ขั้นตอนเพื่อป้องกันผลการเรียนสูญหาย 1. ตรวจสอบเอกสารผลการเรียนโดยจัดหมวดหมู่โดยใช้การแยกเป็นสาขาวิชาจัดรวมเข้าให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน 2. ลงรหัสกลุ่มแฟ้มเอกสารผลการเรียนที่จะจัดเก็บที่มุมบนด้านขวามือตามรหัสกลุ่มที่กำหนดไว้ 3. ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารผลการเรียน และตรวจสอบการลงนามเอกสาร

ผลการเรียนว่าครบถ้วนหรือไม่ 4. บันทึกข้อมูลการจัดเก็บเอกสารผลการเรียนลงในโปรแกรมสำเร็จรูปตามแบบฟอร์มที่กำหนด 5. นำส่งเอกสารผลการเรียนให้งานทะเบียนและวัดผล โดยให้เจ้าหน้าที่ลงนามรับเอกสารไว้เป็นหลักฐาน 6. จัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้มตามรหัสกลุ่มที่กำหนดเรียงตามลำดับรหัสรายวิชา และบันทึกวันเวลาที่ดำเนินการส่งเอกสารผลการเรียน และ 7. นำเอกสารที่เข้าแฟ้มแล้วจัดเก็บในตู้เรียงตาม เลขรหัสกลุ่ม ซึ่งผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน 1. ผู้วิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ และมีการวางแผนการทำงานได้ดีขึ้น 2. ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีการพัฒนาระบบการทำงานอยู่เสมอ 3. สามารถนำเครื่องมือ 7 อย่างของคิรซีมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานได้อย่างถูกต้อง และ 4. สร้างความมั่นใจให้กับอาจารย์และนักศึกษา ทำให้ผู้มาใช้บริการได้รับการบริการด้านการสนับสนุนการสอนมีความประทับใจ มีความพึงพอใจมากขึ้น และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้คือ ควรมีการศึกษากระบวนการรักษาระบบการจัดการที่ดี อีกทั้งควรมีการนำระบบฐานข้อมูลมาใช้จัดเก็บผลการเรียน และควรศึกษาการทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการจัดการระบบส่งผลการเรียน เพื่อสร้างความรวดเร็ว ถูกต้อง และลดเวลาในการทำงาน การสร้างระบบบาร์โค้ดการใช้บาร์โค้ดรวมกับโปรแกรมสำเร็จรูป

คำสำคัญ: การจัดการ การเพิ่มประสิทธิภาพ การปรับปรุงการทำงาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) solve the problem of grade submission system of the faculty of Humanities and Social Sciences 2) to improve the grade filing process and 3) to create the manual on grade filing of the faculty of Humanities and Social Sciences by adopting mixed methods. The interview was used for data collection. The informants were an officer of the registration and evaluation section, and 5 staff officers in charge of academic affairs. Focus group was also conducted to gather opinions of the person involved in grade submission. Collecting data by brainstorming and analyzing content information from both executives and stakeholders. The researcher took the issues in descending order to calculate the cumulative frequency.

The most important problem was selected by using Pareto chart. It was found that the lost document should be solved first. The problem was analyzed from the cause by using fishbone diagram presenting 4 causes including the officer's forgetfulness, lack of competence in classifying subjects into subject field, wrong classification, wrong coding caused by no search tool. There were 2 possible solutions including 1) document verification by classifying the grade result into subject field 2. coding the grading file at the top right corner according to the specified code before making 7 strategic plans to

protect the file from loss such as 1) document verification by classifying the grade result into subject field 2) coding the grading file at the top right corner according to the specified code 3) verification of the grading document and all of the signatures 4) save the grading file into Excel program according to the given form 5) submission of the grading document to the registration and evaluation department with the document signed for the evidence of document receiving 6) filing the document according to the code by arranging the subject code and noting date and time of the submitted documents and 7) keeping the file in the shelf arranged by the code. The operational results were found as follow 1) The researcher gained knowledge from job improvement and the job was more efficient with better planning. 2) The researcher could adopt the knowledge into real practice and improve the operational system frequently. 3) 7 QC tools were used to develop the duties correctly and 4) Lecturers and students had more confidence. To make the service receivers more impressed and satisfied, the suggestions gained from this research were to study the best practice of the operational system, to use big data for keeping the grading file, and to study how to use the package program and barcoding for managing the grading submission system in order to make process shorter and more accurate.

Keywords: Management, Efficiency, Functional improvements

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก จำเป็นต้องมีการจัดการระบบการทำงานที่มีมาตรฐาน เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ และสามารถนำเครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมมาสนับสนุนการทำงานในหน่วยงาน เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมและรับมือกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากปัจจัยต่าง ๆ ทำให้องค์กรต้องมีแนวทางในการจัดการระบบการทำงานให้ทันสมัย รวดเร็วมากขึ้นแต่ก็ต้องมีความถูกต้องด้วย สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลาได้ โดยต้องเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานที่สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ และสามารถปรับตัวเข้ากับ

สถานการณ์ในปัจจุบันได้ ซึ่งจากความต้องการนี้ทำให้เกิดทฤษฎีองค์การและการจัดการสมัยใหม่ที่สามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการในองค์กรได้ เช่น องค์กรต้องมีการปรับตัวอยู่เสมอ หรือการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน การจัดการแบบพลวัตที่สามารถปรับเปลี่ยนการทำงานได้มีความยืดหยุ่น จากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงานนั้น ทำให้การจัดการทำงานต่าง ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นต้องมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากระบวนการทำงานให้มีความมีประสิทธิภาพ หรือสร้างระบบงานที่ลดขั้นตอน ลดเวลา มีความถูกต้องและเพิ่มการทำงานที่มีคุณภาพ รวมทั้ง

ได้ผลลัพธ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้ ซึ่งการจัดระบบการจัดการงานที่ดีจะสามารถเพิ่มคุณภาพการทำงานได้ และมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครนำระบบการจัดการส่งผลการเรียนมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ตามประกาศเรื่องกำหนดระยะเวลาการส่งผลการเรียนทั้งในระบบออนไลน์และการส่งแบบกระดาษแสดงผลการเรียนในทุกภาคการศึกษานั้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประสบปัญหาการส่งผล การเรียน เช่น อาจารย์ไม่ส่งผลการเรียนตามกำหนดเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถตรวจสอบผลการเรียนได้ตามประกาศของมหาวิทยาลัย อาจารย์ส่งผลการเรียนไม่ครบตามรายวิชาที่เปิดสอนในภาคการศึกษา อาจารย์ส่งผลการเรียนหลังวันและเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ ผลการการเรียนของอาจารย์หาย เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขาดความน่าเชื่อถือ แสดงให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพการจัดการ จัดเก็บผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และจากการวิเคราะห์จำนวน รายวิชาที่ไม่ส่งผลการเรียนตามรายวิชาที่มีการ เปิดสอนในภาคการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2560 นั้น รวมระยะเวลา 4 ภาคการศึกษา สรุปได้ว่าในทุกภาคการศึกษามีอาจารย์ไม่ส่งผล การเรียนทั้งแบบออนไลน์และแบบกระดาษ และ หากวิเคราะห์เป็นเปอร์เซ็นต์จากรายวิชาทั้งหมด ในทุกภาคการศึกษาจะมีอาจารย์ไม่ส่งผลการเรียน ร้อยละ 1 ของทุกภาคการศึกษา แม้ว่าสัดส่วน การไม่ส่งผลการเรียนมีแค่ร้อยละ 1 แต่หากมอง ในประสิทธิภาพการส่งผลการเรียนนั้นไม่ควรจะมี รายวิชาที่ไม่ส่งผลการเรียนหลังกำหนดเวลา จากข้อมูล

ดังกล่าวผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าทำไมจึงมีจำนวน รายวิชาที่ไม่ส่งผลการเรียนในภาคเรียนนั้น ๆ จึงได้วิเคราะห์กระบวนการจัดส่งผลการเรียน ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถ แบ่งกระบวนการจัดส่งผลการเรียนเป็น 3 ส่วน 14 ขั้นตอนตามลำดับ ส่วนที่ 1 ส่วนอาจารย์ผู้สอน 6 ขั้นตอน, ส่วนที่ 2 งานทะเบียนและวัดผล 4 ขั้นตอน และส่วนที่ 3 สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงาน ทะเบียน 5 ขั้นตอน จากปัญหาที่พบดังกล่าว ในการ ปฏิบัติงานนั้นหากนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ ใช้กับกระบวนการทำงาน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน มีเครื่องมือช่วยเหลือในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนของระบบการจัดการ ฐานข้อมูลการจัดส่งผลการเรียน สร้างความเข้าใจ ให้กับผู้ปฏิบัติงานมีแนวปฏิบัติเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน และสร้างคู่มือการจัดการระบบฐานข้อมูล การส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สืบค้นได้รวดเร็วเพื่อสามารถค้นหา ข้อมูล และนำมารายงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว อ้างอิงจากฐานข้อมูลตรงได้ เป็นข้อมูลให้ผู้บังคับ บัญชาใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจต่อนโยบายการ บริหารงาน สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้ง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และยังสร้างขั้นตอน การปฏิบัติงาน หรือคู่มือการปฏิบัติงาน ลดขั้นตอน ในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้เป็น ระบบ และสามารถถ่ายทอดสู่หน่วยงานอื่นได้ ดังนั้น จึงหาวิธีการเพื่อพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลให้มี ประสิทธิภาพ เพิ่มความเร็วในการทำงาน ลดเวลา ในการทำงาน และลดความผิดพลาดให้เกิดน้อยที่สุด

ตรวจสอบการทำงานได้ โดยมีวิธีการพัฒนากระบวนการทำงานมากมาย แต่วิธีการที่นิยมและแก้ปัญหาได้ดีโดยใช้ระยะเวลาที่น้อย และสามารถสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบข้อมูลได้ดีคือการที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงาน การพัฒนาระบบการทำงานของหน่วยงานนั้นมีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน การพัฒนาระบบหนังสือราชการ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาระบบการทำงานในปัจจุบันและหาแนวทางเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานระบบส่งผลการเรียนและการจัดเก็บผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้และนำมาพัฒนาเป็นระบบงานให้มีคุณภาพ หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อสนองตอบต่อการทำงานของตนเองและหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อสร้างขั้นตอนปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียน
3. เพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาระบบส่งผลการเรียนและพัฒนาขั้นตอนปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพ และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียนของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล

2. ขอบเขตด้านประชากร

ขอบเขตด้านประชากรคือผู้บริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณบดี, รองคณบดี, คณาจารย์, หัวหน้าสำนักงาน, เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาสัมภาษณ์ คณบดี, รองคณบดี, คณาจารย์, หัวหน้าสำนักงาน, เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

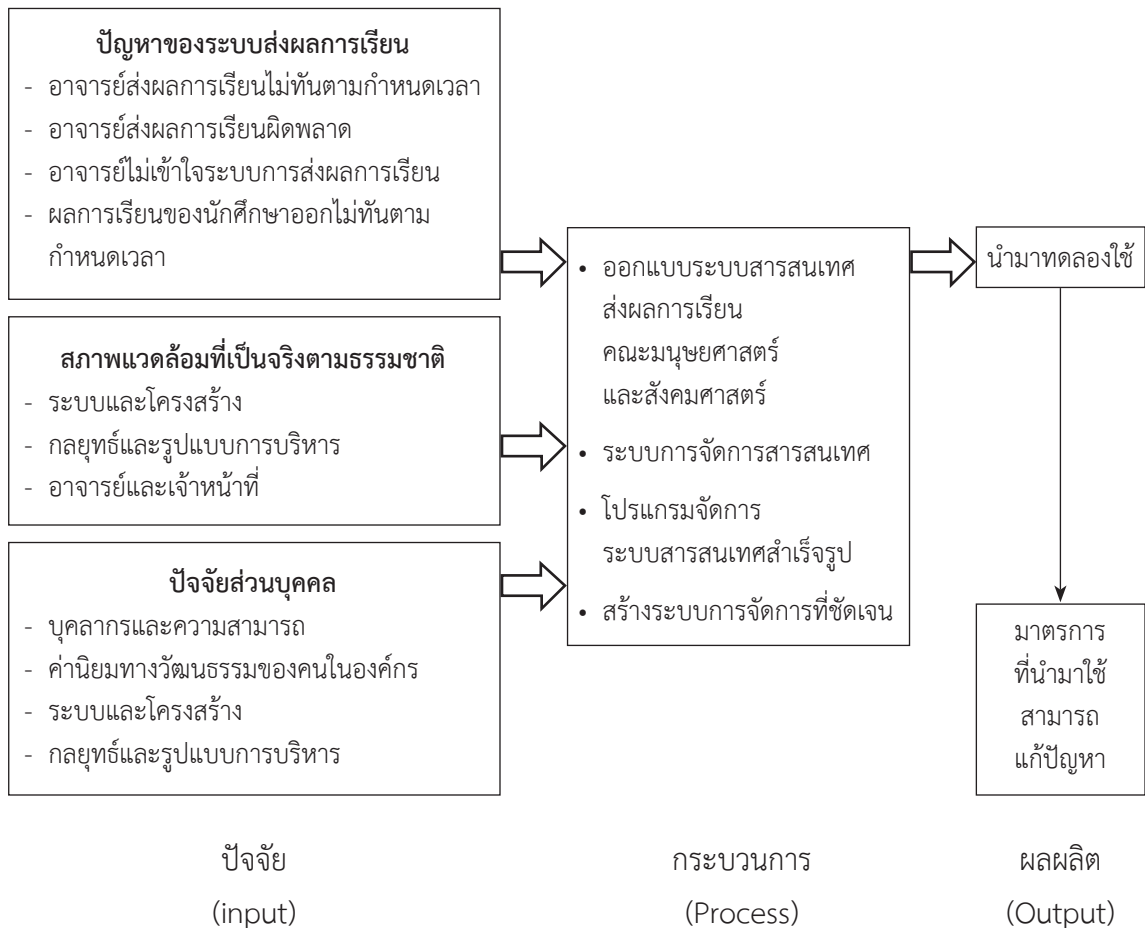
1. ลดเวลาในการจัดเก็บและค้นหาเอกสารของผู้ปฏิบัติงานผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. มีขั้นตอนการจัดเก็บผลการเรียนที่ชัดเจน รวดเร็ว และสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้
3. มีคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บเอกสารผลการเรียน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บเอกสารได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน และ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีวัตถุประสงค์หลัก

เพื่อปรับปรุงระบบการจัดส่งผลการเรียน และเพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียน โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน สรุปประเด็นของหัวข้อดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. วางแผน (Plan)

1.1 วิเคราะห์หาปัญหาและเลือกหัวข้อปัญหาที่จะนำมาปรับปรุง โดยการระดมสมอง

1.2 ศึกษาขั้นตอนระบบการจัดส่งผลการเรียนและการจัดเก็บผลการเรียนของงานทะเบียน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.3 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาโดยใช้ผังก้างปลา

1.4 วางแผนแก้ไขปัญหา

2. ปฏิบัติ (Do)

ดำเนินการแก้ไขปัญหตามแผนงาน

3. ตรวจสอบ (Check)

3.1 ตรวจสอบและประเมินผลการแก้ไขปัญหาและเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการดำเนินการ

3.2 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

4. แก้ไข (Act)

ระบุปัญหาที่ยังเหลือ และแผนงานการปรับปรุงขั้นตอนต่อไป

จากขั้นตอนการดำเนินงานลำดับขั้นตอนนั้นได้ใช้ กระบวนการ PDCA มาใช้ในการลำดับขั้นตอน ดังนี้ กระบวนการแรกต้องศึกษาขั้นตอนระบบการจัดส่งผลการเรียน และการจัดเก็บผลการเรียนของงานทะเบียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาของระบบการจัดส่งผลการเรียนว่ามีปัญหาจากอะไร และ นำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูล

ในการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และระดมสมองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อวิเคราะห์ปัญหาหรือสาเหตุของปัญหา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขโดยใช้ผังก้างปลา ให้เจ้าหน้าที่เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา หลังจากนั้น นำแนวทางการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหามาสรุป จัดทำแผนงานและนำมาปฏิบัติตามแผนงานตามระยะเวลา หลังจากนำแนวทางการแก้ไขมาปฏิบัติ และดำเนินการปฏิบัติตามแผนงาน หลักจากนั้น ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลของการแก้ไขปัญหา โดยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลก่อนดำเนินการ และข้อมูลหลังการดำเนินการ และขั้นตอนสุดท้ายนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการระบบส่งผลการเรียนของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประกอบไปด้วย คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มที่ 2 อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมี 4 ศาสตร 15 สาขาวิชา คือ

1. ศาสตร์ภาษา มี 4 สาขาวิชา ได้แก่ ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ, ภาษาจีน และบรรณารักษศาสตร์
2. ศาสตร์ดนตรีและศิลปกรรม ได้แก่ ดนตรีไทย, ดนตรีสากล, นาฏศิลป์ และออกแบบนิเทศศิลป์
3. ศาสตร์รัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ได้แก่ รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์ และนิติศาสตร์ และ 4 ศาสตร์ภูมิศาสตร์ ได้แก่ พัฒนาชุมชน, บริหารและพัฒนาเมือง, และเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ และกลุ่มที่ 3 ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาการ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม
2. การสังเกต และการศึกษาเอกสาร
3. เครื่องมือ 7 อย่างของคิวซี
4. การระดมสมอง
5. ผังกางปลา
6. วงจรคุณภาพ PDCA

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลการส่งผลการเขียนและระบบการส่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งผลการเรียน วัฒนธรรมองค์กรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3. ศึกษาข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งผลการเรียนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร และแบบสัมภาษณ์สอบถามสภาพปัญหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

1. นำระบบการส่งผลการเรียนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยกับผู้เกี่ยวข้องกับระบบการส่งผลการเรียนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. นำระบบการส่งผลการเรียนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กับกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้งานจริง และสัมภาษณ์ผลความพึงพอใจ

ในการใช้งานของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยการสัมภาษณ์ สอบถามความพึงพอใจเจ้าหน้าที่จำนวน 5 คน การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติซึ่งมีการประมวลข้อมูลเป็นขั้นตอน และหลังจากการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามแล้ว ก็นำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลข

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้ระบบการส่งผลการเรียนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยลักษณะสัมภาษณ์แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean: $(\bar{X})$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: (S.D.))

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ กำหนดเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยตามแนวทางของวิเชียร เกตุสิงห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 - 5.00 น. หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.40 - 4.19 น. หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.60 - 3.39 น. หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.80 - 2.59 น. หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.79 น. หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปรับปรุง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (%)

2. ค่าเฉลี่ย ตามการใช้การคำนวณ

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูล

3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การคำนวณ

$$\text{สูตร } S.D. = \frac{\sqrt{n\sum x^2 - (\sum x)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x แทน คะแนนในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

$n-1$ แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนน
ทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนน
แต่ละยกกำลังสอง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงขั้นตอนปฏิบัติงานการจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บเอกสารผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ โดยได้ดำเนินการปรับปรุงตามวงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

1. วางแผนการแก้ไข (Plan)

1.1 วิเคราะห์หาปัญหาและเลือกหัวข้อปัญหาที่จะนำมาปรับปรุง โดยการระดมสมองจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานทะเบียนและวัดผล

หรือที่เกี่ยวข้องกับงานทะเบียนและวัดผล ช่วยกันสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และให้ตอบแบบสอบถามสภาพปัญหาที่ได้มาว่าปัญหาใดเป็นปัญหามากที่สุด และใช้ใบรายการตรวจสอบเพื่อเลือกปัญหาที่จะนำมาปรับปรุงก่อน

1.2 ศึกษาขั้นตอนระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผล และเจ้าหน้าที่งานวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับขั้นตอนการส่งผลการเรียนในปัจจุบัน และศึกษาสภาพการทำงานจริง

1.3 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา โดยได้นำผังก้างปลาใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา โดยให้เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผล และเจ้าหน้าที่งานวิชาการระดมสมองวิเคราะห์หาสาเหตุที่เกิดขึ้น

1.4 วางแผนแก้ไขปัญหาโดยได้นำทฤษฎีที่ได้ศึกษามาวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้งรหัสกลุ่มสาขาวิชา และรหัสรายวิชาเพื่อตั้งเป็นกลุ่มแฟ้มเอกสารใหม่ให้มีความชัดเจนขึ้น และใช้โปรแกรม Excel มาช่วยในการปฏิบัติงาน

2. ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ (Do)
โดยให้เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลนำระบบที่ได้วางแผนไว้ไปทดลองปฏิบัติ

3. ตรวจสอบผลการแก้ไขปัญหา (Check)

3.1 ตรวจสอบและประเมินผลของการแก้ไขปัญหาโดยการเปรียบเทียบข้อมูลการปฏิบัติงานก่อนและหลังการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ และสามารถสรุปได้ว่าการจัดการระบบส่งผลการเรียนโดยใช้ขั้นตอนแบบใหม่สามารถช่วยลดเวลาในการปฏิบัติงานในการสืบค้นเอกสารลงได้

3.40 นาที และลดการสูญหายของเอกสาร ผลการเรียนรู้ให้เป็น 0 รายวิชาได้ สามารถส่งเอกสาร ผลการเรียนรู้ให้งานทะเบียนและวัดผลของสำนักงาน ส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนได้ตามกำหนด เวลา รวดเร็วและถูกต้องได้

3.2 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

4. ระบุปัญหาที่ยังเหลือ และแผนการ ปรับปรุงขั้นต่อไป ผู้วิจัยได้เลือกหัวข้อปัญหาที่จะ ปรับปรุงในลำดับต่อไปคือการจัดเก็บเอกสาร ผลการเรียนรู้ไม่เป็นระเบียบโดยจะนำกิจกรรม “5ส” มาดำเนินการเพื่อปรับปรุงต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อหา แนวทางในการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงาน ของการจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร โดยได้นำทฤษฎีวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการปรับปรุงระบบส่งผลการเรียน และเครื่องมือ 7 อย่างของคิซซี ซึ่งในการวิเคราะห์ สภาพของปัญหาได้ใช้แบบใบรายการตรวจสอบ และผังพาเรโตเป็นแนวทางในการเลือกปัญหาที่จะ นำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสรุปได้ว่าปัญหาที่สำคัญที่สุด ในการจัดการระบบส่งผลการเรียนคือ “เอกสาร ผลการเรียนรู้สูญหาย” จากนั้นนำแผนภูมิแก๊งปลา มาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และเมื่อทราบ สาเหตุที่ชัดเจนของปัญหาแล้วได้ดำเนินการแก้ไข ปัญหาเพื่อให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ปรากฏว่าผลการจากการปฏิบัติงานในการจัดระบบ ส่งผลการเรียน ไม่ว่าจะเป็นการลดเวลาในการสืบค้น การลดการสูญหายของผลการเรียนมีทิศทาง การปฏิบัติงานในแนวทางที่ดีขึ้นเจ้าหน้าที่งานทะเบียน และวัดผลสามารถลดเวลาในการทำงานได้ดีขึ้น คือ ลดเวลาในการสืบค้นเอกสารได้จากเดิมต้องใช้

เวลาเฉลี่ย 7.66 นาที เป็นใช้เวลาสืบค้นเร็วขึ้น เฉลี่ยเป็น 4.26 นาที ใช้เวลาลดลง 3.40 นาที และ มีเอกสารผลการเรียนสูญหาย 3 รายวิชาเป็นไม่มี รายวิชาที่สูญหายจากการส่งผลการเรียนจากการ นำเก็บเข้าแฟ้มผลการเรียน นอกจากนี้ยังสามารถ สร้างขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ที่ชัดเจนขึ้น มีคู่มือการปฏิบัติงานที่สามารถนำไปใช้ ในการปฏิบัติงานได้จริง และประยุกต์ใช้เครื่องมือ จากโปรแกรมสำเร็จรูป (Excel) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการสืบค้นเอกสาร ใช้ในการบันทึกข้อมูล ผลการเรียนรู้โดยเป็นโปรแกรมที่เจ้าหน้าที่ใช้อยู่ เป็นประจำอยู่แล้ว ทำให้ลดการทำงาน ไม่ซ้ำซ้อน

ผลลัพธ์ทางตรง

1. ลดเวลาในการสืบค้นเอกสารของ เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผล

2. ลดการสูญหายของเอกสารผลการเรียน

3. มีขั้นตอนในการจัดการระบบส่ง ผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. มีคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ งานทะเบียนและวัดผล

ผลลัพธ์ทางอ้อม

1. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลปฏิบัติ งานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ผิดพลาดน้อยลง

2. ผู้มาใช้บริการ (อาจารย์ นักศึกษา) มีความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ งานทะเบียนและวัดผลที่ดีขึ้นเนื่องจากลดความ ผิดพลาดของเอกสารผลการเรียน และสามารถ ดำเนินการจัดส่งผลการเรียนได้ตามกำหนดเวลา ถูกต้อง

3. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลสามารถ ใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูป (Excel) ได้ดีขึ้น

อภิปรายผล

ปัญหาระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การศึกษา เรื่อง การจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ศึกษาปัญหาระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า สาเหตุของปัญหาที่เอกสารผลการเรียนสูญหายแบ่งเป็น 4 สาเหตุ คือ สาเหตุจากเจ้าหน้าที่ลิ้มส่ง ขาดความชำนาญการแยกรายวิชาตามสาขา จัดเก็บผิดกลุ่มสาขาวิชา ลงรหัสเอกสารผลการเรียนผิดกลุ่มสาขาวิชา สาเหตุจากเครื่องมือซึ่งไม่มีเครื่องมือช่วยการสืบค้น ทำให้การค้นหาเอกสารต้องทำแบบเปิดหาตามแฟ้มเอกสาร ทำให้เสียเวลา สืบค้นเอกสารลำบาก เอกสารผลการเรียนมีจำนวนเยอะมาก มีจำนวนแฟ้มมากเกินไป มีความหลากหลาย กระบวนการส่งผลการเรียนมีกระบวนการมากเกินไป ต้องมีการลงนามเอกสารหลายขั้นตอน ทำให้เอกสารเกิดการสูญหาย โดยผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการ PDCA มาใช้ในการแก้ปัญหา คือ 1. แก้ไขปัญหาการจัดเก็บผิดกลุ่มสาขาวิชาเจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เจ้าหน้าที่ที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องในการแยกการจัดเก็บผลการเรียน สร้างรหัสกลุ่มสาขาวิชาและทำการลงรหัสกลุ่มเอกสารตามสาขาวิชาที่มอบหมายของเอกสารผลการเรียนในการรับเอกสารทุกครั้ง 2. ลงรหัสผลการเรียนผิดกลุ่มสาขาวิชา เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เจ้าหน้าที่ที่ต้องปรับเปลี่ยนการกำหนดรหัสกลุ่มเอกสารผลการเรียนใหม่ให้มีความละเอียดมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหน้าที่และลักษณะ

การดำเนินงานขององค์กรแล้วจึงได้จัดจำแนกเอกสารผลการเรียนตามสาขาวิชา 15 สาขาวิชา โดยกำหนดรหัสตามสาขาวิชาเป็นกลุ่มหลัก และตามด้วยรายวิชาแยกตามวิชาเอก วิชาเลือก และวิชาเลือกเสรี และเมื่อกำหนดกลุ่มชัดเจนแล้วให้ลงรหัสที่มุมบนขวามือของเอกสารผลการเรียน ตรวจสอบการลงนามเอกสาร และนำไปจัดเก็บเข้าแฟ้มตามกลุ่มสาขาวิชาที่กำหนดโดยใช้สีของสันแฟ้มช่วยในการแยกกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และ 3. แก้ปัญหาไม่มีเครื่องมือช่วยในการสืบค้น นำโปรแกรม Excel ในคอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือช่วยในการสืบค้นในการสืบค้นเอกสารผลการเรียนที่ต้องการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Rakkai (2010) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคือต้องกำหนดมาตรการการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานโดยต้องมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ

ขั้นตอนปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียนจากการวิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บผลการเรียนพบว่าปัญหาผลการเรียนสูญหายเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ผู้วิจัยจึงสร้างขั้นตอนเพื่อแก้ปัญหาดังนี้ 1. ตรวจสอบเอกสารผลการเรียนโดยจัดหมวดหมู่โดยใช้การแยกเป็นสาขาวิชาจัดรวมเข้าให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน 2. ลงรหัสกลุ่มแฟ้มเอกสารผลการเรียนที่จะจัดเก็บที่มุมบนด้านขวามือตามรหัสกลุ่มที่กำหนดไว้ 3. ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารผลการเรียน และตรวจสอบการลงนามเอกสารผลการเรียนว่าครบถ้วนหรือไม่ 4. บันทึกข้อมูลการจัดเก็บเอกสารผลการเรียนลงในโปรแกรมสำเร็จรูป (Excel) ตามแบบฟอร์มที่กำหนด 5. นำส่ง

เอกสารผลการเรียนให้งานทะเบียนและวัดผล โดยให้เจ้าหน้าที่ลงนามรับเอกสารไว้เป็นหลักฐาน

6. จัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้มตามรหัสกลุ่มที่กำหนด โดยเรียงตามลำดับรหัสรายวิชา และบันทึกวันเวลาที่ดำเนินการส่งเอกสารผลการเรียน และ

7. นำเอกสารที่เข้าแฟ้มแล้วจัดเก็บในตู้เรียงตามเลขรหัสกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ Noichan (2009:62-63) กล่าวว่า การวิเคราะห์หาสาเหตุหลักของปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการประยุกต์ใช้เครื่องมือ 7 อย่างของคิวิซี นั้น ทำให้พบว่าผลนั้น ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการคือสามารถลดปริมาณของเสียให้มีค่าเฉลี่ยที่ลดลงได้ 58.8 เปอร์เซนต์จากก่อนการใช้เครื่องมือ และสามารถ

แก้ไขให้ลดลงได้อีก โดยการวิเคราะห์นี้ใช้เครื่องมือ 4 ชนิด คือ ผังก้างปลา กราฟแท่ง กราฟพาเรโต และ check sheet โดยทั้ง 4 เครื่องมือแสดงให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน คู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บผลการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบการจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเก็บเอกสารผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำคู่มือการปฏิบัติงานโดยนำทฤษฎี PDCA มาใช้ และเครื่องมือ 7 อย่างของคิวิซีมาใช้ และเขียนเป็นคู่มือปฏิบัติงาน ดังนี้

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการระบบส่งผลการเรียน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขั้นตอนการทำงาน	เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผล	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลรับผลการเรียนที่อาจารย์ลงนาม และประธานสาขาวิชาลงนามแล้วจำนวน 2 ชุด จัดรวมเข้าตามกลุ่มสาขาวิชาและรหัสรายวิชาของแต่ละสาขาวิชาโดยดูจากรหัสกลุ่มสาขาวิชา 2. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลลงรหัสกลุ่มแฟ้มตามสาขาวิชาและกลุ่มแฟ้มที่จะจัดเก็บที่มุมบนด้านขวามือตามรหัสกลุ่มสาขาวิชาที่กำหนดไว้ 3. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลตรวจสอบความถูกต้องในการลงนามเอกสารผลการเรียนของอาจารย์ผู้สอน และประธานสาขาวิชา รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องในการลงรหัส ถ้าไม่ถูกต้อง หากไม่ถูกต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง 4. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลบันทึกข้อมูลผลการเรียนเพื่อจัดเก็บลงใน Excel ตามแบบฟอร์ม 5. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลนำข้อมูลผลการเรียนส่งให้สำนักงานส่งเสริมและงานทะเบียน 6. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลจัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้มตามรหัสกลุ่มตามสาขาวิชาและรหัสรายวิชาที่กำหนดไว้ 7. เจ้าหน้าที่งานทะเบียนและวัดผลนำไปจัดเก็บในตู้เอกสาร เรียงตามรหัสสาขาวิชาตามกลุ่มแฟ้มสาขาวิชา	<pre> graph TD A[รวบรวมผลการเรียน] --> B[ลงรหัสกลุ่มแฟ้มสาขาวิชา] B --> C{ตรวจสอบความถูกต้อง} C --> D[ปรับปรุงแก้ไข] C --> E[บันทึกข้อมูลจัดเก็บลงใน Excel] E --> F[จัดเก็บเข้าแฟ้ม] F --> G[นำแฟ้มเก็บเข้าตู้เอกสารผลการเรียน] F --> H[ส่งผลการเรียนให้ส่งเสริมวิชาการ] H --> I[นักศึกษาตรวจสอบผลการเรียนในระบบออนไลน์] </pre>	รหัสกลุ่มแฟ้มตามสาขาวิชา แบบฟอร์มการบันทึกใน Excel ระบบการบริการการศึกษาสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาและปรับปรุงขั้นตอนการจัดการระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อพัฒนาการจัดระบบส่งผลการเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประมวลผลผลจากการวิเคราะห์ฐานข้อมูลจากงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลสถิติและการประชุมจากการระดมความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างบทบาทในการกำหนดมาตรฐานการทำงานของงานทะเบียนและวัดผล เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร ศักยภาพระบบการทำงาน ระบบการบริการ ดังนั้นจึงเสนอแนะ ดังนี้

1. จะต้องมีการศึกษาระบบการจัดการที่ดี และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานในหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพการทำงานและลดค่าใช้จ่าย ลดเวลา ในการจัดการระบบส่งผลการเรียน ซึ่งการที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการที่ดี และมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อวงจรระบบการส่งผลการเรียน ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการส่งผลการเรียน เช่น ประกาศการ

ส่งผลการเรียน, การลงนามเอกสารผลการเรียน, ข้อบังคับต่าง ๆ

2. การประยุกต์ใช้เทคนิค เช่น โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ด้านฐานข้อมูลเข้ามาช่วยในการจัดทำฐานข้อมูล เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปใช้สำหรับการสร้างฐานข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลผลการเรียนในระบบ Data Base เพื่อที่จะลดเวลาในการทำงานได้ โดยต้องมีการกำหนดรหัสกลุ่มสาขาวิชา และรายวิชาให้ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน จัดแยกเอกสารผลการเรียนให้ถูกต้องตามกลุ่ม จะช่วยให้การจัดส่งผลการเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Excel) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึกเอกสารผลการเรียน หรือการสืบค้นเอกสารผลการเรียนให้รวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากำหนดโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการจัดการระบบส่งผลการเรียนเพื่อสร้างความรวดเร็ว ถูกต้อง และลดเวลาในการทำงาน การสร้างระบบบาร์โค้ด การใช้บาร์โค้ด ร่วมกับโปรแกรมสำเร็จรูป

REFERENCES

- Genetics, C.. (2004). **Quality management**. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat Institute.
- Harnphanich, B. (2003). **Study of the development of knowledge management model in higher education institutions**. Dusit Nipon, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Ketsuwan, R. (2004) **Quality management**. Bangkok: SE-EDUCATION Company Limited (Public). (in Thai)
- Lueprasitsakul, W. (1998). **TQM LIVING HANDBOOK An Executive Summary**. Bangkok: BPR & TQM Consultant. (in Thai)

- Lueprasitsakul, W. & Thanomvorasin, P. (2002). **TQM LIVENG HANDBOOK Sector Five Quality Process Management Part 2 guidelines for improvement Bangkok: BPR Ant TQM Consultant.** (in Thai)
- Noichan, S (2009). **Reduction of waste in soap production due to lower moisture content in products. Case study: Company in soap manufacturing industry.** Department of Industrial Management Engineering King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Panatpornprasit, P. (2002). **Standardization for the efficiency of Bangkok Office: HR Center.** (in Thai)
- Puttajakarn, K. (2010). **Factors Influencing the Performance of Personnel in Schools that provide instruction for students with disabilities And disadvantaged students Ubon Ratchathani Province Yasothon Province Amnat Charoen Province And Sisaket Province Under the Office of Special Education Administration, Office of the Basic Education Commission.** Master of Education Thesis, Educational Administration, Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)
- Phakunthod, S. (2004). **Classification of documents for storage.** [Online] .Available: <http://www.rsu.ac.th/hrd/thai/content02/saraban03.html>. (in Thai)
- Rakkai, T. (2010) **"Enhancement in coordination management of the Department of Disease Control. Ministry of Public Health"** Master of Public Administration Department of Management Science, Sukhothai University. (in Thai)
- Suksin, C. (2008). **Relationship between knowledge management efficiency and performance. Silk products business in the province of Maha Sarakham.** Master's Thesis, Mahasarakham University. (in Thai)
- Wongprasert, C. (2005). **Knowledge management in business organizations.** Bangkok: Publisher Experts. (in Thai)

.....

STUDENTS' PERCEPTIONS TOWARDS THE USE OF ENGLISH LANGUAGE ON SOCIAL, ACADEMIC AND PROFESSIONAL CONTEXT

Yongyut Khamkhong*

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University,
Bangkok, Thailand

*Email: yongyut.k@pnru.ac.th

Received: 2020-10-30

Revised: 2021-03-11

Accepted: 2021-03-26

ABSTRACT

English education in Thailand is still developing with its world academic ranking often found at low level. Local academics blamed the nationwide system that is focusing on grammar and tutoring style to help students simply 'pass' the exam, not communicative skills as it should be. There is a call for teachers to communicate in English with students inside and outside classroom as much as possible. This research aimed to understand students' perceptions towards the use of English on social, academic and professional context. A set of questionnaires was tested with 81 third-year Business English students, Phranakhon Rajabhat University. Five teachers and 10 students were interviewed. The findings: students' perception towards the use of English on social context is at *High* level ($\bar{X} = 3.70$), while on academic context is also at *High* level ($\bar{X} = 3.81$). Their perception towards the use of English on professional context is at *High* level ($\bar{X} = 3.71$). The respondents reflected a certain level of fear on grammatical use when communicating in English on both social and academic context. In order to succeed in upgrading students' English ability, the three functions - teachers, students and the university, must take their parts more seriously.

Keywords: Perception, English, Social, Academic and Professional Context

Introduction

English is never the language for most Thais despite the fact that the country received over 30 million international tourists from all over the world each year. English teaching and learning in the country are always cited as weak, inefficient and do not match the practicality of the real life. Local teachers are blamed the most for lacking effective teaching methodology and being unable to transfer the language knowledge and skills to their students. Most Thai teachers also do not use English to communicate with students both inside and outside the classroom, hence, making students lack opportunity to practice the language.

Many local academics blamed the education system in the country that it aims to help students simply ‘pass the exam’. Students study the language in order to take the paper tests. English teaching in the country mainly focuses on sentence patterns, vocabulary and grammar, not the practical use in communication. After studying English for many years, students still cannot communicate. The emphasis on grammar and vocabulary will make students worry when they need to talk in real life (Krisanajinda, 2012).

Besides, the workloads of the local teachers are overwhelming. They need to

perform a lot of paper works regarding school evaluation, teacher evaluation, quality assurance, school activities, community service, religious functions, and many more. These overwhelmed responsibilities made them have limited time and opportunity for professional training and teaching preparation. The country is still facing the problem of teacher shortage, so the current ones bear the heavy teaching load. Secondary school teachers, for example, have to teach by average 29.5 hours per week, compared to the ideal workload of 18 hours (Atagi, 2011)

Despite the urge for the teachers to practice more communication with students, there are more factors cited by academics as a hindrance to support them doing their job.

Thailand’s Education Act stipulated that the language teaching should emphasize on communicative language teaching. However, teachers are familiar with ‘grammar translation’ technique, focusing on making students ‘pass the tests’. The teaching inside the classroom is like a tutoring course. There’s no focus on language practice, but the memorizing for the examination (Bhuripanyawanich, 2018).

Students’ perception towards the language learning is also misleading.

Many students and parents think learning English with native speakers is the only way to advance their language ability. Native speakers, accounted only around 400 million from 18 countries such as UK, USA, Canada, Australia, and New Zealand, are minority compared to 7.2 billion world population. It is estimated that 1.5 billion people can communicate in English nowadays (Anoop, 2017). There is little chance for a Thai student to meet English native speakers.

It's time for English teachers to focus on 'social English' which is the general conversation in everyday life. This will encourage students to express themselves more. Nowadays, teachers emphasize 'academic English' which is the study for the test. So, students feel that English is difficult and not interesting. Teachers should find strategies to help enhance vocabulary and pronunciation, using simple sentences. Teachers should not rush the lessons to deep grammar. Most Thai teachers focus on difficult lessons as they fear that their students will fail the exam (Wright, 2016). Samkoses (2015) explained that there are 5 factors making English learning in Thailand unimproved: 1) Teachers are not efficient. 2) The hours of language learning are inadequate. 3) The wrong attitude that English is far from their life. 4) Thai students

love to find faults on others' language use. 5) Teaching methodology is not appropriate for Thai students. Teachers should regularly and continuously talk to their students in English everyday so English usage will not be seen as alien practice.

While academics are endlessly arguing about the English study in the country, many standardized tests revealed negative results. The ONET (Ordinary National Educational Test) result of 2018, where 704,692 Grade 6 students took, showed that the average score of English subject is 36.34 out of 100 (Samarjarn, 2018). ONET of Grade 9, where 643,592 students participated, showed the average score of English at 30.45. ONET of Grade 12, where 372,587 students did the test resulted in the average score of English subject of only 28.31. (Daily News, 31 Mar 2018)

Education First (2018) ranked Thailand for its English usage level in 64th out of 88 countries that do not use English as native language. Among the tops are Sweden in 1st, Netherlands 2nd, and Singapore 3rd. TOEIC (Test of English for International Communication) in 2017 revealed the scores for Thailand as among the lowest group, gaining 482 out of 990 in listening and reading skills (ETS, 2018).

The above examples indicated that English teaching and learning in Thailand is

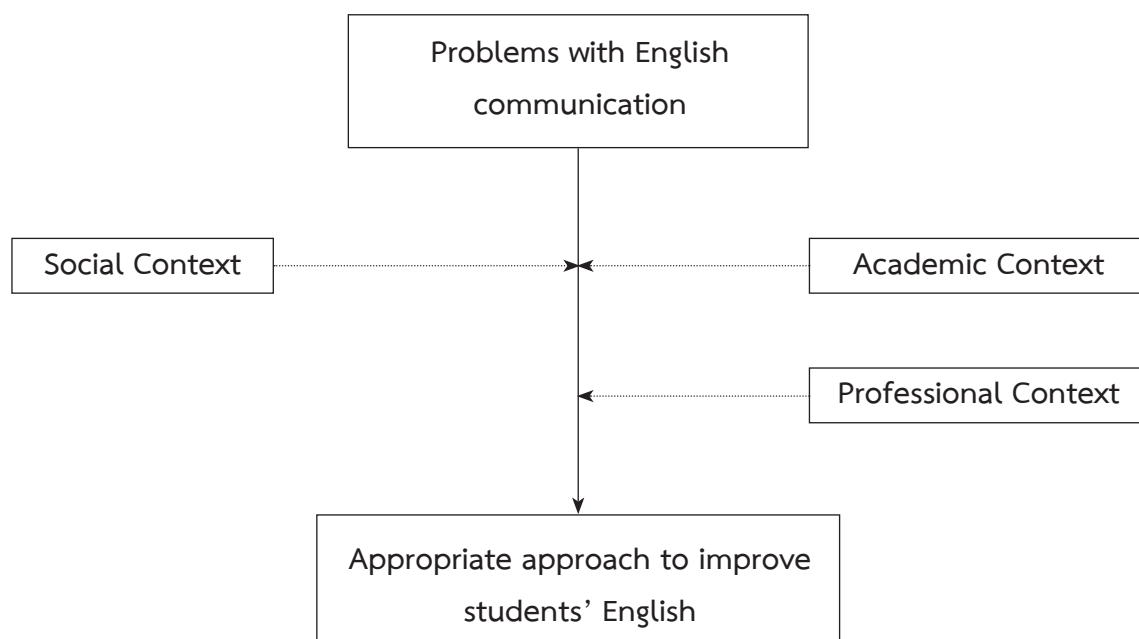
still inadequate and there is a need to study the causes and possible solutions to the problem. While academics pointed that the language teachers should use English with students inside and outside the classroom, the researcher wanted to study students' perceptions towards the use of social and academic English. The result will help us understand the psyche of learners clearer and how they perceive the natural use of the language.

Research Objectives

1. study students' perceptions towards the use of English in social, academic and professional context.
2. present the possible practice in order to help enhance students' English language ability.

Conceptual Framework

Conceptual framework is drawn as following:

Methodology

The study utilized both quantitative and qualitative research methods. A set of 5-Likert scale questionnaires was distributed to the students. Five English language teachers and 10 students were randomly selected for a semi-structured interview. The obtained data was analyzed using basic statistics of frequency, percentage and standard deviation. Content analysis was used to analyze the qualitative data.

Research Scope

Data collection and analysis were conducted during April - November 2019. Participants for this study are 81 third-

year students of Business English Program, Phranakhon Rajabhat University. All of them are Thai. The research population was selected by purposive sampling, using 100% of the selected group. 15 teachers and students were interviewed.

Research Results

Among 81 respondents, 15 of them (18.5%) are male, 66 are female (81.5%). This group is the third-year Business English majors. When looking at other years of the same program, there are proportionally more female than male students in all classes.

Table 1 How much do you like your program?

Level	Number (n = 81)	Percentage
Very high	12	14.8
High	43	53.1
Neutral	25	30.9
Low	1	1.2
Very low	-	-

The simple question like this (Table 1) looks normal; however, if we look at the answer clearly, the result is worth looking into details. Most students (67.9%) rated their preference to the Business English program at *High-Very High* level which is satisfying. About 31% rated at *Neutral* level and it probably means that they do not like what they are studying much. One student (1.2%) rated his or her preference to the program at

Low level despite the fact that he/she has been studying in this program for 3 years.

When asked to evaluate their level of English language, here is the result (Table 2). While around 23% of them rated themselves at *Good-Very Good* level, 67.9% humbly gave themselves at *Fair* level. Seven respondents (8.7%) rated themselves at *Low-Very Low* level, reflecting that they are not satisfied with their English level.

Table 2 Self-rated Level of English

Level	Number (n = 81)	Percentage
Very good	5	6.2
Good	14	17.3
Fair	55	67.9
Low	5	6.2
Very low	2	2.5

Table 3 Anticipating the Use of English in the Future

Level	Number (n = 81)	Percentage
Very high	55	67.9
High	16	19.8
Neutral	7	8.6
Low	-	-
Very low	3	3.7

When asked, “How much do you think English language will be useful for your future job?” the answer is not out of expectation. Most of them see the value of studying the language that it will be useful for their future career. A small portion, 8.6% of the respondents see it at *Neutral* level. Three of them, 3.7%, showed negative answer to such question and do not believe it will be useful for their future.

When asked “Who made the decision for you to study in Business English Program?” the answer is quite interesting. Almost 20% of them said their parents did the decision. This reflected the local culture of Thailand that obedience to your parents is deemed high and sacred. Around 10% said it is their friends who persuaded them to come here. Five of them come because of the marketing team of the university.

Table 4 Who made the decision for you to study in Business English Program?

Items	Number (n = 81)	Percentage
Parents	16	19.8
Friends	8	9.9
Marketing team of the university	4	4.9
High school teachers	-	-
Myself	53	65.4

It is satisfying to see that 65.4% of them made decision by themselves. Altogether, it is easily seen that around 35% of the respondents have someone else made decision for them to study in this program, not themselves.

with English language. However, we cannot assume that the group spending less time in studying the language has less proficiency than those who spend more time with it.

The questionnaires about students' perception towards the use of English

Table 5 Time Spending with English per Day

Hours	Number (n = 81)	Percentage
0-3	19	23.5
4-6	37	45.7
7-9	14	17.3
10-12	4	4.9
12+	7	8.6

The time spending on English language each day can indicate students' seriousness in studying the language. 23.5% spend less than 3 hours a day. Most of the respondents claimed that they spend 4-6 hours each day practicing English. This might be the combination of the class time and self-study after class. Around 13% of the students spend more than 10 hours a day

comprised of 15 statements, grouping as in social context, academic context, and professional context. The students were asked to rate their opinion in the five class-interval scales of *Agree Strongly* (4.21-5.00), *Agree* (3.41-4.20), *Neutral* (2.61-3.40), *Disagree* (1.81-2.60), and *Disagree Strongly* (1.00-1.80) (Ruangprapan, 1996)

Table 6 Perception towards the Use of English on Social Context

	Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
1	I want my English teachers to talk to me in English outside classroom.	3.72	.74	High
2	I appreciate the teachers who use English outside classroom.	3.56	.72	High
3	I feel more comfortable when teachers communicate with me in English outside classroom.	3.81	.65	High
4	I am not worried about grammar talking to teachers outside classroom.	3.40	.80	Neutral
5	I know that using English outside classroom will help me improve my language skills.	4.02	.68	High
	Average	3.70	.71	High

Students want their English teachers to talk to them in English outside the classroom ($\bar{X} = 3.72$), at *High* level. They also appreciate the teachers who speak to them in English ($\bar{X} = 3.56$). The fourth statement is interesting. Most of the respondents said they were not worried about grammar when talking to the teachers outside the classroom, yet they still gave it the lowest scores ($\bar{X} = 3.40$) compared to other statements. This is the confirmation to many studies about Thai education on English

that teachers mainly focus their lessons on grammar, rather than communication practice. It underlined the fact that many students fear of making grammatical errors when they communicate in English. This finding is in line with the study by Khamprated (2012, pp. 68-69) which stated that students don't speak English because of the fear of making grammatical errors. Many of them had bad experience with grammar-focused language teachers.

Table 7 Perception towards the Use of English on Academic Context

	Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
6	I want my English teachers to explain the lessons in English in classroom.	3.59	.91	High
7	I appreciate the teachers who use English in classroom.	4.00	.70	High
8	I feel more comfortable when teachers communicate with me in English inside classroom.	3.69	.73	High
9	I am not worried about grammar talking in English in class.	3.62	.76	High
10	I know that using English in class will help me improve my language skills.	4.18	.67	High
	Average	3.81	.75	High

Academic English in this context refers to the use of the language inside the classroom where teachers explain the lessons in English all or most of the time. The sixth statement received the lowest score ($\bar{X} = 3.59$) compared to others. It may be interpreted that not all of the respondents want their teachers to use English in the classroom. This is in line with the result from the interview of 10 students among this same population that they want the teachers to use both Thai and English in the classroom as they are afraid that they might not understand all

the lessons thoroughly. Many suggested that the teachers explained all the lessons in English and sum up in Thai language.

The ninth statement, saying that they do not worry about grammar when they speak English ($\bar{X} = 3.62$), reflected that many of them are still worried about grammar. This is similar to the study by Yamalee (2018, p.19) which confirmed that students are overwhelmed with fear that they might not be able to use English as native speakers, so they stop talking all together.

Table 8 Perception towards the Use of English on Professional Context

Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
11 I am confident that my English ability will help me get a good job after graduation.	3.65	.67	High
12 I see that the program has prepared me so well on English ability for my future job.	3.50	.69	High
13 I am now practicing English regularly to prepare myself for the future job.	3.49	.61	High
14 I know very well that English will be used for the job interview, paper test and working.	3.95	.72	High
15 I know that my English ability will make me get higher income.	3.96	.66	High
Average	3.71	.67	High

All statements in Table 8 were designed to gauge students' perception of English usage in their job after graduation. Most of the respondents are confident that their English ability will help them get a good job after graduation ($\bar{X} = 3.65$), at *High* level. They know that the program has prepared them well on the language ability for their future job ($\bar{X} = 3.50$), also at *High* level. When asked if they are practicing English regularly, most of them ($\bar{X} = 3.49$) said they do. However, this statement received the lowest scores compared to

others in the same table. It is in contrast to statement fourteenth which asked if they know that English will be used for the job interview, paper test and work. It received the much higher score ($\bar{X} = 3.95$). The question left unanswered is why they do not practice English regularly despite knowing quite well that the language will be used for the job hunting. Some interviewed students suggested that laziness is the main reason barring them from regular practice on the language, despite knowing full well the value of English for their future career.

Table 9 The Three Perceptions

Items	$\bar{X}$	S.D.
Perception on social context	3.70	.71
Perception on academic context	3.81	.75
Perception on professional context	3.71	.67

The overall result of Table 9 showed that the respondents pay much interest in the language practice inside the classroom. This puzzled the researcher because there is an expectation that students would feel more relaxed communicating in English with teachers outside the classroom, in general social context. When asking for the reasons from this finding with the interviewed students, they said many students still feel that speaking English is still '*a burden, something alien, something unpleasant*' to the feeling. So, even outside the classroom where there is no official evaluation for marking, students feel that there's no need to use English. This mindset needs to be studied thoroughly and hopefully will change if we want to upgrade students' English competency. This is in line with the study by Yan (2005) which found that the language learners may develop a decrease in self-esteem if they are overly concerned about what other students think of them

when speaking English. Teachers can also play a crucial role in students' behavior. If the teachers are dictatorial, authoritarian and intimidating, students will experience anxiety and choose not to speak.

Interview Results

Five English language teachers and 10 students of Business English Program (BE) were randomly selected for semi-structured interview. The questions are: 1) Why Business English students are reluctant to communicate in English with teachers? 2) What should the teachers and students do to help build English-speaking environment?

The finding is interesting, ranging from the overall management of the program to the inner motivation in individual student.

Teachers: Most English teachers look at the program management level, covering the budget to support the program and the possible role of teachers to help enhance students' English proficiency. Among 130 credits of Business English

Program, 30 of them are dedicated to General Education courses – all of them are taught in Thai language. It is seen that it has made Business English students lose the opportunity to develop English language skills. If possible, some of General Education courses should be taught in English, or some of these subjects were transferred to be under Business English program instead, so the program can design more English-related courses for students. This will give more time for Business English students to practice English.

An interviewed teacher suggested that the university should help support facilities to accommodate English-speaking environment in the campus, for example, mock-up hotel room, coffee shop, restaurant, etc. where Business English students are trained to use English at all time on those premises. More budgets shall be given for the program to conduct English-promoting activities such as English Camp, English Club, English-language newspaper, etc. The program is now being run with limited resources, hence students have limited chance of practicing the language.

All interviewed teachers said most BE students have poor academic background since the first day they enrolled into the program. There is almost no screening process to select the wanted students.

Both interviewed teachers and students unanimously agreed that self-motivation is mostly not there.

Some interviewed teachers also said they are willing to use English with students outside the classroom but there is a limit that is worth considering. Most BE students have limited language capacity so it is difficult to communicate with them when the teachers have limited time for work. All the teachers are normally overwhelmed with a lot of paper work so they seem on the rush all the time. The teachers do not have much time talking to students outside class. The conversation even in Thai language with students is normally very short and direct. It needs to be in Thai in order to avoid misunderstanding. Most of the conversation with students is the instruction for students to doing academic tasks properly, not on general context. In summary, the academic circumstances at the program premises are not conducive for language practicing.

Students: Although some of the students' ideas are not different from the teachers as cited above, some ideas are unique and worth looking into. Almost all interviewed students said the current batch of teachers at BE program can easily help students advance in English, should they speak English with students all or most of the time. It is not regularly practiced right

now. Speaking English in social context outside class is still a barrier at the present. Teachers need to break this wall and make it happen so the students will get the benefit from this practice. One interviewed student said “It is more practical to practice English in the campus than do it in the job interview room in front of your prospective boss.”

While the program might have limited resources, there are still a lot of opportunities for helping students. The interviewed students suggested we should maximize the use of the internet on top of classroom lessons. Social media such as Facebook, Instagram, Youtube, and Line which are daily used by Business English teachers and students should use only English as a medium of communication. Students said they preferred the teachers who regularly use English with students on these channels. Several students said they are practicing English speaking with foreign friends through some online applications such as HelloTalk and now they have more confidence in speaking English. Furthermore, self-motivation can be obtained through online communication as well if students see good example on the internet. Successful alumni from Business English program are a good tool to encourage current students to study English harder. For example, a short VDO clip of

themselves talking about their success uploaded into the program’s Facebook page or website can be a powerful source of encouragement for the weak students. To encourage students to pay more attention to the lessons, students suggested the teachers should utilize more activities inside and outside class as much as possible. Lectures alone are boring and will not entice weak students to pay more attention in the language learning.

While a small portion of students are busy self-studying to advance their language skills, many still do not spend their time with English. A student said *“Most of my friends in class are just waiting for spoon-feeding from teachers. They lack self-motivation.”* The interviewed students said the teachers need to find some mechanism to help these low-motivated groups to have clearer goal in life. A sense of purpose and a sense of seriousness in studying the language are not yet there.

Both interviewed teachers and students agreed that the teachers should not focus on grammar when communicating in English with students. Teachers should not correct students’ grammar while talking to them. Students are normally overwhelmed with fear of making grammatical errors so they choose to be silent instead. Thai people care much about the ‘face’ and

they are afraid of losing face in front of others. They do not want to be seen as weak or inefficient. Teachers can change this mindset easily by focusing on the content, not the grammar.

Discussion

To know students' perceptions towards the use of English on social, academic and professional context, there is a need to study their self motivation since the first day they enrolled into the Business English program. Around 35% of BE students declared that they have someone else choose the program for them to study, not themselves. They did not exercise their free choice since the beginning, reflecting a strong local culture that needs further study. Over 30% of the respondents said they like the program at *Neutral-Low* level (Table 1). This revelation may reflect their self-motivation in pursuing the language study.

Table 2 showed that almost 10% of students rated their language level at *Low-Very Low* level. Table 3 showed that around 4% expected the use of English after graduation at *Very Low* level. Yet, they are still studying in Business English program. These low scores can be interpreted that many students have low motivation and performance in studying the language. Some interviewed students

confirmed the same result that they have low motivation to study and do not believe they can achieve anything in studying. They looked at themselves as the ones with poor educational and socio-economical background in life. The study by Schunk (1995) reassured this finding that low motivation and performance can be a result of low self-efficacy which students look at themselves as incapable. It is therefore a duty of teachers to find ways to help this group with low motivation to see the value of English language.

Their perceptions towards the language use on the three contexts are all at *High* level – social context ($\bar{X} = 3.70$), academic context ($\bar{X} = 3.81$) and professional context ($\bar{X} = 3.71$). This reflected that most students prefer teachers to use English with them as much as possible. This is in line with the result of the interview which showed that students want teachers to use English more inside and outside classrooms.

The interviewed teachers see the overall picture of the management that it is not conducive for students' language development. The change in curriculum structure was suggested, for example, reducing the General Education courses and emphasizing on English communication subjects so students will spend more time with the language. Moreover, the university

should help build up facilities that can help students having more opportunity to practice English. This is similar to the study by Saad (2015) which found that the lack of chance to read and speak English will hamper the language learning. Even signs, posters, news in English language can help students a lot.

The interviewed students still see that the teachers are the valuable asset that can help improve their language skills. They suggested teachers should use English most of the time inside and outside classroom, including the social media platforms where they use to communicate with students. English used by teachers is not practiced as demanded by students yet. Students also

suggested that grammatical errors should not be focused much by teachers as they do not want to ‘lose face’ in front of their friends when the teachers corrected them in front of others. This is in line with a study by Li Ping (2004) which found that teachers need to create a humanistic, relaxing and motivating atmosphere for English learning. Negative attitudes like a lack of motivation or self-confidence and anxiety act as a filter preventing students from success in language learning. However, some students who have self-motivation can find tools and applications online to practice their English in their free time. These few students can still enhance their language level despite having limited resources surrounding them.

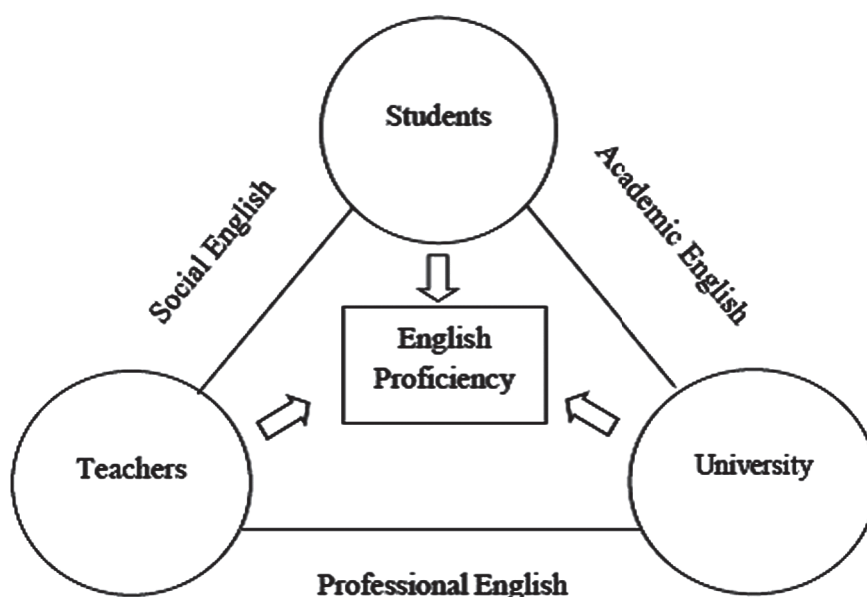

Figure 1: Tri-party Co-ordination

The overall approach to help improve students' language proficiency can be summarized in the graphic above.

There is the need for the three functions – teachers, students, and the university, to help increase the BE students' language proficiency. It might be true that one function alone can make so much change on the language capability. For example, if one student has strong desire from his inner heart to improve his English and spends so much time each day to self-study on whatever he can grab at hand, we might see his improvement in a short period of time, even with little help from the teacher and the university. But that self-motivated student would be a rare case most schools. The truth is that most of BE students are still struggling to improve their English level and they also have expectation from the teachers and the university to help them have better skills and eventually get a

better job. That is why it is a must for these three functions to fully play their part and take responsibility in helping students.

The study aimed to comprehend Business English students' perceptions towards the English use on social, academic, and professional context. It was found that a number of students have someone else choose the program for them since the first enrollment. Many of them lack motivation and are overwhelmed with anxiety in communicating with the teachers. Even though all students' perceptions towards the use of English on social, academic and professional context are at *High* level, some interviewed teachers and students gave meaningful advice to improve the management of the program. Three aspects – teachers, students, and the university, are playing a crucial role in helping improve the language ability of students, if they act with sincerity on their parts.

REFERENCES

- Anoop, N. (2017). **How many people in the world speak English?** Retrieved November 3, 2019, from <https://www.quora.com/How-many-people-in-the-world-speak-English>
- Atagi, R. (2011). **Secondary Teacher Policy Research in Asia: Secondary Teachers in Thailand**. Bangkok: UNESCO.
- Bhuripanyawanich, M. (2018). **Interview with BBC**. November 5, 2018. Retrieved November 1, 2019, from <https://www.bbc.com/thai/thailand-46093794>. (In Thai)
- Daily News. (2018, March 31). M.6 ONET scores. Retrieved September 15, 2019, from <http://education/635550> (In Thai)

- Education First. (2018). **English Proficiency Index: Thailand**. Retrieved October 15, 2019, from <http://www.ef.co.th/epi/regions/asia/thailand/>
- ETS. (2018). **TOEIC 2017 Report on test takers worldwide**. New Jersey: Educational Testing Service.
- Khamprated, N. (2012). **The problems with the English listening and speaking of students studying at a private vocational school in Bangkok**. (Master's thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Krisanajinda, S. (2012). **Thai teachers destroyed children's confidence**. Retrieved October 1, 2019, from <https://www.tcijthai.com/news/2012/11/scoop/1677> (In Thai)
- Ping, L. (2004). **Creating an atmosphere conducive to English learning**. Retrieved October 26, from <https://www.semanticscholar.org/paper/Creating-an-Atmosphere-Conducive-to-English-Liping/073a12f9b814d9732d5d123941acb588780be65d>
- Ruangprapan, C. (1996). **Basic Statistics**. Khon Kaen: Klangnana Wittaya Publishing. (In Thai)
- Saad, N.S. (2015). Environmental Conditions for English Language Learning in Malaysia. **European Journal of Language and Literature Studies**, 1(3), 99-110.
- Samarjarn. (2018). **All subjects failed in 2018 ONET**. Retrieved December 12, 2019, from <http://samarjarn1980.com/srj/index.php?option=comcontent&view=article&id=266:-o-et-2561-6-&catid=41:2011-03-10-03-19-54&Itemid=106> (In Thai)
- Samkoses, V. (2015). **English teachers: educational crisis in Thailand**. Retrieved September 3, 2019, from <https://www.posttoday.com/politic/report/402500> (In Thai)
- Schunk, D. (1995). Self-efficacy, motivation, and performance. **Journal of Applied Sport Psychology**, 7(2), 112-137.
- Wright, C. (2016). **Christopher Right's Interview: Talk to Chomkhwan**. (Thairath TV, December 6, 2016). Retrieved June 2, 2019, from <https://www.youtube.com/watch?v=20sTL09OGOU>
- Yamalee, E. (2018). The challenge of applying English as international language instructional context of Thailand. **Ratchaphruek Journal**, 16(3), 19-29. (In Thai)
- Yan, S. (2005). Effects of anxiety on listening performance and suggestion for improving listening teaching. Shandong University of Science and Technology, China. **CELEA Journal**, 28(1), 11-17.

THAI EFL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS ENGLISH LANGUAGE LEARNING: A CASE STUDY OF WEEKEND NON-ENGLISH MAJOR STUDENTS AT PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

Chanisa Pengwichai*

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University
Bangkok, Thailand

*Email: chanisabf@gmail.com

Received: 2020-08-17

Revised: 2021-05-06

Accepted: 2021-05-12

ABSTRACT

This study investigated weekend non-English major students' attitudes towards English language learning at Phranakhon Rajabhat University in terms of their behavioral, cognitive, and emotional aspects. Additionally, the study investigated their attitudes towards English language learning in teaching methodology, and preferences of language skills. The participants were composed of 102 Thai students in different programs from the Faculty of Management Science. A set of 5-scaled questionnaires was administered in this quantitative research. Based on the research findings, the students generally had positive attitudes towards English language learning. The statistical results were reported in the averages at Neutral and High Levels. Discussion and recommendations are presented in the conclusion.

Keywords: EFL students (1), Attitude (2), English language learning (3)

Introduction

In today's world, English is the current lingua franca in many important fields such as science, technology, trade and commerce, and diplomacy. Thus, knowing

English and having a moderate level of proficiency is a precondition and a necessity for job seekers to express their abilities in English communication to employers

(Ihmeideh, AL-Omari & AL-Debabneh, 2010).

Foley (2005) revealed that *“English is used as a foreign language in Thailand”*. It has played an important role in Thai educational context for over century in teaching English as a foreign language (EFL) with varieties of appropriate content selection, material, and assessment criteria (Graddol, 2006). These have been major concerns in the Thai educational system since English language teaching first began in Thailand (Darasawang, 2007).

In the foreign language learning context, there are a multitude of factors that may influence the learning process such as motivation, anxiety, learning achievement, attitude, and so on. (Gardner, 1982). One of the most important factors that affect students’ language learning process is attitude (Fakeye, 2010). Dagnev & Latchanna (2009) pointed out that *“attitude is accepted as an important concept to understand human behavior. It is defined as a mental state that includes beliefs and feelings”*. Negative attitudes can lead to obstacles in the students’ language learning (Oroujlou & Vahedi, 2011).

Phranakhon Rajabhat University (PNRU) is one of the largest government universities in Bangkok, Thailand consisting of a variety of different faculties and

programs for studying during weekdays or weekends. The backgrounds of weekday and weekend students are significantly different. The majority of weekend students are adults, and many of them have their own careers with more working experience than weekday students. However, both weekday and weekend students who are in non-English majors need to take English courses as a part of general education (GE) requirements with additional courses required for specific programs and curriculums.

As EFL students’ attitudes towards English language learning plays a vital role in achieving the target language, there are numerous related studies reporting the findings of different significant areas. For example, Momani, (2009). investigated High School students’ attitudes towards learning English regarding English reading comprehension. The results found that the students had positive attitudes towards EFL learning. Similarly, Al Noursi’s (2013). study investigated United Arab Emirates EFL students’ attitudes towards learning English. The findings revealed that the students had positive attitudes, and the teacher’s native language didn’t affect their attitudes towards learning English. The different results of the students’ attitudes towards English language learning also appeared

in studies by Al-Tamimi & Shuib, (2009); Abidin, et al (2012); Ameh, (2015). However, there is no prior study concerning Thai EFL weekend university students' attitudes towards English learning, including exploring obstacles and suggestions to facilitate the English learning process simultaneously. To fill this void in research, this study investigates Thai EFL students' attitudes in the concept of foreign language learning achievement. Specially, the study examines weekend non-English major students' attitudes at PNRU towards English language learning by taking into consideration aspects of attitude; behavioral, cognitive, and emotional. The study also investigates the students' attitudes towards teaching methodology, and preferences of English language skills. The results of the study will help English language educators realize the importance of students' attitudes towards English language learning and teaching. The study will provide additional insight for educators to identify and plan effective lessons and activities in English classes at PNRU for the weekend non-English major students.

Research Objectives

1. To explore the weekend non-English major students' attitudes towards

English language learning in different attitude considerations of behavioral, cognitive, and emotional aspects.

2. To examine the weekend non-English major students' attitudes towards English language learning in terms of teaching methodology and preferences of language skills.

Research Scope

1. Area of Study: Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

2. Area of population: 102 weekend non-English major students in different programs from Management Science Faculty

Conceptual Framework

The conceptual framework of this study began from the inquisitiveness to examine the attitudes in different defined areas of EFL weekend non-English major students at Phranakhon Rajabhat University by using survey questionnaires. The main study objective is to investigate the students' attitudes towards English language learning. The results will provide guidance for English instructors at PNRU to help, facilitate, motivate, and create appropriate materials for the students in classes to reach the language target.

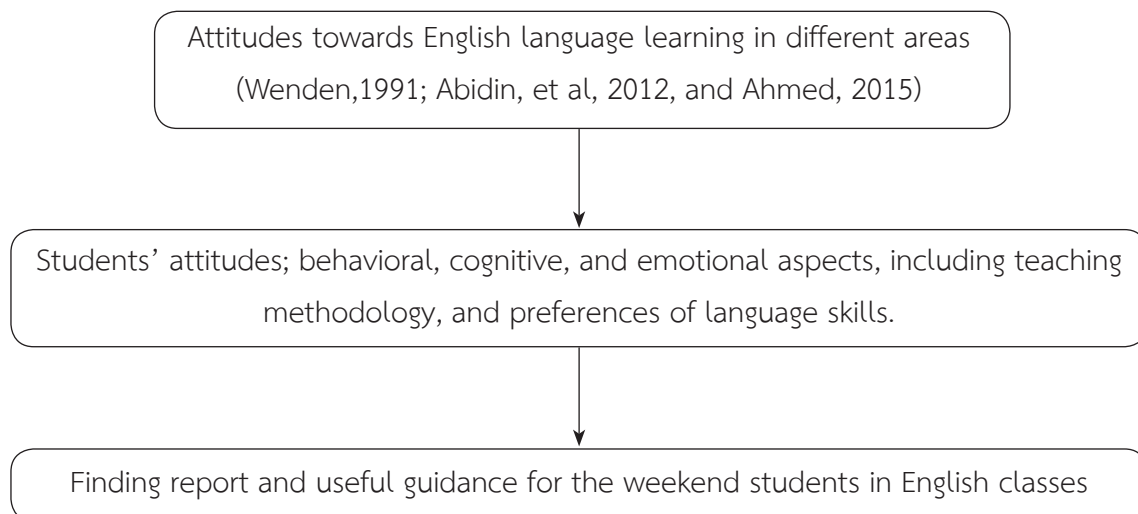

Figure 1: Research Framework

Methodology (participants, research design, instrument and data analysis)

The participants were composed of 102 weekend non-English major students in different programs from the Faculty of Management Science. The students were enrolled in four different fields of studies which included Marketing, Accounting, Human Resource Management, and General Management. There were 20 Marketing students (19.62%), 16 Accounting students (15.69%), 23 Human Resource Management students (22.55%), and 43 General Management students (42.16%). The participants were chosen by purposive sampling from Business English 1-2 courses.

According to the research design, the study used the quantitative method research which involves collecting, analyzing

and integrating quantitative data in nature by using the questionnaire survey. The participants were required to answer all the questionnaire items about their attitudes towards English language learning in terms of their behavioral, cognitive, and emotional aspects, including teaching methodology, and preferences of language skills.

The research instrument of this study was a questionnaire. The research questionnaire survey was adapted and based on the previous studies by Abidin, et al (2012) and Ahmed (2015). Furthermore, some items were based on the researcher's experiences as a teacher in teaching English. The questionnaire survey items were designed in Thai and then submitted to two experts in English Language Teaching field to investigate the content validity.

The comments were taken into the consideration and the questionnaire was adjusted.

The questionnaire consisted of two parts. The first section focused on the participants' demographic profiles including gender, age, and career. The second part consisted of behavioral, cognitive, and emotional aspects of language attitudes, followed by the students' attitudes towards their teaching methodology and preferences of language skills in learning English language. All the items were ranged in a 5-point Likert scale (Level 1: Strongly Disagree, Level 2: Disagree, Level 3: Neutral, Level 4: Agree, and Level 5: Strongly Agree).

Finally, the data was analyzed by using Arithmetic Mean to answer the quantitative research question. The statistical analysis was conducted to determine the mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), average, and level of the gathered data.

Result and Discussion

Results

In this section, the findings are divided into six main parts. The first part is demographic data of research participants, followed by student's behavioral, cognitive, and emotional aspects of language attitudes, including teaching methodology and preferences of language skills in learning English language.

Table 1 The Demographic Data of 102 Research Participants

Items		Number (n=102)	Percentage (%)
Gender	Male	37	36.27
	Female	65	63.73
Age	20-	1	0.98
	20	8	7.84
	21	15	14.71
	22	12	11.76
	23	19	18.63
	24	12	11.76
	25	9	8.82
	25+	26	25.49
Field of Study	Marketing	20	19.62
	Accounting	16	15.69
	Human Resource Management	23	22.55
	General Management	43	42.16
Career	Freelancer	20	19.60
	Business Owner	10	9.80
	Company Employee	38	37.25
	Government Officer	22	21.57
	Unemployed	12	11.76

Table 1 shows the 102 EFL students' demographic profiles that consists of gender, age, study field, and career. The students were enrolled in either the second or fourth year of a bachelor's degree program in the Faculty of Management Science in four different study fields.

As shown in Table 1, the majority of the weekend students are female (63.73%).

The study also concluded that the largest percentile of student are more than 25 years old (25.49%). The table shows that most of the students are in General Management (42.16%) and Human Resource Management (22.55%) fields. In addition, over half of the students are either company employees (37.25%) or government officers (21.57%).

Table 2 EFL Students' Attitude Towards English Language Learning in the Behavioral Aspect

Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
1. You like to practice speaking and learn English by yourself.	3.28	0.86	Neutral
2. You like to practice English with foreigners or native speakers.	3.03	1.14	Neutral
3. You can make yourself concentrate or pay attention while studying English.	3.42	0.87	Neutral
4. You review English lessons and do homework regularly.	3.04	0.91	Neutral
5. When you miss class, you always ask friends and teachers for homework and lessons to review.	3.77	0.87	High
Average	3.31	0.93	Neutral

Table 2 shows the behavioral aspect of students' attitudes towards English language learning in the average at Neutral level ($\bar{X} = 3.31$, S.D.=0.93). The finding reflected that the weekend EFL students at PNRU had moderate level attitudes towards English language learning in terms of the behavioral aspect. The results presented that the students asked their friends and teachers for the homework and lessons to review when they missed the classes ($\bar{X} = 3.77$).

Additionally, the results showed that students feel they are able to concentrate and stay focused on the lessons in English classes ($\bar{X} = 3.42$). It was interesting that the students preferred to practice speaking and learning English by themselves ($\bar{X} = 3.28$). While the lowest mean scores demonstrated that the students reviewed English lessons and did homework regularly ($\bar{X} = 3.04$). Lastly, the students liked to practice English with foreigners or native speakers ($\bar{X} = 3.03$).

Table 3 EFL Students' Attitude Towards English Language Learning in the Cognitive Aspect

Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
6. Learning English is important because it gives you more education.	4.16	0.84	High
7. Learning English helps you to communicate in English effectively.	4.06	0.84	High
8. Learning English gives you more opportunities to work.	4.16	0.80	High
9. Learning English can help, support, and promote your business.	4.02	0.91	High
10. In fact, you study English just to pass the exams.	3.14	1.08	Neutral
Average	3.91	0.89	High

Table 3 reveals the cognitive aspect of students' attitudes towards English language learning in the average at High level ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.89). Learning English gave the students more education ($\bar{X} = 4.16$), and provided more opportunities for work ($\bar{X} = 4.16$). The results also demonstrated that the students thought learning English

could help them to communicate in English effectively ($\bar{X} = 4.06$). The students thought that learning English could help, support, and promote their business ($\bar{X} = 4.02$) at the High level. Furthermore, the results showed that students who studied English just to pass the exams ($\bar{X} = 3.14$) was at the Neutral level.

Table 4 EFL Students' Attitude Towards English Language Learning in the Emotional Aspect

Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
11. You like English and are interested in learning English.	3.68	0.91	High
12. You feel shy and not relaxed when you have to practice speaking English in the classroom.	3.04	0.93	Neutral
13. You are excited and anxious when communicating in English with others.	3.40	0.99	Neutral
14. You feel proud and confident when you can do English activities.	3.73	0.86	High
15. In fact, you have to learn English because it is a compulsory course.	3.30	1.03	Neutral
Average	3.43	0.94	Neutral

Table 4 shows the emotional aspect of students' attitudes towards English language learning in the average at Neutral level ($\bar{X} = 3.34$, S.D.=0.94). This result reflected that the weekend EFL students had moderate level regarding attitudes towards English language learning in terms of the emotional aspect.

According to the findings, the students showed that they felt proud and confident when they were able to do English activities in classes ($\bar{X} = 3.73$). They liked English, and

were interested in learning English ($\bar{X} = 3.68$) which was shown at the High level.

However, the results indicated that the students were excited and anxious when communicating in English with others ($\bar{X} = 3.40$). Moreover, at the Neutral level, some students thought that they had to learn English because it was a compulsory course ($\bar{X} = 3.30$), including they felt shy, and were not relaxed when they had to practice speaking English in the classroom. This was at the lowest mean score ($\bar{X} = 3.04$).

Table 5 EFL Students' Attitude Towards English Language Learning in Teaching Methodology

Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
16. You think that being able to communicate with foreigners in English is a basic purpose of English.	3.62	1.05	High
17. You like to learn English through 'vocabulary memorization' and 'grammatical rules'.	3.24	0.84	Neutral
18. The fear of making grammatical mistakes has greatly influenced you when you speak English.	3.61	0.92	High
19. You like to participate in English language practicing/training activities and give opinions in classes.	3.23	0.90	Neutral
20. You like the integration of learning English with technology and modern social medias.	3.78	0.91	High
Average	3.49	0.92	Neutral

Table 5 presents the teaching methodology aspect of students' attitudes towards English language learning at the average of Neutral level ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.92). This finding revealed that the weekend EFL students also had moderate level regarding attitudes towards English language learning in terms of the teaching method.

As shown in table 5, it is very interesting that the students liked the integration of learning English with technology and modern social medias

at the highest mean score ($\bar{X}$ = 3.78). Furthermore, many students thought that being able to communicate with foreigners in English is a basic purpose of English ($\bar{X}$ = 3.62). The results also showed that the students thought that the fear of making grammatical mistakes has greatly influenced them when speaking English ($\bar{X}$ = 3.61). In addition, the students liked to learn English through 'vocabulary memorization' and 'grammatical rules' ($\bar{X}$ = 3.24), favored participation in English language activities, and giving opinions in classes ($\bar{X}$ = 3.23).

Table 6 EFL Students' Attitude Towards English Language Learning in Preferences of Language Skills

Items	$\bar{X}$	S.D.	Level
21. You think English listening and speaking are the most important elements.	4.12	0.80	High
22. You think that being able to read and write in English is sufficient.	3.20	0.86	Neutral
23. In learning English, you want to focus only on listening and speaking.	3.35	0.82	Neutral
24. In learning English, you want to focus only on reading and writing.	3.19	0.79	Neutral
25. You think that listening, speaking, reading and writing are important elements in learning English.	4.27	0.85	High
Average	3.63	0.83	High

Table 6 presents the preferences of language skills aspect of students' attitude towards English language learning in the average at High level ($\bar{X} = 3.63$, S.D.=0.83). The results from table 6 revealed that the students thought that listening, speaking, reading and writing were the important factors in learning English presented at the highest mean score ($\bar{X} = 4.27$). It is also interesting that many students felt that

English listening and speaking were the most important elements ($\bar{X} = 4.12$).

As can be seen from table 6, the students also mentioned that they wanted to focus only on listening and speaking ($\bar{X} = 3.35$). They thought that being able to read and write in English was sufficient ($\bar{X} = 3.20$). Apart from that the students wanted to focus only on reading and writing ($\bar{X} = 3.19$). All these results were shown at the Neutral levels.

Discussion

The study indicated that the weekend non-English major students at PNRU had positive attitudes towards learning English in different points of views. According to the students' attitudes towards learning English, the findings led to the discussion and conclusion as follows.

Firstly, from the study, it was found that the weekend students are adults. Most of them have their own jobs classified into four main fields as mentioned. Their age is significantly different compared to the weekday students who are 18-22 years old on average. This can be inferred that the students have more years of experience in studying English.

According to the behavioral aspect of attitude, it refers to the way that learner behaves and reacts in specific situations. As can be seen from the study, the researcher found that the students had moderate level attitudes towards English language learning. When the students missed the classes, they asked their friends and teachers for the homework and lessons to review. This shows that the students had a high level of responsibility in completing homework and lessons, or what had been taught when they missed the classes. Moreover, there were some students who felt they are unable to pay attention in classes because they

couldn't make themselves stay focused on the lessons. This result was similar to the study by Abidin et al, (2012). which stated that some students didn't pay attention when the English teacher was explaining the lesson in class. It showed the EFL students' behaviors in English classes that needed to be improved. The results presented also can be applied to promote self-study in English language learning with various active activities and tasks because the students generally preferred to practice speaking and learning English by themselves. In addition, the results' lowest mean scores stated that many students did not like to practice English with foreigners or native speakers. This could show that the EFL students' behaviors in learning English caused by anxiety and lack of self-confidence. Hence, the English teachers need to promote, encourage, and provide more activities and opportunities for the students to practice English skills inside and outside classes.

The cognitive aspect of attitude involves learners' beliefs about knowledge they receive and their understanding in the language learning process. As can be seen from the study, the findings presented in learning English language showed promising results at high levels on average. The students revealed that English is important because it gives them more education,

and opportunities to work. Furthermore, Learning English could help, support, and promote their businesses. These results show that the weekend EFL students had positive attitudes towards learning English. In contrast, there were only a few students who reported that they studied English just to pass the exams. This shows that a majority of students had positive attitudes in learning English. The students studied English not only to pass the exams but rather understood the importance and the benefits they could earn from learning English. The results were in line with the studies by Alkaff (2013), and Eshghinejad (2016) which showed that the students had positive attitudes towards learning English. The students' responses showed that they enjoyed studying English not just to pass exams, but to gain more knowledge, information, and understanding to help them with other subjects and get better job opportunities.

Regarding the emotional aspect of attitude, the research studied the relationship between the learners' feelings and emotions towards the target language in different learning contexts. Based on the results presented, the researcher found that students had positive feelings in learning English because they felt proud and confident when they could participate in

English activities. They enjoyed English and were interested in learning English. Thus, it is important for the teachers to encourage them to do more activities to improve their English skills in class. The results were similar to the study by Abu-Snoubar, (2017). His findings showed students had positive emotions towards studying English, and studying English made them proud of themselves in the high rank. However, as can be seen from the results, they reflected that some weekend EFL students had negative feelings towards English learning when it became a compulsory course. This point needs to be improved. Teachers can play an important role for consultations. Apart from that, it is necessary for the teachers to promote more English listening and speaking activities or collaborative activities inside and outside classes to let the students interact with others so that they can get familiar and feel more relaxed in English communication naturally.

Furthermore, the researcher found that the students had moderate levels on average regarding their attitudes towards English language learning in terms of the teaching method. However, the finding showed that the students truly liked the integration of learning English with technology and modern social medias. This shows that teachers and students

cannot deny that technology can play an important role in education. The teachers can integrate teaching English online via social media or using online classrooms for collaborative learning activities or self-study without being limited by location or time of day to promote the students' English language learning and skills. The result is in line with Dathumma and Singhasiri, (2015). whose findings showed that all participants understood the teacher feedback on Google Docs. They had positive attitudes towards using Google Docs in giving feedback as an additional online class. Apart from that, as can be seen from the study, the results can lead the teachers to realize that the students like the active English language activities in classes, and they still favor the old teaching methods by learning English through vocabulary memorization and grammatical rules. From these findings, teachers can design the appropriate English classes for the EFL students at PNRU.

Finally, as the participants are EFL students, they should focus on all four English language learning skills which are speaking, listening, reading, and writing in order to reach the target language. According to the students' attitude towards English language learning in preferences of language skills, the students reported that listening, speaking, reading and writing skills

are important in learning English. In those four language skills, the students felt that listening and speaking are the most important skills in English learning. From the study, the researcher found that the students had positive feelings towards the preferences of all language skills. Not surprisingly, Thai EFL students are encouraged and expected to learn English as a whole in all four language skills as mentioned for effective communication results. The results were similar to the study, and confirmed by Ahmed (2015), who found that most of the EFL learners agreed and wanted to learn all English language skills. Additionally, based on the study, the researcher found that there were some students who wanted to improve their specific skills. As the students were in different professional fields, their preferences may be affected by workplace contexts which required particular English language skills.

In conclusion, attitude is a very important factor that affect human actions. In English language learning context, they are the factors that have influenced students in learning and accomplishing the target language. Overall, we can see that Thai EFL students at PNRU had positive attitudes towards English Language Learning. This study confirms that teachers or English instructors at Phranakhon

Rajabhat University can improve the English programs for weekend students in order to make the courses suitable for adults and encouraging positive attitudes.

Suggestions and Recommendations

Further study can be conducted to compare the EFL students' attitudes and motivations towards learning English between weekday and weekend students to find out the significant difference. The study can also be done by finding and comparing

the factors that have affected the students' attitudes such as gender, study fields, and years of study. Additionally, the students are different in terms of learning process as teaching methodology has changed with new technology and innovations in education. Hence, it is important to frequently investigate the obstacles and needs of students to encourage them achieve the target language appropriately and effectively.

REFERENCES

- Abidin, M. J. Z., & et al. (2012). EFL Students' Attitudes towards Learning English Language: The Case of Libyan Secondary School Students. **Asian Social Science**. 8(2). 119-134.
- Abu-Snoubar, T. K. (2017). AN EVALUATION OF EFL STUDENTS' ATTITUDE TOWARD ENGLISH LANGUAGE LEARNING IN TERMS OF SEVERAL VARIABLES. **International Journal of English Language Teaching**. 5(6). 18-34.
- Alkaff, A. A. (2013). Students' Attitudes and Perceptions towards Learning English. **Arab World English Journal**, 4(2). 106-121.
- Al Noursi, O. (2013). Attitude towards Learning English: The case of the UAE Technological High School. **Educational Research**, 4(1), 21-30
- Al-Tamimi, A. & Shuib, M. (2009). Investigating the Learning Styles Preferences of ESL Learners: The Case of English Majors in University Sains Malaysia. **Malaysian Journal of ELT Research**, 5, 56-107.
- Ahmed, S. (2015). Attitudes towards English Language Learning among EFL Learners at UMSKAL. **Journal of Education and Practice**, 18(6).
- Dagnew, A. & Latchanna, G. (2009). Attitude of Teachers Towards the Use of Active Learning Methods. **E-journal of All India Association for Educational Research**, 21(1).
- Darasawang, P. (2007). **English Language Teaching and Education in Thailand: A Decade of Change**. United Kingdom: Cambridge Scholars Publishing.

- Dathumma, C., & Singhasiri, W. (2015). Students' Perceptions towards Teacher Feedback on Google Docs. **REFlections**, 19, 58-72. (in Thai)
- Eshghinejad, S. (2016). **EFL students' attitudes toward learning English language: The case study of Kashan University students**. *Cogent Education*.
- Fakeye, D. (2010). Students' Personal Variables as Correlates of Academic Achievement in English as a Second Language in Nigeria. **Journal of Social Sciences**, 22(3), 205-211.
- Foley, J. A. (2005). English in Thailand. RELC. **Regional Language Centre Journal**, 36(2), 223-234.
- Gardner, R. C. (1982). **Language Attitudes and Language Learning: Attitudes Towards Language Variation**. London: Edward Arnold Publishers.
- Graddol, D. (2006). **English Next: Why Global English May Mean the End of English as a Foreign Language**. United Kingdom: British Council.
- Ihmeideh, F., Al-Omari, A. & Al-Dababneh, K. (2010). Attitudes Toward Communication Skills among Students'-Teachers' in Jordanian Public Universities. **Australian Journal of Teacher Education**. 35(4), 1-11.
- Momani, M. (2009). The Jordanian secondary stage students' achievement in reading comprehension according to their views towards learning English as a foreign language. **Journal of Human Sciences**, 42(7), 10-14.
- Oroujlou, N. & Vahedi, M. (2011). Motivation, Attitude, and Language Learning. **SciVerse Science Direct: Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 29, 994 – 1000.
- Pongpanich, N. (2010). A Study of Problems in English Speaking in Speech Communication of Management Sciences Students, Kasetsart University, Sriracha Campus: October 2007 to September 2008. **Journal of Faculty of Humanity**, 18th year, No. 1, Kasetsart University. (in Thai)
- Wenden, A. L. (1991). **Learner Strategies for Learner Autonomy**. Cambridge: Prentice Hall International.

THE APPLICATION OF IMMERSION TEACHING METHOD IN LEARNING CHINESE SPEAKING SKILL FOR GRADE 5 THAI STUDENTS

Rong Xie* and Nipaporn Chalermnirundorn

Graduate student in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College,

Rangsit University, Lak-hok, Pathum Thani, Thailand 12000

Lecturer in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College,

Rangsit University, Lak-hok, Pathum Thani, Thailand 12000

*Email: rong.x62@rsu.ac.th

Received: 2020-10-30

Revised: 2021-03-11

Accepted: 2021-03-26

ABSTRACT

The objectives of this study were to (1) compare grade 5 Thai students' learning achievement in Chinese speaking skill between a control group and an experimental group using immersion teaching method and (2) investigate grade 5 Thai students' satisfaction in learning Chinese speaking skill using immersion teaching method. Mixed methods were applied and a section of 30 grade 5 Thai students was involved as an experimental group and another section of 30 grade 5 Thai students was selected as a control group using a clustered random sampling method. Four Lesson Plans of 100 minutes each (1 Lesson Plan = 2 Sessions) using immersion teaching were used and taught for 8 sessions (2 sessions per week) in the sample group within the time period of a month. The researcher collected the quantitative data through pre-test and post-test and the qualitative data through classroom observation (CO) and semi-structured interview. The quantitative data were analyzed by standard deviation signed rank test. The qualitative data were analyzed by thematic analysis. The significance value of the post-test mean scores between two groups was .01 which indicated that there was statistically significant enhanced learning in Chinese language speaking skill in an experimental group after the intervention. The results showed that the use of immersion teaching was effective in enhancing Grade 5 Thai

students' Chinese language speaking and the students' learning satisfaction was positive towards the use of immersion in learning Chinese speaking.

Keywords: Immersion Teaching, Chinese Speaking Skills, Learning Achievement, Students' Learning Satisfaction

Introduction

In the 21st century, with the economy continues to grow rapidly, China's international status continues to rise and more and more foreigners are learning Chinese. Chinese has become the second largest foreign language in Thailand. As Lei (2007) states that Chinese language gradually has become more popular. So far, more than 3,000 schools in Thailand have offered Chinese courses, and about 600,000 people are learning Chinese. However, Thai students have also encountered a series of problems in the process of learning Chinese. The main reason is that most teachers still use traditional teaching methods to teach, without combining any teaching background knowledge in Thai teaching contexts. Normally, it is easy for teachers to apply imitating simulation, but this lacks initiative flexibility. Most of the time, students are energetic in Chinese class but their attention is easily distracted, especially in an elementary school.

In the global Chinese language boom, a number of primary schools in the United States and Canada have successively set

up Chinese immersion teaching programs, and have achieved satisfactory results. In addition, many international schools in other countries have also begun to adopt immersive courses. The Chinese immersion teachings creates an all-Chinese teaching environment, students are immersed in the Chinese language environment all day, their language acquisition speed and ability are much higher than traditional second foreign language students. The teaching methods for the immersion teaching model include Game-based Learning such as beating a drum to spreading a flower; Role-play by getting the students to play a role in a certain story; Scenario simulation by using cases or scenarios in a task; and Activity-based language learning by allowing the students to participate in discussions with the learning tool operations such as paper cutting, dumplings, Chinese songs, etc. As we all know, Chinese language is difficult, but in the immersion teaching, it seems that this kind of 'difficulty' is not seen. The reason is that teachers adopt a teaching method adapts to the psychological

characteristics of primary school students. Teachers basically do not have mechanical knowledge explanation, but instead use activities. Teaching games run through the teaching process, and students are always in a state of excitement, turning difficult and complicated Chinese learning into interesting activities, which greatly improves students' enthusiasm for learning. Now, with the Thai government's unremitting efforts, Thailand has also made great achievements in Chinese education. It has transitioned from the original experimental small-scale Chinese education model to teaching Chinese in preschool, primary and secondary schools, and higher education. The full coverage of teaching, therefore, the immersion teaching model is a unique and effective language teaching model, what will be the effect of using it in Chinese speaking skill in primary schools in Thailand? In the following section, the researcher would like to elaborate and evaluate the effect of the immersion teaching model in Thailand by comparing it with the traditional teaching methods

Research Objectives

This study included 4 methods of immersion teaching to examine the achievement and satisfaction in learning Chinese speaking skill of grade 5 Thai

students in primary schools. The selected methods were Game-based Learning; Role-play; Scenario simulation; and Activity-based language learning. Obviously, each method was carried out with one lesson topic during the treatment. It was expected that the results of the study would contribute to more effective teaching and learning Chinese as a foreign language in Thailand, especially in the primary levels as well as yield better learning outcomes for the students as a whole. The research objectives were as follows:

1. To compare grade 5 Thai students' learning achievement in Chinese speaking skill between a control group and an experimental group using immersion teaching method.
2. To investigate grade 5 Thai students' satisfaction in learning Chinese speaking skill using immersion teaching method.

Conceptual frame work of the study

Immersion teaching

Language immersion is basically a method developed to help people to achieve a second language, in which the language being taught is used specifically for instruction purposes.

Immersion programs that exist today actually originated in Canada in the 1960's,

when middle-class English speaking parents campaigned for their children to be taught French through the experimental technique of language immersion. It was the first new language teaching model pioneered by the French-speaking Canada. It uses a non-native different language as a direct teaching language while presenting the basic teaching model, that is, to create a language environment to “immerse” students. This offered teacher an opportunity to lead their students to appreciate and understand French tradition and culture. In other words, the immersion program provided students using the second language as a tool to study the subject. Comparing to the traditional language teaching programs, here the language was only used as a channel to help the student to learn the subject. Because of the great success of immersion teaching in Canada, it has received widespread attention and high evaluation, and is called “a revolution in the development of second language learning and teaching”.

Use of Immersion Model in Teaching and Learning Chinese Language

The current research literature on the immersion Chinese teaching model is heavily concentrated on the use of the teaching model in schools in the United States, such as Ding Anqi (2012), “Analysis of the Immersion Chinese Teacher Training

Model at the University of Hawaii, USA” , starting with the teaching model to analyze immersion relevant problems of the teacher training model. Shao Qi (2010), “The Feasibility of Immersion Chinese Teaching in American Kindergartens”, used preschool children in the United States as an example, to analyze whether the immersion Chinese teaching model is feasible for it. Zhang Weidong (2014), “The Minnesota Model of Chinese Immersion Education: Practice, Experience, and Enlightenment”, starting from the history of the Minnesota Immersion Chinese Model, combined with his own practical experience, drew inspiration. Lin Xiuqin (2014), “American Immersion Chinese Teaching” Features and problems-taking the Confucius Classroom at the University of Minnesota as an example”, through feedback on immersion Chinese classroom teaching, summarized its characteristics, reflected on it at the same time, and then made recommendations. And some of the contents mentioned by Mr. Liu Xun in “Introduction to Chinese as a Foreign Language” in the language learning environment and Mr. Zhao Jinming’s “Introduction to Teaching Chinese as a Foreign Language”, as well as some master and essays. As for Chinese teaching in Thailand; nevertheless, there is a little mention of the use of immersion Chinese teaching.

At present, most of the immersive Chinese teaching is used in summer projects in China. As these projects are becoming more and more popular, more and more research has been carried out on these projects. Ru Shuyuan, Feng Liping, and Li Hong (2011) in the article “Survey and Teaching Strategies of Chinese Teaching to American College Students in China for a Short Time” discussed the short-term suitable for American college students in the form of a survey from the perspective of classroom teaching, homework and testing. At the end of the article, the author also put forward corresponding teaching suggestions on the method of Chinese teaching. For example, teaching assessment could be frequent but the scope of the test should not be too extensive, and the content of the test should not be too much. Wen

Xiaofang (2012) also focused on the analysis of the background, conditions, and teaching activities of the Chinese language program in China in the “Overview of Chinese Language Programs in the United States,” in order to summarize the overall teaching concepts and development trends of both China and the United States.

Advantages and Challenges of Immersion teaching and learning in Chinese

The immersion teaching method opens a new path for foreign language teaching; provides a brand-new foreign language teaching model as well as a broad and rich natural language environment for students to learn and also use a new target language. This method also helps cultivate language sense in Chinese learning and create a language environment

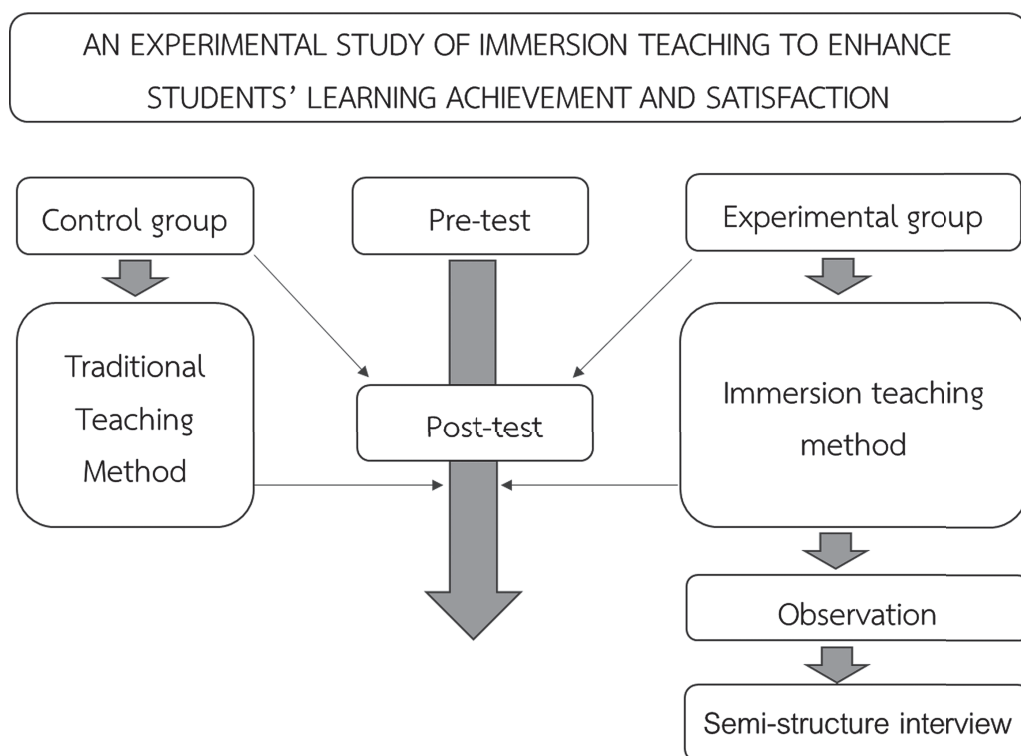

Figure 1 Conceptual Framework

Figure 1 shows a conceptualized framework of this study using the immersion teaching method to enhance grade 5 Thai students' learning achievement in Chinese speaking skill and their learning satisfaction

Research Methodology

1. Research Instruments

A quantitative research mixed with a qualitative study was applied. Quantitative data was collected through pre-test and post-test whereas qualitative data was obtained from the classroom observation and semi-structured interview; comparing

the students' learning achievement using immersion teaching method to a traditional teaching method and investigating the students' learning satisfaction using immersion teaching method respectively. All instruments were validated (IOC) by 3 experts with the scores of 0.67-1.

1.1 Pre-test and post-test

In this research, the researcher applied pre-test and post-test for both the experimental group and the control group. Pre-test and post-test were the same questions but in different orders. The pre-test was conducted before the treatment with the immersion teaching method. Post-test was

given after the immersion teaching was treated to the same group of students. This was to compare the achievement scores of the participants before and after the use of immersive teaching methods. Also, the comparison was done between the achievement scores of the experimental group and of the control group.

1.2 Classroom Observation

The researcher conducted the classroom observation to observe the treatment sessions. The researcher had invited a peer teacher with the experience in teaching Chinese to conduct classroom observation by using the observation form. Peer observation of the study was proceeded for four times in the experimental group; each time conducted in the second session of the week. The purpose of this was to examine the students' learning satisfaction on using immersion teaching in learning Chinese speaking of Grade 5 Thai students in the experimental group.

1.3 Semi-structured interview

In order to understand each student's learning satisfaction in using immersion teaching, the researcher adopted semi-structured interview with each student under the experimental group at the end of the teaching. The semi-structured interview consisted of four items which were open-ended questions that helped the researcher

to find out in-depth information regarding the interviewees' satisfaction.

The interview was held in the school canteen or a school library during students' free time. The researcher explained each statement clearly to the students during the interview. With the approval from the participants, the interview was recorded "face-to-face"; each student's interview took approximately 5-10 minutes. The recorded responses were written down, transcribed and translated into English by Thai peer teacher who was teaching at the same school, and then the translated version was subsequently applied for data analysis.

1.4 Lesson plans

The researcher developed 4 Lesson plans of 100 minutes each (1 Lesson plan = 2 sessions) using immersion teaching method in the experimental class. The researcher taught 8 sessions (2 sessions per week) in the sample group for one and a half months and with the practice of Chinese speaking skills by using immersion teaching.

1.5 Participants

The clustered random sampling was applied and involved 2 sections of grade 5 Thai students for the study. One was an experimental group and the other one was a control group;

each section consisted of 30 grade 5 Thai students. The students were within the age range of 10-12 years old with mixed genders and similar Chinese abilities according to previous grades.

Table 1 Demographic information of the subject

Variables		Experimental group	Control group
Gender	male	17(56%)	15(50%)
	female	13(44%)	15(50%)
	Total	30(100%)	30(100%)
Age Range	10-12	30(100%)	30(100%)
Total		30(100%)	30(100%)

2. Data Collection Procedures

2.1 Sessions Procedures

Subject: Chinese

Topic: Self-introduction

Grade Level: Grade 5 students

Class Strength: 30 participants

Time: 100 minutes (50 minutes 1 session).

Teaching and Learning Strategy: Presentations, immersion teaching method

Teaching and Learning Materials: Laptop, Projector

Lesson Objectives: By the end of the lesson, each student should be able to:

- ✓ Can understand the word and sentence.
- ✓ Can speak fluent words and sentences fluently.

Table 2 Treatment Procedure

Stage & Duration	Teacher's Activity(s)	Students' Activity(s)
SESSION 1		
Lesson Introduction (5 Minutes)	- Teacher will greet students and introduce the topic of the lessons with the following questions: ✓ Do you know how to introduce yourself? (in Chinese) - After students listen and answer the questions, teacher will review the words they already learned.	- Greet teacher - Students will listen and answer the questions accordingly.
Lesson Development: (30 Minutes)	- Showing the new words and ask students if they know the words or not. - Teacher will explain the usage of these words - Writing the new words on the board and asking the students to read Chinese characteristics followed teacher write on board according textbook. - Using Game-based learning/role-play/scenario simulation/activity-based in the class to stimulate each student to master these new words.	- Students will listen to the teacher and get understand of the new words. - Students will know how to spell the new words. - To read Chinese characteristics what is written on the board. - To remember the words through "beat a drum pass the flower" activity.
Lesson Closure: (15 minutes)	- Teacher will thank students for taking part in the research studies and to clarify the doubt of the students, if any.	- Students will ask the questions what they have doubt.
SESSION 2		
Learning Activity: (35 minutes)	- Asking students to read new words before learning new sentences. - Teacher will teach new sentences and motivate students to finish their speaking practice on time and guide them with appropriate examples if require.	- Students will practice the words learned in session 1. - Twenty people sat down in a circle, and one of them took the flowers; another one carried the drums with their backs or blindfolded. When the drums

Table 2 (to)

Stage & Duration	Teacher's Activity(s)	Students' Activity(s)
	- Using Game-based learning/role-play/scenario simulation/activity-based in the class.	sounded, everyone began to pass the flowers in sequence until the drums stopped. Whoever spends it at this time will come on stage to introduce himself in Chinese.
After Activity: (15 minutes)	- To summarize what students has been learned in the lesson. - To check students' speaking of this topic.	- Students will speak words and sentences fluently.

2.2 Approval and Ethics Results and Discussion

Concern

Since the participants in this research were all below 18 years, a consent letter was given to both the participants and their parents to sign. The names of the participants were not revealed and their personal information was kept confidential throughout the study. Also, this research was approved by the Board Committee of Ethical Consideration at the research's institution.

Results

1. Test Scores Results

The scores of pre-test and post-test were analyzed for the sample groups' learning achievement before and after using the immersion teaching. This was analyzed using mean, standard deviation and paired sample t-test. The value of 2-tailed significance value (p) was referred to determine the significance difference between the means.

Table 3 The comparison of the Pre-test and Post-test within the experimental group and control group

Group	Test	Mean	Mean Difference	Standard Deviation	Sig (2-tailed)
Experimental	Pre-test	2.21	$3.79 - 2.21 = 1.58$	1.01	0.00*
	Post-test	3.79		0.41	
Control	Pre-test	2.45	$2.90 - 2.45 = 0.45$	0.74	0.00*
	Post-test	2.90		0.94	

Table 4 Comparison of Pre-test and Post-test between the groups.

Group	Test	Mean	Mean Difference	Standard Deviation	Sig (2-tailed)
Pre-test	Experimental	2.21	$2.45 - 2.21 = 0.24$	1.01	0.30
	Control	2.45		0.74	
Post-test	Experimental	3.79	$3.79 - 2.90 = 0.89$	0.41	0.00
	Control	2.90		0.94	

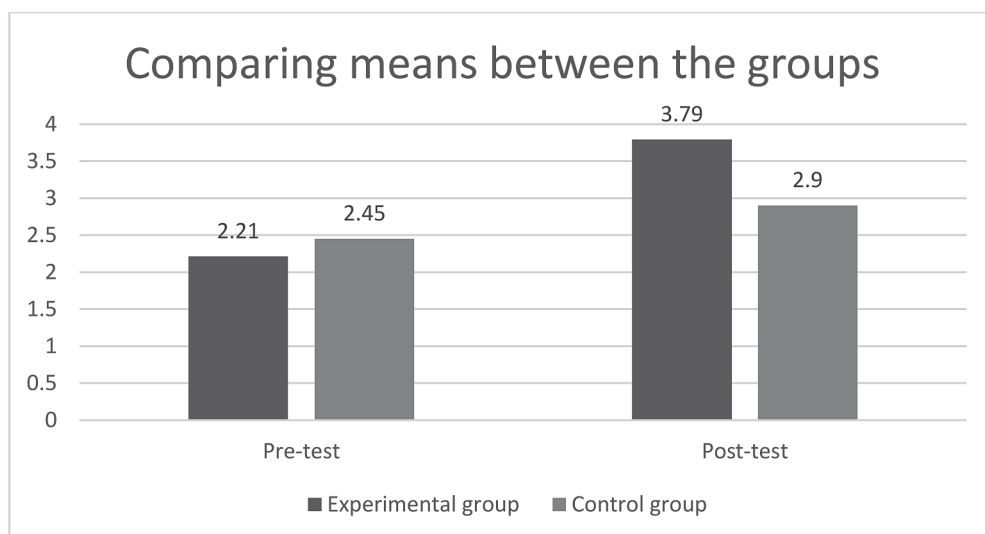

Figure 2 Comparison of Pre-test and Post-test between the groups

2. Analysis of test score Results

The first objective was to compare grade 5 Thai students' learning achievement in Chinese speaking skill between a control group and an experimental group using immersion teaching method. Pre-test and Post-test were conducted to test the sample group's learning achievement.

Using mean and standard deviation and paired sample t-test, the data collected from pre-test and post-test were analyzed. The mean of the pre-test and post-test scores of the experimental group were 2.21 and 3.79 as shown in Table 2, respectively, resulting in an average difference of 1.58. Similarly, the mean of the pre-test and post-test scores of the control group were 2.45 and 2.90 respectively which resulted in the mean difference of 0.45 as

shown in Table 2. Table 3 shows that the pre-test mean of the control group was 2.45 and that of the experimental group was 2.21 which resulted in a mean difference of 0.24. The 2-tailed significance value (p) was 0.30 which indicated that there was no statistically significant difference between the pre-test means of the two groups. Meanwhile, the results could be used to assume that the two groups had similar learning abilities at the beginning of the treatment. The post-test mean of the control group was 2.90 and that of the experimental group was 3.79 which resulted in a mean difference of 0.89. The 2-tailed significance value (p) was .01 which indicated that the post-test mean of the experimental group was significantly higher than that of the control group.

3. Semi-Structured interview

Results

The interview was conducted at the end of the study with 10 volunteers who were grade 5 Thai students (5 boys and 5 girls) from the experimental group. To protect the study interviewees’ privacy, they were marked as student 1 (S1), student 2 (S2), and student 3 (S3), etc. The students

were allowed to speak in the language they felt comfortable to share their opinions on the study. Semi-structured interview thematic analysis was used to analyze the qualitative data from the responses obtained from 4 questions. Students’ responses were recorded and translated for data analysis in English. Analysis results were described below:

Table 5 Semi-Structured interview Results

Questions	Answers
Which part of the class did you like or dislike most? How?	S1: “The part I like most is Scenario simulation, which I can use cases or scenarios to practice Chinese speaking, and I feel like I am in China.” S2: “What I like most is to play a role in a certain story with classmates. When I play a role I can learn Chinese speaking and I felt interesting.”
How did using immersion teaching help you speak Chinese better?	S4: “The use of immersion teaching correctly and clearly can help me to practice Chinese speaking. The key points of immersion teaching are also clear, I can learn better.” S6: “Yes, I can say that immersion teaching help me learn Chinese speaking better because immersion teaching can help speaking and let me memorable better.” S7: “Yes, using immersion teaching helps me learn Pinyin better such as it can help me learn how to speak correctly and help my listening as well.”

Table 5 (to)

Questions	Answers
Have you achieved what you expected for so far?	S3: "I have achieved what I have expected to improve Chinese speaking; I can speak some sentence fluently." S5: "I can remember the word what I learn in the class." S9: "My listening ability is better than before."
How did you feel about working with your classmates?	S8: "As a team, we can learn and progress together and we enjoy this feeling." S10: "I have been learning a lot of knowledge and enjoying working together as a team."

4. Analysis of Semi-Structured interview Results

Question 1: *Which part of the class did you like or dislike most? How?*

It was found that almost all participants preferred to use immersion teaching to learn Chinese speaking. The main reason was that immersion teaching included Game-based Learning such as beating a drum to spreading a flower; Role-play by getting the students to play a role in a certain story; Scenario simulation by using cases or scenarios in a task; and Activity-based language learning by allowing the students to participate in discussions with the learning tool operations such as paper cutting, dumplings, Chinese songs, etc. Through these Immersion teaching

methods, students were able to understand Chinese speaking more easily and felt more interested. Therefore, students were relatively satisfied with using immersion teaching to learn speaking.

Question 2: *How did using immersion teaching help you speak Chinese better?*

It was found that almost all participants felt that using immersion teaching to learn Chinese speaking was useful and interesting. The main reason was that immersion teaching helped the students to learn Chinese speaking. Therefore, students were relatively satisfied with using immersion teaching to learn speaking in class.

Question 3: *Have you achieved what you expected for so far?*

It was found that all participants said that they achieved what they expected through using immersion teaching in learning Chinese speaking. Although different students had different expectations, some students wanted to improve their speaking skills, some students wanted to improve their listening ability, and some of them wanted to improve their vocabulary memory, but they all apparently achieved their expectations more or less.

Question 4: *How did you feel about working with your classmates?*

It was found that all participants said that they felt interested and enjoyed working with the classmates in learning Chinese speaking. Students through cooperative learning helped and encouraged each other to learn Chinese speaking.

5. Analysis of classroom observation

With the help of a peer teacher, in a total four sessions were conducted to complement the quantitative data to answer research question 1. “Will there be any differences in Grade 5 Thai students’ learning achievement in Chinese speaking skill between a control group and an experimental group using immersion teaching method?” Five parts of the data were organized and interpreted: 1)

Focus of the observation; 2) Observation notes; 3) What were really good aspects; 4) Action plan after the observation; 5) Recommendation and suggestions.

5.1 Focus of the observation

Focus of the observation was related to the themes of learning the Chinese speaking. It can be said that what is the theme of learning Chinese speaking and it will be the focus of the observation.

Focus of the classroom observation form 1: Learning Chinese speaking (Self-introduction).

Focus of the classroom observation form 2: Learning Chinese speaking (Time).

Focus of the classroom observation form 3: Learning Chinese speaking (Weather).

Focus of the classroom observation form 4:

5.2 Observation notes

Observation notes are to obtain the data from the teachers’ reflection on teaching effects and understanding students’ learning needs, improve teaching quality, and increase students’ passion and confidence in learning Chinese. The responses from the observation are below.

Observation notes of peer observation form 1:

1) Teaching materials are well

prepared; 2) Teaching objectives of learning Chinese speaking (Self-introduction); 3) Few students' attention is not concentrated.

Observation notes of peer observation form 2:

1) The material of teaching is well prepared; 2) Students' participation is active and between teacher and students have active interaction; 3) Some students had difficulty in learning Chinese speaking (Time).

Observation notes of peer observation form 3:

1) Teaching materials are well prepared; 2) The time allocated for teaching tasks is reasonable; 3) The form of activity is somewhat monotonous.

Observation notes of peer observation form 4:

1) Teaching materials are well prepared; 2) The classroom atmosphere is very active; 3) Students are very enthusiastic about participating in activities.

5.3 What were really good aspects?

The good aspects in learning Chinese speaking of the students were that it helped the students who learned Chinese speaking in the experimental group to know clearly what to continue and to utilize in the learning classroom as well as to facilitate the development of learning. Students

showed these really good aspects, they could enhance their learning achievement of learning Chinese speaking in future classes through these good aspects. The responses in this item are as follows.

What were really good aspects (classroom observation form 1):

1) Students have active interaction with the teacher; 2) The students be able to grasp the key points of the course in learning Chinese speaking 3) Students can make full use of the advantages of cooperative learning to train speaking skill; 4) The classroom atmosphere was very active, students were highly motivated to learn independently, and good teaching results have been achieved.

What were really good aspects (classroom observation form 2):

1) Students and teacher's interaction is active; 2) Students can understand how to practice with classmates.

What were really good aspects (classroom observation form 3):

1) The students can grasp the key point of learning Chinese speaking; 2) The students pay more attention to improve their Chinese speaking.

What were really good aspects (classroom observation form 4):

1) Students actively participate in classroom activities; 2)

Students' speaking skill of Chinese become fluently

5.4 Action plan after the observation

Action plan after the observation was how to take measures to solve problems and enhance learning and teaching. There are good aspects and bad aspects in teaching and learning. If there are bad aspects, we have to solve them to facilitate the development of learning in the future. The responses are below.

Action plan after the observation of classroom observation form 1:

Take more attention to the students who are not focused, to provide support and guidance for them.

Action plan after the observation of classroom observation form 2:

Students who are good at Chinese speaking can make a group with students who not good at Chinese speaking to help them to practice Chinese speaking skill.

Action plan after the observation of classroom observation form 3:

To think and enrich the background of Scenario simulation,; giving students the opportunity to learn additional words.

Action plan after the observation of classroom observation form 4:

Students should continue to train and practice Chinese speaking in the future.

5.5 Recommendation and suggestions

Through these recommendations and suggestions, it helped the students to enhance the understanding of the problems and function of using immersion teaching in learning Chinese speaking. It was also conducive to improve the learning Chinese speaking skill. It also promoted students' reflection on learning outcomes and improved their learning ability.

Recommendation and suggestions of classroom observation form 1:

A few students' attention is not concentrated; the students need to think about the motivation of them.

Recommendation and suggestions of classroom observation form 2:

If they are the poor students on learning Chinese speaking, the students should pay more attention to learning and the teacher can give guidance to them, or the good students can help them.

Recommendation and suggestions of classroom observation form 3:

Students need more diversified classroom activities, to make them feel fresh and interesting.

Recommendation and suggestions of classroom observation form 4:

Students like festivals and other topics very much and can add more activities to festival topics in the future.

Discussion

This study had two major findings. The first outcome was that using immersion teaching improved Chinese speaking skills of grade 5 Thai students. In addition, the second finding was that grade 5 Thai students had a positive learning satisfaction after using immersion teaching in learning Chinese speaking. The discussion regarding the research results can be stated as follows.

1. Learning achievement test

The first major finding of the study was found that using immersion teaching in learning Chinese speaking improved the learning achievement of grade 5 Thai students. This was evident from the achievement test results of the students which showed the mean difference of 1.58 in the pre-test and post-test of the experimental group. The

pre-test scores were almost equal in both groups which indicated the similar ability of students in both the control group and the experimental group before the treatment. The 2-tailed significance value (p) was 0.30 which indicated that there was no statistically significant difference between the pre-test means of the two groups. Then, the post-test scores of both groups were compared and the post-test mean score of the experimental group was significantly higher than that of the control group with the 2-tailed significant value of .01.

Thus, this finding was similar to the one in the study of Zhai Longzhu (2015) who investigated on using of immersion teaching in the classroom in American elementary schools. He proved that using immersion teaching in teaching or learning was useful for learning a language as a foreign language. The students had better learning achievement and were more engaged and excited in their Chinese language learning.

The overall results of the study revealed that using immersion teaching in learning Chinese speaking for grade 5 Thai students improved their learning outcome. The significant difference between the post-tests scores of the control group and the experimental group showed that using immersion teaching in learning Chinese

speaking had a significantly positive impact on students' learning outcomes. The positive responses from the students concerned about the use of immersion teaching in learning Chinese speaking through the semi-structured interview and the classroom observation by the peer teacher also supported that immersion teaching made the lesson more fun, interesting, and enjoyable; the students derived a great deal of satisfaction from the lessons.

2. Semi-structured interview

The semi-structured interview was carried out to explore the learning satisfaction of the students after this study. The interview consisted of four questions. The students shared their opinions and responses during the interview. According to the responses given by the students, immersion teaching method positively impacted their motivation, interest, interactivity, enhanced classroom participation and they showed better performance in Chinese speaking skill.

The results of the classroom observation were supplemented and supported the findings of the pre-test and post-test. The students participated actively in the Chinese speaking activities when immersion teaching was used. Students were made to work in groups and peers to

share the ideas and practice their speaking skills together. The lesson was observed as enjoyable and interesting for them. They showed positive satisfaction and this subsequently helped improve their learning in Chinese speaking.

The study additionally found that teachers were able to continuously improve their information literacy, optimize the teaching model and structure, and the effect on teaching was immediately apparent. The immersion teaching also enabled teachers and students to improve their relationship and better understand each other, create a friendly relationship where they discussed problems and also developed a positive learning satisfaction.

Recommendation

In this study there are some limitation in this study, since the school only allowed 1 month data collection. Therefore, the experiment time was rather short. If there was more time, the result would be more remarkable.

However, the study found that the use of immersion teaching was effective in both enhancing the students' Chinese speaking skill and positive satisfaction towards learning this language. Any interested Chinese language teachers; therefore, are recommended to try this

method in their teaching. The researcher hopes that this research may contribute to more effective teaching and learning outcomes as well as positive satisfaction in learning Chinese speaking skill.

REFERENCES

- Anqi, D. (2012). Analysis of the Immersive Chinese Teacher Training Model at the University of Hawaii - Also on International Chinese Teacher Training. **Courses, Teaching Materials, Teaching Methods**, 07, 118-123.
- Jinming, Z. (2004). *Introduction to Teaching Chinese as a Foreign Language*. Beijing: Commercial Press.
- Lei, S. (2007). **The current state of teaching Chinese and suggested guidelines for teaching at matayomsuksa level (grade levels 3 and 4)** (Unpublished Master's thesis). Silpakorn University, Thailand.
- Longzhu ,Z. (2015). **Application and Thinking of Chinese Immersion Teaching Mode in American primary Schools -- A case study of Cascade Primary School in Orem, Utah, USA** (Unpublished Master's thesis). Guangxi Normal University, China.
- Qi, S.(2010).The Feasibility of immersion Teaching Chinese as a Foreign Language in the American Learner's Park. **Chinese Science and Education Innovation Guide 2010**, 18, 48.
- Shuyuan, R., Liping, F., & Hong, L. (2011). A Survey and Research of Summer Study Abroad Programs in China. **Applied Linguistics**, 3, 3.
- Weidong, Z. (2014). The American Model of Chinese Immersion Education: Practice, Experience and Enlightenment. **Chinese International**, 00, 81-87.
- Xiaofang,W., & Yuxia, X. (2012). Overview of Chinese Language Programs in the United States. **Journal of Language and Literature Studies**, 18, 36.
- Xiuqin, L. (2012). Characteristics and Problems of “immersion” Chinese teaching in the United States-A case study of Confucius Classroom at the University of Minnesota. **International Society for Chinese Language Teaching ISCLT**, 01, 2.
- Xun, L. (2000). **Introduction to Chinese Education for Foreigners**. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000
ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนพญาไท

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICS LEARNING ACTIVITIES
ON NUMERALS OF NOT MORE THAN 100,000
BASED ON CONSTRUCTIVISM
FOR PRATHOM SUEKSA THREE STUDENTS AT PHYATHAI SCHOOL

สุทัศน์ พนมรัมย์* นพพร แหยมแสง และ วรณัฐ แหยมแสง
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Sutat Panumram*, Nopporn Yamsang and Woranuch Yamsang
Master of Education, Mathematics Education, Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University Bangkok, Thailand

*Email: touch-t@hotmail.com

Received: 2020-12-18

Revised: 2021-02-24

Accepted: 2021-05-12

บทคัดย่อ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 (3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 11 แผน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความยากง่าย

อยู่ระหว่าง 0.30-0.91 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.28-0.70 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 และ (3) แบบวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ผลการวิจัยพบว่า (1) กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท มีประสิทธิภาพ 83.66/81.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 81.22 ของคะแนนเต็ม (3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.49 จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ABSTRACT

In this thesis, the researcher develops (1) mathematics learning activities on numerals of not more than 100,000 based on constructivism with a criterion efficiency of 80/80; compares (2) the mathematics learning achievement on the topic with the set criteria of 70%, and examines (3) the students' opinions with the mathematics learning activities under investigation. The target group was 37 students in Prathom Sueksa, 3/3 students at Phyathai School in the first semester of 2020. The research instruments consisted of the following: (1) eleven lesson plans with mathematics learning activities on numerals of not more than 100,000 for Prathom Sueksa Three students based on constructivism; (2) a 20-item learning achievement test with four multiple choices on numerals of not more than 100,000 with the index of item objective congruence (IOC) between 0.67 and 1.00, the difficulty range between 0.30 and 0.91, the discriminatory power between 0.28 and 0.70, and the reliability of the whole test at 0.86; and (3) a form to measure the student opinions with the instruction and study based on constructivism.

Findings are as follows: (1) The mathematics learning activities on numerals of not more than 100,000 based on constructivism for the students under study found to exhibit an efficiency of 83.66/81.22 by the criteria of 80/80. (2) The mathematics learning achievement on numerals of not more than 100,000 based on constructivism of almost all students passed the 70% criteria, which average mark of the overall students was 81.22% (3) The student opinions with the mathematics learning on numerals of not more than

100,000 based on constructivism for the students under study overall was at a high level with the mean of 4.49 from the five-rating scale.

Keywords: Learning Activity, Development of Learning Activity, Constructivism

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยพัฒนาระบบความคิด ความมีเหตุผล รู้จักการจัดการสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ที่มีระเบียบแบบแผนเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตลอดจนการพัฒนาทักษะทางด้านคณิตศาสตร์สามารถวิเคราะห์ปัญหา รวมไปถึงการแก้ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดความรู้ที่คงทนถาวรจากแนวคิด ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีการรวมแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์หลาย ๆ แนวคิดเข้าด้วยกัน ซึ่งนักทฤษฎีส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดกิจกรรมทางสติปัญญาทุกกิจกรรมควรจบลงด้วยการสร้างเสริมสิ่งใหม่สิ่งหนึ่งขึ้นมา โดยสิ่งที่สร้างเสริมขึ้นใหม่จะเชื่อมโยงเป็นเนื้อหาเดียวกับของเก่าที่มีอยู่เดิม (Yamsang, 2013) การสอนโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมจึงเป็นทฤษฎีที่ทำนายผู้สอนให้พยายามจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้ช่วยสนับสนุนเพียงเท่านั้น (Fosnot, 1996) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ การลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม

การมีส่วนร่วม การสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนถาวร

จากการรายงานผล การทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท ปีการศึกษา 2561 พบว่าคะแนนสอบด้านคำนวณ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.11 เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัดพบว่า ตัวชี้วัดที่ 1 เรื่องจำนวนและการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.58 ตัวชี้วัดที่ 2 เรื่องการวัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 57.25 ตัวชี้วัดที่ 3 เรื่องเรขาคณิต มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 57.83 ตัวชี้วัดที่ 4 เรื่องพีชคณิต มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 62.16 และตัวชี้วัดที่ 5 เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.50 จากคะแนนเฉลี่ยรายตัวชี้วัดดังกล่าวพบว่า คะแนนในตัวชี้วัดที่ 1 เรื่องจำนวนและการดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เล็งถึงความสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และถือว่าเนื้อหาในเรื่องจำนวนและการดำเนินการเป็นเนื้อหาที่สำคัญและเป็นพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 อยู่ในตัวชี้วัดที่ 1 เรื่องจำนวนและการดำเนินการ

การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 เป็นเนื้อหาพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งหากผู้เรียนมีความ

เข้าใจในเนื้อหาแล้ว ก็จะสามารถพัฒนาและเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น จากการเรียนการสอนเรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ที่ผ่านมานั้น ครูใช้วิธีการสอนในลักษณะบรรยายหน้าชั้นเรียนแล้วทำแบบฝึกหัด โดยการสอนวิธีดังกล่าว ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน ไม่เห็นความสำคัญในการเรียนคณิตศาสตร์ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แนวทางการแก้ไขการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ผู้สอนควรเน้นการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง รวมไปถึงเทคนิคการสอนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง รวมไปถึงจะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์อีกด้วย โดยศิลปะในการสอนคณิตศาสตร์เป็นความสามารถของครูที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น การเริ่มหรือการจบชั่วโมงการสอนที่น่าตื่นเต้นเร้าใจด้วยการถามคำถามที่น่าสนใจ การใช้สื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างรูปธรรมและนามธรรม การใช้วิธีการให้นักเรียนค้นพบได้ด้วยตนเอง การทำคณิตศาสตร์ให้มีชีวิตชีวา (Yamsang, 2013) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาพัฒนาขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ที่นักเรียนพบได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเตรียมพร้อมที่จะเรียน มีการเชื่อมโยงความรู้จาก

สถานการณ์ที่ได้สร้างขึ้นสู่ความรู้ใหม่ที่จะสอน ซึ่งเป็นการกระตุ้นและเร้าความสนใจ และเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ 2. ขั้นสอน เป็นขั้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง โดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมของกลุ่ม จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ โดยผู้สอนเป็นผู้คอยแนะนำ ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังนี้ 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม อาศัยกระบวนการกลุ่มในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ 2.2 แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันภายในกลุ่ม ผู้สอนคอยกำกับดูแลความเรียบร้อย ช่วยเหลือ และช่วยแนะนำแนวทางโดยใช้คำถาม ทำไม เพราะเหตุใด ในการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน เพื่อให้เป็นแนวทางในการหาข้อสรุป จนนักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถสรุปความคิดรวบยอดได้ 2.3 ฝึกทักษะเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำใบงาน เพื่อเป็นการฝึกทักษะจากใบงานที่ครูสร้างขึ้น โดยใช้ความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ 3. ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้ มีการอภิปรายความรู้ร่วมกันของแต่ละกลุ่ม โดยผู้สอนและนักเรียนร่วมกันตรวจสอบและสรุปความรู้ร่วมกันจนนำไปสู่การตอบคำถามหรือปัญหาข้อสงสัย ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนพญาไท จึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนนับไม่เกิน 100,000 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. ได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. ได้แนวทางสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยหรือพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 37 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาวิชาที่ผู้วิจัยนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้ คือ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนนับไม่เกิน 100,000 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ใช้เวลาทั้งหมด 13 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที สอบก่อนเรียน 1 คาบ ทดลอง 11 คาบ และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 1 คาบ

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

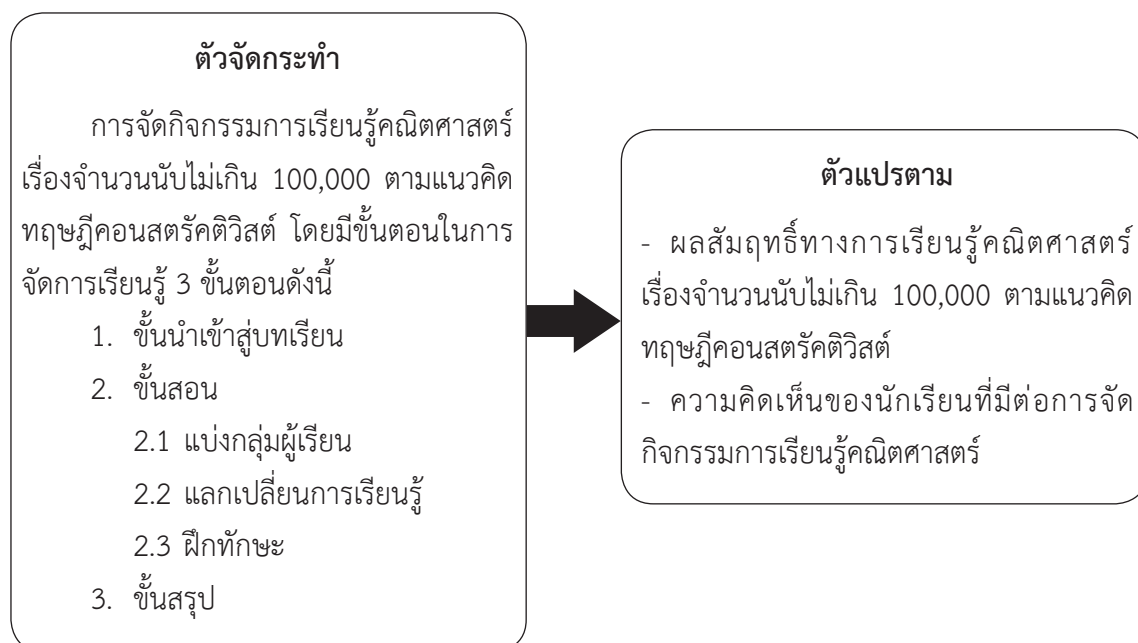
ตัวจัดกระทำ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ตัวแปรตาม ประกอบไปด้วย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์จำนวน 11 แผน โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (2) ขั้นสอน โดยแบ่ง กลุ่มผู้เรียน แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ฝึกทักษะ และ (3) ขั้นสรุป โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา ความสอดคล้องและความเหมาะสม ของ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สื่อการ เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุง และแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ จากนั้นนำแผน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางคณิตศาสตร์ พิจารณา ตรวจสอบ ความสอดคล้องด้านต่าง ๆ ของแผนการ จัดการเรียนรู้ และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 37 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความชัดเจน และ ความเหมาะสมของกิจกรรม รวมถึงเวลาที่ใช้ใน การจัดการเรียนการสอน โดยมีผลการวิเคราะห์ แสดงผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

คะแนน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	37	110	90.62	3.88	82.38
หลังเรียน	37	20	16.03	2.64	80.14

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.38/80.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติม และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา และความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ และแก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นนำแบบทดสอบที่ได้รับการแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ว่าเป็นข้อสอบปรนัย โดยมีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชาคณิตศาสตร์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนพญาไท ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และได้ผ่านการเรียนเรื่อง จำนวนนับไม่เกิน 100,000 มาแล้ว เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายข้อ หลังจากนั้นเลือกข้อสอบ จากจำนวน 30 ข้อ ให้เหลือ 20 ข้อ เพื่อใช้เป็นข้อสอบจริง ซึ่งดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.30-0.91 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.28-0.70 จากนั้นผู้วิจัยได้หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

3. แบบวัดความคิดเห็นของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็น โดยแบ่งเป็นด้านครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อการสอน โดยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถามและแก้ไขตามคำแนะนำ และนำแบบวัดความคิดเห็นของนักเรียน ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของข้อคำถาม แล้วนำแบบวัดความคิดเห็นของนักเรียนมาปรับปรุงและแก้ไข

ตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสม แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม ขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง ใช้เวลาในการสอน 11 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 1 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 13 ชั่วโมง

2. เมื่อเสร็จสิ้นการสอนกลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 11 แผน แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ใช้เวลาสอบ 60 นาที และทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

3. นำผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 70

4. นำผลจากการประเมินแบบวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน เป็นรายบุคคล

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึงความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 แสดงผลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คะแนน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	37	110	92.03	5.68	83.66
หลังเรียน	37	20	16.24	2.56	81.22

จากตาราง 2 พบว่า ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.66/81.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ในภาพรวม แสดงผลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นภาพรวม

คะแนน	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์	20	37	20	12	16.24	2.56	81.22

จากตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จากนักเรียน 37 คน พบว่า จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีนักเรียนได้คะแนนสูงสุด 20 คะแนน คะแนนต่ำสุด 12 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 16.24 คิดเป็นร้อยละ 81.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท แสดงผลได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

รายการการประเมิน	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านครูผู้สอน			
1. ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเตรียมพร้อมในการเรียน	4.54	0.69	มากที่สุด
2. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เดิมก่อนการเรียนรู้ในเรื่องใหม่	4.46	0.65	มาก
3. ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นและเร้าความสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนได้ดี	4.46	0.77	มาก
4. ครูมีการเสริมแรงโดยการชมเชยและให้รางวัล เมื่อประสบความสำเร็จ	4.43	0.80	มาก
5. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้วยตนเองได้	4.32	0.82	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
6. มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่ความรู้ใหม่ที่จะได้เรียนอย่างเข้าใจได้ง่าย	4.41	0.76	มาก
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความสุข ในการเรียนรู้	4.73	0.51	มากที่สุด
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกันและกันภายในกลุ่ม	4.41	0.84	มาก
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้สรุปความรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น	4.54	0.69	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการการประเมิน	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย และกระตุ้นการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	4.68	0.58	มากที่สุด
11. มีการให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและสอบถามปัญหา	4.24	0.83	มาก
12. มีการอภิปรายและการสรุปข้อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครู ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น	4.57	0.65	มากที่สุด
ด้านสื่อการสอน			
13. สื่อที่ใช้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้	4.49	0.77	มาก
ด้านความพึงพอใจผู้เรียน			
14. นักเรียนได้ทราบผลการเรียนรู้ของตนเองหลังจบกิจกรรมการเรียนรู้	4.32	0.82	มาก
15. นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.76	0.49	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.49	0.71	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) โดยแบ่งเป็นด้านดังนี้

1. ด้านครูผู้สอน นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดในเรื่อง ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเตรียมพร้อมในการเรียน ($\bar{X} = 4.49$)

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดในเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.73$)

3. ด้านสื่อการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากในเรื่อง สื่อที่ใช้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ ($\bar{X} = 4.49$)

4. ด้านความพึงพอใจผู้เรียน โดยนักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ในเรื่อง นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 4.76$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท ปรากฏผลดังนี้

1. การพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพญาไท พบว่าการหาประสิทธิภาพในการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.66/81.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นแล้วนั้น สิ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เกิดความสำเร็จอาจเกิดจากหลายประเด็น ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน แบ่งเป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียน แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ฝึกทักษะและขั้นสรุป มีการลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ รวมถึงการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม การมีส่วนร่วมในห้องเรียน ให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ทำความเข้าใจ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งครูมีบทบาทในการชี้แนะแนวทางและเอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้กระบวนการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพตรงตามแนวคิด (Yamsang, 2013) การจัดการเรียนการสอนที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา ซึ่งตรงกับ แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Limtasiri, 2011) กล่าวว่า การสร้างองค์ความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม คือ กิจกรรมการเรียนการสอน

ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา และ (Fosnot, 1996) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ การลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มการมีส่วนร่วม การสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนถาวร รวมไปถึงการจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน ซึ่งต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและตัวบุคคล โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากรู้ อยากเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความน่าสนใจ ทำให้ห้องเรียนไม่น่าเบื่อ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งตรงตามแนวคิด (Yamsang, 2013) ที่กล่าวว่า ศิลปะในการสอนคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถของครูที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น การเริ่มหรือการจบชั่วโมง การสอนที่น่าตื่นเต้นเร้าใจด้วยการถามคำถามที่น่าสนใจ การใช้สื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างรูปธรรมและนามธรรม การใช้วิธีการให้นักเรียนค้นพบได้ด้วยตนเอง การทำคณิตศาสตร์ให้มีชีวิตชีวา ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ มีผลจากการจัดการเรียนรู้ รวมไปถึงแนวคิดแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย (Ritjunt, 2009) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เรื่องทศนิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพ 87.76/86.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัย (Khumun, 2015) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์ ตามแนวคิด ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องลำดับและอนุกรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย รามคำแหง ผลพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.49/80.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.24 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ และพบว่านักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 83.78 สำหรับ นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยลักษณะการจัดกิจกรรม ตามแนวคิด ของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการเน้นให้นักเรียน รู้จักคิดด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยครูเป็นผู้กระตุ้นและ อำนวยความสะดวก รวมไปถึงมีการแบ่งกลุ่ม นักเรียน และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 สำหรับนักเรียนที่ ไม่ผ่านเกณฑ์ อาจเนื่องมาจาก นักเรียนมีการเรียนรู้ช้า และมีบางส่วนไม่ตั้งใจเรียน ไม่ให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรม ส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจใน เนื้อหาในบางส่วน ดังนั้นเมื่อมีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นหรือความเข้าใจของตนเอง

และอาจได้พบข้อผิดพลาดของตนเอง ตลอดจน การเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มมีการสรุปและอภิปราย ทั้งภายในกลุ่ม และในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียน มีพัฒนาการที่ดีขึ้นสามารถสร้างองค์ความรู้ในการ แก้ปัญหาได้ดีขึ้น จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย (Wanmana, 2015) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้ โปรแกรม Geometer's Sketchpad เรื่อง พาราโบลา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้โปรแกรม Geometer's Sketchpad เรื่องพาราโบลาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการ จัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนนับไม่เกิน 100,000 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.49 โดยในด้านครู ผู้สอน นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ในเรื่องครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเตรียมพร้อม ในการเรียน ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้ ครูใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ที่นักเรียนพบได้ ในชีวิตประจำวัน หรือจากเรื่องใกล้ตัวนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเตรียมพร้อมที่จะเรียน มีความสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ในด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นระดับ มากที่สุดในเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ แบ่งกลุ่มทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ทั้งนี้ เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกัน

ทำกิจกรรม เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ ได้ช่วยเหลือกันในการเรียนมากขึ้น ในด้าน สื่อการสอน เรื่อง สื่อที่ใช้มีความสอดคล้องและ เหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ในการจัดกิจกรรมครูได้ใช้สื่อการสอนที่สามารถ เรียนรู้ เกิดการใช้สื่อร่วมกัน มีการสื่อสารกันภายใน กลุ่มทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น และจากการ สังเกตพบว่า บางกลุ่มมีความเข้าใจโดยไม่ต้องใช้ สื่อประกอบ และในด้านความพึงพอใจของผู้เรียน โดยนักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ในเรื่อง นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ เนื่องจาก การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและ ทำกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการ แบ่งกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนแต่ละกลุ่มให้ความ ร่วมมือและช่วยกันคิดหาคำตอบ กล้าพูด กล้า แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ทำให้เกิดแรงจูงใจที่ดี ในการเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิด (Boonchaay,2001) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลอันเนื่องมาจาก สิ่งเร้าและแรงจูงใจ ซึ่งจะปรากฏออกมาทางพฤติกรรม โดยแสดงออกมาในลักษณะของความชอบ ความพอใจ ที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดความ พึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัย (Namsai, 2010) ที่ได้ศึกษา ผลการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ การหารจำนวนนับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.26

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ไปใช้ในการสอน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในเนื้อหาอื่น ๆ และระดับชั้นอื่นต่อไป

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้สอนต้องคอยควบคุม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมในการเรียนรวมไปถึง กิจกรรมกลุ่ม ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจาก การจัดกิจกรรมกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มจะแสดง ความคิดเห็นของตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนต้องควบคุม สถานการณ์ในการเรียนการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเอง รวมไปถึงสามารถอธิบายเพื่อนในกลุ่มได้ ทำให้ เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้จาก ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการ นำไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นอีกหนึ่ง แนวทางในการนำไปใช้ แต่อาจจะต้องปรับปรุงวิธี การต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับสภาพการจัดการเรียน การสอนของผู้สอนแต่ละคน รวมไปถึงสภาพ ความพร้อมของผู้เรียนตลอดจนความต้องการ ของผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยและศึกษา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน รายวิชาคณิตศาสตร์อื่น ๆ ต่อไป

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัด การเรียนการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ
การเรียนการสอน ด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการ
ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรม

REFERENCES

- Boonchaury, O. (2001). **Satisfaction towards the teaching and learning of science among junior high school students The Demonstration School of Ramkhamhaeng University**. Master of Education. Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Fosnot, C. T. (1996). **Constructivism: Theory, perspectives, and practice**. New York: Teachers College Press.
- Khemmani, T. (2007). **Teaching style: multiple choices**. 4th Edition. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Khumun, S. (2015). **The Development of Mathematics Instruction and Study Activities on Sequences and Series Based on Constructivist Theory for Matthayom Sueksa Six Students at Ramkhamhaeng University Demonstration School**. Master of Education. Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Limtasiri, O. (2011). **Integrated learning Management**. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Namsai, U. (2010). **The Results of Organization of Mathematics Learning Activities Based on Constructivist Theory Entitled Addition, Subtraction, Multiplication and Division of Cardinal Numbers for Prathomsueksa 5**. Master of Education. Rajabhat Mahasarakham University. (In Thai)
- Ritjunt, O. (2009). **The Development of mathematic learning activities about Decimal based on constructivist theory for fifth grade students**. Master of Education. Thepsatri Rajabhat University. (In Thai)
- Wanmana, N. (2015). **The Effects of Mathematics Learning Activities Based on the Conceptual Framework of Constructivist Theory Through the Use of the Geometer's Sketchpad Program on Parabolas for Matthayom Sueksa Three Students**. Master of Education. Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Yamsang, N. (2013). **Teaching behavior in mathematics 1**. 2nd Edition. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (In Thai)

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย THE DEVELOPMENT OF TOURISM ROUTES BASED ON COMMUNITY CULTURE IN LOEI PROVINCE

ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณ์¹ ปรียา สมพิช² นิสารัตน์ วิลัยลักษณ์³ สิริมนต์ พึ่งสังวาลย์⁴
ปรัชญา ทองชุม⁵ อภิศักดิ์ คู่กระสังข์⁶ หัสพร ทองแดง⁷
และ นิษฐา หุ่นเกษม^{8*}

¹สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

^{2,3,4,5,8}สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

⁶สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

⁷คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

Narongsak Jukrkorn¹, Preeya Sompuet², Nisararat Wilailuk³, Sirimon Puengsangwal⁴,
Pratchaya Tongchum⁵, Apisak Koograsang⁶, Hassaporn Thongdaeng⁷
and Nitta Roonkaseam^{8*}

¹Economics Program, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajaphat University, Bangkok, Thailand

^{2,3,4,5,8}Communication Arts Program, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University,
Bangkok, Thailand

⁶Hotel and Tourism Program, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁷Faculty of Communication Arts, Sukhothai Open University, Nonthaburi, Thailand

*Email: nitta@pnru.ac.th

Received: 2021-01-28

Revised: 2021-02-07

Accepted: 2021-03-05

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีชุมชน ร่วมกับตัวแทนด้านการท่องเที่ยวของชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดเลยที่สามารถพัฒนาบนฐานวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ (1) เส้นทางวิถีชีวิตริมโขง (นาอ้อวิถีวัฒนธรรมล้านช้าง) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่บ้านไม้เก่าสถาปัตยกรรมไทเลยและการเรียนรู้วิถีชีวิตคนไทยผ่านภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมบ้านนาอ้อ และ (2) เส้นทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น (ศรัทธาวิถีแสงภา) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่วัดโพธิ์ชัยเป็นวัดเก่าแก่ อายุ 400 ปี

ที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของคนในชุมชน อีกทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ คือ งานแห่ต้นดอกไม้ที่สะท้อนถึงความศรัทธากับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ฐานวัฒนธรรมชุมชน จังหวัดเลย

ABSTRACT

The research on the development of tourism routes based on community culture in Loei Province is aimed to develop tourism routes and activities based on community culture in Loei Province. The qualitative research method includes documentary analysis, focus group discussion, and community forums with the travel agent Na Aor community and Saeng Pha community.

The development of tourism routes based on community culture in Loei province can develop in two routes. Which are (1) The way of life along the Mekong River (Na Aor, Lan Xang Cultural Way) featured an old wooden house, Tai Loei architecture, and learning about Tai Lei people's way of life through the wisdom of Ban Na Or architecture. And (2) indigenous culture routes (Faith Way of Saeng Pha) are featured at Wat Pho Chai, a 400-year-old temple and a center of faith in the community. Also, exciting culture and tradition are the flower parade that reflects the dedication and Buddhist teachings.

Keywords: Development of Tourism Routes, Community Culture, Loei Province

บทนำ

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประกอบกับนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและกระตุ้นให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางเพื่อสัมผัสวิถีของชุมชนท้องถิ่นในมุมมองที่ลึกซึ้งมากขึ้น ภายใต้แนวคิด “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋สไตล์ลึกซึ้ง” และมีมติกำหนดให้ปี 2561 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน หรือ “Amazing

Thailand tourism year 2018” (Tourism Authority of Thailand, 2017)

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีก

รูปแบบหนึ่งที่พัฒนาต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (Cultural tourism) ซึ่งนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านศิลปะมรดกทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์หรือเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น (Wurzburger, Aageson, & Pattakos, 2010)

การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น ปัจจุบันเป็นหนึ่งในรายได้หลักที่นารายได้เข้าสู่ชุมชนในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนพื้นที่ท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวชุมชนจะต้องเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่นโดยต่อยอดจากทรัพยากรที่มีอยู่หรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกเหนือจากนั้นแล้วการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism) จะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันจากทุกภาคส่วน (Sarobol, 2002)

จังหวัดเลยเป็นพื้นที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและธรรมชาติมากมาย การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนที่วางอยู่บนฐานศักยภาพและอัตลักษณ์ของพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยชูจุดเด่นอันเป็นฐานทรัพยากรที่มีในพื้นที่ ทั้งนี้ นอกจากจะสามารถเป็นจุดเด่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแล้ว

ยังเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดผลกระทบด้านลบจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็นแนวทางที่จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอนุรักษ์คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย (Jukrkorn, N. et al., 2020)

ชุมชนหนึ่งที่น่าสนใจของจังหวัดเลย คือ “ชุมชนบ้านนาอ้อ” ตั้งอยู่ที่ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่อุดมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีวิถีชีวิต ประเพณี และยังคงเต็มไปด้วยบ้านเรือนสมัยโบราณที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน อีกทั้งยังมีภาษาถิ่นเป็นภาษาพูดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สำหรับความเป็นมาของชุมชนแห่งนี้ เดิมทีคนนาอ้อเป็นชนเผ่าไทลื้อ อพยพมาจากเวียงจันทน์และหลวงพระบาง แล้วมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่เป็นชุมชนบ้านนาอ้อแห่งนี้ ดำรงวิถีชีวิตสืบมาจนถึงปัจจุบัน (Variety Travel MGR Online, 2019)

สำหรับอีกหนึ่งชุมชน คือ ชุมชนแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ชุมชนนี้เป็นที่รู้จักในนามชุมชนพระพุทธศาสนา มีการถือศีลไม่รับประทานเนื้อสัตว์ในช่วงวันโกนและวันพระ รวมถึงมีภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ โดยมีพระธาตุดินแทนอายุเก่าแก่กว่า 200 ปี เป็นศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือของชาวบ้าน (Regional economy, 2017)

ดังนั้น การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนด้วยการศึกษาและพัฒนาจุดขายหลักด้านการท่องเที่ยวชุมชน ของชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย เพื่อให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในสถานที่ที่สำคัญและมีชื่อเสียงของชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในการสร้างสรรค์เส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย
2. สามารถกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย
3. ผลการวิจัยจะทำให้ได้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชน เพื่อประยุกต์ใช้ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชน จังหวัดเลย
2. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้นำชุมชนและตัวแทนคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลชุมชนและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทความวิจัย “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย”

ในครั้งนี้ ใช้แนวคิดเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวคิดเรื่องภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเป็นกรอบในการดำเนินงานวิจัย โดยสามารถแปลงแนวคิดดังกล่าวออกมาเป็นตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว ดังนี้

ตัวแปรด้านคุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 5 ประการ (Ministry of Tourism and Sports and the Special Area Development Plan for Sustainable Tourism Administration Organization, 2017) ดังนี้

1. ผลกำไรตอบแทนต่อชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกำไรตอบแทนมายังครอบครัวของสมาชิกในชุมชน ในฐานะที่เปิดชุมชนให้เป็นที่ท่องเที่ยวและที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ โดยไม่ต้องผ่านนายหน้าใด ๆ อันจัดเป็นการสร้างรายได้ทางตรงแก่คนในชุมชน
2. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับประโยชน์โดยรวมอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสาธารณูปโภคและการยกระดับความเป็นอยู่ ที่มุ่งสร้าง “เพื่อสมาชิกในชุมชน” แต่ไม่ใช่ “เพื่อนักท่องเที่ยว”
3. ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความตึงเครียดด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน อันเนื่องมาจากความพยายามนำความทันสมัยแบบตะวันตกเข้ามาสู่ชุมชน
4. สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกในการเคารพและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

5. สร้างความเคารพในความหลากหลาย การท่องเที่ยวชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีงามระหว่างประเทศ ทั้งในระดับนานาชาติ นานาภูมิภาคที่ล้วนอยู่ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยนัยนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สอนให้นักท่องเที่ยวเคารพในความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม และไม่มองว่าใคร “เจริญกว่า” และใคร “ด้อยกว่า”

ตัวแปรภาพลักษณ์ที่มีผลต่อการท่องเที่ยว สามารถจำแนกออกได้เป็น 8 ด้าน (Saeho, 2017) ดังนี้

1. ด้านประสบการณ์ หมายถึง ความสะดวกสบายที่มีคุณภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ราคาที่พักมีความเหมาะสม การมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สร้างความประทับใจและได้รับความสนุกสนานในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2. ด้านสิ่งดึงดูดใจ หมายถึง วัฒนธรรมรวมถึงธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว การจดจำชื่อสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความงดงามทรงคุณค่า

3. ด้านราคาและสภาพแวดล้อม หมายถึง ราคาที่พักที่มีความเหมาะสม แหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพอากาศที่ดี ไม่มีมลพิษ มีความสะอาด ไม่มีสิ่งปฏิกูล และการจัดการสถานที่ให้เหมาะสมกับธรรมชาติโดยรอบอย่างเป็นระเบียบสวยงาม

4. ด้านการพักผ่อนและผ่อนคลาย หมายถึง สถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้ดี ไม่แออัด และไม่วุ่นวาย

5. ด้านความน่าตื่นเต้นและการผจญภัย หมายถึง สถานที่ที่สามารถค้นพบและทำสิ่งที่

ตื่นเต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยได้ เช่น การเดินป่า การไต่เขา เป็นต้น

6. ด้านการเรียนรู้หมายถึง ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติและค้นพบวัฒนธรรมและวิถีชีวิตใหม่ ๆ จากการเดินทางมาท่องเที่ยว

7. ด้านสังคม หมายถึง สภาพการเป็นอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต ความมีน้ำใจ และมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี

8. ด้านชื่อเสียงหมายถึง ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและนำประสบการณ์การท่องเที่ยวนั้น ๆ ถ่ายทอดสู่เพื่อนหรือบุคคลอื่น

ตัวแปรด้านคุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และตัวแปรภาพลักษณ์ที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ดังได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลยร่วมกับตัวแทนชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้มีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีชุมชน ร่วมกับตัวแทนด้านการท่องเที่ยวของชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้มีข้อมูล 2 ลักษณะประกอบด้วย

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ การสนทนากลุ่มและการจัดเวทีชุมชนร่วมกับตัวแทนด้านการท่องเที่ยวของชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนในการสนทนากลุ่มและจัดเวทีชุมชนนี้ กระทำผ่านเวทีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชนเครือข่ายในพื้นที่พิเศษเลยในด้านการตลาดการท่องเที่ยว โดยใช้เครื่องมือเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) เป็นเครื่องมือหลักในการร่วมพูดคุยกับชุมชน โดยข้อมูลในการพูดคุย อาทิ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชน เป็นต้น

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีชุมชนของชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย ทั้งจากหนังสือ เอกสารประวัติศาสตร์/การท่องเที่ยว บทความที่เกี่ยวข้องในสื่อต่าง ๆ

ขั้นตอนการวิจัย

1. ค้นหา ศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ และพัฒนาจุดขายหลักและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนนาอ้อและชุมชนแสงภา จังหวัดเลย โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมในการท่องเที่ยวผ่านเวทีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชนเครือข่ายในพื้นที่พิเศษเลยในด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ

2. พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวให้เป็น

ที่สนใจและสามารถขายได้จริง เส้นทางท่องเที่ยวหลัก อาทิ โปรแกรมครึ่งวัน โปรแกรม 1 วัน โปรแกรม 2 วัน 1 คืน (กรณีที่ชุมชนมีโฮมสเตย์)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลย” พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดเลยที่สามารถพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ 1) เส้นทางวิถีชีวิตริมโขง (นาอ้อวิถีวัฒนธรรมล้านช้าง) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่บ้านไม้เก่าสถาปัตยกรรมไทเลยและการเรียนรู้วิถีชีวิตคนไทเลยผ่านภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมบ้านนาอ้อ และ 2) เส้นทางวัฒนธรรมพันถิ่น (ศรัทธาวิถีแสงภา) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ อายุ 400 ปีที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของคนในชุมชน อีกทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ คือ งานแห่ต้นดอกไม้ที่สะท้อนถึงความศรัทธากับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

รายละเอียดของแต่ละเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

1. เส้นทางวิถีชีวิตริมโขง (นาอ้อวิถีวัฒนธรรมล้านช้าง) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่บ้านไม้เก่าสถาปัตยกรรมไทเลยและการเรียนรู้วิถีชีวิตคนไทเลยผ่านภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมบ้านนาอ้อ

“สัมผัส รั้งจัก และตกหลุมรักชุมชนนาอ้อ ชุมชนเก่าแก่ที่เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมต้นแบบแหวะวัดเก่าแก่อย่างวัดศรีจันทร์ ที่เที่ยวชมความโดดเด่นของส้วมโบราณแบบฝรั่งเศสหลังวัด ลักการะวัด และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง”

อัตลักษณ์: วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยเลย

จุดเด่น: แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเมืองเลย และมีวัดเก่าแก่ บ้านไม้เก่า วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน ล้านช้าง

กลุ่มเป้าหมาย: นักท่องเที่ยวที่สนใจ การเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม และต้องการท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงตัว จังหวัดเลย

ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยว:

- เดินทางถึงตัวจังหวัดเลย รับประทานอาหารเช้า และทำภารกิจส่วนตัว
- ฟังประวัติของเมืองเลย พร้อมสักการะ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และศาลหลักเมืองเลยเพื่อเป็นสิริมงคล
- ชุมชนท่องเที่ยวเลยรับนักท่องเที่ยว ณ จุดนัดพบ บริเวณศาลหลักเมือง
- ต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่วัดศรีจันทร์ ดื่มน้ำสมุนไพรพื้นบ้าน/ ฟังประวัติบ้านนาอ้อ/ตำนาน พระเจ้าห้าพระองค์/ชมบ้านไทยลือนาอ้อ-ส้วมโบราณ

และชมพิพิธภัณฑ์/ไหว้เจ้าปู่คำแดง อารักษ์บ้านนาอ้อ

- ชมหอระฆังเสาเดียว /รูปปั้นตัวมอม
- ชมและเข้าร่วมกิจกรรมจักสานพลาสติก และกิจกรรม กลุ่มถักเสื่อ
- รับประทานอาหารกลางวันที่วัด ศรีจันทร์ (ซ้อป ชิม แซะ แซร์)
- เดินทางไปวัดถ้ำผาปู่ ชมน้ำศักดิ์สิทธิ์ /นมัสการหลวงปู่คำดี และชมค้างแวน
- เดินทางไปชมภูพุทโท นมัสการ พระพุทธรูปเปลี่ยน
- ชมลานวัฒนธรรม บ้านไม้เก่าและ วิถีชุมชนคนนาอ้อ
- รับประทานอาหารเย็นพื้นบ้านแบบ พาแลง และกลางคืน ร่วมพิธิบายศรีสู่ขวัญ ชมการแสดงของกลุ่มแม่บ้าน นักเรียนกลองยาว
- แยกย้ายเข้าบ้านพักโฮมสเตย์ (ที่พัก ลานวัฒนธรรม)

ภาพที่ 1 บ้านไม้เก่าชุมชนนาอ้อ

ที่มา: Jukrorn, N. et al. (2020)

ภาพที่ 2 บ้านไม้เก่าชุมชนนาอ้อ

ที่มา: Jukrkorn, N. et al. (2020)

2. เส้นทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น (ศรัทธาวิถีแสงภา) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่อายุ 400 ปีที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของคนในชุมชน อีกทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ คือ งานแห่ต้นดอกไม้ที่สะท้อนถึงความศรัทธากับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

“เยี่ยมชมวัดศรีโพธิ์ชัย ถ่ายรูปสถานที่อันงดงามภายในวัด

แวะเยี่ยมชมแปลงสร้างป่าสร้างรายได้ร่วมพิธิบายศรีสู่ขวัญของชุมชน

กราบขอพรจากพระธาตุดินแทน ร่วมสร้างดินแทน

และนมัสการรอยพระพุทธบาทบนแท่นหิน”

อัตลักษณ์: ชุมชนวิถีพุทธ

จุดเด่น: ที่ตั้งของชุมชนมีวัดโพธิ์ชัยเป็นวัดเก่าแก่อายุ 400 ปี เป็นศูนย์รวมความศรัทธา

ของคนในชุมชน มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ คือ งานแห่ต้นดอกไม้ ที่ผูกพันและสะท้อนถึงความศรัทธากับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มีพระธาตุดินแทนที่มีตำนานและแนวคิดในการสร้างที่น่าสนใจ อีกทั้งที่ตั้งของชุมชนอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติภูสวนทราย

กลุ่มเป้าหมาย: นักท่องเที่ยวที่สนใจการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และต้องการท่องเที่ยวลักษณะของการท่องเที่ยวสายบุญ

ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยว:

- พร้อมกันที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว วัดศรีโพธิ์ชัย ทำความรู้จักชุมชน ประวัติหมู่บ้าน ความเป็นมาของชุมชน ความเป็นมาของวัด

- ชมวัดศรีโพธิ์ชัย / ถ่ายรูป อธิบายสถานที่ โบสถ์ หอไตร เจ้าอธิการ หอกลอง บ่อน้ำสร้างมณฑป

- ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

- เยี่ยมชมแปลงสร้างป่าสร้างรายได้ น้ำตกคลี้ง อุทยานภูสวนทราย บ้านห้วยน้ำผัก (สวนสตอร์บอรี่) จุดชมน้ำตกตาตเหือง บ้านบ่อเหมืองน้อย ศูนย์โอท็อป มะคาเดเมีย วิวกุหัวฮ่อม (จุดกางเต็นท์ถ่ายภาพ) ศึกษาธรรมชาติป่าชุมชน

- พร้อมกันที่จุดนัดหมายนักท่องเที่ยว ณ วัดศรีโพธิ์ชัย และเข้าที่พักโฮมสเตย์

- ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญการแสดงของนักเรียนและรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน

ภาพที่ 3 ศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชนแสงภา
ที่มา: Jukrkorn, N. et al. (2020)

ภาพที่ 4 ศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชนแสงภา
ที่มา: Jukrkorn, N. et al. (2020)

การพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชน ทั้ง 2 เส้นทางในข้างต้นนั้น ได้แก่ (1) เส้นทางวิถีชีวิตริมโขง (นาอ้อวิถีวัฒนธรรมล้านช้าง) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่บ้านไม้เก่าสถาปัตยกรรมไทเลยและการเรียนรู้วิถีชีวิตคนไทเลยผ่านภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมบ้านนาอ้อ และ (2) เส้นทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น (ศรัทธาวิถีแสงภา) ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ อายุ 400 ปีที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของคนในชุมชน อีกทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจคือ งานแห่ต้นดอกไม้ที่สะท้อนถึงความศรัทธากับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ได้นำแนวคิดในเรื่องของ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” นี้มาใช้ในการพัฒนา ดังนั้น “คนในชุมชน” จึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว โดยใช้งานวิจัยในครั้งนี้เป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ นอกเหนือจากนั้นแล้ว ยังคำนึงถึงการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาศักยภาพสำหรับชุมชนต่อไป คือ ทักษะในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดเลยในข้างต้นนั้น พัฒนาและออกแบบตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ประการ (Chouykaew & Jirojkul, 2019) กล่าวคือ (1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษาถึงความสำคัญคุณค่าประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากร

วัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว และก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น (2) เป็นการท่องเที่ยวที่ปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหนกรักษา และดึงดูดชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร โดยได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การบริการขนส่ง การขายของที่ระลึก เป็นต้น (3) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และ (4) เป็นการท่องเที่ยวที่เคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

นอกเหนือจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้ว ในการพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในครั้งนี้ยังคำนึงถึงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้เป็นจุดขายสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาจำกัดในการท่องเที่ยวตลอดจนความพร้อมและความสามารถในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหลักอีกด้วย

ทั้งนี้ ในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน นอกเหนือจากคนในชุมชนจะเป็นหัวใจสำคัญแล้ว ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และ

ที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ดังที่ (Cooper & Boniface, 1998; as cited in Dichringtrakun, 2020) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้หรือมีลักษณะชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว ซึ่งจะช่วยให้สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสัมผัสและเยี่ยมชมได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวของทั้งสองชุมชนนั้นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละกิจกรรมล้วนเป็นกิจกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสามารถส่งต่อความรู้ตลอดจนมรดกทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นไปสู่นักท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในมิติการสื่อสารเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมของชุมชน โดยดำเนินการวิจัยบนฐานความต้องการของชุมชนหรือองค์กรการท่องเที่ยวในพื้นที่ และทดลองสื่อสารไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2) การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาประเด็นการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นเพิ่มเติม หรือศึกษาการบูรณาการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ว่าเส้นทางการท่องเที่ยวในรูปแบบใดจะทำให้

นักท่องเที่ยวพึงพอใจและให้ความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเลย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารเชิงนโยบาย

1) ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านของมรดกทางวัฒนธรรม ชุมชนมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างไรก็ตาม ภาครัฐและภาคเอกชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งงบประมาณและศักยภาพของชุมชนเพิ่มเติมในเรื่องของการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องของการเงินและการทำฐานข้อมูลมรดกและภูมิปัญญาชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวชุมชนเป็นไปด้วยความยั่งยืน

2) การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนควรได้รับการสนับสนุนในด้านของการออกแบบกลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม อีกทั้งกลยุทธ์ในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว นับตั้งแต่เข้ามาในชุมชน ท่องเที่ยวภายในชุมชน และเมื่อนักท่องเที่ยวออกจากชุมชนเรียบร้อยแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัย เรื่อง “โครงการพัฒนากลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวบนฐานศักยภาพและอัตลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดเลย” ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการวิจัยจากสำนักงานพื้นที่พิเศษเลย (อพท.5)

REFERENCES

- Chouykaew, T. & Jirojkul, S. (2019). Pak Phanang's River Cultural Route Development for Tourism Marketing Promotion, Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. **ASJ PSU**, 30(3), 80-97. (In Thai)
- Dichringtrakun, P. (2020). Factors that promoting marine ecotourism in the eastern economic corridor (EEC); a case study of Pattaya. **Academic Journal, Phranakhon Rajabhat University**. 11(1), 1-19. (In Thai)
- Jukrkorn, N. et al. (2020). **The development of a tourism marketing strategy based on the potential and identity of the Loei Province area**. Loei; Designated Areas for Sustainable Tourism (DASTA Loei). (In Thai)
- Ministry of Tourism and Sports and the Special Area Development Plan for Sustainable Tourism Administration Organization. (2017). **Sustainable Community Based Tourism Strategy 2016-2020**. Retrieved December 15, 2020, from file:///C:/Users/NW/Downloads/CBTZplan%20(1).pdf (In Thai)
- Regional economy. (2017). **"Bhutan" and "Mueang Loei" DASTA prepare a MOU for community tourism**. Retrieved December 15, 2020, from <https://www.prachachat.net/local-economy/news-80167> (In Thai)
- Saeho, K. (2017). **Tourism image, service quality image, and tourism values affecting sustainable tourism attitudes: case study of natural based tourism of Thai working-age tourists in Bangkok**. M.B.A. Graduate School, Bangkok University. (In Thai)
- Sarobol, S. (2002). **community based tourism: concepts and experiences**. Project to coordinate research and develop tourism networks and communities. Chiang Mai: Research Fund (TRF). (In Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2017). **The government makes 2018 a great announcement as "the year of Thai tourism sustainable chic "**. Retrieved December 15, 2020, from <https://thai.tourismthailand.org/2766> (In Thai)
- Variety Travel MGR Online. (2019). **Love it! "Ban Na Aor" ... various places to travel, worthwhile, exciting "Giant straw puppet" can move at the center**. Retrieved December 15, 2020, from <https://mgronline.com/travel/detail/9610000021371> (In Thai)
- Wurzburger R., Ageson T., Pattakos A. and Pratt S. 2010. **Creative Tourism. A Global Conversation**. Sunstone Press

การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์
เพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวล

CULTURAL TOURISM ROUTE DESIGN OF BANG NAM PHUENG HOMESTAY
COMMUNITY ENTERPRISE TOWARDS TOURISM FOR ALL

พุกัน สายด้วง* และ นราธิป ทับทัน

สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Pugun Saiduang* and Narathip Thubthun

Architectural Technology Department, Faculty of Engineering and Architecture,
Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Bangkok, Thailand

*Email: pugun_sa@rmutto.ac.th

Received: 2021-02-18

Revised: 2021-03-01

Accepted: 2021-05-12

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพและเส้นทางสัญจรในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ ภายใต้แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน โดยใช้วิธีลงพื้นที่สำรวจพร้อมทั้งจัดทำแผนที่ฐานข้อมูล แสดงสภาพทั่วไปของเส้นทางสัญจรและการกระจายตัวของสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สัญจรด้วยวิธีสังเกตการณ์ตามกรอบแนวคิดการสัญจรอิสระ โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างจากการนับจำนวนผู้ที่เข้าใช้เส้นทางในพื้นที่ศึกษาตามช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ และทำการสะกดรอยติดตามสังเกตพฤติกรรมการใช้พื้นที่สัญจรของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งบันทึกแผนผังเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากแผนที่ชั้นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสังเกต

ผลการศึกษาพบเส้นทางที่มีคุณสมบัติหน้าที่ต่างกัน 3 ลักษณะคือ 1.เส้นทางที่ให้ความสำคัญกับการใช้จักรยาน 2.เส้นทางที่ให้ความสำคัญกับการเดิน 3.เส้นทางที่ให้ความสำคัญกับการใช้จักรยานยนต์ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้เสนอรายละเอียดการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพและเส้นทางสัญจรเป็น 3 ลักษณะตามคุณสมบัติหน้าที่ของเส้นทางตามผลการศึกษาข้างต้น เพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการวางแผนหรือจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์เพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวลต่อไป

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล การออกแบบเพื่อทุกคน บางน้ำผึ้ง

ABSTRACT

This research aimed to design the physical environment and community paths in the Bang Nam Phueng homestay community enterprise area under the concept of universal design. Using the method to visit the survey area and prepare base maps, the general condition of community paths and distribution of cultural attractions have been illustrated. According to the natural movement concept, a behavioral study of the community path utilization has been done by the situation observation. The sample population was determined from the number of people who entered the paths in the study area over to the observed period. Later traced the movement of the samples and noted on the map to proceed with empirical analysis from the survey and observation layer maps.

The results of the study revealed three different functional paths: 1. The paths that focus on cycling. 2. The path that focuses on walking 3. The path focuses on the use of motorcycles. This research has proposed the details of the physical environment design and the community paths into three characteristics according to the functional properties of the paths, following the results of the above study. For local government organizations or related agencies, this research can be used in a planning project to develop the Bang Nam Phueng Community Enterprise area towards tourism for all.

Keywords: Cultural Tourism Route, Tourism for All, Universal Design, Bang Nam Phueng

บทนำ

แนวคิด “การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล” (Tourism for all) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการเข้าถึงของคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ คนชรา ผู้พิการ ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างว่า “การเข้าถึงการท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวล” (Accessible Tourism for All)(Darcy and Dickson, 2009) โดยลักษณะการท่องเที่ยวดังกล่าว ไม่เพียงแต่

ส่งเสริมความสำคัญทางด้านสิทธิมนุษยชน แต่ยังเปิดโอกาสทางการตลาดขนาดใหญ่ ด้วยพลังการใช้จ่ายที่ทวีคูณของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้พิการที่ต้องมีผู้ร่วมเดินทางไปด้วยเสมอ (Gillovic and McIntosh, 2015) ประกอบกับสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) ทำให้ประเด็นการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ ซึ่งเป็นความน่าสนใจ

ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสังคมไทย ที่ต้องสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกลุ่มคน ดังกล่าว

วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ปัจจุบัน ดำเนินการในด้านท่องเที่ยวแบบนวัตวิถี มีที่พัก ศูนย์เรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตั้งอยู่ หมู่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ เป็นส่วนหนึ่งของคั้งบางกระเจ้า ที่มีทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมากมาย เช่น สวนป่านุรักษ์หิงห้อย การทำรูปบ้านรูปสมุนไพรรูป การทำขนมมั่วฮ้อ การทำลูกประคบธัญพืช เครื่องจักสานจากวัสดุธรรมชาติ โบสถ์เก่าแก่กว่า 200 ปี ที่วัดบางน้ำผึ้งนอก รวมถึงวิถีชีวิตเกษตรกรรมของคนในชุมชน โดยมีการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน จนได้มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (THAILAND HOMESTAY STANDARD) จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 (Wongjoi, 2018) แต่ด้วยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่บริเวณคั้งบางกระเจ้า ที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์เกษตรกรรมดั้งเดิมของพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นระบบนิเวศของป่าที่มี น้ำท่วมขัง ทำให้สิ่งก่อสร้างเช่น บ้านพักอาศัย ทางสัญจร ต้องยกพื้นสูง โดยเฉพาะทางสัญจร เกิดเป็นลักษณะของทางสัญจรยกระดับมีราว กันตกทอดผ่านแนวสวนป่าสู่ชุมชน ลักษณะดังกล่าวเกิดเป็นบรรยากาศและประสบการณ์ใหม่ให้กับเส้นทางท่องเที่ยว แต่ทำให้มีข้อจำกัดด้านความกว้างของผิวทางและความปลอดภัย มีการซ้อนทับของประเภทการสัญจรที่หลากหลาย เช่น เดิน จักรยาน จักรยานยนต์ ในพื้นที่ความกว้างไม่เกิน 2 เมตร เกิดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุหรือตกผิวทาง เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงแหล่ง

ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพโดยเฉพาะกับ เด็ก คนชรา ผู้พิการ ซึ่งต้องการสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร เป็นพิเศษ

การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) เป็นการออกแบบสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง เข้าถึงเท่าที่เป็นไปได้มากที่สุดอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกาย (Jarutach, 2015) โดยยึดหลักความเท่าเทียม (Equitable Use) ความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนการใช้ (Flexible Use) ใช้งานง่าย (Simple and Intuitive Use) สื่อความหมายเป็นที่เข้าใจง่าย (Perceptible Information) เพื่อการใช้งานที่ผิดพลาด (Tolerance for Error) ใช้แรงน้อย (Low Physical Effort) มีขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมกับการใช้งาน (Size and Space for Approach and Use) ด้วยแนวทางดังกล่าวสามารถสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมได้อย่างเป็นมิตรกับทุกคน ช่วยส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างหลากหลายในพื้นที่ชุมชนบางผึ้ง และช่วยสร้างการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับบ้านพักโฮมสเตย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างครอบคลุม

ดังนั้น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อการเข้าถึงของคนทั้งมวล โดยเฉพาะเส้นทางสัญจรในชุมชนบางน้ำผึ้งที่เป็นทั้งปัญหาและเอกลักษณ์ มีความจำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้และรายละเอียดการออกแบบที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาหรือจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ให้รองรับการเข้าถึงอย่างเท่าเทียม

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาลักษณะทางกายภาพของเส้นทางสัญจร ศึกษาการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ ศึกษาพฤติกรรม การสัญจรของกลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มคนในพื้นที่ แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์คุณสมบัติหน้าที่ของแต่ละเส้นทางสัญจร เพื่อเป็นโจทย์ในการออกแบบผ่านแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน และมาตรฐานการออกแบบเส้นทางสัญจร

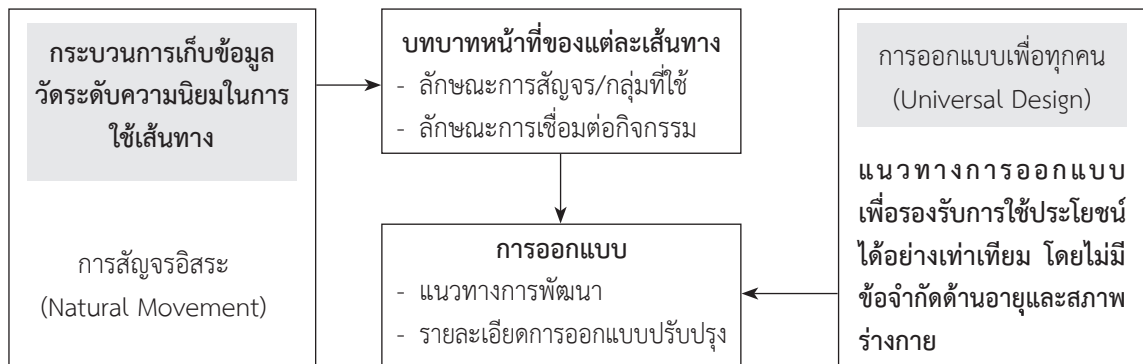
กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ตั้งประเด็นคำถามถึงคุณสมบัติของเส้นทางสัญจรแต่ละเส้นทางมีบทบาทหน้าที่อย่างไร เพื่อนำไปสู่การออกแบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวคิดต่าง ๆ ดังนี้ (ภาพที่ 2)

การสัญจรอิสระ (Natural Movement)

เป็นระบบ การวัด และแสดงค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่าง “ลักษณะโครงสร้างเชิงสัณฐานของพื้นที่” กับ “ลักษณะและระดับความนิยมในการใช้ประโยชน์พื้นที่” (Hillier et al., 1993, cited in Paksukcharern, 2005) เนื่องจากชุมชนเปิดทางเลือกให้คนสัญจรได้อย่างอิสระ ปัจจัยการเลือกใช้เส้นทางจึงมีความซับซ้อน ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ระบบการวัดระดับความนิยมในการใช้พื้นที่จากแนวคิดดังกล่าว เป็นการสังเกตการณ์พฤติกรรมการสัญจรอย่างเป็นระบบ เพื่อบ่งชี้บทบาทหน้าที่ของแต่ละเส้นทางสัญจรในชุมชน

การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) เป็นการออกแบบที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม โดยไม่มีข้อจำกัดด้าน

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย (Pugun, 2020)

อายุและสภาพร่างกาย (Jarutach, 2015) มีหลัก 7 ประการ คือ 1) ทุกคนใช้ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Use) 2) มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ (Flexible Use) 3) ใช้งานง่าย (Simple and Intuitive Use) 4) การสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจง่าย (Perceptible Information) 5) การออกแบบที่เผื่อการใช้งานที่ผิดพลาด (Tolerance for Error) 6) ใช้แรงน้อย (Low Physical Effort) 7) มีขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมกับการใช้งาน (Size and Space for Approach and Use) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวในการออกแบบทางสัญจรในชุมชนด้วยมาตรฐานการออกแบบทางสัญจรใน Time sever Standard for Urban Design พร้อมทั้งตรวจสอบผลการออกแบบตามมาตรฐานในคู่มือปฏิบัติวิชาชีพ การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice) โดยสมาคมสถาปนิกสยาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาลักษณะทางกายภาพของเส้นทางสัญจร ใช้วิธีลงพื้นที่สำรวจ รั้ววัดด้วย

ตลับเมตร ประกอบกับการบันทึกภาพ และบันทึกลงในแผนที่ โดยจากการสำรวจพบว่า ลักษณะเส้นทางสัญจรประกอบด้วย 4 รูปแบบคือ (ภาพที่ 3)

1. เขตทางกว้าง 3 เมตร เป็นเส้นทางระดับดินมีไหล่ทางกว้างประมาณ 60 เซนติเมตร มีไฟส่องสว่าง และทางยกระดับมีราวกันตกสูง 1 เมตร มีไฟส่องสว่าง

2. เขตทางกว้าง 2 เมตร เป็นเส้นทางยกระดับมีราวกันตกเหล็กสูง 1 เมตร มีไฟส่องสว่าง

3. เขตทางกว้าง 1.5 เมตร เป็นเส้นทางยกระดับมีราวกันตกเหล็กสูง 1 เมตร มีไฟส่องสว่าง

4. เขตทางกว้าง 1.2 เมตร เป็นเส้นทางยกระดับไม่มีราวกันตกและไฟส่องสว่างบางช่วง

ศึกษาการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ ใช้วิธีลงพื้นที่สำรวจ สอบถาม และบันทึกลงแผนที่ โดยจากการสำรวจพบว่า มีโฮมสเตย์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ 11 แห่ง โรงแรมที่พักเอกชน 3 แห่ง สถานที่ท่องเที่ยว 3 แห่ง และศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรม 3 แห่ง (ภาพที่ 3)

ตารางที่ 1 จำนวนผู้สัญจรผ่านในแต่ละด้าน

ด้าน	รูปแบบ การสัญจร	วันธรรมดา จำนวน/คน		วันหยุด จำนวน/คน		รวมเฉลี่ย จำนวน/คน
		วันที่ 1	วันที่ 2	วันที่ 1	วันที่ 2	
A	เดิน	4	2	10	13	7
	จักรยาน	4	0	23	25	13
	จักรยานยนต์	5	3	1	1	2
B	เดิน	10	16	15	9	12
	จักรยาน	6	5	6	7	6
	จักรยานยนต์	3	3	1	2	2
C	เดิน	15	10	9	13	11
	จักรยาน	2	6	30	24	15
	จักรยานยนต์	21	28	19	13	20
D	เดิน	5	4	3	3	3
	จักรยาน	9	8	29	30	19
	จักรยานยนต์	32	25	12	19	22
E	เดิน	5	3	2	11	5
	จักรยาน	0	0	5	1	1
	จักรยานยนต์	4	2	0	1	1

2. ติดตามพฤติกรรมการใช้พื้นที่สัญจร (Movement Trace Observation) โดยวิธีสังเกต และติดตามคนที่สัญจรเข้าใช้พื้นที่พร้อมทั้งบันทึกในแผนที่ โดยนำจำนวนคนที่ต้องติดตามมาจากการนับผู้สัญจรผ่านในแต่ละด้านข้างต้นมาใช้ในการติดตาม จะเลิกตามเมื่อผู้ใดออกมาจากพื้นที่ศึกษาในด้านใดด้านหนึ่ง พร้อมทั้งบันทึกจุดหยุดตามตำแหน่งจริง และถ้าหยุดเกินห้านาทีจะไม่ตามต่อ โดยแบ่งช่วงเวลาติดตามออกเป็น

ช่วงเช้าเวลา 9.00-12.00 น. และช่วงบ่ายเวลา 13.00-16.00 น. ในวันธรรมดาและวันหยุด ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของทั้งนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่จากการสังเกตพบว่า เส้นทางที่คนส่วนใหญ่ใช้เดินอยู่ในช่วงด้าน B C A กระจ่ายอยู่ตามเส้นทางขนาดเล็กที่ 1.2 - 1.5 เมตร เชื่อมสู่ที่พักรถและแหล่งท่องเที่ยว และมีจุดหยุดเล็กน้อยบริเวณทางแยก เส้นทางที่คนส่วนใหญ่ใช้จักรยานอยู่ในช่วงด้าน D C A เข้าใช้อย่างทั่วถึง

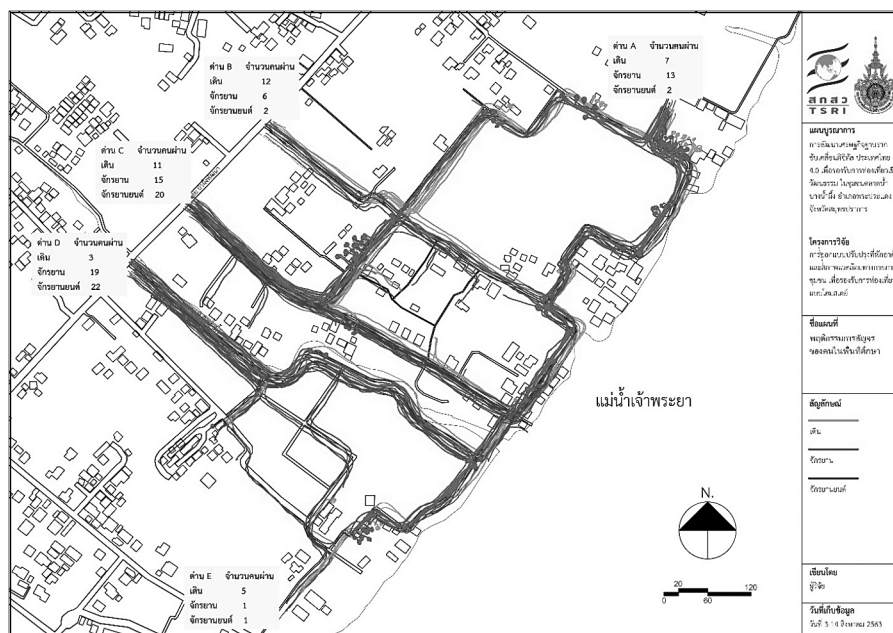
ทั้งเส้นทางขนาดใหญ่และเล็ก เชื่อมสู่สถานที่
ท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ และหยุดเป็นระยะ ๆ
ตามทางแยก เส้นทางที่คนส่วนใหญ่ใช้จักรยานยนต์
อยู่ในช่วงด้าน D C เริ่มที่เส้นทางขนาดใหญ่ที่ 2-3
เมตร เชื่อมสู่ที่พักอาศัยด้วยเส้นทางขนาดเล็ก 1.2-
1.5 เมตร ไม่พบจุดหยุดพัก (ภาพที่ 4)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปคุณสมบัติหน้าที่ของแต่ละ
เส้นทางสัญญาณได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของ
จักรยาน เดิน และจักรยานยนต์ ตามลำดับ โดย

ภาพที่ 4 แสดงพฤติกรรมการใช้เส้นทางสัญญาณในพื้นที่ศึกษา (Pugun, 2020)

เส้นทางนี้มีหน้าที่หลักในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว เชื่อมต่อพื้นที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรมกับโฮมสเตย์ในพื้นที่ คือ กลุ่มวิสาหกิจบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ วิสาหกิจชุมชนบ้านรูปหอมสมุนไพร วิสาหกิจชุมชน หัตถศาสตร์เพื่อสุขภาพ และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง คือ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง วัดบางน้ำผึ้งนอก สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ โดยเส้นทางดังกล่าวมีผู้ใช้จักรยานสัญจรผ่านมากที่สุด (ภาพที่ 5)

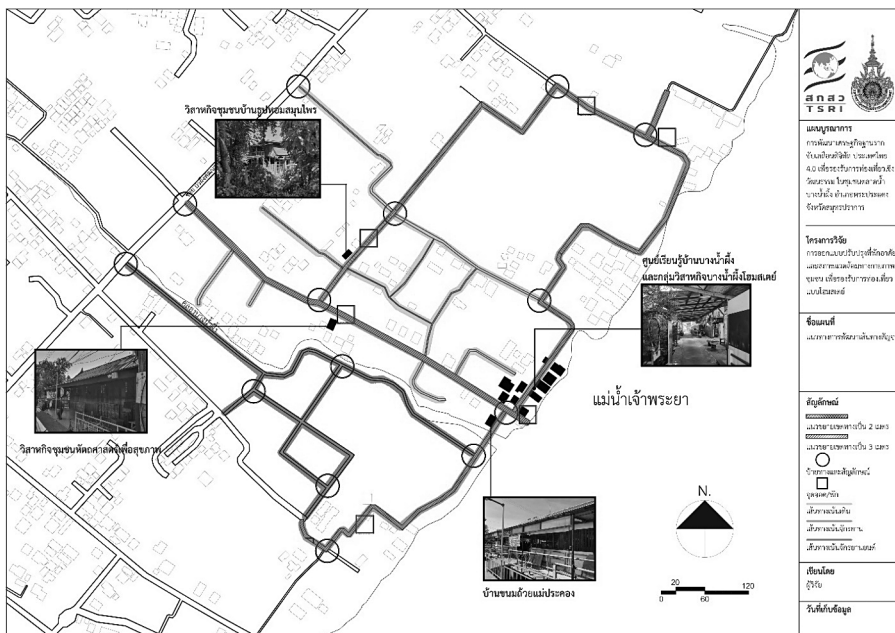
2. เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของการเดิน จักรยาน และจักรยานยนต์ ตามลำดับ โดยเส้นทางนี้มีหน้าที่หลักในการเชื่อมทางสัญจรหลักที่ใช้ยานพาหนะสู่ที่พักอาศัยในชุมชนที่มีความเป็นส่วนตัว โดยเส้นทางดังกล่าวมีการสัญจรผ่านน้อย (ภาพที่ 5)

3. เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของจักรยานยนต์ จักรยาน และเดิน ตามลำดับ โดย

เส้นทางนี้มีหน้าที่หลักในการเชื่อมพื้นที่ศึกษากับพื้นที่รอบนอก มีลักษณะทางกายภาพที่ใช้ความเร็วได้โดยเส้นทางดังกล่าวมีผู้ใช้จักรยานยนต์ผ่านมากที่สุด (ภาพที่ 5)

นอกจากนี้ ควรเพิ่มป้ายทางและป้ายข้อมูลตามทางแยกต่าง ๆ เพื่อสื่อสารเส้นทางท่องเที่ยว และข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงเพิ่มที่จอดพักพาหนะในสถานที่สำคัญและตำแหน่งที่คนมักหยุด

จากข้อมูลผลการศึกษาประกอบด้วย บริเวณวิสาหกิจชุมชนบ้านรูปหอมสมุนไพร ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนหัตถศาสตร์เพื่อสุขภาพ ร้าน Hiddenwoods ร้าน Bangkok Tree House และร้านยอดไม้คาเฟ่ (ภาพที่ 5)

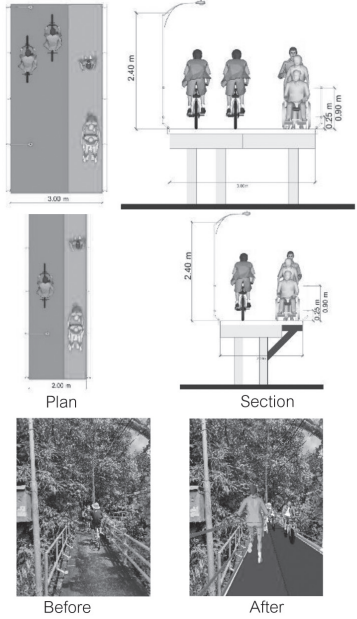
ภาพที่ 5 แสดงแนวทางการพัฒนาเส้นทางสัญจร (Pugun, 2020)

รายละเอียดการออกแบบเส้นทางสัญจร และองค์ประกอบทาง เนื่องจากผู้วิจัยต้องการสะท้อนวิถีชีวิตปกติตามภูมิศาสตร์ที่เป็นอยู่ทางสัญจร ควรเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ทุกรูปแบบการสัญจร สามารถเลือกใช้เขตทางได้อย่างอิสระ ภายใต้แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ประกอบกับมาตรฐานการออกแบบทางสัญจร เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์องค์ประกอบทาง โดยพิจารณาจากคุณสมบัติหน้าที่หลักในแต่ละเส้นทาง ดังนี้

1. เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของ จักรยาน เดิน และจักรยานยนต์ ตามลำดับ

ลักษณะจะต้องรองรับการใช้จักรยานผสมผสานกับ ทางเดินและจักรยานยนต์ แต่ด้วยข้อจำกัดด้าน ความกว้างของเขตทาง รูปแบบการสัญจรจึงต้อง ผสมผสานกันด้วยเทคนิคทำให้การสัญจรเป็นมิตร ด้วยการลดอัตราเร็วและจุดแวะพักเป็นจุด ๆ โดยเขตทางมีความกว้าง 2 เมตร ในเส้นทางรอง (เลนจักรยานทางเดียวผสมจักรยานยนต์ แบ่งเลน คนเดินผสมรถเข็นคนพิการ) และกว้าง 3 เมตร ในเส้นทางหลัก (เลนจักรยานสวนกันได้ ผสม จักรยานยนต์ แบ่งเลนคนเดินผสมรถเข็นคนพิการ) (ตารางที่ 2)

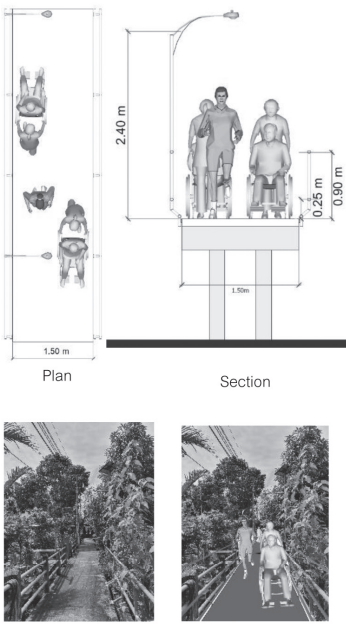
ตารางที่ 2 แสดงการออกแบบและรายละเอียดเส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของจักรยาน เดิน และ จักรยานยนต์ ตามลำดับ

เส้นทาง	มาตรฐานการ ออกแบบทางสัญจร	การออกแบบ เพื่อทุกคน	รายละเอียดการออกแบบ
เส้นทางเน้นลำดับ ความสำคัญของ จักรยาน เดิน และ จักรยานยนต์ ตาม ลำดับ	1. ทางสัญจรจักรยาน ทางเดียวความกว้าง เขตทางไม่น้อยกว่า 1.5 ม. สวนทางไม่น้อย กว่า 2.4 ม. 2. ความสูงสิ่งกีดขวาง ไม่น้อยกว่า 2.4 ม.	1. ทางสัญจรผู้ใช้ รถเข็น และคนเดิน ทางเดียว (ใช้ร่วมกัน) ความกว้างเขตทาง ไม่น้อยกว่า 90 ซม. 2. ราวจับควรมีเส้นผ่า ศูนย์กลาง 30-40 มม. ไม่มีสิ่งกีดขวาง ตลอดทาง ความสูง ราวจับไม่น้อยกว่า 80 ซม. แต่ไม่เกิน 90 ซม.	
	ที่มา: Time sever Standard for Urban Design.	ที่มา: Jarutach, 2015	

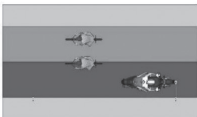
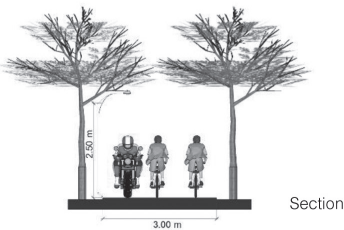
2. เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของการเดิน จักรยาน และจักรยานยนต์ ตามลำดับ ลักษณะจะต้องรองรับการเดินเป็นหลักผสมผสานกับจักรยานและจักรยานยนต์ไม่ต้องการเขตทางกว้างมากนักเพื่อสร้างความเป็นมิตรให้การเดินโดยเขตทางมีความกว้างอย่างน้อย 1.2 เมตร สำหรับผู้ใช้รถเข็น และสามารถเดินสวนได้ ซึ่งเพียงพอสำหรับการจูงจักรยานและจักรยานยนต์ (ตารางที่ 3)

3. เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของจักรยานยนต์ จักรยาน และเดิน ตามลำดับ ลักษณะจะต้องรองรับการใช้จักรยานยนต์เป็นหลักผสมผสานกับจักรยานและเดิน โดยการแบ่งเขตเลนจักรยานยนต์ และเลนจักรยานผสมคนเดินด้วยแถบสี ความกว้างเขตทางไม่น้อยกว่า 3 เมตร (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 แสดงการออกแบบและรายละเอียดเส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของการเดิน จักรยาน และ จักรยานยนต์ ตามลำดับ

เส้นทาง	มาตรฐานการออกแบบทางสัญจร	การออกแบบเพื่อทุกคน	รายละเอียดการออกแบบ
เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของการเดิน จักรยาน และ จักรยานยนต์ ตามลำดับ	1. ความกว้างตารางที่ 2 แสดงการออกแบบและรายละเอียดเส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของการเดิน จักรยาน และจักรยานยนต์ 2. ทางสัญจรจักรยานทางเดียว ความกว้างเขตทางไม่น้อยกว่า 1.5 ม.	1. ความกว้างเขตทางสัญจรผู้ใช้รถเข็นทางไม่น้อยกว่า 1.5 ม. 2. ราวจับควรมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 30-40 มม. ไม่มีสิ่งกีดขวางตลอดทาง ความสูงราวจับไม่น้อยกว่า 80 ซม. แต่ไม่เกิน 90 ซม. 3. หากเป็นทางลาดควรมีราวกันตกแนวนอนสูงจากพื้นไม่เกิน 30 ซม.	 Plan Section Before After
	ที่มา: Time sever Standard for Urban Design	ที่มา: Jarutach, 2015	

ตารางที่ 4 แสดงการออกแบบและรายละเอียดเส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของจักรยานยนต์ จักรยาน และเดิน ตามลำดับ

เส้นทาง	มาตรฐานการออกแบบทางสัญจร	การออกแบบเพื่อทุกคน	รายละเอียดการออกแบบ
เส้นทางเน้นลำดับความสำคัญของจักรยานยนต์ จักรยาน และเดิน ตามลำดับ	1. ความกว้างทางสัญจรจักรยานยนต์ไม่น้อยกว่า 2.5 ม. 2. ความกว้างทางสัญจรจักรยานแบบสวนทางไม่น้อยกว่า 2.4 ม.	1. ทางสัญจรผู้ใช้รถเข็น และคนเดินแบบทางเดียว (ใช้ร่วมกัน) ความกว้างเขตทางไม่น้อยกว่า 90 ซม.	 Plan Section Before After

องค์ประกอบเส้นทาง ใช้แนวความคิดการออกแบบเพื่อทุกคนในการสร้างสรรค์รายละเอียดเพื่อรองรับให้ทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมและมีสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร ประกอบด้วย

1. ป้ายทางและป้ายข้อมูลใช้บอกเส้นทาง ตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวและข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว ควรติดตั้งอยู่สูงจากพื้นไม่ต่ำกว่า 90 ซม. และไม่เกิน 180 ซม. แผ่นป้ายแจ้งข้อมูลควรมีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยม ควรติดตั้งที่แนวราวจับเอียงขึ้นเล็กน้อยเพื่อให้คนพิการที่ใช้รถเข็นสามารถอ่านได้ ป้ายห้ามควรใช้รูปร่างวงกลมสีแดงตัวอักษรสีขาว ป้ายเตือนควรใช้รูปร่างสามเหลี่ยมสีเหลืองตัวอักษรสีดำ

2. จุดจอด/พักใช้จอดจักรยานเพื่อแวะพักตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีป้ายบอกตำแหน่งที่จอดจักรยานอย่างชัดเจน มีพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนโดยใช้ช่องจอดและขนาดร่วมกับจักรยานยนต์ได้ คือ กว้าง 1 ม. ลึก 2 ม. เส้นแบ่งช่องกว้าง 10 ซม. นอกจากนี้ เสาไฟส่องสว่างที่ล้ำมาภายในเขตทางให้มีแถบสีที่ติดกับตัวเสายาวอย่างน้อย 30 ซม. เพื่อให้ผู้พิการทางการมองเห็นสังเกตได้ง่าย

อภิปรายผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้แนวความคิดสัญจรอิสระ (Natural movement) ในการวิเคราะห์เส้นทางสัญจร ช่วยระบุคุณสมบัติหน้าที่ของแต่ละเส้นทางที่มีความซับซ้อนได้อย่างชัดเจน แต่ด้วยทางสัญจร

ควรเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ทุกรูปแบบการสัญจรสามารถเลือกใช้เส้นทางได้อย่างอิสระ การออกแบบจึงต้องรองรับลักษณะที่ผสมผสานกันได้ของแต่ละรูปแบบการสัญจร โดยเน้นการให้ความสำคัญตามคุณสมบัติหน้าที่ที่วิเคราะห์ได้จากแนวคิดการสัญจรอิสระข้างต้น และการประยุกต์ใช้แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal design) ช่วยสร้างการเข้าถึงของทุกคนได้อย่างเท่าเทียม แต่ด้วยข้อจำกัดของลักษณะเส้นทางที่ไม่สามารถปรับปรุงให้กว้างได้มากนัก จึงไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานแนวคิดดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ โดยต้องสร้างการสัญจรอย่างเป็นมิตรเพื่อให้กิจกรรมการสัญจรผสมผสานกันได้แทน แต่เส้นทางในพื้นที่ศึกษาทุกเส้นทางสามารถปรับปรุงจากโครงสร้างเดิมได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การขยายเส้นทางเดิมจาก 1.5 เมตร เป็น 2 เมตร และจาก 2 เมตร เป็น 3 เมตร ในเส้นทางที่เน้นลำดับความสำคัญของจักรยานเดิน และจักรยานยนต์ ตามลำดับ สามารถปรับปรุงได้ด้วยการเสริมโครงเหล็กจากโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กเดิมและเทผิวทางคอนกรีตในระดับเดียวกับพื้นทางสัญจรเดิม โดยอาจปรับพื้นผิวใหม่ทั้งหมดให้มีพื้นผิวที่ไม่ลื่นในบางจุด พื้นผิวที่ใช้เตือนอาจทาสีหรือวัสดุที่ต่างกัน ในบริเวณทางร่วมทางแยก และจุดจอดพักต่างๆ

2. เส้นทางที่เน้นลำดับความสำคัญของจักรยานยนต์ จักรยาน และเดิน ตามลำดับ ทั้งหมดมีขนาดที่รองรับการเข้าถึงได้ของทุกคน แต่ควรแบ่งเลนจักรยานยนต์ออกจากจักรยานและเดินอย่างชัดเจน ด้วยเส้นจราจรหรือสีพื้นผิวที่แตกต่าง เนื่องจากใช้ความเร็วแตกต่างกันมาก

3. ในเส้นทางที่เน้นลำดับความสำคัญ

ของการเดิน จักรยาน และจักรยานยนต์ ตามลำดับ ไม่ต้องขยายเส้นทาง ซึ่งจากเดิมมีขนาด 1.2 -1.5 เมตรอยู่แล้ว แต่ควรปรับปรุงให้มีราวจับทั้งสองข้างทางและลักษณะตามรายละเอียดการออกแบบราวจับที่กำหนดในงานวิจัย

4. ราวจับเดิมบางส่วนที่เป็นเสาคอนกรีต ควรปรับปรุงให้มีราวจับยาวต่อเนื่องตลอดเส้นทาง โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง

5. ป้ายทางและป้ายข้อมูลเดิมควรปรับปรุงใหม่ทั้งหมด เนื่องจากไม่รองรับการใช้ประโยชน์ของทุกคน และด้วยการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยวแบบเดิมที่ไม่มีแนวทางในการควบคุม เกิดเป็นป้ายทางตามอัธยาศัยของเจ้าของสถานที่ เกิดระบบเส้นทางท่องเที่ยว (Tourist Route System) ที่ไม่ชัดเจน การสัญจรท่องเที่ยวขาดตอนไม่มีข้อมูลของสถานที่ประกอบ การเข้าถึงแหล่งวัฒนธรรมและการนำเสนอเอกลักษณ์ชุมชน จึงหายไป ควรปรับปรุงให้เป็นไปตามรายละเอียดการออกแบบและตำแหน่งที่ตั้งจากงานวิจัย

นอกจากนี้ความเข้าใจในพฤติกรรม การสัญจร ช่วยขยายขอบเขตการนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีทิศทางควบคู่กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน ด้วยการบริหารจัดการเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งชุมชนพักอาศัยและแหล่งท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับแหล่งข้อมูลวัฒนธรรมที่จะนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวจากภายนอก และการอยู่อาศัยที่ต้องการความเป็นส่วนตัวของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

โครงการวิจัยนี้อยู่ภายใต้แผนการวิจัย การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขับเคลื่อนดิจิทัล

ประเทศไทย 4.0 เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ผังชุมชน” ซึ่งจะต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วม ในชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอก ของชุมชนเพิ่มเติม โดยสามารถนำผังแสดงการ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการซึ่งมีความร่วมมือ พัฒนาเส้นทางสัญจรและรายละเอียดการออกแบบ กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ในการ เส้นทางท่องเที่ยวจากงานวิจัยนี้นำเสนอในที่ประชุม นำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ประชาคม เพื่อนำไปสู่การจัดการออกแบบวางผัง สามารถนำไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการจัดทำ ร่วมกับข้อมูลในมิติอื่นต่อไป

REFERENCES

- Darcy, S. & Dickson, T. (2009). A Whole-of-Life Approach to Tourism: The Case for Accessible Tourism Experiences. **Journal of Hospitality and Tourism Management**. 16(1), 32-44.
- Gillovic, B. & McIntosh, A. (2015). Stakeholder Perspectives of the Future of Accessible Tourism in New Zealand. **Journal of Tourism Futures**. 1(3), 223-229.
- Hillier, B. et al. (1993). Natural Movement: or, Configuration and Attraction in Urban Pedestrian Movement. **Environmental and Planning B: Planning and Design**. 20, 29-66.
- Jarutach, T. (2009). **Universal Design Code of Practice**. Bangkok: Plus Press Co.,Ltd. (in Thai)
- Jarutach, T. (2015). **Universal Design Guide Book**. Bangkok: Thep Phen Vanish Printing. (in Thai)
- Paksukcharern, K. (2005). Urban Discourses through Morphological Structures. **Academic Journal of Architecture**. 2, 63-76. (in Thai)
- Pugun, S. (2020). **Cultural Tourism Route Design of Bang Nam Phueng Homestay Community Enterprise Towards Tourism for All**. Architectural Technology Department, Faculty of Engineering and Architecture, Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Watson, D., Plattus, A. & Shibley, R. (2003). **Time-Sever Standards for Urban Design**. New York: McGraw-Hill Companies.
- Wongjoi, K. (2017). **Homestay Accommodation Management by Community Enterprise : A Case Study of Bang Nam Phung Homestay Community Enterprise, Samut prakan Province**. Master of Housing Development Program in Housing and Real Estate Development, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University. (in Thai)

รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน
ในตำบลบางตลาดของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
CHANGE MANAGEMENT MODEL PROFESSIONAL SKILLS
OF COMMUNITIES IN BANG TALAT SUB-DISTRICT
OF PAK KRET MUNICIPALITY NONTHABURI

นันทชพร ปานะรัตน์*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Nantouchaporn Panarat*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Email: Beer2479@hotmail.com

Received: 2021-05-31

Revised: 2021-06-05

Accepted: 2021-06-05

บทคัดย่อ

การพัฒนาทักษะอาชีพของประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลนครปากเกร็ดในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาประสบกับข้อจำกัดในเรื่อง ภาวะเปื่อยบ การอบรมแบบแยกส่วน การนำระบบดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นต้น ประกอบกับมีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยร่วมดำเนินงานรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เพื่อหาแนวทางในการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการเปลี่ยนแปลงทักษะทางอาชีพให้มีความเหมาะสมและบรรลุความสำเร็จ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และ (3) เสนอรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การวิจัยใช้แบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก 27 คน สันทนากลุ่ม 12 คน ทดลองใช้ 30 คน จัดเวทีชุมชน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและการวิเคราะห์เนื้อหา ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้สนับสนุนผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 408 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย (1) การยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ มีอาชีพ เกิดรายได้ สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม อาชีพที่คงอัตลักษณ์ชุมชน (2) การเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ ได้แก่ นำทรัพยากรชุมชนมาใช้ สร้างอาชีพให้คนในชุมชน ลดหนี้ภาคครัวเรือน ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (3) การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ สามารถพึ่งตนเองได้ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย (1) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ศักยภาพของชุมชน ได้แก่ ความพร้อมและศักยภาพ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการขาย และการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเทศบาลนครpakเกร็ด ได้แก่ แผนและนโยบาย โครงการและการบริหารจัดการ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และจัดหาช่องทางการจำหน่าย (2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเมืองและนโยบาย สถานการณ์ระหว่างประเทศ ภาวะวิกฤติ (3) การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (4) การบริหารการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย องค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ โครงสร้างขององค์การ ผู้ปฏิบัติงานในองค์การ เทคโนโลยีที่มีอยู่ในองค์การ วัฒนธรรมในองค์การ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ การกำหนดวิสัยทัศน์ สร้างความร่วมมือ การเสริมพลังการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

3. รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย ระบบและกลไกของการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาล ชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ ผ่านกระบวนการของการสร้างความเห็นร่วมกัน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การสร้างกลไกวิธีการการเปลี่ยนแปลง การดำรงพลังการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เป้าหมายของการยกระดับอาชีพของชุมชนเป้าหมายความสำเร็จและดำเนินไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารการเปลี่ยนแปลง ทักษะอาชีพของชุมชน

ABSTRACT

Throughout the past three years, local people in Pak Kret Municipality have encountered career skills development with some limitations in rules, regulations, off-job training, incompetent utilization of digital systems to their potential, etc. In addition, technological change factors and economic competition are other influential factors as well.

In this regard, all of these drive the researcher to initiate this study and collect data in the area to determine ways to change career skills development and find appropriate

ways to manage career skill changes to achieve success. The research aimed to study: (1) Change of career skills of the communities in Bang Talat Sub-district of Pak Kret Municipality Nonthaburi. (2) Factors affecting the communities' skills in Bang Talat Sub-district of Pak Kret Municipality Nonthaburi. (3) Propose a management model for the change of occupational skills of the community for sustainability. This study used mixed-methods research that was conducted mainly based on qualitative research. Data were collected by analyzing related documents, conducting in-depth interviews with 27 people, focus group discussions of 12 people, a trial of 30 people, and a community forum setting of 30 people. Qualitative data were analyzed through inductive interpretation and content analysis. The study also used quantitative research to support the qualitative research results by distributing 408 copies of questionnaires from a sample. Data were analyzed by using descriptive statistics such as mean, percentage, standard deviation, and inferential statistics, including multiple regression analysis. The results of the research were as follows:

1. Change of occupational skills of communities in Bang Talat Sub-district of Pak Kret Municipality Nonthaburi consists of (1) Enhancement and development of quality of life, including occupation, income generation, community members participating in activities, and occupations that maintain the community identity. (2) Increasing the potential of the community to be self-reliant, such as using community resources, creating livelihoods for the people in the community, reducing household debt, and enhancing the development of community products. (3) Having a good quality of life according to the sufficiency economy philosophy such as being self-reliant, increasing income, reducing expenses, and having a practical use of resources in the community.

2. Factors affecting changes in occupational skills of the communities in Bang Talat Sub-district of Pak Kret Municipality Nonthaburi consists of (1) Internal factors were community potential, i.e., availability and potential, products, distribution channels, sales promotion, and the promotion and career development of Pak Kret Municipality, including plans and policies, projects, and management, and promoting product development and provide distribution channels. (2) External factors were society, economy, information technology, politics and policy, international situation, and crisis. (3) Citizen participation in planning, participation in decision-making, participation in operations, participation in benefiting, and evaluation. (4) Change management consists of change management components which are organizational structure, organizational operators, available

technology in the organization, and organizational culture, and the process of change management, namely raising awareness of the importance, establishing a vision, building cooperation, empowering continuous and sustainable change.

3. The management model of community career skills transformation for sustainability consisted of systems and mechanisms of collaboration between municipalities, communities, the private sector, and the public sector through processes of consensus, building mechanisms and method of change, change Management, and sustaining the power of change to achieve the goals of community career enhancement, success goals, and sustainability.

Keywords: Change Management Model, Change Management, Professional Skills of Communities

บทนำ

โลกปัจจุบันอยู่ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ หรือยุคสังคมแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้น มีการขับเคลื่อนข้อมูลข่าวสารในทุกมุมโลกให้เชื่อมโยงกันอย่างรวดเร็ว และกว้างไกล ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนองค์การตลอดเวลา มีผลกระทบทุกด้านต่อสังคมโลกและสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่องค์การที่ต้องปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในองค์การ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวได้ดี และทันต่อสถานการณ์ เป็นองค์การที่ทันสมัย เป็นสิ่งที่สร้างศักยภาพในการแข่งขันและสร้างโอกาสให้แก่องค์การ (Office of the Bureaucratic Development Board, 2007, p. 1)

กิจกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการปรับเปลี่ยนองค์การ การบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมองให้ครบทุกองค์ประกอบขององค์การและองค์ประกอบที่ได้รับผลกระทบ

จากการเปลี่ยนแปลง เพื่อมองหาวิธีการที่จะปรับเปลี่ยนสนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐบาลได้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และรับทราบถึงปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ในด้านการส่งเสริมอาชีพ ให้แก่ประชาชน (Department of Local Administration, Ministry of Interior, 2006, pp. 1-3) หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจและการสร้างอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด คืองานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งมีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นรูปธรรมผ่านโครงการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพสำหรับประชาชน

ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จากการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ในปี 2561 (Nonthaburi Province, 2018, pp. 86-90) และจากการสรุปปัญหาความต้องการในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเทศบาลนครปากเกร็ด จากการทำแผนชุมชนประจำปี 2562-2563 (Pak Kret Municipality, 2019, p. 106) พบว่ามีข้อมูลและเสียงสะท้อนเกี่ยวกับปัญหาในด้านเศรษฐกิจที่ประชาชนในท้องถิ่นกำลังประสบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ ปัญหาค่าครองชีพสูง คนว่างงาน ปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว จากแรงกดดันดังกล่าวทำให้ประชาชนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา/ความต้องการ คือ ต้องการให้เทศบาลส่งเสริมอาชีพ โดยจัดโครงการฝึกอาชีพแก่ประชาชน การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

สถานการณ์ที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการฝึกทักษะอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด เกิดจากแรงผลักดันทั้งจากภายนอก และภายในของหน่วยงานเอง สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอก คือ ปรากฏการณ์การชะลอตัวทางเศรษฐกิจ รวมถึงการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เกิดจากแรงขับเคลื่อนจากการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจในระดับชุมชนและระดับบุคคล โดยยืนยันจากผลสำรวจว่าประชาชนประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ สมาชิกชุมชนบางส่วนไม่มีอาชีพ บางส่วนขาดรายได้ ทำให้ประชาชนเกิดข้อเรียกร้องต้องการที่จะมีอาชีพเพื่อสร้างรายได้ จึงเกิดการเรียกร้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลนครปากเกร็ด

ดำเนินการช่วยเหลือส่งเสริมทักษะอาชีพแก่ประชาชน

เมื่อหันกลับมาพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในของเทศบาล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับข้อเรียกร้องในการพัฒนาอาชีพของประชาชนในอดีตที่ผ่านมา พบว่า เทศบาลนครปากเกร็ดยังดำเนินการกิจในการพัฒนาทักษะอาชีพประชาชนในพื้นที่ได้ไม่บรรลุความมีประสิทธิภาพอย่างเต็มศักยภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติหลายประการ เช่น มีกระบวนการและระเบียบในการดำเนินงานที่ซับซ้อนหลายขั้นตอนทำให้เกิดความยุ่งยากและล่าช้า รวมถึงลักษณะของหลักสูตรการพัฒนาทักษะอาชีพที่เป็นการอบรมแบบแยกส่วน ไม่ได้ทำงานแบบบูรณาการอย่างครบวงจร และเทศบาลยังไม่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการทำงานฝึกอบรมอาชีพอย่างเต็มที่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ควรจะใช้โอกาสในการเปลี่ยนแปลง และใช้โอกาสจากทรัพยากรและศักยภาพที่มี โดยเฉพาะการเป็นรัฐบาลดิจิทัลมาพัฒนาทักษะอาชีพแก่ประชาชนแบบบูรณาการที่ครบวงจรแทนการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพในรูปแบบเดิม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาดของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทำอย่างไรทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาดจะเปลี่ยนแปลงได้ทันตามสถานการณ์โลก ทำอย่างไรถึงจะสามารถพัฒนาทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาดให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) หมายถึง วิธีในการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์การสามารถปรับตัวเองให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง และช่วยให้องค์การดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายขององค์การ (Hayes, 2018, p. 1; Drucker, 1993, p. 138; Malakul Na Ayutthaya, 2008, p. 3)

องค์ประกอบของการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) โครงสร้าง (2) คน (3) เทคโนโลยี (4) วัฒนธรรมองค์การ (Schermerhorn, 2005, p. 473; Daft, 2008, pp. 348-357; Bartol, 1998, pp. 371-374) กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ (2) การกำหนดวิสัยทัศน์ (3) สร้างความร่วมมือ (4) การเสริมพลังการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (5) การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

(Kotter, 1995, p. 61; Garvin, 2000, p. 131; Kanter et al., 1992; Conger, Spreitzer, & Lawler, 1999, pp. 127-158; Cummings & Worley, 2014, pp. 155-156)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980, pp. 213-235); Faranoff (1980, p. 104); White (1982, pp. 1-18)

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การทดลองใช้ การจัดเวทีชุมชน และใช้การวิจัยเชิงปริมาณมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการแจกแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) กับผู้บริหาร พนักงานเทศบาลและพนักงานจ้างตามภารกิจของกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครปากเกร็ด จำนวน 10 คน และประชาชนในชุมชนในตำบลบางตลาด ทั้ง 17 ชุมชน จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 27 คน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้บริหารเทศบาลนครปากเกร็ด และผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมอาชีพ จำนวน 12 คน

4. การทดลองใช้ เป็นการนำรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพไปทดลองใช้ โดยกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครปากเกร็ด จัดโครงการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพสำหรับ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยภายใน

ศักยภาพของชุมชน

1. ความพร้อมและศักยภาพ
2. ผลិតภัณฑ์
3. ช่องทางการจำหน่าย
4. การส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด

1. แผนและนโยบาย
2. โครงการและการบริหารจัดการ
3. ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และจัดหาช่องทางการจำหน่าย

ปัจจัยภายนอก

1. สังคม
2. เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. เศรษฐกิจ
4. การเมืองและนโยบาย
5. สถานการณ์ระหว่างประเทศ
6. ภาวะวิกฤติ

การมีส่วนร่วมของประชาชน

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การบริหารการเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลง

1. โครงสร้าง
2. คน
3. เทคโนโลยี
4. วัฒนธรรม

กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง

1. สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ
2. การกำหนดวิสัยทัศน์
3. สร้างความร่วมมือ
4. การเสริมพลังการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง
5. การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ตัวแปรตาม

การเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน

1. ยกระดับและพัฒนาคูณภาพชีวิต
 - (1) มีอาชีพ
 - (2) เกิดรายได้
 - (3) สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - (4) อาชีพที่คงอัตลักษณ์ชุมชน
2. เพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้
 - (1) นำทรัพยากรชุมชนมาใช้
 - (2) สร้างอาชีพให้คนในชุมชน
 - (3) ลดหนี้ภาคครัวเรือน
 - (4) ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - (1) สามารถพึ่งตนเองได้
 - (2) เพิ่มรายได้
 - (3) ลดรายจ่าย
 - (4) มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชาชนในรูปแบบใหม่ตามความต้องการของประชาชนในชุมชนประชาโนเวศน์ 2 ระยะ 3 และชุมชนประชาชื่นที่ขอความอนุเคราะห์เทศบาลนครปากเกร็ด จำนวน 30 คน

5. จัดเวทีชุมชน ประกอบไปด้วยประชาชนในชุมชนประชาโนเวศน์ 2 ระยะ 3 และชุมชนประชาชื่นที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพสำหรับประชาชนในรูปแบบใหม่ จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การสำรวจ (survey research method) โดยการแจกแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย ประชาชนในชุมชนตำบลบางตลาด จำนวน 408 คน 17 ชุมชน ๆ ละ 24 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ (3) สร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ (4) การทดลองใช้รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ (5) ประเมินรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ (6) นำเสนอรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

โดยทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประเด็น ได้แก่

(1) การเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด ซึ่งประกอบด้วย การยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิต การเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางที่ 1

(2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด ประเด็นที่ 1 ปัจจัยภายใน ได้แก่ ศักยภาพของชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด ประเด็นที่ 2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเมืองและนโยบาย สถานการณ์ระหว่างประเทศ และภาวะวิกฤติ ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางตลาด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประเด็นที่ 4 การบริหารการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนตำบลบางตลาด

การเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.62	.73	มาก
2. เพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้	3.52	.75	มาก
3. มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.59	.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.58	.68	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนตำบลบางตลาด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ปัจจัยภายใน	3.41	.56	มาก
ปัจจัยภายนอก	3.68	.58	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชน	3.42	.62	มาก
การบริหารการเปลี่ยนแปลง	3.65	.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.54	.49	มาก

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนตำบลบางตลาด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะอาชีพของชุมชน	R	Beta	t	Sig.
(Constant)	.327		2.659	.008*
การบริหารการเปลี่ยนแปลง	.444	.413	8.936	.000*
การมีส่วนร่วมของประชาชน	.224	.235	5.202	.000*
ปัจจัยภายใน	.254	.240	4.927	.000*
$R^2 = .641$ Adjusted t $R^2 = .638$ $F = 240.578$				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด มีความคิดเห็นในระดับมาก ดังตารางที่ 2 เมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติอนุमान ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน ยกเว้น ปัจจัยภายนอก ดังตารางที่ 3 แม้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน มีความคิดเห็นในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก ยกเว้นด้านสถานการณ์ระหว่างประเทศ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ

คือ (1) เหตุผลเชิงสถิติ การวิเคราะห์คำถามรายข้อ ด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นการวิเคราะห์ที่พิจารณาคำตอบโดยไม่พิจารณาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามรายข้อด้านสถานการณ์ระหว่างประเทศ จึงสะท้อนการรับรู้เป็นรายข้อ เฉพาะข้อคำถามนั้น แต่ไม่สามารถกล่าวได้อย่างแน่นอนตรงว่าปัจจัยภายนอกมีอิทธิพล และหรือมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง (2) เหตุผลเชิงหลักทฤษฎี แม้ปัจจัยภายนอกจะมีอิทธิพลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง แต่ผลการทดสอบในกรณีได้อธิบายอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยภายใน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ เมื่อพิจารณาให้สภาพแวดล้อมเป็นตัวคงที่ ซึ่งความสำเร็จของธุรกิจหรือกลุ่มวิสาหกิจขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการภายในกลุ่ม ทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขอธิบายว่า กลุ่มใดจะมีศักยภาพในการตอบสนอง

หรือปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกมากกว่ากัน

(3) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบไปด้วย (1) องค์ประกอบของการบริหารการเปลี่ยนแปลง (2) กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง (3) เครือข่ายความร่วมมือการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ โดยรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ได้แก่ ระบบและกลไกของการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาล ชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ โดยผ่านกระบวนการ ดังนี้ (1) การสร้างความเห็นร่วมกัน (2) การสร้างกลไกวิธีการการเปลี่ยนแปลง (3) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (4) การดำรงพลังการเปลี่ยนแปลง ดังภาพที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพ ประกอบด้วย (1) การยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิต (2) การเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ (3) การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. การยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การยกระดับและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ที่นำไปสู่ความสำเร็จของเทศบาลนครปากเกร็ดในการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การมีอาชีพ (2) การเกิดรายได้ (3) สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพ (4) เกิดอาชีพที่คงอัตลักษณ์ของชุมชนในตำบลบางตลาด ซึ่งเป็นการพัฒนาดตนเองให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี

มีรายได้ มีงานทำ มีความสุข และความพึงพอใจในชีวิต ทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ และการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ จนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ Ferrans & Powers (1992, p. 89) ที่กล่าวถึงการพิจารณาองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพ และหน้าที่ ได้แก่ การดูแลสุขภาพตนเอง การพักผ่อน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาว่าง การมีกิจกรรมในครอบครัว ด้านสังคมเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ รายได้ การทำงาน เพื่อนร่วมงาน และที่อยู่อาศัย และด้านจิตวิญญาณ ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต ความสงบทางจิตใจ การบรรลุเป้าหมายในชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่

2. การเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้

การเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ ที่นำไปสู่ความสำเร็จของเทศบาลนครปากเกร็ดในการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) นำทรัพยากรชุมชนมาใช้ (2) สร้างอาชีพให้คนในชุมชน (3) ลดหนี้ภาคครัวเรือน (4) ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งการที่ตนเองและชุมชนสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ พึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระคนอื่น มีความสมดุล มีความพอดีในชีวิต ตระหนักในความสามารถและศักยภาพของตนเอง สามารถวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยการดึงศักยภาพ พลังความสามารถของชุมชนออกมาแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิต สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งสร้างความสมดุล รักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ถึงรุ่นลูกหลาน

สืบต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Pongpit (2004, p. 17) ที่กล่าวว่า การพึ่งตนเองเป็นความสามารถของคนที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไป มีความสมดุล มีความพอดีในชีวิต เป็นสภาวะทางกายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตที่เป็นอิสระ มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีสิ่งจำเป็นปัจจัยสี่พอเพียง เป็นความพร้อมของชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ และแนวคิดของ Srirakaew (1999, p. 28) ที่กล่าวถึง การเน้นคุณภาพของการผลิตและการตลาดของสังคมในหมู่บ้าน ตำบล เป็นพื้นฐาน และในด้านสิ่งแวดล้อมมุ่งรักษาความสมดุล โดยการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักของคนให้รักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ถึงรุ่นลูกหลานต่อไป

3. การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่นำไปสู่ความสำเร็จของเทศบาลนครปากเกร็ดในการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) สามารถพึ่งตนเองได้ (2) เพิ่มรายได้ (3) ลดรายจ่าย (4) มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นแนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนแบบพอเพียง โดยยึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใช้ความรู้อย่างรอบคอบ ใช้คุณธรรมในการวางแผนดำเนินชีวิต ตามแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ได้แก่ ความพอเพียง ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การพึ่งตนเอง การเสริมสร้างคุณภาพคน การรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ

แนวคิดของ Tantivejkul (2001, p. 290) ที่กล่าวถึงการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการหันกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต คือ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดละความฟุ่มเฟือย ยึดการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะ

อาชีพ

1. ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

(1) ศักยภาพของชุมชน (2) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด ดังนี้

1.1 ศักยภาพของชุมชน ปัจจัยภายใน

ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน ด้านศักยภาพของชุมชน ได้แก่ (1) ด้านความพร้อมและศักยภาพของชุมชน (2) ด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชน (3) ด้านช่องทางการจำหน่ายของชุมชน (4) ด้านการส่งเสริมการขายของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Navaratana Na Ayutthaya (2004, p. 14); Serirat et al. (2003, p. 53) ที่กล่าวถึง ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) การกำหนดราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

1.2 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเทศบาลนครปากเกร็ด ได้แก่ (1) แผนและนโยบาย (2) โครงการและการบริหารจัดการ (3) ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และจัดหาช่องทางการจำหน่าย สอดคล้องกับแนวคิด

ของ Wong-anutroj (2010, p. 87) ที่กล่าวถึงหลักของการพัฒนาอาชีพที่ให้กับบุคคลและชุมชนเกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ การหาความต้องการของชุมชนและความต้องการของบุคคล จากนั้นดำเนินการกำหนดแผนพัฒนาสายอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งวิธีการนี้จะสามารถทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและการสร้างเครือข่ายที่กว้างขวางขึ้นไปพร้อม ๆ กับที่บุคคลในชุมชนมีความก้าวหน้าในอาชีพของตนมากขึ้น ส่งเสริมให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในตนเองและเพิ่มผลผลิตสู่การสร้างรายได้ต่อชุมชน

2. ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แบ่งเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ (1) สังคม (2) เศรษฐกิจ (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (4) การเมืองและนโยบาย (5) สถานการณ์ระหว่างประเทศ (6) ภาวะวิกฤติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Robbins (1994, p. 261) ที่กล่าวถึง ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การ ได้แก่ ธรรมชาติของแรงงาน เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของโลก การแข่งขัน แนวคิดในการจัดการ ความต้องการของบุคคลในองค์การ แนวคิดของ Cook & Hunsaker (2001, pp. 529-530) ที่กล่าวถึง พลังกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ได้แก่ เทคโนโลยี เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ การแข่งขันบนเวทีโลก การเมืองโลก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและประชากร ความท้าทายภายในองค์การ และแนวคิดของ Office of the Bureaucratic Development Board (2006, pp. 3-5) ที่กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์การ ที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งผลักดันจากภายนอก นโยบายภาครัฐ เศรษฐกิจ

การเมือง ความต้องการของผู้บริโภค ภาวะการณ์แข่งขัน สภาพของตลาด คู่แข่ง รวมทั้งเทคโนโลยี

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่รัฐ และภาคเอกชน โดยเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สอดคล้องกับแนวคิดของ Berner, Amos, & Morse (2011, p. 150) ที่กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนรวมถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และเป็นหนทางในการเพิ่มระดับความรู้ให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980, pp. 213-235); Faranoff (1980, p. 104); White (1982, pp. 1-18)

4. การบริหารการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ (1) องค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลง (2) กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง

4.1 องค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน ด้านองค์ประกอบ

บริหารการเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) โครงสร้าง (2) คน (3) เทคโนโลยี (4) วัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Schermerhorn (2005, p. 473); Daft (2008, pp. 348-357) และแนวคิดของ Bartol (1998, pp. 371-374) ที่กล่าวถึงการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม โดยการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นวิธีในการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การ อย่างเป็นระบบ การบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมองให้ครบทุกองค์ประกอบขององค์การ และองค์ประกอบที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง เพื่อมองหาวิธีการที่จะปรับเปลี่ยน สนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

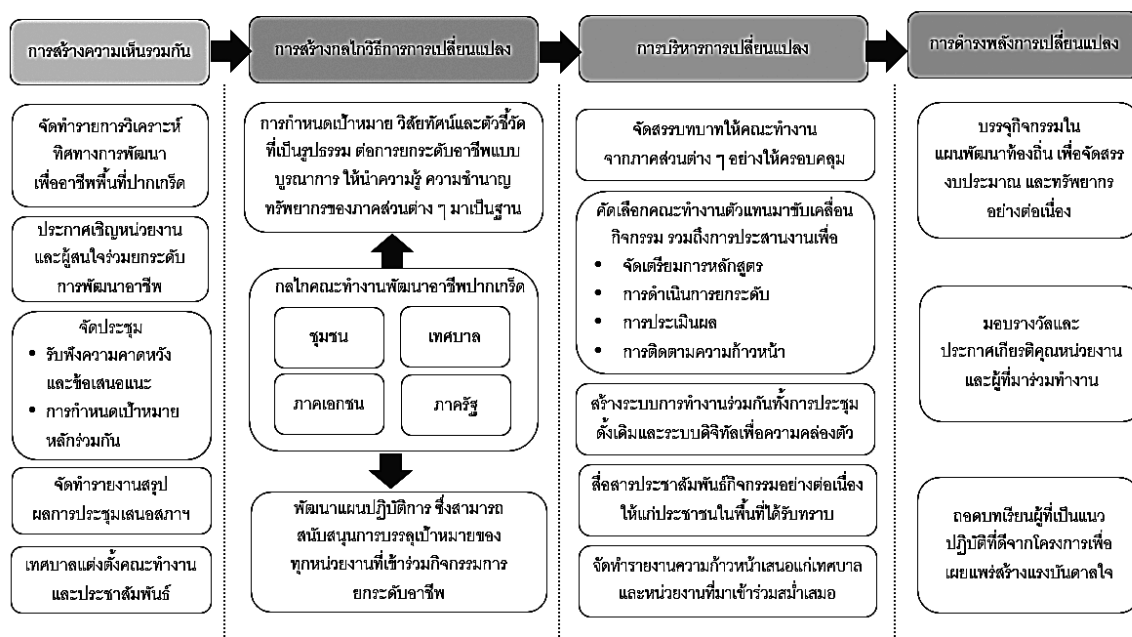
4.2 กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชนในตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ (1) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ (2) การกำหนดวิสัยทัศน์ (3) สร้างความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงองค์การ (4) การเสริมพลังการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (5) การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotter (1995, p. 61); Garvin (2000, p. 131); (Kanter et al., 1992); Hayes (2007, pp. 82-83); Chen (1976, pp. 90-120); Conger, Spreitzer, & Lawler (1999,

pp. 127-158); Cummings & Worley (2014, pp. 155-156) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารการเปลี่ยนแปลง คือ การพัฒนาองค์การ เพื่อช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด ด้วยการสร้างความผูกพันในองค์การ สร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สร้างการทำงานเป็นทีม และพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน

การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ (1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทักษะอาชีพชุมชนของเทศบาลนครปากเกร็ด (2) จุดแข็ง จุดอ่อน ของการพัฒนาทักษะอาชีพชุมชนของเทศบาลนครปากเกร็ด แบบเดิม (3) ประเด็นเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน (4) รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน คือ ระบบและกลไกของการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ ผ่านกระบวนการของการสร้างความเห็นร่วมกัน การสร้างกลไกวิธีการการเปลี่ยนแปลง การสร้างกลไกวิธีการเปลี่ยนแปลงการดำรงพลังการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เป้าหมายของการยกระดับอาชีพของชุมชน เป้าหมายความสำเร็จ และดำเนินไปอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน

รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน คือ ระบบและกลไกของการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาล ชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ โดยผ่านกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความเห็นร่วมกัน ได้แก่

(1) จัดทำรายการวิเคราะห์ทิศทางพัฒนาเพื่ออาชีพพื้นที่ปากเกร็ด (2) ประกาศเชิญหน่วยงานและผู้สนใจร่วมยกระดับการพัฒนาอาชีพ (3) จัดประชุมรับฟังความคาดหวังและข้อเสนอแนะ และการกำหนดเป้าหมายหลักร่วมกัน (4) จัดทำรายงานสรุปผลการประชุมเสนอสภาเทศบาล (5) เทศบาลแต่งตั้งคณะทำงานและประชาสัมพันธ์

2. การสร้างกลไกวิธีการเปลี่ยนแปลง

ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมต่อการยกระดับอาชีพแบบบูรณาการ ให้นำความรู้ ความชำนาญ ทรัพยากร

ของภาคส่วนต่าง ๆ มาเป็นฐาน (2) กลไกคณะทำงานพัฒนาอาชีพปากเกร็ด โดยการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาล ชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ (3) พัฒนาแผนปฏิบัติการ ซึ่งสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับอาชีพ

3. การบริหารการเปลี่ยนแปลง ได้แก่

(1) จัดสรรบทบาทให้คณะทำงานจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างให้ครอบคลุม (2) คัดเลือกคณะทำงานตัวแทนมาขับเคลื่อนกิจกรรม รวมถึงการประสานงานเพื่อจัดเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการยกระดับ การประเมินผล การติดตามความก้าวหน้า (3) สร้างระบบการทำงานร่วมกันทั้งการประชุมดั้งเดิมและระบบดิจิทัลเพื่อความคล่องตัว (4) สื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่องให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ (5) จัดทำรายงานความก้าวหน้าเสนอแก่เทศบาลและหน่วยงานที่มาเข้าร่วมสม่ำเสมอ

4. การดำรงพลังการเปลี่ยนแปลง ได้แก่

(1) บรรจุกิจกรรมในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง (2) มอบรางวัลและประกาศเกียรติคุณหน่วยงานและผู้ที่มาทำงาน (3) ถอดบทเรียนผู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากโครงการเพื่อเผยแพร่สร้างแรงบันดาลใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการตลาดดิจิทัล ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว

2. การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและพัฒนา และสร้างนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือจาก 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การพัฒนาอาชีพของชุมชนเกิดความยั่งยืน โดยในการจัดโครงการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ ควรประกอบไปด้วยความร่วมมือจาก 3 ภาคส่วน คือ (1) ภาครัฐ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา (2) ภาคเอกชน ได้แก่ วิทยากร เจ้าของช่องทางการตลาด แหล่งเงินทุน (3) ภาคประชาสังคม ได้แก่ ประชาชนในชุมชน เจ้าของผลิตภัณฑ์ในชุมชน

4. กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติ เพื่อบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน ได้แก่ การกำหนดบทบาทหน้าที่ด้านการติดตามและช่วยเหลือการพัฒนาอาชีพชุมชนให้ชัดเจน และจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนในเรื่องการพัฒนาทักษะอาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การกำหนดหลักสูตรโครงการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพแบบครบวงจร โดยเนื้อหาในการฝึกอบรมจะต้องครอบคลุม ครบถ้วน ประกอบไปด้วย (1) อบรมการทำผลิตภัณฑ์ (2) อบรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้า (3) อบรมการสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้า การส่งเสริมการตลาด และการตลาดออนไลน์ และ (4) แนะนำการจัดหาแหล่งซื้อวัสดุ/วัตถุดิบราคาถูก เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่รับจากการอบรมไปต่อยอดทำผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการทำงาน

2. ผลักดันสนับสนุนและประสานงานให้เกิดช่องทางการตลาดดิจิทัล

3. สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมท้องถิ่น และผลักดันสู่การรับรู้และแข่งขันระดับประเทศ เช่น การประกวดนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. เปรียบเทียบความร่วมมือกับเอกชนในพื้นที่ เพื่อผลักดันการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์

5. การส่งเสริมและสนับสนุนการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นพี่เลี้ยงในการจัดหาแหล่งเงินทุน และจัดหาตลาดให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน

6. เป็นพี่เลี้ยงในการให้ความรู้และคำแนะนำ ส่งเสริมและสนับสนุนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ หนังสือรับรองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย การขึ้นทะเบียนและใบอนุญาต ออ. การขึ้นทะเบียนตำรับยาแผนโบราณ ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

7. การสร้างแรงจูงใจในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเทศบาลนครปากเกร็ดให้การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีประกวดผลิตภัณฑ์ชุมชน การมอบเงินรางวัล การมอบวุฒิบัตร การเชิดชูเกียรติแก่ผู้ประสบความสำเร็จจากการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

8. เป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนการสร้างชื่อเสียงและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จัก โดยการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์การส่งผลิตภัณฑ์เข้าประกวด การขยายตลาดให้ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

9. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

โดยมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสาร นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ เช่น สร้างกลุ่มอาชีพ (Line, Facebook) เพื่อเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสาร การติดตามผลการดำเนินงาน และการประชาสัมพันธ์อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไป สามารถนำกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาขยายผลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

2. ศึกษาแรงจูงใจของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารการเปลี่ยนแปลงทักษะอาชีพของชุมชน

3. ศึกษาวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสร้างนวัตกรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- Bartol, A. M. (1998). **Management**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Berner, M. M., Amos, J. M., & Morse, R. S. (2011). What constitutes effective citizen participation in local government? views from city stakeholders. **Public Administration Quarterly**, 35(1), 128-163.
- Chen, P. P. S. (1976). The entity-relationship model-toward a unified view of data. **ACM transactions on database systems (TODS)**, 1(1), 9-36.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: seeking clarity through specificity. **World development**, 8(3), 213-235.
- Conger, J. A., Spreitzer, G. M., & Lawler, E. E. (1999). **The leader's change handbook: An essential guide to setting direction and taking action** (3rd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Cook, C. W., & Hunsaker, P. L. (2001). **Management and organizational behavior**. McGraw-Hill/Irwin.
- Cummings, T. G., & Worley, C. G. (2014). **Organization development and change**. Cengage learning.

- Daft R. L. (2008). **New Era of Management**. 2nd ed. China: China Translation and Printing Services.
- Department of Local Administration, Ministry of Interior. (2006). **Occupational promotion standards**. Bangkok. (in Thai).
- Drucker, P. F. (1993). **Post-capitalist society**. Oxford, England: Butterworth Heinemann.
- Faranoff, A. (1980). **Community Invelopment in Health System for Primary Hearth Care**. New York : McGraw-Hill Book.
- Ferrans, C. E., & Powers, M. J. (1992). **Quality of life**. Chicago: Rand Mc Nally & Company.
- Garvin, D. A. (2000). **Learning in action: A guide to putting the learning organization to work**. Harvard Business Review Press.
- Hayes, J. (2018). **The theory and practice of change management**. Palgrave.
- Hayes, J. (2007). **The theory and practice of change management** (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kanter, R. M., Stein, B. A., & Jick, T. D. (1992). **The Challenge of Organizational Change**. New York: The Free Press.
- Kotter, J. P. (1995). **Leading change: Why transformation efforts fail**. Harvard Business Review, (Reprint No. 95204), 74(2), 59-67.
- Malakul Na Ayutthaya, P. (2008). **Organizational development**. Bangkok: Mr. Copy. (in Thai).
- Navaratana Na Ayutthaya, T. (2004). **Marketing for management: ideas and strategies**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- Nonthaburi Province. (2018). **Nonthaburi Provincial Development Plan 4 Years (2018-2021)**. Nonthaburi Province. (in Thai).
- Office of the Bureaucratic Development Board. (2007). **A guide to managing changes to enhance excellence in the practice of government agencies**. Bangkok. (in Thai).
- Office of the Bureaucratic Development Board. (2006). **Modern management techniques and methods of management according to good home affairs management guidelines: change management**. Bangkok. (in Thai).
- Pak Kret Municipality. (2019). **Local Development Plan (2018-2022) Review 2019** Pak Kret Municipality, Pak Kret District, Nonthaburi Province. Nonthaburi. (in Thai).

- Pongpit, S. (2004). **Hundreds of words to know**. Bangkok: Charoen Wit. (in Thai).
- Robbins, S. P. (1994). **Essentials of organization behavior** (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Schermerhorn, J., R. (2005). **Management**. 8th ed. New York: John Wiley & Sons.
- Serirat, S. et al. (2003). **Modern market management**. Bangkok: Thammasan. (in Thai).
- Srirakaew, A. (1999). **The balance of development in the view of developers**. Community Development. (in Thai).
- Tantivejkul, S. (2001). **Underneath the King's Age**. 6th Print. Bangkok: Matichon. (in Thai).
- White, A. T. (1982). **Why Community Participation? A Discussion of the Argument**
Community Participation: Current Issue and Lesson Learned. United Nations Children's Fund, 1-18
- Wong-anutroj, P. (2010). **Human Resource Management Psychology**. Bangkok: Bangkok Auxiliary Media Center. (in Thai).
-

การพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
DEVELOPING THAI PHUAN COMMUNITY NETWORK,
PAK PHLI DISTRICT, NAKHON NAYOK PROVINCE

อุดมศักดิ์ เชื้อชาวนุ* วาชรินทร์ อินทรพรหม และ วณิดา ศิริวรสกุล
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Udomsak Cheawchan*, Wacharin Intaprom and Wanida Siriworasakul
Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,
PhranakhonRajabhat University, Bangkok, Thailand

*Email: udomsak.cn@gmail.com

Received: 2021-06-05

Revised: 2021-05-28

Accepted: 2021-06-05

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นการวิจัย เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน และ 3) รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยการตีความประเด็นการศึกษา และการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนชุมชนไทยพวนตำบลเกาะหวาย จังหวัดนครนายก จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเพียร์สันคอร์ริเลชัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) คือ ชุมชนไทยพวนมีใช้ภาษาท้องถิ่นในการติดต่อสื่อสาร สนทนาระหว่างกัน มีการให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นทำให้การจัดการเครือข่ายบรรลุวัตถุประสงค์ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) คือ มีการพัฒนาเครือข่ายชุมชน ด้วยการส่งเสริมและจัดกิจกรรมเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ชุมชน

ได้ตระหนักถึงปัญหาของชุมชน มีผู้นำที่ดี มีการจัดบทบาทหน้าที่การดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบที่ทำให้ชุมชน มีเป้าหมายที่จะพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์ประเพณีไทยพวนจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และ 3) รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก คือ เครือข่ายมีการสร้างความร่วมมือกันในการคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกัน การคิดวิเคราะห์ วางแผน และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาเครือข่ายจากความร่วมมือของประชาชนในชุมชนอย่างเข้มแข็ง มีการรณรงค์ให้ชุมชนเกิดอนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมประเพณี ภาษา ของชาติพันธุ์ไทยพวน ส่งเสริมให้ชุมชนนำทุนทางวัฒนธรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า ให้เป็นอัตลักษณ์ชุมชนที่โดดเด่น กระตุ้นให้สมาชิกเครือข่ายใช้ศักยภาพของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานของการเข้าใจสภาพปัญหา และความต้องการขอประชาชนในชุมชน มีการถ่ายทอดการใช้ภาษาท้องถิ่นไทยพวนในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้เครือข่ายชุมชนไทยพวนเกิดการพัฒนาวงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: รูปแบบ การพัฒนา เครือข่าย ชุมชนไทยพวน

ABSTRACT

The objectives for the study on the development of the Thai Phuan community network, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province were: 1) The effectiveness of the management of Thai Phuan Community network 2) A model of the management of Thai Phuan community network, Pak Phli district, Nakhon Nayaok province. The research utilized the mixed methods of qualitative and quantitative. For the qualitative methodology, the tool used was the interview with 21 key informants. The obtained data were analyzed with study point analysis. The tool was questionnaires asking 400 villagers of Ko Wai sub-district, Pak Phli district, Nakhon Nayok province for the quantitative methodology. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient, which was found to have statistical significance at 0.05.

Research results: 1) The Thai Phuan community network management was found at a high level ($\bar{X} = 4.13$). The villagers were found to use local dialects in communication. The community is living in harmony and helping each other. 2) The factors helping in the success of the management of the Thai Phuan community network were found at a high level ($\bar{X} = 4.12$). Various activities were implemented to promote the network continuously. Social issues were raised in the network, so the villagers helped in finding proper solutions. Other crucial factors were: good leadership, precise allocation of tasks;

systematic planning for the network; encouraging participation from the community to help preserve Thai Phuan culture and tradition. 3) A proper model for the management of the Thai Phuan community network, Pak Phli district, Nakhon Nayok province, was found in this study. The local community has united in solving the community's problems and surveying the needs of the villagers. They are working together to find proper solutions to all problems. They set clear plans for actions, including problem analysis, planning, monitoring, and follow-up. They aimed to strengthen their Thai Phuan community for sustainable development. Moreover, the local community of Thai Phuan is calling for the preservation of local culture, tradition, the dialect of Thai Phuan, especially the demand for maximizing the use of cultural capital to increase the uniqueness of the community. All community members are advised to realize their capacity to help lead the community towards self-reliance and appropriate problem-solving. Local Thai Phuan dialect is used in daily life in communication among the network, which is a part of the network's sustainable development practices.

Keywords: Model, Development, Network, Thai Phuan Community

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างรวดเร็ว เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นทางสังคมให้ต่ำมากที่สุด ประชาชนจึงได้หาแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นที่ตนได้ให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดขึ้นได้ ต้องใช้เครือข่ายทางสังคมมาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อเป็นที่ยอมรับตามกฎหมาย ระเบียบ และมีบรรทัดฐานร่วมกันด้วยความสมัครใจ และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตและสังคม (Chinsak, 2006) ทั้งนี้เครือข่ายทางสังคมมีหลากหลายมิติมีความเชื่อมโยงกันในทางสังคมซึ่งมนุษย์สามารถสร้างขึ้นเองได้ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายและมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายหากเข้าไปเชื่อมต่อให้ถูกกาลเทศะ ก็สามารถอาศัย

พลังเครือข่ายสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างมั่นคง (Apakro, 2004) ในสังคมเครือข่ายถือเป็นองค์การในการจัดการกิจกรรมในรูปแบบใหม่ที่อาจเริ่มต้นจากผู้คนในกลุ่มเล็ก ๆ ที่ร่วมกันสร้างชุมชนแนวปฏิบัติของตนเองขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นการสร้างความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกันหรือมีแรงปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันด้วยความคาดหวังและการกำหนดกิจกรรมของกลุ่มและวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาภายใต้เงื่อนไขที่ทำให้เครือข่ายนั้นมีอัตลักษณ์เป็นที่ประจักษ์ มีการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น

เครือข่ายชาติพันธุ์ เป็นเครือข่ายชุมชนที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกันและเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน

เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีนลาว ไทยพวน เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่น คือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปร่าง (เชื้อชาติ) มีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรม พร้อม ๆ กันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ โดยเครือข่ายชาติพันธุ์ไทยพวนที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่น่าสนใจไม่เหมือนเครือข่ายชาติพันธุ์อื่น ๆ ชาวไทยพวนนับถือศาสนาพุทธกันทุกคน เวลาในงานบุญหรือกิจกรรมทางศาสนาใด ๆ คนไทยพวนก็จะมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกัน เพื่อให้กิจกรรมทางศาสนาของชาวไทยพวนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ชาวไทยพวนถิ่นฐานเดิมอาศัยอยู่ที่ประเทศลาวและอพยพมาประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี อาศัยกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของไทย ได้แก่ จังหวัดหนองคาย อุดรธานี สุโขทัย แพร่ พิจิตร พิษณุโลก อุดรดิตถ์ สุพรรณบุรี สิงห์บุรี สระบุรี ลพบุรี นครนายก ปราจีนบุรี น่าน ในล้านนาพบชาวไทยพวนอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแพร่ ชาวไทยพวนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีการจัดการเครือข่ายชาติพันธุ์ของตนโดยจะมีประเพณีที่สำคัญของไทยพวนเช่น “ประเพณีก้ำฟ้า” เป็นความเชื่อของไทยพวนในทุกพื้นที่ งานจัดขึ้นช่วงเดือนห้าของทุกปีถือเป็นการแสดงกตัญญู กตเวทิตาต่อฟ้าที่ได้คุ้มครองให้มีอายุยืนยาวให้อยู่ดีกินดี มีฝนตกตามฤดูกาล มีข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ ซึ่งจะมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า การละเล่นในตอนกลางคืนและการพบปะสังสรรค์ระหว่างเครือข่ายด้วยกัน วันก้ำฟ้าจะเริ่มตั้งแต่รุ่งเช้าไปถึงค่ำ และชาวไทยพวนยังมีประเพณีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมภาคอีสานของไทย เช่น การแห่บั้งไฟ การแข่งนางแมว การลากกระดาน (กองข้าว) การสู้วัวขัว ประเพณีกำเียน

ที่ยังคงอยู่ในบางพื้นที่ ชุมชนไทยพวนเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหวาย และเทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีขนาดพื้นที่ประมาณ 1,250 ไร่ ประกอบด้วย 4 ชุมชน มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 664 ครัวเรือน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนพวน หรือไทยพวนที่สืบเชื้อสายมาจากชาวพวน ในเมืองพวน (ปัจจุบัน คือ เขตเวียงขวางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เรียกตัวเองว่า ลาวพวน) มีวิถีชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาพูดที่มีความเฉพาะตัว เป็นเอกลักษณ์ที่ยังคงสืบทอด ยึดถือปฏิบัติกันมาตลอด จนถึงปัจจุบัน (Yodming, et al. 2014: 1)

จังหวัดนครนายก เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีคนไทยเชื้อสายพวนอาศัยอยู่จำนวนมาก บรรพบุรุษของชาวไทยพวนในจังหวัดนครนายกนี้ อพยพเข้ามาเมื่อครั้งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงย้ายโยกทัพไปตีเวียงจันทน์ และกวาดต้อนผู้คนทั้งชาวเวียงจันทน์และชาวพวนเชียงขวาง ข้าเหนือ เข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ตามหัวเมืองชั้นใน อาทิ ลพบุรี สระบุรี นครนายก และฉะเชิงเทรา สันนิษฐานว่าชาวพวนที่เทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี นครนายก อพยพเข้ามาราวปี พ.ศ. 2321-2322 โดยหมู่บ้านที่มีชาวพวนอาศัยอยู่มาก อาทิ บ้านท่าแดง บ้านฝางคลอง บ้านหนองแสง บ้านเกาะหวาย บ้านหนองหัวลิง เป็นต้น มีชาวไทยพวนปลูกบ้านเรือนอยู่กันเป็นคุ้ม ๆ ตามริมน้ำ ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน และรับจ้างทั่วไป มีขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ ภาษา อาหารพื้นบ้านเป็นของตนเอง และมีความผูกพันระบบเครือญาติเผ่าพันธุ์ชุมชนชาวไทยพวน มีวิถีชีวิตแบบชาวนา และมีวิถีชีวิตดั้งเดิมอยู่กับธรรมชาติ เมื่อมีการอพยพย้ายถิ่น จะเลือกตั้งถิ่นฐานที่ทำกิน

บริเวณลุ่มน้ำเป็นผู้ที่ยึดมั่นในศาสนา และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีการปลูกฝังถ่ายทอดความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ที่เป็นเอกลักษณ์ มีผู้นำที่ทำหน้าที่ประกอบพิธีทางศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อ มีการสืบทอดบรรทัดฐานทางสังคม และแบบแผนของพฤติกรรมที่เรียกว่า ประเพณี เมื่อมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน นำไปสู่การเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรม มีการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม และถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา ตระกูลไท-กะได มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ผู้ชายแต่งเสื้อมัดอ้อม ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง มีสไบ มีความเชื่อ คือ ฮีต 12 ครอง 14 อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ปลาตุ๋น และมีศิลปะรำพวน

ชุมชนไทยพวนมีบทบาทในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณี แต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือและสืบทอดประเพณีที่ดั้งเดิม ขาดการมีส่วนร่วมทางสังคม และวัฒนธรรม ขาดจิตสำนึกที่ดั้งเดิมทางวัฒนธรรม ขาดการรู้ถึงคุณค่าวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชน และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีและความทันสมัยที่เข้ามาในชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ทำให้คนรุ่นใหม่หันไปสนใจเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันชาวไทยพวนที่ยังคงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้น ชุมชนไทยพวนในอำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ยังไม่มีการจัดการเครือข่ายชุมชนที่ดีหรืออย่างเป็นทางการมาก่อน เนื่องจากชุมชนไทยพวนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก ยังมีการดำรงชีวิตในระบบเครือญาติเผ่าพันธุ์ชุมชนชาวไทยพวน มีวิถีชีวิตแบบชาวนา และมีวิถีชีวิตดั้งเดิมอยู่กับธรรมชาติอยู่ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในศาสนา และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีการปลูกฝังถ่ายทอดความคิด

ค่านิยม ความเชื่อ ที่เป็นเอกลักษณ์ ผู้ศึกษาจึงมีความพยายามที่จะศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้มีการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ขึ้นมาอย่างจริงจัง เพื่อมุ่งไปสู่การจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวนที่มีความเข้มแข็งในการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนไทยพวนนี้ และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชาวไทยพวนในอำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ให้เป็นชุมชนที่อยู่คู่กับสังคมไทยไปจนถึงรุ่นลูกหลาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาต้องการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวนในอำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก เพื่อให้มีการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวนขึ้นมาอย่างจริงจัง และมีความเข้มแข็งในการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนไทยพวนนี้ ซึ่งจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการจัดการเครือข่ายชุมชนที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ปัญหาในเครือข่ายของตนและแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองมากกว่าจะพึ่งการสนับสนุนจากองค์กรหรือเครือข่ายภายนอก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก

2. ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
การจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี
จังหวัดนครนายก

3. ได้รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนไทย
พวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่าย
ชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
ครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดเนื้อหา ได้แก่
(1) ประสิทธิภาพของการจัดการเครือข่ายชุมชน
ไทยพวน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการ
เครือข่ายชุมชนไทยพวน และ (3) รูปแบบการจัดการ
เครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัด
นครนายก

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด
เกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย แนวคิดและทฤษฎี
เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล และทฤษฎีต่าง ๆ จากตำรา

เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ
วิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามหัวข้อของงานวิจัย

2.2 ขอบเขตพื้นที่การวิจัยในครั้งนี้
เลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่ ได้แก่ ตำบลเกาะหวาย 6
หมู่บ้าน ตำบลหนองแสง 9 หมู่บ้าน ตำบลเกาะโพธิ์
7 หมู่บ้าน และตำบลท่าเรือ 8 หมู่บ้าน ของอำเภอ
ปากพลี จังหวัดนครนายก

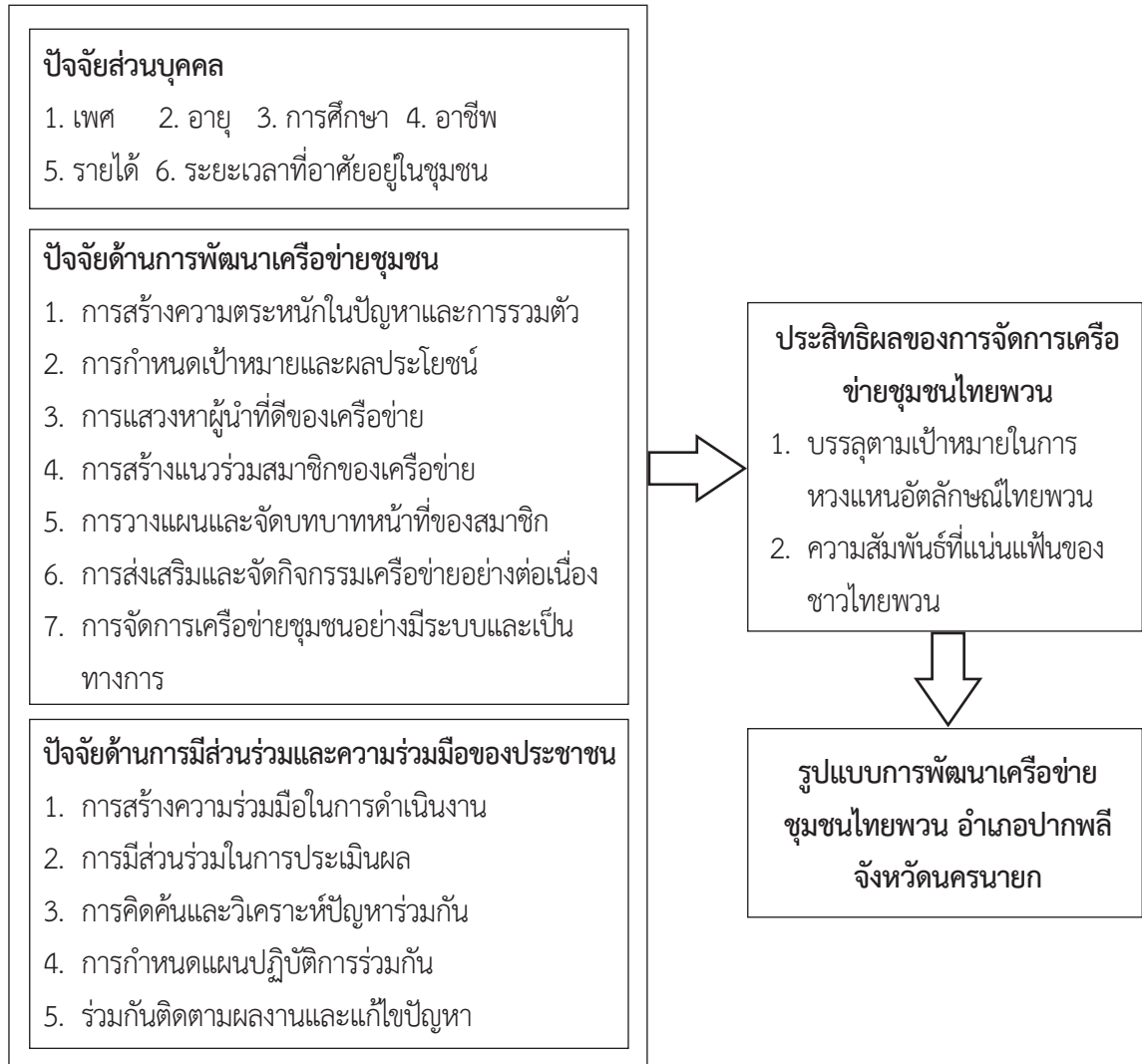
2.3 ประชากร คือ ประชาชนไทยพวน
ที่อาศัยอยู่ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

2.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 4 ตำบล ๆ ละ 1 คน กำนันประจำ
ตำบล 4 ตำบล ๆ ละ 1 คน เจ้าอาวาสวัดฝั่งคลอง 1 รูป
ปราชญ์ชาวบ้านประจำตำบล 4 ตำบล ๆ ละ 1 คน
ผู้นำชุมชนไทยพวน 4 ชุมชน ๆ ละ 1 คน และตัวแทน
ชุมชน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 12 เดือน ตั้งแต่
เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2563

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยด้านต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นดังนี้

แหล่งข้อมูล

พื้นที่ศึกษาและประชากรในเขตอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก จำนวนทั้งสิ้น 30 หมู่บ้าน

ได้แก่ ตำบลเกาะหวาย 6 หมู่บ้าน ตำบลหนองแสง 9 หมู่บ้าน ตำบลเกาะโพธิ์ 7 หมู่บ้าน และตำบลท่าเรือ 8 หมู่บ้าน ของอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันประจำตำบล เจ้าอาวาสวัดฝั่งคลอง ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนไทยพวน และตัวแทนชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และ ตอนที่ 2 ข้อคำถามลักษณะปลายเปิด และประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน ปัจจัยด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนไทยพวน และรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันประจำตำบล เจ้าอาวาสวัดฝักคลอง ปราchyชาวบ้านประจำตำบล ผู้นำชุมชนไทยพวน และตัวแทนชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์น่าเชื่อถือ มีการจดบันทึกข้อมูล และการบันทึกเสียง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมสรุปและตรวจสอบสาระสำคัญของเนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตและขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการขอสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพเป็น Content Analysis การวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การจดบันทึกการถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง และการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นการศึกษาที่ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์และใช้การพรรณนาความในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่วิเคราะห์ที่ได้ไปทำการ

จัดระเบียบของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุป และตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งจะมีการพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความคิดเห็นตรงกันอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป รวมถึงเอกสารและข้อมูลจากการสังเกต แล้วนำมาสรุปตามประเด็นหลัก ประเด็นรอง และนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก พบว่า (1) บรรลุเป้าหมายในการวางแผนอัตลักษณ์ไทยพวน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) คือ ชุมชนใช้ภาษาท้องถิ่นในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการดำเนินวิถีชีวิตตามความเชื่อตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่บรรพบุรุษและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างโดดเด่นและงดงาม โดยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย อาหาร วิถีชีวิตและความเชื่อ ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละชุมชนที่มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น (2) ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของชาวไทยพวน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) คือ ชุมชนไทยพวนมีอุปนิสัย ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรักสงบ ยึดมั่นในศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี มีวัฒนธรรม มีภาษา มีความผูกพันในระบบเครือญาติ มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ ชุมชนไทยพวนเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก พบว่า 1) ปัจจัย

ด้านการพัฒนาเครือข่ายชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักในปัญหาและการรวมตัว คือ ชุมชนมีการสร้างความเข้าใจการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมให้กับคนในชุมชน (2) การกำหนดเป้าหมายและผลประโยชน์ คือ ชุมชนมีเป้าหมายที่จะอนุรักษ์ประเพณีไทยพวน (3) การแสวงหาผู้นำที่ดีของชุมชน คือ ชุมชนมีการเสาะหาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน (4) การสร้างแนวร่วมสมาชิกของในชุมชน คือ ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายในการพัฒนาเครือข่ายให้กับคนในชุมชน (5) การวางแผนและจัดบทบาทหน้าที่ คือ ชุมชนมีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบให้กับคนในชุมชน (6) การส่งเสริมและจัดกิจกรรมเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง คือ ชุมชนมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีอย่างต่อเนื่อง (7) การจัดการเครือข่ายชุมชนอย่างมีระบบและเป็นทางการ คือ ทุกคนในชุมชนได้รับมอบหมายให้ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน คือ ชุมชนมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในด้านการพัฒนาชุมชนกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (2) การประเมินผลการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน คือ ประชาชนในชุมชนมีส่วนในการจัดทำแบบประเมินผลการดำเนินกิจกรรมในชุมชน (3) การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน คือ ชุมชนมีการจัดทำประชาคมในการพัฒนากับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง (4) การกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกัน คือ ประชาชนในชุมชนได้กำหนดแผนงานในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน (5) ร่วมกันติดตามผลงานและแก้ไขปัญหา คือ ประชาชนในชุมชนได้ร่วมติดตามผลการดำเนินการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาเครือข่ายชุมชน พบว่า มีการสร้างความตระหนักให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนและสร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิดการรวมกันในการสร้างเครือข่ายหรือการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดการพัฒนามีการกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายและผลประโยชน์ มีผู้นำที่ดีมีศักยภาพด้านการพัฒนาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะนำพาชุมชนไปสู่เป้าหมาย การสร้างแนวร่วมสมาชิกของในชุมชน มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการติดต่อสื่อสาร มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตแบบครบวงจรทั้งทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และทางทุนทางวัฒนธรรมและสังคม สามารถนำมาบูรณาการในการพัฒนาสร้างเครือข่ายทางสังคมทำให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น มีการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการที่มีระบบชัดเจนด้วยการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายที่หลากหลายในเชิงบูรณาการทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแผนงานและการจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกอย่างเหมาะสม มีการส่งเสริมและจัดกิจกรรมเครือข่ายเชิงบูรณาการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นขั้นตอนของแผนการพัฒนาเครือข่ายชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพและกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาตั้งแต่การคัดเลือกสมาชิก การวางแผนการพัฒนาร่วมกัน มีการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาในด้านการเรียนรู้อย่างเป็นระบบที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ มีการจัดการเครือข่ายชุมชนอย่างมีระบบและเป็นทางการ มีการจัดการชีวิตของตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน 2) ด้านการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน

พบว่า มีการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาอย่างชัดเจน การกำหนดแผนปฏิบัติการ ร่วมกัน ร่วมกันติดตามผลงานและแก้ไขปัญหาชุมชน อย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วม ได้รับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณา เป็นทางเลือกในการบริหารงานพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้ได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกัน เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหลักประกันที่สำคัญที่จะทำให้ ประชาชนทุกคนดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการ นำผลการวิจัยที่ค้นพบข้อเท็จจริงแล้วนำมาอภิปรายผล ที่สนับสนุนด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ ประสิทธิผลของเครือข่าย ชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย 2 ด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้ 1) การบรรลุ เป้าหมายในการวางแผนอัตลักษณ์ไทยพวน พบว่า ชาวไทยพวนยังมีการใช้ภาษาท้องถิ่นไทยพวนในการ ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีไทยพวนที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนที่บ่งบอกถึง ค่านิยม ความเชื่อศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และ มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ Wattanasiritham (2014) ได้อธิบาย ว่า กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวกันและสื่อสารเกี่ยวข้องกัน อย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน หรือการมีอาชีพ ร่วมกัน การมีวัฒนธรรมความเชื่อของท้องถิ่นร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chiangkul (2007) ได้กล่าว ชุมชนสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีความเชื่อมโยง

ไปในทิศทางเจริญขึ้น ตามเป้าหมายของชุมชนนั้น ๆ การดำเนินการพัฒนาต้องใช้วิธีการที่ถูกต้องพร้อมกับ มีความเหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ควบคู่ไปกับการพัฒนาวัตถุโดยใช้วิธีการ ที่เหมาะสมกับชุมชนนั้น ๆ มีการยอมรับของส่วนรวม ในชุมชน 2) ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของชาวไทยพวน พบว่า ชุมชนไทยพวนให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกัน และกัน มีจิตอาสาในการดูแลความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน และชุมชนได้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นระหว่างกัน ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kitikirati (2009: 22) ได้กล่าว มุ่งให้ประชาชนมีความสำนึกในการ เป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหา และความเป็นอยู่ของชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เพื่อความเจริญ ของตนเองและชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุง ความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sunyawiwat (2007: Online) ได้กล่าวถึง พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และพัฒนาเพื่อสร้างความสุขของทุกคนทั้งชุมชน การส่งเสริมให้ประชาชนเป็นคนที่มีคุณภาพดี เป็นคน ที่มีคุณธรรม มีความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีจิตอาสา และเป็นคนที่มีความสันติสุข อันจะส่งผล ให้ชุมชนเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง และวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน อย่างยั่งยืน

จากวัตถุประสงค์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย ชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการพัฒนา เครือข่ายชุมชน ประกอบด้วย 7 ด้าน อภิปรายผลได้ ดังนี้ (1) การสร้างความตระหนักในปัญหาและการ

รวมตัว พบว่า มีการสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนและมีการรวมตัวกันให้ตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันปรับปรุงแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Office for strengthening the community (1999) กล่าวว่า ประชาชนร่วมตัดสินใจ และกำหนดโครงการเป็นการนำเอาปัญหาที่ประชาชนตระหนัก และยอมรับว่าเป็นปัญหาของชุมชนมาร่วมกันหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจที่จะแก้ไขภายใต้ขีดความสามารถของประชาชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sekuchi (2011: 17) กล่าวว่า การรวมตัวของกลุ่มที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน และยังมีความสัมพันธ์ทางสังคม ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกัน (2) การกำหนดเป้าหมายและผลประโยชน์ พบว่า เครือข่ายชุมชนมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและอนุรักษ์ประเพณีไทยพวนให้คงอยู่ต่อไป ด้วยการสร้างความตระหนัก และรณรงค์ให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักการอนุรักษ์ หวงแหน รู้จักถ่ายทอดประเพณีไทยพวนที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนให้คนทั่วไปได้รู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Charoenwongsak (2000: 36-44) ได้กล่าวว่า การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วม ที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย จึงต้องตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sekuchi (2011: 17) กล่าวว่า การรวมตัวของกลุ่มที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกันอย่าง

ต่อเนื่อง มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ร่วมกัน (3) การแสวงหาผู้นำที่ดีของเครือข่ายชุมชน พบว่า เครือข่ายชุมชนได้มีการเสาะแสวงหาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ความสามารถ ยอมเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชนให้เจริญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sirasunthorn (2013) กล่าวว่า คนสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพขึ้นได้ โดยคนสามารถใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ทำงานจนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพในเวลาเดียวกัน คนก็สามารถพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกในการเสียสละ โดยยอมเสียสละกำลังกายความสุขส่วนตัว มีความซื่อสัตย์ อดทน ชี้แนะ ส่งเสริมอย่างถูกวิธี ถูกทางและอย่างเหมาะสมกับผู้รับ สามารถยกระดับมาตรฐานของตนเองและส่วนรวมได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wesaratch (2011) กล่าวว่า ผู้นำต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน และเป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (4) การสร้างแนวร่วมสมาชิกของเครือข่าย พบว่า ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายการสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนให้กับคนในชุมชนได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเครือข่ายอย่างครอบคลุม ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ เมื่อชุมชนเกิดการพัฒนาทำประชาชนมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม สร้างจิตสำนึกที่ดีตอบสนองต่อชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจและได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นแนวร่วมการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Charoenwongsak (2000: 60-83)

ได้กล่าวว่า การเสาะหาคนที่มีความคิดหรือประสบปัญหาแบบเดียวกันแล้วดึงเข้ามาร่วมเครือข่ายที่ตรงกับแนวคิด หรือเครือข่ายที่จะช่วยแก้ปัญหาของเขาได้ คือการเจรจาโน้มน้าวให้คนยินดีเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่าย โดยการให้เหตุผลชี้แจงให้ประชาชนเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับทั้งระดับส่วนตัวและแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่เขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sunyawiwat (2007: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง คือการส่งเสริมให้ประชาชนเป็นคนที่มีคุณภาพดี เป็นคนที่ดี เมื่อชุมชนเกิดการพัฒนาชุมชนก็สามารถสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ได้อย่างเข้มแข็ง และยั่งยืน (5) การวางแผนและจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกพบว่า ชุมชนมีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบให้กับคนในชุมชนได้ร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sirasunthorn (2013) ได้กล่าวว่า คุณค่าและความสำคัญในบทบาทของประชาชนในชุมชน และผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทุกขั้นตอน ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Charoenwongsak (2000: 26-28) ได้กล่าวว่า ประชาชนนั้นมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง นักพัฒนาควรจะเป็นเพียงผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด (6) การส่งเสริมและจัดกิจกรรมเครือข่ายอย่างต่อเนื่องพบว่า ชุมชนมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีอย่างต่อเนื่อง

มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Apakro (2004: 104-105) ได้กล่าวว่า การส่งเสริม สนับสนุน และการให้คำปรึกษา เพื่อให้เกิดกระบวนการ พัฒนาและการพัฒนาเป็นเครือข่ายให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนาในทุกกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sarawongsuwan (2005: 8) ได้กล่าวว่า ลักษณะของความร่วมมือคือ การแชร์ความคิดซึ่งกันและกัน การให้ประสบการณ์ในกิจกรรมร่วมกัน การให้ความสนใจในกิจกรรม การมีความสัมพันธ์กันและสร้างความคิดร่วมกัน การดูแลเอาใจใส่ต่อกันความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (7) การจัดการเครือข่ายชุมชนอย่างมีระบบและเป็นทางการ พบว่า การจัดการเครือข่ายชุมชนตามโครงสร้างที่ชัดเจนมีการดำเนินงานตามแผนสมาชิกปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรู้ความสามารถอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Frederickson (Cited in Kruithep (2007: 32) กล่าวว่า การทำงานของเครือข่ายเป็นการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ และเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Srikatanyu (2008: 32) ว่า บุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานแล้วประสบความสำเร็จ ทำให้บังเกิดผลตรงและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น ความถูกต้อง ความมีคุณค่า ผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชนประกอบด้วย 5 ด้านอภิปรายผลได้ดังนี้ (1) การสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน พบว่า ชุมชนมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในด้านการพัฒนาชุมชนกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การปลูกฝังจิตสำนึกกับบ้านเกิด

กับคนรุ่นหลัง การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Charoenwongsak (2000: 36-44) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย จะต้องเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในเครือข่าย ซึ่งการมีส่วนร่วมย่อมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแข็งขัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Khumkhai Nam (2014: 26-28) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตาม ประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน (2) การประเมินผลการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน พบว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแบบประเมินผลการดำเนินกิจกรรมในชุมชนและได้มีการติดตามผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เป็นการดำเนินงานที่โปร่งใส ประชาชนได้รับรู้ทุกขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Puangngam (2002) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนถึงจะได้รับผลดีและได้ประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Techarin. (2014: 6) ว่า การประเมินผลการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน ร่วมกันปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิผล (3) การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน พบว่า ชุมชนมีการจัดทำประชาคมในการพัฒนากับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำร่วมกันหาแนวทางแก้ไขได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bunthaya (2005) ได้กล่าวว่า การร่วมค้นหาปัญหา และความต้องการพื้นฐานของชาวชนบท ร่วมวิเคราะห์สาเหตุ ปัญหา ตัดสินใจ เลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ตลอดจนขึ้นวางแผนการดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลเกิดการพัฒนาต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Techarin. (2014: 6) กล่าวว่า การสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนทั้งความต้องการของชุมชน ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน และบรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกัน พบว่า ประชาชนในชุมชนได้กำหนดแผนงานในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ก่อนดำเนินงาน มีการลงมติเลือกแผนปฏิบัติงานในการพัฒนาชุมชนที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนร่วมกันหาแนวทางในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sarawongsuwan. (2005: 8) กล่าวว่า ผลงานที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม การเอาใจใส่แก้ไขปัญหาร่วมกัน การมีเป้าหมายร่วมกัน ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่แยกและร่วมกัน ทำ การควบคุมอำนาจร่วมกัน การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความเคารพในการตัดสินใจของคนอื่น ๆ และการแบ่งปัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Agranoff & McGuire, (2003: 48-63) กล่าวว่า การวางแผนนโยบายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกลุ่ม โดยมีขั้นตอนการตามแผนที่กำหนดไว้ คือ จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถ และจัดระบบติดต่อสื่อความหมายอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา มีความเข้าใจตรงกัน เมื่องานสำเร็จจำเป็นต้องมีการติดตามผลและประเมินผล

(5) ร่วมกันติดตามผลงานและแก้ไขปัญหา พบว่าประชาชนในชุมชนได้ร่วมติดตามผลการดำเนินการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mallikamarn (2000) ได้กล่าวว่า การติดตามการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ต้องมีการใช้ระบบการติดตามตรวจสอบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทัน่วงทีก่อนที่จะมีผลร้ายเกิดขึ้น และเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมแล้วก็ต้องมีการประเมินผล มีการนำมาตรการการป้องกันแก้ไขปัญหาของการดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Puangngam (2002) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาชุมชน ทำให้ทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุเป็นอย่างดี ย่อมสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย 1) ปัจจัยประสิทธิผลของเครือข่ายไทยพวน มีทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ (1) การบรรลุเป้าหมายในการวางแผนอัตลักษณ์ไทยพวน พบว่า มีการรณรงค์ให้ชุมชนได้มีการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมของไทยพวนที่เป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นที่มีอยู่ในชุมชน และเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายชุมชน เพื่อร่วมแรงร่วมใจสืบสานและกันร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อกัน (2) ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของชาวไทยพวน พบว่า ชุมชนเกิดความแน่นแฟ้นที่ดีต่อกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คิดค้นหาสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wattanasiritham (2014) ได้อธิบายว่ากลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวกันและสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หรือการมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือการมีวัฒนธรรมความเชื่อหรือความสนใจร่วมกัน เป็นการบรรลุเป้าหมายของอัตลักษณ์ชุมชนอย่างยั่งยืน และซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chiangkul (2007) ได้กล่าวว่า การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข มีความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ เพื่อสนองความต้องการของประชาชน เป็นการบรรลุเป้าหมายของเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายชุมชนไทยพวน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการพัฒนาเครือข่ายชุมชน พบว่ามีการสร้างความตระหนักและสร้างความเข้าใจถึงปัญหาความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน มีการโครงสร้างกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานพัฒนาที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนได้ดี เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อสร้างแนวร่วมและให้ประชาชนเกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kitikirati (2009: 22) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความต้องการและการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก โดยการมุ่งให้ประชาชนมีความสำนึกในการเป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหา และความเป็นอยู่ของชุมชน

เพื่อความสำเร็จของตนเองและชุมชน มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองชุมชน มีกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ ให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sangsri (2009: 27) กล่าวว่า การสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนจากผู้นำกลุ่ม หรือสมาชิกของกลุ่ม ที่ทำให้สมาชิกของกลุ่มได้ทำงาน ร่วมกันเป็นวิธีการถ่ายทอดที่ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม ทั้งนี้จะประสบความสำเร็จได้เพราะมีผู้นำที่ดีที่มุ่งให้เกิด ผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ที่เกิดจากการเรียนรู้ของสมาชิก ในเครือข่ายมีอยู่ตลอดเวลา และนำมาปรับและ ประยุกต์ให้ใช้ได้เหมาะสม และ (2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน พบว่า เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการและร่วมรับผิดชอบใน ทุกขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมการ ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น มีการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gordon (1996: 34) กล่าวว่า กระบวนการสร้างความ ร่วมมือ คือ การวางแผนนโยบายวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของกลุ่ม โดยมีขั้นตอนการตามแผนที่ กำหนดไว้ คือ จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตาม ความสามารถ และจัดระบบติดต่อสื่อความหมายอย่าง เปิดเผยตรงไปตรงมา มีความเข้าใจตรงกัน เมื่องาน สำเร็จจำเป็นต้องมีการติดตามผลและประเมินผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ Khumkhai Nam (2014: 26-28) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตาม ประเมินผลในกิจกรรมที่จะทำในชุมชน เป็นการ

ให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่ เริ่มคิด จนกระทั่งถึงการติดตามประเมินผลของ การทำกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานการพัฒนา มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์

การศึกษาเรื่องการพัฒนาเครือข่ายชุมชน ไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยมีข้อ เสนอแนะเพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชน ไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกให้เกิด ประสิทธิภาพดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย การควบคุม และการประสานผลประโยชน์ ระหว่างชุมชน องค์กรหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ลักษณะ เฉพาะภายในแต่ละหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการกำหนดนโยบายเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจ ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการควบคุมการประกาศใช้นโยบายหลัก เพื่อให้ชุมชนและที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดเข้าใจถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 ควรมีการพัฒนาเชิงบูรณาแบบ องค์กรร่วมในการขับเคลื่อนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายแต่ละอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

2.1 ด้านการพัฒนาเครือข่ายชุมชน คือ มีกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลง ในการทำงานร่วมกัน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม มีการ ประชาสัมพันธ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ บทบาทของสมาชิก และกิจกรรมของเครือข่าย มีการเสริมสร้างกิจกรรม สาธารณะ และเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ความรู้ใหม่ที่เป็นต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเครือข่าย ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิก ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถอยู่เสมอ มีการเชื่อมโยงสมาชิกที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเพื่อให้เข้ากันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรที่จำเป็น การดำเนินการด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน คือ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ศึกษาความต้องการของชุมชน การประเมินความต้องการของชุมชน การตรวจสอบปัญหา รวมถึงการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่มีการกำหนดไว้แล้ว

เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน เมื่อมีความบกพร่องก็จะได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ การนำไปปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมาย มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

3.1 ในการศึกษาการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นของเครือข่ายชุมชนไทยพวน มีผลอย่างไรต่อสังคมโดยรวม

3.2 ในการศึกษาการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม เครือข่ายไทยพวนสู่ความเป็นสากล

REFERENCES

- Agranoff & McGuire. (2003). "Big Questions in Public Network Management Research." *Journal of Public Administration Research and Theory*. 11,3: 295-326.
- Apakro, M. S. (2004). **Network: Nature, Knowledge and Management**. Bangkok: Promotion of Learning for Happiness Community (SorSorSor). (in Thai)
- Bunthaya, R. (2005). **Community-Based Development: Experts from working in 10 years of villagers for northeastern development**. Khon Kaen: Khon Kaen University. (in Thai)
- Charoenwongsak, K. (2000). **Network Management: Key Strategies for the Success of Educational Reform**. Bangkok: Institute of Future Studies for Development. (in Thai)
- Chiangkul, W. (2007.) **Community Development - Social Development**. Chiang Mai: Faculty of Social Sciences, University. Chiang Mai. (in Thai)
- Frederickson, G.H. (1999). **The Repositioning of American Public Administration**. PS: Political Science and Politics, 32(4).
- Gordon. (1996). **A Diagnostic Approach to Organization Behavior**. 6th ed. Boston: np.

- Khumkhai Nam, T. (2014). **Community development**. Education and Rural Development. Khon Kaen: Siripan Offset. (in Thai)
- Kitikirati, J.C. (2009). **Community Development: People Participation in Community Development**. Bangkok: Mr. Pin Aksornkit. (in Thai)
- Kruithep, W. (2007). **Network: Innovation of local government organization**. Bangkok: Research Fund Office. (in Thai)
- Mallikamarn, S. & Kanjanawat, N. (2000). **Public participation in community waste management**. Bangkok: Health System Research Institute. (in Thai)
- Office for strengthening the community (1999). **Development of Sufficiency Economy Village for Create happiness for the community**. Bangkok: Department of Community Development. (in Thai)
- Puangngam, K. (2002). **Strengthening the community**. Bangkok: Winyuchon. (in Thai)
- Sangsri, W. (2009). **Study, Analysis and Development of Network Management Model**. Educational institutions in the rural areas of the Northeast. Ph.D. Thesis, Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Sarawongsuwan, J.(2005). **Development of indicators and models of cause and effect of collaboration among primary school teachers**. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Doctor of Education Thesis, Program in Educational Research Methods. Chulalongkorn University. (in Thai)
- Sekuchi, T.P. (2011). **Public administration in the form of a network: a case study of community organization development institute**. Office of the Southern Region Master's Thesis, Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Sirasunthorn, P. (2013). **Concepts, Theories, Techniques and Applications for Social Development**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Srikatanyu, R. (2008). **Motivation factors in work**. Working atmosphere and commitment to the organization Master's thesis Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Sunyawiwat, S. (2007). **Community development. 2nd edition**. Bangkok: Thai Wattana Panich. (in Thai)
- Suwanatchariya, C. (2006). **Social network**. Mahasarakham: Mahasarakham University. (in Thai)
- Techarin, P. (2014). **Policy and Strategies for Community Participation in the Current Development Strategy of Thailand**. In the participation of people in the development. Bangkok: Saksopa Publishing. (in Thai)

- Wattanasiritham, P. (2014). **Powerful ordinary people**. Bangkok: The printer of the month disposal. (in Thai)
- Wesaratch, P. (2011). **Principles of educational management**. Bangkok: Photo prints. (in Thai)
- Yodming, Jarin. (2017). A study of Thai history. Pion for community based tourism management that Suitable for the context of Koh Wai Sub-district, Amphur Pak Phli, Nakhon Nayok Province Bangkok: Office Research Fund. (in Thai)
-

ผลกระทบของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน
ต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย

THE IMPACT OF INTERNATIONAL INVESTMENT AGREEMENTS (IIAS) ON
MANAGEMENT OF STATE PUBLIC SERVICES
AND CONCESSIONS IN THAILAND

กมล ตันจินวัฒนกุล*

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Kamol Tanchinwuttanakul*

Department of Law, Phranakhon Rajabhat University

*Email: kamollanla@sezam.cz

Received: 2021-01-06

Revised: 2021-04-15

Accepted: 2021-04-26

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่องผลกระทบของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย” นี้ ตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่าความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน (International Investment Agreement : IIA) น่าจะมีผลต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสัญญาทางปกครองเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย ซึ่งยึดหลักเอกสิทธิฝ่ายเดียวของรัฐในการยกเลิกเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาทางปกครองแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งในวิจัยนี้จะใช้ระเบียบวิจัยทางนิติศาสตร์ตามรูปแบบของแบบนิติศาสตร์โดยแท้แห่งสำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) กล่าวคือ การสังเคราะห์โดยกระบวนการหาเหตุผลแบบนิติศาสตร์ (Deduction) ในเอกสารทางกฎหมาย, หนังสือตำรากฎหมาย บทความ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศ ด้วยบทบัญญัติในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความตกลงฯ และมีการใช้วิธีการเปรียบเทียบกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนที่ประเทศไทยทำไว้ในฉบับที่สำคัญ เพื่อการศึกษาในเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ (Clauses) ของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน อาทิเช่น หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment), หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง (Most

Favored Nation (MFN)), หลักการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม (Fair and Equitable Treatment (FET)), Umbrella Clause, การเวนคืนกิจการ (Expropriation) และการระงับข้อพิพาท เป็นต้น ผลจากการวิจัยพบว่า ผลกระทบของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย มีอยู่จริง กล่าวโดยสรุปได้ คือ เป็นการจำกัดอำนาจอธิปไตยของประเทศไทยในการตีความหลักกฎหมายมหาชนและกฎหมายปกครอง เพื่อการจัดทำบริการสาธารณะและการสัมปทานจะต้องสอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน และ นักลงทุนต่างชาติจะไม่ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยใช้ศาลไทยแต่จะอาศัยสิทธิตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ในการตั้งอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ขึ้นมาระงับข้อพิพาท และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยว่า ประเทศไทยก่อนที่จะเจรจาทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนกับประเทศอื่นควรศึกษาทำความเข้าใจในสาระสำคัญของความตกลงให้ดียิ่งขึ้น การปรับใช้หลักกฎหมายมหาชนและกฎหมายปกครองเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานก็ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนกับประเทศและต้องมีความรู้ความเข้าใจในการระงับข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ : ความตกลง การลงทุน ระหว่างประเทศ ผลกระทบ กฎหมายภายใน

ABSTRACT

This research, “The Impact of International Investment Agreements (IIAs) on Management of State Public Services and Concessions in Thailand” is based on hypotheses that International Investment Agreements (IIAs) supposes the Impact to Internal legal system as public law in Thailand according to state public services and concessions especially under principle of administrative contract (le contrat administrative). The legal research method is studying the model of the Legal Positivism school, which emphasize method of deduction in legal documents, textbooks, provisions of international investment law, models of IIAs, and arbitral awards, including comparison with IIAs of the other important countries for understanding in contexts as substantive clauses of IIAs which refer to National Treatment, Most Favored Nation (MFN), Fair and Equitable Treatment (FET), Umbrella Clause, Expropriation and Settlement of Disputes. The researcher found that the Impact of International Investment Agreements (IIAs) on the Management of State Public Services and Concessions in Thailand is a fact. In summary, the substantive clauses in IIAs reduce the sovereignty of Thailand to manage state public services and concessions and for legal interpretation in the principle of public law and administrative law should be consistent

with substantive clauses in IIAs, and foreign investors under the scope of IIAs will choose the settlement dispute by an international arbitral tribunal under IIAs and not consider about Thai courts. The recommendation from this research is Thailand should study deeply in substantive clauses of IIAs before negotiation. The application of principles of public and administrative law to the establishment of public services and concessions should consider about IIAs and should have an understanding in the process of International Arbitral tribunal also.

Keywords: Agreement, Investment, International, Impact, Internal Law.

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันมีการทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment Agreement, IIA) ทั้งในรูปแบบของ Bilateral Investment Treaty (BIT) หรือบรรจุเป็นส่วนหนึ่งในข้อตกลงว่าด้วยการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ซึ่งประเทศไทยมีข้อตกลงในรูปแบบลักษณะอย่างนี้กับหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย เยอรมนี เกาหลีใต้ ฮังการี ตุรกี เมียนมาร์ สาธารณรัฐเช็ก ฯลฯ ทั้งนี้รวมถึงข้อตกลงด้านการลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement, ACIA) โดยทั่วไปนั้นในมาตรฐานของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศ จะมีการระบุถึงหลักการ เช่น หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment), หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง (Most Favored Nation (MFN), หลักการว่าด้วย มาตรฐานการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม (Fair and Equitable Treatment) และหลักว่าด้วยเวนคืนและค่าชดเชยความ

เสียหาย (Expropriation and Compensation) หลัก Umbrella Clause และ กระบวนการการระงับข้อพิพาทในการลงทุนระหว่างรัฐหรือระหว่างรัฐกับเอกชนผู้เป็นนักลงทุน เป็นต้น

สมมติฐานของงานวิจัยนี้บัพัญญูติในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment Agreement, IIA) อาทิ หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment), หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง (Most Favored Nation (MFN)), หลักการว่าด้วย มาตรฐานการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม (Fair and Equitable Treatment) และหลักว่าด้วยเวนคืนและค่าชดเชยความเสียหาย (Expropriation and Compensation) หลัก Umbrella Clause และ กระบวนการการระงับข้อพิพาทในการลงทุนระหว่างรัฐหรือระหว่างรัฐกับเอกชนผู้เป็นนักลงทุนหรือบัพัญญูติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะมีผลกระทบต่อการใช้และการตีความหลักกฎหมายปกครองว่าด้วย ความชอบด้วยกฎหมายของการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ ในการใช้และตีความในความหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่บัญญัติในการความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนโดยเพื่อให้ทราบว่าผลกระทบทางกฎหมายของความตกลงระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนต่อการจัดทำบริการสาธารณะในประเทศไทย นั้นมีอยู่จริง ทั้งนี้หาข้อเสนอแนะแนวการรองรับผลกระทบของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนต่อการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อเป็นการระวังป้องกันมิให้รัฐบาลไทยกระทำการขัดแย้งและละเมิดต่อพันธกรณีความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนและตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขหรือการตีความในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้ก่อประโยชน์ทั้งในระดับรัฐและประโยชน์กับชุมชนและท้องถิ่นในการได้รับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อกฎหมายไทยและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการที่ปฏิบัติราชการเกี่ยวข้องกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยเป็นไปตามหลักการศึกษาในลักษณะนิติศาสตร์โดยแท้ (Legal Positivism) อันเป็นการศึกษาถึงกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Positive Law) ที่สำคัญ ขอบเขตการศึกษาแบบกฎหมายที่เป็นอยู่ (Positive Law)

มีวัตถุประสงค์ศึกษา คือ กฎเกณฑ์ข้อบังคับ (Norm) ด้วยบทกฎหมายที่ยังมีผลบังคับใช้อยู่ กล่าวคือ บทบัญญัติในความตกลงระหว่างประเทศเพื่อการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน และคำพิพากษา, คำชี้ขาด หรือความเห็นขององค์กรผู้ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาท

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยนั้นเน้นในทางด้านการใช้และการตีความกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Positive Law) กล่าวคือ บทบัญญัติความตกลงระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน (International Investment Agreement: IIA), ทั้งนี้โดยนำบรรดาดำรงกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่ตัดสินอันเกี่ยวข้องกับบรรดาความตกลงระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน และบรรดากฎหมายภายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายปกครอง มาเป็นเครื่องช่วยในการตีความในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยฉบับนี้ใช้วิธีวิจัยตามแนวทางของการวิจัยตามแบบนิติศาสตร์โดยแท้แห่งสำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) กล่าวคือการสังเคราะห์โดยกระบวนการหาเหตุผลแบบนิติศาสตร์ (Deduction) ในเอกสาร, หนังสือ ตำรากฎหมาย บทความ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศ ด้วยบทบัญญัติในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่าง

ประเทศที่เกี่ยวข้องกับความตกลงฯ และมีการใช้วิธีการเปรียบเทียบกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนที่ประเทศไทยทำไว้ในฉบับที่สำคัญ (Murray & Desanctis, C.H.2006:1)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน (International Investment Agreement : IIA) หมายถึง ความตกลง (Agreement) ระหว่างประเทศไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา (Treaties) โดยมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนแก่นักลงทุนต่างชาติในรัฐที่รับนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในรัฐของตน (Host State) โดยความตกลงนี้ จะกำหนดเนื้อหา (Clauses) อันเป็นข้อกำหนดสิทธิหน้าที่ของนักลงทุนต่างชาติและรัฐผู้รับการลงทุนในภาษาอังกฤษว่า International Investment Agreements (IIAs) ซึ่งความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนนี้อาจปรากฏตัวในรูปแบบของ สนธิสัญญาทวิภาคีเพื่อการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน (Bilateral Investment Treaty :BIT) หรือปรากฏตัวในรูปแบบของสนธิสัญญาพหุภาคีเพื่อการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนในระดับภูมิภาค (Regional Investment treaty) ตัวอย่างเช่น ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment. Agreement : ACIA) และอาจปรากฏตัวเป็นหัวข้อส่วนหนึ่งในความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) ทั้งในระดับทวิภาคี

และระดับภูมิภาค (Mann, 2008:18) ซึ่งจากการวิจัยจะพบว่าภายในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนจะต้องมีเนื้อหาที่เป็นรูปแบบมาตรฐาน (Standard Clauses) อันเป็นที่ยอมรับกันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุนระหว่างประเทศว่าจะต้องมีดังต่อไปนี้: อารัมภบทแห่งความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน (Preamble) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการใช้การตีความเนื้อหาในความตกลง, นิยามความหมายของการลงทุนและนักลงทุน, การรับเข้าและการก่อตั้งให้เกิดการลงทุน, การปฏิเสธการได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองการลงทุน, ขอบเขตของการคุ้มครองการลงทุน, ข้อกำหนดเกี่ยวกับการโอนเคลื่อนย้ายเงินกลับเข้าสู่ลงทุน, ดินแดนอาณาเขตแห่งการลงทุน เช่น พื้นดินหรือในพื้นที่ทะเลที่รัฐมีเขตอำนาจหรือสิทธิอธิปไตย, หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ, หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง, หลักการปฏิบัติด้วยมาตรฐานขั้นต่ำ, หลักการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม หลักการคุ้มครองอย่างเต็มที่อย่างมีหลักประกัน, หลักการ Stabilization Clause ที่เป็นหลักประกันความมั่นคงทางกฎหมายภายในรัฐ, หลักการ Umbrella Clause ซึ่งเป็นรัฐในความตกลงพึงต้องปฏิบัติตามพันธกรณี (Obligations) ทั้งปวงที่อาจจะคำนึงถึงได้ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนและไม่ละเมิดพันธกรณีนั้น ๆ (Dolzer & Schreuer, 2008 :153-155) การเวนคืนกิจการของนักลงทุนซึ่งอาจทำได้เพื่อประโยชน์มหาชนทั้งนี้ต้องมีค่าชดเชยให้นักลงทุนตามราคาเป็นธรรมเหมาะสมตามราคาตลาด, การรับช่วงสิทธิที่มีเพื่อความต่อเนื่องในการคุ้มครองการลงทุน ไม่ว่าจะเป็น

การโอนเงิน ค่าชดเชยความเสียหาย หรือสิทธิอื่น ๆ ตามตกลง (BIT between Thailand and Germany, 2002) การระงับข้อพิพาททั้งในรูปแบบระหว่างรัฐกับรัฐและในรูปแบบระหว่างนักลงทุนต่างชาติตามความตกลงกับรัฐผู้รับการลงทุน ซึ่งส่วนมากวิธีการระงับข้อพิพาทมักจะใช้วิธี เจรจา การปรึกษาหารือ การไกล่เกลี่ยประนีประนอม หรือการตั้งอนุญาโตตุลาการ, การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข และการยกเลิกในตัวของความตกลง, การตีความความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน ซึ่งการใช้และการตีความนั้นตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ปี 1969 มาตรา 31,32,33 (Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969: VCLT) กล่าวคือ ความตกลง (Agreement) นั้นก็ต้องมีการตีความเสมอเมื่อมีการบังคับใช้ ซึ่งการตีความในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนนั้นจะต้องให้ความสำคัญเน้นถ้อยคำในความตกลงฯ เป็นหลักเพื่อให้ได้ความหมายที่เป็นกลางมากที่สุด เพราะถ้อยคำที่ใช้ในความตกลงฯ นั้นถือได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐภาคีคู่สัญญาที่ต้องการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน โดยคำนึงถึง ความสุจริต (Bona fide) ตามวัตถุประสงค์ (Object) และความมุ่งประสงค์ (Purpose) ซึ่งอาจจะพิจารณาประกอบกับอารัมภบท (Preamble) ภาคผนวก (Annexes) หรือ บันทึกแลกเปลี่ยนเพื่อทำความเข้าใจเพิ่มเติมในความตกลงฯ (Protocols) หรือทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง (Practice) ทั้งนี้ เอกสารอื่น ๆ เช่น งานเตรียมการร่าง (Travaux préparatoires) เป็นเพียงเครื่องช่วยหรือหลักเสริมในการตีความ (Saisuntorn, 2015:151-152) ส่วนภาษาอาจจะ

มีการตกลงว่าให้ใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งของภาคีในการตีความก็ได้แต่โดยมากมักจะเป็นภาษาอังกฤษ

อภิปรายผลการวิจัย

การที่ประเทศไทยเข้าทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนกับหลายชาตินั้น มีผลกระทบต่อระบบกฎหมายมหาชนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกฎหมายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทาน ซึ่งผลกระทบนั้น พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบในแง่อำนาจอธิปไตยของประเทศไทยที่ถูกจำกัดโดยความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน

การเข้าทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน เมื่อความตกลงฯ นั้นมีผลใช้บังคับ ก็เกิดผลเป็นการจำกัดอำนาจอธิปไตยของรัฐภาคีคู่สัญญาและภาคีคู่สัญญาพึงต้องปรับระบบการใช้การตีความกฎหมายมหาชนภายในของตนให้สอดคล้องกับความตกลงฯ (Dolzer, 2005:953) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมายปกครองที่เกี่ยวข้องกับนักลงทุนต่างชาติ อย่างกรณีของนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในสัมปทานจัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐและการขอสัมปทานในทรัพยากรธรรมชาติ นั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาถึงเนื้อหาสาระในความตกลงฯ ด้วย เช่น ต้องพิจารณาถึงหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment), หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง (Most Favored Nation (MFN)), หลักการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม (Fair and Equitable Treatment (FET)), Umbrella Clause, การเวนคืนกิจการ

(Expropriation) และการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น และหน่วยงานของรัฐจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะผลของการพิจารณาโดยคำนึงแต่กฎหมายปกครองภายในของประเทศไทยฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความตกลงฯ อาจจะทำให้เกิดปัญหาเป็นคดีความที่ไม่ได้ขึ้นศาลปกครองไทยแต่ไประงับข้อพิพาทในระดับระหว่างประเทศโดยการตั้งอนุญาโตตุลาการอย่างคดี *Walter Bau A.G. v Thailand* และ *Kingsgate v Thailand* ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ยากลำบากของประเทศไทยในการต่อสู้คดี

ประเด็นต่อมาคือ แม้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จะมีการบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในหมวดที่ 3 แต่ทว่าความหมายโดยนัยแห่งหมวดกฎหมายนั้นเป็นการรับรองคุ้มครองแค่สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงชาวต่างชาติหรือนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งการที่นักลงทุนต่างชาติจะได้สิทธิในการคุ้มครองการลงทุนตามกฎหมายภายในประเทศอย่างไร ก็เป็นเอกสิทธิของประเทศที่ให้หรือไม่ก็ได้ แต่ในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศ การที่ประเทศไทยเข้าผูกพันตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนกับรัฐต่างชาติ ผลกระทบที่ตามมาคือ ประเทศไทยจำต้องรับรองคุ้มครองสิทธิของนักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนประกอบกิจการในประเทศไทยตามหลักการอาทิ เช่น หลักการปฏิบัติด้วยมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard), หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้อ่อนนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง (Most Favored Nation (MFN)) จะอ้างว่ารัฐธรรมนูญไทยคุ้มครองแค่สิทธิ

เสรีภาพแค่ปวงชนชาวไทยโดยไม่คำนึงถึงนักลงทุนต่างชาติมิได้

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดเรื่องสัญญาทางปกครองของฝรั่งเศส (Le Contrat Administratif) ซึ่งประเทศไทยรับอิทธิพลมาโดยบัญญัติอยู่ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการให้อำนาจพิเศษแก่ฝ่ายปกครองเหนือกว่าเอกชนในการแก้ไขสัญญาฝ่ายเดียวหรืออำนาจพิเศษในการเลิกสัญญาได้ตลอดหากเป็นการทำเพื่อประโยชน์มหาชน (Boramanand, 2004:136 ในทางปฏิบัติตัวอย่างเช่นมาตรา 22 และ 23 พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ.2542 ได้ให้รัฐนั้นยึดสัมปทานหากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะพร้อมจ่ายค่าชดเชย (Wasantasingha, 2004:40 แต่อย่างไรก็ตามในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน หากมีการระงับข้อพิพาทโดยการตั้งอนุญาโตตุลาการแล้วเป็นที่แน่นอนว่า อนุญาโตตุลาการจะต้องใช้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นบ่อเกิดแหล่งที่มาในการพิจารณาคดีและจะไม่ใช้แนวความคิดเรื่องสัญญาทางปกครองตามกฎหมายภายในรัฐหรือเอกสิทธิของฝ่ายปกครองเหนือเอกชนมาใช้พิจารณาคดี เพราะเนื่องจากไม่ใช่กฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้โดยเทียบเคียงกับคดี *Texaco Overseas Petroleum Company and California Asiatic Oil Company v. The Government of the Libyan Arab Republic* ซึ่งรัฐบาลลิเบียไม่สามารถใช้แนวคิดเรื่องสัญญาทางปกครองมายึดเวนคืนกิจการกิจการปิโตรเลียม

ที่บริษัทสัญชาติอเมริกาได้สัมปทานอยู่ (Cantegreil, 2011:448) และในทำนองเดียวกัน ในคดี *Walter Bau A.G. v Thailand* อนุญาโตตุลาการก็มีได้นำหลักเรื่องเอกสิทธิของฝ่ายปกครองมาพิจารณาคดีแต่นำหลักการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม (Fair and Equitable Treatment (FET)) ตามกฎหมายระหว่างประเทศมาเป็นหลักการใหญ่ในการพิจารณาคดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลของการที่ประเทศไทยทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน ผลกระทบที่ได้รับคือ การถูกจำกัดอำนาจอธิปไตยในเอกสิทธิของฝ่ายปกครองตามสัญญาทางปกครอง

2. ผลกระทบอันเกิดจากความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐผู้รับการลงทุนกับนักลงทุนต่างชาติ

การที่มีการกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐผู้รับการลงทุนกับนักลงทุนต่างชาติ ถือได้ว่า เป็นการเปิดโอกาสโดยตรงให้นักลงทุนต่างชาติผู้เป็นปัจเจกชนสามารถฟ้องรัฐผู้รับการลงทุนโดยไม่ต้องเข้าสู่การระงับคดีข้อพิพาทในศาลปกครองไทย (Dolzer, 2005:956) คดี *Walter Bau A.G. v Thailand* และ *Kingsgate v Thailand* แม้จะเทียบได้ว่าเป็นคดีทางสัญญาทางปกครองที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม นักลงทุนต่างชาติทั้งสองคดีเล็งเห็นว่าการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนจะได้เปรียบในเชิงคดีมากกว่า เพราะนักลงทุนต่างชาติโดยมากมองระบบกฎหมาย

ภายในเป็นปัจจัยเสี่ยงอย่างหนึ่งในการลงทุน จึงมักจะหลีกเลี่ยงที่จะฟ้องคดีตามกฎหมายภายในต่อศาลแห่งรัฐผู้รับการลงทุน

3. ผลกระทบอันเกิดจากบางบทบัญญัติในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน

มีบางบทบัญญัติในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน ถือได้ว่ามีผลกระทบต่อกฎหมายปกครองที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทาน กล่าวคือ บทบัญญัติเรื่อง หลักการปฏิบัติด้วยมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard), หลักการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม (Fair and Equitable Treatment (FET)), การเวนคืน (Expropriation) และ Umbrella Clause (Dolzer, 2005:957-972) ซึ่งทั้งสี่บทบัญญัตินั้นก็มีวิวัฒนาการจากหลักนิติรัฐ (Rule of Laws, Legal States, Retschstaat) และหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (*pacta sunt servanda*) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Umbrella Clause ซึ่งเป็นเรื่องที่ป้องกันการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐผู้รับการลงทุนจากการกระทำเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาหรือกฎหมายโดยอำเภอใจ (Dolzer, 2005:965) ดังนั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของไทยที่เกี่ยวข้องกับการให้สัมปทานแก่เอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะหรือสัมปทานทรัพยากรธรรมชาติ พึงต้องยึดกรอบของระบบธรรมภิบาล (Good Government) และหลักนิติรัฐ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการทั้งสี่ในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน

ในคดี *Walter Bau A.G. v Thailand* แม้จะตัดสินว่า การกระทำของฝ่ายไทยแม้จะไม่ใช่ว่า

การเวนคืนกิจการ (Explopiation) แต่การไม่ยอมให้ขึ้นค่าผ่านทางก็ถือว่าการกระทำที่ทำลายความคาดหวังที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Expectation) ของนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งถือว่าขัดแย้งกับหลักปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม (Walter Bau A.G. v Thailand, 2009:140,163) จะเห็นได้ว่า โดยเหตุผลตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการก็ไม่ต่างอะไรกับการให้เหตุผลตามหลักนิติรัฐเลยมีความคล้ายคลึงกันมาก

ส่วนในคดี *Kingsgate v Thailand* นั้น การออกมาตรการปิดเหมืองทองโดยอ้างผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมนั้น มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 คงมีประเด็นในการพิจารณาว่า การบังคับใช้มาตรา 44 นั้นขัดแย้งต่อหลักความมีเสถียรภาพ (Stability), ความมั่นคงแน่นอน (Consistency) และคาดหมายได้ (Predictability) ของกฎหมายหรือนโยบายต่อการคุ้มครองการลงทุน หรือไม่ อย่างไร ตามหลักปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม ซึ่งต้องติดตามผลแห่งคดีกันต่อไป

4. ผลกระทบเฉพาะกรณีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศไทย

ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนนั้น โดยทั่วไปหากดูตามอารัมภบทแห่งความตกลงฯ อันเป็นเครื่องช่วยในการตีความจะพบว่า การที่โดยมากมีเนื้อหาในอารัมภบทเพียงแค่ “การส่งเสริมคุ้มครองเศรษฐกิจการค้าและการลงทุน” ซึ่งไม่สามารถตีความไปถึงขนาดที่ว่า นักลงทุนต่างชาติมีหน้าที่ต้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่ตามมาก็คือ เป็นการยากที่ประเทศไทยจะเรียกร้องตามกฎหมายภายในไทยโดยเด็ดขาดให้นักลงทุน

ต่างชาติรักษาสິงแวดล้อม เพราะในที่สุดก็ต้องไประงับข้อพิพาทตามความตกลงฯ โดยการตั้งอนุญาโตตุลาการ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่ประเทศไทยจะสู้คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทยเพราะเป็นการสู้คดีในระดับนานาชาติและไม่ได้ใช้กฎหมายภายในไทยในการพิจารณาคดี

ข้อเสนอแนะ

ตามวิจัยฉบับนี้จึงมีข้อเสนอเพื่อการพัฒนาดังกล่าวต่อไปนี้ :

1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องการเจรจาทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน ควรคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่สำคัญของบทบัญญัติให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อมิให้ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะเหตุแห่งการขาดความรู้ความเข้าใจในผลกระทบต่อระบบกฎหมายมหาชนภายในไทยและผลกระทบต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย
2. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้สัมปทานเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้สัมปทานในทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาเป็นผู้ขอสัมปทาน การพิจารณาให้สัมปทานคงไม่หยุดเพียงแค่กฎหมายภายในของประเทศไทย แต่มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบริการสาธารณะและการให้สัมปทานในประเทศไทย
3. ตามแนวคิดสัญญาทางปกครองดั้งเดิมที่เน้นเอกสิทธิอำนาจของรัฐตามกฎหมายมหาชนดั้งเดิมนั้นที่รัฐนั้นมีอำนาจเหนือเอกชนโดยมักจะมีการกล่าวอ้างว่าเพื่อประโยชน์มหาชนนั้น

ประมวลชุดความคิด (Legal Mind) เช่นนี้ ยังหาความสมดุลไม่ได้กับความคาดหวังที่ชอบด้วยกฎหมายในการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ (Legitimate Expectation of Foreign Investors) และก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างที่ไม่มีที่สิ้นสุด ผลเชิงประจักษ์อย่างคดี *Walter Bau A.G. v Thailand* และคดี *Kingsgate v Thailand* นั้นเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ไม่มีการคำนึงถึงไม่ว่าจะเป็นทางปฏิบัติหรือในเชิงวิชาการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนอย่างจริงจัง

4. วงการกฎหมายไทยไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือนักกฎหมายโดยทั่วไป ไม่ว่าจะระดับส่วนกลางหรือท้องถิ่น ควรศึกษาเนื้อหาสาระสำคัญของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุนให้มากขึ้นและนอกจากนั้นในส่วนของการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอันเป็นเนื้อหาสำคัญส่วนหนึ่งในความตกลงฯ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาอย่างจริงจังด้วยเช่นกัน และเห็นควรให้สถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นแกนนำหลักในการศึกษาพัฒนาในเรื่องนี้เพื่อขยายองค์ความรู้ต่อไป.

REFERENCES

- Boramanand, N. (2004). **Principle of Administrative Law: State Public Services**, Chulalongkorn University :Winyouchon Press. (In Thai)
- BIT between Thailand and Germany 2002. Available at: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/Download/TreatyFile/1428>[Accessed 10.12.2019]
- Cantegreil, J. (2011). The Audacity of the Texaco/Calasiatic Award: René-Jean Dupuy and the Internationalization of Foreign Investment Law, **European Journal of International Law**, Volume 22, Issue 2, May 2011.
- Dolzer, R. (2005). The Impact of International Investment Treaties on Domestic Administrative Law. **NYU Journal of International Law and Politics**.Vol.37. No.4.2005
- Dolzer., R., Schreuer.,CH. (2008). **Principles of International Investment Law**. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Mann, H. (2008). **International Investment Agreements, Business and Human Rights: Key Issues and Opportunities**. Manitoba, Canada: the International Institute for Sustainable Development. Available at:http://www.iisd.org/pdf/2008/iaa_business_human_rights.pdf[Accessed 10.12.2019]
- Murray.,M.D.,Desanctis.,C.H., (2006). **Legal Research and writing**. New York: Foundation press.

- Saisuntorn, J. (2015). **International Law Volume 2**. Bangkok: Winyouchon Press. (In Thai)
- Walter Bau A.G. v Thailand*. Award 1 July 2009.UNCITRAL,para. 12.43-12.44 and 14.44. p.140 and 163.Available at: <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0067.pdf>
- Wasantasingha, J. (2004). **State Contracts.Bangkok**, Chulalongkorn University : Winyouchon Press. (In Thai) [Accessed 10.12.2019]
-

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน
แก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง
LEGAL MEASURES CONCERNING ON THE PROTECTION
OF HUMAN RIGHTS FOR THE POLITICAL RIGHTS OF CLAIMANT

ธนกฤต ธีรปารักษ์*

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตกลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม ชลบุรี ประเทศไทย

Tanakit Teerapapharak*

Faculty of Law, Sripatum University Chonburi Campus Chonburi Thailand

*Email: teerapapharak@gmail.com

Received: 2021-02-18

Revised: 2021-03-10

Accepted: 2021-03-12

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทางอาญาแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองขององค์การสหประชาชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งมิใช่อาชญากรรมตามกฎหมายอาญาที่จะต้องไม่ถูกออกหมายอาญาหรือการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าวได้

จากการศึกษาพบว่า กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองขององค์การสหประชาชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับรองสิทธิเสรีภาพในการเมืองกรณีการชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธไว้ แต่มิได้บัญญัติรับรองสิทธิในการที่จะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของบุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทางอาญาทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองขององค์การสหประชาชาติ กำหนดให้การเรียกร้องทางการเมืองเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมิใช่อาชญากรรมตามกฎหมายอาญา จึงไม่อาจที่จะถูกปฏิบัติอย่างบุคคลที่กระทำความผิดในทางอาญา

จากการศึกษาข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยให้การเรียกร้องสิทธิทางการเมืองเป็นเหตุที่ไม่อาจออกหมายอาญาหรือดำเนินคดีแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองได้ และให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 บัญญัติให้ประเภทคดีเหล่านี้ไม่อาจออกหมายอาญาหรือดำเนินคดีแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองได้ ได้แก่ ความผิดที่เป็นการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยแท้ ความผิดที่มีลักษณะเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการเมือง หรือความผิดที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับความผิดทางการเมืองโดยมีสาเหตุมาจากเชื้อชาติ ศาสนา และสัญชาติของบุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

คำสำคัญ : การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บุคคล การเรียกร้องสิทธิทางการเมือง

ABSTRACT

The objective of this thesis was to investigate legal measures on the protection of human rights for peaceful and unarmed civil rights activists who have been recognized and protected by the International Covenant on Civil Rights and the Political Rights of the United Nations and the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017). Claims of political rights is freedom of expression, which is not a crime under the criminal law that cannot be warranted or prosecuted against such people.

The study results found that the International Covenant on Civil Rights and the Political Rights of the United Nations and the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017) recognized the right to political freedom in the case of peaceful and unarmed assembly, but did not recognize the right to the immunity according to the law of the person who claims political rights to the measures for the protection of human rights criminally. The International Covenant on Civil Rights and the Political Rights of the United Nations designated political claims as freedom of expression, not crimes under criminal law. They, therefore, cannot be treated as individuals who have committed criminal offenses.

From the study, it is suggested that the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017) should be amended on the rights of justice by proposing that the claim of political rights is a reason that it cannot issue a criminal warrant or prosecute the people who claim the political rights and should add in the Criminal procedure code of Thailand and the Public Assembly Act, B.E. 2558 (2015) which provide for these types of cases may not issue a criminal warrant or can prosecute people who claim political rights included purely political offenses, relative political offenses, or offenses related to or linked to

political offenses based on the race, religion, and nationality of the person who advocated for political rights.

Keywords: Human Rights Protection, Individuals, Claim of Political Rights

บทนำ

“อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” ตามทฤษฎีนี้ มีผู้คิดค้นขึ้นตั้งแต่สมัยจักรวรรดิโรมันในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎธรรมชาติและความทัดเทียมกันของมนุษย์ ดังมีคำกล่าวไว้ว่า “อำนาจสูงสุดในรัฐหนึ่งตกอยู่แก่ประชาชนทั้งหมดของรัฐ” (Charoenthanavat, 2019) ดังนั้น ตามบริบทของสังคมและสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบัน การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองของรัฐหรือของประเทศใด ๆ ในโลกต่างยึดมั่นถือมั่นในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของชนในชาติ ดังจะเห็นในการแสดงออกทางความคิดของประชาชน นิสิต นักศึกษา นักการเมือง เนื่องด้วยมนุษย์มีชีวิตร่วมกันเป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นการถาวรที่เรียกกันว่า สังคม (Kasemsup, 2017) เมื่อการเมืองการปกครองในระบบปกติไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การถูกกดขี่ เอาเปรียบ การออกกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสถานะในปัจจุบัน การปกป้องพวกพ้อง การสร้างกฎเกณฑ์ของการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่มีอำนาจ เพื่อยกไว้ซึ่งอำนาจของฝ่ายตนเอง และการออกกฎหมายที่จำกัดสิทธิทางการเมืองฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่เป็นธรรม การล้มล้างอำนาจฝ่ายบริหารประเทศจากประชาชนที่เห็นต่างทางการเมือง การนำกฎหมายหรือข้อบังคับทางปกครองไปปฏิบัติและเกิดผลกระทบกับประชาชนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ

ทั้งกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ตลอดจนคำสั่งต่าง ๆ แม้กระทั่ง กฎหมายสูงสุดของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยคือรัฐธรรมนูญ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัยและทุกประเทศทั่วโลก

ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญและเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกแห่งราชอาณาจักรสยาม โดยเป็นผลพวงหลังการปฏิวัติของคณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Amornjittsuwane, 2020) ประเทศไทยจึงเข้าสู่ระบบรัฐสภาโดยมีตัวแทนประชาชนเข้าทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงและพัฒนาประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญจนมาถึงปัจจุบัน ตลอดเวลาการบริหารราชการแผ่นดินในรัฐบาลที่ผ่านมารัฐบาลทุกรัฐบาลต้องวางกรอบและดำเนินการบริหารราชการภายใต้รัฐธรรมนูญ การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตลอดจนการทำงานของภาครัฐยิ่งเปิดกว้างในปัจจุบันเนื่องจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น การแสดงออกของประชาชนที่ต้องการเรียกร้องในเรื่องต่าง ๆ ถึงฝ่ายบริหารหรือองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ “การชุมนุมสาธารณะ” จึงเป็น

อีกหนึ่งทางเลือกสำหรับการทำให้ปัญหาของประชาชนได้รับความสนใจ การชุมนุมสาธารณะหากเป็นไปได้ด้วยความสงบและปราศจากอาวุธ การชุมนุมสาธารณะนั้นเป็นการชุมนุมโดยชอบที่กฎหมายรับรองและยินยอมให้ชุมนุมตามสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน “สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่มนุษย์พึงมี เพื่อการดำรงชีวิตที่มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า” (Saraban, 2020) หากแต่การชุมนุมนั้นเป็นการชุมนุมที่มีเหตุความรุนแรง การกระทบกระทั่งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ชุมนุม หรือผู้ชุมนุมกับบุคคลภายนอก หรือระหว่างผู้ชุมนุมกับผู้ชุมนุมเอง หรือเกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยหรือเกิดเหตุความขัดแย้งในระหว่างการชุมนุม ตลอดจนการใช้อำนาจเกินขอบเขตของผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยของการชุมนุมที่ถูกแต่งตั้งจากแกนนำผู้ชุมนุม หรือการแต่งตั้งโดยกลุ่มผู้ชุมนุมเอง โดยปัญหาในระหว่างการชุมนุมสาธารณะ มีหลายปัญหาทั้งปัญหาจากบุคคลภายนอก และจากการชุมนุมเอง เช่น ความไม่ได้รับความสะดวกในการคมนาคม หรือการใช้สถานที่สาธารณะของบุคคลภายนอกที่มีได้เข้าร่วมชุมนุม การทะเลาะวิวาทกันเองของผู้ชุมนุม หรือมีบุคคลแฝงตัวเพื่อก่อความไม่สงบในการชุมนุมสาธารณะนั้น

ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการสื่อสารพัฒนารวดเร็วเป็นอย่างมาก การสื่อสารเพื่อนัดหมาย หรือการสนับสนุนการชุมนุมสาธารณะเป็นไปได้โดยง่ายดาย ครอบคลุม และตรงเป้าหมาย การปลุกกระตือรือร้นจึงเป็นไปได้ง่ายกว่าการชุมนุมสาธารณะในอดีต การรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็วโดยผ่านช่องทางออนไลน์ซึ่งใน

ปัจจุบันมีโมบายแอปพลิเคชันให้ใช้สื่อสารมากมาย และเป็นข้อมูลชุดเดียวเหมือนกันหมด แน่แน่นอนว่าการชุมนุมสาธารณะในปัจจุบันย่อมใช้เวลาในการเตรียมนัดและน้อยกว่าการชุมนุมในอดีต เมื่อใดมีการชุมนุมในรูปแบบการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ภายในประเทศเกิดขึ้นก็ย่อมเป็นที่สนใจจากองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและทั่วโลก การชุมนุมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการภายในประเทศ เช่น การชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมือง ยิ่งทำให้ภาครัฐผู้มีอำนาจต้องดำเนินการยุติการชุมนุมให้รวดเร็ว ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรงขึ้นได้ การชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมือง จึงไม่ใช่แค่การชุมนุมในระดับชาติอีกต่อไป เมื่อประชาคมโลกเฝ้าติดตามการเคลื่อนไหวได้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะหลักการแห่งสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือการที่ภาครัฐนำเอากฎหมายอาญามาใช้เป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังเช่นการออกหมายจับ การตรวจค้น จับกุม แกนนำ การชุมนุมตลอดไปจนถึงการคุกคามต่อครอบครัวของแกนนำการชุมนุม

ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 นอกจากระบุขอบเขตของสิทธิมนุษยชนว่าครอบคลุมสิทธิอะไรแล้วตัวปณิญาฯ ยังได้นำเสนอหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย หลักการนี้ถือเป็นสาระสำคัญที่ใช้อ้างอิงความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชนและใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดว่าสังคมใดมีการเคารพและปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ (Porjit, 2020) หรือปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในคดีที่เกี่ยวข้องกับทาง

การเมือง ทางทหาร ปัญหาเหล่านี้สมควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลและเป็นการปฏิบัติภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจประชาชนในการชุมนุม

ดังนั้น กระบวนการสำคัญในการแก้ไขปัญหาการชุมนุมทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธให้ได้รับการคุ้มครองภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและหลักสากลว่าด้วยเรื่องมนุษยชน สมควรกำหนดให้การเรียกร้องทางการเมืองเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมิใช่อาชญากรรมตามกฎหมายอาญา แกนนําและผู้ชุมนุมจึงไม่อาจที่จะถูกปฏิบัติเสมือนบุคคลที่กระทำความผิดในทางอาญาทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

2. เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

5. เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทางอาญาแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

4. ทำให้ได้มาซึ่งบทวิเคราะห์ และเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

5. ทำให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษามีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในประเทศไทยและการได้รับข้อมูลข่าวสารตลอดจนความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเหตุแห่งการออกหมายจับ หมายค้น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1976

กรอบแนวคิดของการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพ ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ซึ่งเป็น สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทย โดยทั่วไป หากแต่เป็นการบัญญัติที่ไม่ชัดเจนเรื่องการรับรอง สิทธิและเสรีภาพนั้นในกรอบการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธว่าเป็นสิทธิอันพึงกระทำได้ โดยไม่มีความผิดทางอาญา การที่บุคคลผู้เรียกร้อง สิทธิทางการเมืองทำหน้าที่เป็นแกนนำเพื่อเรียกร้อง สิทธิทางการเมืองย่อมก่อให้เกิดปัญหาว่าบุคคล เหล่านี้จะต้องมีความผิดตามกฎหมายอาญาหรือไม่ กรณีดังกล่าวจึงเป็นการขัดต่อสิทธิและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานของประชาชนในการแสดงออกทาง การเมืองและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ ภาครัฐในการดำเนินคดีทางการเมืองเหมือนคดี อาญาทั่วไป ดังนั้น ถ้ามีกฎหมายกำหนดคุ้มครอง สิทธิบุคคลเหล่านี้ก็จะทำให้การแสดงออกทางการเมืองได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และการแก้ไข ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตลอดจน การรับรองสิทธิการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธไม่มีโทษทางอาญา

ระเบียบวิธีวิจัย

ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธี การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ตำราทางวิชาการ หนังสือ รายงาน วิจัย บทความทางกฎหมายทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตั๋วบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการ

คุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้อง สิทธิทางการเมือง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมเรียกร้อง สิทธิทางการเมืองเกิดขึ้นโดยตลอดทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ ทั้งนี้ในแต่ละประเทศก็มีกฎหมาย รองรับการประชุมไว้เป็นการเฉพาะตัวแตกต่างกันไป ตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนระบอบ การปกครองภายในประเทศ แต่ในประเทศพัฒนา แล้วทางสังคมและเศรษฐกิจ การชุมนุมสาธารณะ ถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและจะบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญ เช่น สหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น ทั้งนี้ในการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ในประเทศพัฒนาแล้วมักวางกรอบการร่างกฎหมาย ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญภายในประเทศและ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในประเทศ บรรดาแกนนำ ผู้ชุมนุมสาธารณะในกรณีการประชุมทางการเมือง นั้นเป็นการชุมนุมที่ทำทนายอำนาจการเมืองฝ่ายรัฐ เมื่อมีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และสถานภาพ ของภาครัฐในการออกนโยบายหรือดำเนินนโยบาย หรือผลักดันโครงการต่าง ๆ ภายในประเทศ หากการ ชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองนั้นมีประชาชน ให้ความสนใจหรือเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก การบริหาร ประเทศของฝ่ายรัฐย่อมสะดุดหยุดลงเพื่อปรับ ความเข้าใจและแก้ไขในสิ่งที่ผู้เรียกร้องนั้นได้ แสดงเจตจำนง เลวร้ายสุดถึงขั้นการเปลี่ยนแปลง คณะทำงานบริหารประเทศดังจะเห็นได้จากการ

ชุมนุมหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา ดังนั้นในการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนภายในประเทศ จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในบางฉบับบางมาตราดังนี้

1. การรับรองสิทธิของแกนนำผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 และมาตรา 44 บทบัญญัติมาตราดังกล่าว สามารถตีความตามตัวอักษรโดยสรุปได้ว่า การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายทุกประเภท ตลอดจนการชุมนุมเป็นสิทธิส่วนบุคคลไม่สามารถห้ามได้ หากแต่จะต้องเป็นการแสดงออกที่ไม่ผิดกฎหมาย ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การชุมนุมเรียกร้องจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บุคคลที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสามารถใช้สิทธิของตนในการแสดงออก หรือเรียกร้องสิทธิทางการเมืองได้โดยทางการพูด การชุมนุม การแสดงความคิดเห็น และโดยวิธีการต่าง ๆ โดยไม่เป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ การชุมนุมทางการเมืองต้องมีบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้รวบรวมคนที่มีความคิดความเห็นทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า “แกนนำ” เมื่อแกนนำดำเนินการจัดการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง การดำเนินคดีกับแกนนำจึงเป็นการดัดบัพบาทหรือการยุติการชุมนุมดังจะเห็นตัวอย่างมากมายในการชุมนุมที่แกนนำมักจะถูกนำกฎหมายอาญาต่าง ๆ มาบังคับใช้

ดังนั้น เมื่อไม่มีการรับรองสิทธิของแกนนำผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง จึงเป็นช่องว่างให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำกฎหมายอื่น ๆ หรือกฎหมายอาญาทั่วไปมาบังคับใช้ในการดำเนินคดีกับแกนนำการชุมนุมหรือผู้เข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธได้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 9 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือ เนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้ จึงต้องถูกหยาบยกขึ้นมาเพื่อพิจารณาประกอบใช้อำนาจของภาครัฐ เพื่อมิให้ภาครัฐบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่เพื่อดำเนินการหยุดการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิผู้ชุมนุมโดยมิชอบ ดังนั้นมีปัญหว่ากฎหมายจะคุ้มครองเพียงใดเมื่อประชาชนใช้สิทธิตาม มาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เมื่อเกิดปัญหาในการบริหารจัดการของภาครัฐ จนเป็นที่มาของการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนที่จะคุ้มครองผู้ชุมนุมหรือบุคคลผู้เป็นแกนนำจากการคุกคามของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อสกัดกั้นการชุมนุม เพื่อให้การชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญภายใต้กรอบการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญเรื่องการรับรองสิทธิของแกนนำที่ชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธมิให้ถูกออกหมายจับหมายค้น หรือจับกุม จากการดำเนินการจัดการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง

2. การรับรองสิทธิไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเรื่องการออกหมายจับ หมายค้น ตลอดจนการแจ้ง

ข้อกล่าวหาต่อแกนนำผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 2 หมายอาญา ส่วนที่ 1 หลักทั่วไป มาตรา 57 ภายใต้งบับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะจับ ชัง จำคุก หรือค้นในที่สาธารณะหาตัวคนหรือสิ่งของต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับการนั้น

บุคคลซึ่งต้องชังหรือจำคุกตามหมายศาลจะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาลจากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น เป็นการดำเนินการใช้บังคับกฎหมายอาญาในกระบวนการกระทำความผิดอันเป็นการบังคับใช้ตามหลักกฎหมายทั่วไป เมื่อมีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยเป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การแจ้งข้อกล่าวหาทางอาญาต่อแกนนำผู้ชุมนุมเป็นการกระทำโดยชอบหรือไม่ ขัดกับเจตนารมณ์หรือสัถยาบันที่ได้ลงนามในสนธิสัญญากับต่างประเทศไว้หรือไม่ ในประเทศไทยเมื่อมีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมือง แกนนำผู้ชุมนุมมักถูกแจ้งข้อกล่าวหาคดีอาญาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการออกหมายจับ หมายค้น หรือจับกุมดำเนินคดีจึงเป็นปัญหาที่ควรหาทางแก้ไขหรือเสนอแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายในหมวดนี้หรือไม่ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้ และ มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้ เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วได้ใจความว่า การออกหมายจับหรือหมายค้นนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพราะเมื่อเหตุออกหมายค้น ออกเพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเข้าตรวจเพื่อหาพยานหลักฐาน

ประกอบความผิดในคดีอาญา ซึ่งในการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองเป็นการชุมนุมตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 จึงมีความจำเป็นต้องแยกความผิดระหว่างคดีอาญาทั่วไปกับคดีอาญาทางการเมืองจากการจัดการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง และเพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ในหมวดเรื่องความผิดทางการเมืองและความผิดทางทหารที่ผ่านมารวมการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยมีแกนนำผู้ชุมนุม เมื่อภาครัฐนำกฎหมายอาญามาบังคับใช้ในการจำกัดสิทธิการชุมนุม และเจ้าหน้าที่เองต้องปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งหากละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับโทษและทำให้เกิดปัญหาว่าในการออกหมายจับ หมายค้น ตลอดจนการแจ้งข้อกล่าวหาเหล่านั้นชอบหรือไม่ ในการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้สิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงออกแก่ประชาชนไว้ แต่กลับปรากฏว่ากฎหมายลูกทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ พระราชบัญญัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มิได้ถูกนำมาปรับใช้ในคดีชุมนุมทางการเมือง แต่ภาครัฐกลับดำเนินการเหมือนคดีอาญาทั่วไป

ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอาศัยหลัก

ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และ หลักสำคัญในพระราชบัญญัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า ความผิดประเภทใดที่ใช้หลักกฎหมายทั่วไป และความผิดทางการเมือง การชุมนุมสาธารณะที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรง แต่เป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธนั้น ควรมีความผิดหรือไม่และในกรณีการชุมนุมสาธารณะนั้นสมควรบังคับใช้กฎหมายใด โดยอาศัยหลักทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนประกอบด้วยคือ ไม่เข้าลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย คือ เป็นความผิดที่ระบุไว้ในสนธิสัญญา และมีใช้ความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหาร ความผิดทางการเมืองไม่รวมกรณีดังต่อไปนี้ ความผิดเกี่ยวกับการปลงพระชนม์ ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ พระราชินีหรือรัชทายาท และการฆ่า ประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ผู้นำรัฐบาล หรือสมาชิกโดยตรงในครอบครัวของบุคคลนั้น (Niyomthai, 2010)

ดังนั้น ความผิดทางการเมืองหรือทางการเมืองการทหารเป็นความผิดในลักษณะพิเศษ จึงไม่สามารถที่จะนำหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับได้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้ประชาชนในชาติแล้ว กฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญจึงสมควรมีการปรับใช้ให้สอดคล้องกันและมีให้เกิดการขัดกันของกฎหมาย

ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวหากเป็นการบังคับใช้และยึดถือปฏิบัติตามหลักสากลย่อมส่งผลให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ย่อมลดลงและเป็นการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติไว้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทยและสิทธิในการชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หากแต่การใช้ช่องว่างทางกฎหมายในประเทศมาบังคับใช้ย่อมทำให้เกิดปัญหาการกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองชาวไทยทั้งสิทธิเสรีภาพทางการเมืองแสดงออกทางความคิด และการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง

3. การรับรองสิทธิตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

การรับรองสิทธิและให้อำนาจผู้ชุมนุมหรือแกนนำผู้ชุมนุมให้สามารถใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะได้ แต่เป็นการชุมนุมโดยมีเงื่อนไขเป็นตัวกำหนด และหากมีกฎหมายอื่นที่สามารถจำกัดหรือถอนอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้ ดังเช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า พระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยการรับรองเสรีภาพการชุมนุม มิใช่ความผิดและมีให้ปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมเสมือนผู้กระทำความผิดทางอาญาทั่วไปจะเป็นการคุ้มครองซึ่งสิทธิตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริงภายใต้กรอบการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ อีกทั้งเป็นการสอดคล้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามหลักปฎิญาสาถือว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การแจ้งข้อกล่าวหาแกนนำผู้ชุมนุมนั้นใช้หลักกฎหมายอาญาทั่วไปเป็นแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ หากแต่การชุมนุมสาธารณะนั้นกระทำได้หรือไม่ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 44 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทย สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ แต่ข้อจำกัดอันเกิดจากพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ที่ระบุไว้ในมาตรา 7 ถึงมาตรา 14 การดำเนินคดีกับแกนนำหรือผู้ชุมนุมตลอดจนการสลายการชุมนุมจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การปรับกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก่อนข้างมีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

อภิปรายผลการวิจัย

การชุมนุมสาธารณะในประเทศไทย แม้จะถูกบัญญัติไว้เป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ หากแต่ในการปฏิบัตินั้นค่อนข้างมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน การที่แกนนำผู้ชุมนุมต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนการจำกัดพื้นที่การชุมนุม การละเมิดต่อบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เข้าร่วมชุมนุม หรือเมื่อได้รับอนุญาตให้จัดการชุมนุมได้ ก็ยังมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อีกมากมายหรือการปฏิเสธไม่อนุญาตให้จัดการชุมนุมและด้วยกฎหมายอีกหลายฉบับซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายขัดกัน ในบทบัญญัติและการบังคับใช้ แกนนำผู้ชุมนุมสาธารณะจึงมักถูกแจ้งข้อกล่าวหาดำเนินคดีอาญาภายใต้กฎหมายฉบับต่าง ๆ ซึ่งมีอัตราโทษหนักเบาแตกต่างกันไปตามมูลฐานความผิดในกฎหมายฉบับต่าง ๆ การชุมนุมสาธารณะมีหลากหลายประเด็น ในประเด็นการชุมนุมสาธารณะ

กรณีการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง ซึ่งในประเด็นการชุมนุมสาธารณะเรียกร้องสิทธิทางการเมือง เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการบริหารประเทศหรือการจัดการภาครัฐ ตลอดจนฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ให้เป็นไปในลักษณะที่เป็นคุณประโยชน์กับประชาชนมากขึ้น ซึ่งในการเรียกร้องทางการเมืองนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนภายในประเทศ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมของผู้ที่เดือดร้อนจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งการชุมนุมทางการเมืองเนื่องจากการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสภาพแล้วย่อมกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งการชุมนุมสาธารณะที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และชุมนุมต่อเนื่องยาวนานเสรีภาพในการชุมนุมจึงเป็นเสรีภาพที่ต้องจำกัดอยู่ภายใต้กฎหมาย (Kornkittichai, 2016) การชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองย่อมมีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไปในทางที่ดีขึ้นหรือตามเป้าหมายของการชุมนุม การชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยสู่ความเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ

ความผิดทางอาญาแก่แกนนำผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง แท้จริงแล้วปัญหาจากการที่ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับซึ่งการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับขาดความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ซึ่งการจำกัดเสรีภาพนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ

ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ตามความในมาตรา 44 รัฐธรรมนูญ ให้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยให้การรับรองไว้ว่าการจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ แปลได้ว่ารัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมกับประชาชนที่ภาครัฐจะใช้อำนาจในการระงับยับยั้งไม่ได้ตามเจตนารมณ์ หากแต่รัฐธรรมนูญมิได้รับรองสิทธิเสรีภาพให้ชัดเจนลงไปว่า บรรดาผู้ชุมนุมหรือแกนนำผู้ชุมนุมสาธารณะประเภทใดไม่อาจนำเอากฎหมายอาญาทั่วไป มาบังคับใช้ได้ โดยการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยให้การเรียกร้องสิทธิทางการเมือง เป็นเหตุที่ไม่อาจออกหมายอาญาหรือดำเนินคดีแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองได้ ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่า ในการชุมนุมสาธารณะประเด็นเรียกร้องสิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นการชุมนุมที่มีผลกระทบ ต่อประชาชนในชาติทุกคนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการที่ต้องได้รับการรับรองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม การเพิ่มเติมในเรื่องการรับรองสิทธิแกนนำ ไม่มีความผิดในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงเป็นแนวทางในการวางรากฐาน ประชาธิปไตยในประเทศไทย

สิทธิเสรีภาพการแสดงออกทางความคิด การพูด การเขียน วิจารณ์ ในเรื่องการคุ้มครอง ตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง ตลอดจนเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐบังคับ ใช้หลักกฎหมายอาญาทั่วไป และกฎหมายอื่น ๆ จะถูกนำมาใช้ต่อแกนนำผู้ชุมนุม ซึ่งอาจขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 เช่นการนำกฎหมายอาญาอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ในการพิจารณาดำเนินคดีชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมืองใด ๆ ว่าในการดำเนินคดีอาญานั้นสมควร ใช้หลักกฎหมายอาญาทั่วไปหรือไม่หรือการดำเนินคดีอาญาในทางเรียกร้องสิทธิทางการเมืองนั้นสมควรมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และในการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศขัดกับหลักปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ที่ประเทศไทยให้การรับรองไว้หรือไม่อย่างไร ตลอดจนการขัดกันของกฎหมายต่าง ๆ ภายในประเทศ ดังนั้นการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับอารยประเทศที่มีระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เช่นเดียวกันกับประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ว่าความผิดทางการเมือง และทางการเมืองให้ดำเนินการเป็นคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งในบทบัญญัติดังกล่าวแสดงได้ว่า ตาม พระราชบัญญัตินี้ได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางการเมืองและทางการเมืองทหารไว้แล้วว่าเป็นคดีที่มีโทษอาญาทั่วไป ดังนั้น เมื่อมีการนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้มาใช้ เช่น อำนาจการตรวจค้น จับกุม หรือลงโทษจึงมิใช่จะอาศัยอำนาจตามกฎหมายอาญาทั่วไปตามปกติได้ ดังนั้น หากเป็นคดีเกี่ยวเนื่องทางการเมืองและการทหาร อันเกี่ยวเนื่องกับการชุมนุมสาธารณะนั้นหากบรรดา กฎหมายหลักทั่วไปให้สิทธิรับรองไว้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพอย่างชัดเจน การดำเนินกิจกรรมทาง

การเมืองเพื่อการพัฒนาประเทศย่อมเป็นไปได้
อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายหลัก
ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในประเทศได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ หรืออย่างน้อยก็เป็นการรับรองสิทธิ
สำหรับผู้เรียกร้องทางการเมืองมิให้มีการบังคับ
ใช้กฎหมายอาญาทั่วไปในการดำเนินคดีเพื่อเป็น
การปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้เห็นต่าง
ในทางการเมือง

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ
พ.ศ. 2558 ที่เหมือนว่าจะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แต่ใน
ความเป็นจริงแล้วพระราชบัญญัติการชุมนุม
สาธารณะ พ.ศ. 2558 นี้ยังมีได้สนับสนุนความเป็น
ประชาธิปไตยโดยแท้จริง เนื่องจากการจำกัดสิทธิ
ในหลายด้านของผู้ชุมนุมสาธารณะและแกนนำ
การชุมนุม เช่น การตีกรอบกำหนดสถานที่ในการ
ชุมนุม การดำเนินกิจกรรมในการชุมนุม ยังจำกัด
ซึ่งสิทธิเสรีภาพไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่ง
รัฐธรรมนูญเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศที่มี
พระราชบัญญัตินี้เช่นกัน หากการชุมนุมนั้นเป็น
การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ สิทธิเสรีภาพ
ในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 สามารถถูกระงับยับยั้งได้
ในหลายช่องทางตามมาตรการภาครัฐจะนำมาใช้
ซึ่งหากผู้นำการชุมนุมยังฝ่าฝืนไม่ยุติการชุมนุม ภาครัฐ

สามารถบังคับใช้กฎหมายอาญามาดำเนินคดีกับ
บรรดาผู้ชุมนุมหรือแกนนำการชุมนุมได้ทันที ดังนั้น
ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการ
ยุติธรรมโดยให้การเรียกร้องสิทธิทางการเมือง
เป็นเหตุที่ไม่อาจออกหมายอาญาหรือดำเนินคดี
แก่บุคคลผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมืองได้

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แกนนำหรือผู้นำการชุมนุมสาธารณะ
ได้รับการคุ้มครองจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3
สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ว่าด้วยเรื่อง
รับรองสิทธิแกนนำหรือผู้นำการชุมนุมไม่มีความผิด
ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ซึ่งตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2560
2. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา ลักษณะ 4 หมายถึงและ
หมายอาญา ว่าด้วยการยกเว้นการออกหมายจับ
หมายค้น
3. รับรองพระราชบัญญัติการชุมนุม
สาธารณะ พ.ศ. 2558 ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

REFERENCES

- Amornjittsuwane, S. (2020). **Public Legal Philosophy**. Ubonratchathani: Faculty of Law, Ubonratchathani University. (In Thai)
- Charoenthanavat, K. (2019). **Principle of Public law**. Bangkok: Faculty of Law, Chulalongkorn University. (In Thai)

- Department of International Organizations, Ministry of Foreign Affairs. (2015). **International Covenant on Civil and Political Rights–ICCPR**. Retrieved September 11, 2020, from <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/iccprt.pdf>.
- Department of International Organizations, Ministry of Foreign Affairs. (2020). **Universal Declaration of Human Rights**. Retrieved September 11, 2020, from <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>.
- Kasemsup, P. (2017). **Philosophy of Law**. Bangkok: Faculty of Law, Thammasat University. (In Thai)
- Kornkittichai, C. (2016). **Public assembly**. Retrieved September 11, 2020, from <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2559/hi2559-043.pdf>. (In Thai)
- National Human Rights Commission Of Thailand. (2003). Retrieved September 11, 2020, from <http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Human-Rights-Instruments.aspx>.
- Niyomthai, A. (2010). **Extradition Act, B.E. 2008**. retrieved September 11, 2020, From https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/10reform/reform13.pdf. (In Thai)
- Ordinance, (2015). **Public assembly Act 2015**. Retrieved September 11, 2020, from <http://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/index.php>.
- Ordinance, (2015). **Emergency Decree on Public Administration in 2548**. Retrieved September 11, 2020, from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A1119/%A1119-20-2548-a0001.htm>.
- Porjit, P. (2020). **Human rights in many dimensions**. Retrieved September 11, 2020, from https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8828. (In Thai)
- Saraban, C. (2020). **Human rights development**. Retrieved September 11, 2021, from <https://sites.google.com/site/charinton60154007/3khwam-sakhay-khxng-siththimnusy-chn-1>. (In Thai)

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเป็นเท็จ

LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES CONCERNING ON THE ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT REPORT OF MENDACIOUS

สุจิรา สุขจิต*

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ประเทศไทย

Sujira Sukjit*

Master of Laws , Faculty of Law , Sripatum University Chonburi Campus , Thailand

*Email: nun_noonan_ja@hotmail.com

Received: 2021-02-23

Revised: 2021-03-12

Accepted: 2021-03-12

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ฐานความผิดและความเป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ และเพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ในประเทศไทยนั้นมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นแม่บทกฎหมายได้กำหนดเพียงบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่นำส่งรายงานแต่ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ระบุนลงโทษสำหรับผู้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเท็จรวมถึงการไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความเป็นผู้เสียหายที่เกิดจากการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ โดยศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญาและความเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อนำมาตรการการลงโทษมาใช้

ดังนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าควรแก้ไขเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จอ้างอิงจากบทลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง มาไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อเป็นการไม่ใช้กฎหมายหลายฉบับมาลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 รวมถึงกำหนดความเป็นผู้เสียหายที่เกิดจากการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

คำสำคัญ : รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ความเป็นเท็จ ผู้เสียหาย

ABSTRACT

The objectives of this thesis were to investigate the background and significance of the false environmental impact analysis problem, to study legal measures related to wrong environmental impact analysis problem, to research and analyze the nature of the offense and the status of the victim in the preparation of a false environmental impact report and to obtain a summary and recommendations for amending the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992) to apply the research results for further analysis to identify legal measures to amend the law appropriately. This study was documentary research, which was conducted by exploring related laws.

The results of this study indicated that in the preparation of the environmental impact reports in Thailand, the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992) is a primary law that stipulated only penalties for those who do not submit the report, but did not impose any legal measures that impose penalties for those preparing a false environmental impact report and provisions on the status of a victim from the said preparation of a false environmental impact report by studying the legal measures related to falsehoods under the Criminal Code and the status of the victim under the Criminal Procedure Code to implement punishment measures.

Therefore, the study suggests that the penalties for those making false environmental impact reports should be amended based on the penalties under the Criminal Code, the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992), and the Ministerial Regulations are included in the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992) in order not to apply several laws to punish those who have committed offenses under the Enhancement and Conservation of

National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992), including the damage caused by the preparation of false environmental impact reports in the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992).

Keyword: Environmental Impact Report, Falsehood, Victim

บทนำ

สิ่งแวดล้อม หมายความว่าสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีขอบเขตพื้นฐานรองรับการกำหนดนโยบายอำนาจหน้าที่ของรัฐเพื่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามการพัฒนาที่ยั่งยืน รับรองสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐและหน่วยงานของรัฐ กำหนดระบบจัดการ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน กำหนดระบบบริหารจัดการเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษและเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเป็นกฎหมายปกครอง กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญาและเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ (Tassaneeyanont, 2006)

การให้คำนิยามของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” นั้นเป็นเรื่องยากเนื่องจากเป็นคำที่ทุกคนเข้าใจว่าหมายถึง สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา แต่หากจะให้ระบุให้ชัดเจนว่า หมายถึงสิ่งใดบ้าง คงเป็นเรื่องยากที่จะระบุให้ชัดเจนได้ แม้แต่ปฏิญญากรุงสต็อกโฮล์มว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ค.ศ.1972 (Stockholm Declaration on Human Environment, 1972) (Saisunthorn, 2007) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในต่างประเทศว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการวางแนวความคิด

และหลักการในการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม ภายใต้การดูแลของสหประชาชาติ

ความหมายของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” ดังกล่าวนั้นเป็นความหมายที่กว้างขวางมาก กล่าวคือ เป็นคำที่มีลักษณะครอบคลุมไปในทุก ๆ ด้านทางธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น สัตว์ พืช วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือแม้แต่อากาศ แสง สี เสียงต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก็ถือเป็นสิ่งแวดล้อมแทบทั้งสิ้น ซึ่งหากว่าถ้าสิ่งแวดล้อมด้านใดด้านหนึ่งถูกทำลายไปแล้วก็จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น หากสิ่งแวดล้อมป่าไม้ถูกทำลายไปโดยการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งนำไปเหล่านี้นมาดัดแปลงเป็นเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมป่าไม้ถูกทำลายไปจึงมีผลกระทบต่อน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ด้วย (Bunmana, 2012)

ในการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติโดยส่วนมากมันเป็นไปในทางนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อประโยชน์อุปโภคและบริโภคแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่นการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ต้องนำพื้นดินที่อาจเป็นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งอาจต้องรื้อล้างพื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์อื่น และใช้น้ำ โดยอาจมีการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำอันอาจส่งผลกระทบต่อเส้นทางน้ำหรือสิ่งมีชีวิตที่อาศัยแหล่งน้ำนั้นในการดำรงชีวิตได้หรือกิจกรรมระดับรัฐ

หรือการก่อสร้างขนาดใหญ่เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่นการสร้างเขื่อน การทำเหมืองแร่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมค่อนข้างมาก

เมื่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมเริ่มถูกนำมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการวางแผน และการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ภายใต้แนวคิดที่ต้องการก่อให้เกิดประโยชน์ตามต้องการอย่างสูงสุดและเกิดผลเสียน้อยที่สุด อันเป็นจุดเริ่มต้นของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Kongvanich, 2015)

หลักการเบื้องต้นที่จะช่วยในเรื่องของการเตือนภัยก่อนที่ปัญหาจะเกิด คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) เป็นหลักการการป้องกันล่วงหน้า หมายถึง การประเมินผลกระทบจากโครงการพัฒนาที่จะมีต่อสุขภาพหรือความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางลพ รวมทั้งความเสี่ยงที่จะมีผลต่อสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นต่อธรรมชาติ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจนิยามได้ว่าเป็น “กระบวนการเพื่อการบ่งชี้ทำนาย ประเมิน และบรรเทาผลกระทบทางชีวกายภาพ สังคม และผลกระทบที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มีต่อข้อเสนอการพัฒนาใด ๆ ก่อนที่จะมีการตัดสินใจให้ดำเนินการได้” วัตถุประสงค์ของการประเมินก็เพื่อให้เป็นการประกันได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนทำการอนุมัติให้ดำเนินโครงการที่มีผู้ขออนุญาตดำเนินการ

ได้มีวัตถุประสงค์ของการประเมินก็เพื่อให้เป็นการประกันได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนทำการอนุมัติให้ดำเนินโครงการที่มีผู้ขออนุญาตดำเนินการได้

หลักการป้องกันล่วงหน้าเป็นมาตรการเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายอันอาจจะเกิดขึ้นและสร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้นจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งมาตรการในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาทั้งนี้เนื่องจากว่าสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเสียหายไปแล้วนั้น เป็นการยากที่จะแก้ไขให้กลับคืนดังเดิมหรือใกล้เคียงกับสภาพเดิมได้ เนื่องจากต้องใช้เวลาและทรัพยากรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก หลักการป้องกันล่วงหน้านี้ได้ถูกกำหนดไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศไว้หลายฉบับและได้พัฒนาไปสู่หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมายภายในประเทศ เช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และการจัดทำแผนและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหลายฉบับที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ได้บัญญัติหลักการในเรื่องดังกล่าวไว้ในหลายส่วน (Sinthipon, 2004) แต่เนื่องจากโครงสร้างทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยมีลักษณะแยกส่วนดังที่กล่าวแล้ว ดังนั้น จึงควรที่จะได้นำหลักการของการป้องกันล่วงหน้าดังที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ให้ทั่วถึง ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยอันตราย พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อบูรณาการหลักการของการป้องกันล่วงหน้า อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชาติอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้กลไกของกฎหมายในเรื่องมาตรการป้องกันนี้สามารถดำเนินการได้อย่างบูรณาการทั้งระบบและมีประสิทธิภาพ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตให้มีการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆจะนำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมประกอบการตัดสินใจอนุญาตหรือไม่อนุญาต

ตามพระราชบัญญัติบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 46 วรรคหนึ่ง ได้ให้ความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ว่า “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า กระบวนการศึกษาและประเมินผลที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ผลการศึกษาเรียกว่า “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” และพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภท และขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในหลักการแล้ว Environmental Impact Assessment: EIA และ Environmental Health Impact Assessment: EHIA คือการใช้หลักวิชาการในการศึกษาเพื่อทำนายหรือคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากการดำเนินโครงการทั้งทางบวกและทางลบ โดยศึกษาผลกระทบในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพของประชาชน เพื่อจะได้หาทางป้องกันผลกระทบในทางลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถฟื้นคืนกลับมาได้อย่างมีประโยชน์ มีประสิทธิภาพสูงสุด และคุ้มค่าที่สุด ที่สำคัญรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพยังใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าสมควรที่จะดำเนินโครงการนั้น ๆ หรือไม่

เป็นที่ทราบกันดีว่าปัญหาหนึ่งที่มักเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ก็คือการศึกษารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และการศึกษารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) มักมีเสียงสะท้อนจากชาวบ้านถึงความไม่ชอบมาพากลในการจัดทำรายงานผลการศึกษาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการ

รวบรัดขั้นตอน ปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมถึงข้อมูลและผลการศึกษาที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง อันนำไปสู่รายงาน EIA-EHIA ที่เป็นเท็จ จะต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสม อาทิ ปัญหาในการลงโทษผู้ที่ดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ เนื่องจากเมื่อเป็นการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ไม่ได้มีการระบุบทลงโทษสำหรับผู้ดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จว่าใครบ้างต้องโทษลงโทษหากเล่มรายงานนั้นเป็นรายงานเท็จ ซึ่งในบทลงโทษดังกล่าวถูกระบุไว้ใน กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งหากพิจารณาจากบทลงโทษแล้วนั้นเป็นการลงโทษที่ทำเพียงการเพิกถอนใบอนุญาต แต่ไม่ได้มีการโทษที่เหมาะสมกับความผิด และปัญหาในการเป็นผู้เสียหายที่เกิดจากการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ ดังนั้นเมื่อมีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จแล้วนั้นย่อมมีผู้เสียหายตามมา

ในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินการก่อสร้าง แต่เมื่อมองถึงความจำเป็นที่จะก่อสร้างโครงการในพื้นที่ชุมชน ซึ่งผลกระทบที่ตามนั้นคือปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ประชาชนจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของเจ้าของโครงการ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข ข้อบังคับ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริม

และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการคาดคะเน ทำนายปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น เพื่อระบุสภาพของโครงสร้างตึกหรืออาคารที่ดำเนินการก่อสร้างว่าโครงการนั้นมีการก่อสร้างในรูปแบบใด และนำเสนอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาเห็นชอบในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้ที่ดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ตามหน้าที่แล้วต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่ต้องตรงกับพื้นที่ในข้อเท็จจริงของโครงการ ซึ่งในบางเล่มรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมักเป็นการจัดทำเล่มรายงานที่ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับสภาพของพื้นที่จริง เมื่อรายละเอียดของรายงานที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ทำให้รายงานฉบับนั้นเป็นการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเท็จ เมื่อรายงานฉบับดังกล่าวรายงานที่เป็นเท็จแล้วการลงโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ไม่ได้มีการระบุโทษของผู้ที่จัดทำรายงานอันเป็นเท็จไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เพียงแต่กำหนดโทษไว้ในกฎกระทรวงและอ้างอิงการลงโทษตามกฎหมายอาญา ซึ่งหากมีการอ้างอิงการลงโทษที่กฎหมายหลายฉบับอาจส่งผลให้การดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดล่าช้าออกไป

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้มีการกำหนดว่าให้ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการตามมาตรา 48 โดยบทบัญญัติตามมาตรา 48 ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และ

เงื่อนไขในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ระบุในพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าจะมีผลเป็นเช่นไรหากรายงานที่ถูกจัดทำขึ้นแล้วไม่มีรายละเอียดที่ตรงกับสภาพพื้นที่ตามข้อเท็จจริงและในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังได้ระบุโทษไว้เพียงผู้ที่ไม่ดำเนินการนำส่งรายงานในมาตรา 101/2 ได้บัญญัติว่า “ผู้ดำเนินการขออนุญาตผู้ใดไม่นำส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 51/5 วรรคหนึ่งต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท”

กล่าวโดยสรุป ประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนรูปแบบและความเหมาะสมของบทลงโทษสำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงกำหนดความเป็นผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบเกิดจากการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ เพื่อผู้ที่ได้รับความเสียหายที่แท้จริงจะเป็นผู้ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ฐานความผิดและความเป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ

4. เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มีขอบเขตของการศึกษาโดยมุ่งศึกษาถึงความเป็นมาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับเนื้อหาของตัวบทกฎหมาย บทลงโทษทั้งทางอาญาและทางปกครองและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาทิพระราชบัญญัติบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ประมวลกฎหมายอาญา และกฎกระทรวงประกาศกระทรวง รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิจัยนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ความผิดฐานจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จไม่มีบัญญัติฐานความผิดทางอาญาไว้ในกฎหมาย จึงก่อให้เกิดปัญหาทำให้ผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมขาดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย เพราะถ้าจัดทำรายงานอันเป็นเท็จคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจสั่งพักใบอนุญาตของผู้ได้รับใบอนุญาตได้เท่านั้น จึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของโครงการ ดังนั้น ถ้ามีการกำหนดฐานความผิดในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็จะทำให้ผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ของการศึกษามากกว่าที่จะมุ่งแต่ประโยชน์ค่าตอบแทน

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาค้นคว้าของวิจัยฉบับนี้ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตำรากฎหมาย บทความรายงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ หนังสือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ วิจัย เปรียบเทียบให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการ แก้ไขปัญหา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในต่างประเทศเริ่มกำเนิดที่สหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1969 ได้มีกฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม (The National Environmental Policy Act: NEPA) หลังจากนั้นระบบการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมจึงแพร่กระจายมาทางยุโรปตะวันตก จวบจนปัจจุบันหลายประเทศได้นำวิธีดังกล่าว ไปใช้ เพื่อรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมไม่ให้สูญเสีย จากสาเหตุที่มีการพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย (Sawangchaeng, 1999) และในการประชุม Earth Summit ที่จัดขึ้นที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศ บราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ได้มีการกล่าวถึงรายงาน วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักการ ริโอ เดอ จาเนโร ข้อ 17 (Chulasai, 2004) ว่า “การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือ ของประเทศไทยในการดำเนินการสำหรับกิจกรรม หรือโครงการที่อาจมีผลกระทบด้านลบอย่างมีนัย

สำคัญต่อสภาพแวดล้อมและขึ้นอยู่กับการตัดสินใจ ของเจ้าหน้าที่ประเทศนั้น ๆ”

ตั้งแต่มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วย สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (UN Conference on the Human Environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ประเทศไทยก็ได้มีการเปลี่ยนแปลง นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการตราพระราช บัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 ขึ้น โดยได้มีการบัญญัติการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ในการตราพระราชบัญญัติ ฉบับดังกล่าวเป็นครั้งแรก ต่อมาเมื่อระบบการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้มีการพัฒนาขึ้นอย่าง ต่อเนื่องนั้น ในปี พ.ศ. 2535 โดยได้วางหลักเกณฑ์ ไว้ในส่วนที่ 4 ว่าด้วย การจัดทำรายงานการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรา 46-51/7 ซึ่งได้ กำหนดหลักการใหม่ในการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและกำหนดความหมายของการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะ และให้มี คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานผล กระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) เพื่อทำหน้าที่พิจารณา รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งต้อง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขา วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจะต้องมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจอนุญาตในกิจการอันเป็นสาระสำคัญ สำหรับการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการ ดำเนินการนั้นตามกฎหมายร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ในการจัดทำรายงานรายงานผลกระทบ สิ่งแวดล้อมนั้นเจ้าของโครงการจะต้องดำเนินการ ว่าจ้างนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตจากสำนักงาน นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ให้เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลังจากที่ได้จัดทำรายงานเสร็จเรียบร้อยแล้วเจ้าของโครงการหรือผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของโครงการกรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจซึ่งไม่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 47 วรรคสาม และโครงการที่ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมายก่อนเริ่มการก่อสร้างหรือดำเนินการตามมาตรา 48 วรรคหนึ่งจะต้องนำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนี้ไปยื่นต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานผู้อนุญาตโครงการ เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ออกใบอนุญาตสำหรับการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและประกอบกิจกรรมโรงงานอุตสาหกรรมกรมทรัพยากรธรณีเป็นผู้ออกประทานบัตรสำหรับโครงการเหมืองแร่ เป็นต้น

เมื่อมีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จเรียบร้อยแล้วเจ้าของโครงการหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของโครงการจะต้องเสนอรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนี้ให้กับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นของรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าวก่อนเมื่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตรวจสอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอมาเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นำรายงานดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าวก่อนที่จะออกใบอนุญาต ในกรณี

ที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการไม่เห็นชอบด้วยกับรายงานดังกล่าว หน่วยงานผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาตไม่ได้จนกว่าจะมีการแก้ไขรายงานดังกล่าวจนคณะกรรมการผู้ชำนาญการมีความเห็นชอบแล้ว

คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) นั้นต้องเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 48 วรรคห้าแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติว่า “การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายสำหรับโครงการหรือกิจการนั้น หรือผู้แทนร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย” สำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย ก่อนเริ่มการก่อสร้างหรือดำเนินการ โดยให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการแต่ละคณะประกอบด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำผลการวิจัยที่ค้นพบทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเป็นเท็จ ดังนี้ปัญหาของการไม่ได้ระบุโทษที่กระทำความผิดจากการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จไว้ใน

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 และปัญหาของการไม่ได้ระบุความเป็นผู้เสียหายที่เกิดจากการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ โดยสามารถแยกประเด็นปัญหาที่วิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องความเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา หากพิจารณาถึงความเป็นเท็จที่เป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการดำเนินการลงโทษของประเทศไทยนั้นได้บัญญัติถึงบทลงโทษเกี่ยวกับความเท็จไว้ 3 มาตรา ประกอบไปด้วย มาตรา 137 มาตรา 262 และมาตรา 267 โดยทั้ง 3 มาตรานั้นเป็นหลักการของการลงโทษที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเท็จทั้งสิ้น ในมาตรา 137 เป็นความผิดเกี่ยวกับแจ้งข้อความที่เป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน โดยบทกฎหมายนั้นบัญญัติว่า “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” (Na Nakorn, 2010) เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายข้างต้นหากพิจารณาถึงความเป็นเท็จในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถ้าหากข้อมูล หรือ ข้อความที่จดแจ้งลงไปในงานเป็นข้อความที่ผลของข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อมูลที่ตรงกับพื้นที่จริงในการดำเนินโครงการ ชาวบ้านในชุมชนก็จะไม่ได้รับผลจากการดำเนินโครงการ ดังกล่าวจึงไม่มีการร้องเรียนให้ตรวจสอบเล่มรายงานที่ผ่านการอนุมัติจากผู้มีอำนาจเกิดขึ้น แต่มีการจัดทำรายงานที่มีการระบุข้อมูลข้อเท็จจริงในพื้นที่ไม่ตรงกับพื้นที่จริงที่มีการดำเนินโครงการ ดังเช่นคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่รายงานการประเมิน

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) ต่อมาพบว่าในเล่มรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นระบุว่า “ทะเลที่เป็นบริเวณที่กำหนดให้เป็นพื้นที่ทิ้งขยะใต้น้ำนั้นเป็นแนวหินโสโครก ซึ่งการทิ้งใต้น้ำดังกล่าวจึงไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ข้อเท็จจริงในพื้นที่พบว่าบริเวณดังกล่าวเป็นแนวปะการังน้ำตื้น” ไม่ได้เป็นแนวหินโสโครกตามที่ระบุไว้ในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หากพิจารณาความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 แล้วรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงเป็นรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ หรือที่เรียกกันว่า “อีไอเอเท็จ” หรือ “อีไอเอปลอม” สาเหตุที่รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ นั้นเป็นเท็จเนื่องจากการดำเนินการจัดทำเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ระบุข้อความไม่ได้ตรงกับข้อเท็จจริงปัจจุบันในพื้นที่ และส่งผลกระทบถึงชาวบ้านพื้นที่ที่เป็นผู้เสียหาย จึงมีการเรียกร้องให้ตรวจสอบเล่มรายงานฉบับขึ้นมามีรายละเอียดที่ได้ระบุในรายงานนั้นตรงกับข้อเท็จจริงในพื้นที่หรือไม่ และปรากฏว่ารายงานนั้นพบรายละเอียดที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในพื้นที่

ประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 267 เรื่องการแจ้งให้เจ้าพนักงานนั้นจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ดังนั้นเมื่อตีความคำว่า “เอกสารมหาชน” ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2575/2552 เอกสารใดจะเป็นเอกสารมหาชนหาได้ถือเอาแต่การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำขึ้นตามอำนาจหน้าที่ของตนไม่

แต่ข้อความในเอกสารนั้นต้องพาดพิงถึงประชาชนในทางใดทางหนึ่ง ทั้งต้องกระทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากเอกสารนั้นได้เมื่อพิจารณาถึงความเป็นเอกสารมหาชนตามคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นแล้ว รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นจึงถือเป็นเอกสารมหาชนเนื่องจากเป็นเอกสารที่ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในเอกสารนั้นเพราะถ้าหากพื้นที่ดำเนินโครงการนั้นเมื่อมีการดำเนินโครงการไปแล้วเกิดปัญหาทั้งในชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมรอบข้างชุมชน ดังนั้นเพื่อยืนยันข้อมูลข้อเท็จจริงในพื้นที่ก่อนที่เริ่มดำเนินโครงการในพื้นที่นั้น ๆ ว่า ในพื้นที่ที่เริ่มดำเนินโครงการนั้นเป็นพื้นที่ที่หากเริ่มดำเนินโครงการไปแล้วนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ หรือสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดำเนินโครงการโดยข้อเท็จจริงที่ต้องรายงานนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ตรงกับพื้นที่ดำเนินโครงการเพื่อที่ประชาชนในพื้นที่ต้องรับทราบข้อมูลจริงในการดำเนินโครงการ ถ้าหากการรายงานนั้นไม่ตรงหรือไม่สัมพันธ์กับข้อเท็จจริงในพื้นที่ส่งผลทำให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้รับความเดือดร้อนจากการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นรายงานเท็จ เพราะในการจัดรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 162 เรื่องของการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานนั้น เจ้าพนักงานนั้นจดข้อความโดยรู้ว่าข้อความนั้นเป็นเท็จมีความผิดตามมาตรา 162 แต่ถ้าเจ้าพนักงานนั้นไม่รู้ถึงการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จนั้นก็ไม่ใช่เป็นความผิดตามมาตรา 162 ซึ่งในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นถือเป็นรายงานที่ต้องมีการดำเนินการจัดแจ้งข้อความลงในเล่มรายงาน ข้อความที่ต้อง

จัดแจ้งนั้นเป็นข้อมูลของพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ เช่น บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้เป็น “ผู้ชำนาญการ ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม” จากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อน ซึ่งบริษัทเจ้าของโครงการบ้านจัดสรร หรือคอนโดก็จะต้องจ้างบุคคล หรือบริษัทซึ่งได้รับอนุญาตเหล่านี้ให้เป็นคนจัดทำในการดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น จะมีตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้ามาร่วมด้วยเมื่อมีตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งตัวแทนดังกล่าวถือเป็นตัวแทนของหน่วยงานรัฐ ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(16) ที่หมายความว่า “บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่” (Sansira, 2015) การเข้ามาส่วนร่วมจากตัวแทนสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ที่ถือว่าเป็นเจ้าพนักงาน ดังนั้นในการดำเนินการจัดทำเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องมีการระบุข้อเท็จจริงในพื้นที่ลงไปเล่มรายงานซึ่งเล่มรายฉบับนั้นตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ย่อมมีส่วนรู้เห็นในข้อเท็จจริงที่ถูกระบุลงไปเล่มรายงานฉบับนั้น เมื่อมีการรู้ข้อเท็จจริงต่อมาเล่มรายงานนั้นถูก

เรียกร้องให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้งปรากฏว่า ข้อเท็จจริงในเล่มรายงานเป็นการรายงานข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงกับพื้นที่ดำเนินโครงการ

2. การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของโครงการที่ต้องดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตรา 48 ว่าโครงการแบบไหนบ้างที่ต้องดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและถ้าหากไม่ได้นำเสนอเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีโทษตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 101/2 ซึ่งตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นั้นไม่ได้ระบุโทษผู้ที่ทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จไว้ในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 นั้นได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการจัดรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ชัดเจนแต่ไม่ได้มีข้อกำหนดที่ระบุเงื่อนไขที่ชัดเจนในเรื่องของความรับผิดที่กำหนดให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) และเจ้าของโครงการ ต้องรับผิดชอบต่อเล่มรายงานที่เป็นเท็จในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในบางเล่มและบางโครงการก็ยังไม่จัดทำรายงานตามที่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและ

รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้ เช่น โครงการถลุงเหล็ก สหวิริยาที่ได้มีการคัดค้านการทำ EIA เนื่องจาก EIA ได้ระบุว่าพื้นที่ที่รกร้าง ไม่ได้เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่มีคุณค่าทางนิเวศวิทยาหรือคุณค่าทางเศรษฐกิจ แต่สภาพพื้นที่ข้อเท็จจริงระบุว่าพื้นที่ดังกล่าวนั้นเป็นพื้นที่ป่ากระจูด และป่าเสม็ดขาว มีนกนานาชนิดอาศัยอยู่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทป่าพรุผสมป่าโกงกางที่ยังคงรักษาระบบนิเวศสามน้ำ เป็นพื้นที่รับน้ำในยามน้ำหลากและพื้นที่แห่งนี้อยู่ระหว่างการประกาศขึ้นทะเบียนให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งใหม่ของประเทศ ในเล่มรายงานดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าในโครงการดังกล่าวนี้ได้มีการดำเนินการจัดทำเล่มรายงานและระบุข้อเท็จจริงที่ไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ข้อเท็จจริงเมื่อไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ข้อเท็จจริงส่งผลให้การดำเนินโครงการล่าช้าออกไป

3. บทลงโทษผู้ที่จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จในมาตรการลงโทษตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2527) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 การดำเนินการจัดทำเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นส่วนใหญ่มักเป็นการดำเนินการจัดทำโดยนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการจัดทำรายงานได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของโครงการเพื่อจัดทำเล่มรายงาน แต่ในการดำเนินการจัดทำเล่มรายงานของนิติบุคคลนั้นเป็นการจัดทำรายงานที่เป็นเท็จ ซึ่งตามกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ ได้ระบุบทลงโทษสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตดำเนินการจัดทำเล่มรายงานที่เป็นรายงานเท็จไว้ 2 ระดับ คือการสั่งพักใบอนุญาต และการสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งบทลงโทษที่กล่าวมานั้น

เป็นบทลงโทษที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาลงโทษกับนิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลที่ดำเนินการจัดทำเล่มรายงานนั้น เป็นการแสดงออกโดยบุคคลธรรมดา หากการจัดทำเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเท็จนั้นส่งผลร้ายแรงต่อสังคมและต่อประชาชนในพื้นที่ซึ่งยากต่อการแก้ไข ปัญหาที่ตามมาภายหลัง เพราะนิติบุคคลนั่นเองมีบทบาทอย่างมากที่จะดำเนินการก่ออาชญากรรมโดยส่วนใหญ่แล้วในการดำเนินการจัดทำเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นมักเป็นการดำเนินการโดยนิติบุคคลเมื่อเป็นนิติบุคคล ดังนั้นการดำเนินกับนิติบุคคลที่กระทำความผิดนั้นอาจจะทำได้อย่างไม่ประสิทธิผลมากนัก ถ้าหากจะนำโทษทางกฎหมายอาญามาลงโทษผู้ที่กระทำความผิดนั้น ส่วนมากเป็นการนำโทษปรับและริบทรัพย์มาดำเนินการลงโทษ ซึ่งในโทษจำคุกก็ยังไม่สามารถนำมาดำเนินการลงโทษกับนิติบุคคลได้ เพราะนิติบุคคลนั้นไม่มีตัวตน การแสดงเจตนาที่จะดำเนินการต้องแสดงเจตนาผ่านบุคคลที่เป็นผู้กระทำการแทนนิติบุคคล ถ้าหากนำการลงโทษที่ลงกับบุคคลธรรมดาบังคับใช้คงเป็นทำได้เพียงการลงโทษปรับ ซึ่งตัวนิติบุคคลเองนั้นมีทรัพย์สินมากพอหากดำเนินการลงโทษปรับนั้นอาจไม่ได้ผลหรือยับยั้งการกระทำความผิดของนิติบุคคลได้

4. ปัญหาความเป็นผู้เสียหายในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นซึ่งเล่มรายงานนั้นมีทั้งเล่มที่เป็นจริงนำเสนอข้อเท็จจริงกับสภาพจริงในพื้นที่และมีบางเล่มที่เล่มรายงานนั้นเป็นเท็จ หากเล่มรายงานที่เป็นเท็จนั้นความเสียหายที่สามารถเห็นได้ชัดเจนเมื่อเล่มรายงานนั้นมีปัญหาคือ ประชาชน

ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบกับโครงการ เพราะส่วนมากแล้วในเล่มรายงานที่เป็นเท็จนั้นจะถูกร้องเรียนมาจากประชาชนในพื้นที่เป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นบุคคลที่รับรู้และรับทราบสภาพแวดล้อมพื้นที่ดำเนินโครงการได้เป็นอย่างดี ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นได้ระบุความเป็นผู้เสียหายในมาตรา 2(4) “ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4,5 และ 6” ทั้งนี้เมื่อเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นรายงานที่เป็นรายงานที่เป็นเท็จก็ย่อมส่งผลให้ผู้เสียหายตามมา เช่น ผู้ว่าจ้างให้มีการจัดทำเล่มรายงาน, สำนักงานนโยบายและแผนคุณภาพสิ่งแวดล้อม, ผู้ประกอบการ (เจ้าของโครงการ), ประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรต้องการมีปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เห็นควรเพิ่มมาตรการการลงโทษสำหรับผู้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จโดยอ้างอิงบทลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยเป็นการปรับบทลงโทษที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อส่งผลให้ผู้ประกอบการ ประกอบกิจการด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ เพราะตนอาจต้องได้รับ

ผลร้ายในการประกอบกิจการด้วยความประมาทเลินเล่อของตนย่อมเป็นการคุ้มครองและทำให้สาธารณชนได้รับความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตมากยิ่งขึ้นในอนาคต เช่นการเพิ่มมาตรการการลงโทษสำหรับบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีหน้าที่หรือได้รับอนุญาตให้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ โดยเพิ่มเป็นบทลงโทษที่หมวดเฉพาะบทลงโทษให้มีการลงโทษที่เป็นโทษปรับพิจารณาเป็นเป็นอัตราโทษรายวันสำหรับบุคคลธรรมดาที่ทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเท็จ เพิ่มโทษจำคุกโดยไม่มีการรอลงอาญาหากสิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบและเสียหายมากส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการ และเพิ่มโทษปรับสำหรับนิติบุคคล หรือองค์กร ที่มีหน้าที่ในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ในการที่จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นส่งผลกระทบโดยตรงที่ร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ดำเนินโครงการ โดยโทษปรับต้องเป็นโทษที่สูงขึ้นมากกว่ากรณีของบุคคลธรรมดา ให้พิจารณาโทษปรับตามมูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมนั้น โดยเป็นการให้อำนาจของผู้พิพากษากำหนดได้ไม่เกินสามเท่าของค่าเสียหาย เนื่องจากนิติบุคคลนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพคล่องทางการเงินที่ดีกว่าบุคคลธรรมดา เพื่อที่นิติบุคคลที่กระทำความผิดนั้นจะไม่หลุดพ้นความผิดของตน

2. เห็นควรเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อสะดวกต่อการลงปรับบทลงโทษผู้ที่กระทำความผิดสำหรับผู้ใช้กฎหมายและเพื่อความถูกต้องชัดเจนในการลงโทษ เช่น

ให้ระบุเพิ่มเติมว่า หากดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการจัดทำรายงานนั้นไม่ดำเนินการตามขั้นตอนและไม่ระบุรายละเอียดที่ตรงกับข้อเท็จจริงพื้นที่ดำเนินโครงการก่อนและให้ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเข้าตรวจสอบพื้นที่ดำเนินโครงการว่าพื้นที่ดำเนินโครงการพบข้อเท็จจริงที่ตรงตามแจ้งกับเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่

3. เห็นควรมาตรการจากกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2527) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สำหรับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จ ที่มีหน้าที่ในการจัดทำรายงานตามกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และให้บทลงโทษมาระบุไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เนื่องจากบทลงโทษในแบบเดิมนั้นมีแต่เฉพาะเรื่องของการเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งเป็นอำนาจสำนักงานโยธาและแผนที่เป็นผู้มีอำนาจในการตรวจสอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมีการจัดการประชุมผ่านคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเพียงไม่กี่ครั้งต่อปี ดังนั้นควรปรับมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบเพิ่มมากขึ้น เช่นเสนอให้มีการจัดประชุมในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยเป็นการพิจารณาที่เป็นรายงวด รวมถึงให้มีการดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบในพื้นที่ดำเนินโครงการ ซึ่งในการลงพื้นที่ตรวจสอบนั้นอาจเป็นมอบหมายให้สำนักงานโยธาสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดเป็นบุคคลที่ลงพื้นที่ตรวจสอบในพื้นที่ที่ดำเนินโครงการเมื่อผ่านขั้นตอนการดำเนินการพิจารณา

จากสำนักงานนโยบายสิ่งแวดล้อมแล้วให้ดำเนินการส่งเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเข้ามาที่ส่วนกลางเพื่อที่จะดำเนินการให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมจัดวาระการประชุมพิจารณาในเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อไป

4. เห็นควรระบุความเป็นผู้เสียหายที่เกิดจากการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จที่ชัดเจน ลงไปใบ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ว่า “การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จให้ถือว่าบุคคลดังต่อไปนี้ผู้เสียหาย เจ้าของโครงการ สำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติ ผู้ประกอบการที่ดำเนินการจัดทำเล่มรายงาน และประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการที่ได้รับผลกระทบ” เพื่อในการดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย หรือดำเนินการฟ้องร้องคดี ผู้ที่ใช้กฎหมายจะได้ไม่เกิดความสับสน ดังนั้นในความเป็นผู้เสียหายในประเด็นนี้ซึ่งเป็นคนละประเด็นกับมาตรา 96 ที่เป็นหลักกฎหมายเด็ดขาดที่กำหนดความรับผิดชอบให้ผู้ประกอบการโรงงานที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ แต่ในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นเท็จนั้นยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยตรง จึงต้องวิเคราะห์ถึงความเป็นผู้เสียหาย

REFERENCES

- Sinthipong, U. (2013). *Environmental Law*. Bangkok: Winyuchon. (In Thai)
- Chulaasai, B. (2004). *Aesthetic Environmental Impact Analysis*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Sai Sunthorn, J. (2007). *International Environmental Law Protection and conservation of the marine environment*, 2nd edition. Bangkok: Winyuchon Publishing House. (In Thai)
- Sawangchaeng, K. (1999). *Basic Environmental Impact Assessment*. 2nd edition. Bangkok: Thai Wattana Phanich Printing House. (In Thai)
- Na Nakorn, K. (2010). *Criminal law, offense sector*, 10th edition. Bangkok: Winyuchon Publishing House (In Thai)
- Tassaneeyanont, P. (2006). *Law on the Protection and Conservation of Natural Resources*. *Environmental Journal* 3.(47-59). (In Thai)
- Kongvanich, P. (2015). *Comparing Thai and Foreign Legal Measures for Screening in the Environmental Impact Assessmeent Process*. Thesis Thammasat University. Bangkok. (In Thai)
- Bunmana, P. (2012). *Legal Problems and Obstacles on Remedy for Injured According to Judiciary Decision and Sanction for Environmental Case*. Thesis Sripatum University Chonburi Campus. (In Thai)

ผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรม
ในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากร

THE INFLUENCE OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
ON INNOVATIVE WORK BEHAVIOR
OF CUSTOMS OFFICERS

ณัฐณี สุรกาญจน์กุล* แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์ และ ประยงค์ มีใจชื่อ
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร

Natinee Surakarnkul*, Kaewta Poopatanapong and Prayong Meechaisue
Doctor of Business Administration Program, Faculty of Business Administration,
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand.

*Email: natinee.su@gmail.com

Received: 2021-01-06

Revised: 2021-01-16

Accepted: 2021-01-19

บทคัดย่อ

งานวิจัยศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากรผ่านบรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรกรมศุลกากร เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมจากบุคลากรจำนวน 15 ท่านโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดการวิจัย เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากบุคลากรกรมศุลกากร จำนวน 450 คน ประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากรแต่มีอิทธิพลโดยอ้อมผ่านบรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ABSTRACT

The research investigated the influence of transformational leadership on innovative work behavior of customs officers through organizational climate, knowledge sharing, and effective team. The sample group was customs officers. The qualitative data were collected by in-depth, semi-structured interviews and non-participant observation from 15 officers by purposive sampling to support the conceptual research framework. Questionnaires collected the quantitative data from 450 customs officers and the data processing by descriptive statistics and structural equation modeling. The findings suggested that the transformational Leadership variable did not influence positively to innovative work behavior of customs officers but influenced indirectly through organizational climate, knowledge sharing, and effective team.

Keywords: Transformational Leadership, Organizational Climate, Knowledge Sharing, Effective Team, Innovative Work Behavior

บทนำ

ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีความพยายามปรับโมเดลเศรษฐกิจอยู่หลายครั้งเพื่อความอยู่รอดของประเทศและให้พ้นจากการติดกับดักประเทศรายได้ปานกลาง โดยเริ่มจากโมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นภาคการเกษตร โมเดลประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา โมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก และก้าวเข้าสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

จากเป้าหมายของประเทศไทย 4.0 หรือไทยแลนด์ 4.0 เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงด้วยนวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ซึ่งหากประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนไปได้จริงจะทำให้ภาพรวมเศรษฐกิจไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและสามารถลดการพึ่งพาต่างชาติเพื่อลดความ

เหลื่อมล้ำต่าง ๆ เป็นการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้อย่างแท้จริง โดยในภาครัฐได้มีการมอบหมายนโยบายลงมาเป็นลำดับ ตั้งแต่การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ลงมาสู่ยุทธศาสตร์กระทรวงการคลัง (2560-2564) ที่กำหนดให้มีการสร้างวัฒนธรรมกระทรวงการคลัง โดยการสร้างแรงบันดาลใจสู่วัฒนธรรมและสร้างวิถีคนคลัง ซึ่งเป็นการวางแผนยกระดับบุคลากร องค์กร หรือกระบวนงานภายในองค์กร ผ่านเครื่องมือสำคัญ คือการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการจัดการนวัตกรรม

กรมศุลกากรเป็นหนึ่งในสามหน่วยงานหลักในสังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจหลักในการ

อำนวยความสะดวกทางการค้า การปกป้องสังคม และการจัดเก็บรายได้เพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เกิดความแข็งแกร่ง จากภารกิจหลักในการจัดเก็บภาษีและอำนวยความสะดวกทางการค้าทำให้กรมศุลกากรไม่อาจหยุดนิ่งได้ แต่ต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาให้มีขีดสมรรถนะสูง และผลักดันให้มีการใช้นวัตกรรมในการทำงานเพื่อประสิทธิภาพองค์การที่สามารถรองรับความก้าวหน้าและสนองตอบต่อการให้บริการที่รวดเร็วแก่ภาคธุรกิจ สอนองตอบต่อนโยบายรัฐบาลซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์และถ่ายทอดกลยุทธ์ลงมาเป็นลำดับโดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม กรมศุลกากรได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและการบริหารจัดการองค์การ โดยมีกลยุทธ์ด้านการสร้างนวัตกรรมใหม่ กำหนดเป็นโครงการนวัตกรรมเราทำได้ (Innovation we can) โดยกรมศุลกากรจะต้องกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการภายในองค์การและต้องเป็นนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการส่งต่อและสร้างนวัตกรรมจากรุ่นสู่รุ่น

อย่างไรก็ตาม แม้กรมศุลกากรจะมีโครงการนวัตกรรมเราทำได้เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มบุคลากรผู้มีส่วนเสนอผลงานนวัตกรรมได้พบว่าการเสนอผลงานนวัตกรรมยังไม่ได้มาจากแรงจูงใจหรือความชอบส่วนตัว แต่เป็นการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากการคิดสร้างสรรค์จะต้องใช้เวลาในการลองผิดลองถูกซึ่งไม่มีความแน่นอนว่าจะประสบผลสำเร็จจึงอาจเป็นอุปสรรคต่อภารกิจในหน้าที่ประจำที่จะล่าช้าออกไปกว่าระยะเวลาที่มีการประกันเวลาไว้ ประกอบกับระบบราชการมีกฎ

ระเบียบ การคิดนอกกรอบอาจขัดกับกฎระเบียบ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรข้ามสายงานซึ่งจะต้องมีขั้นตอนในการขออนุญาต จึงขาดอิสระในการคิด การทำ รวมทั้งขาดการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เข้าใจวิธีคิดอย่างเป็นระบบซึ่งจะเป็นที่มาของการคิดสร้างสรรค์

เนื่องจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและการเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์การ การส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานจึงเป็นประเด็นหลักที่กรมศุลกากรต้องให้ความสำคัญ และเป็นที่มาของการสนใจศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากร ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีประโยชน์ในการนำมาประกอบการพิจารณาการบริหารงานในกรมศุลกากร เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานให้กับผู้บริหารกรมศุลกากรใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามนโยบายแห่งชาติและภารกิจขององค์การต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับของผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผ่านบรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากร
2. ศึกษาตัวแบบโดยมีบุพปัจจัยคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การ

การแบ่งปันความรู้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

สร้างนวัตกรรมในการทำงานเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานและการเติบโตอย่างยั่งยืนของกรมศุลกากร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาลักษณะของภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากร โดยตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ตัวแปรต้นกลาง คือ บรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

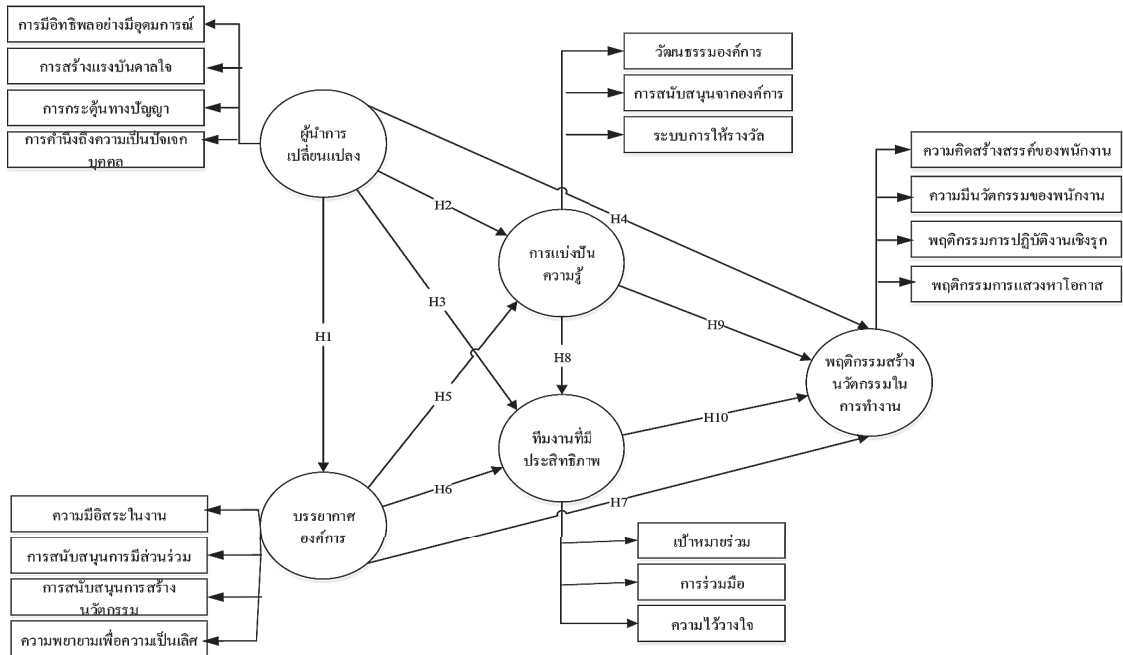
1. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการให้เกิดพฤติกรรม

2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารตระหนักรู้ช่องทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีพฤติกรรมแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การศึกษาอบรม แลกเปลี่ยนความรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ก่อเกิดเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพสามารถนำความคิดมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา พัฒนางาน เพื่อขับเคลื่อนให้มีการใช้นวัตกรรมในองค์กร นำสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม

3. สามารถเป็นตัวแบบในเรื่องการบริหารจัดการให้เกิดพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน แก่องค์การภาครัฐอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

4. ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและต่อยอดในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำและผู้ตามช่วยเหลือและสร้างขวัญกำลังใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจร่วมกันทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จที่สูงขึ้นเป็นลำดับ (Burns, 1978) เป็นรูปแบบของผู้นำที่มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงขึ้น รวมทั้งปรับปรุงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ความต้องการและความคาดหวังต่อเป้าหมายให้สูงขึ้น (Bass et al., 2003) กระตุ้นให้ผู้ตามพยายามยกระดับความคาดหวังในผลสำเร็จของงานให้สูงขึ้น เป็นโค้ชให้คำปรึกษาแก่ผู้ตาม และช่วยให้ผู้ตามกลายเป็นนักแก้ปัญหาในระดับดีเยี่ยม มีบาร์มีเป็นที่พึ่งของผู้ตาม โดยผู้ตามจะให้ความ

เชื่อถือไว้วางใจ ให้ความจงรักภักดีและเชื่อฟังโดยไม่มีเงื่อนไข (Yukl, 2010)

บรรยากาศองค์การ (Organizational Climate)

Lewin et. al., 1939 ได้ให้ความหมายของบรรยากาศองค์การว่า เป็นชุดของคุณลักษณะเฉพาะขององค์การใดองค์การหนึ่งที่เกิดมาจากวิธีการที่องค์กรใช้บริหารจัดการสมาชิกและสภาพแวดล้อมขององค์กร เป็นแนวคิดเชิงพรรณนาที่สะท้อนถึงมุมมองทั่วไปและข้อตกลงของสมาชิกทุกคนเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การ เช่น โครงสร้าง ระบบ และการปฏิบัติงาน (Campbell, et. al., 1970; McMurray, 2003) เป็นการรับรู้คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของแต่ละองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพนักงาน รวมถึงทัศนคติและพฤติกรรม คือ การได้รับรางวัล

และการได้รับการสนับสนุนจากองค์กร (Waheed et al., 2019) และยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน (Hunter, Bedell & Mumford, 2007)

การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

การแบ่งปันความรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลถ่ายทอดความรู้ประกอบด้วย ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การให้เกียรติ หรือเคารพกันระหว่างสมาชิกขององค์กร รวมถึงพฤติกรรมของคนในองค์กรที่เรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งมอบทางปัญญา (Fauziah et al., 2004) เป็นการจัดหาข้อมูลและความรู้เพื่อช่วยผู้อื่นและร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหา พัฒนาความคิดใหม่ หรือนำนโยบาย หรือกระบวนการมาปฏิบัติ (Cummings, 2004) เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง หรือหลาย ๆ บุคคลภายในองค์กรเพื่อนำข้อมูลความรู้ หรือเทคนิคของงานมาเผยแพร่จูงใจให้เกิดความร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหา พัฒนาความคิด กระบวนการ หรือนโยบายใหม่ ๆ มาใช้ปฏิบัติเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนและรับประโยชน์จากประสบการณ์และความรู้ของผู้อื่น เพื่อสร้างเป็นความรู้ใหม่ (Van, De Ridder & Aukema, 2004)

ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (Effective Team)

ทีมคือกลุ่มของบุคคลที่มีการรวมตัวกันทางสังคม สมาชิกในทีมจะพึ่งพาซึ่งกันและกัน และร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งบุคคลคนเดียวไม่สามารถทำได้เนื่องจากต้องการทักษะการทำงานที่แตกต่างกัน (Woodcock and Francis, 1994)

โดยที่ Scarnati (2001) เห็นว่า เป็นกระบวนการความร่วมมือที่ทำให้ได้ผลผลิต หรือผลลัพธ์ที่สูงกว่าปกติ ภายใต้เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกันและการมีสัมพันธภาพในทีมที่แน่นแฟ้น

พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Innovative Work Behavior)

Kanter (1988) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการแสดงออกทางความคิดที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์คือ (1) การก่อกำเนิดความคิดและกระตุ้น โดยการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ (2) การผสมผสานระหว่างสิ่งที่มีอยู่และแนวคิดที่สร้างขึ้นใหม่และนำมาปฏิบัติให้เป็นจริง (3) การนำแนวคิดมาทำให้เกิดผลผลิตทางนวัตกรรมโดยนำแนวคิดมาทำเป็นแบบจำลองหรือต้นแบบของผลิตภัณฑ์ (4) การถ่ายทอดหรือการแพร่กระจายรูปแบบเพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการค้า West & Farr (1990) ได้เพิ่มเติมว่าเป็นการนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ประโยชน์ในองค์กร โดยการพัฒนาแนวคิด กระบวนการทำงานและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในงาน โดยที่ Scott & Bruce (1994) เห็นว่าเป็นกระบวนการหลายขั้นตอนในการนำแนวคิดที่มีประโยชน์มาใช้ให้เป็นจริง โดยมีกิจกรรมและพฤติกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน สำหรับ Jong & Hartog (2003) เห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคลที่มีความคิดริเริ่มหรือตั้งใจที่จะเริ่ม โดยการแสดงบทบาทงานในระดับบุคคล กลุ่มหรือองค์กร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผสมกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บ

แบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบ สันนิษฐานและยืนยันผลการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความชัดเจนขึ้น จากนั้นประมวลผลแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง แล้วจึงนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณประกอบกับการวิจัยเชิงคุณภาพมาสรุป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคลากรกรมศุลกากรซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Hair, et. al. (2010) โดยใช้สัดส่วน 1 ต่อ 25 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 450 คน และสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักได้กำหนดแบบเจาะจงโดยคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมไว้ 15 คน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ ข้าราชการระดับชำนาญการที่มีประสบการณ์เกิน 10 ปีขึ้นไป และข้าราชการระดับปฏิบัติการ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

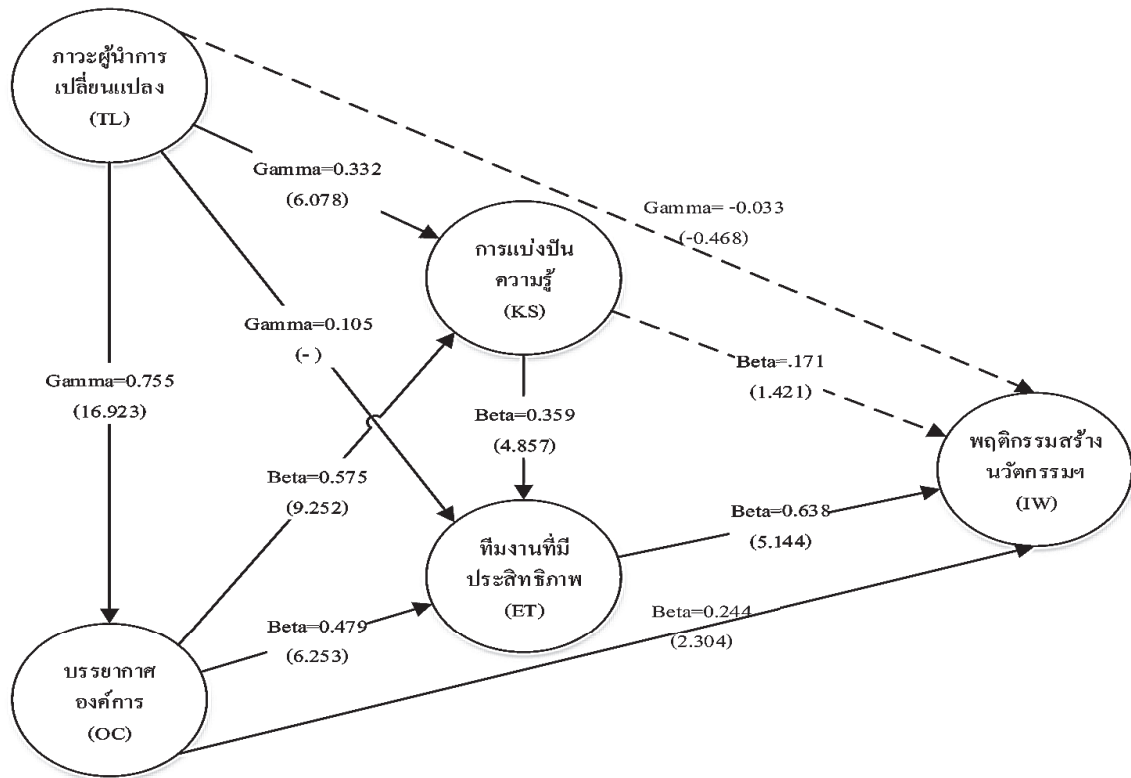
สรุปผลการวิจัย

1. ในด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าบุคลากรที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.11 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.44 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 47.78 และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.11 โดยปฏิบัติงานในส่วนกลางจำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 และส่วนภูมิภาคจำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00

2. ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ของตัวแปรแฝง พบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.12 บรรยาการองค์การมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.08 การแบ่งปันความรู้มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.98 ทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.17 พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรตามระดับของค่าเฉลี่ยพบว่า 2.1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ความสำคัญกับผู้บังคับบัญชาที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แก้ปัญหา รวมทั้งให้ความสนใจใส่ใจให้คำปรึกษาถ่ายทอดความรู้ 2.2) บรรยาการองค์การให้ความสำคัญกับการให้อิสระในการทำงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงบทบาทความรับผิดชอบในการทำงานอย่างเต็มที่ มีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เคารพและยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกัน 2.3) การแบ่งปันความรู้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการจัดการความรู้ โดยหน่วยงานควรจัดช่องทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร รวมทั้งมีระบบการให้รางวัลเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ 2.4) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพให้ความสำคัญกับการที่สมาชิกในทีมจะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ร่วมกัน ร่วมมือกันทำงาน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2.5) พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานให้ความสำคัญกับการศึกษาเทคนิคใหม่ ๆ ในการทำงาน สมาชิกองค์การต้องมีความกระตือรือร้นเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ คิดนอกกรอบ และพร้อมที่จะปรับตัวและค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equational Model: SEM)

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่าตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

$\chi^2 = 150.84$, $df = 91$, $\chi^2 / df = 1.658$,
 $P\text{-value} = 0.0008$, $RMSEA = 0.038$, $CFI = 0.997$,
 $GFI = 0.964$, $AGFI = 0.932$

1. การวิเคราะห์ผลกระทบทางตรง ทางอ้อม (Direct Effect: DE and Indirect Effect: IE) ของตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equational Model: SEM)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบทางตรง ทางอ้อม ของตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง

Causes	Effects											
	OC			KS			ET			IW		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
TL	0.755	-	0.755	0.332	0.434	0.766	0.105	0.637	0.742	-0.033	1.97	1.937
OC	-	-	-	0.575	-	0.575	0.479	0.206	0.685	0.244	1.42	1.664
KS	-	-	-	-	-	-	0.359	-	0.359	0.171	0.230	0.401
ET	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.638	-	0.638
Square Multiple												
of Endogeneous Variables:R ²	0.570			0.728			0.786			0.490		

จากตารางพบว่าพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้รับผลกระทบทางตรงจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL) บรรยากาองค์กร (OC) การแบ่งปันความรู้ (KS) และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (ET) โดยมีระดับอิทธิพลเท่ากับ -0.033 0.244 0.171 และ 0.638 ตามลำดับ โดยจะพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญ คือ -0.033 และการแบ่งปันความรู้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญคือ 0.171 นอกจากนี้พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาองค์กร การแบ่งปันความรู้และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีระดับอิทธิพลเท่ากับ 1.97 1.42 และ 0.230

ตามลำดับ ซึ่งเมื่อดูอิทธิพลโดยรวมจะพบว่าพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้รับอิทธิพลโดยรวมจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาองค์กร การแบ่งปันความรู้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพในระดับสูง คือ 1.937 1.664 0.401 และ 0.638 นั้นหมายถึงระดับอิทธิพลจะมีระดับสูงจากการพัฒนาโดยอ้อม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานในระดับ -0.033 แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลโดยรวมจะมีค่าสูงสุดคือ 1.937 และการแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานในระดับ 0.171 แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลโดยรวมจะมีค่าสูงขึ้นคือ 0.401 โดยสามารถดูผลการตรวจสอบสมมติฐานได้จากตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	Path Coefficients	t- statistics	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพล เชิงบวกต่อบรรยากาศองค์การ	0.755	16.923	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 2 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพล เชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้	0.332	6.078	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 3 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพล เชิงบวกต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	0.105	-	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพล เชิงบวกต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน	-0.033	-0.468	ไม่สนับสนุน
สมมติฐานที่ 5 บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลเชิงบวก ต่อการแบ่งปันความรู้	0.575	9.252	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 6 บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลเชิงบวก ต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	0.479	6.253	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 7 บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลเชิงบวก ต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน	0.244	2.304	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 8 การแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลเชิงบวก ต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	0.359	4.857	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 9 การแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลเชิงบวก ต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน	0.171	1.421	ไม่สนับสนุน
สมมติฐานที่ 10 ทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีอิทธิพล เชิงบวกต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน	0.638	5.144	สนับสนุน

จากตารางที่ 2 พบว่า (1) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อบรรยากาศองค์การการแบ่งปันความรู้และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (2) ปัจจัยบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพและพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (3) ปัจจัยการแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (4) ปัจจัยทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อบรรยากาศองค์การอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.755 เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือผู้ที่มิบทบาทต่อการสร้างความใส่ใจ เอื้อเพื่อและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีบทบาทต่อการสร้างบรรยากาศที่มุ่งใจในการทำงานโดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร มีความรักความอบอุ่น ในองค์การตลอดจนการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และยอมรับในการมีส่วนร่วม เป็นเหตุให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและเกิดความรู้สึกเชิงบวกและส่งผลถึงประสิทธิภาพในการทำงาน (Kohana, Safari & Teimouri, 2018; Estrada, 2018; Gaviria-Rivera & Lopez-Zapata, 2019)

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.332 เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติในการประสานสัมพันธ์ในกลุ่ม ทำให้เกิดความไว้วางใจ ยินดีที่จะแบ่งปันประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ที่พบว่าพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ของพนักงานโดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถส่งเสริมและฝึกฝนให้สมาชิกเกิดค่านิยมการแบ่งปันความรู้ โดยสื่อสารจูงใจให้เกิดความร่วมมือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ระหว่างพนักงานด้วยการเพิ่มความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย (Le & Lei, 2017; Alnesr & Ramzani, 2019; Liu & Li, 2019)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.105 เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถใช้เทคนิคในการเป็นผู้สื่อสารนโยบาย วิสัยทัศน์ ไปยังทุกคนในทีม แสดงความมีทักษะในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ รวมทั้งการให้ความเป็นธรรมและมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจนแก่สมาชิกในทีม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ เข้าใจในบทบาทและเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมด้วยคุณสมบัติทั้ง 4 ของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของทีมโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและจูงใจให้กลุ่มเกิดจิตวิญญาณในการทำงาน อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพของทีมทั้งทางตรง ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในทีม และทางอ้อม ได้แก่ ความรักความผูกพันที่เกิดขึ้นภายในทีม (Paolucci, et. al., 2018; Mihardjo, et. al., 2019; Prabhu, Rodrigues & Pai, 2019)

4. บรรยายการองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.575 เนื่องจากบรรยากาศที่มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างเป็นเครือข่าย มีเทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในองค์กร และระหว่างองค์กร เนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างจะทำให้แต่ละคนเห็นคุณค่าของการแลกเปลี่ยน แบ่งปันเพราะทำให้มีองค์ความรู้ที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าบรรยากาศองค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสนับสนุนผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยที่บรรยากาศองค์การที่มีความสมัครสมาน ผูกพันและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ จะมีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้อย่างมากเพราะทำให้เกิดการเชื่อถือไว้วางใจและยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ให้แกกัน (Erfan, Siadat & Erfan, 2013; Villamizar Reyes & Castañeda Zapata, 2014; Razzaq, et. al., 2017)

5. บรรยายการองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.479 เนื่องจากองค์การที่มีบรรยากาศของความเป็นมิตร มีความเชื่อถือไว้วางใจ พนักงานจะมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ทั้งภายใน หน่วยงานหรือข้ามหน่วยงาน พนักงานจะไม่แปลกแยกแต่จะมีความร่วมมือกันในลักษณะทีมงาน การสื่อสาร 3 ทางระหว่างผู้นำ ผู้ตามและเพื่อนร่วมทีมจะทำให้เข้าใจวัตถุประสงค์เป้าหมายตรงกัน การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความร่วมแรงร่วมใจก็จะเป็นทีมงานที่แข็งแกร่งทรงประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า

บรรยากาศองค์การที่มีความผูกพันจะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีของพนักงานตลอดจนทีมงานจนเกิดความพึงพอใจในงาน โดยที่บรรยากาศที่สร้างความพึงพอใจในการทำงานจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานตามระดับของความพึงพอใจและส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการ (Mohanty, 2015; Berberoglu, 2018; Moslehpour, et. al., 2018)

6. บรรยายการองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.244 เนื่องจากบรรยากาศที่ให้อิสระในการทำงาน การแสดงความคิดเห็น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทุกคนมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการถกเถียงเพื่อการแลกเปลี่ยน มีเวลาในการใช้ความคิด มีอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในการทำงาน จะก่อให้เกิดบุคลากรเกิดความรักในองค์กร ภูมิใจที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของความก้าวหน้าขององค์กรและแสดงออกมาในรูปของการนำเสนอผลงานที่สร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าบรรยากาศที่มีการสอนงาน มีโอกาสในการฝึกทักษะ มีส่วนร่วมในกิจกรรม รวมทั้งมีความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน โดยที่บรรยากาศในเชิงบวกขององค์กร เช่น สภาวะทางกายภาพ สภาวะทางจิตวิทยา และการปฏิบัติที่ดี ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมในการทำงาน (Raja & Madhavi, 2018; Moussa, Muenjohn & McMurray, 2018; Thy, 2018)

7. การแบ่งปันความรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.359 เนื่องจากการแลกเปลี่ยนความรู้จะทำให้ทีมมีความเชื่อมั่นต่อการวางแผนดำเนินงาน กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนอาจก่อให้เกิดเทคนิคใหม่ ๆ ในการทำงาน เพราะแต่ละคนจะมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันเมื่อเอามาบูรณาการร่วมกันก็จะทำให้ทีมงานมีความรอบรู้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตอบประเด็นปัญหาได้อย่างครอบคลุม รวมทั้งสามารถปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มคุณค่าให้กับผลงานจนเป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การแบ่งปันความรู้ในระหว่างสมาชิกในทีมจะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิภาพของทีม โดยที่การแลกเปลี่ยนความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ในทีมและเป็นการสร้างความรู้ใหม่ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรในการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง เพราะการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ กระบวนทัศน์และความเชี่ยวชาญ ช่วยให้ตัดสินใจได้ง่ายและช่วยเพิ่มความร่วมมือในทีม (Mihardjo, et. al., 2019; Andrews & Smits, 2019; Jamshed, et. al., 2018)

8. ทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.638 เนื่องจากทีมงานที่มีประสิทธิภาพคือทีมงานที่มีความรู้ความสามารถและสามารถนำความรู้นั้นมาทำงานได้อย่างมีอาชีพเพราะเป็นทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และสามารถแบ่งหน้าที่และดำเนินการได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน การทำงานจะมีการระดมสมองทำให้เกิดความคิดและเทคนิคใหม่ ๆ อยู่เสมอ

และเมื่อสามารถตอบโจทย์หรือผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และกระตุ้นหรือรื้อฟื้นที่จะคิดค้นและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า นวัตกรรมเกิดจากกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมสมอง การติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ภายในทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของทีมนับเป็นบทบาทสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ และกล้าเผชิญและบริหารความท้าทายจนก่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมในองค์กร นวัตกรรมไม่อาจเกิดได้ถ้าขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในทีม เพราะประสบการณ์ที่แตกต่างจะช่วยเพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญ การปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นการเพิ่มแหล่งเครือข่ายความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของทีม นอกจากนี้ ทีมที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มพลังร่วมในองค์กร ซึ่งส่งผลต่อการก้าวหน้าของบุคคล การสร้างผลิตภัณฑ์ ผลงานนวัตกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กร (Hasan, Islam & Chowdhury, 2020; Castaneda, 2020; Paulus, Baruah & Kenworthy, 2018)

9. จากงานวิจัยนี้พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.033 และมีค่า t-statistics -0.468 อาจเป็นเพราะในระบอบราชการนั้น ลักษณะการทำงานจะเป็นระบบการบังคับบัญชา เป็นการรับนโยบายมาปฏิบัติ มีกฎระเบียบที่มีขั้นตอนปฏิบัติซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการที่อาจขัดต่อกฎระเบียบการทำงาน จึงเป็นในลักษณะการจัดการตามคำสั่งไม่ได้ขึ้นกับ

ความพึงพอใจในงานหรือแรงจูงใจ การที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ในภาคราชการหรือองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร จึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Borins, 2001; Damanpour & Schneider, 2009; Fernandez & Moldogaziev, 2012; Rainey & Bozeman, 2001)

แนวทางที่จะทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานคือการบริหารจัดการโดยอ้อมผ่านตัวแปรบรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้ และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศองค์การที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในองค์การซึ่งจะก่อให้เกิดบุคลากรมีความสุข เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีการปรับโครงสร้างให้กระชับ การแก้กฎระเบียบที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการปรับเปลี่ยนการทำงาน ส่งเสริมให้สมาชิกกล้าแสดงความคิดเห็น แบ่งปันความรู้แก่กัน กล้าปรับเปลี่ยน ทั้งนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมการทำงานเป็นเลิศ การทำงานเป็นทีมและสร้างความต่อเนื่องของค่านิยมจนกลายเป็นพฤติกรรมการทำงานเป็นเลิศที่จะต้องมีการสร้างนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งสนับสนุนด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อบรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้และทีมงานที่มีประสิทธิภาพดังกล่าวแล้วข้างต้น

10. จากงานวิจัยนี้ยังพบว่าการแบ่งปันความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.171 และมีค่า t-statistics 1.421 (<1.96) อาจเป็นเพราะในระบบ

ราชการนั้น ยังติดอยู่ในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เห็นว่าความรู้คืออำนาจ กลัวเสียเปรียบ หากแบ่งปันให้ผู้อื่นอาจกระทบต่อบทบาทในสังคมทำให้ความสำคัญหรือการได้รับการยอมรับนับถือในสังคมลดลง ซึ่งอาจรวมถึงการไม่มีเวลาและไม่มีทักษะของการมีปฏิสัมพันธ์ (Riege, 2005; Sandhu et al., 2011; Amayah, 2013)

แนวทางที่จะทำให้การแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานคือการบริหารจัดการโดยอ้อมผ่านตัวแปรทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ องค์การต้องส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันภายในทีม ซึ่งจะก่อให้เกิดความรัก ความไว้วางใจ ยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ รวมทั้งสร้างค่านิยมที่ว่านวัตกรรมเป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมอง จึงไม่ใช่เรื่องที่จะทำด้วยตัวคนเดียว ประกอบกับเรื่องบางเรื่องเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยในทีม ซึ่งสนับสนุนด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลของการแบ่งปันความรู้ต่อทีมงานที่มีประสิทธิภาพและอิทธิพลของทีมงานที่มีประสิทธิภาพต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ได้ตัวแบบบุพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรกรมศุลกากร ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรต้น บรรยากาศองค์การ การแบ่งปันความรู้และทีมงานที่มีประสิทธิภาพเป็นตัวแปรคั่นกลาง และพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานเป็นตัวแปรตาม เพื่อให้ผู้สนใจได้ตัวแบบศึกษาในบริบทของหน่วยงานภาครัฐอื่นต่อไป

2. การเพิ่มปัจจัยศึกษาอื่น เช่น โครงสร้าง สร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรใน
องค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปศึกษา หน่วยงานที่สนใจศึกษาต่อไป
ต่อยอดบุพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม

REFERENCES

- Amahya, T. A. (2013). Determinants of knowledge sharing in a public sector organization. *Journal of Knowledge Management*, 17(3), 454-471.
- Alnesr, B., & Ramzani, S. R. (2019). The impact of transformational leadership on innovation through the mediating role of knowledge sharing in public and private universities of Syria. *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 21(2), 76-82.
- Andrews, M., & Smits, S. (2019). Using tacit knowledge exchanges to improve teamwork. *The ISM International Business*, 3(1), 15-23.
- Bass, B. M., Avoilio, B. J., Jung, D. I., & Berson, Y. (2003). Predicting unit performance by assessing transformational and transactional leadership. *Journal of Applied Psychology*, 88(2), 207-218.
- Berberoglu, A. (2018). Impact of organizational climate on organizational commitment and perceived organizational performance: Empirical evidence from public hospitals. *Berberoglu BMC Health Services Research*, 18(1), 1-9.
- Borins, S. (2001). Encouraging innovation in the public sector. *Journal of Intellectual Capital*, 2(3), 310-319.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Campbell, J. P., Dunnette, M. D., Lawler, E. E., & Weick, K. E. (1970). *Managerial behavior, performance, and effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
- Castaneda, D. I. (2020). knowledge sharing and innovation: A systematic review. *Knowledge and Process Management*, 27(3), 159-173.
- Cummings, J. N. (2004). Work groups, structural diversity, and knowledge sharing in a global organization. *Management Science*, 50, 352-364.
- Damanpour, F., & Schneider, M. (2009). Characteristics of innovation and innovation adoption in public organizations: Assessing the role of managers. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 19(3), 495-522.

- De Jong, J., & Den Hartog, D. (2003). **Leadership as a determinant of innovative behavior: A conceptual framework**. Zoetermeer, the Netherlands: Scientific Analyses of Entrepreneurship and SMEs.
- Erfan, A., Siadat, S. A., & Erfan, A. (2013). The study of the relation between organizational climate and knowledge sharing behavior among employees at Isfahan university of medical sciences. **European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings**, 2(3), 1114-1119.
- Estrada, J. M. (2018, July). **Leadership's impact on organizational climate**. Paper presented at the conference on the 2018 High Plains Dairy Conference. Amarillo, TX.
- Fauziah, S., Hanafi, A., Rozhan, M. L., & Hisham, D. (2004). Problem-based learning: A study of the web-based synchronous collaboration. **Malaysian Online Journal of Instructional Technology**, 1(2), 58-66.
- Fernandez, S., & Moldogaziev, T. (2012). Using employee empowerment to encourage innovative behavior in the public sector. **Journal of Public Administration Research and Theory**, 23 (1), 155-187.
- Gaviria-Rivera, J. I., López-Zapata, E. (2019). Transformational Leadership, Organizational Climate and Job Satisfaction in Work Teams. **European Research Studies Journal**, 22 (3), 68-82.
- Hair, J.F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis** (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Hasan, I., Islam, M. N., & Chowdhury, M. A. F. (2020). Do team dynamics influence the organizations to be innovative? In **Innovative Management and Business Practices in Asia** (pp. 58-76). Hershey, PA: IGI Global.
- Hunter, S. T., Bedell, K. E., & Mumford, M. D. (2007). Climate for creativity: A quantitative review. **Creativity Research Journal**, 19(1), 69-90.
- Jamshed, S., Nazri, M., Bakar, R. A., & Majeed, N. (2018). The effect of knowledge sharing on team performance through lens of team culture. **Arabian Journal of Business and Management Review**, 7(3), 72-87.
- Kanter, R. M. (1988). When a thousand flowers bloom: Structural collective and social conditions for innovation in organizations. **Research in Organizational Behavior**, 10(1), 169-211.

- Kohana, N. A., Safari, A., & Teimouri, H. (2018). Friendship, transformational leadership and organizational climate. **Human Systems Management**, 37, 319-331.
- Le, P.B. and Lei, H. (2017), "How transformational leadership supports knowledge sharing: Evidence from Chinese manufacturing and service firms", **Chinese Management Studies**, Vol. 11 No. 3, pp. 479-497.
- Lewin, K., Lippitt, R., & White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created "social climates". **Journal of Social Psychology**, 10, 271-299.
- Liu, H., & Li, G. (2019). Linking transformational leadership and knowledge sharing: The mediating roles of perceived team goal commitment and perceived team identification. **IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)**, 21(2), 76-82.
- Mihardjo, L.W.W., Sasmoko, S., Alamsjah, F., & Djap, E. (2019). Knowledge sharing and transformational leadership. **Journal of Security and Sustainability Issues**, 9(1), 333-345.
- Mohanty, A. (2015). Effective team building, organisational culture and organisational climate in service sector: A study with special reference to hotels in Odisha. **International Journal of English Language, Literature of Humanities**, 3(7), 499-516.
- Moslehpour, M., Altantsetseg, P., Weiming Mou, W., & Wong, W.-K. (2018). Organizational climate and work style: The missing links for Sustainability of leadership and satisfied employees. **Sustainability**, 11, 1-28.
- Moussa, M., Muenjohn, N., & McMurray, A. (2018). A conceptual framework of the factors influencing innovation in public sector organizations. **The Journal of Developing Areas**, 52(3), 129-137.
- Paulus, P. B., Baruah, J., & Kenworthy, J. B. (2018). Enhancing collaborative ideation in organizations. **Frontiers in Psychology**, 9, 1-12.
- Prabhu, N., Rodrigues, L. L. R., & Pai, Y. (2019). Transformational leadership and workplace spirituality: A structural model of team effectiveness. **Prabandhan: Indian Journal of Management**, 12(4), 7-22.
- Paolucci, N., Dordio Dimas, I. D., Zappala, S., Lourenco, P. R., & Rebelo, T. (2018). Transformational leadership and team effectiveness: The mediating role of affective team commitment. **Journal of Work and Organizational Psychology**, 34(3), 135-144.

- Rainey, H. G., & Bozeman, B. (2001). Comparing public and private organizations: Empirical research and the power of the a priori. **Journal of Public Administration Research and Theory**, 23(10), 447-469.
- Raja, S. C., & Madhavi. (2018). Effect of organizational climate on innovative work behavior. **Pezzottaite Journals**, 7(3), 3646-3652.
- Razzaq, K., Rehman, W. U., Dost, M. K. & Akram, M. W. (2017). Organizational climate and knowledge sharing: A moderating role of cognitive based trust among health care professionals. **Journal of Managerial Sciences**, 11(3), 443-458.
- Riege, A. (2005). Three-dozen knowledge-sharing barriers managers must consider. **Journal of Knowledge Management**. 9(3), 18-35.
- Sandhu, M. S., Jain, K. K., & bte Ahmad, I. U. K. (2011). Knowledge sharing among public sector employees: Evidence from Malaysia. **International Journal of Public Sector Management**, 24(3), 206-226.
- Scarnati, J. T. (2001). On becoming a team player. **Team Performance Management: An International Journal**, 7(1/2), 5-10.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1994). Determinants of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace. **The Academy of Management Journal**, 37(3), 580-607.
- Thy, N. T. A. (2018). The influence of climate on organizational innovation: A study in Vietnam. **International Journal of Management and Applied Science**, 4(2), 95-99.
- Van den Hooff, B., De Ridder, J. A., & Aukema, E. J. (2004). Exploring the eagerness to share knowledge: The role of ICT and social capital in knowledge sharing. In M. H. Huysman & V. Wulf (Eds.), **Social capital and information technology** (pp. 163-186). Cambridge, MA: MIT Press.
- Villamizar Reyes, M.M. & Castañeda Zapata, D. I. (2014). Relation Between Organizational Climate and its Dimensions and Knowledge-sharing Behavior among Knowledge Workers. **International Journal of Psychological Research** 7 (2), 64-75.
- Waheed, A., Waheed, S., Ahmad, N., & Miao, X. (2019). How new HRM practices, organizational innovation, and innovative climate affect the innovation performance in the IT industry: A moderated-mediation analysis. **Sustainability**, 11(3), 2-28.

- West, M. A., & Farr, J. L. (1990). **Innovation and creativity at work: Psychological and organizational strategies**. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Woodcock, M., & Francis, D. (1994). **Teambuilding strategy**. Hampshire: Gower.
- Yukl, G. (2010). **Leadership in organizations**. Upper Saddle River, NJ: Pearson.

.....

ความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย
ที่มีต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซีย

BORDER TRADE ENTREPRENEURS' OPINIONS REGARDING
THE EXCHANGE RATE FLUCTUATIONS BETWEEN THAI-BAHT
AND MALAYSIAN-RINGGIT

ไฮดา สูดินปริตา* และ บงกช กมลเปรม

อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

Haida Sudinpreeda* and Bongkoch Kamolprem

Lecturer, Accountancy, Faculty of Management Science, Princess of Narathiwat University
Associate Professor, Accountancy, Faculty of Management Science, Princess of Narathiwat University

*Email: haida.m@pnu.ac.th

Received: 2021-03-31

Revised: 2021-04-29

Accepted: 2021-05-12

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมค้าขาย และศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซียที่มีต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซีย กลุ่มเป้าหมาย คือผู้ประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซียในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 344 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมค้าขายของผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นลักษณะธุรกิจในรูปแบบธุรกิจเสื้อผ้า ธุรกิจอาหารสด/ผักผลไม้ ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจค้าเครื่องมือเกษตร และธุรกิจอุปกรณ์การไฟฟ้า โดยมีระยะเวลาในการทำธุรกิจมากกว่า 5 ปี กลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซียส่งผลกระทบมากที่สุดต่อการนำเข้า-ส่งออกสินค้า ธุรกิจมีความเสี่ยงในการเสนอซื้อขายสินค้าและบริการ ยอดขายการจำหน่ายแพ็คเกจทัวร์ท่องเที่ยวล่องหน้าลดลง นักท่องเที่ยวระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น ส่งผลรายได้และกำไรของผู้ประกอบการลดลง และเสี่ยงขาดทุนได้ แนวทางในการแก้ปัญหา คือ สนับสนุนให้มีการทำการซื้อขาย

เงินตราล่วงหน้ากับธนาคาร (Forward) ณ วันที่กำหนดไว้ในอนาคตเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการขาดทุน และการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในการซื้อขายสินค้า

คำสำคัญ: ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราแลกเปลี่ยน ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดน

ABSTRACT

This survey aims to study Thai-Malaysian border trade entrepreneurs' trade behavior and opinions on the exchange rate fluctuation of Thai baht and Malaysian ringgit. The target group is 344 entrepreneurs operating their businesses in Narathiwat province. The statistics employed for analyzing the obtained data include percentage, average, and standard deviation.

The results showed that most of the entrepreneurs' trading behavior is in the clothing business, following by fresh food/fruits and vegetables, consumption goods, agricultural utensils, and electricity kits. Having been in a business field for more than five years, the majority of the entrepreneurs view the fluctuations that its most significant impact is on imports and exports. Several businesses are vulnerable to make an offer of goods and services trading. Sales of advance tour package sales are declined. Tourists are more cautious about spending. This circumstance has brought about lower revenues and profits as well as risks and losses. To hedge against these obstacles, it is suggested to promote bank-FX forward contract with the determination of the future rate and the use of local currency.

Keywords: Exchange Rate Fluctuations, Exchange Rate, Border Trade Entrepreneurs

บทนำ

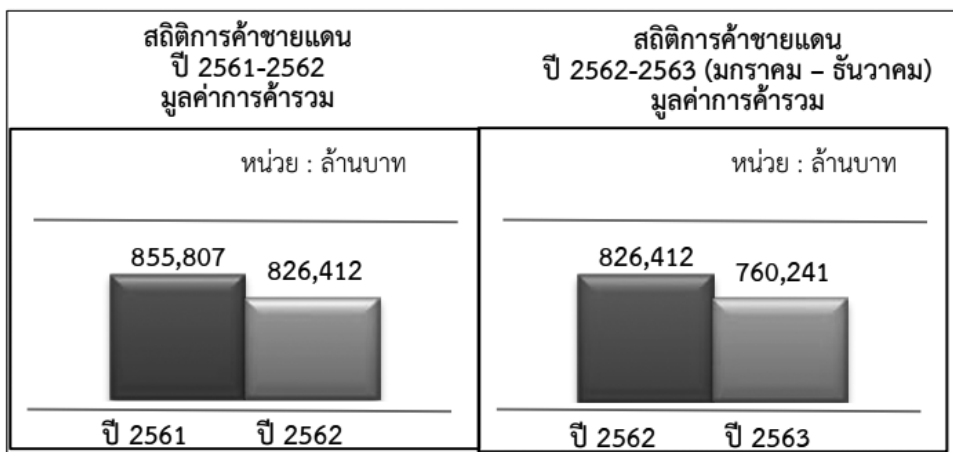
สถานการณ์การค้าชายแดนปี 2563 มีการขยายตัวเล็กน้อย (ร้อยละ 0-1) อันเนื่องมาจากปัจจัยกดดันจากเงินบาทแข็งค่า และเศรษฐกิจโลกที่ แต่อย่างไรก็ตามการค้าชายแดนก็ยังได้รับปัจจัยสนับสนุนจากการที่ภาครัฐได้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจากชายแดน โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าไปลงทุนในเขตพัฒนา

เศรษฐกิจพิเศษหรือแม้กระทั่ง โครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับเพื่อนบ้าน (YEN-D) รวมทั้งมีการเร่งรัดผลักดันเจรจาให้ประเทศเพื่อนบ้านร่วมมือพัฒนาระบบขนส่งทั้งระหว่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อรับรองการขยายตัวทางเศรษฐกิจในหลายด้าน เช่น การเปิด/ขยายเวลาเปิดด่านการค้าชายแดน การพัฒนากระบวนการผ่านแดน การปรับลด/ยกเลิกภาษี การพัฒนาการขนส่ง และการพัฒนาด้านการ

บริหารจัดการ โลจิสติกส์ เพื่อช่วยสนับสนุนการค้าขายแดนให้มีมูลค่าการค้าสูงขึ้น

การค้าขายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ (มาเลเซีย เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา) ปี 2563 (ม.ค.-ธ.ค.) การค้ารวม 760,241 ล้านบาท ลดลง 8.01 % แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 488,027 ล้านบาท ลดลง 7.45% และการนำเข้ามูลค่า 312,214 ล้านบาท ลดลง

8.08% โดยการค้าขายแดนกับมาเลเซียมีมูลค่าสูงสุดที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.82 ของมูลค่าการค้าขายแดนรวม รองลงมา ได้แก่ สปป.ลาว (24.97%) เมียนมา (21.67%) และกัมพูชา (20.54%) โดยไทยได้ดุลการค้ากับ สปป.ลาว เมียนมา และกัมพูชา และไทยขาดดุลการค้ากับมาเลเซีย

ภาพที่ 1 สถิติการค้าขายแดน ปี 2562-2563 Department of Foreign Trade (2021)

ตารางที่ 1 การค้าระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย (รายจังหวัด) ปี 2560 - 2561

มูลค่าการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย (รายจังหวัด)					หน่วย: ล้านบาท	
จังหวัด	2560	2561	2561 (ม.ค.-มิ.ย.)	2562	%YoY	%share
สงขลา	554,322.08	559,706.15	273,937.84	267,330.38	-2.41	98.43
นราธิวาส	4,361.67	3,686.24	1,901.68	2,444.16	28.53	0.90
ยะลา	4,171.64	3,589.50	1,933.42	1,534.23	-20.65	0.56
สตูล	1,434.93	985.21	455.68	217.39	-52.29	0.08
ปัตตานี	262.03	129.00	131.69	76.34	-42.03	0.03
อื่น ๆ	76.52	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
รวม	564,628.87	568,096.10	278,360.31	271,602.50	-2.43	100.00

ที่มา : Department of Foreign Trade. (2021)

ด้านการค้าที่สำคัญที่มีมูลค่าการค้าสูงสุด 5 อันดับแรกได้แก่ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา มีมูลค่าการค้ารวม 187,327.25 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.97 ของการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย รองลงมาคือ ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา ด้านศุลกากรสุโงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ด้านศุลกากรเบตง จังหวัดยะลา และด้านศุลกากรตากใบ จ.นราธิวาส

มาเลเซียเป็นประเทศอันดับหนึ่งในภูมิภาคเอเชียที่ประเทศไทยได้ติดต่อซื้อขายทั้งในด้านการส่งออกสินค้าและนำเข้าสินค้า และในปัจจุบันจากการเข้าสู่ AEC ทำให้ประเทศมีการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น เพราะมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ช่วยเหลือในการลงทุน ทั้งลดภาษีลดการกีดกัน ทำให้เกิดการค้า การลงทุนมากขึ้น ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทกับริงกิตมาเลเซียมีความสำคัญมากขึ้นจากประเด็นสำคัญว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของอัตรา

แลกเปลี่ยนกับผลรวมการค้าชายแดนข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องศึกษาความคิดเห็นจากผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียว่าด้วยความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซีย ข้อค้นพบดังกล่าว จะช่วยให้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบจากผู้ประกอบการธุรกิจการค้าที่แท้จริง และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน และสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้าของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียที่มีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเข้าใจสภาพโอกาสและปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ ศึกษาบริเวณด้านศุลกากรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
2. ด้านประชากร ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชาวไทยที่มีการค้าขายและบริการโดยใช้เงินตราต่างประเทศเพื่อการซื้อขาย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ประเทศไทยมีเพื่อนบ้านที่ชายแดนติดกันได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมาร์ กัมพูชา และมาเลเซีย โดยจังหวัดที่ติดประเทศมาเลเซีย ได้แก่ สงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาส มีจุดผ่านแดนถาวร 3 จุด ในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่

1. ด่านสุโงโกลก ติดกับด่านรันตูปันยัง
2. ด่านตากใบ ติดกับด่านเป็งกอลันกูโบ
3. ด่านบูเกะตา ติดกับด่านบูกิตบุหงา

ทั้ง 3 ด่าน มีการนำเข้าส่งออกสินค้า บริเวณด่านมีการจำหน่ายสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ผักและผลไม้ ของใช้ในครัวเรือน เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องนุ่งห่ม และสินค้าอื่น ๆ Prommanee & Sookto (2020) ได้ศึกษาพฤติกรรม การซื้อของกลุ่มลูกค้าในพื้นที่บริเวณด่าน มีการนำเข้า - ส่งออก มีสินค้าหลากหลายประเภทจัดจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ขนมของฝาก ผลไม้ เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องประดับ

เครื่องสำอาง อาหาร เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงของที่ระลึก ทั้งนี้อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซียจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจการค้าชายแดนสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย Wongwittayapanich (2011) ศึกษาสาเหตุที่เกิดจากการค้าชายแดนที่เกิดจากความแตกต่างของราคาสินค้าของสองประเทศ โดยธรรมชาติหากราคาสินค้าในประเทศหนึ่งราคาถูกกว่าอีกประเทศ สินค้าจะเกิดการไหลไปประเทศที่มีสินค้าราคาแพงกว่า ที่มีพรมแดนติดต่อกันความแตกต่างนอกจากราคายังอาจเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น อัตราภาษี คุณภาพสินค้า เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน คือ ปัจจัยด้านอัตราเงินเฟ้อและเงินทุนสำรองส่งผลกระทบต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทต่อเงินริงกิตมาเลเซีย และปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทต่อค่าเงินริงกิตมาเลเซีย คือ อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (INF) มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกัน และเงินสำรองระหว่างประเทศ (IR) มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม Pimchula & Banchemwijit (2013) และ Saetang (2010) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเงินที่มีผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง คือ อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล (BOND) และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (FIXED) มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงไปในทิศทางเดียวกัน

Suputthorn (2015) ได้ศึกษาความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน และ

ผลการดำเนินการด้านการเงิน พบว่า ประเทศไทยเปลี่ยนมาใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ค่าเงินบาทจึงเปลี่ยนแปลงตามภาวะตลาด จนทำให้เกิดสถานะ “มีความไม่พอดีกัน” ของอุปสงค์และอุปทาน แต่อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีนโยบายให้การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้ 1) ดูแลความผันผวนให้อยู่ในระดับที่เศรษฐกิจรับได้ 2) ไม่ขัดแย้งกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่ภาวะไม่สมดุล 3) รักษาความสามารถในการแข่งขันโดยพิจารณาจากอัตราแลกเปลี่ยนตัวเงินที่มีประสิทธิภาพหรือดัชนีค่าเงินบาท (Nominal Effective Exchange rate, NEER) เป็นหลัก ซึ่งคำนวณจากค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของค่าเงินบาท

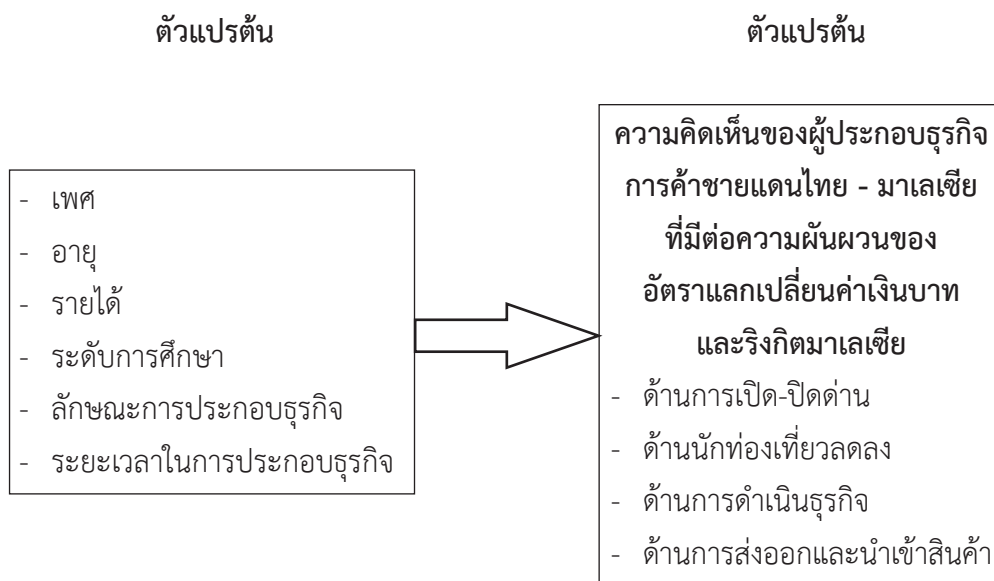
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้คือผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย ในเขตพื้นที่ด่านศุลกากรตากใบ ด่านศุลกากรสุไหงโกลลก และด่านศุลกากรบูเกะตา จังหวัดนราธิวาส ที่ทำการค้าขายบริเวณตลาดติดกับด่าน ซึ่งมีจำนวนนับไม่ถ้วน เพราะมีผู้ประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้าที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าแบบร้านโกดัง และแผงลอยริมถนน จึงได้ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตร Cochran

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

(1977) ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง และได้มีการเผื่อการสูญเสียของแบบสอบถามเนื่องจากได้รับแบบสอบถามที่ตอบไม่ครบถ้วนโดยสำรองไว้ 15 ตัวอย่าง รวมเป็นขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบ ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเจาะจงสถานที่ที่จะใช้ในการสอบถามกลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าต่างๆ บริเวณด่าน

ขั้นตอนที่ 2 ใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อกำหนดจำนวนตัวอย่างที่จะเก็บในพื้นที่ด้านทั้ง 3 ด้าน โดยเก็บในสัดส่วนที่ต่างกัน โดยเก็บด้านศุลกากรสุโขทัย ร้อยละ 50 ด้านศุลกากรตากใบ ร้อยละ 25 และด้านศุลกากรบูเกะตา ร้อยละ 25

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย

แบบสอบถาม ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการค้าขายของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย ความคิดเห็นต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซีย

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 344 คน (ซึ่ง

ถูกเลือกด้วยวิธีการเจาะจง) ได้แสดงความคิดเห็นและข้อสังเกตการณ์เพิ่มเติม

ทบทวนเอกสาร ผู้วิจัยใช้การทบทวนเอกสาร (Documentary review) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทวิทยุจากหนังสือวิทยานิพนธ์ เว็บไซต์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) มี 5 ระดับ โดยอ้างอิงตาม (Wanitbantha, 2002 & Wongrattana, 2001) ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ค่าหลักเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลวิทยุ “โดยอาศัยลักษณะความสัมพันธ์บางอย่างของค่าแต่ละค่าที่นำมาใช้จัดกลุ่ม” (Lincharem, 2012)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มประชากรของงานวิจัยคือ ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย ในพื้นที่บริเวณด่านศุลกากรตากใบ ด่านศุลกากรสุโขทัย และด่านศุลกากรบูเกะตา ในจังหวัดนราธิวาส โดยเก็บในพื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด 400 คน แต่ด้วยสถานการณ์โควิด-19 ทำให้มีผลกระทบต่อการเก็บข้อมูลจึงทำให้เก็บข้อมูลยากขึ้น และรวบรวมได้ทั้งหมด 344 ชุด

ตารางที่ 2 แสดงพฤติกรรมการค้าขายของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าขายแดนไทย - มาเลเซีย ตามราย
ด้านศุลกากร

พฤติกรรมการค้าขาย	ด้านศุลกากร ตากใบ		ด้านศุลกากร สุโขทัย-โก-ลก		ด้านศุลกากร บูเก๊ะตา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะธุรกิจ								
ธุรกิจค้าเสื้อผ้า	39	39	73	48.67	45	47.87	157	45.64
ธุรกิจโรงแรม/รีสอร์ท/ที่พักอาศัย	9	9	1	0.67	0	0	10	2.90
ธุรกิจค้าอาหารสด/ผัก และผลไม้	15	15	51	34	22	23.40	88	25.58
ธุรกิจการเงิน/อัตรา แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	2	2	4	2.67	3	3.19	9	2.62
ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง	5	5	12	8	8	8.51	25	7.27
ธุรกิจอื่น ๆ	30	30	9	6	16	17.02	55	15.99
รวม	100	100	150	100	94	100	344	100
ระยะเวลาที่ทำธุรกิจ								
ต่ำกว่า 1 ปี	2	2	24	16	5	5.32	31	9.01
1-2 ปี	13	13	42	28	20	21.28	75	21.80
3-5 ปี	35	35	34	22.67	25	26.60	94	27.33
มากกว่า 5 ปี	50	50	50	75	44	46.81	144	41.86
รวม	100	100	150	100	94	100	344	100

จากข้อมูลตารางที่ 2 แสดงให้ทราบจำนวน ร้อยละพฤติกรรมการค้าขายของผู้ประกอบการค้า ธุรกิจชายแดนไทย-มาเลเซียของทั้ง 3 ด้านศุลกากร โดยเฉลี่ยสูงสุดถึงร้อยละ 46 เป็นลักษณะธุรกิจในรูปแบบธุรกิจค้าเสื้อผ้า รองลงมาเฉลี่ยร้อยละ 26 เป็นลักษณะธุรกิจในรูปแบบธุรกิจค้าอาหารสด/ผัก และผลไม้ และเฉลี่ยร้อยละ 16 คือลักษณะธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจค้าเครื่องมือ

เกษตร และธุรกิจอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนระยะ ระยะเวลาที่ทำธุรกิจของผู้ประกอบการค้าธุรกิจชายแดน ไทย-มาเลเซีย โดยเฉลี่ยสูงสุดถึงร้อยละ 42 เป็น ระยะเวลาที่ทำธุรกิจมากกว่า 5 ปี รองลงมาเฉลี่ย ถึงร้อยละ 27 เป็นระยะเวลาที่ทำธุรกิจ 3 -5 ปี และเฉลี่ยร้อยละ 22 คือระยะเวลาที่ทำธุรกิจ 1-2 ปี

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียที่มีต่อผลกระทบความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซียโดยรวม

ความคิดเห็นต่อผลกระทบความผันผวน ของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาท และเงินริงกิตมาเลเซียในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละ	ระดับ ความคิดเห็น
1.ด้านการเปิด - ปิดด่านบริเวณชายแดน	4.47	0.31	89.36	มาก
2.ด้านนักท่องเที่ยวลดลง	4.59	0.63	91.71	มากที่สุด
3.ด้านการดำเนินธุรกิจ	4.53	0.40	90.64	มากที่สุด
4.ด้านนำเข้า-ส่งออกสินค้า	4.62	0.25	92.33	มากที่สุด
รวม	4.55	0.40	91.01	มากที่สุด

จากข้อมูลตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มผู้ประกอบการที่มีความคิดเห็นต่อผลกระทบความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซียโดยรวม อยู่ในระดับ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเท่ากับ 4.55 คิดเป็นร้อยละ 91.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่า ด้านการนำเข้าส่งออกสินค้า ด้านนักท่องเที่ยวลดลง ด้านการดำเนินธุรกิจมีผลกระทบมากที่สุด และด้านการเปิด - ปิดด่านบริเวณชายแดนอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมการค้าขายของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซียตามรายด้าน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะธุรกิจเกี่ยวกับธุรกิจค้าเสื้อผ้า ธุรกิจอาหารสด/ผักและผลไม้ และธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจค้าสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจจำหน่ายเครื่องมือเกษตร และธุรกิจค้าอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Boonprakan (2016) ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการค้าปลีกชายแดนมาเลเซียที่นิยมซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้า และสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันจากตลาดในประเทศไทย มีทั้งแต่งกายแบบวัฒนธรรมมุสลิม และแต่งกายตามสมัยนิยม

ผลการศึกษาความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์พบว่า ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศว่า ธุรกิจการส่งออกมีความเสี่ยงในการเสนอซื้อขายสินค้าและบริการ ทำให้ยอดขายลดลงส่งผลรายได้และกำไรของผู้ประกอบการลดลงด้วย และปัจจุบันการทำธุรกรรมชำระทางการค้าระหว่างประเทศสามารถใช้ทั้งเงินดอลลาร์สหรัฐ หรือเงินสกุลท้องถิ่นได้ แต่ส่วนใหญ่จะใช้เงินดอลลาร์สหรัฐประมาณร้อยละ 70 เงินบาทร้อยละ 25 และมีสัดส่วนที่น้อยมากที่ใช้เงินริงกิตมาเลเซีย และจะมีการซื้อขายเงินตราล่วงหน้ากับธนาคาร เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการขาดทุน

นอกจากนี้ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรามีผลต่อการจำหน่ายแพ็คเกจทัวร์ท่องเที่ยวล่วงหน้า การจองสถานที่ท่องเที่ยวและจองโรงแรม แม้ว่าจะมีการสั่งจองล่วงหน้าไปแล้ว 80% แต่ทางผู้ประกอบการก็ไม่สามารถคาดเดาได้เลยว่าอัตราเงินริงกิตจะผันผวนหนักกว่าเดิมอีกหรือไม่ ทำให้ผู้ประกอบการต้องหาทางป้องกันความเสี่ยงด้วย “การซื้อประกันความเสี่ยงค่าเงินในวงเงินจำกัด” (ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว) และ “บริหารจัดการด้วยการวางเงินโดยจำกัดปริมาณ และแบบวันต่อวัน” (ไกด์นำเที่ยว)

ผู้ประกอบการธุรกิจอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบในครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าร้านอาหาร มีความคิดเห็นต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนว่านักท่องเที่ยวมีกำลังซื้อลดลง กระทบต่อวงเงินการใช้จ่ายมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อสำรองนอยลง ซึ่งทำให้การใช้จ่ายจำเป็นต้องชำระด้วยเงินริงกิตมาเลเซียมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามปริมาณนักท่องเที่ยวมาเลเซียที่เข้ามาในประเทศไทยยังมากอยู่ เพราะสะดวก ค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวในประเทศอื่น ๆ ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความคิดเห็นต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนว่า มีการเร่งหาทางนำเงินริงกิตออก บางรายถือครองเงินริงกิตไว้ในมือเป็นจำนวนมาก มีความเสี่ยงที่จะขาดทุน เนื่องจากค่าเงินริงกิตที่ผันผวนตลอดเวลา ทำให้ต้องมีการรับซื้อในราคาที่ต่ำกว่าราคาจริงเล็กน้อยเพื่อลดความเสี่ยงในการขาดทุนลง และผู้ประกอบการบางรายปิดตัวธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราที่จะไม่รับแลกเงินสกุลริงกิตในช่วงคราว

ยิ่งไปกว่านั้นความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีส่งผลทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการเปิด-ปิดด่านบริเวณชายแดนอันเป็นเหตุให้ต้องมีการลักลอบผ่านด่านชายแดนช่องทางธรรมชาติ ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thammasajjakarn & Chaisri, 2015)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทและเงินริงกิตมาเลเซียเพื่อนำไปพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย คือ การใช้สกุลเงินท้องถิ่น (Ringgit) มาเลเซียในการซื้อขายสินค้าโดยตรงกับผู้ประกอบการไทย

2. ควรทำสัญญาซื้อขายเงินตราประเทศล่วงหน้ากับธนาคาร (Forward) ณ วันที่ กำหนดไว้ในอนาคต ด้วยอัตราแลกเปลี่ยนและจำนวนเงินที่ได้ตกลงกันไว้ ณ ปัจจุบัน ซึ่งวิธีนี้ป้องกันความเสี่ยงจากการขาดทุน หรือรายได้ที่ลดลงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และการออกแบบสินค้าใหม่ที่มีความแตกต่าง และมีราคาสูงมีความยืดหยุ่นต่อราคาสูง สอดคล้องกับ

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมในพื้นที่ด่านศุลกากรอื่น ๆ ที่มีพื้นที่ติดต่อกับระหว่างประเทศมาเลเซียเป็นด่านศุลกากรลำดับต้น ๆ ของภาคใต้ ที่มีการสัญจรไปมาของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย เช่น ด่านศุลกากรสะเดา หรือด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ในจังหวัดสงขลา

เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ท่าเรือปิ่นังและท่าเรือ การผลิตในพื้นที่ อาทิ อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา
กลางของมาเลเซีย และมีการเชื่อมโยงการรถไฟ อาหารทะเล และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
ระหว่างไทย-มาเลเซียผ่านทางปาดังเบซาร์มีฐาน

REFERENCES

- Bangkok, Thailand: **Department of Foreign Trade**. doi:<https://www.dft.go.th/bts/trade-statistics>. (In Thai)
- Boonprakan, K.(2016). **Thailand-Malaysia's Border Traders and the Living Space in Padang Besar Town** (1st Edition). Chiangmai: Center of ASEAN Studies. Chiangmai University. (In Thai)
- Cheewatrangoongit, B., & Foongwanich, P. (2013). **Thai entrepreneurs' FX hedging behavior and the relationship with the exchange rate (BOT Institutional Repository)**. Bangkok, Thailand: Bank of Thailand. (In Thai)
- Cochran, W. G. (1977). **Sampling techniques**. New York: John Wiley.
- Dasri, T., & Jitmaneeerot, B. (2020). **The Effect of Exchange Rate to Export Sector Case study: Thailand - Cambodia**. In *The 15th RSU National Graduate Research Conference* (Vol. 15, pp. 1643-1653). Rangsit, Pathumthani, Thailand: Rangsit University. (In Thai)
- Department of Foreign Trade (2021). **The Overall Images of Thailand's Border Trade**. Retrieved January 20, 2021, from <https://www.dft.go.th/Portals/3/ภาพรวม%20ม.ค-ธค.63.pdf> (In Thai)
- Department of Foreign Trade. (2021). **International Trade Value and Thai Border Trade with Neighboring Countries (Malaysia, Myanmar, Laos, Cambodia)** (pp. 1-42, Rep.). (In Thai)
- Krusakayawong, A. (2002). **Border trades between Thailand and Malaysia**. Research Report. Prince of Songkhla University. (In Thai)
- Lincharern, E. (2012). Analysis Techniques of Qualitative Data . **Journal of Educational Measurement Mahasarakham University**, 17 (1), 17-29. (In Thai)
- Pimchula, M., & Banchernwijit, W. (2013). **Economic Factors Affecting Exchange Rates of Thai-baht on Malay-ringgit**. Academic Journal of North Bangkok University.
- Prommanee, W., & Sukto, N. (2020). **Purshasing Behaviral of Customer in Sadao Border**. Master Degree Thesis. Dhurakij Pundit University. (In Thai)

- Saetang, D. (2010). **The Actual Economic and Financial Factors Affecting Exchange Rates**. Master's dissertation. Bangkok University. (In Thai)
- Sakulbongko, Jt.(2002). **The Effects of Exchange Rates on Thailand's Export Prices of Industrial Products** (Master's dissertation, Chulalongkorn University, 2002) Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Suputthorn, A. (2015). **Foreign Currency Exposure and Financial Performance**. Master's dissertation. Thammasat University. (In Thai)
- Taeng-on, C. (2020). **Border Trade [Brochure]. Author. Unit of Trade Economic Analysis**. Research Center of Government Saving Bank. Retrieved December 19, 2020. (In Thai)
- Thammasajjakarn, A., & Chaisri, S. (2015). **Conduct Border Trade Thailand-Malaysia in Songkhla**. Research Report. Rajabhat University of Songkhla. (In Thai)
- Wanitbancha, K. (2002). **Statistical Analysis. Statistics for Administration and Research** (6th Edition). Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wongrattana, C. (2001). **Statistical Techniques for Research (8th Edition)**. Bangkok: Tepneramit Publishing House. (In Thai)
- Wongwittayaphanich, N. (2011). **Development of Thai Market Border Case study: Sakeaw Province**. Bangkok, Thailand. Thai Health Promotion Foundation. (In Thai)
-

รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพของชุมชน :
กรณีศึกษาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี

ELDERLY WELL-BEING PROMOTION ACTIVITIES MODEL ON A BASIS
OF COMMUNITY CAPACITY: A CASE STUDY OF COMMUNITIES
IN SUPHANBURI PROVINCE

สุชาดา โทผล^{1*}, สมศักดิ์ เจริญพูล², ณัฏฐพัชร เกียรติวรารักษ์³, เอกอนงค์ ศรีสำอังก⁴, จันทรภานต์ ทรงเดช⁵,
ณัฐธิดา กิจเนตร เมธินันท์ นัยสุต และ สุทัศน์ ด้านตระกูล

^{1, 2, 4, 5, 6, 7}มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

³มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁸เทศบาลตำบลท่าเสา

Suchada Thophon^{1*}, Somsak Chanruanpho², Nataphad Thaenwarakran³, Eakanong Srisumaung⁴,
Chantakarn Songdeaj⁵, Nattida Kitnade⁶, Maytinee Nyuesude⁷ and Suthad Dandtakund⁸

¹Suan Dusit University

²Majoi University

³Tasadej Sub-district municipality

*Email: suchadathophon@gmail.com

Received: 2021-02-18

Revised: 2021-03-18

Accepted: 2021-03-31

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชน และรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ บนพื้นฐานศักยภาพของชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากผู้สูงอายุ 340 คน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 ครั้ง รวมจำนวน 45 คน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพและความต้องการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกประเด็น ได้แก่ การให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาวะอายุ การให้ชุมชนจัดกิจกรรม มีแกนนำ มีกลุ่ม และเครือข่ายส่งเสริมการดำเนินงานสุขภาวะผู้สูงอายุ
2. ศักยภาพชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเห็นด้วยว่า

เป็นสิ่งสำคัญอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นเกี่ยวกับผู้นำชุมชน ทรัพยากรบุคคล การสื่อสารในชุมชน และประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

3. รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพของชุมชน พบว่า ประกอบด้วย 1) กิจกรรมมีลักษณะที่ผู้สูงอายุสามารถทำด้วยตนเองได้ 2) กิจกรรมมีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ สนุกสนาน ประกอบด้วยความรู้ ปฏิบัติการ และสันทนาการ 3) กิจกรรมที่ต้องใช้เวลาน้อย และ 4) กิจกรรมที่ทำหากต้องมีอุปกรณ์และวัตถุดิบประกอบต้องหาได้ง่ายจากชุมชน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ สุขภาพ ศักยภาพของชุมชน

ABSTRACT

This research aims to investigate conditions and needs for health promotion of the elderly in the community and to investigate activity models for the wellbeing promotion of the elderly based on the community's capacity. The quantitative data were collected by questionnaire from 340 elderly people, and the data were analyzed with descriptive statistics. Qualitative data were obtained from seminars for small groups of stakeholders three times, totaling 45 people, and the data were analyzed with content analysis. Research results are as follows:

1. The condition and demand for promoting the well-being of the elderly were at the highest level in all issues, including education for promoting aging well-being. They were allowing communities to organize activities with leaders, groups, and networks to promote aging.

2. Community potential in supporting activities to promote the wellbeing of the elderly found that the elderly agreed that it was necessary at a high level, which was community leaders, human resources, community communication, and participation in health promotion activities.

3. The study of the elderly health promotion model based on community potential found that it consisted of 1) activities with characteristics that the elderly could do independently. 2) The activities are diverse, not boring, fun, consisting of knowledge, practice, and recreation. 3) Doing activities take less time, and 4) Do activities where equipment and materials are required to be easily obtained from the community.

Keywords: Elderly, Well-being, Community Capacity

บทนำ

กว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาขนาดของประชากรไทยได้ขยายใหญ่ขึ้นประมาณสองเท่าตัว และโครงสร้างอายุของประชากรเปลี่ยนจาก “ประชากรเยาว์วัย” มาเป็น “ประชากรสูงอายุ” ข้อมูลของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย รายงานว่าปี 2562 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากถึง 11.6 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 17.5 ของประชากรทั้งหมด แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้านโดยให้ความสำคัญต่อทุกคนในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม และที่จะต้องเข้าสู่ระยะวัยสูงอายุตามวงจรชีวิต ยุทธศาสตร์และมาตรการที่แผนผู้สูงอายุได้กำหนดขึ้นจึงเป็นในลักษณะของการเตรียมความพร้อมของประชากรผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดีประกอบด้วย ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม และจิตวิญญาณ อย่างเป็นองค์รวม ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ (The National Committee on the Elderly, 2553)

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2003) ให้ความหมายของคำว่า “สุขภาพ” หมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี ไม่ใช่เพียงแต่ความปราศจากโรค หรือทุพพลภาพเท่านั้น ประเทศไทยให้ความสำคัญโดยกำหนดแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพของประชาชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพเป็นกลไกการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพจิตวิญญาณ ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุให้มีความ

สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการพัฒนาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพของตนเองเป็นสำคัญ รongมาเป็นครอบครัว และชุมชนตามลำดับ โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเหมาะสมกับสภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุและศักยภาพของชุมชน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนท่าเสา จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีความพร้อม จากการที่คณะผู้วิจัยได้เข้ามาสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้สูงอายุมีจำนวนค่อนข้างมาก คือ 2,289 คน ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมและให้ความสนใจ จึงได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชน
2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงกลไกและกระบวนการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้มากขึ้น
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำสภาพและความต้องการการส่งเสริมผู้สูงอายุในชุมชนไปสู่การ

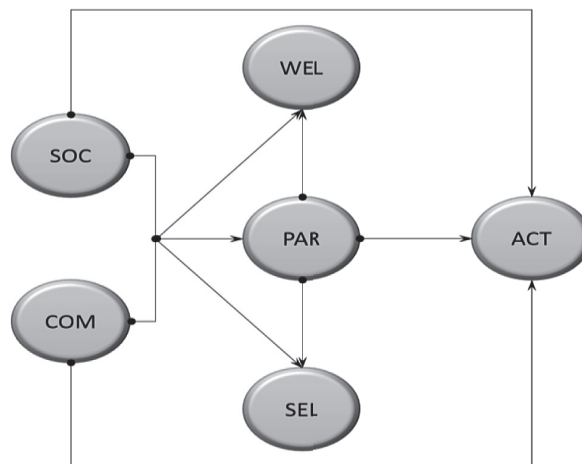
ปรับปรุงหรือพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ
ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรคือผู้สูงอายุ ชุมชนท่าเสา จังหวัด
อุตรดิตถ์ จำนวน 2,289 คน ผู้นำชุมชน และ
เจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ในการดูแล
ผู้สูงอายุ เก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือการวิจัย
โดยใช้แบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย เครือข่าย
ทางสังคม การมีส่วนร่วม ศักยภาพชุมชน การดูแล
สุขภาพด้วยตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ และ
รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กำหนดให้

SOC	หมายถึง	เครือข่ายทางสังคม	PAR	หมายถึง	การมีส่วนร่วม
COM	หมายถึง	ศักยภาพชุมชน	SEL	หมายถึง	การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง
WEL	หมายถึง	แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ	ACT	หมายถึง	รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ
ผู้สูงอายุ ชุมชนท่าเสา จังหวัด
อุตรดิตถ์ จำนวน 2,289 คน ผู้นำชุมชน และ
เจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง
เชิงปริมาณทำการสุ่มจากผู้สูงอายุ โดยคำนวณกลุ่ม
ตัวอย่างที่ต้องการศึกษาที่ระดับความคลาดเคลื่อน
ของการสุ่ม 0.05 ตามสูตรการคำนวณขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างของ Yamane ได้จำนวน 340 คน กลุ่ม
ตัวอย่างเชิงคุณภาพทำการคัดเลือกจากตัวแทน
ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่
ในการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 45 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือการวิจัย การวิจัยนี้ทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน 340 คน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และได้คำนวณหาค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 รวมทั้งคำนวณความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบาร์คมีค่าระหว่าง 0.539 - 0.903 ส่วนข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยก็ได้รับการพิจารณาแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิเช่นกัน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย 3 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมครั้งที่ 1 จำนวน 18 คน ส่วนครั้งที่ 2 และ 3 มีผู้เข้าร่วม 12 คน และ 15 คน ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานเพื่อทำการอธิบายข้อมูลได้แก่ ทดสอบ t-test และ F-test ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์โดยใช้ CIPP Model ในการประเมินเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพของชุมชน และการวิเคราะห์ Logical Framework นำข้อมูลทั้งหมดมากำหนดเป็นรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้นำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ โดยปรากฏข้อค้นพบจากการวิจัยดังนี้

1. สภาพและความต้องการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชน จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณสรุปได้ว่าสภาพและความต้องการ

ส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกหัวข้อ (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.26 - 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 - 0.73) ได้แก่ 1) ต้องการให้ชุมชนให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ 2) ต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย อาหาร และการดูแลสุขภาพตนเอง 3) ต้องการให้ชุมชนมีแกนนำจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย อาหาร การดูแลสุขภาพตนเอง 4) ต้องการให้ชุมชนมีกลุ่มหรือชมรมจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย อาหาร และการดูแลสุขภาพตนเอง และ 5) ต้องการให้ชุมชนมีเครือข่ายสนับสนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะ

จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่มและประชุมเชิงปฏิบัติการ นำมาวิเคราะห์ด้วย CIPP Model พบว่าข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ กล่าวคือ ด้านบริบท (C) ของชุมชนท่าเสด็จที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชนพบว่า ชุมชนได้รับผลกระทบจากปัจจัยแวดล้อมภายนอกและภายในชุมชนเองที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ ที่สำคัญประกอบด้วยงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การนำนโยบายจากรัฐไปปฏิบัติซึ่งได้รับผลกระทบจากการขาดงบประมาณสูงอายุ และผู้สูงอายุรวมทั้งผู้ดูแลผู้สูงอายุก็ยังขาดความเข้าใจ และความตระหนักในประเด็นด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง ผลจากสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนยังต้องออกไปทำงาน และบางส่วนยังมีภาระดูแลบุตรหลานทำให้ไม่คำนึงถึงสุขภาพของตนเองเท่าที่ควร เครือข่ายภายในชุมชน อบต. ท่าเสด็จชมรมผู้สูงอายุที่ยังไม่เข้มแข็ง ไม่มีแกนนำชมรม

ผู้สูงอายุ เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บทบาทในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ แต่มีข้อจำกัดในด้านความรู้และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านปัจจัยนำเข้า (I) พบว่าปัจจัยนำเข้าที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วยแผนงานหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการนโยบายนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติ ความร่วมมือของผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และประชาชนในชุมชน จำนวนเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่เป็นผู้รับผิดชอบความตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน และฐานข้อมูลสำหรับการจัดการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

ด้านกระบวนการ (P) พบว่า กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสาดี มีการเริ่มต้นที่ดี แต่อาจขาดองค์ประกอบบางประเด็นที่เป็นปัจจัยทำให้การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุยังไม่ประสบผลสำเร็จมากเท่าที่ควร โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่เข้มแข็งได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การสร้างความเข้มแข็งให้กับชมรมผู้สูงอายุของชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพ

การประสานงานของเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การเพิ่มความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมที่บ้าน การสร้างแกนนำจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของชุมชนและการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมมีหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ใช้เวลาไม่นาน และนำกลับไปทำเองที่บ้านได้ และประการสุดท้าย

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (P) พบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมและมีผู้เข้าร่วมมากในช่วงแรกเท่านั้น อีกทั้งผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุยังไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับเนื่องจากผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นผลระยะยาวต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรจึงจะเห็นผลที่ชัดเจน

2. รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชน ผลการศึกษาประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นสำคัญได้แก่

ประเด็นแรกผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของ Logical Framework เพื่อใช้เป็นข้อมูลกำหนดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชน ผลการศึกษาสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ Logical Framework เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินกิจกรรม

ปัญหาหรือ สิ่งที่ต้องการพัฒนา	สาเหตุ	ผลลัพธ์ที่ต้องการ	วิธีการ/กิจกรรม
1. ความตระหนักใน ปัญหาสุขภาพของ ผู้สูงอายุ	1.1 ขาดความรู้และ ทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพ ที่ดี	1.1.1 ผู้สูงอายุตระหนัก และเห็นประโยชน์จาก การดูแลสุขภาพตนเอง	1) จัดวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ 2) จัดกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึง ประโยชน์และโทษของการดูแลสุขภาพ และไม่ดูแลสุขภาพตนเอง 3) สื่อสารความรู้ผ่านคู่มือ
2. กิจกรรมที่เหมาะสม กับผู้สูงอายุ	2.1 กิจกรรมไม่น่าสนใจ ไม่สนุก ใช้เวลานาน 2.2 ผู้สูงอายุบางส่วน ไม่สะดวกเข้าร่วมกิจกรรม	2.1.1 กิจกรรมที่สามารถ จูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมได้ 2.2.1 กิจกรรมทำได้ง่าย สะดวก ทำได้ที่บ้าน 2.2.2 มีแกนนำการจัด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ 2.2.3 มีคู่มือการจัด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ	1) จัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และผู้สูงอายุมีส่วนร่วม ออกแบบโดย ผู้เชี่ยวชาญ 2) มีกิจกรรมสนทนากลุ่มการแลกเปลี่ยน 1) ออกแบบกิจกรรมที่ง่ายต่อการนำ ไปปฏิบัติจริง และนำไปทดลองใช้ ด้วยการอบรมให้กับผู้สูงอายุและ นำมาปรับปรุงให้เหมาะสม 2) จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการปฏิบัติจริง 3) สร้างแกนนำการจัดกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของชุมชน โดยการคัดเลือกจาก (อบต.) ซึ่ง ส่วนมากเป็น (อสม.)
3. ปัญหาเกี่ยวกับ ความเข้มแข็งของ เครือข่ายผู้สูงอายุใน ชุมชน	3.1 ขาดการรวมกลุ่มจัด กิจกรรมของชมรมผู้สูง อายุ	3.1.1 สร้างความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรม ชมรม ผู้สูงอายุ	1) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เข้ามามีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา ให้จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูง อายุอย่างต่อเนื่อง 2) แกนนำที่ผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เข้ามาร่วมในการจัดกิจกรรม 3) การพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่มี จิตอาสาต้องการทำงานเพื่อส่วนรวม มาเป็นประธานและกรรมการชมรม ผู้สูงอายุ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัญหาหรือ สิ่งที่ต้องการพัฒนา	สาเหตุ	ผลลัพธ์ที่ต้องการ	วิธีการ/กิจกรรม
	3.2 ขาดการสนับสนุน อย่างต่อเนื่องจากหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง	3.2.1 องค์การบริหาร ส่วนตำบล (อบต.) ให้การ สนับสนุนชมรมอย่าง ต่อเนื่อง	1) จัดสรรงบประมาณส่งเสริม สุขภาวะผู้สูงอายุ 2) จัดหาวิทยากรอบรมแกนนำ ส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้แกนนำจัดกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุให้กับชมรม ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ
4. การสร้างความ ร่วมมือของเครือ ข่ายในชุมชนที่มีส่วน สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริม สุขภาวะ	4.1 ความร่วมมือของ เครือข่ายในชุมชนที่ มีน้อย	4.1.1 การประสานความ ร่วมมือของเครือข่าย ต่าง ๆ สนับสนุนกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาวะ	1) อบต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเจ้าภาพในการประสานความ ร่วมมือของเครือข่ายในชุมชน 2) ประชาชนในพื้นที่หรือกลุ่มต่าง ๆ นำเสนอความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุต่อหน่วยงาน สนับสนุน
	4.2 กิจกรรมไม่ต่อเนื่อง	4.2.1 สร้างรูปแบบการ ดำเนินกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง	1) มีการจัดทำแนวทางการดำเนินการ ร่วมกันของเครือข่ายในชุมชนที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ 2) มีการกำหนดผู้ประสานงานของ แต่ละกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อให้การ สื่อสารและการดำเนินการเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 2 คือ ศักยภาพชุมชน ชุมชนเทศบาลตำบลท่าเสด็จ เป็นชุมชนที่ ผู้บริหารท้องถิ่น ตั้งแต่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล หัวหน้าหน่วยงาน ผู้นำชุมชน เครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง แต่ยังคงมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอยู่บ้าง สรุปได้ดังนี้

1) ผู้บริหารท้องถิ่น นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าเสด็จ มีวิสัยทัศน์และนโยบายที่

ชัดเจนในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุแล้ว ยังให้การสนับสนุนหน่วยงาน หรือเครือข่ายภายนอกให้มาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ ทั้งนี้จากผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุ มีความเชื่อมั่นในบทบาทของผู้นำชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากทุกหัวข้อ ได้แก่ ผู้นำชุมชนสนับสนุนให้มีชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุน

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะ สนับสนุนให้มีแกนนำ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุ และให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุ

2) เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ พบว่า เครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ที่มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เป็นตัวหลัก มีความเข้มแข็งอย่างมาก โดยทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การประสานงาน ออกเยี่ยมผู้สูงอายุ ร่วมกับเทศบาลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3) งบประมาณที่มีจำนวนค่อนข้างน้อย ทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุ อาจยังไม่ต่อเนื่อง โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ อาจยังมีจำนวนน้อยไป และกิจกรรมไม่หลากหลาย ทำให้ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุเท่าที่ควร

4) ชมรมผู้สูงอายุของชุมชนยังไม่มี การขับเคลื่อน ขาดการรวมตัวของสมาชิก และขาดการทำกิจกรรมต่าง ๆ

5) ความร่วมมือของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ความร่วมมือของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพะผู้สูงอายุนั้นมีเฉพาะกลุ่ม หากมีการประสานความร่วมมือกันของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะของผู้สูงอายุ

ประเด็นที่ 3 รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุ ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการดูแลสุขภาพะกายด้วยตนเอง เป็นการจัดกิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ น่าสนใจ สนุกสนาน เนื้อหาไม่ยากเกินไปและไม่เยิ่นเย้อเกินไป สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ กิจกรรมประกอบด้วย การให้ความรู้ด้วยการบรรยายและแทรกสนทนาการ

2) ด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพะของผู้สูงอายุ เป็นการออกกำลังกายที่เหมาะสม ทำได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุสำหรับผู้สูงอายุที่ยืนนาน ๆ ไม่ได้ สามารถทำเองที่บ้านได้ และอาจมีอุปกรณ์ช่วย กิจกรรมประกอบด้วย การให้ความรู้ด้วยการบรรยายและแทรกสนทนาการ การปฏิบัติการออกกำลังกาย

3) อาหารสำหรับผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้และการปฏิบัติการจริง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม สนุก ไม่น่าเบื่อ โดยการทำเมนูอาหารสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ ต้องทำได้ง่าย สะดวก และสามารถใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำ เพื่อให้เกิดความประหยัด ในขณะเดียวกันก็เป็นอาหาร ที่ช่วยรักษาสุขภาพะร่างกายให้แข็งแรงด้วยไปพร้อมกัน และอาจทำขายเป็นรายได้เสริมได้ด้วย กิจกรรมประกอบด้วย การให้ความรู้ด้วยการบรรยายและแทรกสนทนาการ การปฏิบัติการทำอาหารสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ประเด็นการศึกษาสภาพและความต้องการส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุของชุมชน

สภาพสุขภาพะสุขภาพะผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะที่เกี่ยวกับการออกกำลังกาย ส่วนด้านอาหาร และการดูแลสุขภาพะตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับอาหารและการดูแลสุขภาพะตนเองไม่มาก นอกจากนี้ พฤติกรรมการออกกำลังกายใช้เวลาออกกำลังกายน้อย และส่วนมากออกกำลังกายที่บ้านพัก นอกจากนี้ พฤติกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะ

ผู้สูงอายุ พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน และพบว่าความต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

จากการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ (Singthong, 2011) ศึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแบบองค์รวม พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมอยู่ในระดับดี และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม แต่ปัจจัยเจตคติ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ประโยชน์ การรับบริการทางสาธารณสุข การได้รับคำแนะนำจากศูนย์สุขภาพชุมชนใกล้บ้านและผู้มีความรู้ การได้รับการจัดกิจกรรมโครงการเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแบบองค์รวม ดังนั้น จากสภาพสุขภาพของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาจะพบว่าผู้สูงอายุยังต้องการการเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และเพื่อปรับทัศนคติรวมทั้งพฤติกรรมให้เหมาะสมเพื่อการมีสุขภาพที่ดี ซึ่งชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ควรให้การสนับสนุน ให้เป็นไปตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545- 2564) ที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุภายใต้ปรัชญาการสร้างหลักประกันในวัยผู้สูงอายุที่เน้นกระบวนการพัฒนา เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยให้ผู้สูงอายุมีสถานะดีทั้งสุขภาพกายและจิต อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่นอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตัวเองได้ (Ministry of Social Development and Human Security, 2010)

ประเด็นความต้องการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุของชุมชน พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ 1) ต้องการให้ชุมชนให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 2) ต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการออกกำลังกาย อาหาร และการดูแลสุขภาพตนเอง 3) ต้องการให้ชุมชนมีแกนนำจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการออกกำลังกาย อาหาร การดูแลสุขภาพตนเอง 4) ต้องการให้ชุมชนมีกลุ่มหรือชมรมจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย อาหาร และการดูแลสุขภาพตนเอง และ 5) ต้องการให้ชุมชนมีเครือข่ายสนับสนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ สถาบันการศึกษาภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับ (Pansuwan, 2014) ได้เสนอว่าลักษณะของผู้นำที่จะพัฒนาชุมชนได้ดีควรเป็นผู้นำชุมชนที่มีความเก่งและความดีควบคู่กัน ด้านความเก่งผู้นำชุมชนควรมีคุณลักษณะ คือ มีความรู้ทางการศึกษา สามารถวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของชุมชนได้

ความต้องการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับผู้นำชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วม ในการปกครองท้องถิ่นนั้นให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นความเจริญของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงมักขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นสำคัญ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนในอนาคตและเตรียมการรองรับได้ แก้ไขปัญหาได้ทันเวลามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น รู้จักกาลเทศะ มนุษย์สัมพันธ์ดี

วางตัวเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน มีความรับผิดชอบ ปรับปรุงและพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ย่อมเป็นผู้นำที่สร้างความเจริญมาให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะในประเด็นของสุขภาวะผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุก ๆ มิติที่เกี่ยวข้องกับความเจริญท้องถิ่น

ประเด็นการศึกษารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชน

1) ประเด็นการศึกษาศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุพบว่า การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ มีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุ ส่งผลต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ไม่ทั่วถึงและไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในชุมชน ผู้สูงอายุบางส่วนยังทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว บางส่วนต้องเลี้ยงหลานเพราะสมาชิกในบ้านไปทำงานนอก ทั้งภาระการดูแลบุตรหลานให้กับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้สูงอายุจึงอาจไม่มีเวลามากพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้ทั้งนี้ (Sitthiprichachan & Pariyatharik, 2014) ที่ได้ทำการศึกษาระบบการ พัฒนาระบบดูแลสุขภาพชุมชน 14 ชุมชนในพื้นที่ภาคกลางพบว่าระบบกลไกการทำงานที่สำคัญในการดูแลสุขภาพของชุมชนเกิดจากนโยบายของรัฐ และความต้องการของคนในชุมชน โดยใช้ต้นทุนด้านบุคคลในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน ร่วมกับเงินทุนและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เป็นตัวขับเคลื่อนและออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

เมื่อพิจารณาถึงเครือข่ายภายในชุมชน อบต. ท่าเสาดี ซึ่งมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ

มาหลายปี แต่ยังไม่เข้มแข็ง ขาดการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ยังไม่มีแกนนำชมรมผู้สูงอายุ มีแต่ประธานชมรมซึ่งมีอายุมากและไม่ได้มีบทบาทเท่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนยังมีเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทในการเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน และช่วยประสานงานในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ อาจยังมีข้อจำกัดในด้านความรู้และการจัดกิจกรรมที่เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ความร่วมมือของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ความร่วมมือของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุนั้นมีเฉพาะกลุ่ม หากมีการประสานความร่วมมือกันของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่มีศักยภาพมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก เป็นองค์ประกอบแรกของเครือข่ายภาคประชาชนที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแต่ละบุคคล ดำเนินการต่อเพื่อพึ่งพาอาศัยกันและสร้างกระบวนการที่ต่อเนื่องในเครือข่าย 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน ได้แก่ การแบ่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนของสมาชิกทำให้เครือข่ายมีพลังมาก 5) ความเท่าเทียมของฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ บุคคล และกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายในสังคม 6) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ตั้งแต่การสื่อสารระหว่างสมาชิกบุคคลกับบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 7) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก โดยไม่หวังแต่ผลประโยชน์ตอบแทน (Autthayotha, 2012)

2) ประเด็นการศึกษารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุของชุมชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้ข้อสรุปจากชุมชนว่าควรเป็น 3 ด้านที่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ และการสนับสนุนจากการดำเนินกิจกรรมจากเทศบาล รวมทั้งภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 1) การดูแลสุขภาพกายด้วยตนเองของผู้สูงอายุ
- 2) การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุ และ
- 3) อาหารสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ (Kobsook, 2011) ที่พบว่า รูปแบบในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุต้องมีการบูรณาการระหว่างผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน โดยมีการออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เช่นเดียวกับ Wongprapararat & etc. (2014) ศึกษาเรื่องรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 กลวิธี คือ

- 1) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาความต้องการของผู้สูงอายุ
- 2) การรับประทานอาหารสุขภาพ
- 3) การออกกำลังกายรำจี้กง
- 4) การดูแลสุขภาพตนเองด้านจิตใจและสังคมผ่านกิจกรรมด้านสังคมเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สนทนธรรม การปฏิบัติธรรม ฟังสมาธิ และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 5) กิจกรรมบูรณาการในการดูแลสุขภาพตนเองของกรมอนามัยฝึกให้เป็นกิจวัตรประจำวัน

จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า ทั้ง 3 ประเด็น คือ การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และอาหารสำหรับผู้สูงอายุ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

และประชาชนโดยทั่วไปมีความเข้าใจ แต่ขาดการส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามก็มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่เข้ามารณรงค์ในประเด็นเหล่านี้ เช่น กระทรวงสาธารณสุข แต่ในระดับชุมชนยังคงต้องรับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและความร่วมมือจากชุมชนอย่างต่อเนื่องในการขับเคลื่อนกิจกรรมจึงจะสามารถสร้างผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ข้อมูลจากการศึกษาศักยภาพชุมชนสามารถนำมาใช้เป็นตัวแปรเริ่มต้นในการศึกษาชุมชนอื่นได้ และใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการนำเสนอโครงการที่ตรงกับศักยภาพของชุมชนได้

- 2) ข้อมูลจากการศึกษารูปแบบกิจกรรมต้นแบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชนสามารถเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานเกี่ยวข้องในการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการให้ตรงความต้องการของผู้สูงอายุ

- 3) การสร้างแกนนำกิจกรรมต้นแบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานศักยภาพชุมชนและจัดทำเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไปสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการอบรมผู้สูงอายุได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ผู้วิจัยอาจดำเนินการตรวจสอบและเพิ่มมิติในการประเมินศักยภาพชุมชนให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2) ผู้วิจัยอาจทำการพัฒนาวิธีการและ แสวงหาวิธีการที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมทำกิจกรรม
กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของ อย่างต่อเนื่อง
ผู้สูงอายุในชุมชนให้ร่วมกิจกรรมมากขึ้น รวมทั้ง

REFERENCES

- Autthayotha, N. (2012). **Health management in local fund health security by public network at Maesuk Subdistrict, Maechai District, Phayao Province.** Chiang Mai University. (In Thai)
- Awiruthworakul, W. & Malaithong, T. (2007). Scorecard development community strength. **Journal. Of Economic and Social.** (In Thai)
- Boonyawongviroj, K. (2011). Development of local participation for well-being developing action plan for people, Talad Khao Subdistric, Chok Chai district, Nakhon Ratchasima Province. **Ratchaphruek Journal.** 9(1): 123-128. (In Thai)
- Bunnakorn, S. (2009). **Holistic health promotion for all ages.** (2nd print). Songkhla: Printing temp. (In Thai)
- Joanna, S. & Priscilla, W. (2006). **Improving Schools through Partnerships: Learning from Charter Schools.** SAGE Journals, 87(6): 464-467.
- Kobsook, K. (2011). **Model of Health Promotion for the Elderly by Participation of Ban Khok Banleng Community, Bu Ruesi Sub-district, Muang District, Surin Province.** Thesis. Master of Public Health Program. Mahasarakham University. (In Thai)
- Krueathep, W. (2007). **Network: Innovation in the work of local governments.** Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Marin, A. & Wellman, B. (2011). **Social Network Analysis: An Introduction.** in the SAGE Handbook of Social Network Analysis. Edited by J. Scott & P. J. Carrington. pp.11-25. London: SAGE.
- Meechamnan, W. (2012). **Process for developing potential of community to support patient chronic care system in Ban Mahapoe Community, Mueang Nan District.** Thesis. Faculty of Education. Chiang Mai University. (In Thai)
- Ministry of Social Development and Human Security. (2010). **The 2nd National Plan on the Elderly 2002-2021, 1st Revision 2009.** Bangkok: Thep Phen Vanish Ltd. (In Thai)

- Orem, D. E. (2001). **Nursing: Concepts of practices**, (6th ed.). St.Louis: Mosby Year Book.
- Pansuwan, A. (2014). **The Development of Community Leader Characteristics in Accordance of Phranakhonsriayutthaya**. the Degree of Doctor of Philosophy (Public Administration) Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Bangkok. (In Thai)
- Phookung, K. (2016). **Network Management Strategy of Child Development Center Under Local Government Organization**. Doctor of Philosophy Program in Management Graduate School, Silpakorn University. (In Thai)
- Royal Academy. (2013). **The Royal Institute's Dictionary**, 1982. Bangkok:
- Singthong, N. (2011). Holistic Health Care for the Elderly in Seesalaloeng Hospital Responsible Area, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. **JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE**. 5(2): 25-30. (In Thai)
- Sitthiprichachan, P. & Pariyatharik, P. (2014). Community Health Care System Development Process: 14 Case studies of Communities in Central Region. **Journal of Public Health Nursing**. 1-15. (In Thai)
- The National Committee on the Elderly. (2010). **The 2nd National Plan on the Elderly 2002-2021, 1st Revision 2009**. Bangkok: Thep Phen Vanish Ltd. (In Thai)
- Tumlangka, S. (2013). Local Wisdom - Based Model to Build up Community Strength in Chiang Rai Province. **Journal of Education Naresuan University**. 58-66. (In Thai)
- WHO. (2003). **WHO definition of Health**. Retrieved from www.who.int/about/definition/en/-14k.15 November 2018
- Wongpraparat, Y. & etc. (2014). **Model of Health Promotion for the Elderly through Participation Process of Ban San Sai Luang Community, San Sai District, Chiang Mai Province**. The Thailand Research Fund. (In Thai)
-

ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร

STRATEGY OF ARCHAEOLOGICAL SITES PRESERVATION
OF LOCAL ADMINISTRATION IN PHECAHABUN PROVINCE
FOR AUTHORITY TRANSFERRING FROM FINE ARTS DEPARTMENT

ธิดารักษ์ ลือชา*

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประเทศไทย

Thidarak Luecha *

Department of Public Administration Faculty of Humanities and Social Sciences
Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, Thailand

*Email: thidarak@pcru.ac.th

Received: 2021-05-10

Revised: 2021-06-05

Accepted: 2021-06-07

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

ขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถาน เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อระบุโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ 7S ของ McKinsey 3) การจัดทำยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน 4) ตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงโดย และ 5) ยืนยันยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน โดยผู้ที่นำยุทธศาสตร์ไปใช้โดยตรง คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดำเนินการทำความสะอาดโดยรอบพื้นที่โบราณสถาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานในลักษณะงานประจำ ไม่ได้เป็นการดำเนินงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน การดูแลรักษาโบราณสถานที่เป็นวัด เจดีย์และโบสถ์ จะมีคณะกรรมการวัดบริหารจัดการทั้งในเรื่องการซ่อมแซม การปรับปรุงภูมิทัศน์ในส่วนโบราณสถานประเภทกำแพงเมืองและป้อม ดำเนินการโดยเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ได้แก่ ด้านการเมืองและกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ สังคมวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง ได้แก่ โครงสร้าง ระบบการทำงาน รูปแบบในการปฏิบัติงาน และค่านิยมร่วมขององค์กร สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ โครงสร้าง กลยุทธ์ บุคคล และทักษะ

3. ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ มี 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน ยุทธศาสตร์ ที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการโบราณสถานโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายความร่วมมือ และยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการความรู้ในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน การถ่ายโอนภารกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to 1) study archaeological sites preservation of local administration in Phetchabun province 2) analysis of factors that influences archaeological sites preservation of local administration in Phetchabun province 3) develop a strategy for preventing archaeological sites.

The research process consisted of 1) studying the general condition of preserving ancient sites of local administrative organizations in Phetchabun province. In-depth interviews collected data. 2) analyzed the environment influencing the preservation of archaeological sites. It is an analysis of the external environment to find opportunities and obstacles and analyzes the internal environment using McKinsey's 7S analysis framework. Ten experts and experts conducted it, explicitly selected by and 5) to confirm preserving the archaeological site's strategy. The person who directly implements the strategy was

the executive of the local government organization in Phetchabun province, where the archaeological sites were located in the area. Data collection was the strategic assessment form for archaeological site preservation. The research results found that

1. Local governments have a role to play in cleaning up the surrounding archaeological site, which was operating routinely. It is not an operation of preserving ancient sites. Preservation of the old site as a temple pagoda and church There will be a temple committee to manage both the maintenance and landscape improvement: the ancient city wall and fort operated by Phetchabun Municipality.

2. The external environment analysis revealed that the external environment that was an opportunity were political and legal, economic, social, cultural, and technology. The external environment that is an obstacle is socio-cultural. Strengths of the internal environment are structure, work system, working style, and the organization's shared values. Weaknesses include structure, strategy, people, and skills.

3. Preventing archaeological sites strategy for local government organizations in Phetchabun province consists of 5 strategies: Strategy 1) Building public awareness for management and preserving ancient sites. 2) Building and developing a network of cooperation for management and preserving ancient sites. 3) Developing the potential of local government organizations in management and preserve archaeological sites. 4) Develop a historic site management system through people's participation and cooperation networks. and 5) Knowledge management in management and preserve archaeological sites sustainably

Keywords: Strategy for Preventing Archaeological Sites, Authority Transferring, Local Administration

บทนำ

การดูแลและอนุรักษ์โบราณสถานอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากรมาโดยตลอด จนเมื่อรัฐบาลมีนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และมีการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในการจัดบริการสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติ

กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยภารกิจหนึ่งที่ต้องถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ภารกิจด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีการถ่ายโอน 2 กิจกรรม ได้แก่ การบำรุงรักษาโบราณสถานขึ้นพื้นฐาน และการดูแลรักษาโบราณสถานในระดับท้องถิ่น

การดูแลรักษาโบราณสถานจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีโบราณสถานอยู่มากมายหลายแห่ง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับการถ่ายโอนภารกิจ การบำรุงรักษาโบราณสถานขึ้นพื้นฐาน และการดูแลรักษาโบราณสถานในระดับท้องถิ่น ดังนั้น ต่อจากนี้ไป หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาโบราณสถานก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโบราณสถานอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ แต่เนื่องจากการดูแลรักษาโบราณสถานนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโบราณสถาน สภาพแวดล้อมของโบราณสถาน คุณค่าและความสำคัญของโบราณสถาน ประเภทของโบราณสถาน สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสื่อมของโบราณสถาน อยู่ในสภาพคงทนและคงความเป็นของแท้ดั้งเดิม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่คุณค่าของโบราณสถาน นั้น ๆ (Fine Arts Department, 2003) ซึ่งในสภาพการดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีบุคลากรในการดำเนินงาน โดยเฉพาะ เช่น นักโบราณคดี สถาปนิก วิศวกร ช่างศิลปกรรม รวมทั้งต้องมียุทธศาสตร์สำหรับการดูแลรักษาโบราณสถาน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจเป็นจำนวนมาก แต่มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษายุทธศาสตร์ในการดูแลรักษาโบราณสถานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะเป็นอย่างไรหรือควรมีฝ่ายใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถนำยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ดูแล รักษาโบราณสถานในพื้นที่
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถบริหารจัดการ ดูแล รักษาโบราณสถานในพื้นที่
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ดูแล รักษาโบราณสถานในพื้นที่
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร สำนักงานศิลปากร กรมส่งเสริมการปกครอง สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปกำหนดนโยบายหรือแนวทางสนับสนุนการบริหารจัดการ ดูแล รักษาโบราณสถาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การถ่ายโอนภารกิจด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนา ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการดูแลรักษาโบราณสถานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถาน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตพื้นที่การศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ เทศบาลตำบลบ้านโคก และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหวาย ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้วอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยอ้างอิงข้อมูลจากจากข้อมูลการขึ้นทะเบียนโบราณสถานจากกรมศิลปากร

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1.1 นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์ 1.2 ปลัดเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ 1.3 นายกเทศมนตรีตำบลบ้านโคก 1.4 ปลัดเทศบาลตำบลบ้านโคก 1.5 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

บ้านหวาย 1.6 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหวาย 1.7 ประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 8 คน ประกอบด้วย 1.1 ปลัดเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ 1.2 ปลัดเทศบาลตำบลบ้านโคก 1.3 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหวาย 1.4 นักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานจากสำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี 1.5 นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถาน 1.6 ประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ จำนวน 3 คน

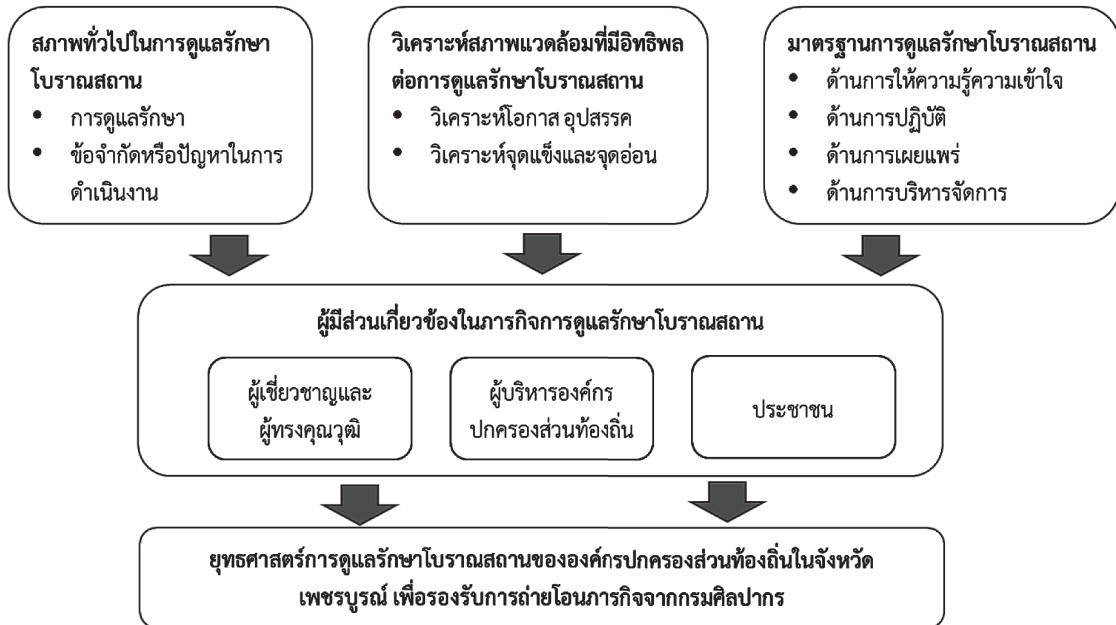
กลุ่มที่ 3 ผู้ตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน แบ่งเป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการดูแลรักษาโบราณสถานจำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้ตรวจสอบและยืนยันยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในพื้นที่จำนวน

ขอบเขตด้านเวลา

ตุลาคม 2561 ถึง ตุลาคม 2563

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งใช้กำหนดแนวทางการวิจัยในลำดับต่อไป ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายกและปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่มีโบราณสถานตั้งอยู่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกในด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal) เศรษฐกิจ (Economic) สังคมวัฒนธรรม (Social and culture) และเทคโนโลยี (technology) เพื่อหาโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยใช้กรอบการวิเคราะห์ 7S ของ McKinsey ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้าง (Structure) ระบบการทำงาน (System) กลยุทธ์ (Strategy) บุคคล (Staff) ทักษะ (Skills) รูปแบบ

ในการปฏิบัติงาน (Style) และค่านิยมร่วมขององค์กร (Shared Values) เพื่อหาจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในมาจับคู่ในตาราง TOWS Matrix เพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณ ซึ่งเป็นร่างยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงโดย ดำเนินการตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ใน 3 ประเด็น คือ 1) ความเหมาะสมขององค์ประกอบของยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น 2) ความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายของการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และ กลยุทธ์ 3) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ 5 ยืนยันยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน โดยผู้ที่นำยุทธศาสตร์ไปใช้โดยตรงเป็นผู้ตรวจสอบและยืนยันว่ายุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง การยืนยันยุทธศาสตร์ดำเนินการโดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีโบราณสถาน

ตั้งอยู่ในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เกิดผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ โบราณสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษาสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ประเภทแรก คือ โบราณสถานที่เป็นวัด เจดีย์ โบสถ์ ที่อยู่ในวัด ประเภทที่สอง คือ โบราณสถานประเภทกำแพงเมืองและป้อม จากการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามแห่ง คือ เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ เทศบาลตำบลบ้านโกชน์และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหวาย มีบทบาทในการดำเนินการในการดูแลรักษาโบราณสถาน 2 ลักษณะ คือ 1) บทบาทในทำความสะอาดโดยรอบพื้นที่โบราณสถาน เช่น เทศบาลตำบลบ้านโกชน์ ทำความสะอาดถนนหน้าวัดคงสมโกชน์และวัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตัดแต่งต้นไม้โดยรอบวัด เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ ดำเนินการตัดแต่งต้นไม้บริเวณถนนทางเข้าวัดพระแก้ว ตัดแต่งต้นไม้บริเวณกำแพงเมืองและป้อม ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามปกติตามแผนยุทธศาสตร์ ไม่ได้เป็นการดำเนินงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานโดยเฉพาะ เนื่องจากการซ่อมแซม บูรณะ ดูแลรักษาตัวโบราณสถานที่เป็นวัด โบสถ์ หรือเจดีย์ที่อยู่ในวัด รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดนั้นจะดำเนินการ

โดยวัดซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการวัดเป็นผู้บริหารจัดการ ส่วนโบราณสถานประเภทกำแพงเมืองและป้อม ในปัจจุบันได้ดำเนินการดูแลรักษาบริเวณโดยรอบโดยเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ 2) บทบาทในการสนับสนุนงบประมาณ นอกจากทำความเข้าใจโดยรอบพื้นที่โบราณสถานแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามแห่งยังสนับสนุนงบประมาณให้แก่วัด หากมีการร้องขอของงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับโบราณสถาน โดยจัดสรรในลักษณะโครงการเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามปกติตามแผนยุทธศาสตร์เช่นเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อหาโอกาสและอุปสรรค มีข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

2.1.1 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal) ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) มีการระบุเกี่ยวกับการซ่อมแซม บูรณะโบราณสถานอย่างชัดเจน 2) มีสำนักศิลปากรที่ 4 ลพบุรี เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถาน 3) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจ (Economic) ได้แก่ 4) โบราณสถานเป็นที่เคารพศรัทธาของชนในชุมชน และเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกชุมชน จึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านสังคมวัฒนธรรม (Social and

culture) ได้แก่ 5) คณะกรรมการวัดมีการดูแลรักษาโบราณสถานอย่างสม่ำเสมอ 6) มีเครือข่ายวัฒนธรรมในพื้นที่ให้การสนับสนุนการดูแลรักษาโบราณสถานด้าน เทคโนโลยี (technology) ได้แก่ 7) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานได้อย่างรวดเร็ว

2.1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค คือ สภาพแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม (Social and culture) ได้แก่ 1) คณะกรรมการวัดมีทัศนคติว่าโบราณสถานที่อยู่ในบริเวณวัดเป็นกรรมสิทธิ์ของวัด การดูแลโบราณสถานจึงต้องเป็นสิทธิและหน้าที่ของคณะกรรมการวัดเท่านั้น 2) ประชาชนในพื้นที่มีความเชื่อว่าการดูแลรักษาโบราณสถานเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการวัดและหน่วยงานราชการ 3) ประชาชนในพื้นที่ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโบราณสถาน 4) คณะกรรมการวัดขาดความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตเพื่อบูรณะโบราณสถาน จึงดำเนินการซ่อมแซมโบราณสถานเอง โดยไม่ได้ขออนุญาตกรมศิลปากร 5) คณะกรรมการวัดบางวัดขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและบูรณะโบราณสถาน จึงดำเนินการซ่อมแซมโบราณสถานตามความเข้าใจของตนเอง โดยไม่ผ่านการควบคุมจากกรมศิลปากร

2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเพื่อหาจุดอ่อนและข้อจุดแข็ง มีข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

2.2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งด้านโครงสร้าง (Structure) ได้แก่ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับเปลี่ยนภารกิจของหน่วยงาน เพื่อรองรับ

การดำเนินงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน ด้านระบบการทำงาน (System) ได้แก่ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการมอบหมายให้บุคลากรที่มีอยู่ในองค์กรเป็นผู้ดำเนินงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน ด้านรูปแบบในการปฏิบัติงาน (Style) ได้แก่ 3) ผู้บริหารมีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน 4) ผู้บริหารมีเทคนิคการจูงใจด้านค่านิยมร่วมขององค์กร (Shared Values) ได้แก่ 5) บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน 6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2.2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อนด้านโครงสร้าง (Structure) ได้แก่ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีแผนงานเฉพาะด้านที่รับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถานตามกรอบภารกิจ การถ่ายโอนภารกิจ ด้านระบบการทำงาน (System) ได้แก่ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผลลัพธ์ที่คาดหวัง รวมทั้งมีการกำหนดกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถาน ที่ชัดเจน 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการบูรณะ ดูแลรักษาโบราณสถาน ด้านกลยุทธ์ (Strategy) ได้แก่ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการวางแผนเกี่ยวกับดูแลรักษาโบราณสถานในพื้นที่โดยเฉพาะ ด้านบุคคล (Staff) ได้แก่ 5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบภารกิจการดูแลรักษาโบราณสถานโดยเฉพาะ ด้านทักษะ (Skills) ได้แก่ 6) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้าน

การดูแลรักษาโบราณสถานไม่มีความรู้และทักษะด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน 7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับราคากลางวัสดุและราคามาตรฐานครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาโบราณสถาน

3. ผลการประมวลแนวคิดในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร มีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิสัยทัศน์ในการดูแลรักษา โบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์บริหารจัดการ โบราณสถานในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีชุมชนเป็นฐานและบูรณาการเครือข่ายความ ร่วมมือกับทุกภาคส่วน

3.2 พันธกิจของการดูแลรักษาโบราณ สถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด เพชรบูรณ์ คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์ดำเนินการบริหารจัดการ และดูแลรักษาโบราณสถานตามอำนาจหน้าที่ ที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ จากกรมศิลปากร 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการ ดำเนินการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณ สถานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์พัฒนาศักยภาพ ของหน่วยงานเพื่อรองรับการดำเนินการบริหาร จัดการและดูแลรักษาโบราณสถานที่ได้รับการ ถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร 4) องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ดำเนินการ

บริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานสอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น

3.3 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร ประกอบด้วย 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์มีการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากรตามกฎหมาย ระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความร่วมมือในการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานกับหน่วยงานอื่น ชุมชน และเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ 3) ประชาชนในพื้นที่พึงพอใจต่อการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4 ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย

3.4.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน เป้าหมาย คือ 1) ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานในท้องถิ่น 2) ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน ตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนประชาชนและเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน มีกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโบราณสถานให้ประชาชนและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และดูแลรักษา

โบราณสถาน กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับโบราณสถานในชุมชนท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน

3.4.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน เป้าหมาย คือ 1) รวบรวมและจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานที่มาจากทุกภาคส่วน 2) เครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานสามารถดำเนินการร่วมกันในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) จำนวนเครือข่ายในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน 2) จำนวนกิจกรรมที่เครือข่ายความร่วมมือดำเนินการร่วมกันในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน มีกลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งคณะกรรมการร่วมจากหลายหน่วยงาน กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน

3.4.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถาน เป้าหมาย คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานที่ได้ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการมอบหมายหน้าที่การบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถานให้แก่หน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการ

บริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถาน

3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ขึ้นพื้นฐาน เพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน มีกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 จัดโครงสร้างองค์การและกำหนด บุคลากรรับผิดชอบภารกิจบริหารจัดการ ดูแล และรักษาโบราณสถาน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาความรู้ บุคลากรรับผิดชอบภารกิจการบริหารจัดการ ดูแล และรักษาโบราณสถาน กลยุทธ์ที่ 3 การจัดเตรียม งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ขึ้นพื้นฐาน เพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน

3.4.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการโบราณสถานโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายความร่วมมือ เป้าหมาย คือ 1) มีระบบบริหารจัดการโบราณสถาน 2) มีการดำเนินการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่าย 3) มีกิจกรรมสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากการบริหารจัดการ ดูแลรักษาโบราณสถานให้กับประชาชนในพื้นที่ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) แผนปฏิบัติการดำเนินการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานโดยการมีส่วนร่วม 2) โบราณสถานได้รับการดูแลรักษาตามมาตรฐานของกรมศิลปากร 3) การใช้พื้นที่ในบริเวณโบราณสถานเป็นไปตามข้อกำหนดของกรมศิลปากร 4) ประชาชนพึงพอใจต่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการ ดูแลรักษาโบราณสถานมีกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาแผนปฏิบัติการในการดูแลรักษาและการใช้พื้นที่โบราณสถาน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายความร่วมมือ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาและบูรณาการการใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบริหาร

จัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนากิจกรรมสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจร่วมกับประชาชนและเครือข่ายความร่วมมือ

3.4.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการความรู้ในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานอย่างยั่งยืน เป้าหมาย คือ 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน ตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนฐานข้อมูลการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานที่สามารถใช้งานได้ มี 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนและเครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถานอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 2 ถอดบทเรียนการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน กลยุทธ์ที่ 3 จัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน กลยุทธ์ที่ 4 เผยแพร่ข้อมูลการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากร มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปในการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในกรณีที่เป็นวัดและเจดีย์ที่อยู่ในวัด การดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับโบราณสถาน ดำเนินการโดยวัดซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการวัดเป็นผู้บริหารจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มการดูแลรักษาโบราณสถาน และไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโบราณสถาน

ส่วนกรณีโบราณสถานประเภทกำแพงเมืองและป้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานดูแล แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษากำแพงเมืองและป้อม แสดงให้เห็นถึงการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Arvorn (2015) Srirattanamathee & Sankom (2017) Suwande & Sumaethokul (2020) ที่พบว่า การดูแลรักษาโบราณสถานโดยการริเริ่มขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีน้อยมาก รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ในการอนุรักษ์ดูแลโบราณสถานของชุมชน

2. สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาโบราณสถานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส คือ คณะกรรมการวัดมีการดูแลรักษาโบราณสถานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์โบราณสถานและมีส่วนสำคัญที่ช่วยป้องกันการเกิดการเสื่อมสภาพหรือการเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางกายภาพของโบราณสถาน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการด้านการอนุรักษ์โบราณสถานของร่างกฎบัตรอโคโมสไทยที่ระบุว่า การบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอและการใช้สอยอย่างต่อเนื่องคือการอนุรักษ์ขั้นพื้นฐานของมรดกวัฒนธรรมที่ดีที่สุด (Pimpises, 2012) การที่คณะกรรมการวัดมีการดูแลรักษาโบราณสถานอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นการอนุรักษ์ที่ส่งผลให้โบราณสถานยังคงสภาพ

2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค คือ คณะกรรมการวัดมีทัศนคติว่าโบราณสถานที่อยู่ในบริเวณวัดเป็นกรรมสิทธิ์ของวัด

การดูแลโบราณสถานเป็นสิทธิและหน้าที่ของคณะกรรมการวัดเท่านั้น และประชาชนในพื้นที่มีความเชื่อว่าการดูแลรักษาโบราณสถานเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการวัดและหน่วยงานราชการ ทัศนคติดังกล่าวส่งผลให้คณะกรรมการวัดดำเนินการบริหารจัดการ ดูแลรักษาโบราณสถานโดยไม่มีประชาชนและหน่วยงานในภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kongvee (2013). ที่พบว่าอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการโบราณสถาน คือ ประชาชนมองว่าตนเองไม่มีความรู้ในการบริหารจัดการโบราณสถาน จึงไม่กล้าเข้าไปมีส่วนร่วม มองว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้จุดอ่อนในด้านคณะกรรมการวัดขาดความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตเพื่อบูรณะโบราณสถาน และคณะกรรมการวัดขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและบูรณะโบราณสถาน โดยไม่ผ่านการควบคุมจากกรมศิลปากร ส่งผลให้โบราณสถานเกิดความเสียหายและมีรูปแบบผิดไปจากเดิม สอดคล้องกับ Fine Arts Department (2003) ที่อธิบายว่า การซ่อมแซมที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยวัดหรือกลุ่มผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งไม่ได้ผ่านการควบคุมหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญของกรมศิลปากร ทำให้โบราณสถานนั้น ๆ สูญเสียสภาพดั้งเดิม หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบเดิม นับว่าเป็นการทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะ และสถาปัตยกรรม

2.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับเปลี่ยนภารกิจของหน่วยงาน เพื่อรองรับ

การดำเนินงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการมอบหมายให้บุคลากรที่มีอยู่ในองค์กรเป็นผู้ดำเนินงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน ซึ่งส่งผลให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการดูแลรักษาโบราณสถาน ได้ตามศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vorakanyakun (2013) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต และพบว่า การปรับเปลี่ยนโครงสร้างงานให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จุดแข็งในด้านบุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นจุดแข็งในเรื่องค่านิยมร่วมขององค์กร ซึ่งส่งผลให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันและดำเนินงานร่วมกับชุมชน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการดูแลรักษาโบราณสถานตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vorakanyakun (2013) ที่พบว่าปัจจัยด้านค่านิยมร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต นอกจากนี้ จุดแข็งด้านผู้บริหารมีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีเทคนิคการจูงใจ ซึ่งเป็นลักษณะของภาวะผู้นำที่ส่งผลให้การบริหารจัดการโบราณสถานประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Boonleang, et al. (2012) ที่อธิบายว่าผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ ผู้นำควรตอบสนองความต้องการ

ของบุคลากรเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่องค์การจะได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือในการทำงานจากบุคลากร

2.4 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีแผนงานเฉพาะด้านที่รับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถานตามกรอบภารกิจ การถ่ายโอนภารกิจ 2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผลลัพธ์ที่คาดหวัง รวมทั้งมีการกำหนดกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถาน ที่ชัดเจน 3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการบูรณะ ดูแล รักษาโบราณสถาน 4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการวางแผนเกี่ยวกับดูแลรักษาโบราณสถานในพื้นที่โดยเฉพาะ 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบภารกิจการดูแลรักษาโบราณสถาน โดยเฉพาะ 6) บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานไม่มีความรู้และทักษะด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน 7) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับราคากลางวัสดุและราคามาตรฐานครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาโบราณสถาน จุดอ่อนดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Somsang (2011) , Arvorn (2015) , Luelert (2018) ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินการจัดการดูแลรักษาโบราณสถาน คือ ปัญหาด้านงบประมาณ โดยขาดความพร้อมด้านงบประมาณ ปัญหาด้านบุคลากร ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง และปัญหาด้านการบริหาร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีหน่วยงานเฉพาะด้าน ซึ่งส่งผล

ต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโบราณสถาน

3. ยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้คนรู้จักการเสียสละการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม (Photisita, et al, 2000) ทั้งนี้ การมีจิตสำนึกสาธารณะจะนำไปสู่การดูแลรักษาและการอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนตามแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของกรมศิลปากรอย่างถูกต้อง (Sukprasert, et al, 2020) สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถานที่ยอธิบายว่าต้องส่งเสริมการอนุรักษ์โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัย Luelert (2018) ซึ่งพบว่า กระบวนการที่จะทำให้การอนุรักษ์โบราณสถานประสบความสำเร็จ นั้น หน่วยงานราชการต้องร่วมกันปลูกจิตสำนึกสาธารณะแก่เยาวชน และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขตโบราณสถาน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sukprasert, et al (2020) ที่พบว่า ภายหลังการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์โดยการอบรมชุดความรู้พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะพบว่า กลุ่มอาสาอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนของตนเอง มีสัญญาณแห่งจิตสำนึกสาธารณะที่จะร่วม

ช่วยกันแก้ปัญหาและอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนของตนเอง

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารจัดการดูแลและรักษาโบราณสถาน การสร้างเครือข่ายส่งผลให้กระบวนการการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถานมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จมากขึ้นมากขึ้น เนื่องจากเครือข่ายจะมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการดำเนินงานทั้งด้าน งบประมาณ บุคลากร ความรู้ รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Arpakaro (2004). ที่อธิบายว่าการรวมกลุ่มและการประสานงานกับภาคีที่เกี่ยวข้อง เป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็น และความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งถ้าไม่มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายแล้ว โอกาสในการแก้ไขปัญหา นั้นอาจไม่ได้รับการตอบสนองเพราะขาดแนวร่วมในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Boonleang, et al (2018) ที่เสนอยุทธศาสตร์เสริมพลังเครือข่ายประชารัฐสำหรับโครงการการอนุรักษ์และพัฒนามรดกโลกพระนครศรีอยุธยา

3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการและดูแลรักษาโบราณสถาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลรักษาโบราณสถานที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมศิลปากร พัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งด้านองค์กร บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดความพร้อม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ Boonleang, et al (2018) ที่เสนอยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์การเพื่อขับเคลื่อนการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกโลกพระนครศรีอยุธยา และสอดคล้องกับ มาตรฐานการดูแลโบราณสถานของ Department of Local Administration (2020) ที่อธิบายว่า การบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็น กิจกรรมสำคัญที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ โบราณสถานอย่างยั่งยืน

3.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบ บริหารจัดการโบราณสถานโดยการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและเครือข่ายความร่วมมือ เป็นยุทธศาสตร์ ที่ลดการผูกขาดการดูแลรักษาโบราณสถาน โดยคณะกรรมการวัด และแก้ไขปัญหาการ ที่ประชาชนในพื้นที่ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษาโบราณสถาน โดยการพัฒนาแผน การบริหารจัดการโบราณสถานร่วมกันของ ทุกภาคส่วน ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้ง คณะกรรมการวัด ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการ ถูกต้องและเหมาะสมตามกฎระเบียบและตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้อง กับผลการศึกษาของ Iamsaard (2010) ที่พบว่า วัดและชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันในการดูแล โบราณสถานมิให้ถูกทำลายทำให้เกิดการประสานงาน ระหว่างวัดกับชุมชนร่วมมือร่วมใจในการร่วมกัน ดูแลอนุรักษ์ มีความห่วงใยในโบราณสถานทำให้เกิดการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสืบทอดและอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่น ต่อไปได้ศึกษาเห็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของ โบราณสถาน

3.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการความรู้

ในการบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน อย่างยั่งยืน จะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน และ เครือข่าย อันนำไปสู่การร่วมมือที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ มาตรฐานการดูแลโบราณสถานของ Department of Local Administration (2020) ที่อธิบายว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการหรือ ส่งเสริมการดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กร และประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจและ ตระหนักถึงคุณค่าความหมายของโบราณสถาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ ประโยชน์

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด เพชรบูรณ์ที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในพื้นที่ ควรขอ กำหนดให้มิจำแนการดูแลรักษาโบราณสถานโดยเฉพาะ ในโครงสร้างส่วนราชการ เพื่อให้การดำเนินการ ดูแลรักษาโบราณสถานมีหน่วยงานหลักในการ ดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการดูแล รักษาโบราณสถานบรรลุเป้าหมายของการถ่ายโอน การกิจ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด เพชรบูรณ์ที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในพื้นที่ ควรขอ กำหนดกรอบอัตรากำลังบุคลากรเพิ่มเติม ในตำแหน่งที่ตรงกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการดูแลรักษาโบราณสถานในระดับท้องถิ่น ของกรมศิลปากร เช่น ตำแหน่งนักโบราณคดี นักวิทยาศาสตร์วิศกร ซึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้หรือ ประสบการณ์ในเรื่องงานอนุรักษ์โบราณสถาน เพื่อรองรับงานการดูแลรักษาโบราณสถาน ในโครงสร้างส่วนราชการ

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจสั่งการหน่วยงานราชการ หรือภาคส่วนอื่น ดังนั้นการจัดทำยุทธศาสตร์ ในเบื้องต้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในพื้นที่ควรประสานหน่วยงานที่กำกับดูแลในระดับจังหวัด คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมีอำนาจบริหารสูงสุดในจังหวัด ให้เป็นผู้สั่งการ กำกับดูแลการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดการประสานร่วมมือในการจัดทำยุทธศาสตร์การดูแลรักษาโบราณสถาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมศิลปากรควรดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการดูแลรักษาโบราณสถานอย่างต่อเนื่อง และความปรารถนาความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นระยะ หากพบปัญหาหรือจำกัดด้านใด จะได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไข เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับการถ่ายโอนภารกิจ

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรอนุมัติให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุงานการดูแลรักษาโบราณสถาน โดยเฉพาะในโครงสร้างส่วนราชการ เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน่วยงานหลักในการดูแลรักษาโบราณสถาน และสามารถมอบหมายภารกิจได้อย่างถูกต้องตามโครงสร้างงาน

3. กรมศิลปากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ด้านบุคลากร โดยถ่ายโอนบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานให้แก่องค์การ

ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

4. ในกรณีที่กรมศิลปากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานที่จะถ่ายโอนให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อนุมัติกรอบอัตรากำลัง ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาโบราณสถานตามที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอขอ เพื่อลดปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบภารกิจด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน

5. ข้อจำกัดด้านงบประมาณเป็นข้อจำกัดสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการดูแลรักษาโบราณสถาน แม้ว่าจะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมศิลปากรแต่อาจไม่เพียงพอกับการบริหารจัดการ ดังนั้น รัฐบาลหรือกรมศิลปากรควรมีมาตรการสนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหารายได้จากการบริหารจัดการโบราณสถาน เพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ

6. กรมศิลปากรและกรมการศาสนา ควรประสานร่วมมือกันและเข้ามามีบทบาทในการปรับทัศนคติของคณะกรรมการวัดและพระสงฆ์ ภายในวัดเรื่องความเป็นเจ้าของวัด เพื่อลดการผูกขาดการบริหารจัดการและการดูแลรักษาโบราณสถานจากคณะกรรมการวัด ซึ่งนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการโบราณสถานจากภาคส่วนอื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติทั้งการศึกษาเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ รวมทั้งการศึกษาเพื่อปรับปรุง

ยุทธศาสตร์ เพื่อให้องค์ความรู้ด้านยุทธศาสตร์ การดูแลรักษาโบราณสถานในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อบริหารจัดการ ดูแลและรักษาโบราณสถาน เป็นการประสานความร่วมมือและดำเนินงานร่วมกันโดยความสมัครใจ แต่เครือข่ายไม่มีอำนาจในการบังคับหรือลงโทษ

ในกรณีที่มีการกระทำผิดเกี่ยวกับโบราณสถาน ดังนั้น อาจมีการวิจัยเพื่อเสนอมาตรการ ข้อกำหนด ที่ให้อำนาจเครือข่าย เพื่อให้การบริหารจัดการ ดูแล และรักษาโบราณสถานมีความเข้มแข็งมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการจูงใจ ประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล โบราณสถานอย่างยั่งยืน

REFERENCES

- Arpakaro, P. (2004). **Network: Nature, Knowledge and Management**. Bangkok. Project to enhance learning for a happy community .(in Thai).
- Arvorn, C. (2015). **Potentiality Furtherance Guideline for Transferring Archaeological Site Intendency Management Lead of The Fine Arts**. Department to Local Administration. Research Project Funded By The Thailand Research Fund. (in Thai).
- Boonleang, S., Kulpana, A., & Promsaka Na Sakolnakorn, T.(2012). Characteristics of good leadership in the administration of local government organizations. **Humanities and Social Sciences**.29(2).97-112. (in Thai).
- Department of Local Administration. (2020). **Standard of prevent archaeological site**. Accessed from:<http://dla.go.th/seavlet/EbookSevlet>. (in Thai).
- Fine Arts Department.(2003). **Handbook of prevent archaeological site**. (in Thai).
- Iamsaard, B. (2010). **Participatory Conservation Guidelines of Historical Sites at Wat Julamunee, Tambon Ongkharak, Amphur Pothong, Angthong Province**. An Independent Study for Master of Arts (Development Strategy). Phranakhon Si Ayutthaya : Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. .(in Thai).
- Kongvee, S.(2013). **People's participation in the administration of Archaeological monuments in the old city of Changwat Lamphun and neighboring area**. Thesis for Master of Public Administration. Chiangmai University. (in Thai).
- Luelert, V.(2018). **The Promotion of Archaeological Sites Conservation at Wiang Chiang Saen District Chiang Rai Province With the Buddhist Integration**. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy (Buddhist studies) Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai).

- Photisita, C, et al.(2000).**A Study of Thai Consciousness in thePublic Domain: A Case Study of Bangkok Metropolis Research**. NakhonPathom: Institute for Population and Social Research Mahidol University. .(in Thai).
- Pimpises. N.(2012).**Threats to Ancient Monuments in Uttaradit**. Damrong Journal.**11(1). 112-138.(in Thai)**.
- Sirisunhirun, S, Ploywan, P, Sittiporn, J, Yawichai, T. J, & Chuleetham, W.(2018). Strategic Planning for World Heritage Conservation and Development of Ayutthaya Project. **Governance Journal**.7(1),228-247.(in Thai)
- Somsang, T.(2011). **Potential and Preparedness of Thawangtarn Tambon Municipality In Accepting the Transferred Responsibility of Overseeing The Historic Sites from the Department Of Fine Arts**. Independent Study for Master of Public Administration.Khon Kaen University. (in Thai)
- Srirattanamathee. P. & Sankom, T.(2017).**The Building of Conservation Ancient Place Network within Sanghadhikara in Loei Province**. Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University. **(in Thai)**.
- Sukprasert, C., Punyawikarom, P, Phocana, P, WaiChueram, S. and Horsaengchai, S.(2020).The Development of Public Consciousness for Community Ancient Conservation in BuriRam Province. Journal of MCU Peace Studies.8(2). 405-416. (in Thai).
- Suwandee, P. & Sumaethokul, P.(2020).Recommendations for Preservative Management of Archeological Sites in Mae Tom Sub-District, Bangklam District, Songkla Province. **NAJUA: Architecture, Design and Built Environment**.7(1), 126-151. (in Thai).
- Vorakanyakun, M .(2013). Success in the management of Rangsit City Municipality, Pathumthani Province. **Academic Service Journal**. 24(2).144-158. (in Thai).

.....

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

THE ENHANCING OF A PUBLIC MIND MODEL

ศุภวรรณ เล็กวิไล^{1*} และ เรียม ศรีทอง²

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Supawan Lekvilai^{1*} and Raim Srithong²

¹Master of Education Program Department of Curriculum and Instruction, College of Teacher
Education Phanakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand

²Bachelor of Education Program Department of Psychology and Guidance, College of Teacher
Education Phanakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand

*Email: Supawan2@gmail.com

Received: 2019-07-25

Revised: 2020-10-02

Accepted: 2020-10-09

บทคัดย่อ

สังคมในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการแข่งขันกันทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง แต่ละประเทศมุ่งก้าวสู่ความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ และมุ่งพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ โดยไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม สภาวะการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา การปลูกฝังบุคคลให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือมีจิตสำนึกสาธารณะ นับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในปัจจุบัน สถาบันครอบครัวเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในจิตใจของเด็กและเยาวชนไทยโดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู การเป็นตัวอย่างที่ดีในการเป็นผู้ให้ ผู้เสียสละ ช่วยเหลือสังคมส่วนรวม สถาบันการศึกษาเป็นอีกหน่วยงานที่สามารถเพาะบ่มปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัย รู้จักการให้การแบ่งปันและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การส่งเสริมเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ โดยใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย และทักษะพิสัยเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน และการประเมินผล โดยมีปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ด้านผู้สอนหรือวิทยากรที่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี มีประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ และด้านเวลา ควรใช้เวลาทั้งในและนอกห้องเรียน มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

อันจะนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนไทยซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของประเทศ ในอนาคตให้มีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ ก่อเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

คำสำคัญ รูปแบบ การเสริมสร้างจิตสาธารณะ ปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ABSTRACT

In the present society, many changes happened rapidly. Technological advancement causes competition in social, economic, and political. Each country leads to becoming a leader in various aspects and focuses on the development in concrete rather than the mind without recognizing the social responsibility. In such circumstances, it may cause social problems. Cultivating each person's social responsibility or public mind consciousness is paramount of importance nowadays. The family Institute is an important mechanism to create a public mind in the children and Thai youth through parenting and being good role models as providers, contributors, and helping the society publicly. The educational institution is another sector that can cultivate the learners to be a discipline, know contributing and sharing, be responsible for his duty, and create benefits to the public more than their own. Promoting Thai youth to have public mind characteristics by using a public mind-enhancing model focusing on the development of affective and psychomotor domains consists of major elements including principles, purposes, 5-step activity process, and evaluation. The enabling factors to enhance the public mind are the arrangement of participatory activities, hand-on practice, learning resources that support the development of public mind competency, good role models of teachers or lecturers, direct experience with the public mind, and duration. The public mind should be cultivated both inside and outside the classrooms and continued practicing until becoming a habit. This will lead to the public mind enhancement for Thai youth, who will become crucial human resources of the country in the future with desirable characteristics that benefit the society as a whole.

Keywords: Model, Enhancing Public Mind, Factors to Enhance Public Mind

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การมุ่งพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการ ส่งผลให้เกิดเป็นสภาวะโลกไร้พรมแดนที่เชื่อมโยงติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง และรวดเร็ว ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสสร้างความใกล้ชิดและเกื้อกูลกันมากยิ่งขึ้น กลับกลายเป็นโอกาสให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง กลายเป็นยุคที่มีการแข่งขันกันสูง เป็นยุคทุนนิยม มุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุ จึงทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ และทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติ เกิดสภาวะโลกร้อน ฤดูกาลเปลี่ยนผันไป เกิดมลพิษในอากาศ ซึ่งล้วนเกิดจากฝีมือมนุษย์ทั้งสิ้น

จากสถานการณ์ที่มนุษย์เผชิญกับปัญหาอันเกิดจากการเบียดเบียนธรรมชาติดังกล่าว เป็นเพราะการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดจริยธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสันติสุข จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงความคิด (Phra Phrom Kunaporn, 2005) ได้กล่าวว่าคนในยุคนี้ต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่ว่าถ้ามีพฤติกรรมทำลาย คือไม่เอื้ออาทรกัน แย่งกันเสพสุขจากวัตถุ ไม่ดูแลทรัพยากรโลก ทั้งทำลายป่าต้นน้ำ ย่อมจะได้รับโทษอันยิ่งรุนแรงมากขึ้น จากฝนแล้ง น้ำท่วม พายุรุนแรง สอดคล้องกับคำกล่าวของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (Charoenwongsak, 2018) ที่ว่าถ้าเราไม่ปลูกฝังแนวคิดใหม่ คือการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมแก่คนรุ่นใหม่ ย่อมน่าเป็นห่วงสังคมไทยในอนาคตมาก ซึ่งการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างคุณธรรมจริยธรรม อันเกิดขึ้นภายในหรือที่เรียกว่า “จิตสาธารณะ”

สถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวนับเป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดในใจของเด็กและเยาวชนไทย โดยการหล่อหลอมจากพ่อแม่ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้ให้ ผู้เสียสละ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมส่วนต่าง ๆ ให้เกิดความเข้มแข็งได้ โดยการปลูกฝังแต่วัยเยาว์ให้เป็นลักษณะชีวิตแห่งความเป็นผู้ให้อย่างไม่เห็นแก่ตัว เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน สังคม การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทรเทพยวรางกูร ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มจัดโครงการ “จิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” โดยเริ่มจากการให้หน่วยทหารมหาดเล็กราชวัลลภ รักษาพระองค์และข้าราชการบริพารกับส่วนราชการและประชาชนจิตอาสาในชุมชนร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชระหว่างวันที่ 21 ถึง 27 มิถุนายน 2560 ซึ่งต่อมาปรากฏว่ามีประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทั่วประเทศจำนวนมากสนใจมาลงทะเบียนเป็นจิตอาสา (วชิษฐเดชกฤษ (Detchkunchon, 2017) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่ต่างตระหนักในความสำคัญของการมีจิตอาสา ที่มุ่งเน้นประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวมเป็นสำคัญ

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน สิ่งที่มีนัยต่อเนื่อง คือ การมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่และในการดำเนินชีวิต ในแผนการ

ศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) และฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ไว้สอดคล้องกัน คือ มุ่งเน้นการปลูกฝัง ผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น โดยให้สถานศึกษา จัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น กระทรวง ศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2009) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 กองสวัสดิการเด็กและครอบครัว (Personel and Children in Government Horsing, 2019) ซึ่งระบุไว้ในมาตรการพัฒนาคุณภาพ เด็กและเยาวชนในภาพรวม สรุปความว่ามุ่งปลูกฝัง ให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกความเป็นพลเมือง มีวิถี ประชาธิปไตย เคารพสิทธิผู้อื่น รู้จักคิดอย่างมี เหตุผล มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม สอดคล้อง กับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทร- เทพยวรางกูรที่ว่า **...การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐาน ให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี** กล่าวได้ว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ งานอาสาสมัคร งานจิตอาสา งานบำเพ็ญประโยชน์ เป็นการส่งเสริมการมีสำนึก เพื่อส่วนรวม การมีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ใช้เป็นกรอบ ในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนไทยทั่วประเทศ เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของจิตสาธารณะ จึงได้กำหนดไว้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เยาวชนไทย เพื่อให้สถานศึกษาได้เพาะบ่มปลูกฝัง

จิตสาธารณะให้แก่เยาวชนไทยทุกคน กระทรวง ศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2017)

ในการส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีคุณลักษณะ ด้านจิตสาธารณะ นักศึกษาครู ผู้จะเป็นครู ในอนาคต จำเป็นต้องเรียนรู้และมีความเข้าใจ ในเรื่องจิตสาธารณะอย่างถ่องแท้เสียก่อน ก่อนจบ การศึกษาออกไปทำหน้าที่ผู้ให้การอบรมสั่งสอน เยาวชนไทยให้มีจิตสาธารณะ ผู้เขียนพิจารณาว่า หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร ยังไม่ปรากฏรายวิชาหรือกิจกรรม เสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู จึงได้พัฒนารายวิชาการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครูขึ้น และพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างจิตสาธารณะฯ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษา ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะอย่าง แท้จริง ตลอดจนได้ฝึกปฏิบัติประสบการณ์ตรง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจ เกิดมีจิตสาธารณะ ในตน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติวิชาชีพครูต่อไป สำหรับในบทความนี้ จะได้กล่าวถึง ความรู้พื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับ จิตสาธารณะ สถาบันที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา จิตสาธารณะรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างสาธารณะตามลำดับ

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับ จิตสาธารณะ คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของ Kolberg
2. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน

3. แนวคิดด้านจิตพิสัย ของ Krathwohl and other

4. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4)

5. แนวทางปลูกจิตสำนึกคุณธรรมของ มุลลนิธิพุทธฉือจี้

เนื้อหา

ความหมายของจิตสาธารณะ

“จิตสาธารณะ” (Public Mind) หรือ จิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) เป็นคำที่มีความหมายในแนวทางเดียวกัน ขึ้นอยู่กับผู้นำไปใช้ ได้แก่ จิตสำนึกทางสังคม จิตอาสา จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ เป็นต้น สำหรับในที่นี้ผู้เขียนขอใช้คำว่า จิตสาธารณะ ซึ่งมีองค์กร นักวิชาการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

ฉวีวรรณ ดำประไพ (Dumprai, 2011) กล่าวถึง ความหมายของจิตสาธารณะไว้ว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการปฏิบัติตนในด้านการใช้สาธารณสมบัติ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งส่งผลให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น จิตสาธารณะจึงจัดเป็นจริยธรรมที่ควรปฏิบัติ

สมหมาย วิเศษชู (Wisetchoo, 2010) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์

แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

พรทิพย์ มนต์วีวงศ์ (Montriwong, 2010) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความตระหนักของบุคคล ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเข้าไปช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้ไขปัญหา หรือวิกฤตการณ์ รวมทั้งความผิดปกติที่เกิดขึ้นในสังคม โดยรับรู้สิทธิ และหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเรียนรู้ และแก้ปัญหาพร้อมกับคนในสังคม โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ปิยลักษณ์ พุกกะวัน (Pruksawan, 2001) ได้สรุปความหมายของจิตสาธารณะว่าเป็นการมองเห็นคุณค่าแก่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลในสังคม เป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองและต่อส่วนรวม การเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า (Charoenwongsak, 2013) จิตสาธารณะ คือ ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามหาโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังบนพื้นฐานของความเป็นจริง

จากความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ ดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกของบุคคลที่เอาใจใส่ และ

มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ความใส่ใจ เต็มใจ สมครใจ กระตือรือร้นในการทำประโยชน์ให้ส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน และพฤติกรรมหรือทักษะปฏิบัติที่แสดงออกโดยการกระทำ

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลที่ส่งผลมาสู่พฤติกรรมหรือการกระทำภายนอก จิตสาธารณะมีความสำคัญยิ่งต่อสังคมในปัจจุบัน หากคนในสังคมไม่มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดน้ำท่วม ฝนแล้ง ปัญหามลพิษในอากาศ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ที่เกิดจากการเผาป่า ปัญหาการปล่อยน้ำเสีย จากโรงงานโดยไม่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสีย ปัญหาการทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากพฤติกรรมของคนในสังคมที่ขาดจิตสำนึกร่วมเพื่อส่วนรวม หรือขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาความเสียหายทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับประเทศ และระดับโลก กล่าวคือ ระดับบุคคลก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ระดับองค์กรก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดี เกิดความเห็นแก่ตัว ทำให้องค์กรขาดประสิทธิภาพ ระดับประเทศทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านภัยพิบัติ เกิดจากการเบียดเบียน ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้ประเทศชาติเสียหาย ผลกระทบระดับโลก ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน ต้องการครองโลก ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะเป็นตัวแปรสำคัญในการจรรโลงสังคม จึงจำเป็นต้องมีการปลูกฝังเพื่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานให้กับเยาวชนไทย สังคมจะมีคุณธรรม บุคคลในสังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จำเป็นต้องสร้างให้บุคคลในสังคมเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงส่วนรวม และเคารพสิทธิของผู้อื่น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน และสังคม

คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ

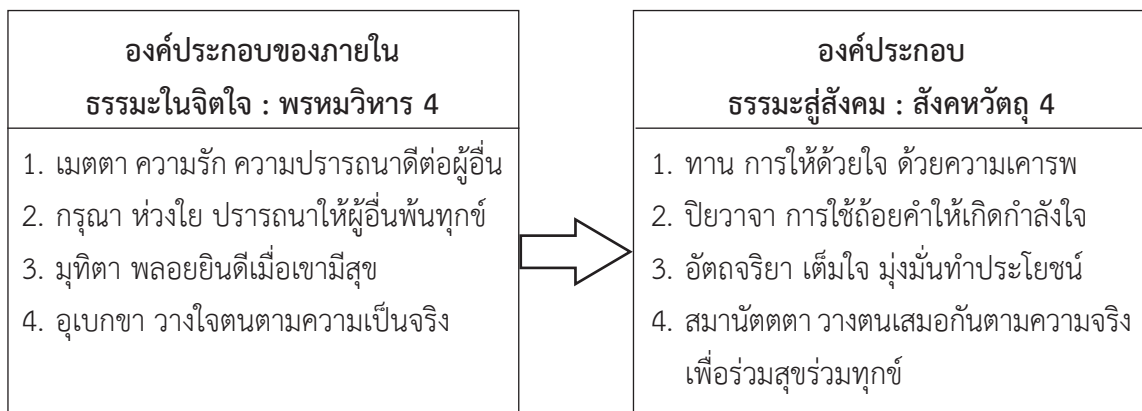
จิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกของบุคคลที่เอาใจใส่ เต็มใจ สมครใจ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมโดยรวม ประกอบด้วยจิตลักษณะและทักษะปฏิบัติที่แสดงออกโดยการกระทำ คุณลักษณะของ ผู้มีจิตสาธารณะ ต้องเป็นผู้ตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม ทุ่มเทเสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสูง ยึดมั่นในความยุติธรรม มีความรักเอื้ออาทร เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความคิดเชิงบวกหรือคิดสร้างสรรค์ และมีความรู้สึกต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

จากคุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ สภาพภายในและสภาพภายนอก สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมะในจิตใจของบุคคล และสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมะออกสู่สังคม การพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะย่อมต้องบูรณาการหลักธรรมทั้ง 2 ประการ ไปพร้อมกัน (Phra Phrom Kunaporn, 2005 : 44-47) และหลักธรรมทั้ง 2 ประการมีความสัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 1

กระบวนการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของครอบครัว เช่น พ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำประโยชน์ให้สังคมส่วนรวมการเสียสละ ประโยชน์ส่วนตน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นต้น การยกตัวอย่างบุคคลหรือเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการมีจิตสาธารณะ การให้ขวัญกำลังใจ การชื่นชม

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของจิตสาธารณะและความสัมพันธ์ของหลักธรรมทางพุทธศาสนา

สถาบันที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก สถาบันต่าง ๆ ในสังคมมีส่วนพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่เยาวชนในสังคมนั้น นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถาบันอาจมีวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงบทบาทความสำคัญของแต่ละสถาบันโดยสังเขป (Chamnian, 2018: 3)

1. สถาบันครอบครัว นับเป็นสถาบันพื้นฐานสถาบันแรกที่มีบทบาท มีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง อบรม เพาะบ่มจิตสาธารณะ โดยผ่านการเลี้ยงดู การอบรมบ่มนิสัย การสั่งสอน เพื่อให้เยาวชนเกิดมีคุณธรรมพื้นฐานในจิตใจ โดยผ่าน

เมื่อเยาวชนได้ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ก็จะช่วยทำให้เยาวชนมีความภาคภูมิใจ มีความสุขใจที่ได้ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีต่อสังคมและประเทศชาติ

2. สถาบันการศึกษา มีส่วนสำคัญยิ่งในการผลักดัน ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสาธารณะ โดยผ่านกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม กิจกรรมขยะรีไซเคิล กิจกรรมคนดีรักษาสีโลก เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยฝึกให้เยาวชนมีทักษะการทำงาน เพื่อส่วนรวม การรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมี

ครูอาจารย์คอยให้คำปรึกษา แนะนำและอำนวยความสะดวก ตามบริบทสภาพแวดล้อม

3. สถาบันทางศาสนามีส่วนสำคัญโดยตรงในการส่งเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะ ให้แก่คนในสังคม หลักธรรมในพุทธศาสนาล้วนมุ่งเน้นให้ทุกคนทำความดี มีจิตใจเสียสละเอื้อเฟื้อ โอบอ้อมอารี ซึ่งสะท้อนการเป็นผู้ให้ การมีจิตสาธารณะนั่นเอง ในปัจจุบันสถาบันทางศาสนาอาจเปลี่ยนรูปแบบวิธีการในการอบรมสั่งสอนโดยตรง เป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะให้แก่คนในสังคม เช่น การเผยแพร่ธรรมะที่ส่งเสริมจิตสาธารณะทางออนไลน์ เป็นต้น

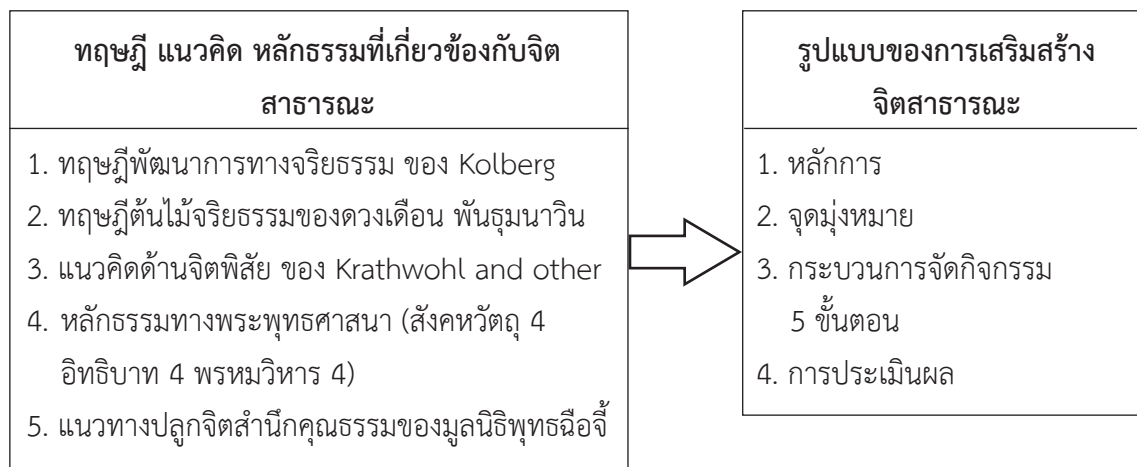
นอกจากนี้ องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอื่น ๆ ในสังคมต่างมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสาธารณะ เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ทุกองค์กรและสถาบันต่างๆ ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา ควรได้ร่วมมือกันสร้างค่านิยม ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ทำให้เห็นเป็นต้นแบบที่ดี สร้างแรงจูงใจ เปิดโอกาส

ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยได้เข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของจิตสาธารณะ รวมถึง การเป็นผู้มีจิตสาธารณะที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะนี้ ผู้เขียนและคณะได้พัฒนาขึ้น หลังจากได้พัฒนารายวิชาการเสริมสร้างจิตสาธารณะเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะให้เกิดแก่นักศึกษาครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ในการพัฒนารูปแบบฯ ได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิดตามหลักสากล และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เป็นรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการดำเนินกิจกรรมของรูปแบบ และการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

1.1 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาลักษณะภายใน (จิตลักษณะ) และลักษณะภายนอก (ทักษะปฏิบัติการ)

1.2 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งรับประสบการณ์ ปรับขยายประสบการณ์ โดยผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง เรียนรู้จากตัวแบบ วิเคราะห์สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

1.3 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย โดยผ่านการรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบ และการพัฒนาต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

1.4 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งเน้นการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ด้วยเหตุและผล บนรากฐานความรู้ ความเป็นประโยชน์และคุณธรรม

1.5 ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีจิตแห่งจริยธรรมที่ตระหนักรู้ การกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะ

3. กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบ

จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน ลำดับขั้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านจิตพิสัยของแครธวอลและคณะ หลักธรรมทางพุทธศาสนา การสอนคุณธรรมตามแนวพุทธคือจิตได้หวั่น ผู้วิจัยและคณะได้บูรณาการแนวคิดต่างๆ มาจัดเป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงประสบการณ์

ขั้นที่ 2 การปรับขยายประสบการณ์

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้จากสภาพจริง

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสังเคราะห์องค์ความรู้

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

ซึ่งจะได้ขยายรายละเอียดโดยสังเขปตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ สัมผัสความรู้สึกละลึกและสำนึกแห่งตน

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1.1 ผู้เรียนแสดงบทบาท เลียนแบบบทบาทของผู้ที่ควรกล่าวถึง เพื่อรับรู้ความรู้สึกและเห็นคุณค่าแห่งคุณธรรมหรือค่านิยมที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้

ตัวอย่างเช่น ต้องการให้เข้าใจความรู้สึกของผู้ที่อดทน เสียสละในการทำความดี ให้ผู้เรียนเผชิญต่อความยากลำบากในการทำงานนั้น โดยเลียนแบบทำงานนั้นจากสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้น หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนร่วมกันเสนอ

1.2 ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้สึกของตน ขณะที่แสดงบทบาทนั้น เพื่อจะได้เข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ที่ถูกเลียนแบบ

1.3 ผู้เรียนได้พิจารณาความสามารถของตนว่าทำบทบาทนั้นได้มากน้อยเพียงไร

1.4 ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ที่ถูกเลียนแบบ

ขั้นที่ 2 การปรับขยายประสบการณ์

เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาเหตุและผลของการกระทำคุณและโทษของการกระทำ โดยใช้เทคนิค การเปิดพื้นที่แห่งความคิดหรือจินตนาการ

แนวทางการจัดการมีดังนี้

2.1 ผู้เรียนเสนอตัวอย่างที่สนับสนุนเหตุและผลของการกระทำ หรือคุณและโทษของการกระทำ หรือการแสดงออกจินตนาการของตน โดยวาดภาพ เรียงความ แสดงละคร เล่านิทาน บทร้อยกรอง จากความคิด หรือความซาบซึ้งในการกระทำที่มีคุณค่าของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.2 ผู้เรียนร่วมกันเตรียมบท หรือซักซ้อมบทที่ครูช่วยเสนอแนะ เตรียมอุปกรณ์ สถานที่

2.3 ผู้เรียนดำเนินการตามที่ได้เตรียมไว้ ภายใต้การให้คำปรึกษาและความเอื้ออำนวยของครู

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้จากสภาพจริง

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ โดยเทคนิคสัมผัสความจริงและฝึกหัดทำความดีด้วยตนเอง

แนวทางการจัดการมีดังนี้

3.1 ผู้เรียนได้ไปสัมผัสกับความจริง เช่น การเรียนรู้ ความเมตตาสงสาร ผู้เรียนจะได้เข้าเยี่ยมและช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ในสถานที่

จริงต่าง ๆ หรือการเรียนรู้ การรักษาอาหารจากพืชที่ปลอดภัย ผู้เรียนได้ทดลองผลิตสารชีวภาพเพื่อใช้กับพืชที่ปลูก เป็นต้น

3.2 ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้สึก จากลงมือทำด้วยตนเองในสภาพจริง ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อคุณธรรมหรือค่านิยมที่เรียนรู้

3.3 ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่าตน และเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะทำความดีต่อไป

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ

สังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น เพื่อพิจารณามุมมองที่แตกต่างหรือคล้ายกัน และได้แนวคิดหรือองค์ความรู้ใหม่ ผ่านเทคนิค การเปิดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันสังเคราะห์ประสบการณ์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

4.1 ผู้เรียนได้ใช้พื้นที่ในการนำเสนอความรู้สึก ความคิด หรือมุมมองของตน และรับฟังจากผู้อื่น หลังจากการได้รับประสบการณ์จริง

4.2 ผู้เรียนได้แนวคิด หรือความรู้เพิ่มเติม หรือได้เปรียบเทียบประสบการณ์ที่มีทั้งคล้ายกันหรือต่างกัน

4.3 ผู้เรียนได้รับคุณค่าหรือค่านิยมที่มีคุณค่า

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสดูตรวจสอบ ความรู้แนวคิดพิจารณานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม โดยใช้เทคนิคส่งเสริมการทำซ้ำ ๆ และนำไปใช้เป็นประจำทำให้เกิดเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

5.1 ผู้เรียนเลือกคุณค่าที่ตนทำได้และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ แล้ววางแผนการใช้อย่างรอบคอบ

5.2 ผู้เรียน สังเกต ตรวจสอบ ผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู

5.3 ผู้เรียน ประเมินผลการกระทำของตนเอง ให้แรงเสริมตนเอง และจากครูที่ปรึกษา และดำเนินการใช้ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่า

4. การประเมินผลของรูปแบบ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีการประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะจิตสาธารณะ 2 ด้าน ได้แก่

- 1) จิตลักษณะด้านจิตสาธารณะ
- 2) ทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ

เมื่อได้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ (ฉบับร่าง) แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และความรู้ด้านจิตสาธารณะ จำนวน 12 ท่าน ได้ร่วมกันพิจารณาโดยใช้กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ได้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

ผู้เขียนได้นำรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักศึกษาครู หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 30 คน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 รวม 45 ชั่วโมง การประเมินผลการใช้รูปแบบเป็นการประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะ จำแนกเป็น 1) ด้านจิตลักษณะ และ 2) ทักษะปฏิบัติการ โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ประกอบด้วยคำถามเชิงบวก และคำถามเชิงลบ จำนวน 60 ข้อ ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะพบว่า หลังการใช้รูปแบบฯ นักศึกษาครูมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่า ภายหลังจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะแล้วนักศึกษามีคุณลักษณะจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการรายงานตนเองของนักศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้ข้อสรุปโดยสังเขปดังนี้ นักศึกษาทั้ง 30 คน ปรับเปลี่ยนความคิดจากที่ไม่เคยใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ต่างตระหนักว่าทุกคนควรรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการถนอมรักษาทรัพยากร และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสาธารณะสมบัติที่ใช้ร่วมกัน พฤติกรรมสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม พลังงาน ได้แก่ การประหยัด ลด ละ เลิก ทำลายทรัพยากรส่วนรวมของโลก โดยเริ่มจากตนเองก่อน ขยายผลออกไปสู่ครอบครัว ชุมชน และจากการที่นักศึกษาเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม 5 ขั้นตอน ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ มีความรู้สึกแบ่งปันผู้อื่น รู้จักการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความรักใส่ใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติช่วยเหลือผู้อื่น เช่น กิจกรรมครอบครัวบุญคุณ ปฏิบัติกิจกรรมช่วยเหลือผู้ป่วยในโรงพยาบาลโพธาราม ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ และมีความสุขที่ได้เรียนรู้อย่างแท้จริง ตามสภาพจริงในสังคม ได้มีโอกาสฝึกความอดทน

ในการช่วยเหลือผู้อื่น ฝึกคุณลักษณะนิสัยของตนเอง ให้เป็นผู้มีความกล้าหาญ มีน้ำใจ และตระหนักในการใช้ชีวิตที่มีคุณค่า ซึ่งผลจากการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ช่วยส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะอย่างแท้จริง

ปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

จากผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า จิตสาธารณะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในตัวผู้เรียนหรือนักศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกำกับการบ่มเพาะ หล่อหลอม การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะให้นักศึกษาครูที่บรรจุตามจุดมุ่งหมายนั้น มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ การสัมผัสความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึกนึกคิด หรือการตัดสินใจของผู้อื่น กิจกรรม 5 ขั้นตอนของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ช่วยส่งเสริมได้มาก เช่น กิจกรรมการช่วยเหลือผู้ป่วยที่โรงพยาบาลโพธาราม กิจกรรมการจัดการขยะ กิจกรรมการลดภาวะโลกร้อน เป็นต้น

2. ด้านแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ที่ก่อเกิดประโยชน์แก่ตนเองในการดำเนิน

ชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เกิดความรู้สำนึกคิดที่เอื้อต่อการเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ถ้าเป็นการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น การไปเยี่ยมครอบครัวบุญคุณ การไปดูแลผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมควรได้เตรียมประสาน วางแผนไว้เป็นอย่างดี จะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากขึ้น

3. ด้านผู้สอนหรือวิทยากร

ผู้สอนหรือวิทยากรที่เอื้อต่อการสร้างเสริมให้เกิดจิตสาธารณะ ควรเป็นตัวแทนที่ดีให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านการวางตัว การเสียสละ พุ่มเท จริงใจ และปรารถนาดี เป็นผู้ให้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง อุทิศตนมีอุดมการณ์ในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

4. ด้านระยะเวลา

ผู้สอนควรได้ปลูกฝังเพาะบ่มให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ โดยใช้เวลาทั้งในและนอกห้องเรียน และควรปฏิบัติให้ต่อเนื่องทุกชั้นปี เพื่อส่งเสริมให้จิตสาธารณะเข้าไปอยู่ในจิตใจของผู้เรียนอย่างไม่ขาดตอน

สรุป

การส่งเสริมให้ผู้เรียนหรือเยาวชนไทยเป็นผู้มีจิตสาธารณะในหัวใจ เป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย นับตั้งแต่ครอบครัว พ่อแม่ สถานศึกษา ครูอาจารย์ ชุมชน และสังคม ต้องสร้างค่านิยม ปรับเปลี่ยนวิธีคิด เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำเพื่อส่วนรวม ยกย่องคนดีมีจิตสาธารณะตลอดจนสร้างแรงจูงใจ เปิดโอกาสให้เยาวชนไทยได้มีส่วนร่วมในการ

ทำประโยชน์ให้แก่สังคม หากเยาวชนไทยมี จิตสาธารณะ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม ทั้งในศตวรรษนี้และในอนาคต กล่าวคือ สังคมจะอุดมด้วยพลเมืองดีมีคุณธรรม มีความ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน รับผิดชอบสังคม โดยคำนึงถึงส่วนรวม เคารพสิทธิ ผู้อื่น ปัญหาต่าง ๆ จะลดน้อยลง อย่างไรก็ดีตาม รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้เขียนได้นำ เสนอนี้เป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังมีแนวทางอีกมากมายที่จะช่วยหล่อหลอม เพาะบ่ม ให้เยาวชนไทยเป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรม เป็นผู้ให้และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยสำนึกในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะเป็น “กำลังสำคัญ” ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

REFERENCES

- Charoenwongsak, K. (2013). **Service Minded Construction Approach in Thai Society.** Journal of Politics, 61(1), 77-78. (In Thai)
- _____. (2018). **Cultivate morality and ethics for Thai children.** Assessed on January 12, 2019 from www.kriengsak.com. (In Thai)
- Chamnian, M. (2018). Communication for campaigning of Youth's public mind Humanities & Social Sciences 35(2) May-August 2018. (In Thai)
- Child and Family Wellfairs. Department, (2016). **Service Mind Construction Process for Personnel and children in Government Horsing.** Retrieved., 2019 from www.dcy.go.th.
- Detchkunchon, W. (2017). **Royal Project of the King Rama X.** Assessed on August 12, 2019 from [www.matichon.co.th/news](http://matichon.co.th/news). (In Thai)
- Dumprapai, P. (2011). **A comparative Study on Public Mind of Level III Students with Different Critical Thanking Ability in South Krongthon School Group under Bangkok Mc tropolitan Administration.** Thesis Master of Education. Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Montreewong, P. (2001). **Pubic Mind Development of Mattaryomsuksa, Students with Group Core celling on Reasoning, Emotion, and Behavior.** Master of Science thesis in Core celling Psychology, Burabha University. (In Thai)
- Ministry of Education. (2009). **Basic Education Core Curriculum 2008.** Bangkok : Agricultural Co-operation of Thailand Publication Limited. (In Thai)
- Ministry of Education. (2017). **Guidelines for applying the philosophy of sufficiency economy to educational management in educational institutions.** Bangkok :The Crown Property Office. (In Thai)

- Permanent Secretary for Ministry of Education. (2017). **Ministry of Education Development Plan**. Volume 12, 2017-2021 Bangkok: Policy and Plan Bureau. (In Thai)
- Phra Phrom Kunaporn. (2005). **New concept for the New Millennium**. Bangkok: Sahathamik Press. (In Thai)
- Pruksawan, P. (2001). **A Study of factors and Public Mind Development of Early Childhood with MADE Learning Model**. Ph.D. Dissertation, Early Childhood Program, Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Sriraprom, S. (2015). **Service Mind Volunteer for Community Development Project** [Online] document Accessed on January 12, 2018 from www.google.com. (In Thai)
- Somdej Buddha Kosajarn (Por.Dr.Paryutto) (2017). **Wishing Thai be Intellectual, wishing Buddhists be Enlightened**. Bangkok : Pimsaury Limited Company. (In Thai)
- Wisetchu, S. (2011). **The Development of Public Mind Construction Process of Kongchai Wittayakom School**. Master of Education thesis in Educational Administration, Mahasarakham University. (In Thai)
- Yangsauy, T. (2015). **Guide dance Activities**, [online] Accessed on April 10, 2019 from www.site. (In Thai)
-

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารแบบคาร์บอนต่ำ

GASTRONOMY TOURISM LINKAGE TO LOW CARBON TOURISM

ชาคริต อ่องทูน*

สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Chakhrit Ongthun*

Faculty of Management Science Of Phranakhon Rajabhat University

*Email: aon_chakrit@hotmail.com

Received: 2020-08-17

Revised: 2021-05-02

Accepted: 2021-05-12

บทคัดย่อ

ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญ และสามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้กับประเทศไทย เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการในการท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ จากแนวโน้มที่เติบโตของการท่องเที่ยวและการผลักดันที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับของประเทศ นวัตกรรมทางการท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารมีแนวทางสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และเป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวภายใต้รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารแบบคาร์บอนต่ำ เน้นการนำเสนอต้นทุนทางสังคมของชุมชน สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยว และยังเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากวัตถุดิบของอาหารเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของท้องถิ่น สามารถส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่ช่วยลดการปล่อยคาร์บอน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว อาหาร คาร์บอนต่ำ

ABSTRACT

Business tourism is a business that plays a vital role and can generate a lot of revenue for Thailand since humans need to travel for new experiences. The growing trend

of tourism and driving tourism development in the country. Innovative tourism happens all the time. This article aims to study gastronomy tourism, low carbon tourism, and the link between gastronomy tourism and low carbon tourism utilizing a literature review and related research. Studies have indicated that gastronomy tourism is a consistent approach to low-carbon tourism and activity tours under sustainable tourism. Due to gastronomy, tourism presentation highlighted the social costs of the community, creating economic value through tourism and is also environmentally friendly. The material is part of the local ecology. To promote alternative tourism. To reduce carbon emissions.

Keywords: Tourism, Gastronomy, Low Carbon

บทนำ

สถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทยปี 2563 ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2563 ถือเป็นช่วงวิกฤตของสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย เนื่องจากในเดือนมีนาคม - เมษายน ประเทศไทยต้องรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้มาตรการล็อกดาวน์, พ.ร.ก.ฉุกเฉิน, มาตรการเคอร์ฟิวถูกนำมาใช้ รวมทั้งการยกเลิกกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจทุกภาคส่วนของประเทศหยุดลงแบบฉับพลัน ภาคธุรกิจทยอยปิดกิจการเป็นจำนวนมาก และการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยหยุดชะงักแต่อย่างไรก็ตาม ผลจากการใช้มาตรการต่าง ๆ กอปรกับความร่วมมือจากภาครัฐและประชาชน ทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือและควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเดือนพฤษภาคมรัฐบาลได้ประกาศมาตรการผ่อนคลायปลดล็อกพื้นที่และกิจกรรม/กิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งออกมาตรการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่งผลให้ประชาชนทยอยออกเดินทาง

ท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนั้น ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทยปี 2563 จึงมีแนวโน้มขยับตัวดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าระดับปกติก่อนเกิด COVID-19 เพราะยังมีแนวโน้มความกังวลต่อความเสี่ยงของการระบาดระลอกใหม่ (TAT Intelligence Center, 2020) ขณะที่รายได้ทางการท่องเที่ยวยังไม่กลับคืนมาในระดับปกติเช่นกัน เนื่องจากยังมีความกังวลต่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศ นักท่องเที่ยวระมัดระวังการใช้จ่าย และลดจำนวนความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ส่งผลให้มีรายได้ทางการท่องเที่ยวอยู่ที่ 5.00 แสนล้านบาท ลดลงร้อยละ 54 TAT Intelligence Center, (2020) สำหรับสถานการณ์ในปี 2564 คาดว่าภาพรวมการเติบโตของตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากปี 2563 แต่จะยังไม่ฟื้นตัวกลับมาในระดับเดียวกับปี 2562 ก่อนเกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 เนื่องจากต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของปัจจัยต่าง ๆ เช่น การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ระลอกใหม่โอกาสความสำเร็จในการพัฒนาวัคซีนและการกระจายวัคซีนให้เพียงพอทั่วโลก การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

การกลับมาบินระหว่างประเทศของสายการบินต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและชาวไทยต่อการเดินทางระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่ออุปสงค์และอุปทานการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศไทย TAT Intelligence Center, (2020) จากข้อมูลที่กำลังมาข้างหน้า จะเห็นได้ว่าไม่ว่าสถานะของโลกจะเป็นอย่างไรธุรกิจการท่องเที่ยวก็ยังคงมีบทบาทสำคัญ และสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์โลกมีความต้องการในการท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับชีวิต จากแนวโน้มที่เติบโตของการท่องเที่ยวและการผลักดันที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกกระดับของประเทศ นวัตกรรมทางท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

วัฒนธรรมหนึ่งที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงของประเทศไทย คือ อาหารไทย ซึ่งเป็นที่สนใจของชาวต่างชาติมายาวนาน กระแสด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร (Gastronomy Tourism) กำลังเป็นที่สนใจจากนานาชาติ เพราะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถสร้างประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดทั้งสายพานการผลิตอาหารไล่ตั้งแต่ขั้นวัตถุดิบ กระบวนการปรุง และการนำเสนอเรื่องราวของเส้นทางเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นที่ผูกพันกับวิถีชีวิตที่มีการพัฒนาสืบเนื่องมาแต่โบราณ โดยคำนึงถึงความเรียบง่าย ใช้วัตถุดิบสดตามธรรมชาติ และคุณค่าทางอาหาร (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration: DASTA, 2016a) เชื่อมโยงการใช้คาร์บอนต่ำ ซึ่งเป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลงด้วยวิธีการดำเนินการที่เป็นระบบ ช่วยลดเส้นทาง

การขนส่ง รู้จักนำวิถีชีวิตมานำเสนออย่างเป็นของแท้และที่สำคัญไม่จำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบจากนอกพื้นที่หรือจากต่างประเทศส่งผลให้เกิดผลเชิงบวกทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างครบถ้วน ความยั่งยืนอยู่ที่ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการครัวและสมุนไพรที่เป็นมรดกตกทอดมาถึงปัจจุบัน ช่วยให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในทุกสถานะของการเปลี่ยนแปลงของโลก

จากกระบวนการเชื่อมโยงนี้จึงเกิดการบูรณาการจัดการห่วงโซ่อาหารและวัตถุดิบท้องถิ่น และการคำนึงถึงระยะทางของเส้นทางการเดินทางของอาหารและวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ใช้ในการท่องเที่ยว ด้วยการใช้สินค้าภาคการเกษตรที่อยู่ในท้องถิ่นเพื่อให้เส้นทางการขนส่งอาหารลดลง เพิ่มมูลค่าและนำความเป็นของแท้ในแบบอย่างเฉพาะของพื้นที่ที่นำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ผลผลิตจากการเกษตรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ในการประกอบอาหารเป็นหลักและการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ให้ได้มากที่สุด เพื่อสร้างเป็น Green Menu หรือ Low Carbon Menu DASTA, (2016b)

โอกาสในการสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวไทยผ่านการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารจึงมีความเป็นไปได้สูงมาก เพราะอาหารไทยเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ จากการผสมผสานวัฒนธรรมไทย จีน อินเดีย ฝรั่งเศส เกิดเป็นอาหารรสชาติชั้นเยี่ยม มีชื่อเสียงไปทั่วโลก อีกทั้งแต่ละท้องถิ่นมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีเรื่องราวเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ทรัพยากรด้านอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์ หลากหลาย มีเอกลักษณ์ส่งผลถึงภูมิปัญญาในการทำอาหารที่มีความน่าสนใจ มีเรื่องราวแตกต่างกันและประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีการส่งออกวัตถุดิบสำหรับการทำอาหาร

สู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเกี่ยวกับแหล่งที่มาของอาหารให้เข้ามาท่องเที่ยวได้ ที่สำคัญอาหารเป็นเรื่องปัจจัย 4 ย่อยต่อกระบวนการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทย เพราะประเทศไทยมีชื่อเสียงด้านอาหารที่โด่งดังไปทั่วโลก อีกทั้งลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารที่คำนึงถึงความเรียบง่าย ใช้วัตถุดิบสดตามธรรมชาติ และคำนึงถึงคุณค่าทางอาหาร สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่เน้นวิธีการที่เป็นระบบ ช่วยลดเส้นทางการขนส่ง ลดการปล่อยคาร์บอน รู้จักนำวิถีชีวิตมานำเสนออย่างเป็นของแท้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารแบบคาร์บอนต่ำ เพราะเป็นประเด็นใหม่ที่มีความน่าสนใจและดูเป็นเรื่องราวใกล้ตัว ควรที่จะศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเพื่อสังเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เนื้อหา

ความหมายและขอบเขตของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร

ก่อนปี ค.ศ.1990 “อาหาร” ถูกมองว่าเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวตามร้านอาหาร โรงแรม หรือรีสอร์ท เพียงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารในระดับโลก จากการสำรวจขององค์การการท่องเที่ยวโลก World Tourism Organization, (2012) ได้แสดงข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอาหารทั่วโลก ซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 150,000 ล้านดอลลาร์ การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงแสดงให้เห็นถึงการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งอดีตและปัจจุบัน

ในภาษาอังกฤษการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น Food Tourism, Culinary Tourism, Gastronomy Tourism, Cuisine Tourism, Gourmet Tourism หรือ Tasting Tourism ซึ่งงานวิจัยนี้จึงเลือกใช้คำว่า Gastronomy Tourism เพราะเป็นคำที่ครอบคลุมศาสตร์ด้านอาหารทั้งหมด มีความหมายละเอียดซับซ้อนมากกว่าคำอื่น ๆ เน้นความสนใจของนักท่องเที่ยวในเรื่องอาหารเป็นภาพรวม นอกจากนี้ยังมีความหมายรวมไปถึงองค์ประกอบอื่นของแหล่งท่องเที่ยวด้วย เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ความสำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารนั้น คือการผสมผสานของธรรมชาติ พื้นที่วัฒนธรรม การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ซึ่งรวมเป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้จากที่แห่งนั้น โดยเฉพาะการสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งการลิ้มลองอาหาร การเรียนรู้กระบวนการประกอบอาหาร เป็นต้น อาหารในพื้นที่

จังหวัดต่าง ๆ จะมีความสอดคล้องกับวัตถุดิบในพื้นที่ทั้งอาหารกับภูมิปัญญา ส่วนใหญ่วิถีชีวิตของชาวบ้านจะเลือกแปรรูปอาหารตามวัตถุดิบดั้งเดิมในแต่ละพื้นที่ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร จึงหมายรวมถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวอาหารไม่ใช่เฉพาะร้านอาหาร ภัตตาคารราคาแพง เนื่องจากราคาไม่ใช่ตัวชี้วัดสำหรับคุณภาพ จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่เที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร มีความประทับใจกับร้านอาหารราคาไม่แพงตามริมทางหรือร้านที่อาจไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปได้เช่นกัน Sonwai et al., (2016) ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร จึงหมายรวมถึง ประสบการณ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวอาหารมิใช่เพียงเกิดจากร้านอาหาร ภัตตาคารราคาแพง เนื่องจากราคาไม่ใช่ตัวชี้วัดสำหรับคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่เที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอาหารเรียกได้ว่าเป็น “Food Tourist” มีความประทับใจกับร้านอาหารราคาไม่แพงตามริมทาง หรือร้านที่อาจไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปได้เช่นกัน หากสถานที่แห่งนั้นสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้

Mak, Lumbers, Eves, & Chang (2012) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคอาหารในบริบทของการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้ 3 มิติ คือ นักท่องเที่ยว อาหารในแหล่งท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมการบริโภคในแหล่งท่องเที่ยว

มิติด้านนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริโภคอาหารในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด ได้แก่ ด้านศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะ

และพฤติกรรมการกินของนักท่องเที่ยว ด้านปัจจัยทางสังคมและประชากรศาสตร์รวมถึงตัวบ่งชี้อายุ และเพศจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างในการบริโภค ด้านลักษณะกายภาพของอาหาร ด้านประสบการณ์ในช่วงที่ผ่านมาของนักท่องเที่ยว มีผลในการเลือกบริโภคอาหาร การที่นักท่องเที่ยวคุ้นเคยกับแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีผลให้เกิดความคุ้นเคยของอาหารและด้านแรงขับเคลื่อน อาหารจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง

มิติอาหารในแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว และเกิดการบริโภคอาหาร ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนผสมของอาหาร เครื่องปรุง เครื่องเทศ วัตถุดิบ หรือรสชาติของอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ด้านกระบวนการหรือกรรมวิธีการปรุงอาหาร การทำให้อาหารสะอาด ไม่มีสิ่งปนเปื้อน กรรมวิธีการปรุงถูกสุขลักษณะ ด้านความหลากหลายของอาหารเอกลักษณ์ของอาหารประจำท้องถิ่น หรืออาหารประจำชาติรวมถึงราคา ปริมาณ และคุณภาพของอาหารในแหล่งท่องเที่ยว

มิติด้านสภาพแวดล้อมการบริโภคในแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางและบริโภคอาหารในพื้นที่เกิดจากความคิดเห็น มุมมอง ความเชื่อของนักท่องเที่ยว รวมถึงความมีชื่อเสียงของอาหารในแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวในพื้นที่การสื่อสารทางการตลาด รวมถึงคุณภาพในการบริการ

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารไม่ใช่สิ่งใหม่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ

ได้หยิบยกเรื่อง “อาหาร” มาเพื่อเป็นหัวข้อหลักในการเน้นศึกษา เนื่องจากเห็นถึงความสำคัญมากยิ่งขึ้น การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารนี้มีอิทธิพลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารได้รับความสนใจเนื่องจากกระแสนิยมที่เกิดขึ้นในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1) สังคมโลกได้ให้ความสนใจกับอาหารในเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่าง

2) มีการเกิดของแหล่งสถานที่รับประทานอาหารที่แปลกใหม่ และหลากหลาย

3) การส่งเสริมการตลาดที่ใช้เรื่องอาหารเป็นสิ่งที่ดึงดูดเป็นแนวทางใหม่ที่สามารถสร้างค่านิยมให้กับนักท่องเที่ยวได้

4) อาหารเป็นการสร้างประสบการณ์มากกว่าการรับประทานอาหารในบ้าน ถือเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมแบบหนึ่งของนักท่องเที่ยว

5) อาหารทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกและสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเชิงลึก เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ แม้ว่าในยุคปัจจุบันนี้ อาหารในแหล่งต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากที่อื่นมากมาย จนทำให้ยากที่จะแยกลักษณะของอาหารไปตามเกณฑ์ภูมิศาสตร์ ลักษณะอากาศ หรือประวัติศาสตร์ แต่ถือเป็นวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและปัจจัยภายนอก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร

1. การศึกษาและวิจัยเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามกระแสโลก

2. การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและแปลกใหม่ โดยไม่ทำลายความเป็นชุมชน

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารชุมชน สินค้าท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ

4. การประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของอาหารไทย เพื่อให้เกิดการรับรู้และความตื่นตัวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหาร

5. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการเข้าถึงชุมชน

6. การให้ความรู้กับเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์

7. ส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีความพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในระยะเวลาหนึ่ง

8. การนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดกลยุทธ์ของประเทศด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

ดังนั้นที่ได้ก็ตามที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็จะมีเรื่องของอาหารเป็นส่วนส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ทำให้การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารเป็นกลยุทธ์ที่มีศักยภาพสามารถนำมาใช้แข่งขันกันในแต่ละพื้นที่ช่วยดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ที่ดี สร้างรายได้ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่คนในท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

การท่องเที่ยวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนจากการปล่อยคาร์บอน (Carbon Emission) ที่มาจากกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การใช้พลังงานจากการเดินทาง การเข้าพักในโรงแรม และการทำกิจกรรมระหว่างท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนต่างเข้ามาช่วยกันสร้างกระแสการท่องเที่ยวใหม่ที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวหันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

วิถีชีวิตคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Lifestyle) คือ วิถีชีวิตที่ลดปริมาณคาร์บอน (Carbon Minimization) งดการเผาไหม้ทั้งในที่โล่งแจ้งและในครัวเรือน ลดการใช้สารก่อก๊าซเรือนกระจก พวกสเปรย์ต่าง ๆ (CFC; Chlorofluorocarbon) เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีรายได้จากการดำรงชีพที่ไม่อาศัยคาร์บอนในการให้พลังงาน (Simpler and Richer) เช่น ไม่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในการเคลื่อนย้ายคน สัตว์ สิ่งของ เน้นการเดิน ใช้รถจักรยาน ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ รถไฟฟ้าพลังงานลม ปั่นจักรยานสูบน้ำ การปรับตัวเข้ากับธรรมชาติได้ (Co-Existing with nature) การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการให้ผู้คนได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการท่องเที่ยว เพราะการไปเที่ยวทุกครั้งจะต้องสตาร์ทรถยนต์แล้วขับไปจนถึงจุดหมาย จะต้องมีการใช้บริการโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร เช่าเรือยนต์ มีการใช้ไฟฟ้า ใช้น้ำมัน ใช้ก๊าซหุงต้ม ตลอดจนการทิ้งขยะตลอดเวลาอย่างไม่รู้ตัว กิจกรรมทั้งหมดนี้ล้วนแต่ทำให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น DASTA, (2015)

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หรือ “Low Carbon Tourism” แนวคิดที่สอดคล้องกับเมืองคาร์บอนต่ำ (Low Carbon city) และเศรษฐกิจแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Economy) จึงเป็นกลไกในการขับเคลื่อนวิถีชีวิตแนวใหม่ในขณะที่กำลังเผชิญวิกฤตการณ์โลกร้อน อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นสาเหตุจากปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) หรือก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศที่มีปริมาณสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะกระบวนการเผาไหม้ต่าง ๆ จากการใช้ชีวิตของมวลมนุษยชาติในโลก กระบวนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำจึงถูกเสนอเข้ามาเพื่อสร้างวิถีชีวิตใหม่เป็นเมืองคาร์บอนต่ำ และกลายเป็น “การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ”

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. DASTA, (2016b) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ไว้ว่าคือ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการลดโลกร้อน โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

Low Carbon Tourism เป็นนวัตกรรมการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (อพท.) ร่วมกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมนี (GIZ) ได้จัดประกายให้เกิดขึ้นในประเทศไทย มีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้างความตระหนักในการลดการใช้พลังงาน อันจะนำไปสู่การลดปริมาณ

การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อน “Low Carbon Tourism” จึงเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ต่อยอดจากแนวคิดจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติในแง่ของการท่องเที่ยวในประเทศ เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ช่วยลดการปล่อยคาร์บอน โดยครอบคลุมทั้งเรื่องพัก กิน เที่ยว เช่น ปั่นจักรยานท่องเที่ยวแทนการใช้รถยนต์ ช่วยลดการเผาผลาญน้ำมันเชื้อเพลิงแล้วยังได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริงตามด้วยทานอาหาร Low Carbon Menu ที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยลดการใช้เชื้อเพลิงในการขนส่ง และเข้าพักในโรงแรมที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และร่วมกันช่วยลดการใช้ทรัพยากรโดยไม่เปลี่ยนผ้าเช็ดตัว ผ้าปูที่นอน ซึ่งจะช่วยลดการใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาในการซักล้าง รวมถึงลดการปล่อยสารเคมีสู่สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแบบ “Low Carbon Tourism” สามารถทำให้วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งผู้ให้ (ชุมชน) และผู้รับ (นักท่องเที่ยว) ได้ช่วยกันลด ละ เลิกการดื่ม กิน เที่ยวที่ทิ้งภาระให้สังคม แต่ได้ช่วยอนุรักษ์สิ่งที่สวยงามที่ได้เสพไปให้หลงเหลือสิ่งดีงามแก่คนรุ่นหลังได้ชื่นชมบ้างนับเป็นความภาคภูมิใจในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นรูปธรรม การท่องเที่ยวแบบ “Low Carbon Tourism” ในวันนี้จึงเป็นทางเลือกที่ดีทางเลือกหนึ่งเพื่อเก็บธรรมชาติที่สวยงามกับโลกสีเขียวใบนี้ให้คนรุ่นหลังต่อไป

ความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงในหลาย ๆ ส่วน โดยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบจากลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวทั้ง 2 รูปแบบ

จากตารางข้างต้น สามารถอธิบายปัจจัยที่เชื่อมโยงกันระหว่างการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำดังนี้

1. เน้นประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ประสบการณ์และการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เฉพาะด้านวัฒนธรรมอาหาร และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งต้องการสัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชน อาจเลือกใช้การปั่นจักรยานหรือเดินชมเมืองด้วยพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยคาร์บอน
2. บริโภคอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นสามารถเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมโดยท้องถิ่นนั้น ๆ การรับประทานอาหารพื้นเมืองที่มากด้วยคุณค่ารสชาติอร่อย เพราะวัตถุดิบที่ได้จากท้องถิ่น สดใหม่ไร้สารเคมี ขนส่งในระยะทางใกล้
3. เลือกใช้บริการที่พักในท้องถิ่น เสน่ห์ความประทับใจและความน่าสนใจของอาหาร

นานาชาติ มีความสามารถพิเศษในการดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางไปเยี่ยมเยือนช่วยกระจายรายได้และเพิ่มมูลค่าให้แก่เศรษฐกิจชุมชน

4. ให้ความสนใจกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทำความรู้จักกับชาวบ้านและวิถีชีวิตประจำวัน หรือการเดินทางเพื่อเข้าร่วมฉลองงานประเพณี เป็นการเปิดพื้นที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม ตื่นตาตื่นใจกับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่จะได้จากคนในท้องถิ่น

5. เป็นผู้มาเยือนที่ดี ให้ความเคารพ วัฒนธรรมของชุมชน โดยมีอาหารเป็นสื่อกลางทางสังคมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านและถือเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ข้ามพรมแดนระหว่างวัฒนธรรมและเคารพในสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงธรรมชาติ ไม่เพิ่มขยะให้ชุมชนหรือสถานที่ท่องเที่ยว

6. สัมผัสแหล่งท่องเที่ยวในเชิงลึก ดื่มด่ำกับศิลปวัฒนธรรม พร้อมกับหาโอกาสเรียนรู้ทักษะงานฝีมือที่ทรงคุณค่า เข้าร่วมสัมผัสวิถีการกินในวัฒนธรรมอื่น เช่น เข้าร่วมรับประทานอาหาร ทำกิจกรรมในขั้นตอนการปรุงและประกอบอาหาร ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การปรุง การจัดตกแต่งจาน จนถึงการนำเสนอบนโต๊ะอาหาร และสร้างมิตรภาพกับชุมชน

สรุป

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารแบบคาร์บอนต่ำ เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบการใหม่ที่ผนวกการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเข้าไว้ด้วยกัน แม้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีทฤษฎีหรือผลการวิจัยที่สามารถยืนยันแนวคิดได้ในเชิงประจักษ์ แต่จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่นี้ นอกจากจะให้ความสำคัญกับศาสตร์ด้านอาหารแล้ว ยังให้ความสำคัญกับธรรมชาติ พื้นที่ วัฒนธรรม การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ซึ่งก็มีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่มีแนวคิดหลักในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารแบบคาร์บอนต่ำ ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานของมรดกและทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยสร้างอัตลักษณ์และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ห่วงโซ่ทรัพยากรในประเทศได้เป็นอย่างดี สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถนำบทความนี้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ต่อไป

REFERENCES

- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization (DASTA). (2015). **Low Carbon Community**. Bangkok: Prime Minister's Office.
- _____. (2016a). **Gastronomy Tourism**. Bangkok: Prime Minister's Office.
- _____. (2016b). **Low Carbon Tourism**. Bangkok: Prime Minister's Office.
- Mak, A. H. N., Lumbers, M., Eves, A., & Chang, R. C. Y. (2012). **Factors influencing tourist food consumption**. International Journal of Hospitality Management, 31(3): 928-936.
- Sonwai, S, et al. (2016). **The study of new Thai food as potential souvenir and their product development for gastronomic tourists**. Bangkok: Thailand Science Research and Innovation.
- TAT Intelligence Center. (2020). **Tourism Situation Trend**. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- World Tourism Organization. (2012). **Global report on food tourism: AM report volume four**. Madrid: Spain.
-

การบริหารขององค์การชั้นนำสู่ห่วงโซ่อุปทานสีเขียวเต็มตัว LEADING ORGANIZATION MANAGEMENT INTO A FULLY GREEN SUPPLY CHAIN

วุฒิปาก พูลบัว^{1*}, พชรี ผาสุก² และ นงเยาว์ อุทุมพร³

¹สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

²สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

³สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Wutipark Poonbua^{1*}, Padcharee Phasuk² and Nongyao Utoomporn³

¹School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University.

Nonthaburi Thailand

²School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University.

Nonthaburi Thailand

³Program in Thai, Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University.

Bangkok Thailand

*Email: wutipark.poo@stou.ac.th

Received: 2021-02-01

Revised: 2021-02-05

Accepted: 2021-02-18

บทคัดย่อ

องค์การชั้นนำมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าทั่วโลก โดยสร้างนวัตกรรมในวงจรธุรกิจและพยายามลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นลง อย่างไรก็ตาม ด้วยภาวะโลกร้อนและฝุ่น PM 2.5 เป็นปัญหาใหญ่ที่ได้รับความสนใจจากลูกค้า ประกอบกับการดำเนินบางกิจกรรมขององค์การก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานในกระบวนการผลิต การใช้วัสดุอันตรายที่ย่อยสลายยาก และมลภาวะในอากาศที่เกิดจากการขนส่ง องค์การจึงไม่สามารถเพิ่มผลประกอบการจากการละเลยคุณภาพชีวิตของลูกค้าได้ จึงเกิดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับสามด้านคือ กำไร ลูกค้า และโลก ซึ่งเป็นการคำนึงสิ่งที่จะได้รับมากกว่าผลกำไรแต่จะมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของพนักงาน ลูกค้า และการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสุขในการทำงานและสร้างคุณค่าให้กับสังคม องค์การจึงนำหลักการของห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการคำสั่งซื้อ การผลิตและการควบคุมคุณภาพของสินค้า การจัดการสินค้าคงคลัง การบริหารคลังสินค้า การขนส่งและการกระจายสินค้า การบริการลูกค้าด้วยเทคโนโลยี รวมถึงการสร้าง

ศักยภาพทางการแข่งขันที่ยั่งยืนในตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้สอดคล้องเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ใส่ใจสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การบริหาร ห่วงโซ่อุปทานสีเขียว องค์การชั้นนำ

ABSTRACT

Leading organizations aim to develop productivity and service efficiency to respond to customer needs worldwide by creating innovations in the business sector and trying to reduce unnecessary costs. However, recent global warming and PM 2.5 are huge problems that have been paid attention to by customers. In addition, some organizational activities impact the environment, such as energy consumption in production processes, using packaging materials that are difficult to degrade, and air pollution caused by transportation. Therefore, the organizations are unable to increase the operating revenue from neglecting the quality of life of their customers. One of the effective management frequently used by organizations is the sustainable development concept, which involves profit, customers, and the world. It considers what is gained rather than profit by focusing on promoting employees' quality of life, customers, and environmental protection to create happiness in work and value for society. The organizations will apply the principles of the green supply chain to businesses in terms of order management, production and quality control of goods, inventory management, warehouse management, transportation and distribution, and customer service with technology. Also, the organizations will build sustainable competitiveness in the market to respond to customer needs to attract new target groups who care about environmental products and services.

Keywords: Management, Green Supply Chain, Leading Organizations

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นภาวะโลกร้อน ฝุ่น PM 2.5 หรือการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากโรงงานอุตสาหกรรม การผลิตและผู้จัดจำหน่ายสินค้าในกระบวนการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นที่ยึดสำคัญในการสร้างมลภาวะให้กับโลกใบนี้ ส่งผลให้สังคมออกมาเรียกร้องความรับผิดชอบต่อทั้งผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย

เหล่านั้นโดยมักนำเรื่องดังกล่าวมาใช้ประกอบในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการในขณะเดียวกัน คู่ค้าจากหลายประเทศก็ได้เรียกร้องให้ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายเหล่านั้นปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้หลายองค์การจึงตระหนักถึงศักยภาพด้านโอกาสและความเสี่ยงจากการจัดการ

ห่วงโซ่อุปทานในตลาดโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระบบดั้งเดิมเป็นระบบการจัดการสมัยใหม่ที่มีแบบแผนพฤติกรรม บทบาทลูกค้าที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ถูกนำมาใช้ การแลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสารกันอย่างรวดเร็วจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะนำไปสู่ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจคือ การลดต้นทุน การเพิ่มมูลค่า การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการส่งเสริมการตลาด

องค์การจึงได้นำแนวปฏิบัติการพัฒนาอย่างยั่งยืนและอุดมการณ์ในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมภายใต้หลักปรัชญาภิบาลมาใช้เป็นกลไกและกลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Supply Chain) คือ การบริหารในมิติที่เกี่ยวกับการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่แหล่งที่มาและกระบวนการจัดหาวัตถุดิบ การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ กระบวนการผลิต การจัดการสินค้าคงคลัง การบริหารคลังสินค้า กระบวนการขนส่งทั้งภายในและภายนอกองค์กร การบริการลูกค้า รวมถึงการจัดการตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน การลดต้นทุนโลจิสติกส์ และความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันเวลา มีคุณภาพและเชื่อถือได้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของการดำเนินงานในแต่ละส่วนและกำหนดเป็นนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องดำเนินการเพื่อการนำไปปฏิบัติจริง (Heizer et al., 2020) ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการแสดงความ

รับผิดชอบต่อสังคม และถือเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่องค์กรและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีลูกค้าที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ

ตัวแปรที่นำไปสู่การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียว คือ การจัดการด้านวัตถุดิบ การจัดการด้านพลังงาน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เนื่องจากทั้งวัตถุดิบและพลังงานต่างเป็นทรัพยากรการผลิตที่สำคัญ การดำเนินงานควรเน้นที่การวางแผนและการบริหารจัดการใช้วัตถุดิบอย่างคุ้มค่ามากที่สุด ลดการสูญเสีย ร่วมกับการวางแผนด้านการลดปริมาณการใช้พลังงานหรือใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานในรูปแบบของพันธมิตร หากการดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงองค์การใดองค์การหนึ่งแล้ว อาจเป็นไปในลักษณะของการผลักปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกันห่วงโซ่อุปทาน ทั้งนี้ความร่วมมือกันจะทำให้เกิดการค้นพบแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมผ่านใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กรอบในการวิเคราะห์

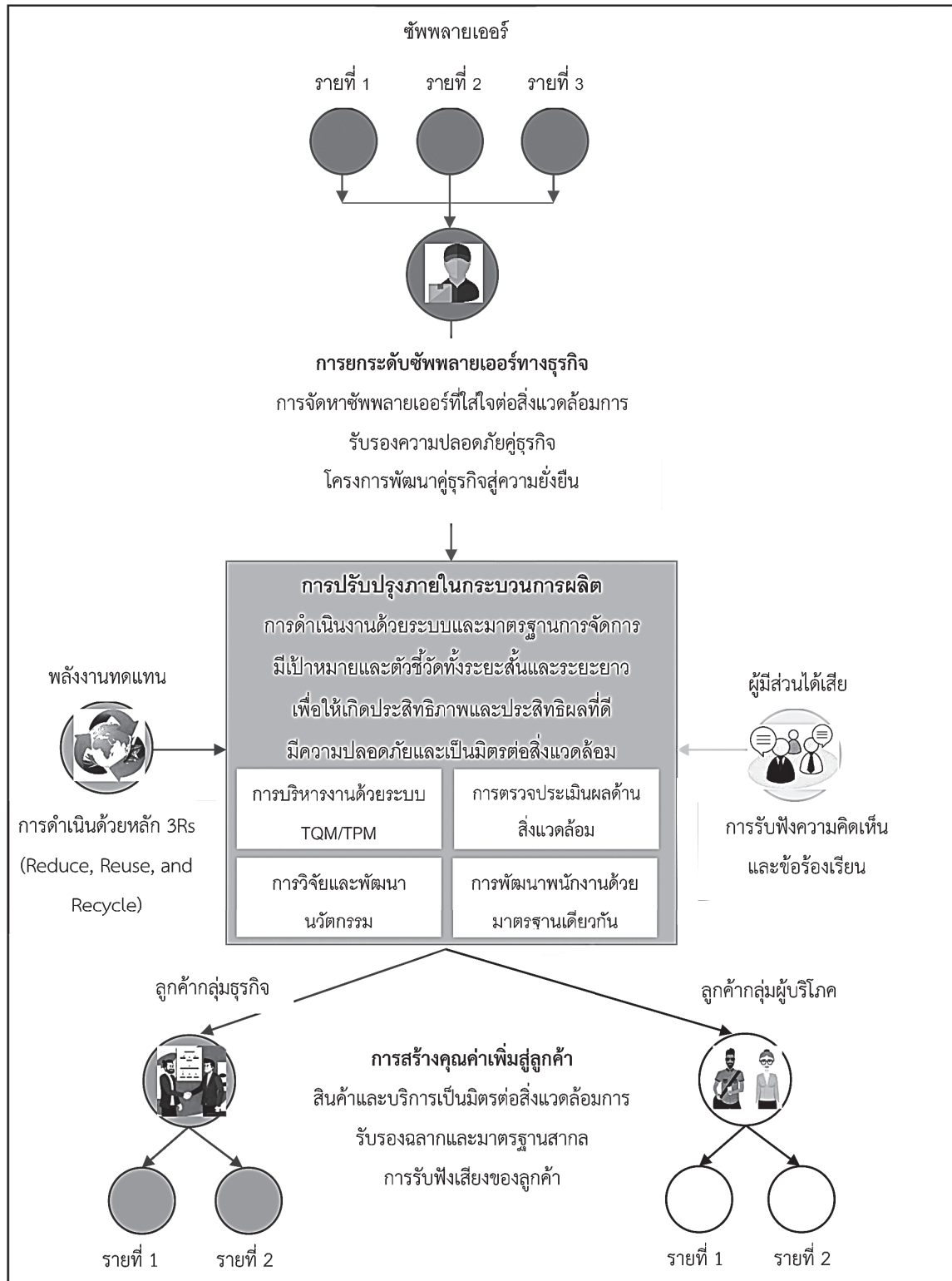
การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อมขององค์การแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งเป็นการจัดการที่เน้นการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือเพื่อควบคุมจัดการ และปรับปรุงประสิทธิภาพ ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการขนส่งไปยังลูกค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการใช่วัตถุดิบ พลังงาน แรงงาน

และทรัพยากรการผลิตอื่น ๆ อย่างยั่งยืน เพื่อลดของเสียที่อยู่ในรูปก๊าซ ของแข็ง หรือของเหลวในทุกขั้นตอนช่วงผลิตภัณฑ์ (Bowersox et al., 2020) ดังรูปภาพที่ 1 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ส่วนต้นน้ำ : การยกระดับซัพพลายเออร์ทางธุรกิจ การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสทางการแข่งขันให้กับคู่ธุรกิจไม่ใช่เรื่องใหม่ องค์กรชั้นนำมีการพัฒนาซัพพลายเออร์ผ่านโครงการ Greening the Supply Chain ซึ่งเป็นโครงการสนับสนุนการจัดหาซัพพลายเออร์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาสินค้าที่ได้รับการรับรองฉลากเขียวหรือได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างคุ้มค่า การควบคุมการผลิต และการจัดการของเสีย ด้วยการเข้าไป

ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนกลางน้ำ : การปรับปรุงภายในกระบวนการผลิต องค์กรได้ปรับปรุงประสิทธิภาพวิเคราะห์กระบวนการตั้งแต่รับวัตถุดิบไปตลอดจนถึงเป็นสินค้า ซึ่งครอบคลุมไปถึงการขนส่ง เพื่อเป็นองค์การต้นแบบเทียบเท่ามาตรฐานระดับสากล ด้วยการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management) และการบำรุงรักษาวิผล (Total Productive Maintenance) เช่น การปรับเปลี่ยนกระบวนการและการควบคุมการผลิตเพื่อใช้เชื้อเพลิงชีวมวลและเชื้อเพลิงทดแทนโดยสามารถเพิ่มได้กว่าร้อยละ 11 ในปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการทำเครื่องผลิตน้ำร้อน (Heat Recovery) เพื่อลดการใช้ไอน้ำและชะลอการก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกได้กว่าร้อยละ 20 เป็นต้น

รูปที่ 1 ห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อม
 ดัดแปลงจาก : SCG, 2017.

ส่วนปลายน้ำ : การสร้างคุณค่าเพิ่มสู่ลูกค้า การที่องค์กรจะยั่งยืนอยู่ได้นั้นต้องเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าที่มีความคาดหวัง โดยไม่ได้จำกัดขอบเขตเฉพาะในส่วนที่เป็นผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินธุรกิจ แต่ได้ขยายบทบาทในการสนับสนุนเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน องค์กรจึงได้กำหนดให้มีช่องทางรับรู้ความต้องการของลูกค้าที่สามารถนำไปสู่การตอบสนองได้สอดคล้องกับความพึงพอใจและทันที ซึ่งจะนำข้อต่าง ๆ ที่ได้ไปสู่การปรับปรุงพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ สู่สินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจและความซื่อสัตย์ต่อสินค้าขององค์กรอีกด้วย

เนื้อหา

แนวคิดของการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อม

การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำซึ่งเกี่ยวข้องกับซัพพลายเออร์ ผู้ออกแบบ ผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า ผู้ขนส่ง และผู้ค้าปลีก (Chidchob, 2018) รวมทั้งการทำลายและการนำกลับมาใช้ใหม่ของผลิตภัณฑ์ เพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วน (Geng et al., 2017) คือ

การจัดซื้อจัดหาจากซัพพลายเออร์สีเขียว (Green Supplier) ด้วยวิธีการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ระบบ Paperless เป็นต้น

ตลอดจนการซื้อวัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การซื้อกระดาษที่รีไซเคิลได้ 100% ทั้งนี้ องค์กรควรมีการจัดการความสัมพันธ์กับซัพพลายเออร์ที่ดี (Supplier Relationship Management : SRM)

โลจิสติกส์สีเขียว (Green Logistics) เป็นการเคลื่อนย้าย จัดเก็บ หรือขนส่งของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ หรือซากผลิตภัณฑ์ โดยมีต้นทุนและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยที่สุด ทั้งนี้ องค์กรควรออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อให้เหมาะสมต่อการเคลื่อนย้ายขนส่งและจัดเก็บ เลือกรูปแบบการเคลื่อนย้ายหรือขนส่งที่เหมาะสม ลดการบรรจุทุกไม้เต็มคันยานพาหนะและการวิ่งเที่ยวเปล่า จัดสินค้าขึ้นรถและเส้นทางขนส่งอย่างชาญฉลาด ใช้การขนส่งแบบ Milk Run เลือกใช้ขนาดรถและเชื้อเพลิงที่เหมาะสม ติดอุปกรณ์ช่วยลดแรงเสียด อบรมพนักงานให้ขับรถอย่างถูกวิธี (Eco-drive) ตลอดจนการวางตำแหน่งศูนย์กระจายสินค้าที่เหมาะสม

การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงนิเวศ (Green Design) คือ การนำความมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเข้าสู่ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยพิจารณาถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดช่วงอายุของผลิตภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่การเลือกชนิดวัตถุดิบ การผลิต วิธีการลำเลียงผลิตภัณฑ์บนยานพาหนะ การใช้งานของลูกค้า และการนำซากกลับสู่กระบวนการรีไซเคิลหรือฝังกลบ ให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่บรรยากาศน้อยที่สุด ด้วยต้นทุนที่เหมาะสม นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมควรได้รับการส่งเสริมให้ติดฉลากสีเขียว (Green Label) เพื่อสื่อสารให้สังคมทราบ

การผลิตด้วยเทคโนโลยีสะอาด (Green Manufacturing) โดยมุ่งใช้ปัจจัยการผลิตให้คุ้มค่ามากที่สุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการทากาไรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันนิยมใช้หลักการของ 3R คือ Reduce, Reuse และ Recycle โดยมุ่งเน้นที่การลดความสูญเสียที่แหล่งกำเนิดเป็นหลัก ไม่ใช่มุ่งปรับปรุงที่ภายหลังกระบวนการ

การใช้ผลิตภัณฑ์ของลูกค้า (Green Consumption) ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดีและมีการใช้อย่างเหมาะสมก็จะปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อยู่ในปริมาณที่คาดการณ์ไว้ ผู้ผลิตควรสื่อสารถึงลูกค้าถึงวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์อย่างถูกวิธีและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่เหมาะสม (Customer Relationship Management : CRM)

การนำซากของผลิตภัณฑ์กลับมารีไซเคิล (Green Recycling) ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีสารมลพิษก็จะสร้างความยุ่งยากต่อการกำจัดและการรีไซเคิล ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ควรได้รับการอบรมเรื่องการถอดส่วนประกอบซากผลิตภัณฑ์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ เพื่อให้การถอดประกอบซากเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพลังงานน้อยที่สุด

จากที่กล่าวมาภาพรวมของการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรยังได้มีการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมในองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการจัดซื้อจัดหา การผลิต สินค้าคงคลัง คลังสินค้า การขนส่ง และการบริการลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าขององค์กรเห็นว่าการดำเนินงานในทุกขั้นตอนมีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างแท้จริง

การถอดรหัสการจัดซื้อจัดหาแบบมืออาชีพ

การจัดซื้อจัดหาสีเขียวเป็นการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ ส่วนประกอบ หรือสินค้า โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านคุณภาพ ราคา การส่งมอบสินค้าตามที่กำหนด และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการผลิต โดยพิจารณาตลอดทั้งวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดตลาดผลิตภัณฑ์สีเขียวและกระตุ้นให้ผู้ผลิตหันมาใส่ใจผลิตสินค้าที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเป็นโมเดลที่องค์การชั้นนำนั้นนำมาใช้และทำได้อย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการจัดการอย่างมืออาชีพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

การกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน โดยผู้บริหารระดับสูงขององค์กรได้ให้นโยบายแก่พนักงานทุกระดับว่า การดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐาน 4 ข้อ คือ 1) วัตถุดิบหรือสินค้านั้นมีความจำเป็นจะต้องใช้หรือไม่ 2) วัตถุดิบหรือสินค้านั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ไหม 3) ชัฟฟลายเออร์ใส่ใจดูแลสิ่งแวดล้อมหรือไม่ 4) การรวบรวมข้อมูลสินค้าและชัฟฟลายเออร์เพื่อประกอบการตัดสินใจ

การเลือกเป้าหมายในกลุ่มสินค้า เช่น ปริมาณการสั่งซื้อมีจำนวนมากหรือไม่ วัตถุดิบหรือสินค้ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงหรือไม่ ราคาไม่แพงจนเกินไป ความสามารถในการหาซื้อได้ง่ายในท้องตลาด มีข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม พนักงานส่วนใหญ่ใช้สินค้า สังคมให้ความสนใจ เป็นต้น

การเจรจาและขอความร่วมมือจากชัฟฟลายเออร์ โดยจะมีการชี้แจงให้ชัฟฟลายเออร์

ทราบถึงนโยบายการจัดซื้อที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แล้วชักชวนและแนะนำให้มองหาทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าเดิม

เกณฑ์ ของวัตถุดิบ และสินค้าที่ถูกคัดเลือก ซึ่งมีข้อกำหนดเพื่อให้ฝ่ายจัดซื้อใช้เลือกซื้อวัตถุดิบและสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยระบบการให้คะแนนร่วมกับเกณฑ์การจัดซื้อ เช่น ราคา คุณภาพ ความปลอดภัย การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์คุณภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Eamlaorpakdee, 2011) ซึ่งได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากวงจรชีวิตของการใช้งาน ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การใช้งาน และการกำจัดเมื่อหมดสภาพการใช้งาน

การจัดทำระบบการจัดซื้อ โดยฝ่ายจัดซื้อ จะมีการฝึกอบรมเพื่อทำงานร่วมกับกับหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การทำ E-catalog ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม และการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องด้วยหลัก PDCA

ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมนอกจากจะทำให้ซัพพลายเออร์สามารถลดต้นทุนการผลิตได้แล้ว ยังเป็นการปรับปรุงองค์การให้ดียิ่งขึ้นจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เพิ่มยอดขาย และสร้างภาพพจน์ที่ดี

การผลิตบรรจุภัณฑ์จากวัสดุรีไซเคิล

องค์การชั้นนำที่จะก้าวสู่การเป็นผู้นำด้านบรรจุภัณฑ์แบบครบวงจรของภูมิภาคจะมีบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า เพราะองค์การรู้ว่าปัญหาของลูกค้าคืออะไร เพื่อออกแบบสิ่งใหม่ ๆ ให้ตรงใจลูกค้ามากที่สุด ด้วยเทคนิค 4P คือ

P1 : การป้องกันสิ่งของที่อยู๋ภายใน (Protect) เป็นหน้าที่แบบเดิมของบรรจุภัณฑ์

เพื่อส่งของไปถึงลูกค้าในสภาพสมบูรณ์และไม่แตกเสียหาย

P2 : บรรจุภัณฑ์ต้องสวย (Promote)

เป็นการดึงดูดให้ลูกค้าเลือกซื้อสินค้าเมื่ออยู่บนชั้นวางเปรียบเหมือนพนักงานขายเคลื่อนที่ เพราะบางทีลูกค้าอาจเลือกของจากสิ่งที่เห็นภายนอก เช่น หลอดยาสีฟัน เป็นต้น ที่มีอยู่หลายยี่ห้อ นอกจากความแข็งแรงของกล่องต้องดูความสวยงามสะดุดตาด้วย

P3 : การรักษาสินค้าที่อยู๋ข้างในให้คงสภาพได้นานที่สุด (Preserve) ซึ่งปัจจุบันมีการใช้พอลิเมอร์เป็นวัสดุหลักทำให้เก็บรักษาได้ 45 – 60 วัน โดยไม่เน่าเสียอย่างมะพร้าวที่ส่งออกไปต่างประเทศอยู่ได้นานหนึ่งเดือนครึ่งเมื่อใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพอลิเมอร์ทำให้เก็บรักษาได้นานขึ้นโดยไม่เสียรสชาติ

P4 : บรรจุภัณฑ์ต้องทันสมัย (Perform)

เป็น Smart Packaging ตรวจสอบสถานะผ่าน QR Code บนบรรจุภัณฑ์ได้ เช่น วันผลิต วันหมดอายุ สถานที่ผลิตสินค้า เป็นต้น

ซึ่งบรรจุภัณฑ์ขององค์การใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยนำทรัพยากรธรรมชาติกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เป็นวัสดุที่รีไซเคิลได้กว่าร้อยละ 95 มีเพียงบรรจุภัณฑ์ที่ต้องสัมผัสกับอาหารโดยตรงเท่านั้นที่ไม่สามารถใช้วัสดุรีไซเคิลได้ รวมถึงการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์บางแบบใช้เนื้อกระดาษลดลงถึงร้อยละ 30 แต่ยังคงความแข็งแรงเหมือนเดิม เช่น ถุงกระดาษรีไซเคิลที่มีคุณภาพและสามารถรองรับน้ำหนักได้ดี ดังรูปที่ 2 หรือบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติก (R-1) สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ง่ายเนื่องจากผลิตด้วยการนำวัสดุชนิดเดียวกันมาประกบกันหลายชั้น จึงมีคุณสมบัติป้องกัน

ความชื้น แข็งแรง สามารถปกป้องสินค้าได้ดี หรือ
กรณีบริษัท Nestle จัดทำโครงการวิจัยพัฒนา
บรรจุภัณฑ์ที่ปลอดภัย ใช้งานได้ดี และเป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดการปัญหาขยะจากบรรจุ
ภัณฑ์ที่นับวันมีแต่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะ
พลาสติก เปลี่ยนมาเป็นใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถ
รีไซเคิลหรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้ร้อยละ 100 ภายใน
พ.ศ. 2568

รูปลักษณะของบรรจุภัณฑ์ให้กลายเป็นขวด Eco-Crush
ซึ่งเป็นขวดพลาสติก PET ที่ลดปริมาณการใช้พลาสติก
ในการผลิตจากขวดแบบเดิมลงร้อยละ 35 แต่ยังคง
คุณภาพและความแข็งแรงตามมาตรฐานที่กำหนด
ทำให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปด้วย
และยังช่วยให้การขนส่งเพื่อกระจายสินค้าและการ
กำจัดเป็นไปได้ง่ายกว่าเดิมจากน้ำหนักที่น้อยลง

รูปที่ 2 ถุงกระดาษรีไซเคิล

ดัดแปลงจาก : SCG, 2017.

เช่นเดียวกับบริษัท ไทยน้ำทิพย์ ชูนโยบาย
ที่สอดคล้องกับการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้
สโลแกนที่ว่า “เพื่อเรา เพื่อโลก” โดยได้นำเสนอ
สินค้าน้ำดื่มภายใต้ตราสินค้า น้ำทิพย์ ซึ่งมีสโลแกน
ที่ว่า “น้ำทิพย์คิดมาเพื่อโลก” บริษัทได้ให้คำมั่น
กับลูกค้าว่าจะเป็นเครื่องดื่มที่เปี่ยมไปด้วยคุณภาพ
และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อม ๆ กัน
โดยเปลี่ยนชนิดของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตและ

นอกจากนี้ องค์การยังได้เพิ่มประสิทธิภาพ
การจัดเก็บขยะกระดาษและพลาสติกที่สามารถ
นำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยใช้เครือข่ายโรงงานอัด
เศษกระดาษในการเก็บขยะพลาสติกเพื่อนำมา
ผลิตซ้ำ และการร่วมมือกับกลุ่มผู้ประกอบการ
ค้าปลีกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะ
ตลอดจนการร่วมผลักดันให้ความรู้และความเข้าใจ
กับลูกค้าเกี่ยวกับการใช้บรรจุภัณฑ์ และการ

จัดการขยะบรรจุภัณฑ์หลังใช้งานแล้วด้วย (Leelakulthanit, 2014)

การจัดการสินค้าคงคลังแบบทันเวลาพอดีเพื่อลดของเสีย

การจัดการสินค้าคงคลังมีความสำคัญมากสำหรับธุรกิจเพราะเป็นส่วนที่แฝงให้โอกาสการมีต้นทุนที่สูงจากการถือครองสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว และการสั่งซื้อวัตถุดิบเพื่อมาสำหรับการผลิตไว้เพื่อลดความไม่แน่นอนของการจัดส่งของซัพพลายเออร์ นั่นคือเหตุผลที่องค์กรมีระบบการจัดการสินค้าคงคลังแบบทันเวลาพอดี (Just-in-time : JIT) เพราะช่วยทำให้ธุรกิจมีความสมดุลระหว่างการจัดซื้อวัตถุดิบจากซัพพลายเออร์ การวางแผนการผลิตขององค์กรและความต้องการสินค้าของลูกค้าแบบทันที โดยไม่ต้องมีสินค้าคงคลังมากเกินไป (สั่งมาเท่าไรเพื่อมาผลิตแล้วขายหมดเท่านั้นโดยไม่มีเหลือ) และสิ่งที่ได้ตามมาคือ การลดของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรและพลังงานเชื้อเพลิงในกระบวนการผลิต ซึ่งทางองค์กรได้วางแผนและดำเนินการตามขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

การวางแผน เป็นพัฒนาแผนการผลิตสินค้า เช่น ปริมาณสินค้าที่คุ้มค่าจะผลิตเท่าไรแล้วใช้ระยะเวลาในการผลิตนานเท่าไร เพราะข้อมูลเหล่านี้จะต้องถูกส่งต่อซัพพลายเออร์ให้เตรียมวัตถุดิบได้ทันเวลา ซึ่งต้องมองกระบวนการผลิตโดยภาพรวมแล้วตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นหรือกระบวนการที่ใช้เวลาแต่ไม่ได้สร้างมูลค่าออกไป

การสื่อสารแผนให้พนักงานในองค์กรทราบ เมื่อมีแผนแล้วฝ่ายผลิตจะรู้ฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะ

ในห่วงโซ่อุปทานได้ประกอบไปด้วยฝ่ายต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายตลาด ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายคลังสินค้า ฝ่ายขนส่ง ฝ่ายบริการลูกค้า เป็นต้น ซึ่งต้องทำงานเป็นทีม ทุกฝ่ายต้องเข้าใจทิศทางขององค์กรไปในทางเดียวกัน

การรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบระดับสินค้าคงคลังในปัจจุบัน เพื่อให้แน่ใจว่ามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระดับสต็อกปัจจุบัน และเป็นสัญญาณเริ่มต้นว่ากระบวนการอื่น ๆ ในห่วงโซ่อุปทานมีความถูกต้อง

การสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน ในการจัดการสินค้าคงคลังแบบ JIT ซัพพลายเออร์นั้นมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของ JIT มาก การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันและแจ้งสถานการณ์ต่าง ๆ กันโดยไม่ปิดบังนั้นเป็นสิ่งจำเป็น

การสร้างระบบส่งสัญญาณ โดยการแจ้งเตือนพนักงานและซัพพลายเออร์ว่า สินค้ากำลังจะหมดสต็อกถึงเวลาเติมสต็อกแล้ว เป็นต้น การใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาจะยิ่งดี เพราะองค์กรที่มีสินค้าหลายประเภทและขนาด (Stock Keeping Unit : SKU)

นอกจากนี้ การจัดทำกระบวนการจัดการความรู้เป็นการตรวจสอบให้แน่ใจว่าการทำ JIT ได้รับการบันทึกไว้เป็นอย่างดี และผู้เกี่ยวข้องทุกคนรับรู้ในกระบวนการทำงานอย่างชัดเจน รวมถึงทำการวัดประสิทธิภาพของ JIT และเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็น เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้า จึงควรทำข้อมูลเก็บไว้เพื่อให้ผู้ที่มารับช่วงต่อสามารถเริ่มงานได้ง่ายขึ้น

การลดปริมาณยานพาหนะด้วยคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า

ด้วยองค์การชั้นนำมีศูนย์กระจายสินค้าหลักและเครือข่ายคลังสินค้าย่อยที่มากกว่าสิบแห่ง ประกอบกับด้วยทำเลที่ตั้งของคลังสินค้าที่สามารถเชื่อมโยงไปยังทุกจุดทั่วประเทศได้ ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการสินค้าของลูกค้าปลายทางได้อย่างทันที ซึ่งคลังสินค้าเหล่านี้สามารถทำได้หลากหลายวัตถุประสงค์ (Multi-purpose Warehouse : 3M) ให้คุ้มค่ากับการลงทุนด้านทรัพยากร ดังรูปที่ 3 คือ

M1 : การทำงานได้หลายหน้าที่ (Multi Functions) มีระบบจัดการคลังสินค้า SAP-EWM (Extended Warehouse Management) เป็นซอฟต์แวร์ที่ควบคุมการเก็บ-จ่ายสินค้าและจัดการทรัพยากรภายในคลังทั้งหมด สามารถออกแบบให้เหมาะสมกับสินค้าของลูกค้าที่มีกระบวนการจัดเก็บแตกต่างกันได้ และลูกค้าสามารถตรวจสอบสถานะสินค้าในสต็อกได้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่รวมหรือกระจายสินค้าเพื่อรองรับตลาดต่างจังหวัดที่มีการขยายตัวมากขึ้น และรองรับการจัดส่งสินค้าปริมาณน้อย

M2 : การจัดเก็บสินค้าได้หลายประเภท (Multi-Storage Type) ทั้งการจัดเก็บสินค้าแบบวางพื้น การจัดเก็บสินค้าบนชั้นวางสินค้าแบบเลือกหยิบสินค้า การจัดเก็บสินค้าบนระบบการจัดเก็บและเรียกคืนสินค้าอัตโนมัติ (Automated Storage/Retrieval System : AS/RS) การจัดเก็บสินค้าบนชั้นวางสินค้าขนาดเล็ก และการจัดเก็บในห้องควบคุมอุณหภูมิ เช่น ศูนย์กระจายสินค้าของเทสโก้ โลตัส สามารถอาหารสดที่มีอุณหภูมิในการเก็บรักษาที่แตกต่างกันถึง 4 ระดับ คือ 20 องศา 12 องศา 1 องศา และ -21 องศา ตามลำดับ และสินค้าอื่นที่ไม่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ เช่น อาหารแห้ง อาหารกระป๋อง เป็นต้น เพื่อให้สินค้าอาหารทุกประเภทถูกจัดเก็บในระดับอุณหภูมิที่เหมาะสม โดยใช้วัสดุและติดตั้งอุปกรณ์ประหยัดพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงสามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลงร้อยละ 32 ต่อตารางเมตร

M3 : การรวมหลายลูกค้าเข้ามาจัดเก็บในพื้นที่จัดเก็บเดียวกัน (Multi-Customer) ผ่านรูปแบบการจัดเก็บสินค้าที่มีความหลากหลายเพื่อรองรับการจัดเก็บสินค้าทุกประเภทและทุกขนาด (Ichitan Group, 2018 and Oishi Group, 2019)

รูปที่ 3 คลังสินค้าอัจฉริยะ

ดัดแปลงจาก : AR Racking, 2020.

นอกจากการมีคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าจะช่วยลดต้นทุนการขนส่งเนื่องจากกระบวน การกระจายสินค้าระหว่างองค์การกับลูกค้าอยู่ ไม่ไกลกันมากแล้ว ยังเป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วเพื่อผลักดัน ศักยภาพในการแข่งทางธุรกิจด้วย

ความท้าทายของการขนส่งกับการลด ก๊าซเรือนกระจก

การขนส่งสินค้าภายใต้การดูแลของ องค์การมีหลากหลายประเภทซึ่งต้องใช้ความ เชี่ยวชาญในการจัดการด้านโลจิสติกส์ที่แตกต่างกัน ทั้งสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์และไม่มีบรรจุภัณฑ์ สินค้า ที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน หรือพังกระจาย ที่มีผลต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากต้องการ ทำให้การบริการด้านโลจิสติกส์มีความยั่งยืนและ ลูกค้ามีความพึงพอใจ จึงต้องให้ความสำคัญกับ การพัฒนา Green Supply Chain ด้วยแนวคิด Win-Win-Win ทุกฝ่ายทั้งลูกค้า ชุมชน และ ผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ โดยได้นำระบบ Total

Quality Management มาใช้ในองค์การอย่าง ทั่วถึง ได้แก่

การขนส่งระบบ Milk Run เป็นการ กำหนดรูปแบบการจัดส่งโดยผู้ผลิตหลักเพื่อจัดการ เรื่องต้นทุนสินค้าคงคลัง กิจกรรมการผลิต รวมถึง ความสามารถการจัดส่งของซัพพลายเออร์ โดย กำหนดให้ยานพาหนะรับสินค้าจากซัพพลายเออร์ ทุกรายแล้วนำมาส่งให้กับโรงงานผลิตตามเวลา ภายในวันเดียวกัน อย่างบริษัท โตโยต้า ได้ใช้ ผู้ให้บริการโลจิสติกส์เพื่อรวบรวมชิ้นส่วนจาก ซัพพลายเออร์ที่ตั้งบริเวณในนิคมอุตสาหกรรม เพื่อส่งมอบชิ้นส่วนไปยังโรงงานประกอบรถยนต์ ของบริษัท

การขนส่งผ่านศูนย์กระจายสินค้า (Trans- Shipment) เป็นการรวบรวมสินค้าที่ศูนย์กระจาย สินค้าก่อนที่จะรวมเที่ยวการขนส่งสินค้าไปยัง ปลายทาง เพื่อให้ยานพาหนะสามารถทำรอบ การขนส่งได้มากขึ้น

การจัดการรอบยานพาหนะขนส่งสินค้า

ไปและกลับ (Backhaul Logistics Operation) เป็นการไม่ให้เกิดการขนส่งเที่ยวเปล่า โดยไม่ได้ทำลักษณะของการยึดติดแค่ต้นทางหรือปลายทางเดียว แต่บริหารหมุนรอบขนส่งอย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้ประกอบการให้บริการขนส่งรายหนึ่งได้บริหารรถเที่ยวเปล่าของบริษัท โดยร่วมมือกับพันธมิตรขนส่งกว่า 100 คัน มารวมขนส่งในเส้นทางกรุงเทพฯ-ภาคเหนือเพื่อลดจำนวนปริมาณรถเที่ยวเปล่าจากกลับของบริษัท ซึ่งมีอัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันประมาณ 250 ลิตรต่อเที่ยว เพราะบริษัทมีปริมาณการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯไปยังภาคเหนือมากกว่าสินค้าจากกลับ ส่งผลให้ลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และประหยัดพลังงานน้ำมันได้อย่างมาก เป็นต้น

การเลือกรูปแบบการขนส่ง (Intermodal Transport) ของบริษัท Nippon Express ได้มีการเก็บข้อมูลจำนวนและวิเคราะห์แล้ว พบว่าการขนส่งทางอากาศมีอัตราการก่อให้เกิดมลพิษมากที่สุด ตามมาด้วยการขนส่งทางรถบรรทุก การขนส่งทางเรือ และการขนส่งทางราง ตามลำดับ บริษัทจึงได้เปลี่ยนจากการขนส่งทางรถบรรทุกมาเป็นการขนส่งทางรางและทางน้ำให้มากที่สุดเพื่อการดำเนินธุรกิจเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การลดต้นทุนในการดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการขนส่งทางน้ำมีต้นทุนต่ำ และสามารถขนส่งสินค้าได้ปริมาณมาก

การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transport) สำหรับการขนส่งสินค้าล็อตใหญ่จะเน้นการจัดการขนส่งมากกว่าหนึ่งรูปแบบการขนส่ง เพื่อขนส่งให้เต็มคันยานพาหนะ เช่น เรือโล้ตเตอร์ 1 ลำ (ขนาด 1,800 ตัน) ขนส่งได้เท่ากับรถบรรทุก 60 คัน

ซึ่งประหยัดน้ำมันได้ ร้อยละ 50 เมื่อคำนวณเทียบกับรถบรรทุก (SCG, 2017)

การลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ระหว่างการกระจายสินค้า อย่างกรณี Wal-Mart ผู้ค้าปลีกรายใหญ่แห่งหนึ่งของโลก สามารถลดการใช้บรรจุภัณฑ์ระหว่างการกระจายสินค้าลงร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมา โดยการลดปริมาณบรรจุภัณฑ์นี้ช่วยลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ราว 667,000 เมตริกตันต่อปี คิดเป็นมูลค่า 3.4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนตลอดห่วงโซ่อุปทานทั้งสิ้นประมาณ 11 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ

เหล่านี้จะเป็นการช่วยลดจำนวนยานพาหนะซึ่งใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่ก่อให้เกิดมลพิษ และจากการดำเนินงานภายใต้แนวคิด Green Supply Chain สามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ถึง 8 ล้านกิโลคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี ซึ่งในแต่ละปีองค์การหนึ่ง ๆ มีการขนส่งโดยประมาณทั้งสิ้น 38 ล้านตัน ซึ่งหมายถึง ทุก ๆ 1 ตันที่ขนส่งจะช่วยลดก๊าซเรือนกระจกได้ 0.22 กิโลกรัม ด้วยแนวคิดเรื่องการรักษาสິงแวดล้อมทำให้องค์การดำเนินธุรกิจด้วยความระมัดระวังและลดการสร้างผลกระทบต่อชุมชน

เทคโนโลยีกับการตอบโต้ภัยคุกคามในโลกสมัยใหม่

ปัจจุบันการเกิดขึ้นใหม่ของธุรกิจต่าง ๆ รวดเร็วขึ้น ธุรกิจที่ไม่มีการปรับตัวและดำเนินไปตามรูปแบบเดิมโดยไม่พัฒนานั้นย่อมล่าช้าและเสียส่วนแบ่งการตลาดจากคู่แข่งทางธุรกิจได้ง่าย การนำดิจิทัลเข้ามาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า และการรักษาสິงแวดล้อม ย่อมเป็นทางเลือกที่ฉลาดและตอบโต้ภัยการทำธุรกิจในโลกสมัยใหม่ ซึ่งเดิมที

การทำงานขององค์การจำเป็นต้องใช้จำนวนพนักงานเยอะเพื่อติดต่อกับลูกค้า ช่วยค้นหาข้อมูลของสินค้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับลูกค้า การทำงานในแต่ละครั้งจึงใช้เวลานาน และเสี่ยงต่อข้อมูลที่จะผิดพลาดสูง การที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระบบส่วนกลางก็เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก ซึ่งการนำเทคโนโลยีแต่ละอย่างมาค่อย ๆ ปรับใช้ในการทำงานจะสามารถช่วยลดปัญหาเหล่านั้นได้

หนึ่งในเทคโนโลยีที่นำมาใช้อย่าง Chatbot จากปกติลูกค้าต้องคอยโทรศัพท์หา Call Center เพื่อติดตามสถานะสินค้าของตนว่าอยู่ตรงไหน มีการจัดส่งวันที่เท่าไร องค์การได้ปรับให้ลูกค้าทุกคนสามารถคุยกับ “ทักคุง” ดังรูปที่ 4 ซึ่งเป็น Chatbot ขององค์การชั้นนำอย่าง SCG Logistics ผ่านช่องทางการสื่อสารที่ลูกค้าทุกคนรู้จักและคุ้นเคย นั่นก็คือ LINE Application ช่วยประหยัด

เวลาที่ลูกค้าต้องรอข้อมูลจากพนักงานมาสู่การถามคำถาม และทราบคำตอบได้ทันทีจากการทำงานของ AI ที่สำคัญทักคุงยังฉลาดขึ้นเรื่อย ๆ เพราะตัวระบบมีการเรียนรู้แนวโน้มความต้องการของลูกค้าและนำเสนอสิ่งที่ลูกค้าอาจจะชอบในอนาคตได้ ไม่เพียงจะตอบสนองได้รวดเร็วขึ้นแล้วแต่ยังคงรู้สึกถึงความสัมพันธ์ในการสื่อสารเอาไว้ด้วย นอกจากนี้้องค์การยังใช้เทคโนโลยีแบบ Robotic Process Automation (RPA) ที่หุ่นยนต์สามารถทำงานแทนพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอด 24 ชั่วโมง ผลของการทำงานหุ่นยนต์หนึ่งตัวเทียบเท่ากับพนักงานถึง 3 คน สามารถแบ่งเบาและลดต้นทุนเวลาของพนักงาน รวมถึงค่าใช้จ่ายขององค์การได้ดียิ่งขึ้น (Jiang et al., 2020)

รูปที่ 4 ทักคุง

ดัดแปลงจาก : SCG Logistics, 2020.

ซึ่งไม่ใช่แค่ช่วยในงานที่ติดต่อกับลูกค้าให้รวดเร็วขึ้นเพียงอย่างเดียว ในเรื่องของการควบคุมความปลอดภัยในการทำงานเอง องค์กรก็ได้มีการนำเทคโนโลยี AI และ Big Data เข้ามาช่วยในการดูแลการทำงานของพนักงานขับยานพาหนะทุกคนจาก GPS ของยานพาหนะว่ารถขนส่งแต่ละคันกว่า 7,000 กว่าคัน และรถขนส่งของลูกค้าอีกกว่า 3,000 คัน กำลังเคลื่อนที่จากจุดไหนไปจุดไหน และแต่ละคันขับด้วยความเร็ว 70 กิโลเมตรต่อชั่วโมงตามท้องถนนที่กำหนดหรือไม่ หากเกิดเหตุการณ์ความเร็วเกินกำหนด ระบบก็จะแจ้งเตือนให้พนักงานทราบผ่านอุปกรณ์ไมค์ลำโพงของยานพาหนะเพื่อสื่อสารกับพนักงานขับรถให้ลดความเร็วในทันที ขณะเดียวกันหากมีการจอดรถฉุกเฉินอย่างไร้สาเหตุ เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุใด ๆ ระบบก็จะแจ้งพนักงานส่วนกลางให้ประสานงานและติดต่อให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป

สรุป

การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรต้องมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์สีเขียวภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดซื้อจัดหา การผลิต สินค้าคงคลัง คลังสินค้า บรรจุกฎบัตร การขนส่งและกระจายสินค้า ต่อเนื่องไปยังการเจรจาเกี่ยวกับคู่ค้าและการให้บริการลูกค้า ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของทุกหน่วยงานภายในองค์กรตลอดห่วงโซ่อุปทาน หน่วยงานที่ออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่สั่งวัตถุดิบเกินจำเป็น สามารถลำเลียงสินค้าได้เต็มคันยานพาหนะ ลดจำนวนยานพาหนะหรือเที่ยวเปล่าที่ไม่จำเป็น ใช้พลังงานสะอาด นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ เป็นต้น จึงเป็นความท้าทายของทุกหน่วยงานที่จะช่วยให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต เพื่อมอบการทำงานที่มีคุณภาพและความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าและพนักงานทุกคน รวมทั้งการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับสังคมแล้วองค์กรของคุณพร้อมหรือยังกับการเปลี่ยนแปลงการบริหารไปสู่ห่วงโซ่อุปทานสีเขียวแบบเต็มตัวเพื่อสังคมและโลกใบนี้

REFERENCES

- AR Racking. (2020). **AR Racking combines different storage systems in Thyssenkrupp's new smart centre.** Retrieved August 28, 2020, from <https://www.ar-racking.com/en/news-and-blog/news/ar-racking-combines-different-storage-systems-in-thyssenkrupps-quos-new-smart-centre>
- Bowersox D., J., Closs D., J., Cooper M., B., & Bowersox J., C. (2020). **Supply chain logistics management.** (5th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Chidchob, T., Sookpisan, L. & Duangwaeo, P. (2018). **Riving force factors of stakeholders in green supply chain management that affect the business performance of**

- manufacturing industries in Thailand.** Academic Journal Phranakhon Rajabhat University, 9(1), 238-250. (in Thai)
- Eamlaorpakdee, P. (2011). **Integrated corporate social responsibility across the value chain for a green environment: A case study of Toyota Motor (Thailand) Company, Limited.** University of the Thai Chamber of Commerce Journal, 31(2), 171-179. (in Thai)
- Geng, R., Mansouri, S. A. & Aktas, E. (2017). **The relationship between green supply chain management and performance: A meta-analysis of empirical evidences in Asian emerging economies.** International Journal Production Economics, 183(2017), 245-285.
- Heizer J., Render B., & Munson C. (2020). **Operations management: Sustainability and supply chain management.** (13th ed.). Texas Lutheran: Peason.
- Ichitan Group. (2018). **Sustainable Development Report 2018.** (1st ed.) Bangkok: Ichitan Printing. (in Thai)
- Jiang, S., Han, Z. and Huo, B. (2020). **Patterns of IT use: The impact on green supply chain management and firm performance.** Industrial Management & Data Systems, 120(5), 825- 843.
- Leelakulthanit, O. (2014). **Sustainability: The case of Siam Cement Group (SCG).** Journal of Business Case Studies, 10(4), 441-446. (in Thai)
- Oishi Group. (2019). **Sustainable Development Report 2019.** (1st ed.) Bangkok: Oishi Printing. (in Thai)
- SCG. (2017). **Sustainable Development Report 2017.** (1st ed.) Bangkok: SCG Printing.
- SCG Logistics. (2020). **SCG Logistics moves into Digital Driven Logistics Company for Today and Future.** Retrieved August 28, 2020, from <https://www.scg.com/innovation/scg-logistics-digital-driven-logistics/>. (in Thai)
-

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
ผ่านระบบดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
ผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

SOME OBSERVATIONS ON THE DIGITAL PUBLIC ADMINISTRATION
AND SERVICES UNDER THE DIGITAL ADMINISTRATION
AND SERVICES ACT B.E. 2562

นภัสรพี เตชะงูร*

สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพฯ ประเทศไทย

Nabhasrabi Tejangkura *

Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok , Thailand

*Email: nabhasrabi@outlook.com

Received: 2020-03-09

Revised: 2020-03-03

Accepted: 2020-10-15

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้พัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์มาบริหารงานและให้บริการภาครัฐ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลในยุคของการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือยุคดิจิทัล แต่เดิมเป็นการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในลักษณะปัจเจก ขาดการบูรณาการร่วมกัน ไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางของการเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าว ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยให้การบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ด้วยการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐทุกหน่วยงานของรัฐจากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าข้อสังเกตบางประการที่ทำให้พระราชบัญญัตินี้ไม่สามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะไม่นำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส เป็นสากล รวมทั้งประชาชนยังไม่ได้รับความสะดวกในการรับบริการและไม่สามารถตรวจสอบ

การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามเจตนารมณ์ได้ ดังนั้น ควรเร่งดำเนินการเชื่อมโยงทางด้านข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ การให้ความรู้และจัดให้มีการพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์สำคัญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลที่บริหารงานและให้บริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพสืบไปในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ยุคดิจิทัล การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลการบริหารงานภาครัฐ รัฐบาลดิจิทัล

ABSTRACT

Thailand has developed the operations of government agencies by using electronic systems to administrate and provide public services. In order to increase the efficiency of the bureaucratic system to comply with international standards in the age of electronic information change or the digital age. Originally, it was the operation of each department in an individual manner, lacked of integration, and no central agency for linking this information. Subsequently, the Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, which is a law with principles and objectives focusing on the administration of the public sector and the provision of public services convenient, fast, efficient, and responding to services and facilitation for the public by providing the administration and the creation of public services in the form and digital channels by managing and integrating government information from all government agencies. From the study, there are some observations which not lead to a digital government with a secure working system and information linkage between government agencies and no efficient, fast, open and transparent, universal, including people who have not received the convenience of service and cannot monitor the operations of government agencies according to their intentions. Therefore, Thailand shall accelerate the linkage of electronic information in the database of government agencies, providing knowledge and making tools readily available and having critical equipment in the operation of government officials for being the digital government that administrates and provides service efficiency into the Digital Age.

Keywords: Electronic Information, Digital Age, Administration and Government Services Through Digital Systems, Public Administration, Digital Government

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 มาตรา 257 และ มาตรา 258 กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐ อย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 76) และการปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้ประเทศ มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล ขจัดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศ โดยในด้านการบริหารราชการ แผ่นดินนั้นให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและ การจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการ บริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชน (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 257) และ ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ ทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการ ประชาชน (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 258)

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศพระราชบัญญัติ การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่าน ระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีเจตนารมณ์ กล่าวคือ ปัจจุบันเทคโนโลยีได้มี ความก้าวหน้าและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและ การประกอบธุรกิจของประชาชน ซึ่งในการบริหาร งานและการให้บริการภาครัฐที่ผ่านมายังมิได้นำ

เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและ อำนาจความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ และ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติ ให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการ แผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและ การจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการ ฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สมควรให้มีกฎหมาย ในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหาร ราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับ การบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบ ดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบ การทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน ของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความ สะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบ การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ ซึ่งมีหน่วยงาน ตามพระราชบัญญัตินี้ คือ สำนักงานพัฒนารัฐบาล ดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ซึ่งเป็นหน่วยงาน ในการกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี สังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี มีลักษณะเป็นหน่วยงานกลางของ ระบบรัฐบาลดิจิทัล ทำหน้าที่ในการให้บริการ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน ของรัฐและหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการพัฒนารัฐบาล ดิจิทัล (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2019)

จากเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติ

การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจุบันพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้แล้ว กล่าวคือ มีผลให้ใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562 ผู้เขียนจึงจัดทำบทความฉบับนี้ขึ้นเพื่อประสงค์จะนำเสนอข้อสังเกตตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ว่าสามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้หรือไม่เพียงใด โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลักการตาม E-Government ขององค์การสหประชาชาติ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ กฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล นิยาม หลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล การจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัล องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล การให้หน่วยงานของรัฐที่ออกเอกสารหรือหลักฐานส่งข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัล การขอเชื่อมโยงข้อมูล

ส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ และ หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการจัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล และการกำหนดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

เนื้อหา

กฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ถูกตราขึ้นเพื่อให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ ผู้เขียนขออธิบายสาระสำคัญและข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ดังนี้

1. การให้นิยามคำว่า “รัฐบาลดิจิทัล”

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ “รัฐบาลดิจิทัล” ไว้หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ

โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยคำว่า “ดิจิทัล” นั้น พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีที่ใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่ง หรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งทั้งปวง เพื่อใช้สร้างหรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “รัฐบาลดิจิทัล” ประกอบกับ “ดิจิทัล” สรุปได้ว่า “การนำเทคโนโลยีเพื่อใช้สร้างหรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมกันของทุกภาคส่วน” ซึ่งหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 นี้ ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะหน่วยงานราชการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน รัฐสภา ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การอัยการ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และหน่วยงานอิสระของรัฐด้วย (Digital Government

Administration and Services Act B.E. 2562, Section 3) ซึ่งการให้คำนิยามคำว่า “รัฐบาลดิจิทัล” และ “ดิจิทัล” ดังกล่าวนี้นี้ เป็นเพื่อการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการที่รัฐบาลนำอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสนับสนุนธรรมาภิบาลโดยทั่วไปซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างประสิทธิผลต่อสถาบัน ตามเป้าหมายที่ 16 กล่าวคือ สันติภาพและสถาบันที่เข้มแข็ง (Peace, Justice and Strong Institutions) และเพื่อเสริมสร้างการดำเนินการตามเป้าหมายที่ 17 กล่าวคือ หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (Partnerships for the Goals) เพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยของสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ที่เปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแบบดิจิทัล (United Nations E-Government Survey 2020, 2020) จากหลักการในบทนิยามข้างต้น ประกอบกับหลักการตาม E-Government ขององค์การสหประชาชาติ ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้มีหลักการในการบูรณาการข้อมูลการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนโดยมุ่งเน้นการทำงานทุกภาคส่วนของภาครัฐและบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และตามหลักการของ E-Government ขององค์การสหประชาชาติ

2. หลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการว่าในการดำเนินการตามกฎหมาย

เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการ และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้องค์กรของรัฐบาลตามที่กล่าวข้างต้นจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล โดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะ และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 4) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) การนำระบบดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารและการให้บริการของหน่วยงานของรัฐบาลทุกแห่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและให้มีระบบดิจิทัลอย่างคุ้มค่าและเต็มศักยภาพ

(2) การพัฒนามาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับระบบดิจิทัล และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่จำเป็น ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐบาลให้มีความสอดคล้องและมีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมทั้งมีความมั่นคงปลอดภัยและน่าเชื่อถือ โดยมีการบูรณาการและสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ เกิดการพัฒนาการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การบริหารราชการและการบริการประชาชนแบบบูรณาการ

(3) การสร้างและพัฒนาระบบความมั่นคงปลอดภัยในการใช้ระบบดิจิทัลและมาตรการปกป้องคุ้มครองข้อมูลที่จะกระทบถึงความมั่นคงหรือความเป็นส่วนตัวของประชาชนที่มีความพร้อมใช้และน่าเชื่อถือ

(4) การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะที่หน่วยงานของรัฐบาลจัดทำและครอบครองในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก มีส่วนร่วมและตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล และสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาบริการและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในด้านต่าง ๆ

(5) การรักษาวินัยการเงินการคลังภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินความคุ้มค่าในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะผ่านระบบดิจิทัล รวมทั้งพัฒนาให้มีกลไกการใช้ข้อมูลเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเกิดความสอดคล้องกับแผนงานและโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐบาล

ในขณะที่หลักการ E-Government ขององค์การสหประชาชาติเน้น มุ่งเน้นไปถึงการให้บริการธุรกรรมออนไลน์ การให้บริการโทรศัพท์มือถือ และการเปลี่ยนแปลงระดับภูมิภาคในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงกับ SDGs ด้านต่าง ๆ อาทิ สุขภาพ การศึกษา สังคม การคุ้มครองการทำงานที่ดี และความยุติธรรม (United Nations E-Government Survey 2020 , 2020)

เมื่อพิจารณาหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยให้การบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ด้วยการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐทุกหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นหลักการและวัตถุประสงค์ที่มีมาเพื่อแก้ไขปัญหาการกระจายข้อมูลตามแต่ละหน่วยงานโดยใช้การบูรณาการร่วมกันด้วยมีศูนย์กลางในการเชื่อมโยง ได้แก่ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร.ซึ่งเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐภายในประเทศเท่านั้นยังไม่ได้มีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคดังเช่นองค์การสหประชาชาติกำหนดเป้าหมายไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การมีรัฐบาลดิจิทัลถือเป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามหลักการขององค์การสหประชาชาติโดยเป็นกลไกในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการของรัฐผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับหลักการ E-Government ขององค์การสหประชาชาตินั้น องค์การสหประชาชาติได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ทั้งหมด 3 ระดับ คือ (1) E-Information คือ การให้ข้อมูลดิจิทัลภาครัฐ (2) E-Consultation คือ การมีฟอรัมรับฟังความคิดเห็นดิจิทัลของรัฐ (3) E-Decision-Making คือ การเปิดโอกาสให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายผ่านช่องทางดิจิทัล (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020) เมื่อพิจารณาหลักการขององค์การสหประชาชาติทั้ง 3 ระดับข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 3 ระดับ เริ่มตั้งแต่การมีนโยบายระดับชาติในการสนับสนุน การเปิดเผยข้อมูลรัฐออนไลน์ การมีช่องทางออนไลน์ กฎการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การเข้าถึงบริการออนไลน์ของ (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลมีลักษณะสากลเป็นไปตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ

จากข้อมูลของ สพร. เกี่ยวกับการจัดอันดับประเทศสมาชิกในองค์การสหประชาชาติที่เป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือรัฐบาลดิจิทัลในปี 2020 โดยแยกเป็น 3 ดัชนี กล่าวคือ (1) ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยมีอยู่ในอันดับที่ 57 จาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ อันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 11 ของโลก ซึ่งพบว่าด้านที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ได้แก่ การให้บริการออนไลน์ (Online Service Index: OSI) และ โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม (Telecommunication Infrastructure Index: TII) (2) ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Participation Index: EPI) ซึ่งเป็นการประเมินแนวทางการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ในการกำหนดทิศทางการทำงานของภาครัฐ โดยประเทศไทยมีอันดับที่ 51 โดยประเทศไทย ยังคงครองอันดับที่ 3 ของประเทศอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 6 ของโลก : ซึ่งพบว่า ภาครัฐไทยมีการเปิดช่องทาง อิเล็กทรอนิกส์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจาก ภาคประชาชนมากขึ้นทั้งในการร้องเรียน กำหนดนโยบาย ร่างกฎหมาย และการติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้าง (3) ดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ในระดับ ท้องถิ่น (Local Online Service Index: LOSI) เป็นการประเมินการให้บริการด้านข้อมูล การทำธุรกรรม และกลไกการมีส่วนร่วมจากคน ในท้องที่ ของเมืองหลักในแต่ละประเทศทั่วโลก ในปีนี้ องค์การสหประชาชาติขยายกลุ่มการสำรวจ จาก 40 เป็น 100 เมือง ซึ่งกรุงเทพมหานคร มีอันดับตกลงเล็กน้อยจากอันดับที่ 34 มาอยู่ในอันดับที่ 39 ในปี 2020 จากอันดับแต่ละ ดัชนีที่จัดโดยองค์การสหประชาชาติ (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020) จะเห็นได้ว่า ประเทศไทย พัฒนารัฐบาลให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยขยายการ บริการออนไลน์และโทรคมนาคม รวมทั้งเกิดการ พัฒนาการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการ กำหนดทิศทางการทำงานของภาครัฐ แต่ยังคง ต้องปรับปรุงเรื่องการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของประเทศไทยในการพัฒนา ประเทศสู่รัฐบาลดิจิทัลในระดับสากลเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายขององค์การ สหประชาชาติ

3. การจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางการบริหารงานภาครัฐ และการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบของ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศ มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล และมีกรอบการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของประเทศ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ใน 2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับชาติ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ข้างต้นที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกันจัดทำระบบ บูรณาการข้อมูลดิจิทัลระหว่างกัน และกำหนด รายชื่อหน่วยงานของรัฐที่ต้องเผยแพร่ข้อมูลที่ ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐไว้ด้วยได้ และ เมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแผนดังกล่าว และต้องจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือ แผนงานของหน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พร้อมทั้งส่งแผนปฏิบัติการ หรือแผนงานดังกล่าวให้ สพร. ทราบด้วย (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 5) จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และตามหลักการของ E-Government ขององค์การสหประชาชาติ

ปัจจุบัน สพร.ได้จัดทำร่างแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 เสนอคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ขณะนี้

อยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็น และเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการจัดทำงบประมาณรายจ่ายแผนงานบูรณาการจำนวน 14 แผนงาน ซึ่งมีแผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลประกอบด้วย (Digital Government Development Agency (Public Organization, 2019) จะเห็นได้ว่า แม้ว่าปัจจุบันยังไม่มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเนื่องจากอยู่ระหว่างกระบวนการรับฟังความคิดเห็น แต่รัฐได้มีความพยายามที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ กล่าวคือการจัดทำงบประมาณรายจ่ายแผนงานบูรณาการจำนวน 14 แผนงาน มีการกำหนดแผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลประกอบด้วย ทำให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ สพร.สามารถขับเคลื่อนและทำงานได้ และหากได้มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลก็จะทำให้การทำงานและการดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับผลงานของ สพร.ได้แก่ โครงการยกเลิกสำเนาเอกสารราชการโดยมี 60 หน่วยงานของรัฐเข้าร่วมสนับสนุนโครงการ เช่น กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม การปราบปรามนครหลวง การไฟฟ้านครหลวง สำนักงานประกันสังคม โดยประชาชนสามารถตรวจสอบผ่านแอปพลิเคชันทั้งระบบ ANDROID และ IOS (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020)

4. องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลไว้ดังนี้

(1) นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการ

(3) กรรมการอื่นจำนวนห้าคนที่มาจากการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมอบหมายคณะหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการ สพร. เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยอาจแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินสองคน (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 6)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐบาลดิจิทัล ดังนี้

(1) เสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ

(2) จัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(3) กำหนดมาตรฐาน ข้อกำหนด และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบดิจิทัลเพื่อดำเนินการ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

(4) กำหนดแนวทางการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรภาครัฐเพื่อประโยชน์ในการ บริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบ ดิจิทัล

(5) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในการจัดให้มีหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ข้างต้น และอาจเสนอต่อผู้รักษาการตามกฎหมายในการ พิจารณายกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ค่าปรับ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราช บัญญัตินี้

(6) ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ แก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามแผน พัฒนารัฐบาลดิจิทัลและตามพระราชบัญญัตินี้

(7) กำกับและติดตามให้หน่วยงาน ของรัฐมีการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล รวมทั้งเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และโครงการในแผน

(8) กำกับและติดตามการดำเนินงาน ของศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลาง และศูนย์ข้อมูล เปิดภาครัฐ

(9) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย หรือตามที่ มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ พัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ในส่วนนี้ เป็นการกล่าวถึงองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าฝ่าย เลขาธิการของคณะกรรมการฯ จะเป็นองค์การ มหาชน ซึ่งโดยปกติองค์การมหาชนจะมีรัฐมนตรี ผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้งในลักษณะของการ กำกับดูแลส่วนบทบาทของรัฐมนตรีโดยส่วนใหญ่ จะทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ หรือเป็น กรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะมีบทบาทในการ กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลกิจการโดยทั่วไป ของหน่วยงานสำหรับความสัมพันธ์กับกระทรวง นั้น องค์การมหาชนจะมีความสัมพันธ์กับกระทรวง ในสองเรื่อง คือ 1. การมีผู้แทนของกระทรวง เป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการ 2. การจัดทำแผนปฏิบัติราชการตามแผนบริหาร ราชการแผ่นดิน ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติ ราชการของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับองค์การ มหาชน (Office of the Public Sector Development Commission, 2020) ในขณะที่ ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ คือ นายกรัฐมนตรี ประกอบกับองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลซึ่งมีได้มีเพียงผู้แทนกระทรวงที่ รัฐมนตรีกำกับดูแลเท่านั้น หากแต่มีองค์ประกอบ มาจากหลายหน่วยงานจึงไม่เป็นการยากต่อการ ดำเนินงานของ สพร. ทั้งในส่วนที่เป็นเลขานุการ ของคณะกรรมการฯ และในการปฏิบัติการ ตามภารกิจหน่วยงาน รวมทั้งไม่เป็นการยากต่อ การบูรณาการบริหารงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับดัชนี การให้บริการภาครัฐออนไลน์ในระดับท้องถิ่น (Local Online Service Index: LOSI) ซึ่งประเทศไทยอันดับลดลงนั้นผู้เขียนเห็นว่า

หน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่นของประเทศไทย ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควรกับการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในด้านของภูมิศาสตร์และความพร้อมด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ อาทิ ไฟฟ้า เครือข่ายและสัญญาณโทรศัพท์ โดยในส่วนนี้อาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการปรับปรุงความพร้อมในเรื่องดังกล่าวพอสมควร จึงจะสามารถทำให้เกิดการยกระดับการบริหารงานภาครัฐและการให้บริการสาธารณะดิจิทัลได้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและหลักการขององค์การสหประชาชาติเพื่อความยั่งยืนต่อไป

5. การให้หน่วยงานของรัฐที่ออกเอกสารหรือหลักฐาน ส่งข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดว่าในกรณีกฎหมาย กฎ ระเบียบใดกำหนดให้ผู้ขอรับอนุมัติ อนุญาตหรือใบอนุญาต หรือผู้ยื่นขอจดทะเบียนผู้มีอำนาจอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต รับจดทะเบียน รับจดทะเบียน หรือรับแจ้งนั้น ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต รับจดทะเบียน รับจดทะเบียน หรือรับแจ้ง ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่ออกเอกสารหรือหลักฐาน ส่งข้อมูลหรือสำเนาเอกสารหรือหลักฐานผ่านช่องทางดิจิทัลเพื่อประกอบการพิจารณาหรือการดำเนินการตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ โดยห้ามเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการทำสำเนาจากหน่วยงานของรัฐที่ขอเอกสาร และหากได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลจากหน่วยงานของรัฐข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าได้มีการยื่นเอกสารหรือหลักฐานมาแสดงตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐนั้นแล้ว (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 7) จะเห็น

ได้ว่า หลักการนี้เป็นการมุ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลจากหน่วยงานของรัฐซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ผู้เขียนเห็นว่า หากสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานของรัฐได้ทั้งระบบ จะสามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้

6. การขอเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดว่าในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในความครอบครอง หากหน่วยงานของรัฐประสงค์จะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยงานของรัฐนั้นสามารถขอเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจากหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองเพื่อนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผลได้ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 16)

สำหรับการขอเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบ

ดิจิทัล พ.ศ. 2562 จะกำหนดหากหน่วยงานของรัฐประสงค์จะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยงานของรัฐนั้นสามารถขอเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจากหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองเพื่อนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผลได้

สำหรับการขอเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐนั้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติจะกำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และเพื่อยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนกลับต้องแสดงตนในข้อมูลพื้นฐานในลักษณะเอกสารเพื่อการยอมรับด้านข้อมูลเอกสารกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่อง ซึ่งสามารถพบเห็นปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละประเภทของการให้บริการภาครัฐ ดังนี้

(๑) ใบขับขี่อิเล็กทรอนิกส์

ใบขับขี่หรือใบอนุญาตในการขับรถยนต์ประเภทต่าง ๆ โดยกรมขนส่งทางบก

กระทรวงคมนาคมได้มีการจัดทำใบอนุญาตในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่าใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Driving License) เพื่อบันทึกข้อมูลและแสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้ได้รับใบอนุญาต ผ่านระบบระบบแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต ในการทดแทนใบอนุญาตแบบเดิมของผู้ขับขี่รถยนต์ประเภทต่าง ๆ โดยกรมการขนส่งทางบกได้มีประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่องแนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการแสดงใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ประกาศเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2562 ซึ่งได้วางหลักการเกี่ยวกับแนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบการแสดงผลใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ เป็น 2 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ ทั้งในเรื่อง (ก) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด (ข) คุณภาพของข้อมูลส่วนบุคคล (ค) การระบุวัตถุประสงค์ในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล (ง) ข้อจำกัดในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ (จ) การรักษาความมั่นคงปลอดภัย (ฉ) การเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินการแนวปฏิบัติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล (ช) การมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล (ซ) ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งทำหน้าที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แนวทางที่ 2 การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศสำหรับระบบการแสดงผลใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ (Department of Land Transport, 2019) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัตินั้นพบว่า หน่วยงาน

ของรัฐ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังคงมีการเรียกตรวจใบขับขี่ในรูปแบบเดิม หรือกรณีในการติดต่อหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่สามารถใช้เอกสารที่ทางราชการออกให้ในการยืนยันตัวตนได้ ยังคงต้องมีการใช้เอกสารในรูปแบบบัตรประจำตัว

(๒) บัตรประกันสังคมอิเล็กทรอนิกส์

บัตรประกันสังคม (SSO Connect) โดยสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ร่วมกับภาคเอกชน ในการจัดทำบัตรประจำตัวของผู้ประกันตนโดยผ่านระบบแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ประกันตนในการติดต่อหรือการใช้สิทธิต่าง ๆ กับสถานพยาบาลเพื่อการใช้สิทธิของผู้ประกันตน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัตินั้นพบว่าสถานพยาบาลที่ถูกระบุให้สามารถใช้สิทธิได้ตามระบบผู้ประกันตน ยังคงให้แสดงตนในรูปแบบเดิมในการยืนยันและตรวจสอบข้อมูลการรับสิทธิ

(๓) ใบอนุญาตทำงานอิเล็กทรอนิกส์

ใบอนุญาตทำงานอิเล็กทรอนิกส์ หรือใบอนุญาตทำงานคนต่างด้าวโดยกรมการจัดหางานสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้ร่วมกันจัดทำใบอนุญาตแสดงผลผ่านระบบแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การยืนยันตัวหรือข้อมูลส่วนตัว รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในการติดต่อกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงให้แสดงตนในรูปแบบเอกสารเดิม ในการยืนยันและตรวจสอบข้อมูลการรับสิทธิ อีกทั้งเมื่อได้ศึกษาระบบการจัดทำใบอนุญาตทำงาน

ของคนต่างด้าวดังกล่าวแล้วพบว่า ระบบดังกล่าวไม่รองรับการใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ โดยระบุว่าสามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์เท่านั้น (Department of Employment. All rights reserved, 2019)

(๔) ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับข้อสังเกตใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์นั้น ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร (ฉบับที่ 15) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกาศและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562 ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้ยกเลิกระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2560 โดยได้กำหนดให้ผู้ประสงค์จะจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์หรือใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ยื่นคำขอต่ออธิบดีตามแบบ บ.อ. 01 โดยยื่นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (The Revenue Department, 2019) และการยื่นดังกล่าว ผู้ประสงค์ที่จะยื่นคำขอต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนตามประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1 (6) หรือผู้มีหน้าที่ออกใบรับตามประมวลรัษฎากร มาตรา 105
- (2) มีใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Certificate)
- (3) มีระบบงานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดทำและส่งมอบให้แก่ผู้รับมีข้อความถูกต้องครบถ้วนเช่นเดียวกับขณะสร้างส่ง และรับ โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ และสามารถแสดงข้อความได้ในภายหลังโดยความหมาย

ไม่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยไร้ร่องรอย หรือไม่มี การเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารที่ออกระหว่างทาง (The Revenue Department, 2017) ซึ่งในการ ยืนยันดังกล่าวให้ยื่นต่ออธิบดีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่กรมสรรพากรกำหนดโดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงแนบท้ายแบบ บ.อ. 01 และให้ผู้ยื่นคำขอยืนยันตัวตนโดยใช้ใบรับรอง อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Certificate) โดยทั้งใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (The Revenue Department, 2017) (e-tax invoice) และใบรับ อิเล็กทรอนิกส์ (e-receipt) ต้องมีการลงลายมือ ชื่อดิจิทัล (Digital Signature) เพื่อเป็นการ ลดต้นทุนในการทำเอกสารในรูปแบบของกระดาษ โดยจะมีหลักฐานประกอบการบันทึกรายการบัญชี ของกิจการ ใบกำกับภาษี (Revenue Code Section 86/4) (Tax Invoice) ใบเพิ่มหนี้ (Revenue Code Section 86/9) (Debit Note) ใบลดหนี้ (Revenue Code Section 86/10) (Credit Note) ใบรับ (Revenue Code Section 86/105 Bis) (Receipt) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย National e-Payment และเพื่อประโยชน์ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นการยกระดับระบบการทำ ธุรกรรมในการติดต่อการซื้อขายที่สอดคล้อง กับนานาชาติประเทศคู่ค้า แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทาง ปฏิบัตินั้นพบว่าผู้ประกอบการที่จัดทำเอกสาร ด้วยโปรแกรมไม่สามารถใช้เป็นเอกสารประกอบ ในการยื่นแบบแสดงได้ หากโปรแกรมไม่มีความ สมบูรณ์ และต้องกลับมาใช้เอกสารในรูปแบบเดิม จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัญหา การแสดงตนเอกสารในรูปแบบเดิมนั้น ผู้เขียน

เห็นว่าสาเหตุที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ การใช้งานระบบดิจิทัลต่าง ๆ ยังคงให้ความเชื่อถือ แก่ระบบการยืนยันตัวตนหรือการใช้เอกสาร หลักฐานในรูปแบบเดิม เนื่องจาก (1) ความไม่ เชื่อมโยงทางด้านข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้าน ฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ (2) การขาด เครื่องมือสำคัญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ (3) เจ้าหน้าที่ที่ยังไม่รู้หรือความเข้าใจในการ เปลี่ยนมาใช้ระบบใบอนุญาตแบบอิเล็กทรอนิกส์ (4) การขาดการสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์ โดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหากสามารถจัดการแก้ไข ปัญหานี้ได้ จะสามารถยกระดับการบริหารงาน ภาครัฐและการบริการสาธารณะได้มีประสิทธิภาพ

7. หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการ จัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วย ข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล และการกำหนดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลเปิดเผย ตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ โดยต้องให้ ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนาบริการและนวัตกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ มาตรฐานและหลักเกณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ พัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด ซึ่งต้องเป็นไปเพื่อ ประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในการเข้าถึงข้อมูล (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 17)

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐในสำนักงานทำหน้าที่ในการประสานงานให้หน่วยงานของรัฐจัดส่งหรือเชื่อมโยงข้อมูลที่เปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ และเปิดเผยแก่ประชาชน (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 19)

จะเห็นได้ว่า นอกจากพระราชบัญญัตินี้จะมุ่งเน้นเรื่องการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานทุกภาคส่วนแล้วพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดในเรื่องของสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเสรีและไม่มีค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 257 ในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมด้วย

สรุป

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยให้การบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ด้วยการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐทุกหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นหลักการและวัตถุประสงค์ที่มีมาเพื่อแก้ไขปัญหาการกระจายข้อมูลตามแต่ละ

หน่วยงานโดยใช้การบูรณาการร่วมกันด้วยมีศูนย์กลางในการเชื่อมโยง ได้แก่ สพร. และจากการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้มีหลักการและเจตนารมณ์ดี แต่มีข้อสังเกตในทางปฏิบัติบางประการดังกล่าวข้างต้นทั้งในเรื่องของการแสดงตนในข้อมูลพื้นฐานในรูปแบบเอกสารและรวมถึงความพร้อมด้านความรู้และสาธารณูปโภคทั้งในส่วนของไฟฟ้า เครือข่ายโทรศัพท์และสัญญาณโทรศัพท์ ทำให้ไม่สามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนยังไม่ได้รับความสะดวกในการรับบริการและไม่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามเจตนารมณ์ได้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ดังนี้

(1) การเร่งดำเนินการเชื่อมโยงทางด้านข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ

(2) ความพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์สำคัญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(3) การสร้างความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และการสร้างความเข้าใจในการเปลี่ยนมาใช้ระบบใบอนุญาตแบบอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ (4) การสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์ โดยหน่วยงานภาครัฐ	(5) การจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงาน และการให้บริการดิจิทัลร่วมกับท้องถิ่น (6) ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค อาทิ ไฟฟ้า อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เครือข่ายโทรศัพท์ สัญญาณโทรศัพท์

REFERENCES

- Constitution of The Kingdom of Thailand B.E.2560. (In Thai)
- Department of Land Transport. (2019). **Department of Land Transport Revealing driving license. The format that has a QR Code (QR Code) supports the driving license with methods and information through electronic systems.** Retrieved February 10, 2020, from https://www.dlt.go.th/th/public-news/view.php?_did=2385. (In Thai)
- Dharmniti. (2018). **e-Tax Invoice, Must Know in e-Business.** Retrieved February 10, 2020, from <https://www.dharmniti.co.th/e-tax-invoice-%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4/>. (In Thai)
- Office of the Public Sector Development Commission. (2020). **Public organization.** Retrieved February, 10, 2020, from <https://po.opdc.go.th/content/MTU>. (In Thai)
- Revenue Code Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562. (In Thai)
- Supida Bantaotuhk. (2018). **“e-Tax Invoice & e-Receipt”.** Department of Revenue, Ministry of Finance. (in Thai)
- Sustainable Development Goals–SDGs. Retrieved February 10, 2020, from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>. (In Thai)
- The Revenue Department. (2019). **Announcement Subject: Prescribing rules, procedures and conditions for the preparation, delivery and storage of electronic tax invoices and electronic receipts.** Retrieved February 10,2020 from http://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/dgg15.pdf. (In Thai)
- United Nations.Department of Economic and Social Affairs.**E-Government Survey 2020 Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development With addendum on COVID-19 Response.**

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ ในโรงพยาบาล

FACTORS INFLUENCING THE USE OF MOBILE HEALTH SERVICE IN HOSPITALS

จิรวดี อินทกาญจน์^{1*} และ ฉัตรชัย รากา²

¹สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Jirawadee Intakarn^{1*} and Chatchai Rakra²

¹Logistics Management Program, Industrial Technology, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Logistics and Supply Chain Management Program, College of Logistics and Supply Chain,
Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Email: jirawadee.i@pnru.ac.th

Received: 2021-01-19

Revised: 2020-12-26

Accepted: 2021-01-19

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล โดยการสืบค้นทั้งหมด 17 บทความ ศึกษาข้อมูลจาก Science Direct, Google Scholar และ Emerald ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย การเข้าถึง (9.92 เปอร์เซ็นต์) ง่ายต่อการเรียนรู้และใช้งาน (15.38 เปอร์เซ็นต์) ความปลอดภัย (25 เปอร์เซ็นต์) การตอบสนอง (5.77 เปอร์เซ็นต์) การบริการ (3.85 เปอร์เซ็นต์) ฟังก์ชัน (7.69 เปอร์เซ็นต์) เอาใจใส่ (3.85 เปอร์เซ็นต์) คุณภาพของข้อมูล (7.69 เปอร์เซ็นต์) ความพึงพอใจของผู้ใช้ (15.38 เปอร์เซ็นต์) และความคาดหวัง (5.77 เปอร์เซ็นต์) โดยมีตัวชี้วัดด้านความปลอดภัยที่ต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด รองลงมาง่ายต่อการเรียนรู้และใช้งาน ความพึงพอใจของผู้ใช้และการเข้าถึง 25 เปอร์เซ็นต์ 15.38 เปอร์เซ็นต์และ 9.92 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ โดยพบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) มากที่สุด

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการสุขภาพ บริการสุขภาพ โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่

ABSTRACT

This research article was to examine factors influencing the effectiveness of healthcare services delivered. Searched all 17 articles from Science Direct, Google Scholar, and Emerald. Regarding related literature reviews and synthesis of Health Care Supply Chain, indicators were found: Accessibility (9.92percent), easy to learn and use (15.38percent), Security (25 percent), Response (5.77 percent), service (3.85 percent), function (7.69 percent), attentive (3.85 percent), data quality (7.69 percent), user satisfaction (15.38 percent), and expectation (5.77 percent).

The Security required by most users followed by easy to learn and use. User satisfaction and accessibility were 25 percent, 15.38 percent, and 9.92 percent, respectively, using the most Structural Equation Modeling techniques.

Keywords: Supply Chain of Health Services, Health Care Supply Chain, Mobile Health Service

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อระบบสุขภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรไทย การเปลี่ยนแปลงฐานเศรษฐกิจไปสู่ยุคดิจิทัล เป็นต้น ประเทศไทยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation Drive Economy) โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) (พ.ศ. 2560- 2569) ประกอบด้วย 4 ผลผลิตหลัก ได้แก่ ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ศูนย์กลางบริการสุขภาพ (Medical Service Hub) ศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) และศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub) (Ministry of Public Health Department of Health Service Support, 2016) และแนวทางที่สำคัญ

ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มุ่งเน้นให้มีการสร้างเสริมให้คนในชาติมีสุขภาวะที่ดี ในภาคสุขภาพจะมีการใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันอัจฉริยะต่าง ๆ ในกิจกรรมบริการผู้ป่วย การดูแลสุขภาพของประชาชน การเฝ้าระวัง ภัยพิบัติ การดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ ระบบเศรษฐกิจสังคมของโลก ถูกหลอมเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมของโลกออนไลน์มากยิ่งขึ้น กิจกรรมของประชาชน ธุรกิจ หรือรัฐ จะถูกย้ายมาอยู่บนระบบออนไลน์ เช่น การสื่อสาร การซื้อขายสินค้า การทำธุรกรรมทางการเงิน การเรียนรู้ การดูแลสุขภาพ การบริการของภาครัฐ ฯลฯ เกิดแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการผลิตมากขึ้น ประชาชนและผู้บริโภคกลายเป็นผู้ผลิต โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับทุกหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health Information and Communication

Technology Center, 2017) เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นที่ยอมรับในยุคปัจจุบันและในยุคที่หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความจำเป็นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน การบริหารงานและการตัดสินใจ ซึ่งในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในวงการธุรกิจต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพรวมทั้งการแลกเปลี่ยนและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

ในปัจจุบันโรงพยาบาลของรัฐบาลประสบปัญหาการบริการไม่ทั่วถึงเนื่องจากจำนวนของผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง (Thesarat & Sintusoaw, 2010) ทั้งนี้ทำให้เกิดแถวคอยขึ้นในการให้บริการ ซึ่งมีการใช้แอปพลิเคชันทางมือถือ (Mobile Application) ในทุกช่วงวันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้เป็นอุปกรณ์พกพาติดตัวในการติดต่อสื่อสาร ค้นหาข้อมูล รับส่งภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว ให้ถึงตัวบุคคลในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งมีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่สนับสนุนการดูแลสุขภาพและการเสริมประสิทธิภาพการให้บริการของหน่วยบริการสุขภาพต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จะทำให้สามารถลดจำนวนครั้งที่ผู้ป่วยต้องมาพบแพทย์ ลดระยะเวลารอคอย ลดความแออัดในสถานพยาบาลได้มาก และยังสามารถติดตามอาการหลังจากที่ได้รับการรักษา อีกทั้งยังช่วยในการลดช่องว่างในการติดต่อสื่อสารระหว่างใช้บริการกับผู้ให้บริการ หรือใช้ในการสอบถามข้อมูลในการรักษาและถามตอบปัญหาด้านสุขภาพที่สามารถทำได้รวดเร็วขึ้น ดังที่เราเริ่มเห็นได้มีการพัฒนาระบบงานให้ดีขึ้นในสถานพยาบาลบางแห่ง ที่สามารถบอกเวลานัดหมายได้แม่นยำและติดต่อกับผู้ป่วยผ่าน

แอปพลิเคชันทางมือถือ (Mobile Application) ทำให้ผู้ป่วยที่แพทย์นัดมาตรวจไม่จำเป็นต้องมานั่งรอเป็นเวลานาน สามารถที่หน้าห้องตรวจได้ก่อนเวลานัดเพียง 5-10 นาที ช่วยลดความแออัดและลดการเสียเวลารอคอยของผู้ป่วยที่มาใช้บริการ ปัญหาการดูแลบริการสุขภาพยังไม่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ ซึ่งในขณะที่อุตสาหกรรมอื่น ๆ มีค่าใช้จ่ายน้อยลงเมื่อเทคโนโลยีดีขึ้น แต่การให้บริการทางสุขภาพกลับมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเรื่อย ๆ สวนทางกับเทคโนโลยีที่ดีขึ้น สถานการณ์ปัญหานี้เกิดจากความสับสนเปลืองที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่าง ๆ ในการให้บริการและความผิดพลาดที่ไม่น่าเกิดขึ้นในหลาย ๆ ขั้นตอน นอกจากนี้ข้อมูลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จากสถิติการใช้โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น พบว่าจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า Baby Boomer และ Gen X มีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ 10 ชั่วโมง และ 9 ชั่วโมง 49 นาที หากแบ่งออกเป็นการใช้งานระหว่างในช่วงวันทำงานและช่วงวันหยุด ในช่วงวันหยุดจะมีการใช้งานมากกว่าช่วงวันทำงานเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ Baby Boomer ใช้งานอินเทอร์เน็ตในช่วงวันหยุดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 11 ชั่วโมง 3 นาทีต่อวัน และช่วงวันทำงานใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8 ชั่วโมง 35 นาทีต่อวัน (Electronic Transactions Development Agency, 2019)

จากข้อมูลมีงานวิจัยด้านการใช้แอปพลิเคชัน โดยใช้เทคนิค Human Factors Analysis and Classification System (HFACS), Fuzzy TOPSIS และ Analytic Hierarchy Process (AHP) เพื่อระบุปัจจัยข้อผิดพลาดที่สำคัญของมนุษย์ในแผนกฉุกเฉินในไต้หวัน พบว่าปัจจัยความ

ผลิตผลที่สำคัญของมนุษย์สามารถระบุและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายเพื่อปรับปรุงความปลอดภัยของผู้ป่วยในได้หวั่น (Hsieh, 2018) จากสถานการณ์ดังกล่าวนำมาซึ่งความท้าทายของธุรกิจการบริการดูแลสุขภาพ ด้วยความก้าวหน้าล่าสุดในด้านข้อมูลและการสื่อสารเทคโนโลยี (ICT) กำลังเข้าสู่ “สังคมที่เชื่อมโยงถึงกัน” ที่เทคโนโลยีมีการใช้ในระบุงในคอมพิวเตอร์ สุขภาพวัตถุประสงค์ เช่น สำหรับการจับเก็บบันทึกข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ การตรวจสอบ การศึกษา การสื่อสารและการติดตามพฤติกรรม (Grover et al., 2018) นอกจากนี้ยังใช้แอปพลิเคชัน (Mobile-Health) เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพและมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการปฏิบัติตามการนัดหมาย การรวบรวมข้อมูลและการพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพ (Hall et al., 2014) ประเด็นเร่งด่วนที่ควรดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ปรารถนา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่และระบบอัจฉริยะต่าง ๆ ที่ต้องนำมาใช้ขับเคลื่อนระบบ Health 4.0 (Paoín, 2017) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยการดูแลสุขภาพของประชาชน จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่กว้างขวางมีผลต่อประชาชนส่วนใหญ่ในระดับสูงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการจัดระบบดูแลสุขภาพ เช่น กระทรวงสาธารณสุขจึงควรให้ความสำคัญทำความเข้าใจกับระบบในภาพรวมทั้งหมด เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปไปสู่ Health 4.0 (Paoín, 2017) ปัจจุบันเทคโนโลยีเกิดความเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดดังจะเห็นได้ จากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

ตามยุคสมัย (Disruptive Technology) หรือเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีความก้าวหน้าและสามารถเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ และเศรษฐกิจโลกไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต แบบทุกที่ทุกเวลา (Mobile/Wearable Computing) เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เทคโนโลยีการเชื่อมต่อของสรรพสิ่ง (Internet of Things) เป็นต้น เทคโนโลยีดังกล่าวต่างมีศักยภาพในการเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตและการทำงานได้ หน่วยงานต้องเริ่มเตรียมความพร้อมสำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีตามยุคสมัย (Disruptive Technology) (Ministry of Public Health Department of Health Service Support, 2016) เนื่องจากการรับรู้คุณค่าด้านการดูแลสุขภาพของระบบไร้สายเทคโนโลยีการวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล (Mobile Health) มีการเติบโตใน 2-3 ปีที่ผ่านมาและการเพิ่มขึ้นอย่างมากของโทรศัพท์มือถือการใช้งานและการระดมทุนครั้งใหญ่ในโปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล (Mobile Health) ได้รับความสนใจอย่างมากจากนักวิจัย (Cameron et al., 2017) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (E-Health) การให้บริการบนแพลตฟอร์มมือถือมีการพัฒนามากขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นเพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพควรมุ่งเน้นให้มีการสร้างเสริมให้คนในชาติมีสุขภาวะที่ดี เน้นการพัฒนา

เศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาขั้นต่อไปในโรงพยาบาลไทย เพื่อใช้ในการประเมินความต้องการของผู้ใช้บริการของโรงพยาบาลในประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีไร้สาย ลดการรอนานทั้งการพบแพทย์และจ่ายเงิน เป็นปัญหาใหญ่ของผู้รับบริการ แต่ด้วยแอปพลิเคชัน ผู้รับบริการสามารถรู้ระบบคิว ชำระเงินได้อย่างรวดเร็วในแอปพลิเคชันและยังสามารถสแกนคิวอาร์โค้ดที่จุดบริการรับชำระค่าสินค้า/บริการ ระบบนี้ได้เชื่อมต่อกับระบบบิลของโรงพยาบาลทำให้ผู้ใช้บริการเห็นค่าใช้จ่ายและสแกนเพื่อชำระเงินได้ทันที ช่วยลดเวลาการรอคอยได้กว่า 60 เปอร์เซ็นต์ แต่ในประเทศไทยยังเป็นที่ยอมรับน้อย ด้วยการใช้งานด้วยโปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health Service) ยังไม่ตอบโจทย์ในสังคมไทย ผู้เขียนจึงเล็งเห็นความสำคัญถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการให้บริการ การใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health Service) ที่ตอบโจทย์ตามความต้องการของผู้ใช้บริการของประเทศไทย

กรอบในการวิเคราะห์

ศึกษาโดยการสืบค้นข้อมูลด้านการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล (Mobile Health Service) ฐานข้อมูลจาก Science Direct, Google Scholar, Emerald ปี 2554-2559 ทั้งหมด 17 บทความ และทำการสังเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดห่วงโซ่อุปทานด้านการดูแลสุขภาพ (Healthcare Supply Chain)

เนื้อหา

การใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health Service)

mHealth หรือ Mobile Health Service หมายถึง การแพทย์และสาธารณสุขที่ใช้งานหรือสนับสนุนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น สมาร์ทโฟน (Smart Phone) (Thawillarp, 2017) ปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health Service) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดห่วงโซ่อุปทานด้านการดูแลสุขภาพ (Health Care Supply Chain) ด้วยการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health Service) พบว่า การศึกษาวิจัยในแนวคิดนี้ยังมีนักวิจัยจำนวนไม่มากนักที่ทำการศึกษาด้านนี้ในประเทศไทย ซึ่งจากหลักฐานเชิงประจักษ์ทั้งงานวิจัยและงานวิชาการ ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการประเมินตัวชี้วัดห่วงโซ่อุปทานด้านการดูแลสุขภาพ (Healthcare Supply Chain) ด้วยการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health Service) ส่งผลกระทบกับการบริการของโรงพยาบาล ประสิทธิภาพขององค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ดังนี้ การเข้าถึง (9.92 เปอร์เซ็นต์) รายละเอียด เช่น หน้าจอผู้ใช้ (Liu et al., 2011; Büyüközkan et al., 2012; Al-Saadi., 2015) การเข้าถึงและการแปลข้อมูล การเข้าถึงเนื้อหา (Büyüközkan et al., 2012), ง่ายต่อการเรียนรู้และใช้งาน (15.38 เปอร์เซ็นต์) รายละเอียด เช่น ความสะดวกในการเรียนรู้ (Büyüközkan et al., 2012; Kitsios et

al., 2019; Zhao et al., 2018; Hoque et al., 2017; Alama et al., 2020; Escobar-Rodríguez et al., 2014; Liu et al., 2019; Dwivedi, 2016), ความปลอดภัย (25 เปอร์เซนต์) รายละเอียด เช่น การตรวจสอบผู้ใช้ (Iwaya et al., 2013) ความปกติ (Zhao et al., 2018; Escobar-Rodríguez et al., 2014) การเคลื่อนย้ายข้อมูลที่เข้ารหัส (Iwaya et al., 2013) ความสมบูรณ์ของข้อมูล (Büyükközkán et al., 2012) ความปลอดภัยทางกายภาพ (Büyükközkán et al., 2012; Zhao et al., 2018; Escobar-Rodríguez et al., 2014) ตรวจสอบการทดลอง (Büyükközkán et al., 2012) วางใจ (Zhao et al., 2018; Escobar-Rodríguez et al., 2014) การรับรู้ความเสี่ยงและการรับรู้ช่องโหว่ (Zhao et al., 2018). การตอบสนอง (5.77 เปอร์เซนต์) รายละเอียด เช่น การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Zhao et al., 2018; Alama et al., 2020; Escobar-Rodríguez et al., 2014) การบริการ (3.85 เปอร์เซนต์) รายละเอียด เช่น คุณภาพ (Kitsios et al., 2019; Escobar-Rodríguez et al., 2014), ฟังก์ชัน (7.69 เปอร์เซนต์) รายละเอียด เช่น ความเร็ว (Büyükközkán et al., 2012) ความถูกต้อง (Alkhunaizan et al., 2012; Mosadeghrad, 2014) ทนทาน Federica (Lucivero, 2015) เอาใจใส่ (3.85 เปอร์เซนต์) (Büyükközkán et al., 2012), คุณภาพของข้อมูล (7.69 เปอร์เซนต์) (Büyükközkán et al., 2012), ความพึงพอใจของผู้ใช้ (15.38 เปอร์เซนต์) (Kitsios et al., 2019; Alkhunaizan et al., 2012; Hoque et al., 2017) (Alama et al., 2020; Sanner et al., 2012) และความคาดหวัง (5.77 เปอร์เซนต์)

(Alama et al., 2020) จากข้อมูลข้างต้น สามารถนำปัจจัยดังกล่าวมาปรับใช้และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาธุรกิจห่วงโซ่อุปทานของการบริการดูแลสุขภาพด้วยบริการการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health) ในโรงพยาบาลของไทย

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบสุขภาพเช่นด้านการดูแลสุขภาพมีหัวข้อที่ครอบคลุมอยู่มาก (Meiller, 2017) การรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีไร้สายที่ในปัจจุบันมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องในด้านการดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้นโดยดำเนินการเปลี่ยนแปลงระบบเดิม (แบบ Analog) ให้เป็นระบบดิจิทัล (Digital) จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่กว้างขวางมีผลต่อประชาชนหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการจัดระบบสุขภาพเช่น กระทรวงสาธารณสุขที่ให้ความสำคัญและสามารถนำมาปฏิรูปในภาพรวมทั้งหมดจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลและเพื่อให้ได้ห่วงโซ่อุปทานแบบบูรณาการ ประกอบกับการใช้งานโทรศัพท์มือถือในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ในการพัฒนาการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (mHealth) ของประเทศไทยสำหรับแพลตฟอร์มมือถือเพื่อรองรับของอุปกรณ์มือถือที่มีจำนวนมากขึ้น ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ในอนาคตประเทศไทยสามารถนำปัจจัยดังกล่าวมาปรับใช้และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาธุรกิจห่วงโซ่อุปทานของการบริการดูแลสุขภาพด้วยบริการการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health) ในโรงพยาบาลของไทย

สรุป

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรวมถึงการดูแลสุขภาพ ผู้เขียนเล็งเห็นความสำคัญและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ รวมถึงรองรับ Healthcare 4.0 ด้วยการให้บริการสุขภาพผ่านโทรศัพท์มือถือที่สะดวก รวดเร็ว ครบ จบ ด้วยโทรศัพท์มือถือตั้งแต่ก่อนมาโรงพยาบาล ขณะอยู่โรงพยาบาล และกลับไปพักที่บ้าน ทั้งนี้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการ โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health หรือ mHealth) ของประชาชนทุกคน จากข้อมูลข้างต้นเขียนจึงมีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาธุรกิจห่วงโซ่อุปทานของการบริการดูแลสุขภาพด้วยบริการ (Mobile Health) ในโรงพยาบาลของไทยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถลดระยะเวลาในการรอคอยของผู้ใช้บริการ

โดยวิเคราะห์จากปัญหาของผู้ใช้บริการ มารวมกันไว้ในสมาร์ทโฟน (Smart Phone) รูปแบบโปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Health)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการทบทวนวรรณกรรมไปใช้

จากการทบทวนวรรณกรรมได้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านสุขภาพด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ในโรงพยาบาล โดยนักวิจัยสามารถนำปัจจัยที่ค้นพบไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสุขภาพผ่านโทรศัพท์มือถือที่สะดวก รวดเร็ว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

พัฒนารูปแบบ/โปรแกรม เพื่อส่งเสริมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการทางด้านสุขภาพ

REFERENCES

- Al-Saadi, T.A. (2015). Decision making with the analytic hierarchy process. *International Journal of Services Sciences (IJSSCI)*. 1, 83–98.
- Alam, M.Z., Hoque, M.D., Hu, W. & Barua, Z. (2020). Factors influencing the adoption of mHealth services in a developing country: A patient-centric study. *International Journal of Information Management*. 50, 128-143.
- Alkhunaizan, A. & Love, S. (2012). What drives mobile commerce? An empirical evaluation of the revised UTAUT model. *International Journal of Management and Marketing Academy*. 2, 82-99.
- Büyüközkan, G. & Çifçi, G. (2012). A combined fuzzy AHP and fuzzy TOPSIS based strategic analysis of electronic service quality in healthcare industry. *Expert Systems with Applications*. 39, 2341–2354.

- Cameron, J.D., Ramaprasad, A. & Syn, T. (2017). An ontology of and roadmap for mHealth research. **International Journal of Medical Informatics**. 100, 16–25.
- Dwivedi, Y.K., Shareef, M.A., Simintiras, A.C., Lal, B. & Weerakkody, V. (2016). A generalised adoption model for services: A cross-country comparison of mobile health (m-health). **Government Information Quarterly**. 33, 174–187.
- Electronic Transactions Development Agency. (2020). **Thailand Internet User Behavior 2019**. 1st edition. Bangkok: Electronic Transactions Development Agency. (in Thai)
- Escobar-Rodríguez, T. & Carvajal-Trujillo, E. (2014). Online purchasing tickets for low cost carriers: An application of the unified theory of acceptance and use of technology (UTAUT) model. **Tourism Management**. 43, 70-88.
- Grover, P., Kar, A.K., & Davies, G. (2018). “Technology enabled Health”–Insights from twitter analytics with a socio-technical perspective. **International Journal of Information Management**. 43, 85–97.
- Hall, C.S., Fottrell, E., Wilkinson, S., & Byass, P. (2014). Assessing the impact of mHealth interventions in low-and middle-income countries–what has been shown to work?. **Global Health Action**. 7(1), 1-12.
- Hoque, R. & Sorwar, G. (2017). Understanding factors influencing the adoption of mHealth by the elderly: An extension of the UTAUT model. **International Journal of Medical Informatics**. 101, 75-84.
- Hsieh, M. & et al. (2018). Application of HFACS, fuzzy TOPSIS, and AHP for identifying important human error factors in emergency departments in Taiwan. **International Journal of Industrial Ergonomics**. 67, 171–179.
- Iwaya, L.H. & et al. (2013). Mobile health in emerging countries: A survey of research initiatives in Brazil. **International journal of Medicals Informatics**. 82(5), 283-298.
- Kitsios, F., Stefanakakis, S., Kamariotou, M. & Dermentzoglou, L. (2019). E-service Evaluation: User satisfaction measurement and implications in health sector. **Computer Standards & Interfaces**. 63, 16-26.
- Liu, C., Zhu, Q., Holroyd, K.A. & Seng, E.K. (2011). Status and trends of mobile-health applications for iOS devices: A developer’s perspective. **The Journal of Systems and Software**. 84, 2022– 2033.

- Liu, F., Ngai, E. & Ju, X. (2019). Understanding mobile health service use: An investigation of routine and emergency use intentions. **International Journal of Information Management**. 45, 107–117.
- Lucivero, F. & Prainsack, B. (2015). The lifestylisation of healthcare? ‘Consumer genomics’ and mobile health as technologies for healthy lifestyle. **Applied & Translational Genomics**. 4, 44–49.
- Meiller, Y., Bureau, S., Zhou, W. & Piramuthu, S. (2017). Adaptive knowledge-based system for health care applications with RFID-generated information. **Decis. Support Syst**. 51, 198–207.
- Ministry of Public Health Department of Health Service Support. (2016). **Strategy to Develop Thailand as an International Health Center (MEDICAL HUB) (2017 - 2026)**. Retrieved October 18, 2019, from <http://203.157.7.120/fileupload/2560-102.pdf> (in Thai)
- Mosadeghrad, A.M. (2014). Factors influencing healthcare service quality. **International Journal of Health Policy and Management**. 3, 77-79.
- National Strategy 2018-2037**. Retrieved September 29, 2019, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF (in Thai)
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health Information and Communication Technology Center. (2017). **Health Information Technology Strategy Ministry of Public Health (2017 - 2026)**. Nonthaburi. (in Thai)
- Paoon, W. (2017). Thailand Health 4.0 challenges and opportunities. Faculty of Medicine, Thammasat University. **Journal of the Thai Medical Informatics Association**. 1, 31-36. (in Thai)
- Sanner, T.A., Roland, L.K. & Braa, K. (2012). From pilot to scale: Towards an mHealth typology for low-resource contexts. **Health Policy and Technology**. 1, 155-164.
- Thawillarp, S. (2017). **Mobile health applications Bureau of Epidemiology (mHealth), Department of Disease Control, Ministry of Public Health [PowerPoint slides]**. Retrieved September 29, 2019, from <https://www.slideshare.net/SupharerkThawillarp/overview-of-mhealth-thai-version> (in Thai)
- Thesharat, S. & Sintusoaw, S. (2010). **Simulation of a Queueing System for Reducing Customer Waiting Time Case study:Trakarn Phuetphon Hospital, Ubon Ratchathani Province**. Industrial Engineering Network Conference 2010 (IE-Network

2010), Sunee Grand Hotel & Convention Center, Ubon Ratchathani, October 13 - 15, 214 – 212. (in Thai)

Zhao, Y., Ni, Q. & Zhou, R. (2018). What factors influence the mobile health service adoption? A meta-analysis and the moderating role of age. **International Journal of Information Management**. 43, 342-350.

.....

มาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาด
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

THE MEASURE FOR PROVIDING AND CONTROLLING OF MARKET
OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION FOR PEOPLE WELL-BEING

อรุณ ขยันหา^{1*} ศิริวรรณ วิสุทธิตนกุล² และธีรวุฒิ เกตุลอย³

¹สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อดีตรองสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

Aroon Kayanha^{1*}, Siriwan Wisutthirattanakun² and Teerawut Ketloy³

¹Political Science Department, Faculty of Humanities & Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

²Public Administration Department, Faculty of Humanities & Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

³A Former Member of the Sub-district Administrative Organizations Council

*Email: swisutthirattakun.nui@gmail.com

Received: 2021-01-28

Revised: 2021-03-03

Accepted: 2021-03-05

บทคัดย่อ

ตลาดเป็นสถานที่ชุมนุมเพื่อซื้อและจำหน่ายสินค้าเป็นประจำหรือชั่วคราวก็ได้ ที่ตั้งของตลาดอาจมีเพียงที่เดียวหรือหลาย ๆ ที่ก็ได้ โดยมากมักตั้งอยู่ใกล้บริเวณศูนย์กลางของชุมชน เพื่อนักพบซื้อขายสินค้าของคนในชุมชน เมื่อมีผู้คนมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ตลาดจึงเป็นแหล่งทำให้เกิดมลพิษจำนวนมาก หากไม่มีระบบการควบคุมดูแลที่ดีพออาจทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน บทความนี้จะนำเสนอบทบาทและมาตรการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ที่ตั้งของตลาดต้องอยู่ห่างจากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสีย แหล่งกำจัดขยะมูลฝอย ที่อาจเป็นอันตรายต่อประชาชนไม่น้อยกว่า 100 เมตร การจัดตั้งตลาดในเขตเทศบาลต้องขออนุญาตต่อนายกเทศมนตรี และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลต้องขออนุญาตต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกำหนดที่ตั้ง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้าง กำหนดเวลาเปิดและปิดตลาดอย่างชัดเจน โดยเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะเป็นผู้ออกคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาต ขณะที่การขอต่อใบอนุญาตต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุพร้อมกับเสียค่าธรรมเนียม อย่างไรก็ตามหากผู้ประกอบการ

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น จะมีการกำหนดบทลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อสร้างเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

คำสำคัญ: การจัดให้มีการประกอบกิจการตลาด ควบคุมการประกอบกิจการตลาด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ABSTRACT

The market is a gathering place to buy and sell goods regularly or temporarily. Location of the market can be one or more locations, often located near the community center for meetings and purchasing goods in the community. When there are many people gathered together, the market is a source of pollution. If there is no sound control system, it may lead to adverse consequences such as environmental troubles, noise pollution, etc. Thus, this article presents the roles and measures of local administrative organizations in providing and controlling the market to improve the quality of life of the people.

The Analysis found that the market location must be at least 100 meters away from polluting sources, waste, waste disposal sites that may harm the public. Market establishment in the municipality and sub-district administrative organization area requires permission from the mayor and location establishment, regulations on buildings, and schedule the opening and closing time. The local officer will issue an order for approval or not. An application for renewal of the license must be submitted before the original license expires with a fee. However, if entrepreneurs do not comply, they will be punished. These are to establish the minimum standard as a guideline for developing the quality of life of the people.

Keywords: providing of market, controlling of market, local administrative organization, people well-being

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการบริหารงานตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด (Kayanha, 2016: 76) มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการและ

กิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดทำบริการหรือกิจกรรมสาธารณะที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง สามารถร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชน

หรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้ (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017: section 250)

ตลาดเป็นหนึ่งในสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำบริการให้แก่ประชาชน โดยการร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการก็ได้ เพื่อให้ผู้ค้าใช้เป็นที่พักผ่อนเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ อาหาร เป็นประจำหรือเป็นครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนดโดยทั่วไป ตลาดสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร และตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร และทั้ง 2 รูปแบบต้องอยู่ห่างจากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสีย โรงฆ่าสัตว์ แหล่งโสโครก ที่กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย (Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992)) ในปัจจุบันตลาดมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน และช่วยเหลือธุรกิจ SMEs สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร และประชาชนผู้มีรายได้น้อย ผ่านกลไกตลาดชุมชนให้เป็นช่องทางแก่เกษตรกร และกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับการพัฒนาสินค้า OTOP โดยเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจท้องถิ่น (local economy) อันเป็นการวางฐานรากของประเทศในอนาคต (Department of Internal Trade, Ministry of Commerce, Online: <https://www.dit.go.th/en/>)

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติแล้วตลาดเป็นสถานที่ของผู้คนที่มีการรวมตัวกันจำนวนมาก มีทั้งผู้ขาย ผู้ช่วยขาย ผู้ส่งสินค้า ผู้ซื้อบริโภคสินค้า ตลาดยังเป็นแหล่งที่มีการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งก่อให้เกิดของเสียและมลพิษจำนวนมาก อาทิ ขยะ น้ำเสียจากการล้างผัก ควันจากการปรุงอาหาร มลพิษทางเสียง เป็นต้น หากตลาดไม่มีระบบการควบคุมดูแลและกำจัดของเสียที่ดีพอ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนจำนวนมาก เนื่องด้วยตลาดส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นหน่วยงานหลักในการจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม รวมถึงที่จอดรถ (Determining Plans and Process of Decentralization to Local Government Organization Act, 1999: Section 16-17)

เพื่อให้การประกอบกิจการตลาดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องควบคุมกำกับการประกอบกิจการตลาดในเขตรับผิดชอบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน บทความนี้จะนำเสนอมาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณามาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. 2542 กฎกระทรวง ฉบับที่ 39 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการ เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยและอัตราค่าธรรมเนียมอื่น ๆ พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 63 (พ.ศ. 2551) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

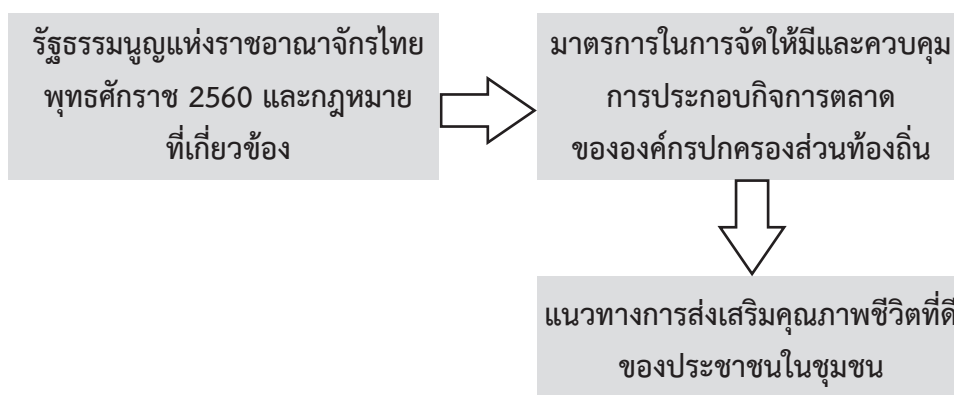
การจัดให้มีและควบคุม หรือกล่าวได้ว่าเป็นการกำกับดูแลการประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นควรพิจารณาถึงแหล่งที่มาของอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดเพื่อกำหนดเป็นแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ดังแผนภาพที่ 1

เนื้อหา

มาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติ สามารถพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ 1) การขออนุญาตจัดตั้งตลาด 2) ผู้มีอำนาจอนุญาตให้จัดตั้งตลาด 3) การออกข้อกำหนดเพื่อการอนุญาตขอจัดตั้งและกำกับการดำเนินการตลาด 4) การออกใบอนุญาต 5) การขอต่อใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต 6) การสั่งพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต 7) ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ 8) การกำหนดโทษ 9) การเปรียบเทียบคดี และ 10) การกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การอนุญาตจัดตั้งตลาด

ที่ตั้งของตลาดต้องอยู่ห่างจากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสีย โรงเลี้ยงสัตว์ แหล่งโสโครก ที่กำจัดขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ไม่น้อยกว่า 100 เมตร เว้นแต่จะมีวิธีการป้องกัน ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขให้ความเห็นชอบ และห้ามมิให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นอนุญาตให้ดำเนินกิจการตลาดในที่หรือทางสาธารณะ เว้นแต่เป็นการดำเนินการของราชการส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 1 กรอบในการวิเคราะห์

ที่ไม่ก่อผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ การขออนุญาตจัดตั้งตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร ต้องยื่นแบบแปลนและแผนผังบริเวณที่ตั้งของอาคารตลาดและอาคารส่วนประกอบอื่นๆ ของตลาดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นพิจารณาและตรวจสอบให้ถูกต้อง (Building Control Act (No. 5), B.E. 2558 (2015) and Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1991)) ก่อนทำการก่อสร้างอาคารตลาด ขณะที่การขออนุญาตจัดตั้งตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคารให้ยื่นแผนผังบริเวณที่ตั้งของแผงขายสินค้า ห้องส้วมที่ถ่ายปัสสาวะอย่างล้างมือ และที่รวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอยให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นพิจารณา แนะนำให้ถูกต้อง (Public Health Act, B.E. 2535 (1992) and Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992))

ผู้มีอำนาจอนุญาตจัดตั้งตลาด

ในเขตพื้นที่เทศบาลต้องขออนุญาตจัดตั้งตลาดต่อนายกเทศมนตรี ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลต้องขออนุญาตต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 34) สำหรับหน่วยงานราชการอันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรของรัฐที่ได้จัดตั้งตลาดขึ้นตามอำนาจหน้าที่ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตจัดตั้งตลาดต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น แต่ในการดำเนินกิจการตลาดจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 หรือข้อกำหนดของท้องถิ่นเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาด และกฎหมายได้ให้อำนาจ

แก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการกำหนดเงื่อนไขเป็นหนังสือเพื่อให้หน่วยราชการที่จัดตั้งตลาดปฏิบัติเป็นการเฉพาะราย

การออกข้อกำหนดเพื่ออนุญาตจัดตั้งและกำกับการดำเนินการตลาด

ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำกับดูแลตลาด และออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการขอใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาด ในประเด็น (Public Health Act, B.E. 2535 (1992)) 1) กำหนดที่ตั้ง เนื้อที่ แผนผังและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสุขลักษณะ 2) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของ และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการตลาด 3) กำหนดเวลาเปิดและปิดตลาด 4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญ และการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ กรณีตลาดในเขตเทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สำหรับสุขลักษณะของตลาดในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามข้อกำหนดขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยคำนึงถึงสภาพของท้องถิ่น สุขอนามัยของประชาชน และการรักษาสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลอาจนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วย

สุลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 เป็นแนวทางในการออกข้อกำหนด

ขั้นตอนการออกใบอนุญาตจัดตั้งตลาด

เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับแบบคำขอรับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดพร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานจากผู้ยื่นคำขอ และตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้อง หากตรวจสอบแล้วพบว่าเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ในคราวเดียวกัน (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 56) โดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มอบหมายให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสุลักษณะของตลาด พิจารณาตรวจและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาต (Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992)) หากการตรวจสอบพบข้อบกพร่อง ให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข โดยออกเอกสารคำแนะนำให้แก้ไขปรับปรุงสภาพของสถานประกอบการและบันทึกรายงานผลการตรวจสภาพของสถานที่ประกอบการเพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาต อย่างไรก็ตามก่อนเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะมีคำสั่งอนุญาต ต้องให้ผู้ขออนุญาตหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการอนุญาตจัดตั้งตลาด มีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้ง แสดงพยานหลักฐานของตน หลังจากนั้นเจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาต แล้วแจ้งผลการพิจารณาพร้อมระบุเหตุผลประกอบการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบ

การต่อใบอนุญาตและการออกใบแทน

ใบอนุญาต

ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุ เมื่อยื่นคำขอพร้อมกับเสียค่าธรรมเนียมเรียบร้อยแล้ว ให้ประกอบกิจการตลาดต่อไปได้จนกว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด (การขอรับใบแทนใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อกำหนดท้องถิ่น)

การสั่งพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายกฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาต เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ภายในเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกิน 15 วัน โดยเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อผู้รับใบอนุญาต ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป และมีเหตุที่จะต้องถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอีก ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด (Public Health Act, B.E. 2535 (1992)) และไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาต และก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนหรือมีผลกระทบต่อ

สภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ ในกรณีที่ไม่พบผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับใบอนุญาตไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ส่งคำสั่งโดยทางไปรษณีย์ตอบรับหรือให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตนั้นรับทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่คำสั่งไปถึงหรือวันที่ปิดคำสั่ง และผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตอีกไม่ได้จนกว่าจะครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ถูกลงสั่งเพิกถอนใบอนุญาต (Public Health Act, B.E. 2535 (1992))

ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดค่าธรรมเนียมตามหลักเกณฑ์/ วิธีการ/ เงื่อนไข ไม่เกินอัตราที่กำหนด (Ministerial Regulation B.E. 2545 (2002) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992)) และควรออกข้อกำหนดของท้องถิ่นที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดทุกประเภทได้ไม่เกิน 2,000 บาท อาจกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับตลาดแต่ละประเภทแตกต่างกันก็ได้แต่ต้องไม่เกิน 2,000 บาท (ภาคผนวก ข) โดยค่าธรรมเนียมและค่าปรับให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกรณีที่ไม่ได้เสียค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาตามกำหนดให้ชำระค่าปรับเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 20 ของจำนวนค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระ เว้นแต่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะได้บอกเลิกการดำเนินกิจการนั้นก่อนถึงกำหนดการเสียค่า

ธรรมเนียมครั้งต่อไป และในกรณีที่ค้างชำระค่าธรรมเนียมติดต่อกันเกินกว่า 2 ครั้ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้หยุดดำเนินกิจการไว้จนกว่าจะได้เสียค่าธรรมเนียมและค่าปรับจนครบจำนวน (Ministerial Regulation B.E. 2545 (2002) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992))

บทกำหนดโทษ

การดำเนินกิจการตลาดโดยไม่มีใบอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 71) การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องกำหนดที่ตั้ง เนื้อที่ แพนผังและหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสุขลักษณะของตลาด ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 73) การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามหลักสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้งการระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 73) การฝ่าฝืนกฎกระทรวง ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท (Public

Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 68) การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง สุขลักษณะของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 78) การขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือ เจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้ง จากเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการเข้าไปในอาคาร การแนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามเงื่อนไขในใบอนุญาตหรือตามข้อกำหนดของ ท้องถิ่น การยึดหรืออายัดสิ่งของใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน และการเก็บ หรือนำสินค้าที่สงสัยว่าจะไม่ถูกสุขลักษณะ หรือ จะก่อให้เกิดเหตุรำคาญออกจากอาคาร ผู้ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 79) ผู้รับใบอนุญาต ผู้ใดดำเนินการในระหว่างถูกสั่งพักใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกิน วันละ 5,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน หรือ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 84)

การเปรียบเทียบคดี

ในทุกเขตจังหวัดกำหนดให้มีคณะกรรมการ เปรียบเทียบคดี ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด อัยการจังหวัด และผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด (Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Section 85 (2)) ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึง จำคุก หรือไม่ควรถูกฟ้องร้อง ให้คณะกรรมการ เปรียบเทียบคดีมีอำนาจเปรียบเทียบสำหรับความผิด

ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น มอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ด้วย และเมื่อ ได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบคดีแล้ว ให้ถือว่าคดี เลิกกัน (The Criminal Procedural Code of Thailand, Section 37) ถ้าหากผู้ต้องหาไม่ยินยอม ตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงิน ค่าปรับภายในกำหนดเวลาดังกล่าวก็ให้ดำเนินคดี ต่อไป

การกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ หน้าที่ในการควบคุมดูแลการดำเนินกิจการตลาด ของผู้ประกอบการและการค้าขาย รวมทั้งการ ดำเนินการของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ภายหลังจากที่ผู้ประกอบการได้รับอนุญาตให้ จัดตั้งตลาดแล้ว ผู้ประกอบการและผู้ขายของ จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตามข้อกำหนดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การรักษาความสะอาดบริเวณที่ขายของ สุขลักษณะส่วนบุคคล และสุขลักษณะในการใช้ กรรมวิธีการจำหน่าย การประกอบปรุง เก็บหรือ สะสมอาหารหรือสินค้าอื่น รวมทั้งการรักษาความ สะอาดของภาชนะน้ำใช้และของใช้ต่าง ๆ และ เพื่อให้การควบคุมดูแลการดำเนินกิจการตลาด ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตาม ระเบียบกฎหมาย ข้อกำหนดของท้องถิ่น ได้กำหนด มาตรการในการดำเนินกิจการตลาด การบำรุงรักษา ตลาดผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด สามารถ สรุปลักษณะในการกำกับดูแลการดำเนินกิจการ ตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ดังนี้

(Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Article 17-25) 1) การประชาสัมพันธ์และชี้แจง ควรประชาสัมพันธ์และประชุมชี้แจงให้ผู้ประกอบกิจการตลาดในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้ทราบถึงข้อกำหนดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ประกอบการได้ทราบขั้นตอนและวิธีการปรับปรุงตลาดให้ถูกต้องตามข้อกำหนด ตลอดจนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบถึงเนื้อหาในข้อกำหนดและขั้นตอนในการขออนุญาตจัดตั้งตลาดด้วย 2) การสำรวจและตรวจสภาพตลาด ควรทำการสำรวจ และตรวจสภาพตลาดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อกำกับดูแลให้มีการปรับปรุงตลาดแต่ละแห่ง โดยอาจต้องมีการกำหนดระยะเวลาให้ผู้ประกอบการดำเนินการปรับปรุง โดยคำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงของตลาดแต่ละแห่ง ทั้งนี้ โดยไม่ขัดกับบทเฉพาะกาลในกฎกระทรวงฯ ดังกล่าว ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 3) การติดตามตรวจสอบการดำเนินการ หรือการปฏิบัติของผู้ประกอบการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการของผู้ประกอบการเป็นระยะ ๆ เพื่อกำกับให้การดำเนินการตลาดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือตามที่กฎหมายกำหนด (Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992)) ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขได้ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการกิจการตลาดภายหลังจากที่ได้มีคำสั่งให้ผู้ประกอบการดำเนินการปรับปรุงตลาด ในกรณีที่มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น อาจมีหนังสือขมเขย

ผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือ และอาจประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ใช้บริการตลาดได้ทราบ และในกรณีที่ผู้ประกอบการมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งโดยมีเหตุผลอันสมควร เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจขยายเวลาการดำเนินการปรับปรุงได้ แต่หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อาจจะดำเนินการเปรียบเทียบปรับ หรือดำเนินคดีแล้วแต่กรณี 4) การดำเนินกิจการตลาด ผู้ประกอบการต้องเปิดและปิดตลาดต้องเป็นไปตามเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด การจัดหาสินค้าในตลาดแต่ละประเภท ต้องจัดให้เป็นหมวดหมู่ไม่ปะปนกัน เพื่อสะดวกในการทำความสะดวกและป้องกันการปนเปื้อนในอาหาร 5) การบำรุงรักษาตลาด โดยผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดประเภทที่ 1 ต้องรับผิดชอบบำรุงรักษาตลาดและรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตลาดให้ถูกสุขลักษณะ 6) การป้องกันเหตุรำคาญมลพิษที่เป็นอันตราย หรือการระบาดของโรคติดต่อ (Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992), Article 21) และ 7) ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องปฏิบัติและให้ความร่วมมือกับผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาด เจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานสาธารณสุข (Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992))

จากข้อมูลข้างต้น กล่าวได้ว่า มาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้งตลาด ผู้มีอำนาจอนุญาตให้จัดตั้งตลาด การออกข้อกำหนดเพื่อการอนุญาตขอจัดตั้งและกำกับการ

ดำเนินการตลาด การออกใบอนุญาต การขอต่อ
ใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต การสั่ง
พักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต ค่าธรรมเนียม
และค่าปรับ การกำหนดโทษ การเปรียบเทียบคดี
และขั้นตอนการกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาด
ดังตารางที่ 1

จะเห็นว่ามาตรการในการจัดให้มีและควบคุม
การประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยอำนาจที่ออกตามความใน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติ
ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติ

ตารางที่ 1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ
ในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	มาตรการ
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	- การอนุญาตจัดตั้งตลาด
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496	- ผู้มีอำนาจอนุญาต
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558	- การออกข้อกำหนดเพื่อการอนุญาตขอจัดตั้ง และกำกับการดำเนินการตลาด
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	- การออกใบอนุญาต
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537	- การขอต่อใบอนุญาตและการออกใบแทน ใบอนุญาต
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540	- การสั่งพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	- ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 39 (พ.ศ. 2537) ออกตามความ ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	- การกำหนดโทษ
- กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการ เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยและอัตรา ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ พ.ศ. 2545	- การเปรียบเทียบคดี
- กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551	- การกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาด
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 63 (พ.ศ. 2551) ออกตามความ ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	

การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย
อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
กฎกระทรวง ฉบับที่ 39 (พ.ศ. 2537) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการ
เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยและอัตรา
ค่าธรรมเนียมอื่น พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงว่าด้วย
สุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 กฎกระทรวง
ฉบับที่ 63 (พ.ศ. 2551) ออกตามความในพระราช
บัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เพื่อกำหนด
เป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันในทางปฏิบัติ เนื่องจาก
บริบททางสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่มีความ
แตกต่างกัน การสร้างเกณฑ์มาตรฐานทั่วไปจึงเป็น
การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามหลัก
ความเสมอภาคทางกฎหมาย

สรุป

มาตรการในการจัดให้มีและควบคุม
การประกอบกิจการตลาดขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น สามารถพิจารณาจาก การอนุญาต
จัดตั้งตลาดอย่างเป็นทางการของผู้ที่มีความ
ประสงค์จะจัดตั้งเพื่อประกอบกิจกรรมการแลกเปลี่ยน
ซื้อขายในชุมชน ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้งตลาด
จะทำให้ทราบถึงผู้รับผิดชอบหลักในกิจการตลาด
หนึ่ง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นมีอำนาจ
อนุญาตจัดตั้งตลาด การออกข้อกำหนดเพื่อการ
อนุญาตขอจัดตั้งและกำกับการดำเนินการตลาด
การออกใบอนุญาต การต่อใบอนุญาตและการ

ออกใบแทนใบอนุญาต อย่างไรก็ตามหากองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และ
ระเบียบที่เกี่ยวข้อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
มีอำนาจในการสั่งพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอน
ใบอนุญาต ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ การกำหนดโทษ
ขณะที่การเปรียบเทียบคดี ในทุกเขตจังหวัดจะมี
คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ประกอบด้วยผู้ว่า
ราชการจังหวัด อัยการจังหวัด และผู้กำกับ
การตำรวจภูธรจังหวัด มีอำนาจเปรียบเทียบ และ
ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงาน
ท้องถิ่นมอบหมายอำนาจเปรียบเทียบได้ด้วย ฉะนั้น
ในภาพรวมการกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาด
จึงเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามหลักการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิต
ที่ดีของประชาชน

อย่างไรก็ดีบทความนี้เป็นการศึกษา
มาตรการในการจัดให้มีและควบคุมการประกอบ
กิจการตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ถือเป็น
มาตรการเบื้องต้นในการสร้างแนวทางการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชน ฉะนั้น
บทความนี้จึงมีข้อจำกัดที่ยังไม่ได้พิจารณา
ในประเด็น แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยหรือ
สิ่งปฏิกูล แนวทางการควบคุมราคาและคุณภาพ
สินค้าในตลาด แนวทางการดูแลด้านความปลอดภัย
ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แนวทางในการ
ประเมินการกำกับดูแลกิจการตลาดขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวทางในการส่งเสริม
อาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ซึ่งต้องพิจารณา
นโยบายภาครัฐ กฎหมายเฉพาะเรื่อง รวมถึง
ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษา ส่วนท้องถิ่น และแนวทางในการส่งเสริมอาชีพ ในอนาคต ควรพิจารณาแนวทางการจัดการขยะ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนโดยใช้กลไก มูลฝอยหรือสิ่งปฏิกลขององค์กรปกครองส่วน ของตลาดในชุมชนเป็นฐาน ขณะที่ข้อเสนอแนะ ท้องถิ่น แนวทางการควบคุมราคาและคุณภาพ เชิงนโยบาย ในอนาคตอาจเปิดช่องทางกฎหมาย สินค้าในตลาดชุมชน แนวทางการดูแลด้าน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แนวทางปฏิบัติในการจัดให้มีและควบคุมการ บริเวณตลาดชุมชน แนวทางในการประเมิน ประกอบกิจการตลาดของตนเองเพื่อให้สอดคล้อง การกำกับดูแลกิจการตลาดขององค์กรปกครอง กับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

REFERENCES

- Building Control Act B.E. 2522. (1979). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)
- Building Control Act (No. 5), B.E. 2558. (2015). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)
- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017). Retrieved December 1, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)
- Department of Internal Trade, Ministry of Commerce. Retrieved December 1, 2021, from <https://www.dit.go.th/en/>. (in Thai)
- Determining Plans and Process of Decentralization to Local Government Organization Act, B.E. 2542 (1999). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)
- Kayanha, A. (2016). **Regional and Local Politics and Government**. Bangkok: Research Center, Krirk University. (in Thai)
- Ministerial Regulation (No. 39) B.E. 2537 (1995) Issued under Building Control Act B.E.2522. (1979).Retrieved December 1, 2021, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/>. (in Thai)
- Ministerial Regulation B.E. 2545 (2002) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992). Retrieved December 1, 2021, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/>. (in Thai)
- Ministerial Regulation B.E. 2551 (2008) Issued under Public Health Act, B.E. 2535 (1992). Retrieved December 1, 2021, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/>. (in Thai)
- Ministerial Regulation (No. 63) B.E. 2551 (2008) Issued under Building Control Act B.E. 2522. (1979). Retrieved December 1, 2021, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/>. (in Thai)

Municipalities Act, BE 2496 (1953). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)

Provincial Administrative Organization Act B.E. 2540, (1997). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)

Public Health Act, B.E. 2535 (1992). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)

The Criminal Procedural Code of Thailand. Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)

The Subdistrict Councils and Subdistrict Administrative Organisations Act, B.E. 2537 (1995). Retrieved December 2, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/>. (in Thai)

.....

การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทย

STIGMATIZATION AND PRESSING LGBTQ IN THAI SOCIETY

สมถวิล เอี่ยมโก* และ วิกรม บุญนุ่น

นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผู้รับผิดชอบหลักสูตรยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค

Somthawin lamko* and Viklom Boonnun

Students of Regional Development Strategy

Lecturer responsible for the Regional Development Strategy Program

*Email: Krittamate2017@gmail.com

Received: 2021-03-31

Revised: 2021-04-24

Accepted: 2021-05-12

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มุ่งนำเสนอสภาพสถานการณ์การตีตรา กดทับเรื่องเพศและแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการลดการตีตรา กดทับเรื่องเพศที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจที่ดีเรื่องเพศและลดการตีตรา การสร้างตราบาปจากการกดทับความรู้สึกแยะ ๆ (ความรู้สึกต่อต้านและการไม่ยอมรับของคนในสังคม) ให้กับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อไปในอนาคต ภายใต้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อลดการตีตรา การสร้างตราบาปจากการกดทับความรู้สึกดังกล่าว มีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. เพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในด้านความเสมอภาค ความเท่าเทียมในการแสดงออกทางความคิด การแสดงออกทางความคิด สายตา และคำพูดของคนในสังคม โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

1.1 มิติด้านครอบครัว เป็นการทำให้การมีสถานะตัวตนของความเป็นมนุษย์ปุถุชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม มีการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และครอบครัวให้ลดการรังเกียจเหยียดฉันท่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม

1.2 มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Perspective) เน้นการสนับสนุน และส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันทุกเพศสภาพในสังคมและ

สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อทุกคนและทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในเชิงจิตศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปลี่ยนจากการตีตรา การทำร้ายและการเกลียดชังทางสังคมและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (a place to Hate) ให้เป็นพื้นที่แห่งความรักความผูกพันและความเมตตาดุจกัลยาณมิตร (a place to Love)

1.3 มิติทางสิ่งแวดล้อม (Eco-efficiency Perspective) เป็นการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับให้กับคนในสังคมเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้โอกาสพัฒนาศักยภาพและจัดพื้นที่ทางสังคมกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อให้เกิดการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อทุกคน รวมถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ และสร้างและให้โอกาสการเข้าถึงสิทธิกับทุกเพศวิถีและสร้างความเสมอภาคในสังคม

2. การแก้ปัญหาการกดทับ การตีตราที่เกิดขึ้นจากสื่อต่าง ๆ ที่มีต่อบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักศีล โดยใช้หลักสารานีธรรม 6 เป็นหลักธรรมประกอบด้วย เมตตาภาวกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และ ทิฏฐิสามัญญตา สำหรับสร้างความสามัคคีปรองดองในการแสดงออกในหน้าที่และความสัมพันธ์ของคนในสังคมและการปฏิบัติต่อกันในสังคม เพื่อให้ทุกคนมีความเห็นใจกัน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันต่อหน้าและลับหลัง ทำให้เกิดความระลึกถึงกันสร้างสรรค์ให้เกิดความรัก ความเคารพ การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน ไม่ให้มีการทะเลาะวิวาทกัน เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีในสังคม ก็จะทำให้สังคมมีความมั่นคงและเป็นเอกภาพได้ เพราะหากประพฤติตามหลักธรรมนี้จะทำให้ระลึกถึงกันในแง่ดี ทำให้เกิดความรักใคร่ปรองดองกัน ทำให้เกิด ความเคารพ มีสัมมาคารวะต่อกัน ทำให้เกิดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ทำให้ เกิดความไม่วิวาท บาดหมางกัน ทำให้เกิดความพร้อมเพรียง สัมผัสสามัคคีกัน และ ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งด้านพฤติกรรมและวิธีการดำเนินชีวิต ในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม โดยไม่แบ่งแยกเพศและเพศวิถี

คำสำคัญ: การตีตรา กดทับเรื่องเพศ LGBTQ สิทธิส่วนบุคคล

ABSTRACT

This academic paper focused on the state of the stigmatization situation. Press on gender and ways to tackle the problems of stigmatization. Pressing against gender as the privacy of LGBTQ individuals in Thai society leads to a better understanding of gender and less stigmatization. Creating a stigma from suppressing negative feelings on people around, Especially in the future with gender diversity. Addressing the issue with the privacy of LGBT people to reduce stigma to create a stigma from pressing feelings, there were solutions to the problem as follows.

1. To solve problems arising in LGBTQ people with sustainable development

Inequality Equality of thought expression Thought expression The eyes and the words of the people in society Divided into three dimensions as follows.

1.1 Family dimension. It fostered the identity of the human being of LGBT people in society. Understanding and relationships among family members and those around them were to reduce discrimination against LGBTQ people in society.

1.2 Social and Economic Perspective (Social and Economic Perspective) focused on supporting and promoting the creation of an image and an environment conducive to the coexistence of all genders in society and create an environment that was conducive to everyone and all groups in society. Especially those with sex diversity in psychology and social sciences. Change from stigmatization Assault and hatred in social and electronic media (a place to hate) as a place to love, bond, and compassion.

1.3 Environmental dimensions (Eco-efficiency Perspective) promotes knowledge and correct understanding and acceptance of people in society about LGBT people. Supporting and promoting activities to provide opportunities to develop capacity and organize social spaces with LGBT individuals to create constructive and beneficial expression, Including people with gender diversity, and create and provide opportunities to access rights to all sexes and create equality in society.

2. Solving the pressing problem the stigmatization arising from the media Towards people of LGBTQ people based on the concept of sufficiency economy by using the principle of the Saraniya Dhamma 6 as a principle. They consisted of mercy, acrobatics, mercy, speech, mercy, thoughts of the public Bhokhi, the salat, the common Yata, and the dystopia. To create harmony and reconciliation in the expression of duties and relationships of people in society and how they treat each other in society. So that everyone has compassion for each other And having good interactions with each other face, and back They create memories of one another and create love, respect, and support. Not to have a fight Fostering unity in society Will make society have a stable and unity Because if you follow this principle, you will be reminded of each other in a good way It creates love and harmony, creates respect and reverence for each other. Causing assistance, help, and support, causing discord and discord, causing unison. They join together and create unity in both behavior and lifestyle. In coexistence with various people in society Without discrimination of sex and sexuality.

Keywords: Gender Diversity, Rights, LBGTO, Gender Identity, Sexuality

บทนำ

การเลือกปฏิบัติ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนข้ามเพศนั้นเกิดขึ้นในทุกระดับของสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันแพทย์ สถาบันการเมือง การปกครองที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนข้ามเพศใน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มคนข้ามเพศมักถูกปิดกั้นโอกาสทางการศึกษาเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรทั่วไป เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่เหมาะสม อีกทั้งยังมีอคติต่อคนข้ามเพศ รวมถึงปัญหานโยบายของสถาบันการศึกษา เช่น การให้แต่งกายชุดนักศึกษาและชุดรับปริญญาตามเพศ และห้ามนักเรียนนักศึกษาแต่งกายข้ามเพศ ยิ่งไปกว่านั้น บทเรียนหรือตำราวิชาที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษา ยังคงปรากฏเนื้อหาที่ระบุว่าคนข้ามเพศเป็น “ความเปี่ยงเบน” หรือ “ความผิด ปกติทางจิต” อันเป็นการสร้างความเข้าใจผิดอันก่อให้เกิดอคติ ในสังคมต่อคนข้ามเพศ

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ที่นับได้ว่าเป็นที่ยึดถือของหน่วยงานต่าง ๆ กันอยู่ในยุคปัจจุบันนั้น แม้จะไม่มีการบัญญัติสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ด้วยแนวคิดตามปฏิญญาฯ ที่ได้กล่าวถึงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ว่ามีติดตัวมาแต่กำเนิดบนพื้นฐานของการไม่แบ่งแยกที่จะทำให้มนุษย์สามารถมีวิถีการดำรงชีวิตตามความสามารถของตนเองอย่างสมศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดใด อันเป็นการล่วงละเมิดแห่งปฏิญญานี้ สิทธิดังกล่าวย่อมจะหมายรวมถึงสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศตามไปด้วย รัฐภาคีต่าง ๆ ย่อมมีหน้าที่ตามพันธกรณีในการที่จะนำหลักปฏิญญาดังกล่าวไปเป็นต้นแบบในการจัดทาระบบกฎหมายของตนและปฏิบัติต่อประชาชน ให้สอดคล้องตามมาตรฐาน ตามศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เสมอภาคกัน (Sinthipong, 2012; Suriyasan, 2014)

ที่ผ่านมามีเหตุการณ์สะเทือนขวัญที่อเมริกาเกิดเหตุในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 2014 เมื่อวัยรุ่นหญิงข้ามเพศชื่อ ลีลา อัลคอน (Leelah Alcorn) อายุ 17 ปี ได้ฆ่าตัวตายต่อหน้าเพื่อนและผู้ชมในอินเทอร์เน็ต ลีลาได้เขียนจดหมายลาตายระบายความรู้สึกกดดัน อึดอัดและเจ็บปวดจากการที่เธอถูกผู้ปกครองซึ่งเป็นคริสเตียน อนุรักษ์นิยมบังคับให้ลาออกจากโรงเรียน แยกตัวและบังคับให้เข้ารับการรักษาเพื่อ “แก้ไข/รักษา” ให้เธอกลับเป็นชายตามเพศกำเนิด

ในประเทศอังกฤษมีประเด็นวิพากษ์ถกเถียงกันอยู่ในเรื่องควรให้เด็กมีความเข้าใจต่อความหลากหลายทางเพศเมื่ออายุเท่าไร การสอนเรื่อง sex and relationship ซึ่งก็มีโรงเรียนที่อยู่ในย่านที่มุสลิมที่ย้ายไปตั้งถิ่นฐานเยอะ ผู้ปกครองก็ต่อต้านบอกว่าเรื่องเพศไม่ใช่เรื่องที่ต้องสอนแต่เด็กจะเรียนรู้บทบาทที่เหมาะสมได้เอง แต่ใครจะนิยามคำว่าเหมาะสม เพราะคำนี้มันมีค่านิยมจารีตวัฒนธรรม กำกับวิธีคิดอยู่ (Themomentum, 2020)

จะพบว่า สถานการณ์การตีตรามิให้พบเห็นบ่อยครั้งจากสื่อต่าง ๆ อาทิ คำส่อเสียดต่าง ๆ

ถูกเผยแพร่ออกไปในทิศทางที่เกี่ยวกับเพศ การเป็นผู้ถูกกระทำที่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศอ้างว่าไม่ควรจะเกี่ยวกับเพศสภาพ เพราะในอีกมุมพวกเขาเหล่านี้ก็มีลมหายใจ และเลือดเนื้อ จิตใจ รวมถึงความรู้สึก ไม่ต่างจากกลุ่มคนที่มีเพศปกติ อีกทั้งในความเป็นจริงแล้ว ในบางครั้งเนื้อหาสาระสำคัญในข่าวที่น่าเสนอ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความจริง และการแสดงออกทางเพศตามที่ถูกนำเสนอ สิ่งเหล่านั้นกลายเป็นผลกระทบที่กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำ ปัญหาดังกล่าวถูกนำมาถกกันอยู่บ่อยครั้งตามที่มีโอกาส และในแต่ละครั้งก็กลับมาที่คำถามเดิมว่าการทำงานของสื่อที่เกี่ยวข้องกับคนหลากหลายทางเพศ ทั้งชายรักชาย หญิงรักหญิง หรืออีกหลากหลายนั้นมีความเหมาะสมเพียงพอหรือยังในสังคมไทย เพราะยังเป็นปัญหาย่อยอยู่บ่อยครั้งในการนำเสนอข่าวที่สื่อเสียด และลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ (Post today, 2015) นอกจากนี้จะพบว่าสื่อมีการใช้ภาษาและการให้สมญานามที่ตีตรา คุกคาม และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของหญิงรักหญิง (lesbian) ในหลายกรณี เช่น ตีนังดนตรีไทย หลงดัชนี กลิ่นเลสเบี้ยนไซโย เป็นต้น

ในประเทศไทย ผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพให้กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งที่เป็น LGBTQ (Lesbian Gay Bisexual Transgender Queer) ในช่วงเวลากว่า 18 ปีของผู้ศึกษาพบว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาสถานการณ์การตีตราเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีวิถีทางเพศรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมไทยอีกปัญหาหนึ่ง ส่วนหนึ่ง

มีเหตุผลมาจากขาดความรู้และขาดความเข้าใจในคุณลักษณะวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและเพศสภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่เป็นเลสเบี้ยน เกย์ คนรักสองเพศ คนข้ามเพศและคนที่ไม่จำกัดกรอบเรื่องเพศ สะท้อนให้เห็นปัญหาการตีตรา การถูกกดทับจากการถูกเรียกขานจากสังคมรอบข้างที่มีต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้อย่างเด่นชัดมากขึ้น บทความทางวิชาการนี้จึงมุ่งนำเสนอสภาพสถานการณ์การตีตรา กดทับเรื่องเพศและแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการลดการตีตรา กดทับเรื่องเพศที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจที่ดีเรื่องเพศและลดการตีตรา การสร้างตราบจากการกดทับความรู้สึกแย่ ๆ ให้กับบุคคลทั่วไปในอนาคต

กรอบในการวิเคราะห์

ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์การตีตรา และการกดทับเรื่องเพศที่มีต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงได้นำ กรอบในการวิเคราะห์ เพื่อเสนอความหมายการตีตราและการกดทับและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องมาให้พิจารณาดังนี้ 1) การตีตรา 2) การกดทับในสังคมไทย 3) สถานการณ์การตีตรา กดทับในสังคมไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เนื้อหา

การตีตรา

การตีตราทางสังคม (social stigma) หมายถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกับลักษณะบางอย่างที่มีร่วมกัน

หรือเป็นโรคบางชนิดที่เป็นเหมือนกัน(ไม่ปรากฏผู้เขียน, การตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19 (2563) ในแง่การระบาดของโรค คำนี้อาจหมายถึง การปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลด้วยการเรียกชื่อแบบดูแคลน การเหมารวม การเลือกปฏิบัติ การปฏิบัติแยกจากคนอื่น และ/หรือการสูญเสียสถานะบางอย่างเนื่องจากความเชื่อมโยงกับโรคชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้การปฏิบัติดังกล่าว อาจมีผลกระทบต่อผู้ป่วย ผู้ดูแลคนป่วย ครอบครัว เพื่อนฝูง และชุมชน คนที่ไม่เป็นโรคแต่มีลักษณะอื่นที่เหมือนกับคนกลุ่มนี้อาจพลอยได้รับความทุกข์ร้อนใจจากการตีตราทางสังคมไปด้วย การตีตราและการเลือกปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การปฏิเสธไม่ให้เข้ารับการรักษา การส่งต่อพวกเขาไปรับบริการที่อื่น การจัดให้เขาได้รับบริการสุขภาพเป็นคนสุดท้ายโดยไม่คำนึงว่าเขามาก่อนหรือมาหลัง การขูขบีบขืน และ/หรือ การเปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีของผู้มารับบริการให้กับครอบครัวหรือเพื่อนร่วมงานของเขาทราบ โดยที่ไม่ได้รับคำยินยอมจากเขาก่อน และการใช้คำพูดหรือถ้อยคำที่ดูถูกเขาในระหว่างที่ให้บริการ เป็นต้น

การตีตรา (Sornprasiri, 2018) คือ กระบวนการทางสังคมในบริบทเชิงการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมหรือไม่เป็นอำนาจที่ลดคุณค่าบุคคลกลุ่มคน ส่งผลให้มีเจตคติความเชื่อพฤติกรรม การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมหรือไม่เป็นธรรมต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเชิงลบ พฤติกรรม การปฏิบัติต่อบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้น 1. จำแนกและ labell ว่าแตกต่างกันจากสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีหรือการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ที่ติดเชื้อ 2. เชื่อมโยงสมพันธ์กับประเด็น

ลดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม เพศและเชื้อชาติ 3. แยก “ตัวเรา” ออกจาก “เขา” 4. ลดสถานภาพให้ด้อยค่า นำไปสู่ความไม่เท่าเทียม

การตีตรา สถานีสุขภาพวัยรุ่นชาย (2563) คือการที่สังคมไม่เห็นด้วยกับลักษณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือความเชื่อของบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งขัดกับวัฒนธรรมหรือแบบแผนที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป การตีตราจากสังคมยังนำไปสู่การถูกมองข้ามหรือแบ่งแยก ซึ่งความหมายถึงการที่ลักษณะหรือความเชื่อของบุคคลหรือกลุ่มคนใดทำให้เขาเหล่านั้นถูกแบ่งแยกหรือกีดกันออกไปจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคมหรือได้รับโอกาสที่ไม่เท่าเทียมในการได้รับการศึกษา บริการด้านสุขภาพ หรือต้องอาศัยในชุมชนที่ไม่น่าอยู่ เป็นต้น

อาจกล่าวโดยสรุปในมุมมองของผู้เขียนว่า การตีตราที่มีต่อบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ คือการปฏิบัติต่อบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในลักษณะที่ถูกเหยียดหยาม การใช้คำพูดในลักษณะส่อเสียด เสียดแทง เมื่อพูดแล้วคนฟังรู้สึกไม่พอใจ อาจมีการตอบโต้หรือไม่พอใจอยู่ข้างใน หรือบางคนอาจเดินหนีไม่อยากฟังยกตัวอย่าง เช่น พวกเธอ ชอบตีสั่งหรือ (คนที่ถูกเรียกเป็นตีหรือทอม) นอกจากนี้ในบางลักษณะการแสดงออกด้วยคำพูด วาจาหรือการกระทำบางอย่างนำไปสู่การกดทับหรือตอกย้ำเรื่องเพศโดยที่บางครั้งผู้ฟังจะตอบโต้หรือไม่ตอบโต้การกระทำดังกล่าวก็ตาม ส่งผลต่อการทารุณกรรมทางจิตใจและนำไปสู่สถานการณ์ปัญหาอื่น ๆ ตามมาในงานวิชาการชิ้นนี้จึงจะได้นำเสนอลักษณะการกดทับที่บุคคลความหลากหลายทางเพศพึงได้รับมาให้สังคมเข้าใจ

การกดทับในสังคมไทย

สถานการณ์การกดทับที่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญไม่เว้นแม้ตัวผู้วิจัยเองก็เคยผ่านเหตุการณ์มานับไม่ถ้วน ช่วยตอกย้ำให้เห็นว่าสังคมไทยไม่มีความเสมอภาคทางเพศมาโดยตลอด เป็นการยืนยันสถานะทางเพศที่ต่ำกว่าของผู้หญิงและสูงกว่าของผู้ชายในสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อาทิ ชายขายบริการมีไว้ตอกย้ำตัวตนของเกย์โฮโมเซ็กชวล ความสัมพันธ์ที่เรามีกับชายขายบริการไม่ว่าจะเป็นเพศอะไรคือการยืนยันกฎระเบียบของตัวตนทางเพศ หรือตัวตนของเพศวิถี. การที่มีคนมองผู้ชายทำตัวเป็นกระเทยแล้วรู้สึกไม่ดี เนื่องจากสังคมได้วางกรอบบทบาทและการแสดงออกของความ เป็นชายเอาไว้ ซึ่งแนวคิดในสมัยโบราณเป็นค่านิยมที่กดทับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเหล่านี้ จะพบว่าผู้ปกครองมักมีบทบาทในการกำหนดกรอบ เป็นผู้วางตัวตนทางเพศของเด็ก จนอาจเป็น การกดทับทำให้เด็กไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนชอบได้ เช่น เด็กผู้ชายที่เก่งเลขจะถูกยุยงให้เรียนเป็นวิศวกร ขณะที่เด็กหญิงที่เก่งเลขจะถูกบอกให้ไปเรียน พวกสาขาบัญชี (Prachathiai, 2009) ในการ ศึกษาของไมเคิล วอร์เนอร์เรื่อง Fear of the Queer Planet (1993) อธิบายในทำนองเดียวกันว่าสังคมรักต่างเพศพยายามจัดระเบียบ กฎเกณฑ์และบรรทัดฐานที่แบ่งแยกเพศออกเป็น สองชั่วระหว่างรักต่างเพศที่ถือว่า “ปกติ” และ รักเพศเดียวกันที่ถูกจัดให้เป็นความ “ผิดปกติ” สิ่งเหล่านี้คืออำนาจที่รักต่างเพศพยายามกดทับ กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมและอัตลักษณ์แบบรัก เพศเดียวกัน (Duangwiset, 2017) จะพบว่า หนึ่งในอุปสรรคชิ้นใหญ่ที่กดทับโอกาสของผู้หญิง

และกลุ่มเพศทางเลือกคือ อคติทางเพศที่เกิดขึ้น โดยไม่รู้ตัว (Unconscious Bias) ของคนในองค์กร ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนแรกเริ่มอย่างการรับสมัครงาน การประเมินผลการทำงาน การให้ค่าตอบแทนอย่าง เงินเดือนและโบนัส และการอำนวยความสะดวก ทั้งด้านข้อมูลและแรงงาน อคติเหล่านี้เกิดขึ้น จากกรอบแนวคิดเรื่องบทบาททางเพศและความ คาดหวังต่อสิ่งที่แต่ละเพศควรจะเป็น แล้วแสดง ออกมาในรูปแบบของการเลือกปฏิบัติโดยไม่รู้ตัว นั่นเอง Gender Diversity นวัตกรรมสู่ความ หลากหลายทางเพศ (2563)

ในมุมมองของผู้เขียนจึงอาจสรุปได้ว่า การกดทับที่เกิดขึ้นในบุคคลหลากหลายทางเพศ เกิดจากการตอกย้ำความคิด ความรู้สึกผ่านวาท การกระทำที่แสดงออกต่อบุคคลที่หลากหลายทางเพศ ทั้งแบบตัวบุคคลและกลุ่ม ส่งผลให้เกิดความรู้สึก แย่ ๆ ในบุคคลที่ถูกตอกย้ำ และอาจจะตอบโต้การ กระทำหรือไม่ตอบโต้ก็ได้ สุดท้ายแต่ความสามารถ และความอดทนของแต่ละคน ซึ่งในสังคมไทย มีตัวอย่างของสถานการณ์การตีตราและการกดทับ ที่ปรากฏให้เห็นผ่านสื่อและเอกสารต่าง ๆ มากมาย ที่ผู้เขียนพึงจะพอนำเสนอให้ได้เข้าใจปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นดังนี้

สถานการณ์การตีตรา กดทับในสังคมไทย ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

สภาพปัญหาของบุคคลที่มีความหลากหลาย ทางเพศในสังคมไทยส่วนใหญ่ เป็นการไม่ยอมรับ ในความหลากหลายทางเพศจึงถูกมองในภาพลบ และถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นผู้ป่วยทางจิต หรือ เป็นคนผิดปกติและ ถูกจัดกลุ่มโดยมองว่าเป็นชน กลุ่มน้อย หรือคนชายขอบ เช่นเดียวกับที่นักวิชาการ วิเคราะห์ว่าการแย่งชิงทรัพยากรและการแย่งชิง

อำนาจไม่อาจทำความเข้าใจกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์ได้ เพราะกลุ่มเกย์ไม่ต้องการแย่งชิงทรัพยากรหรือต้องการได้อำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่กลุ่มเกย์ต้องการให้สังคมยอมรับวัฒนธรรมย่อยที่ต่างไปจากวัฒนธรรม ของรักต่างเพศ (Duangwiset, 2015) ความรุนแรงจากปลายปากกาของสื่อมวลชนหลายแขนง กลายเป็นการสร้างรอยร้าวให้กับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศให้มากขึ้นไปอีก ด้วยว่าหลายครั้งที่สื่อขาดความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้มุมมองที่ออกมาที่มีต่อกลุ่มคนหลากหลายทางเพศผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง กระทั่งส่งผลต่อการนำเสนอข่าวออกสู่สาธารณะ มมองกลุ่มคนดังกล่าวในแง่ลบ คำส่อเสียดต่าง ๆ ถูกเผยแพร่ออกไปในทิศทางที่เกี่ยวกับเพศ การเป็นผู้ถูกระทำที่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศได้มองว่าไม่ควรจะเกี่ยวกับเพศสภาพเพราะอีกมุมพวกเขาเหล่านี้ก็มีลมหายใจ และเลือดเนื้อ รวมถึงความรู้สึกไม่ต่างจากกลุ่มคนที่มีเพศปกติ อีกทั้งในความเป็นจริงแล้ว ในบางครั้งเนื้อหาสาระสำคัญในข่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับความรู้ และการแสดงออกทางเพศตามที่ถูกนำเสนอ นั่นก็กลายเป็นผลกระทบที่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศถูกระทำ (Burapha University, 2017) นอกจากนี้การที่มีคนบางกลุ่มยังใช้วิธีการเข้าค่ายธรรมะในฐานะที่เป็นวิธีบำบัดแก้เพศวิถี (แก้อาการผิดเพศ) หรือที่เรียกกันว่า Conversion therapy ในโลกตะวันตก นั่นก็เพราะพวกเขายังเข้าใจผิดว่าการเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเกิดมาจากการได้รับการกระตุ้นโดยปัจจัยภายนอก เช่น การถูกหล่อหลอมโดยสื่อบันเทิง การเลียนแบบสื่อตะวันตก ค่ายธรรมะจึงถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นสื่อด้านตรงข้ามที่มีความถูกต้องชอบธรรมมากกว่าที่จะช่วยให้เด็ก ๆ

หวนคืนสู่ครรลอง การที่ผู้ใหญ่มองว่าวิธีนี้จะช่วยแก้เรื่องความหลากหลายทางเพศได้ มันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดของสังคมและระบบการศึกษาของไทยที่พยายามจะบอกว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องสำหรับเด็ก เป็นการป้อนข้อมูลผ่านบทเรียนเดิม ๆ แต่กลับไม่มีการพูดถึงกระบวนการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การเอาเด็กไปเข้าค่ายก็เหมือนกับเป็นการเอาเด็กเข้าไปรับสารใหม่ที่ผู้ใหญ่เชื่อว่าถูกต้องแล้ว ก็หวังว่าเขาจะต้องเปลี่ยนแนวความคิดโดยไม่พยายามตั้งคำถาม เพราะเชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้คือการป้อนข้อมูลเดิมเข้าไปเรื่อย ๆ ซ้ำ ๆ แล้วมันจะสามารถสร้าง “เด็กดี” ขึ้นมาได้ (Sanook.com, 2018)

จะพบว่าไม่ว่าเพศสภาพใด อาชีพอะไร เมื่อมีตัวตนในโลกโซเชียล ปัญหาที่ต้องเจอคือไซเบอร์บูลลี่ (Cyberbullying) หรือ การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ อาทิ กรณี “ครูบอลลี่” หรือนายธีรพงศ์ มีสัตย์ ชาว จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มุ่งมั่นเรียนจนจบและสอบบรรจุเป็นข้าราชการได้สำเร็จตามความฝันของพ่อแม่ เป็นครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีได้สำเร็จ เป็นอีกคนที่ตกเป็น “เหยื่อไซเบอร์บูลลี่” โดยไม่รู้ตัว แม้ปัจจุบันสังคมไทยเปิดกว้างและยอมรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTQ มากขึ้นก็ตาม ด้วยคาแรกเตอร์ของเพศสภาพ และนิสัยชอบเอนเตอร์เทน รวมถึงแนวคิดใหม่ ๆ แต่งหน้าแปลก ๆ ขณะสอนเพื่อดึงดูดให้นักเรียนชอบและสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษนี้เอง ทำให้ครูบอลลี่จากคนธรรมดาที่มีคนรู้จักไม่กี่ร้อย กลายเป็นคนสาธารณะของสังคมที่มีคนรู้จักหลายล้านทั้งในไทยและทั่วโลก หลังคลิปแต่งหน้าแปลก

สอนภาษาอังกฤษกลายเป็นคลิปไวรัลกระฉ่อนโลกโซเชียลเมื่อกลางปี 2562 ที่ผ่านมา เมื่อเป็นคนดังในชั่วพริบตา สิ่งที่ตามมา “ครูบอลลี” ถูกไซเบอร์บูลลี่ด้วยคอมเมนต์แง่ลบที่มั่งแมงมากมายในโลกโซเชียลโดยไม่ทันตั้งตัวจนรู้สึกบั่นทอนจิตใจ รอยยิ้มแห่งความสุขเริ่มหาย นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อลูกหลานถึงคนใกล้ชิด ซึ่งน้อยคนจะนึกถึงนั่นคือ พ่อ แม่ (Thairath Online, 2020) นอกจากนี้การสร้างภาพเหมารวมที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับมายาคติในทางเพศ สิ่งนี้ได้กลายเป็นความจริงที่คลาดเคลื่อน เช่น ผู้หญิงที่ดีต้องมีครอบครัว แต่งงาน ไม่สามารถที่จะหย่าร้างได้หรือว่า ถ้าหย่าร้างแล้ว คุณต้องรักษาบทบาทความเป็นแม่ มายาคติเหล่านี้ที่ถ่ายทอดออกมาผ่านทางละครชีวิต ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบในอุดมคติ มันทำให้เกิดการกดทับของตัวผู้หญิงทำให้ผู้หญิงไม่กล้าออกจากกรอบกติกา ต้องรักษาความเป็นแม่และความเป็นเมีย สิ่งนี้ได้สร้างความทุกข์ทรมานให้กับกลุ่มผู้หญิง (Thai PBS, 2018) โดยเฉพาะหญิงรักหญิง ยิ่งสร้างบาดแผลการกดทับทางจิตใจในตนเองเข้าไปอีก

จากหลากหลายกรณีที่กำลังมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นการตีตราและการกดทับจากสื่อและบุคคลในสังคม แต่จะพบว่าความน่ากลัวของการถูกกดทับหรือกดขี่นั้นจะทรงอำนาจที่สุดได้ก็ต่อเมื่อการกดขี่นั้นทำให้ผู้กดขี่รู้สึกหลงใหลไปกับบรรทัดฐานของการทรมานตนเองอย่างไม่รู้ตัวและยังการไม่ตระหนักรู้ต่อสถานะการกดทับและยังมีการผลิตซ้ำมากขึ้นเท่าไรก็ยิ่งคิดว่าเป็นผลดีเท่านั้น ด้วยเหตุนี้แล้วกะเทยและผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นเกย์ เลสเบียน ฯลฯ บางกลุ่มกลับรู้สึกยินดีปรีดา

ต่อสถานะที่ตนเองเป็นเช่นนี้ ไม่แลเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปลดแอกตัวเองออกมา เพราะสังคมได้ให้สินบนกับคนกลุ่มนี้ว่าหากอยากอยู่สบายก็มีบทบาทเช่นนั้นเช่นนี้สีเป็นคนดีสี รักชาติสี อย่าเรียกร้องอะไรมากแล้วเดียวสังคมจะชื่นชมและให้รางวัลตอบแทนพวกคุณเอง นั่นคือความแยบยลของอำนาจที่กดทับตัวและอัตลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ไม่สามารถแสดงออกมาได้ตามศักยภาพความเป็นคนที่มีอยู่ เพราะต้องตกอยู่ภายใต้หลุมพรางกับดักเสรีภาพ เกย์ที่อยู่ในภาพลักษณ์ของความเป็นชายก็ต้องพยายามที่จะสร้างและผลิตซ้ำวิถีชีวิตที่มองว่าผู้ชายเป็นเพศที่แข็งแกร่ง มายาคติ ความงามของเกย์และผู้ชายจึงต้องพยายามจัดสร้างร่างกายของตนให้มีลักษณะกำยำ อันสะท้อนความยิ่งใหญ่ในทางกายภาพ และแสดงความแข็งแรง แกร่งกล้าในด้านของการรับรู้เกย์ในสังคมไทยจึงมีการแบ่งจัดประเภทตนเองของกลุ่มตนเองอีกว่าเป็นเกย์แบบไหน เกย์รุก เกย์รับ อันเป็นค่านิยมที่มีรากฐานมาจากความคิดแบบผิวเมียชายหญิงซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาเพื่อที่จะกดทับสังคมเกย์ด้วยกันเข้าไปอีกว่าลักษณะแบบไหนพึงมีพึงปฏิบัติและหากเกย์จะแสดงตนเป็นรับก็ต้องมีความเป็นแมนหรือใช้คำพูดว่ารับแมน ๆ ไม่แสดงออก เพราะการแสดงออกซึ่งความสาว ความเปรี๊ยะในสังคมเกย์จะถูกผลักไสให้เป็นเกย์ชายขอบ หากินยากหรือไม่เป็นที่นิยม จึงมีการผลิตการกดทับซ้ำ สร้างคำว่าไบรับ ไบรุกขึ้นมาอีก อันมีรากฐานมาจากคำว่า Bisexuals หรือคนที่สามารถร่วมเพศได้ทั้งกับผู้ชายและผู้หญิง อันสะท้อนถึงความเป็นชายที่เคยหรือมีความปรารถนาทางเพศต่อผู้หญิงอันมีราคากว่า

การเป็นชายรักชายที่ราคาต่ำกว่าคนที่อยู่ในกระแสนิยมของสังคมที่ชายเป็นใหญ่ มีการตั้งคำถามว่าทำไมสังคมเกย์ในไทยจึงยังต้องมาถามไถ่กันว่าใครเป็นรุก เป็นรับ ทั้ง ๆ ที่บทบาททางเพศของเกย์เป็นเรื่องที่ไม่ได้จะต้องถูกจำกัดว่า คนรุกจะต้องรุกตลอด และคนที่รับจะกลับมาเป็นรุกไม่ได้ จึงมีความอายบางอย่างของเกย์บางกลุ่มที่เกลียดกลัวการที่คนที่เป็นรับ อันแสดงบทบาทเมียจะกลายมาเป็นผู้รุกคืน โดยวิธีคิดเช่นนี้เองเป็นการนำเข้าและสถาปนาคุณค่าของการร่วมเพศแบบชายหญิงทางช่องคลอด ที่ทำให้ท่วงท่าและพฤติกรรมทางเพศของเกย์ต้องถูกจำกัดบทบาทว่าใครคือ ผัว และใครคือ เมีย ทั้งที่ลักษณะความสัมพันธ์ของเกย์นั้นเป็นเรื่องของผู้ชายที่นิยมความเป็นชายรักชาย แต่กลับนิยมความสัมพันธ์ของกลุ่มตนด้วยทัศนคติของสังคมชายหญิงเพื่อที่จะสร้างการยอมรับที่ง่ายกว่า (Prachatai, 2013) ในมุมมองผู้เขียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าสถานการณ์การตีตราและกดทับจากคนรอบข้างของคนในสังคมที่มีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงมีมาอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งด้วยความเข้าใจผิดในเพศวิถี เพศสภาพ และแสดงออกมาด้วยการแสดงออกที่ล้อไปกับการไม่รู้ของตนเองและส่งผลให้บุคคลที่รับสารจากการสื่อสารของตนเองรู้สึกไม่ยินดีปรีดาไปด้วย บางคนที่อดรนทนไม่ไหวก็ตอบโต้ทันทีด้วยวาจาหรือการกระทำ แต่บางคนที่มีความอดทนก็แบกรับความรู้สึกไว้ช้าแล้วช้าเล่า เป็นการตอบย้าความรู้สึกตนเองให้มากขึ้นไปอีก บทเรียนการทำงานกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศของผู้ศึกษาเองในฐานะวิทยากรที่ให้การอบรมกับผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่าสิบห้าปี บอกย้ำให้เห็นว่าการตีตราและการกดทับเรื่องเพศจาก

คนทั่วไปส่งผลกระทบกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในเชิงลบมากกว่าบวก แม้ว่าพบว่ามีบางคนอาจยินดีปรีดาไปกับการกดทับด้วย แต่ส่วนใหญ่จะพบว่าจะทำให้รู้สึกด้อยค่าในตนเอง และเกิดเป็นความรู้สึกกลัวตามในทางลบมากกว่าบวกหรือตอบโต้ทางลบในใจ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่พบเห็นกันอยู่จึงส่งผลกระทบในเชิงลบต่อการใช้ชีวิตที่เหลือของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยที่ผู้พูดอาจไม่ได้รับรู้ผลจากการกระทำของตนเองเลย

สรุป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าสถานการณ์ปัญหาการตีตรา กดทับเรื่องเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้เขียนวิเคราะห์ได้ในระดับหนึ่งว่าสถานการณ์ปัญหาการตีตรา กดทับเรื่องเพศในสิทธิส่วนบุคคลของผู้มีความหลากหลายทางเพศยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากสื่อ แม้แต่ผู้มีความหลากหลายทางเพศเองยังคงไม่เห็นความสำคัญของการกดทับทางเพศของตนเองดีพอ ซึ่งเท่ากับกำลังสร้างการแบ่งแยกทางความคิดของคนในสังคมให้เกิดขึ้นระหว่างเพศต่าง ๆ ในสังคม การกดทับเพศใดเพศหนึ่งโดยให้อีกเพศหนึ่งเป็นคนบงการชีวิต แม้จะมีหลายหน่วยงานพยายามหาแนวทางแก้ไขก็ยังคงมีปัญหาให้พบเห็นผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง เนื่องจากปัญหาเหล่านั้นเกิดจากความไม่เข้าใจในมิติทางเพศ วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและยังไม่ได้เข้าใจในบทบาททางเพศของบุคคลแล้วคิดและแสดงออกมาด้วยคำพูด การแสดงออกที่ตีตราและแสดงในเชิงวิตรอนสิทธิทางเพศ ทั้งนี้ในความเป็นจริงนั้นสถานการณ์ทาง

สังคมคงไม่ได้มองแค่เพศสรีระจากที่มองเห็นจากการแสดงออกและจากเพศวิถี การให้ความเสมอภาคทางเพศโดยไม่ตีตรา ไม่สร้างตราบาปกับบุคคลที่มีเพศวิถีต่างจากตนเองด้วยการไม่ล้อเลียน ไม่ใช้คำพูดที่เสียดแทงความรู้สึกผู้ฟัง ในอันที่จะไปกดทับความรู้สึก สร้างความกดดันทางจิตใจต่อบุคคลหลากหลายทางเพศ จะช่วยให้การดำเนินการใด ๆ กับบุคคลทุกกลุ่มมีความเสมอภาคเท่าเทียม สังคมสามารถตอบสนองต่อความต้องการทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ซึ่งจะยังผลให้บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับความเสมอภาคไปด้วยเช่นกัน

ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนายั่งยืน พ.ศ. 2573 ซึ่งจะบรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลา 15 ปีที่ประกอบด้วย 17 เป้าหมายในการพัฒนายั่งยืน ทั้งนี้ตัวชี้วัด 1 เป้าหมายการพัฒนายั่งยืนที่เน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติของการพัฒนายั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมเพื่อไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ประเทศไทยเองมีกรอบการพัฒนาของตนเองที่กำลังใช้อยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยอาศัยหลักภูมิปัญญาและความซื่อสัตย์สุจริตตลอดจนหลักการเดินทางสายกลาง ความสมดุลสมผลและความรอบคอบตามกรอบแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จุดเน้นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือความยั่งยืน และที่ผ่านมาได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

(พ.ศ.2560-2579) ให้ประเทศไทยมีทิศทางที่ชัดเจนในระยะยาวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใช้ยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านประกอบด้วยความมั่นคง การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความเสมอภาคทางสังคม การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการปรับสมดุลของสภาพแวดล้อมและการพัฒนาภาครัฐโดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มและพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ให้ความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เสริมสร้างเสถียรภาพของชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐและส่งเสริมธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังเน้นความสมดุลกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม แผนนี้ยังคงมุ่งเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย 3 หลักการคือ ความพอประมาณ ความสมดุลสมผล และความรอบคอบ

ประเทศไทยเองจำเป็นต้องจัดการกับความเหลื่อมล้ำและความไม่สมดุลระหว่างสภาพแวดล้อมและสังคมที่เป็นเป้าหมายรวมของประเทศไทย เช่นเดียวกันกับเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน ดังนั้นจากสถานการณ์การตีตราและการสร้างแรงกดทับเรื่องเพศกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหลากหลายรูปแบบ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อลดการตีตราและการลดการกดทับ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การแก้ไขปัญหาควรลดการตีตราในบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในยุคปัจจุบันโดยไม่กระทบกระเทือนกลุ่มอื่น ๆ เป็นการแก้ไขปัญหาที่สามารถจะสนองตอบความต้องการด้านสิทธิส่วนบุคคลด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม ไม่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยถ้อยคำที่ตนเองสรรหามา เฉกเช่น การตีฉิ่ง ตีฉาบ ควรเป็นการคำนึงถึงความเสมอภาค เท่าเทียมในการแสดงออกทางความคิด การแสดงออกทางความคิด สายตา คำพูดในสังคมโดยอาศัยหลักการ ดังนี้

1.1 มิติด้านครอบครัว

- คำนึงถึงการคงอยู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง
- ทำความเข้าใจให้ครอบครัว ครอบครัวข้างให้ลดการบูลลี่คนอื่นในสังคมไม่เลือกว่าเพศวิถีใด ๆ

1.2 มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Perspective)

- ช่วยกันสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันทุกเพศสภาพ
- สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อทุกกลุ่มคนโดยคำนึงถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในเชิงจิตศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปลี่ยนจากการตีตราการบูลลี่ (a place to Hate) ให้เป็น (a place to Love) เพื่อเอื้อให้เกิดสภาพที่ดีต่อคนในสังคม

1.3 มิติทางสิ่งแวดล้อม (Eco-efficiency Perspective)

- การส่งเสริมทุกคนในสังคมให้มีความเข้าใจต่อเพื่อนและบุคคลทั่วไปถึงวิถีทางเพศและความเข้าใจเรื่องการไม่ลดทอนความเป็นคนของทุกคน
- ส่งเสริมให้สังคมมีการจัดการที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนโดยครอบคลุมถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- ให้โอกาสการเข้าถึงสิทธิกับทุกเพศวิถี และสร้างความเสมอภาคทางสังคม
- ส่งเสริมให้บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถพึ่งพาตนเองได้และเข้าถึงสิทธิเท่าเทียมทางเพศ

2. การแก้ปัญหาการกดทับการตีตราที่เกิดขึ้นจากสื่อกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

โดยใช้หลักพุทธธรรมการที่ “คน” จะดำเนินชีวิตไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ คนจะต้องพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักพุทธธรรม ซึ่งมุ่งเน้นให้เข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิต ให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้สังคมนำสู่ความสุข โดยนำหลักการแก้ปัญหาการกดทับ การตีตราที่เกิดขึ้นจากสื่อต่าง ๆ ที่มีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักศีล โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมประกอบด้วย เมตตา กายกรรม เมตตา วาจากรรม เมตตา มโนกรรม สาราณ โภโก สีสสามัญญตา และทิวาสสามัญญตา สำหรับสร้างความสามัคคีปรองดองในการแสดงออกในหน้าที่และความสัมพันธ์ของคนในสังคมและการปฏิบัติต่อกันในสังคม เพื่อให้ทุกคนมีความเห็นใจกัน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันต่อหน้าและลับหลัง ทำให้เกิดความระลึกถึงกันสร้างสรรค์ให้เกิดความรัก

ความเคารพ การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน ไม่ให้มีการทะเลาะวิวาทกัน เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีในสังคม ก็จะทำให้สังคมมีความมั่นคง และเป็นเอกภาพได้ เพราะหากประพฤติดตามหลักธรรมนี้จะทำให้ระลึกลึกลงในแง่ดี ทำให้เกิดความรักใคร่ ประองดองกัน ทำให้เกิด ความเคารพ มีสัมมาคารวะต่อกัน ทำให้เกิดการสงเคราะห์ ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ทำให้ เกิดความไม่วิวาทบาดหมางกัน ทำให้เกิดความพร้อมเพรียง สมัคสมานสามัคคีกัน และ ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งด้านพฤติกรรมและวิธีการดำเนินชีวิต ในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม โดยไม่แบ่งแยกเพศและเพศวิถี

ด้านพฤติกรรมและวิธีใช้ชีวิต ได้แก่ มีวินัย ในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลในสังคมโดยไม่แบ่งแยกเพศ วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและพัฒนาคน ให้มีความประพฤติดีทั้งกายและวาจา เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม เว้นจากความชั่ว และพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีวาจาชอบ คือ มีสัมมาวาจา พูดจา รู้จักกาลเทศะ สามารถใช้วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม มีการงานชอบ คือมีสัมมากรรมมั่นคง และมีอาชีพชอบ คือสัมมาอาชีพะ สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้อย่างดีมีสุข

ด้านจิตใจ ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม ความเข้มแข็ง มั่นคงของจิตใจ และสภาพจิตใจที่ดีงาม รวมทั้งความสุขเป็นการฝึกฝนในด้านจิต หรือระดับจิตใจให้มีความตั้งมั่นแห่งจิต เพื่อให้จิตใจสงบ แน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน จิตต้องกำหนดแน่วแน่มั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะเป็นการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความมีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เพิ่มพูน

ความสามารถทางจิตมีความเพียรพยายามชอบ คือมีสัมมาจายามะ ฝึกฝนตนเองให้มีสติระลึกรู้ชอบ หมายถึง สัมมาสติ รู้ตนเองตลอดเวลาและมีความตั้งใจชอบ คือมีสัมมาสมาธิ มีจิตใจมั่นคง ตั้งใจ และมุ่งมั่นทำสิ่งใดให้สำเร็จได้ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้คนในสังคมเข้าใจเรื่องเพศ มิติทางเพศและวิถีทางเพศต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิด ทักษะคดี และค่านิยม

เมื่อพัฒนาให้มนุษย์เป็นคนดีได้แล้ว จะมีความประพฤติดีทั้งกายและวาจา มีวินัยต่อตัวเอง รู้จักกาลเทศะ ประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสติรู้ตนตลอดเวลา มีจิตใจมั่นคงและมุ่งมั่นมีความรู้เข้าใจมีวิจยารณญาณ สามารถแยกแยะสิ่งดีชั่ว สิ่งที่ดีควรทำหรือไม่ควรทำ ตั้งอยู่ในเหตุและผล รู้จักวินัยอย่าไตร่ตรอง สามารถที่จะดำรงชีวิตให้อยู่อย่างถูกต้องและดีงาม ซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาในขั้นนี้ มนุษย์ก็จะหลุดจากกิเลส ตัณหา ลดความอยาก มนุษย์ก็จะรู้จักคำว่าเพียงพอพอประมาณ การดำรงชีวิตของมนุษย์ก็จะอยู่ในความพอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตั้งอยู่ในความมีเหตุผล ไม่กดทับตีตราคนอื่นให้รู้สึกด้อยค่าต่อตนเอง คำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ เตรียมพร้อมที่จะรับสภาพสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นการสร้าง ความมั่นคงในการดำรงชีวิต เนื่องจากสามารถพึ่งพาตัวเองได้อยู่บนขาของตนเองได้ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มนุษย์ก็จะอยู่กับสรรพสิ่งในโลกด้วยความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนทำลายล้างทุกสิ่งในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

REFERENCES

- Burapha University. (2017). **Media for Change: Working with the Media on Sexual appearance, expression status and gender characteristics in Thailand**, Chonburi. University.Burapha. (In Thai)
- Department of Disease Control (2015). **Stigma and Discrimination Related to HIV in Healthcare Facilities**. Thailand : Health care provider survey, Bangkok, National AIDS Management Center, Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (In Thai)
- Duangwiset N. (2515). **power and Knowledge Behind sex and prostitutes**. Online, <https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/11>. 21 September 2020. (In Thai)
- Duangwiset N. (1972). **Knowledge and power. Behind the scenes of sex and prostitutes**. Online.<https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/> September 2020. (In Thai)
- Prachatai (2013). **From 2nd to 3rd Gender: State of Oppression and the Discourse of Freedom**. Online. (4).<https://prachatai.com/journal/2014/04/52738> Accessed on 20 September 2020. (In Thai)
- Sex in Thai society. (2020). **The fact that there are only two: “change gay, repair homo”: confused world or people who are not**.Understand. Online <https://www.sanook.com/news/7594882/>. 20 September.2020 (In Thai)
- Sornprapasiri. T. (2018). **Ideas for ending stigma and discrimination in Thai society**. Online. uploads 2018-03-08105304. Ideas for ending stigma. Accessed on 21 September 2020. (In Thai)
- Suriyasan B. (2014). Sexual identity and sexuality in Thailand. Bangkok: International Labor Organization.
- The domestic news team, Post Today. (2015). **Voices from different gender groups**. “When the media stigmatize - create prejudice. Online.<https://www.posttoday.com/politic/report/402619>. 20 September 2020. (In Thai)
- Together. Online..<https://www.thairath.co.th/scoop/1865054>. Accessed 20 September 2020.
- Thai PBS. (2020). **More than masculine or feminine: communication of sex should be (weak) wai**.(Round) to know (2018) .Online. <https://www.citizenthaipbs.net/node/25025> Accessed on September 21, 2020. (In Thai)

Sinthipong U. (2012). Human Rights. Bangkok: Winyuchon.

No author appears. (2020). **Social stigma related to COVID-19**. Online <https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/covid19-stigma-guide-th-final.pdf>. Accessed 21 September 2020. (In Thai)

Sirindhorn Anthropology Center (Public Organization). (2020). **“Manhood” in Thai society- Review of masculinity in Siamese society**. Online. Accessed 21 September 2020. (In Thai) <https://www.sac.or.th/conference/2017/blog>. Accessed on 21 September 2020.

Adolescent Male Health Station. (2020). **No Secret Tips for Addressing Stigma and Harassment in Daily Life**. Online <https://ym2m.lovecaresstation.com>. Accessed 21 September 2020.

Thailand.open developmen. (2020). **Sustainable Development Goals**. Online <https://thailand.opendevopmentmekong.net/th/topics/sustainable-development-goals>. Accessed 20 September 2020. (In Thai)

Themomentum. (2020). **Break the silence: Idahot in the world**.Ideal. Online. <https://themomentum.co/idahot-2020-breaking-the-silence> / accessed 19 September 2020. (In Thai)

National Innovation Agency. (2020) .**Gender Diversity Innovation towards Gender Diversity Prejudice**.Sexually occurring without realizing it. <https://www.nia.or.th/GENDER>. (In Thai)

.....

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Academic Journal Phranakhon Rajabhat University

(Humanities and Social Sciences)

.....

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นวารสารราย 6 เดือน เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานในลักษณะบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอบเขตของผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ตีพิมพ์บทความด้านวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา นิเทศศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ ประชากรศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ภูมิศาสตร์ วิทยาการประกันภัย สถิติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ บริหารการศึกษา ศีลศาสตร์ กฎหมาย การบัญชี และบริหารธุรกิจ

การพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน โดยผู้แต่งและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review)

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหามีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ตประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทความปริทัศน์ (Review Article)

งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และ คุณูปการของหนังสือ บทความหรือผลงานศิลปะ อาทินิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม

หลักเกณฑ์ในการส่งบทความ

1. บทความที่ผู้แต่งส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์จากวารสารอื่น ๆ
2. เนื้อหาในบทความต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือไม่ตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้แต่งเท่านั้น)
3. ผู้แต่งต้องเขียนบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
4. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จะพิจารณาเฉพาะบทความที่ได้รับการประเมินให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น
5. กรณีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แต่งต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับดังกล่าว มายังกองบรรณาธิการ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

รับการตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2003 ขึ้นไป โดยใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดตั้งค่าหน้ากระดาษ บน 1.5 นิ้ว ซ้าย 1.5 นิ้ว ล่าง 1.0 นิ้ว ขวา 1.0 นิ้ว โดยความยาวของบทความควรเป็นดังนี้

1. บทความทางวิชาการ (Academic article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
2. บทความวิจัย (Research article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
3. บทความปริทัศน์ (Review article)	ประมาณ 8 หน้า ต่อบทความ
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)	ประมาณ 5 หน้า ต่อบทวิจารณ์

โดยมีส่วนประกอบดังนี้

บทความวิชาการ	บทความวิจัย	บทความปริทรรศน์	บทวิจารณ์หนังสือ
1. บทนำ	1. บทนำ	1. บทนำ	บทความที่วิพากษ์วิจารณ์
2. กรอบในการวิเคราะห์	2. วัตถุประสงค์การวิจัย	2. บทสรุป	เนื้อหาสาระ คุณค่า และ
3. เนื้อหา	3. ทบทวนแนวคิด	3. เอกสารอ้างอิง	คุณูปการของหนังสือ
4. สรุป	4. สมมติฐาน(ถ้ามี)		บทความ หรือผลงาน ศิลปะ
5. เอกสารอ้างอิง	5. กรอบแนวคิดของการวิจัย		อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์
	6. ระเบียบวิธีวิจัย		และการแสดง ละครหรือ
	7. ผลการวิจัย		ดนตรี โดยใช้ หลักวิชา
	8. สรุปผลการวิจัยและอภิปราย		และดุลยพินิจอันเหมาะสม
	9. เอกสารอ้างอิง		

Academic Article	Research Article	Review Article	Book Review
1. Introduction	1. Introduction	1. Introduction	The critique article should critically evaluate the subject, whether a book, film, work of art,dance, musicperformance or even another article. This has to be done looking at the content, the main points, and the benefit proceeding from it and how it expresses its discipline.
2. Framework Analysis	2. Research Objectives	2. Conclusion	
3. Content	3. Literature Review	3. References	
4. Conclusion	4. Hypothesis(If any)		
5. References	5. Conceptual Framework		
	6. Methodology		
	7. Research Results		
	8. Results Conclusion and Discussion		
	8.1 Results Conclusion		
	8.2 Discussion		
	9. References		

ชื่อเรื่อง	ควรมีความกระชับและชัดเจน ไม่ยาวจนเกินไป บทความภาษาไทยต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
ชื่อผู้แต่ง	ระบุชื่อเต็มและนามสกุลเต็มของผู้แต่งทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยไม่ใส่ยศหรือตำแหน่ง สำหรับผู้แต่งหลักต้องใส่ E-mail address ที่ติดต่อได้และลงเครื่องหมายดอกจันกำกับ
บทคัดย่อ	ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษยกเว้นบทความหนังสือ โดยควรมีความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
คำสำคัญ	ให้มีคำสำคัญ 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
รูปภาพ	แยกบันทึกเป็นไฟล์ภาพที่มีนามสกุล TIFF, หรือ JPEG ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับเพื่อคุณภาพในการพิมพ์ หมายเลขรูปภาพและกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างของรูปภาพ ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการตีพิมพ์แบบขาว-ดำ หรือ Greyscale
เนื้อหา	ใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ จัดเนื้อหาตามรูปแบบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) หรือ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หน่วยที่ใช้ให้เป็นไปตามรูปแบบสากล ศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ หากมีสมการให้ใช้ Equation Editor โดยจัดให้อยู่ในตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ และระบุหมายเลขสมการ
ตาราง	หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านบนของตาราง
เอกสารอ้างอิง	เป็นรายชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทความ โดยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และจัดรูปแบบอ้างอิงตามระบบ APA 6 th edition

รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ	ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์)..... ตัวอย่าง Kelly (2004) แสดงให้เห็นว่า..... Saikaew & Kaewsarn (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ..... Lui et al. (2000) พบว่า..... Saikaew & Kaewsarn (2009) และ Lui et al. (2000) พบว่า.....
กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ	 (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)
ตัวอย่าง	 (Kelly, 2004)

..... (Saikaew & Kaewsarn, 2009)
 (Lui et al., 2000)
 (Saikaew & Kaewsarn, 2009; Lui et al., 2000)

2. การอ้างอิงในส่วนท้ายบทความ (References)

2.1 อ้างอิงจากหนังสือ (Books)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
 ตัวอย่าง Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F., & Smith, D. M. (2015). **Manor houses of the early 1900s**. London, England: Taylor & Francis.

2.2 อ้างอิงจากบทความวารสาร (Journal articles)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
 ตัวอย่าง Yingsanga, P., & Mathurasa, L. (2009). Yellowing development of Chinese Kale (*Brassica oleracea* var. *alboglabra*). **Phranakhon Rajabhat Research Journal: Science and Technology**, 14(1), 76-90. (In Thai)
 Morrisa, G.A., Fosterb, T.J., & Hardinga, S.E. (2000). The effect of the degree of esterification on the hydrodynamic properties of citrus pectin. **Food Hydrocolloids**, 14(3), 227-235.

2.3 อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Theses and Dissertations)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. (ระดับวิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.
 ตัวอย่าง Caprette, C.L. (2005). **Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes**. (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.

2.4 อ้างอิงจากรายงานการวิจัย/รายงานทางวิชาการ (Technical/Research reports)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง** (ประเภทของเอกสาร). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
 ตัวอย่าง Tayama, T. (2006). **Velocity influence on detection and prediction of changes in color and motion direction** (Report No. 38). Sapporo, Japan: Psychology Department, Hokkaido University.

2.5 บทความ/บทในหนังสือการประชุม (Proceedings of meeting and symposium)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่งในบท. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ใน ชื่อบรรณาธิการ, (บรรณาธิการ), ชื่อการประชุม (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). **A motivational approach to self: Integration in personality**. In R. Dienstbier (Ed.), Nebraska Symposium on motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation (237-288). Lincoln, NM: University of Nebraska Press.

2.6 อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. Retrieved from <http://.....>[ใส่วันที่สืบค้น].

ตัวอย่าง Centers for Disease Control and Prevention. (2003). **Take charge of your diabetes**. Retrieved from <http://www.cdc.gov/diabetes/pubs/paf/ted.pdf> [2015, 25 Oct.]

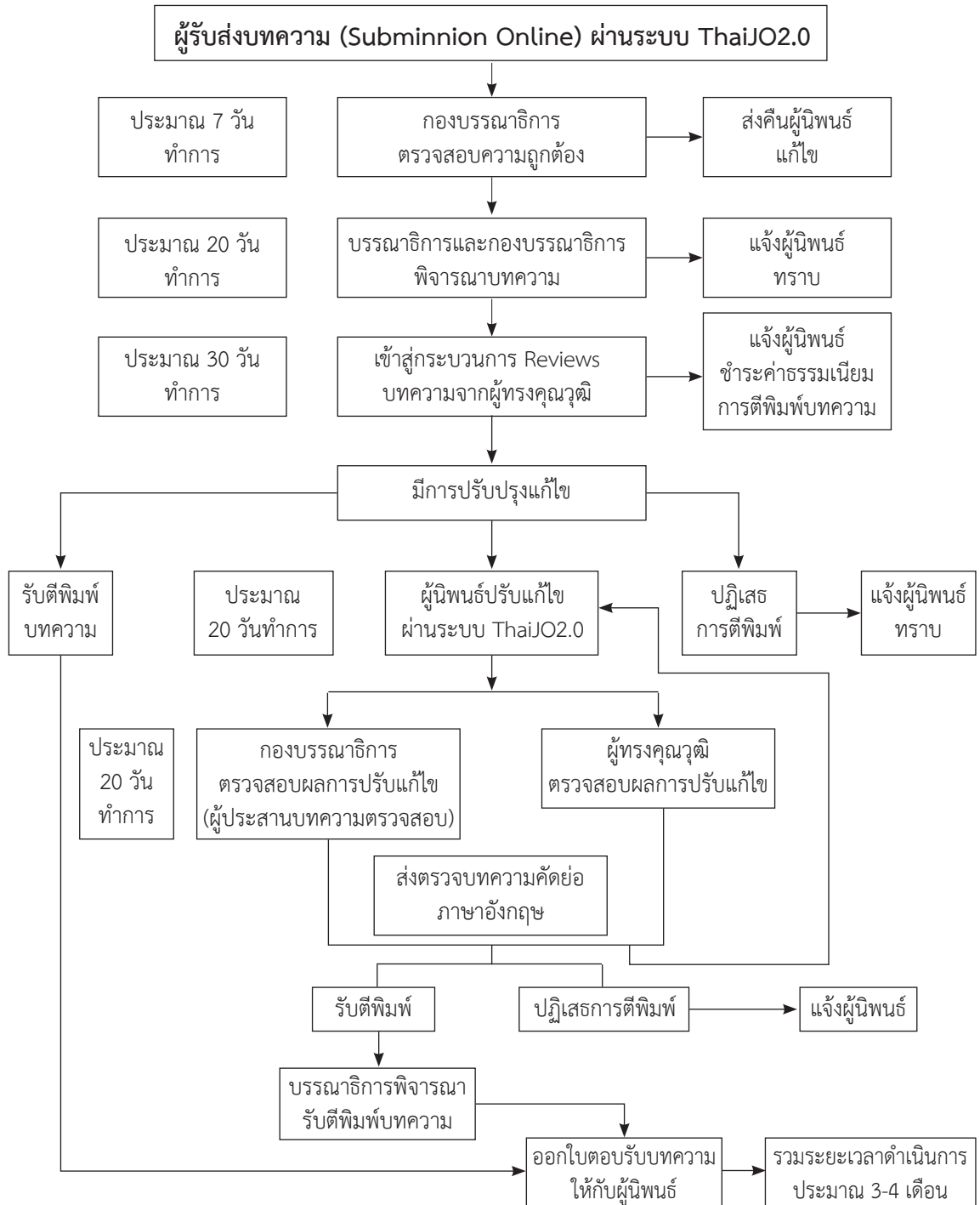
2.7 อ้างอิงอื่น ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปีที่ให้สัมภาษณ์, วัน เดือน). **สัมภาษณ์**. ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์. หน่วยงาน.

ตัวอย่าง Phae-ngam, W. (2016, 10 Jan.). **How to write a good research article**. Assistant Professor. Faculty of Science and Technology. Phranakhon Rajabhat University.

ขั้นตอนการพิจารณาบทความ

วารสารวิชาการราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมายเหตุ: ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการราชภัฏพระนคร สาขาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

ENGLISH TITLE (TH SarabunPSK 16pt. bold)

ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ^{1*} ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ² (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ)

¹ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

²ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

Author^{1*}, Author² (TH SarabunPSK 14pt. normal)

¹Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

² Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

*E-mail: address@mailservice.com (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Received: xx-xx-xx

Accepted: xx-xx-xx

Published: xx-xx-xx

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อในกรณีเป็นบทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้นบทความหนังสือ บทคัดย่อควรมีย่อหน้าเดียว ไม่ควรเกิน 250 คำ บทคัดย่อควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์ หลักของบทความ ผลลัพธ์หรือ สรุปผลที่ได้จากการทำวิจัย คำสำคัญที่เป็นภาษาไทยไม่ต้องมีเครื่องหมายจุลภาค (,) ระหว่างคำ

(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 คำสำคัญ4 คำสำคัญ5 (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ)

ABSTRACT (TH SarabunPSK 16pt. bold)

For a Thai article, an abstract in English must accompany the Thai version. The abstract should contain a single paragraph and its length should not exceed 250 words. It should be prepared in concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: keyword1, keyword2, keyword3, keyword4, keyword5 (TH SarabunPSK 16pt. normal)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....
.....
.....
.....
.....

ทบทวนแนวคิด (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....
.....
.....
.....

สมมติฐาน (ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....
.....
.....

กรอบแนวคิดของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....
.....
.....

ระเบียบวิธีวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

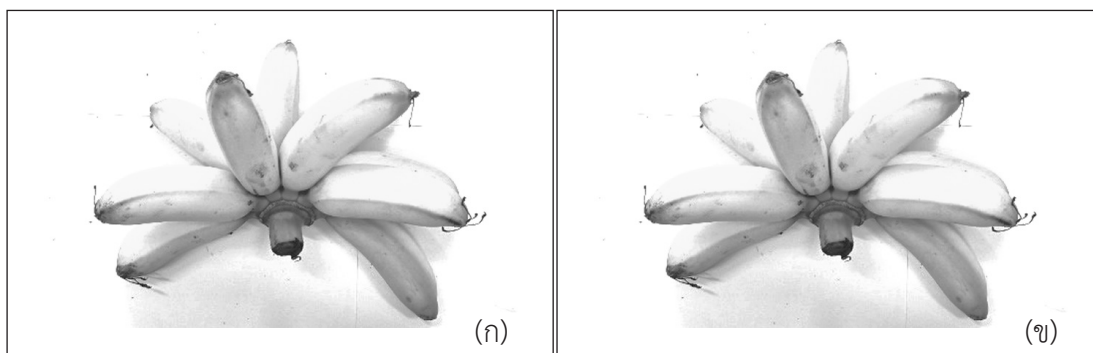
เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....
.....

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ....(ก).....(ข)....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

ปัจจัยต่าง ๆ	Factor Loading	Commulative Communalities Variance (%)
ปัจจัยที่ 1 : สถาปัตยกรรม และความสำคัญของวัด		25.530
เป็นวัดที่มีความสวยงาม	0.830	0.689
มีสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์	0.799	0.642
มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	0.675	0.491
มีความโดดเด่นแตกต่างจากวัดอื่น ๆ	0.451	0.346

หมายเหตุ : (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

สมการที่ 1

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

REFERENCES (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.).....

.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ Publication Ethics

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีมาตรฐานทางจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ ดังนี้

➤ จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความถูกต้องของบทความร่วมกับกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์
3. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้แต่ง ผู้ประเมินบทความ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด
5. บรรณาธิการต้องรักษาความลับของผู้แต่ง
6. บรรณาธิการมีหน้าที่รักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

➤ จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักถึงความเชี่ยวชาญตามศาสตร์ของตนเองในการรับประเมินบทความ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้แต่ง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความกับงานตีพิมพ์อื่นๆ
4. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องประเมินและให้ข้อเสนอแนะตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการโดยปราศจากอคติ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรตรงต่อเวลาในการส่งผลการประเมินบทความ
6. ผู้ทรงคุณวุฒิควรรักษาความลับของผู้แต่งบทความ

➤ จริยธรรมของผู้แต่งบทความ

1. บทความที่ส่งจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยมีการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นโดยขาดการอ้างอิง
2. หากบทความมีการทดลองเกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์ ผู้แต่งต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในการวิจัยและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้แต่งควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการวิจัย
4. ผู้แต่งควรเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้แต่งจะต้องไม่นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหาในบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ยังแหล่งอื่น ๆ
6. ชื่อผู้แต่งที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

